Amissum si forsam librum invenerit ullus
perlegat hoc nomem reddere q ipse velit

D. LEONIS EIVS NOMINIS I. ROMANI PONTIFICIS, OB EXCELLENTEM ERVDITIONEM ET INSIGNEM VITAE SANCTIMONIAM, IAM OLIM MAGNI COGNOMEN OBtinentis, Opera, quæ quidem haberi potuerunt, omnia, magno labore ad manuscriptorum codicum fidem à permultis, ijsq; fœdis mendis nunc denuò repurgata, per F. Laurentium Surium Carthusianum: cuius etiam studio iam recèns accesserunt Quinq; eiusdem Leonis Epistolæ, hactenùs prælo non commissæ.

HIS ADIVNXIMVS D. LEONIS IX. ÆQVE Romani Pontificis eruditas aliquot lucubrationes, nunquàm antehac typis excusas.

Cum INDICE nouo ac copioso.

COLONIAE AGRIPPINAE.
APVD IOANNEM BIRCKMANNVM.
ANNO SALVTIS M. D. LXVIII.
Cum Gratia & Priuilegio Cæsa. Maiestatis.

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI, ET ILLVSTRISS. PRINCIPI AC DOMINO, D. IOANNI EPISCOPO MONASTERIENSI, ADMINISTRATORI OSNABRVGENSI ET POstulato Ecclesiæ Paderbornensis, Comiti in Hoya & Bruchausen, Domino suo clementissimo.

S. P. D.

CVM ante annos aliquot in corrigendis D. Leonis reuerà Magni, eius nominis primi Romani pontificis operibus, horis succisiuis permultum temporis ac operæ posuissem, præsul amplissime, idemq́ doctissime ac integerrime, iamq́ eò ventum esset, vt de excellenti aliquo heroe, cuius auspicijs, quemadmodùm iam more comparatum videmus, tantus pontifex non paulò quàm vnquàm antehac castigatior prodiret in publicum, cogitatio mihi suscipienda foret, commodum euenit, vt apud me Tuæ Celsitudinis laudes non semel prolixè & honorificè prosequeretur vir honestus, huius Agrippinensis Coloniæ ciuis ac bibliopola, Ioannes Byrckmannus, tuæ amplitudinis, vt animaduerti, cumprimis studiosus. Cùm igitur multa ille mihi narrasset de T. C. præclaris eximijsq́ animi dotibus, de insigni ac multiplici eruditione, de multarum linguarum haud vulgari cognitione & peritia, equidem non immeritò facilè permotus fui, vt quicquid in beatissimi Leonis elegantissimis lucubrationibus ad manuscriptorum exemplarium fidem castigandis studij collocassem, T. C. præsul ornatissime vel præcipuè dedicandum existimarem. Adiunximus autem, studiosis omnibus gratificaturi, Leoni I. Leonem IX. æquè Romanum pontificem, nunquam anteà, quod equidem sciam, typis excusum, cuius scripta eam præ se ferunt maiestatem & grauitatem, vt iure meritoq́ cum Leone Magno coniungendus videretur. Scripsit is ante annos quingentos contra insolentiam Græcorum, Latinos eo nomine proscindentium, quòd in azymis Eucharistiam conficerent: sed ita scripsit, vt illorum tumorem miro sententiarum ac verborum pondere planè compresserit. Quanquam Græci semper ferè in sua sententia libenter animo obstinato permansere, atque à Latina Ecclesia & primaria beatissimi Petri sede contentiosè discreparunt, donec tandem iusto Dei iudicio in Turcicam sunt redacti seruitutem, & plusquam Babylonicam captiuitatem: quod vtinam nō quandoq́ etiam nobis Germanis eueniat, qui hodiè tantoperè de religione digladiamur, atque alias ex alijs sectas fingimus, illamq́ sedem non modò non agnoscimus, sed etiam Antichristicam & nescio quid non, acerbiùs sanè quàm religiosiùs appellamus, cùm nos longè aliud hortetur Christiana modestia. Verùm hoc fortassis παρέργως. Itaque vt dicere cœperam, ego vtrunque hunc sanctissimum pontificem T. C. id est, spectatissimo & integerrimo antistiti nuncupatum volui: neq; est quòd verear hoc quicquid est muneris literarij tuæ amplitudini minùs gra-

tum fore, quòd ab homine obscuro ac imperito tanto principi offeratur, cùm ille sit animi tui candor, ea morum comitas, erga studiosos beneuolentia ac liberalitas, vt cupias gratificari omnibus, nec quicquam poßis fastidire, quod sit animo candido oblatum. Mihi quidem sic persuasum habeo, sanctißimos atque doctißimos pontifices, nulli rectiùs atque eruditißimo & sapientißimo pontifici nuncupari potuiße: neque verò, quò minùs id facerem, mea me exiguitas debuit absterrere. Fateor sanè non iniuria mirum quibusdam videri posse, cur ego Leonem I. T. C. tanquam castigatiorem dedicare voluerim, cùm ille ante annos non ita multos bonorum atque doctorum virorum studio emendatus sit. Verùm illis paucis ego satisfactum velim, exijsse quidam etiam anteà Leonem nonnihil à mendis repurgatum, sed ita tamen, vt locis permultis adeò obscurus, vitiatus ac deprauatus permanserit, vt lectori studioso minimè posset satisfacere, imò verò etiam tædium ac molestiam adferret. Quid igitur? Plúsne in me aut diligentiæ, aut iudicij fuisse putandum est, vt quod illis animaduersum non est, ego perspexerim? Tantum ego mihi non sumo: imò ingenuè fateor illorum laboribus plurimùm me adiutum esse: sed tamen loca non pauca, imò admodùm multa iam altera vice (bis enim in Leone restituendo à me sudatum est) scriptorum exemplarium adminiculo restituisse me diligens lector comperiet. Fortaßis enim illis exemplaria præstò non fuere, sine quibus tamen nihil potest effici. Nemo ergo me putet optimorum virorum sanctißimis conatibus vel tantillum velle derogatum. Præstitere enim illi quantum licuit, & tamen etiam alijs quædam castiganda reliquere: vti ego quoque ingenuè confiteor non me totum Leonem suæ vbique integritate adeò restituisse, vt nihil iam reliquum sit castigatione dignum. Aliquot enim locis adeò nihil potuit subsidij haberi ab exemplaribus manuscriptis, præsertim in editione priori, vt vel inuitus coactus sim ita vt erant ea relinquere. quod multo etiam malui, quàm temerè quicquam immutare: quæ tamen pleraque omnia in hac posteriori castigatione, plura interim nactus exemplaria, diligenter emendare studui. Nec mirandũ sanè est tam fuisse exemplaria deprauata, cùm ipse Leo fateatur etiam tum, cùm adhuc in humanis ageret, vitiatam fuisse epistolam illam suam longè omnium celeberrimam, in Chalcedonensi Synodo tot patrum sententijs & acclamationibus tantoperè comprobatam atq; laudatam, quam ad Flauianum vrbis Constantinopolitanæ episcopum scripserat, quæ ordine decima est. Eiusmodi exemplarium corruptio, varietas ac discrepantia plerunq; accidit librariorum vel oscitantia, vel imperitia: & quamuis tum quoque iure culpanda sit, longè tamen plus & vitij, & iustæ animaduersionis habet, cùm ab improborum ac versutorum hominum fraude & impostura proficiscitur. Solent enim hæretici (quod est reuerà genus hominum humano generi longè omnium perniciosißimum) nedum sanctorum patrum monumenta, sed ipsa etiam scripta diuina violare atque corrumpere, & veris, ac genuinis sententijs commentitias substituere, vt habeant quo sua praua dogmata tueantur: adeò nullum potest tam immane esse sacrilegium, tam audax & nefariũ facinus, tam impudens flagitium, quod non illi libenter designent,

tantùm

tantũ vt animas perdant, pro quibus Christus sanguinem profudit suum, nomenq́; suum etiam summa cum ignominia & execratione ad posteros transmittant, haud aliter atq; Herostratus ille vir scelestus & ignauus, qui vt nomen memoria sceleris propagaret, templum nobilissimũ Ephesiæ Dianæ, quod summæ magnificentiæ fuit & admirationis apud priscos, ducentis viginti annis factum à tota Asia, suis ipse manibus incendit. Quod ad vtrunq; Leonem attinet, possem equidem in eorum laudibus quantum visum esset magna cum voluptate immorari, sed superfluum videri posit, fortaßis etiam temerariũ, cùm sint ipsi per se commendatißimi. In vtroq; hoc diligenter obseruandum venit, quòd Romanæ sedis primariam in ecclesias omnes authoritatem, quam vt superiorum ætatũ hæretici omnes, ita hodiè illi quoq;, qui noua dogmata sub euangelij prætextu serunt, mirum in modum eleuare, vel potiùs penitùs pessum premere nituntur, summa constantia ac maiestate vbiq; propugnant, ac iure meritoq́; vsurpant, vtpotè non ab homine, sed ab ipso Christo Domino illi sedi traditam. Leo I. posteaquàm resciuit Anatolium Constantinopolitanum Episcopum à Chalcedonensi Synodo callidè impetrasse, vt qui Constantinopolitanam gubernaret Ecclesiam, is dignitate proximus esset Romano pontifici, nulla ratione assentiri voluit, sed quicquid ea in re actum fuerat, in irritum planè redegit, grauißimè interim taxans & arguens ambitum Anatolij. Anastasio quoq; Thessalonicensi episcopo, cùm abusus esset potestate à Romana sede ipsi demãdata, eam authoritatem ademit, propterea quòd in partem solicitudinis, vt Leo ipse scribit, non in plenitudinem potestatis admissus, Romanum pontificem ijs in rebus consulere noluisset, in quibus meritò illum consulere debuerat. Eiuscemodi ferè etiam in Leone nono videre licet. Sed qui hoc nostro turbulentißimo æuo Euãgelicos se & dici & haberi volunt, vtinam etiam esse velint, Romanum pontificem non modò cogunt in ordinem, sed planè nullam eius authoritatem esse contendunt. Atqui non poterunt illi ea CHRISTI Domini verba mutare, quibus ait: Ego pro te rogaui Petre, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos. Quæ Christi oratio in hanc vsque diem suo non frustratur effectu. Esto, non talis fuerit quorundam pontificum vita, qualem esse oportebat: sed nihil hoc derogat cathedræ illius authoritati. Super cathedram Moysi, ait Christus, sederunt Scribæ & Pharisæi. Omnia quæcunque dicunt, facite. Vita præpostera præiudicare non debet potestati diuinitùs collatæ, ne tandem omnia apud nos propter malos dispensatores ministros reuocentur in dubium. Si enim illi duntaxat audiendi sint, quorum vita est omni ex parte inculpata, nihil in religione certum poterit constitui, cùm incertum sit vtrum diuino iudicio boni sint & inculpati, qui hominibus tales esse videntur. Cuidam enim in Apocalypsi dictum legimus: Nomen habes quòd viuas, sed mortuus es. Non enim inueni opera tua plena coram Deo meo. Alia sunt hominum, alia Dei iudicia: & sæpè hominibus nitidum in primis ac speciosum apparet, quod sordet apud Deum. Non ergo iudicandi, multò etiam minùs contemnendi sunt præpositi ecclesiarum, quibus Christus ait. Qui vos audit, me audit: et qui vos spernit, me spernit. Vtinam attendant pleriq;, quod Apostolus terribi-

 liter

liter ait. Tu quis es, qui iudicas alienum seruum? Suo Domino stat, aut cadit. Verùm his prætermissis, ad T. C. reuertor ornatissime antistes, quam præpotens Deus tot auxit fortunæ, naturæ & gratiæ suæ donis, vt si quidem ijs, quod omnes speramus, in Dei gloriam & Christianæ Reip. salutem probè velit vti, meritò gratulatura sit nostra Germania, talem sibi obtigisse pontificem & principem: Multum in tua amplitudine inest eruditionis omnigenæ, multum exercitatissimæ prudentiæ, permultaq; alia egregia decora ac ornamenta, quæ si ad Christiani orbis communem iuuandam ac promouendam vtilitatem contuleris, dubium non est, quin afflictis ac propemodùm prostratis illius rebus magnam sis opem allaturus. Plurimùm certè & me & bonos omnes delectat, quod T. C. Catholicæ religioni etiamnum addictissima est, cùm tam multos hodiè videamus ad hæreses deflectere etiam doctrina ac generis nobilitate præstantes viros. Furtiuæ enim aquæ dulciores sunt, & longè suauiùs ac blandiùs ingreditur mellitum hæreseon toxicum, quàm catholicæ fidei minimè fucata veritas. Delectaret me quidem in T. C. prædicandis encomijs prolixiùs & accuratiùs versari, nisi tuo candidissimo pectori molestus esse vererer. Animus enim generosus laudes ferè contemnit ac negligit, sua virtute contentus. Atque vtinam Christus Opt. Max. T. C. diu nobis velit incolumen permanere, quò sua prudentia, industria, multiplici doctrina, virtute, integritate, sapientia, Germaniæ miserandũ in modum iam in dies magis ac magis pessum eunti, & in deteriora prolabenti possit succurrere atq; mederi. Vale antistes celeberrime, atq; hanc meam opellam quo soles animi candore placidus accipe. Datum Coloniæ in Musæo meo Carthusiano Nonis Iunij, Anno LXVIII.

T.C. addictissimus

F. Laurentius Surius Carthusianus.

DIVI

DIVI LEONIS REVERA MAGNI AC SVMMI SANCTISSIMIQVE PONTIFICIS VITA.

LEo Papa eius nominis primus, & Thuſcus natione & Quintiano patre, in demortui Sixti III. locum pontifex creatus eſt, idque non ſine ſingulari ſuffragantium omnium concordia. Fuit hic annus à Chriſto nato plus minus CCCCXLI. iuxta Cyclum Dionyſij. Quo tempore diaconus adhuc in Gallijs procul agens, magno ſanctoque ſtudio reſarciendæ pacis inter Actium & Albinum ipſe diſtinebatur. Hinc igitur publica legatione Romam accitus, vt quem non ambitio, ſed virtus, nec tam fauor humanus, quàm propitij numinis voluntas ad ſummæ dignitatis Pontificiæ faſtigium euexiſſet, iam ardenti cũctorum deſiderio magnaq; patientia diu expectatus acceſsit, & egregiè confectis rebus apud Gallias, magno omnium applauſu Romæ Pontifex Maximus cõſalutatus eſt. Tum vir ille contra nominis rationem humaniſsimus, ad collectam Epiſcoporum coronã viciſsim gratias dixit, partim quòd ex longa peregrinatione ſaluũ & incolumen ſe conſpiceret apud incolumes illos patres: partim quòd ſingulari Dei Opt. Max. benignitate & illorũ concordi voluntate munus ampliſsimũ ſibi concreditum eſſet. Sed acceptam diuini præſidij ſpẽ, fore ſcilicet, vt ſuſceptæ prouinciæ Chriſto iuuãte ſatisfaceret, ſolicitus quoque temperabat animi mœror, vt non perinde lætandum ac triſtandum ſibi putaret: hac parte quidem non diſsimilis illi regi, qui perpenſis curis regiæ dignitatis, ne humi quidem ante oculos iacens diadema ſuſtollendum in caput arbitrabatur. Quare quod ad boni paſtoris imaginem exprimendam attinet, cum fide in Chriſtum ardenti modeſtiam maximam coniunxit, vt obſcurum eſſe nemini poteſt ſi vel primos, qui nunc leguntur hoc authore, ſermones obiter inſpiciat. Occupauit apoſtolicam illam cathedram paſtor apoſtolicos annos xxj. iam inde à beato Petro apoſtolorum principe xliiij. Chriſtianæ Eccleſiæ curator & antiſtes. Porrò veluti futurorum præſcius per omnem vitam excellenti pontificatus muneri ſe diligenter præparare voluiſſe videtur, dum præcipuè quidem his rebus inſtructũ habere pectus ab adoleſcentia curauit, nempe ſacrorum voluminum recondita intelligentia, multa ſcripturarum exercitatione, varia doctorum lectione, iudicio ſano, prudentia non vulgari, ſyncero fortiq; animo, vt ratio ſui nominis flagitabat, deniq; parata linguæ copia, ſed paratiore ſimul & purgatiore corde, qui fons eſt orationis, & efficax dicendi docendiq; magiſter. Proinde ſatis illi nequaquam fuit purum eſſe ab omni crimine, niſi iuxta eiuſdem beati Pauli monita ſeſe abſtineret ab omni ſpecie mala, ne qua videlicet in ſuſpicionem criminis incurreret. Nihil in eius puro pectore, quod ſæuus ille tyrannus amor diuitiarum, vel gloriæ mundanæ ſitis, vel ambitionis fęda lues ſibi vendicaret. Chriſtianã philoſophiam nec aptè ſatis à ſe doceri, nec cõſtanter retineri poſſe putauit, niſi voluptatum illecebras & cupiditates noxias à ſenſib. omnibus procul ſubmouiſſet. Hinc quod conſequens eſt, extinctis vitiorum fomẽtis, in dies magis ac magis ardebat in eo fides, magna vi tandem erumpens vt verum Dei timorem, religioſam diuinæ maieſtatis venerationẽ & infractum animi robur aduerſus omnia terriculamenta perficeret magis quàm cõferret. Fides porrò gignebat illi charitatẽ, quemadmodum charitas viciſsim alebat fidem bonis operib. Per oculum ac lumen fidei citra errorem omnẽ cernebat, quid expetẽdum, quid fugiendũ eſſet. Rurſus per charitatem, quod fides dictaſſet, exequens, eam naturæ vim, quæ voluntas dicitur, perficiebat. Iam inter malorum agmina, quæ pijs viris deſunt nunquam,

ita ſpe vice baculi ſeſe ſuſtentabat, vt nec animum in aduerſis deijceret, nec in proſperis inſolentem redderet, homo ttanquillæ ſemper ſecuræq; conſcientiæ. Tum ſicut mentem habebat igneam, & ad bene merendum de omnibus flagrantem, ita Christi ſpiritus inhabitans cor eius, mouebat oris plectrum, & vim arcanam verbis promanantibus adferebat. Quò factum eſt, vt Chriſtianum Demoſthenem, imò cœleſtem oratorem ſonare paſsim omnibus videretur. Manat enim etiamnum è ſanctiſſimo Leonis pectore grauis & authoritatis plena oratio, qualem in alijs reperire ſit difficile. Etenim licet omnibus quoq; dicendi virtutib. excellant, quod Leoni maximè conceſſum eſt, ęgrè tamen fiet, quin aliquando remittant æquale ſolidũq; pondus illud verborum atque ſententiarum. Taceo quàm operoſum moleſtumq́ue ſit, in homilijs perpetuam vnius dictionis gratiam fortemque ſplendorem apud populum ſeruare. Sed hac in parte ſic Leo regnat, vt ob ſapientiſsimam eloquentiam & eloquentiſsimã ſapientiam Magni cognomen apud poſteros obtinuerit, ſic eloquentia nemini Theologorum cedens, vti multos excedit ſapientia. Et quis demum hoc hodie præſtare queat, quod ſuis tot tantisq́; ſcriptis Leo? ne ex iſtis quidem opinor aliquis, qui ſtudium omne collocarũt in paranda dictionis facultate. Tanta autem erat in Leone, tamq́; mirabilis ingenij facilitas, tanta ſanitas tantaq; præſentia, vt paratam orationis huius copiã cum ſingulari grauitate, ſed & iucunditate quadã coniunctam, nullus non impẽdio miraretur. Sunt ſanè viri & authoritate graues & eruditione ſpectabiles, qui Leonem appellare non vereantur, Eccleſiaſticæ dictionis Tullium, Theologiæ Homerum, rationum fidei Ariſtotelem, & quod multo eſt amplius, Petrum ipſum in põtificio throno ſimul & Paulum in pulpito Chriſtiano diſſerentem. Ita enim demulcet, inquiunt, vt vinctos auditores teneat: ita docet, vt ſenſibus diuinis aures impleat: ita exhortatur, vt ardoribus virtutis animos incẽdat. Oratione quidem parcus, ſenſibus verò ſublimis, inprimisque cœleſtis, & quod eſt ante omnia admirabile, profundiſsimus atque planiſsimus. Ad hæc pontificia maieſtate differens, & apoſtolico facundus eloquio, modeſtia illa verè Chriſtiana virtuteq; diuina cum nuſquam non admirabilis exiſtat, tum in ſuis præcipuè ſermonibus, vt nemo alius effulget, quod breuitatis magiſter & vnicus pene artifex latiſsima rerum diuinarum myſteria perſtringat, & ſecundum canonicas ſcripturas quendam ſacri eloquij principatum includat. Quid vero in eiuſdem epiſtolis vltro citroq́; miſsis vſquã deſideres, quod non à maximi pontificis throno, & excultiſsimi pectoris domicilio digniſsimè profectum videri poſsit? Quinquam interim pontificaliũ negociorum ingens ille & nunquam æſtimandus premebat labor, noctu diuq́; cruciabat omnium in orbe Eccleſiarum non deſitura cura, miſerè ſolicitabant tot animorum peſtes humanam ſuperantes induſtriam, augebant denique continuum illi mœrorem nunciata piorũ pericula, exilia, cruces & ignominiæ: nihilo ſecius ad ſapienter conficiendas tot tantasq́; cauſas, licet etiam nouę inciderent quotidie, ſemper illi præſens erat animus, & (quod incredibile videatur) ad ſcribendum æquabilis vbique ſtylus. Partim autem bonæ conſcientiæ ſecuritate, partim æternæ felicitatis expectatione ſic manebat alacris, vt nullis prorſus humanæ vitæ vel illecebris vel terriculamentis à curſu pietatis ac feruẽtiſsimo de omnibus bene merendi ſtudio retardaretur. Quid ni? vel ipſa ſui nominis ratione prouocatus, illud à ſapiente ſapiens in Prouerbijs didicerat: Iuſtus quaſi leo confidens abſque terrore erit. Et illud: Leo fortiſsimus beſtiarum ad nullius pauebit occurſum.

Triſte quidem dictu ac miſerabile prorſus, ſi quis horrẽdos etiam illius ſeculi motus æſtusq́ue ſermone conſequi aliqua ſaltem ex parte conetur. Nos vnius hominis Attilæ nihil obſcurum exemplum cum illa ſingulari Leoninæ virtutis magnitudine componemus. Igitur Attilas Hunorum dux, qui flagellum Dei vocatus eſt, cuius omnium efferatiſsimi Barbari ardebant oculi, totoq́; ex ore crudelitas emicabat, inflammatus furore in Italiam venit, ſimul atque iam Thracias & Illyricum, Macedoniam & Mœtiam, Achaiam & Græciam, Pannoniam & Germaniam rabie immaniſ-

ſima

ſima deuaſtaſſet, adeoq; germanum fratrem Budam regni conſortem aliter ipſe Romulus iugulaſſet, crudelis totus in ſupplicijs, auarus in rapinis, ſuperbus in contumelijs. Quam obſecro tam immanem charibdim Poetæ fingendo exprimere potuerunt, quæ tantos exhaurire gurgites poſſet, quãtas iſte prouinciarũ Occidentalium prædas exorbuit? Concordiã incendio conſumpſit, Aquileiã funditùs euertit, Ticinum & Mediolanum regias vrbes excedit. Hinc cæteris Italiæ ciuitatib. partim direptis & incenſis, partim metu deditis, latè porrò inter Abduam & Atheſim peruagari cępit. Vbi præter commemoratas vrbes, Mantuã, Brixiam, Cremonã, Bergomum & Rauennã pari clade afflixit. Iamq; vaſtatis circumquaq; tot tãtiſq; vrbib. Huni velut ruptis clauſtris Attila duce Romam irrumpere feſtinárũt. Quo tum Leonem eſſe animo oportuit? quæ hic faceret tali in re ac tempore? quum ignauiæ ratio in fugam atque latebras fortiſsimũ quemq; impelleret, improbitas autem & furor hoſtis ad deſperationem cogeret, populi deniq; clamor crudeliſsimum & luctuoſiſsimũ exitum promitteret, ita vt incenſionem vrbi, internecionem ciuibus, vaſtitatem Italiæ, atq; adeò interitum totius Chriſtianæ Reipub. vicina quæq; portenderent? Certè cum iam eſſet hoſtis propemodum in conſpectu, vt copias etiam, qua Mintius padum influit, traijcere pararet (mirum dictu) occurrit Leo vir ſanctiſsimus, vtpote calamitatem tum Italiæ, tum vrbis Romæ miſeratus, ac Leoninæ mentis nunquam interiturum æditurus argumentũ, occurrit inquã, grandis iam natu cum altero Cõſulum & parte non modica Romani Senatus: occurrit omnia depopulanti tyranno ſenex innocuę ſimplicitatis, & multa idẽ canicie ſimul & anguſtiore habitu venerabilis, qui ſeſe totũ pro ſeruãdis ouib. impendere vel non rogatus iamdudum exoptabat. Atq; illic circa Mintium amnem ita regem truculentũ affatus dicitur: Senatus populuſq; Romanus quondam orbis victor, nunc verò victus, ſuppliciter abs te veniam & ſalutem precatur rex regum Attila: nihil tibi in tanta rerum geſtarum gloria contingere potuit, aut ad præſens decus pulchrius, aut ad poſteros memorabilius, quàm vt is populus ſupplex ad tuos pedes iaceret, ante quem olim omnes gentes & reges ſupplices iacuerunt. Subegiſti quidem Attila omnem terrarum orbem, cui Romanos omnium victores gentium ſubigere tributum eſt. Nunc tantum precamur, vt ipſum vincas qui vincis cætera. Nec eſt, quando iam omne humanitatis faſtigium tranſcendiſti, in quo Deo immortali ſimilior eſſe poſsis, quàm quo plures viceris, plures per te ſaluos eſſe velis. Senſerunt mali flagellum tuum: ſentiant nunc ſupplices clementiã, vel quia ſe victos fatẽtur, vel quia ſunt vltrò imperata facturi. Hæc bona cõſcientia inuictus Leo dixerat, in cuius habitu venerabiliq; aſpectu contemplando quum tacitus ſtaret Attilas deliberabundo ſimilis, en duo quidam dextera læuaq; viri, Petrus nimirum & Paulus apoſtoli, ſubitò ipſi conſpecti ſunt, qui non ſolùm anguſtiore habitu pro Pontifice quoque adſtarent, verùm etiam ſupra ipſius caput ſtrictos tenerent, intenderentque gladios, ac mortem demũm minitarentur, niſi dicto Pontificis obtemperaret. Quamobrem, vt author eſt Eutropius, hac Leonis interceſsione placatus Attilas, quamuis alioqui furioſus, confeſtim promiſſa pace firmiſsima vltra Danubium non rediturus abſceſsit. Nec enim diu pòſt rebus humanis exceſſit, & humani generis diutinæ vexationi finem aliquando vel mortuus impoſuit. Rogatus autem ab his, qui proximè adſtiterant Leoni ſupplicãti, quid in cauſa eſſet, cur tam facilè pulcherrimam precib. hoſtium victoriam cõdonauiſſet, & proſtratos ante pedes ſurgere ac ſtare iuſsiſſet (Bono ſitis, inquiebat, animo, datur vobis venia) reſpondiſſe fertur palàm, oportuiſſe ſic fieri, quando medio affatu ſupplicantium, tales tantique viri ſibi viſi fuiſſent, ac ſubitò mutare ſententiam coegiſſent. Videas igitur alterum in Leone Moſen, qui ſpiritalibus armis Barbarorum vires expugnet, iratumq; Deum peccatrici genti conciliet. Proinde hoc tam inſigni beneficio principem Valentinianum vrbemq; totam, ſicut nunquam antè, ſibi deuinciuit & vulgò receptam ſuæ ſanctitatis opinionem etiam atq; etiam apud omnes confirmauit. Sub hæc ad vrbem rediẽs, non ſine cõmuni omniũ applauſu (vt qui patrẽ patrię conſpicerent,

ſpicerent, cui ſecundum Deum, fortunas omnes, incolumitatem ſuam, nec minus orbis, quam vrbis ſalutem acceptas meritò ferrent) in primis Deo Opt. Max. & apoſtolis eius Petro & Paulo gratias dixit, his omnem rei bene geſtæ gloriam adſcribens, quorum & patrocinio conceſſæ ſedis Romanæ conſortium tribuere ſolet. Dein totus ad confirmandam tuendamq; catholicam fidem conuertitur, quæ tunc à multis quidem hæreticis, vti Manichæis, Donatiſtis, Arianis, Priſcilianiſtis, præcipuè verò à Neſtorianis & Eutychianis hoſtiliter impugnabatur. Certè Neſtorius ille Cõſtantinopolitanus Epiſcopus, genere Germanicienſis, cuius hæreſes à D. Cyrillo confutatas prima ſynodus Epheſina damnauerat, incomparabilem illam terq; beatam virginem Mariam negauit eſſe deiparã, hoc eſt, hominis duntaxat genitricem eſſe cenſuit: vt aliam carnis, aliã diuinitatis perſonam in Chriſto faceret, ac proin ſeiunctim alterum Dei filium, alterum hominis impiè ſtatueret. Eutyches verò presbyter & archimandrita Conſtantinopolitanus, homo ſenex, verſipellis & impudens, qui tantum Leoni ſimul & Chalcedonenſi Concilio negocium faceſsit, ne interim blaſphemo Neſtorio palàm conſonare videretur, diuinam cum humana naturam docuit in vnum idemq; compoſitum recidiſſe, vnumq; factum, nec vllo modo debere diſtingui. At Cyrilli ſucceſſor in Alexandrina Eccleſia Dioſcorus, homo vafer, violentus & ſeditioſus planè, cum Imperatoris Theodoſij & Epheſini conciliabuli authoritatem pro ſe ſtare magna vi coëgiſſet, repulſis etiam ſedis apoſtolicæ, qui præſiderent ſynodo, Legatis, ac iniquiſsimè damnato cum reliquis orthodoxis Epiſcopis Flauiano, Conſtantinopolitano, ſic Eutychetis cauſam perfidus apud perfidos egit, vt niſi Leonis cura Imperator & Auguſta Pulcheria ſynodum apud Chalcedonem innouaſſent, oppreſſa certè pietas & deſerta Eccleſiæ cauſa iacuiſſent. Adeò quidã omnis pudoris & reuerentiæ metas trangreſsi, iam tum eò temeritatis proruperant, vt inſignes Eccleſias, quæ domus orationis hactenus efflorebant, in ſpeluncas latronum ignominiosè conuerterent, monaſteria prophanata euerterent, ſacramentorum lumen extinguerent, ſacrificij oblationem interciperent, ſanctificationem chriſmatis auferrẽt, vt iam parricidalibus manibus impiorum omnia demum myſteria ſeſe subtraxerint. Et hæc velut infanda ſacrilegij genera peracerbè ſuggillat Leo epiſtola lxxv. ad Leonem Auguſtum. Neq; tantum literis abſens, ſed Nicephoro teſte, lachrymis etiam præſens, quo ſcandala tam horrenda corrigerentur, optimates tum admonere tum obteſtari non deſijt. Et quæ grauior obteſtatio, quàm dum hiſce verbis Theodoſij fidem officiumque implorat.

Lib. 4. cap. 49.

Epiſtol. 24

Ecce ego, inquit, Chriſtianiſsime & venerabilis Imperator cum conſacerdotibus meis implens erga reuerentiam clementię veſtræ ſynceri amoris officium, cupienſq; vos placere per omnia Deo, cui pro vobis ab Eccleſia ſupplicatur, ne ante tribunal Chriſti domini rei de ſilentio iudicemur, obſecramus coram vnius deitatis inſeparabili Trinitate, quæ tali facto læditur (cum ipſa veſtri ſit cuſtos & auctor Imperij) & coram ſanctis angelis Chriſti, vt omnia in eo ſtatu manere iubeatis, in quo fuerunt ante omne iudicium, donec maior ex toto orbe ſacerdotum numerus congregetur. Nec alieno peccato patiamini vos grauari, quia (quod neceſſe eſt nos dicere) veremur, ne cuius religio diſsipatur, indignatio prouocetur. Præ oculis habete & tota mentis acie reuerenter aſpicite beati Petri gloriam, & communes cum ipſo omnium apoſtolorum coronas, cunctorumque martyrum palmas. Verùm iſthæc in promouenda ſynodo vehementia minus apud Theodoſium profecit, quòd is inter viuos diu ſupereſſe nõ potuit. Ei verò ſucceſsit Martianus vir ſpectatæ pietatis prudentiæque, quem defuncto Theodoſio Imperatorem Pulcheria Auguſta Theodoſij ſoror pronunciarat. Religioſam eius mulieris ſolicitudinem, & præcipuum erga Chriſti Eccleſiam ſtudium varijs amicisque literis Leo deſignauit. At Martianus Imperator ad celebrandam ſynodum Chalcedonenſem & componendos Eccleſiæ motus omne ſuum ſtudium conuertit. Id quod Leoni rurſus acceptum ferre oportet, qui magna & irrefutabili conſtantia neceſſariam cogendæ ſynodi rationem illi commendarat:

De hoc Theodoſio Imperatore lege qui volet Niceph. lib. 14. c. 3. &c. qui miris eũ vehit laudibus. Itemq; So-

darat:

darat: æquiſsimum eſſe dicens, vt Chriſti legibus & Eccleſiæ commodis ſeruiret humanæ potentiæ faſtigium. *cratis Hiſtoriam Eccleſiaſticã lib.7.c.22.*

Inter amicos præcipuè coluit Proſperum Aquitanicum, poſtea Regienſem Epiſcopum, & Flauianum, cuius & antea mentionem fecimus, Archiepiſcopum Conſtantinopolitanum. Vterque pietatis & religionis omnis obſeruantiſsimus fuit, nec minus eruditꝰ, quàm ſanctus. De illo agemus paulò inferius: in hoc ne martyrij quidem gloria deſideratur, ſic nimirum agente Diſcori apud Epheſum tyrãnide, quod accuſatum ab Euſebio Eutychen hæreſiarcham, apud ſuos primus ille condemnauiſſet. Vnde Flauiani nomen honorificè paſsim citatur à Leone, multis etiam datis ad eum literis cohoneſtatũ. Nec eſt inter Leonis epiſtolas vlla celebrior, quàm quæ ad Flauianum decima legitur, à Concilio Chalcedonenſium ſummoperè comprobata, cuius etiam vnicè Gennadius meminit, reliquis omiſsis Leonis operibus. Quin exacti iudicij Papa Gelaſius, vbi de receptis probatiſque patrum ſcriptis pronunciat, præterquam quod inter primos illic beatum Leonem numerat, certè tanta religione dictam epiſtolam proſequitur, vt anathema dicat ei, quiſquis vel textum illius vel iota vnum improbarit contentioſior, vel non ſingulatim in ea ſuſceperit omnia venerabundus. Putant nonnulli diuino magis ſpiritu, quàm humano ingenio factum, vt Eutychetis perplexa impietas tanta veritatis luce detecta profligaretur. Nam hic ſuis etiã Leo diffiſus virib. priuſquã epiſtolam illam aliquò deſtinaſſet, altari B. Petri vtcunq; ſcriptã impoſuit, ſe verò per quadraginta dies tum ieiunijs, tum precib. exercens, hoc vnum ab Apoſtolorũ principe votis flagrantibus cõtendit, vt ſi quid forte corrigendum haberet epiſtola, quę cauſam fidei longè difficilimam tractabat, id omne ſuis ille manibus correctum abſolueret. Nec fefellit ſanctam precatoris expectationem etiam rarus euentus. Terſam enim & elaboratã epiſtolam dies reddidit quadrageſimus, addita ſimul reuelatione certiſsima, ſucceſſum apoſtolo illi tribuẽdum eſſe cuius pia dignatio & fida dilectio, ne in perſona quidem imparis tepeſcit hæredis. Quid quod aliquando quum acri libidinis æſtu diſcrutiaretur, quando deoſculata ſibi manus fortè fuiſſet muliercula, vt in ſacra communione feſto paſchæ moris erat, tanto zelo à ſe ſponte ſumpſit ſupplicium, vt manum ſcandalizantem amputarit penitus, veluti noxium peſtilenſque membrum excindens? Hinc, quemadmodum Damaſcenus ille Ioannes deſectam manum fuſis ad beatam virginem Mariam precibus rurſum recuperauit, (vt eſt idoneus teſtis Ioannes patriarcha Hieroſolymitanus) ita non diſsimili ratione per eiuſdem ſacroſanctæ virginis ſuffragia, quæ ſummo cum animi mœrore tum expetebat Leo, detruncatam manum denuo recepit, receptam obmurmuranti populo, quod non ſacrificaret, lætè protulit, acceptumq; tantũ diuinitùs beneficium publicis laudibus cohoneſtauit. Neq; verò fidem excedit aut pietati refragatur, quòd omniũ peccatorũ veniam ſemel cõſequutus dicitur, præſertim ieiunando & precando diebus quadraginta, quibus apud beatiſsimi Petri corpus diuinam expetens miſericordiam, hoc tandem reſponſi lætiſsimus tulit: Deprecatus ſum pro te dominũ, remiſit ille tibi peccata, vt ſolùm hoc expendendum & à te poſtulandum ſuperſit, quibus aduerſus apoſtolicam legem temerè manus impoſueris. Breuiter his præſertim armis omniũ valentiſsimis cõtinenter vſus eſt, vigilijs, ieiunijs, lachrymis, & quib. rebus potiſsimum Leoninas vires collegit, conſtanti in Deum fiducia, nec non ardenti in precando inſtantia. Sic vrbem defendit, Italiã ſeruauit, Imperium Romanum erexit, dum placato Attila tyranno tam ſęuum Hunnorum iugum à ſuorum ceruibus excuſsit. Sed quale illi quæſo certamen cum Genſerico Barbarorum omnium immaniſsimo? Is Alanorum & Vandalorum Imperator præterquàm quòd Arianæ factioni patrocinaretur, expulſis paſsim Epiſcopis, nihil non iuris & bonorum Epiſcopalium ſibi vendicabat, ac præſertim Carthagine clericorum miniſteria, templorũ cultum, ſacra omnia prophanauit, corrupit, euertit, cùm in vniuerſum captiui populi ordinẽ ſæuus, tum præcipuè nobilitati & religioni infeſtus. Hinc ab Eudoxia in auxiliũ vocatus, vt eius defuncti cõiugis Valentiniani

Cæſaris

Cæſaris mortem vlciſceretur,vacuam præſidio vrbem hoſtili manu inuaſit. Prodierat autem Leo pontifex obuiam venienti,non alijs quidem armatus præſidijs,quàm quæ talem decent pontificem,lingua,precibus & vitę ſanctimonia. Qui precatus eſt inflexibilem Tyrannum,vt ab ea vrbe prohiberet iniuriam,cui Attila omnium hominum immaniſsimus,victor pepercifſet: aut ſi vrbem ſuis diripiendam dare in animo haberet,parceret ſaltem templis,parceret ædificijs publicis & priuatis:vrbem nobiliſsimam ciuibuſq; magna ex parte vacuam ab excidio ſeruaret. Ergo quanquam nec perſonæ dignitas Barbarorum , nec religionis pietas Arianum regem ſatis mitigaret,à cæde,tamen ſupplicijſque tyrannum auocauit, præda contentum abductiſque ſpolijs . Quo maiori deinde cura Leo tum ad reparandam vrbem,tum ad conſolandos afflictos conuerſus eſt . Templa diſtracta reſtituit,ſacrorum vaſa vel à Barbaris comminuta vel ablata reformauit . Demetriam ad beato Stephano cōdendam in fundo ſuo Baſilicam impulit, aliam in Epiſcopi Cornelij honorem ipſe cōſtituit, apoſtolorum ſepulchris,clericos cubiculares addidit,ac præter alia religioni conſecrata loca & deputata officia, monaſteriū prope ſanctum Petrum extruxit . De Proſpero Aquitanico dicere ſuperſedemus , quando familiarem illius cum Leone conuictum Ant. Flaminius Imolenſis expoſuit . Neque Chalcedonenſe Concilium attingemus , quod abundè quidem Leonis exhauſtas pro Eccleſia curas , laboreſque commendat. Niſi fortè parum ſit, à tot tantiſque patribus ter ſanctum acclamari, & hoc à ſapientiſsimis elogium conſequi,Leo ſanctiſsimus, apoſtolicus, & œcumenicus ſeu vniuerſalis patriarcha per multos annos viuat. Vixit ad ætatem vſque decrepitam verè magnanimus ac planè glorioſus Leo:Sed vt non minus in hiſce ſuis monumentis orbi ſuperſit etiam defunctus .

INDEX

INDEX RERVM MEMORABILIVM IN VTRIVSQVE LEONIS OPERA, QVEM VT LECTOR FACILIVS ASSEQVATVR, NOVERIT SINGVLA FOLIA IN QVATVOR partes imaginariè distributa, quarum primam a. alteram b. tertiam c. quartam d. sibi vendicat, singulis paribus spacijs attributis.

A.

B.

C.

D.

Dona

I.

L.

M.

N.

O.

P.

Q.

R.

S.

Sedis

FINIS.

D. LEONIS HVIVS NOMINIS PAPAE PRIMI, SERMONES IN PRAECIPVIS ANNIS TOTIVS FESTIVITATIBVS, AC DE SERIIS QVIBVSDAM alijs negotijs, habiti ad fidelem plebem.

IN ANNIVERSARIO DIE ASSVMPTIOnis eius ad summi Pontificis Romani culmen & onus, sermo primus.

Dignitates Ecclesiasticæ à quo potissimùm conferantur & ad quid valeant.

LAVDEM Domini loquatur os meum, & nomen sanctũ eius anima mea ac spiritus, caro & lingua benedicat. Quia nõ verecundæ, sed ingratæ mentis indicium est, beneficia tacere diuina: & satis dignum est à sacrificijs dominicæ laudis, obsequium consecrati Pontificis inchoare. Quia in humilitate nostra memor fuit nostri Dominus, & benedixit nobis: quia fecit mihi mirabilia magna solus, vt præsentem me cerneret vestræ sanctitatis adfectio, quem fecerat necessitas longæ peregrinationis absentem. Ago igitur Deo nostro gratias, & semper acturus sum pro omnibus, quæ tribuit mihi. Vestri quoque fauoris arbitrium debita gratiarum actione concelebro, euidenter intelligens quantum mihi possint reuerentiæ, amoris & fidei, studia vestræ dilectionis impendere, animarum vestrarum salutem pastorali solicitudine cupienti, qui tam sanctum de me nullis admodum præcedentibus meritis iudicium protulistis. Obsecro igitur per misericordias Domini, iuuare votis quem desiderijs expetistis, vt & spiritus gratiæ maneat in me, & iudicia vestra non fluctuent. Præstet in commune nobis omnibus pacis bonum, qui nobis vnanimitatis studia infudit, vt omnibus diebus vitæ meæ, in omnipotentis Dei seruitiũ: & ad vestra paratus obsequia cum fiducia possim dominum deprecari: Pater sancte, conserua eos in nomine tuo, quos dedisti mihi, semperque proficientibus vobis ad salutem, magnificet anima mea dominum, & in futuri retributione iudicij ita mihi apud iustũ iudicem sacerdotij mei ratio subsistat, vt vos mihi per bona opera vestra sitis gaudium, vos corona, qui bona volũtate syncerum præsentis vitæ testimonium præstitistis. Honorabilem igitur mihi, dilectissimi hodiernum diem fecit diuina dignatio. quæ dum humilitatem meam in summum gradum prouehit, quod neminẽ suorum sperneret, demonstrauit. Vnde etsi necessarium est trepidare de merito, religiosum est tamẽ gaudere de dono, quoniã qui mihi * honoris est autor, ipse mihi fiet administrationis adiutor: & ne sub magnitudine gratiæ succũbat infirmus, dabit virtutem, qui contulit dignitatem. Recurrente igitur per suum ordinem die, quo me dominus Episcopalis officij voluit habere * principium, vera mihi in gloriam Dei causa est lætandi, qui mihi, vt multum à me diligeretur, multa dimisit. Et vt mirabilem faceret gratiam suam, in eum munera sua contulit, in quo meritorum suffragia nõ inuenit. Quo opere suo dominus, quid cordibus nostris insinuat, quidue commendat, nisi vt de iustitia sua nemo præsumat, & de ipsius misericordia nemo diffidat? Quæ tunc euidentius præeminet, quando peccator sanctificatur, & obiectus erigitur. Neque enim de qualitate nostrorum operum pendet cœlestium mensura

Ingratitudinis est beneficia Dei tacere.

Ioan. 17.

1. Thes. 2.

* *oneris*

* *Vide nũ principatum legẽdum.*

Quid nos moneat Deus in

honorum collatione. ſura donorum: aut in iſto ſeculo, in quo tota vita tentatio eſt, hoc vnicuique retribuitur, quod meretur, vbi ſi iniquitates dominus obſeruaret, nullus iudicium ſuum *Iob 7.* ſuſtineret. Magnificate ergo dilectiſsimi dominum mecum, & exaltemus nomen eius inuicem, vt tota ratio celebritatis hodiernæ ad laudem ſui referatur autoris. Nã quod propriè ad adfectum animi mei pertinet, confiteor me plurimum de omnium veſtrum deuotione gaudere. Cumque hãc venerabilium conſacerdotum meorum ſplendidiſsimam frequentiam video, angelicum nobis in tot ſanctis ſentio intereſſe conuentum. Nec dubito nos abundantiore hodie diuinæ præſentiæ gratia viſitari, quando ſimul adſunt, & vno lumine micant tot ſpecioſiſsima tabernacula Dei, tot membra excellentiſsima corporis Chriſti. Nec abeſt, vt cõfido, ab hoc cœtu etiam beatiſsimi apoſtoli Petri pia dignatio & fida dilectio: nec veſtram deuotionem ille deſeruit, cuius nos reuerentia cõgregauit. De veſtro itaque & ipſe gaudet affectu, & in conſortibus honoris ſui, obſeruantiam dominicæ inſtitutionis amplectitur, probans ordinatiſsimam totius Eccleſiæ charitatem, quæ in Petri ſede Petrum ſuſcipit, & à tanti amore paſtoris, nec in perſona tam imparis tepeſcit hæredis. Vt ergo hæc pietas dilectiſsimi, quam erga humilitatem meam vnanimiter exhibetis, fructum ſui ſtudij conſequatur, miſericordiſsimam Dei noſtri clemẽtiam ſupplices obſecrate, vt in diebus noſtris expugnet impugnantes nos, muniat fidem veſtram, multiplicet deuotionem ac dilectionem, augeat pacem, meque ſeruulum ſuum, quem ad oſtendendas diuitias gratiæ ſuæ, gubernaculis Eccleſiæ voluit præſidere, ſufficientem tanto operi, & vtilem veſtræ defenſioni dignetur efficere, & ad hoc, tempora noſtræ ſeruitutis extendere, vt proficiat deuotioni, quod fuerit largitus ætati, per Chriſtum dominum noſtrum, Amen.

Sermo ſecundus in anniuerſario die aſſumptionis eiuſdem ad ſummi Pontificis munus.

Pontificatus qualitas ſecundum ordinem Melchiſedech quæ ſit.

QVoties nobis miſericordia Dei donorum ſuorum dies renouare dignatur, iuſta dilectiſsimi & rationabilis cauſa eſt lætandi, ſi officij origo ſuſcepti, ad laudem ſui referatur authoris. Hanc enim obſeruantiam omnibus quidem ſacerdotibus congruam, ſed mihi neceſſariam maximè eſſe cognoſco, qui reſpiciens ad exiguitatis meæ tenuitatem, & ad ſuſcepti muneris magnitudinem, etiam ego illud propheticum debeo proclamare: Domine audiui auditum tuum, & timui: conſideraui opera tua, & expaui. Quid enim tam inſolitum, tam pauendum, quàm labor fragili, ſublimitas humili, dignitas non merenti? Et tamen non deſperamus, neque deficimus, quia non de nobis, ſed de illo præſumimus, qui operatur in nobis. Vnde & *Pſal. 103* Dauidicum Pſalmum dilectiſsimi non ad noſtram elationem, ſed ad Chriſti domini gloriam conſona voce cantauimus. Ipſe eſt enim, de quo propheticè ſcriptum eſt: *Sacerdos eſt Chriſtus ſecũdum ordinem Melchiſedech.* Tu es ſacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech, hoc eſt, non ſecundum ordinem Aaron, cuius ſacerdotium per propaginem ſui ſeminis currens, temporalis miniſterij fuit, & cum veteris teſtamenti lege ceſſauit: ſed ſecundum ordinem Melchiſedech, in quo æterni Pontificis forma præceſsit. Et dum quibus parentibus ſit æditus, non refertur, in eo ille intelligitur oſtendi, cuius generatio non poteſt enarrari. Denique cum huius diuini ſacerdotij ſacramentum etiam ad humanas peruenit functiones, non per generationum tramitem currit, nec quod caro & ſanguis creauit, eligitur: ſed ceſſante priuilegio patrum, & familiarum ordine prætermiſſo, eos rectores Eccleſia accipit, quos ſpiritus ſanctus præparauit: vt in populo adoptionis Dei, cuius vniuerſitas ſacerdotalis atque regalis eſt, non prærogatiua

terre-

terrenæ originis obtineat vnctionem, sed dignatio cœlestis gratiæ gignat antistitē. Quamuis ergo dilectissimi nos ad explendā nostri officij seruitutem & infirmi inueniamur, & segnes, dum si quid deuotè & strenuè agere cupimus, ipsius nostræ cōditionis fragilitate tardamur, habentes tamen incessabilem propiciationem omnipotentis & perpetui sacerdotis, qui similis nostri, æqualis patri, diuinitatem vsque ad humana submisit, humanitatem vsque ad diuina prouexit, dignè & piè de ipsius constitutione gaudemus: quoniam etsi multis pastoribus curam suarum ouium delegauit, ipse tamen dilecti gregis custodiam non reliquit. De cuius principali æternoque pręsidio, & apostolici operis munimen accepimus, quod vtique ab opere suo non vacat: & firmitas fundamenti, cui totius Ecclesiæ superstruitur altitudo, nulla incumbentis sibi templi mole lassescit. Soliditas enim illius fidei, quæ in apostolorū principe est laudata, perpetua est. Et sicut permanet, quod in Christo Petrus credidit: ita permanet, quod in Petro Christus instituit. Cùm enim, sicut Euangelica lectione reseratum est, interrogasset dominus discipulos, quem ipsum (multis diuersa opinantibus) crederent, respondissetque beatus Petrus, dicens: Tu es Christus filius Dei viui: dominus ait: Beatus es Simon Bar Iona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus, qui in cœlis est. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Et tibi dabo claues regni cœlorum. Et quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cœlis. Et quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cœlis. Manet ergo dispositio veritatis, & beatus Petrus in accepta fortitudine petræ perseuerans, suscepta Ecclesiæ gubernacula non reliquit. Sic enim præ cæteris est ordinatus, vt dum petra dicitur, dum fundamentum pronuntiatur, dum regni cœlorum ianitor constituitur, dum ligandorum soluendorumque arbiter mansura etiam in cœlis iudiciorum suorum definitione, præficitur, qualis ipsi cum Christo esset societas, per ipsa appellationum eius mysteria nosceremus. Qui nunc plenius & potentius ea, quæ sibi commissa sunt, peragit, & omnes partes officiorū atque curarum in ipso & cum ipso, per quem est glorificatus, exequitur. Si quid itaque à nobis rectè agitur, recteque discernitur: si quid à misericordia Dei quotidianis supplicationibus obtinetur, illius est operum atque meritorum, cuius in Sede sua viuit potestas, & excellit authoritas. Hoc enim obtinuit dilectissimi illa confessio, quæ à Deo patre apostolico inspirata cordi, omnia humanarum opinionum incerta transcendit: & firmitatem petræ, quæ nullis impulsionibus quateretur, accepit. In vniuersa namque Ecclesia: Tu es Christus filius Dei viui, quotidie Petrus dicit: & omnis lingua, quæ cōfitetur dominum, magisterio huius vocis imbuitur. Hæc fides diabolum vincit, & captiuorum eius vincula dissoluit. Hæc erutos mundo, inserit cælo, & portæ inferi aduersus eam præualere non possunt. Tanta enim diuinitùs soliditate munita est, vt eam neque hæretica vnquam corrumpere prauitas, nec pagana potuerit superare perfidia. His itaque modis dilectissimi rationabili obsequio celebratur hodierna festiuitas, vt in persona humilitatis meæ ille intelligatur, ille honoretur, in quo & omnium pastorum solicitudo cum commēdatarum sibi ouium custodia perseuerat, & cuius etiam dignitas in indigno hærede non deficit. Vnde venerabilium quoque fratrum & consacerdotum meorum desiderata mihi & honoranda præsentia hinc sacratior est & deuotior, si pietatem huius officij, in quo adesse dignati sunt, ei principaliter deferunt, quem non solùm huius Sedis presulem, sed & omnium Episcoporum nouerunt esse primatem. Cùm ergo cohortationes nostras auribus vestræ sanctitatis adhibemus, ipsum vobis, cuius vice fungimur, loqui credite: quia & illius vos affectu monemus, & non aliud vobis, quàm quod docuit, prædicamus, obsecrantes, vt succincti lumbos mentis vestræ, castam & sobriam vitam in timore Dei ducatis, nec concupiscentijs carnis, mens principatus sui oblita, consentiat. Breuia & caduca sunt terrenarum gaudia voluptatum, quæ ad æternitatem vocatos à semitis vitæ conantur auertere. Fidelis ergo & religiosus animus ea

Ecclesiæ stabilitas.

Matt. 16.

Petrus, petra, fundamentū, cœli ianitor.

Fidei Ecclesiæ Romani præconium.

Petrus omniū Episcoporum primus.

quæ ſunt cæleſtia concupiſcat, & diuinarum promiſsionum auidius, in amorem ſe incorruptibilis boni, & in ſpem veræ lucis attollat. Certi autem eſtote dilectiſsimi, quod labor veſter, quo vitijs reſiſtitis, & carnalibus deſiderijs repugnatis, placens in conſpectu Dei eſt atq; precioſus, nec ſolùm vobis, ſed etiam mihi apud Dei miſericordiam profuturus: quia de profectu dominici gregis gloriatur cura paſtoris. *1.Theſ.2.* *Rom. 1.* Corona mea, ſicut Apoſtolus ait, & gaudium vos eſtis: ſi fides veſtra, quæ ab initio Euangelij in vniuerſo mundo prædicata eſt, in dilectione & ſanctitate permanſerit. Nam licet omnem Eccleſiam, quæ in toto eſt orbe terrarum, cunctis oporteat florere virtutibus, vos tamen præcipuè inter cæteros populos decet meritis pietatis excellere, quos in ipſa apoſtolicæ petræ arce fundatos, dominus noſter Ieſus Chriſtus cum omnibus redemit: & beatus Apoſtolus Petrus præ omnibus erudiuit, per eundem Chriſtum dominum noſtrum, Amen.

Sermo tertius in anniuerſario die eiuſdem adſumptionis.

Sacerdotium ſupremum quare beato Petro & eius collatum ſucceſſoribus.

Gaudeo dilectiſsimi de religioſo veſtræ deuotionis affectu, & Deo gratias ago, quòd in vobis pietatem Chriſtianæ vnitatis agnoſco. Sicut enim ipſa frequentia veſtra teſtatur, intelligitis huius diei recurſum ad communem lætitiam pertinere, & honorem celebrari totius gregis, per annua feſta paſtoris. Nam licet vniuerſa Eccleſia Dei diſtinctis ordinata ſit gradibus, vt ex diuerſis membris, ſacrati corporis *1.Cor.12.* ſubſiſtat integritas: nos tamen omnes, ſicut ait Apoſtolus, in Chriſto Ieſu vnum ſumus, nec quiſquam ab alterius ita eſt diuiſus officio, vt non ad connexionem pertineat capitis, cuiuſlibet humilitas portionis. In vnitate igitur fidei atq; baptiſmatis, indiſcreta nobis ſocietas dilectiſsimi, & generalis eſt dignitas, ſecundum illud bea- *1.Pet.2.* tiſsimi Petri Apoſtoli ſacratiſsima voce dicentis: Et ipſi tanquam lapides viui ſuperædificamini in domos ſpiritales ſacerdotium ſanctum, offerentes ſpiritales hoſtias, acceptabiles Deo per Ieſum Chriſtum. Et infrà: Vos autem genus electum, regale ſacerdotium, gens ſancta, populus acquiſitionis. Omnes enim in Chriſto regenera- *Chriſtiani omnes vt reges & ſacerdotes. Hoſtiæ ſpiritales.* tos, crucis ſignum efficit Reges: Sancti verò ſpiritus vnctio conſecrat ſacerdotes, vt præter iſtam ſpecialem noſtri miniſterij ſeruitutem, vniuerſi ſpiritales & rationales Chriſtiani agnoſcant ſe regij generis & ſacerdotalis officij eſſe cõſortes. Quid enim tam regium, quàm ſubditum Deo animum corporis ſui eſſe rectorem? Et quid tam ſacerdotale, quàm vouere domino conſcientiam puram, & immaculatas pietatis noſtras de altari cordis offerre? Quód cùm omnibus per Dei gratiam commune ſit factum, religioſum tamẽ nobis atq; laudabile eſt, de die prouectionis noſtræ, quaſi de proprio honore gaudere, vt vnum celebretur in toto Eccleſiæ corpore Pontificij ſacramentum, quod effuſo benedictionis vnguento, copioſius quidem in ſuperiora profluxit, ſed non parcè etiam in inferiora deſcendit. Quum itaq; dilectiſsimi de conſortio iſtius muneris magna ſit nobis materia communium gaudiorum, verior tamen vobis & excellentior erit cauſa lætandi, ſi non in noſtræ humilitatis conſideratione remoremini, cùm multò vtilius multoq; ſit dignius, ad beatiſsimi apoſtoli gloriam contemplandam, aciem mentis attollere, & hunc diem in illius potiſſimùm veneratione celebrare, qui ab ipſo omnium chariſmatum fonte, tam copioſis eſt irrigationibus inundatus: vt cùm multa ſolus acceperit, nihil in quenquam ſi- *Ioan. 1.* ne illius participatione tranſierit. Verbum enim caro factum fuerat, & habitabat iam in nobis, vt reparando humano generi totum ſe Chriſtus impenderet. Nihil indiſpo-

indispositum sapientiæ, nihil erat arduum potestati. Famulabantur elementa, ministrabant spiritus, angeli seruiebant, nec vllo modo poterat inefficax esse sacramentum, quod simul ipsius deitatis vnitas operabatur & Trinitas. Et tamē de toto mundo vnus Petrus eligitur, qui & vniuersarum gentium vocationi, & omnibus apostolis, cunctisq; Ecclesiæ patribus præponatur, vt quamuis in populo Dei multi sacerdotes sint, multiq; pastores, omnes tamen propriè regat Petrus, quos principaliter regit & Christus. Magnum & mirabile dilectissimi huic viro consortium potentiæ suæ tribuit diuina dignatio: & si quid cum eo commune cęteris voluit esse principibus, nunquam nisi per ipsum dedit, quicquid alijs non negauit. Omnes deniq; apostolos Dominus, quid de se homines opinentur, interrogat: & tamdiu sermo respondentium communis est, quamdiu humanæ intelligentiæ ambiguitas explicatur. At vbi quid habeat sensus discipulorum, exigitur, primus est in Domini confessione, qui primus est in apostolica dignitate. Qui cum dixisset: Tu es Christus filius Dei viui: respondit ei Iesus: Beatus es Simon Bar Iona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus, qui in cœlis est. Id est, ideo beatus es, quia pater meus te docuit, nec terrena opinio te fefellit, sed inspiratio cœlestis te instruxit: & non caro & sanguis, sed ille me tibi, cuius sum vnigenitus filius, indicauit. Et ego, inquit, dico tibi: hoc est, sicut meus pater tibi manifestauit diuinitatem meam: ita & ego tibi notam facio excellentiam tuam, quia tu es Petrus: Id est: cum ego sim inuiolabilis petra, ego lapis angularis, qui facio vtraq; vnum, ego fundamentū, præter quod nemo potest aliud ponere: tamen tu quoque petra es, quia mea virtute solidaris, vt quæ mihi potestate sunt propria, sint tibi mecum participatione communia. Et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Super hanc, inquit, fortitudinem æternum extruam templum: & Ecclesiæ meæ cœlo inferenda sublimitas, in huius fidei firmitate consurget. Hanc confessionem portæ inferi non tenebunt, mortis vincula non ligabunt: vox enim ista vox vitæ est. Et sicut confessores suos in cœlestia prouehit, ita negatores ad inferna demergit. Propter quod dicit beatissimo Petro: Tibi dabo claues regni cœlorum. Et quæcunq; ligaueris super terram, erunt ligata & in cœlis. Et quæcunq; solueris super terram, erunt soluta & in cœlis. Transiuit quidem in alios apostolos vis potestatis istius, & ad omnes Ecclesiæ principes decreti huius cōstitutio commeauit, sed non frustra vni commendatur, quod omnibus intimatur. Petro enim ideo hoc singulariter creditur, quia cunctis Ecclesiæ rectoribus Petri forma præponitur. Manet ergo Petri priuilegium, vbicunq; ex ipsius fertur æquitate iudicium. Nec nimia est vel seueritas vel remissio, vbi nihil erit ligatum, nihil solutum, nisi quod beatus Petrus aut soluerit, aut ligauerit. Instante autem passione sua dominus, quæ discipulorum erat turbatura constantiam, Simoni, inquit: Simon, ecce Satanas expostulauit vos, vt cribraret sicut triticum. Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua, Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos, vt non intretis in tentationem. Commune erat omnibus apostolis periculum de tentatione formidinis, & diuinæ protectionis auxilio pariter indigebant. Quoniam diabolus omnes exagitare, omnes cupiebat elidere, & tamen specialis à Domino Petri cura suscipitur, & pro fide Petri propriè supplicatur, tanquam aliorum status certior sit futurus, si mens principis victa non fuerit. In Petro ergo omnium fortitudo munitur, & diuinæ gratiæ ita ordinatur auxilium, vt firmitas quæ per Christum Petro tribuitur, per Petrū apostolis conferatur. Cúm itaq; dilectissimi tantum nobis videamus præsidium diuinitus institutum, rationabiliter & iustè in ducis nostri meritis & dignitate lætamur, gratias agētes sempiterno Regi, redemptori nostro Domino Iesu Christo, qui tantam potentiam dedit ei, quem totius Ecclesiæ principem fecit: vt si quid etiā nostris temporibus rectè per nos agitur, recteq; disponitur, illius operibus, illius sit gubernaculis deputandum, cui dictum est: Et tu conuersus, confirma fratres tuos. Et cui post resurrectionem suam dominus ad trinam æterni amoris professionem mystica

Petrus princeps pastorū à Christo constitutus.

Matth. 16.

1. Cor. 3.

Petrus dicitur petra, super quam fundatur Ecclesia.

Petri in ligando & soluendo priuilegiū.

Luc. 7.

Christus specialiter pro Petro rogauit.

Luc. 22.

Ioan.21. stica insinuatione ter dixit: Pasce oues meas. Quod nunc quoq; proculdubio facit, & mandatum Domini pius pastor exequitur, confirmans nos cohortationibus suis, & pro nobis orare non cessans, vt nulla tentatione superemur. Si autem hanc pietatis suæ curam omni populo Dei, sicut credendum est, vbiq; prætendit, quanto magis nobis alumnis suis opem suam dignatur impendere, apud quos in sacro beatæ dormitionis thoro, eadem qua præsedit carne, requiescit? Illi ergo hunc seruitutis nostræ natalitium diem, illi adscribamus hoc festum, cuius patrocinio Sedis ipsius meruimus esse consortes, auxiliãte nobis per omnia gratia Domini nostri Iesu Christi, qui viuit & regnat cum Deo patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Orant sancti pro nobis.

SERMO PRIMVS DE COLLECTIS.

Eleemosyna quid prosit, & vti præstetur.

Eleemosynarũ meritum & virtus.

MVLTIS diuinarum scripturarum testimonijs edocemur, quãtum eleemosynarum meritum, & quanta sit virtus. Certum est enim, vnumquenq; nostrûm animę suę benefacere, quoties misericordia sua inopiæ succurrit alienæ. Prompta ergo & facilis dilectissimi apud nos largitas esse debet, si credimus sibi vnumquenq; id prę́stare, quod indigentibus tribuit. Thesaurum enim suum condit in cœlo, qui Christũ pascit in paupere. Benignitatem itaq; in hoc & dispensationem diuinæ pietatis agnosce. Idcirco enim te abundare voluit, vt per te alius non egeret, & per ministerium operis tui, pauperem ab egestatis labore, teq; à peccatorum multitudine liberaret. O mira prouidentia & bonitas creatoris, vt vno facto duobus vellet esse succursum. Ventura igitur dominica dies, collectarum futura est. Hortor & moneo sanctitatem vestram, vt singuli quiq; & pauperum memineritis & vestri, & pro posibilitate virium vestrarum intelligatis in egentibus Christum, qui tantùm nobis pauperes commendauit, vt se in ipsis vestiri ac suscipi testaretur & pasci Christus Dominus noster, qui cum patre & sancto spiritu viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo secundus de collectis.

Eleemosyna vt sit secundum lauacrum à peccatis, & opus maximæ charitatis.

NOtum vobis dilectissimi & familiare mandatum pastorali prædicamus hortatu, vt in opere misericordiæ studeatis esse deuoti, quod etiamsi nunquam à vestra sanctitate negligitur, nunc tamen promptius est & impensius exequendum, quia primus collectarum dies saluberrimè à sanctis patribus institutus hoc exigit, vt vnusquisq;, prout votiuum atq; posibile est, in vsus atq; alimoniam pauperum de vestris facultatibus conferatis: scientes præter illud regenerationis lauacrum, in quo vniuersorum ablutæ sunt maculæ peccatorum, hoc remedium infirmitati humanæ diuinitùs esse donatum, vt si quid culparum in hac terrena habitatione contrahitur, eleemosynis deleatur. Eleemosynæ enim opera charitatis sunt, & scimus, quòd charitas operit multitudinem peccatorum. Proinde dilectissimi in secundam feriam spõtaneas * collectas vestras solicitè præparate, vt quicquid vobis de temporalibus substantijs dempseritis, id multiplicatum in æterna retributione sumatis.

Eleemosynis extinguuntur peccata. *1.Cor.13.* *1.Pet.4.* ** collectiones.*

Sermo

Sermo tertius, de collectis.

Elcemosyna quantùm excruciet dæmones, quidúe sentiendum de collectis.

CHristianæ pietatis est dilectissimi, vt quæ apostolicis sunt traditionibus instituta, perseueranti deuotione seruentur. Nam illi beatissimi discipuli veritatis, hoc diuinitùs inspirata commendauere doctrina, vt quoties cæcitas paganorum in superstitionibus suis esset intentior, tunc præcipuè populus Dei, orationibus & operibus pietatis instaret. Quoniam immundi spiritus, quantùm gentilium errore lætantur, tantúm veræ religionis obseruantia atteruntur, & augmenta iustitiæ vrunt impietatis authorem. Cuius impia & prophana commenta, ne sacratis Deo vero cordibus aliquid pollutionis inferrent, beatus magister gentium præcauebat, cùm voce apostolica diceret: Nolite iugum cum infidelibus ducere. Quæ enim participatio iustitiæ cum iniquitate? aut quæ societas lucis ad tenebras? Et deinde vocem prophetici spiritus addidit, dicens: Exite, exite de medio eorum, & separamini, dicit Dominus, & immundum ne tetigeritis. Vnde quoniam ad destruendas antiqui hostis insidias in die, quo impij sub idolorum suorum nomine diabolo seruiebant, prouidentissimè in sancta Ecclesia prima est instituta collectio, volumus dilectionem vestram tertia feria per omnes regionum vestrarum Ecclesias cum voluntarijs oblationibus eleemosynarum conuenire. In quo opere, etsi non est omnium æqualis facultas, debet esse par pietas: quoniam fidelium largitas, non de muneris pensatur pondere, sed de beneuolentiæ quantitate. Habeant in hoc misericordiæ commertio etiam pauperes lucrum, & ad sustentationem egentium de quantacunq; substantia aliquid, quod eos non contristet, excerpant. Sit diues munere copiosior, dum pauper animo non sit inferior. Quamuis enim maior speretur reditus de maiore semente, potest tamen de exigua satione multus fructus prouenire iustitiæ. Iustus enim est iudex & verax, qui neminem fraudat mercede meritorũ. Et ideo nos curam pauperum vult habere, vt in futuræ retributionis examine, misericordibus, quam promisit, misericordiã largiatur Christus Deus noster, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Opera bona excruciant diabolum.

2. Cor. 6.

Sermo quartus, de collectis & eleemosyna.

Eleemosyna vt saluet hominem.

MIsericordia dilectissimi & iustitia DEI, formam retributionum suarum à mundi constitutione dispositam, per doctrinam domini nostri Iesu Christi benignissima nobis expositione reserauit, vt acceptis rerum significationibus, quę futura credimus, iam quasi gesta nosceremus. Sciebat enim redemptor noster atque seruator, quantos fallacia diaboli per totum mundum sparsisset errores, & quàm multis superstitionibus maximam sibi partem humani generis subdidisset. Sed ne vltra per ignorantiam veritatis, creatura ad imaginem Dei condita, in præcipitia perpetuæ mortis ageretur, Euangelicis paginis iudicij sui inseruit qualitatem, quæ omnem hominem à calidissimi hostis reuocaret insidijs: quum iam nulli esset incognitum, quæ bonis speranda præmia, & quæ malis essent inferenda supplicia. Incensor nanque authorque peccati, primùm superbus vt caderet, deinde inuidus vt noceret, quia in veritate non stetit, totam vim suam in mendacio collocauit, omniaque deceptionum genera de hoc veneratissimo artis suæ fonte produxit, vt ab illo bono, quod ipse propria elatione perdiderat, spem humanæ deuotionis

Ioan. 8.

Vis omnis diaboli mendacio nititur.

excluderet, eosq; in consortium damnationis suæ traheret, ad quorum ipse reconciliationem pertinere non posset. Quicquid igitur hominum quibuslibet impietatibus Deum læsit, huius fraude traductum, huius est nequitia deprauatum. Facile enim in omnia flgitia impulit, quos religione decepit.

Fides sine charitate esse potest. Ad Tit. 1.

Sciens autem Deum non solùm verbis, sed etiam factis negari, multis quibus auferre non potuit fidem, sustulit charitatem: & agro cordis ipsorum auaritiæ radicibus occupato, spoliauit fructu operum, quos non priuauit confessione labiorum. Propter has ergo dilectissimi versutias hostis antiqui, scire nos voluit ineffabilis benignitas Christi, qui in die retributionis de vniuersitate hominum esse decernendum, & dum in hoc tempore legitimorum remediorum medicina præbetur, dum elisis reparatio non negatur, & qui diu fuerunt steriles, possint tandem esse fœcundi, præueniatur disposita censura iustitiæ, & nunquam à cordis oculis, diuinæ discretionis imago discedat.

Matt. 19.

Veniet enim in maiestatis suæ gloria Dominus, sicut ipse prædixit, aderitq; cum eo radians in splendoribus suis, innumerabilis angelicarum multitudo legionum.

Iudicij extremi forma.

Congregabuntur ante thronum potentiæ eius omnium gentium populi, & quicquid hominum vniuersis seculis toto orbe terrarum progenitum est, in conspectu iudicantis adstabit. Separabuutur ab iniustis iusti, à nocentibus innocentes: & cum præparatum sibi regnum recensitis misericordiæ operibus, filij pietatis acceperint, exprobrabitur duritia sterilitatis iniustis: & nihil habentes sinistri commune cum dextris, in ignem ad diaboli & angelorum eius tormenta dispositum, omnipotentis iudicis damnatione mittentur, cum illo habituri pœnæ communionem, cuius elegerunt facere voluntatem.

Opera misericordiæ Deum cōciliant.

Quis igitur istam sortem æternorū cruciatuum nō paueſcat? Quis mala nunquam finienda non timeat? Sed cum ideo denunciata sit seueritas, vt misericordia quæreretur, in diebus præsentibus cum mericordiæ est largitate viuendum, vt homini post periculosam negligentiam, ad pietatis opera reuertenti, possibile sit ab hac sententia liberari. Hoc enim agit potentia iudicis, hoc gratia seruatoris, vt relinquat impius vias suas, & iniquitatis suæ consuetudine peccator abscedat. Misereantur pauperum, qui sibi volunt parcere Christum. Faciles sint in alimenta miserorum, qui cupiunt ad societatem * peruenire fidelium.

** pertinere*

Non sit vilis homini homo, nec in quoquam despiciatur illa natura, quam rerum conditor suam fecit. Cui enim laborantium licet negare, quod Christus sibi profitetur impendi? Iuuatur conseruus, & gratiam refert dominus. Cibus egeni, regni cælestis est precium: & largitor temporalium, hæres efficitur æternorum. Vnde autem exigua ista impendia, tanta æstimari taxatione meruerunt, nisi quia pondera operum charitatis lance pensantur, & quum amatur ab homine, quod Deus diligit, meritò in eius ascenditur regnum, in cuius transitur affectum? Ad horum ergo operū dilectissimi piam curam dies nos apostolicæ institutionis inuitat, in quo sanctarum collectionum prima collectio est prudenter à patribus & vtiliter ordinata: vt quia in hoc tempore gentilis quondam pppulus superstitiosius dæmonibus seruiebat, contra prophanas hostias impiorum, sacratissima à nobis nostrarum eleemosynarum celebraretur oblatio. Quod quia incrementis Ecclesiæ fructuosissimum fuit, placuit esse perperpetum. Vnde hortamur sanctitatem vestram, vt per Ecclesias regionum vestrarum quarta feria de facultatibus vestris, quantum suadet possibilitas & voluntas, expensas misericordiæ conferatis, vt possitis illam beatitudinem promereri, in qua sine fine gaudebit, qui intelligit super egenum & pauperem.

Psal. 40.

Ad quem intelligendum dilectissimi, solita benignitate vigilandum est, vt quem modestia tegit, & verecundia præpedit, inuenire possimus.

Pauperibus verecundis subueniendū.

Sunt enim qui palam poscere ea, quibus indigent, erubescunt, & malunt miseria tacitæ egestatis affligi, quàm publica petitione confundi. Intelligendi ergo isti sunt, & ab occulta necessitate * subleuandi, vt hoc ipso amplius gaudeant, quum & paupertati eorum consultum fuerit & pudori.

** releuādi.*

Rectè enim in egeno & & paupere, ipsius Iesu Christi domini nostri persona sentitur, qui cum esse diues, sicut dicit Apostolus, inops factus est, vt nos sua paupertate ditaret.

2. Cor. 8.

Et ne deesse nobis

sua

sua præsentia videretur, ita humilitatis & gloriȩ suȩ temperauit mysterium, vt quem regem & dominum in maiestate patris adoramus, eundem in suis pauperibus pasceremus, liberandi ob hoc in die mala à damnatione perpetua, & pro intellecti pauperis cura, regni cœlestis consortijs inserendi. Vt autem in omnibus dilectissimi placeat domino vestra deuotio, etiam ad hanc vos hortamur industriam, vt Manichæos vbicunque latentes vestris presbyteris publicetis. Magna est enim pietas prodere latebras impiorum, & ipsum in eis cui seruiunt, diabolum debellare. Contra istos enim dilectissimi omnem quidem orbem terrarum, & totam vbique Ecclesiam decet fidei arma arripere. Sed vestra in hoc opere deuotio debet excellere, qui in progenitoribus vestris Euangelium crucis Christi ab ipso beatissimorum apostolorum Petri & Pauli ore didicistis. Non sinantur latere homines, qui legem per Mosen datam, in qua Deus vniuersitatis conditor ostenditur, recipiendam esse non credunt, prophetis & sancto spiritui contradicunt, Psalmos Dauidicos, qui per vniuersalem Ecclesiam cum omni pietate cantantur, damnabili impietate ausi sunt refutare, Christi domini natiuitatem secundum carnem negant, passionem & resurrectionem eius simulatam dicunt fuisse, non veram, baptismum regenerationis totius gratiæ virtute dispoliant. Nihil est apud eos sanctum, nihil integrum, nihil verum. Cauendi sunt, ne cuiquam noceant: prodendi sunt, ne in aliqua ciuitatis nostræ parte consistant. Vobis dilectissimi ante tribunal domini proderit quod indicimus, quod rogamus. Dignum est enim, vt eleemosynarum sacrificio & huius operis palma iungatur, auxiliante nobis per omnia domino IESV Christo, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Hæretici prodendi.

Manichæorum errores.

Sermo quintus de collectis & eleemosynis.

Eleemosynæ ac temperantiæ bona quæ, virtutesq; omnes non prodesse sine misericordiæ operibus.

Apostolicæ traditionis dilectissimi instituta seruantes, pastorali vos solicitudine cohortamur, vt diem, quem illi ab impiorum superstitione purgatum, misericordiæ operibus consecrarunt, deuotione religiosæ consuetudinis celebremus, ostendentes apud nos autoritatem patrum viuere, eorumq; doctrinam in nostra obedientia permanere. Quoniam sancta tantæ constitutionis vtilitas, non præterito tantùm tempori, sed etiam nostræ prospexit ætati: vt quod illis profuit ad destructionem vanitatum, hoc nobis proficeret ad incrementa virtutum. Quid autem tam aptum fidei, quid tam conueniens pietati, quàm egentium iuuare paupertatem? infirmorum curam recipere? fraternis necessitatibus subuenire? & conditionis propriæ in aliorum labore meminisse? In quo opere, quantum quis possit, quantumq; non possit, solus veraciter ille discernit, qui nouit, quid quibusque contulerit. Non solùm enim spiritales opes & dona cœlestia Deo donante capiuntur, sed etiam terrenæ & corporeæ facultates ex ipsius largitate proueniunt, vt meritò rationem earum quæsiturus sit, quæ non magis possidenda tradidit, quàm dispensanda commisit. Muneribus igitur Dei iustè & sapienter vtendum est, ne materia boni operis fiat causa peccati. Nam diuitiæ quidem, quantùm ad ipsas species earum atque substantias pertinet, bonæ sunt, & humanæ societati plurimùm prosunt, cùm à beneuolis habentur & largis, nec illas aut luxuriosus prodigit, aut auarus abstrudit, vt tam pereant malè conditæ, quàm insipienter. Quamuis autem laudabile sit, intemperantiam fugere, & turpium voluptatum damna vitare, multique magnificè dedignentur facultates suas occulere, & in copias affluentes vilem atque sordentem horreant parcitatem: non est tamen talium aut felix abundantia aut probanda fruga-

Patrum traditiones.

Terrenarum facultatum non tam possessio quàm dispensatio nobis commissa est.

frugalitas, si ipsis tantùm propriæ opes seruiunt, si eorum bonis nulli iuuantur pauperes, nulli fouentur infirmi: si de magnarum abundantia facultatum non captiuus redemptionem, non peregrinus solatium, non exul sentit auxilium. Huiusmodi diuites, egentiores sunt omnibus egenis. Perdunt enim illos reditus, quos possunt habere perpetuos: & dum breui nec semper libero incumbunt vsui, nullo iustitiæ cibo, nulla misericordiæ suauitate pascuntur, foris splendidi, intus obscuri abundãtes temporalium, inopes æternorum: quia ipsi animas suas fame afficiunt, & nuditate dehonestant: qui de ijs, quæ terrenis horreis commendarũt, nihil thesauris cœlestibus intulerunt. Sed fortè sunt aliqui diuitum, qui licet nullis largitionibus pauperes Ecclesiæ soleant adiuuare, alia tamẽ mandata Dei custodiunt, & inter diuersa fidei & probitatis merita, venialiter sibi æstimant vnam deesse virtutem. Verùm hæc tanta est, vt sine illa cæteræ, etsi sint, prodesse non possint. Quamuis enim quis fidelis sit, & castus, & sobrius, & alijs moribus ornatus insignibus, misericors tamen si non est, misericordiam non meretur. Ait enim Dominus: Beati misericordes, quoniam ipsorũ miserebitur Deus. Cùm autem venerit filius hominis in maiestate sua, & sederit in throno gloriæ suæ: & congregatis omnibus gentibus, bonorum & malorum fuerit facta discretio, in quo laudabuntur qui ad dexteram Dei stabunt, nisi in operibus beneuolentiæ & charitatis officijs, quæ Iesus Christus sibi impensa reputabit? Quoniam qui naturã hominis suam fecit, in nullo se ab humana humilitate discreuit. Sinistris verò quid obijcietur, nisi neglectus dilectionis, duritia inhumanitatis, & pauperibus misericordia denegata? quasi nec alias virtutes dextri, nec alias offensiones habeãt sinistri. Sed illo magno summoq; iudicio tãti æstimabitur vel largitatis benignitas, vel tenacitatis impietas, vt pro plenitudine omniũ virtutũ, & pro summa omnium commissorum, & per vnum bonum isti introducantur in regnum, & per vnum malum illi mittantur in ignem æternum. Nemo igitur dilectissimi de vllis sibi bonæ vitæ meritis blandiatur, si illi defuerint opera charitatis: nec de sui corporis qualitate securus sit, qui nulla eleemosynarum purificatione mundatur. Eleemosynæ enim peccata delent, mortem perimunt, & pœnam perpetui ignis extingunt. Sed qui ab earum fructu fuerit vacuus, erit ab indulgentia retribuentis alienus: dicente Salomone: Qui obturat aures, ne audiat imbecillem, & ipse vocabit Dominum, & non erit qui exaudiat eum. Vnde & Tobias filium suum præceptis pietatis instituens: Ex substantia, inquit, tua fac eleemosynam, & noli auertere faciem tuam ab vllo paupere: ita fiet, vt nec à te auertatur facies Dei. Hæc virtus omnes facit vtiles esse virtutes, quæ ipsam quoq; fidem, ex qua iustus viuit, & quæ sine operibus mortua nominatur, sui admixtione viuificat. Quia sicut in fide operum ratio est, ita in operibus fidei fortitudo. Dum ergo tempus habemus, sicut ait Apostolus, operemur bonum ad omnes, maximè autem ad domesticos fidei. Bonum autem facientes non deficiamus, tempore enim suo metemus. Præsens itaque vita tempus est sationis, & retributionis tempus est messis, quando vnusquisque seminum fructus secundum sationis suæ percipiet quantitatem. De prouentu autem istius segetis nemo falletur, quia animorum ibi magis, quàm impendiorum mensura taxabitur: & tantum reddent exigua de exiguis, quantum magna de magnis. Et ideo dilectissimi satisfiat Apostolicis institutis. Et quia die dominica prima est futura collectio, omnes vos deuotioni voluntariæ præparate, vt vnusquisq; secũdum sufficientiã habeat in sacratissima oblatione consortiũ. Exorabunt pro vobis & ipsæ eleemosynę & ij qui vestris muneribus iuuabuntur, vt ad omne opus bonum idonei semper esse possitis, in Christo IESV Domino nostro, qui viuit & regnat per infinita secula seculorum, Amen.

Auari quàm inopes.

Matt. 5.

Virtutes aliæ absque misericordia operibus nõ prosunt.

Matt. 25.

Eleemosyna bona.

Prou. 21.

Tobiæ 4.

Fides sine operibus mortua est.

Iacob. 2.

Galat. 6.

SERMO

SERMO PRIMVS DE IEIVNIO *decimi mensis & collectis.*

Creatio hominis vt fuerit ad Dei imaginem, quantumq; oratio, ieiunium & eleemosyna nos Deo commendent.

SI fideliter dilectissimi atque sapienter creationis nostræ intelligamus exordiũ, inueniemus hominẽ ideo ad imaginem Dei conditum, vt imitator sui esset autoris: & hãc esse naturalem nostri generis dignitatem, si in nobis quasi in quodam speculo diuinæ benignitatis forma resplendeat. Ad quã quotidiè nos vtiq; reparat gratia seruatoris, dum quod cecidit in Adam primo, erigitur in secundo. Causa autem reparationis nostræ nõ est, nisi misericordia Dei, quem non diligeremus, nisi priùs nos ipse diligeret, & tenebras ignorãtię suę veritatis luce discuteret. Quod per sanctum Esaiam Dominus denuntiãs, ait: Adducam cæcos in viam, quam ignorabant, & semitas quas nesciebant faciã illos calcare. Faciam illis tenebras in lucẽ, & praua in directa. Hæc verba faciã illis, & non relinquã eos. Et iterũ: Inuentus sum, inquit, à non quærentibus me, & palàm apparui ijs, qui me non interrogabãt. Quod quo modo impletum sit, Ioannes apostolus docet, dicẽs: Scimus quoniam filius Dei venit, & dedit nobis sensum, vt cognoscamus verum, & simus in vero filio eius. Et iterum: Nos ergo diligamus Deum, quoniam ipse prior dilexit nos. Diligendo itaq; nos Deus ad imaginem suam nos reparat & vt in nobis formam suæ bonitatis inueniat, dat vnde ipsi quoque, quod operatur, operamur: accendens scilicet mentium nostrarum lucernas, & igne nos suæ charitatis inflammans, vt non solùm ipsum, sed etiã quicquid diligit, diligamus. Nã si inter homines ea demũ firma amicitia est, quã morũ similitudo sociarit, cùm tamen parilitas voluntatum sæpe in reprobos tendat affectus: quantũ nobis optandũ atq; nitendũ est, vt in nullo ab ijs, quę Deo sunt placita, discrepemus? De quo dicit Propheta: Quoniã ira in indignatione eius, & vita in voluntate eius: quia nõ aliter in nobis erit dignitas diuinæ maiestatis, nisi imitatio fuerit volũtatis. Dicente itaq; DOMINO: Diliges DOMINũ Deũ tuũ ex toto corde tuo & ex tota mẽte tua, & diliges proximũ tuũ sicut teipsum, suscipiat fidelis anima authoris sui atque rectoris immarcessibilem charitatem, totamque se etiam eius subijciat voluntati, in cuius operibus atque iudicijs nihil vacat à veritate iustitiæ, nihil à miseratione clementiæ. Quoniam etsi magnis quis laboribus & multis fatigetur incommodis, bona est illi causa tolerandi, qui se aduersis vel corrigi intelligat, vel probari. Charitatis verò istius pietas perfecta esse non poterit, nisi diligatur & proximus. Quo nomine non ij tantùm intelligendi sunt, qui nobis amicitia & propinquitate iunguntur, sed omnes prorsus homines, cum quibus nobis natura communis est, siue illi hostes sint, siue socij, siue liberi, siue serui. Vnus enim nos conditor finxit, vnus nos creator animauit, eodem cuncti cœlo & aëre, eisdem vtimur diebus & noctibus. Quumque alij sint boni, alij mali, alij iusti, alij iniusti, Deus tamen omnibus largitor, omnibus est benignus, sicut Lycaonijs à Paulo & Barnaba apostolis dicitur de prouidentia Dei, qui in præteritis generationibus dimisit omnes gentes ingredi vias suas. Et quidem non sine testimonio semetipsum reliquit, benefaciens eis de cœlo, dans pluuiam & tempora fructifera, & implens cibo & lætitia corda nostra. Dedit autem nobis maiores diligendi proximum causas Christianæ gratiæ latitudo, quæ se per omnes partes totius orbis extendens, neminem despectat, dum docet neminem negligendum. Et meritò etiam inimicos diligi, & pro persequutoribus sibi præcipit supplicari, qui ex omnibus quoti-

Esai. 42. — Esai. 65. — 1. Ioan. 5. — 1. Ioan. 4. — Psal. 29. — Deo vt efficiamur aßimiles. — Matt. 22. — Proximus noster quis sit. — Actor. 14. — Matt. 5. — Rom. 12.

quotidiè gentibus fractis oliuæ suæ ramis, germen inserens oleastri, de inimicis reconciliatos, de alienis adoptiuos, de impijs facit iustos, vt omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia dominus Iesus Christus in gloria est Dei patris. Cùm ergo Deus bonos nos esse velit, quia bonus est, nihil nobis debet de eius iudicijs displicere. Nam non per omnia illi gratias agere, quid est aliud, quàm ex quadam cum parte reprehendere? Audet plerunq; humana insipientia aduersus creatorem suum, non solùm de inopia, sed etiam de copia murmurare, vt & quum aliquid nō suppetit, quærula, & quum quædam exuberāt, sit ingrata. Multæ messis dominus horreorum suorum plenitudinem fastidiuit, & ad copiam vindemiæ affluentis ingemuit: nec de magnitudine fructuum gratulatus, sed de vilitate conquestus est. Si autem parcior fuerit in susceptis terra seminibus, & castigatiore prouentu vites oleæq; defluxerint, accusatur annus, arguuntur elementa, & nec aëri parcitur nec cœlo, quum fideles & pios discipulos veritatis nihil magis commendet & muniat, quàm perseuerans in Deum indefessa laudatio, dicente Apostolo: Semper gaudete, sine intermissione orate, in omnibus gratias agite. Hæc enim voluntas Dei est in Christo Iesu in omnibus vobis. Huius autē deuotionis quemadmodùm poterimus esse participes, nisi rerū varietas cōstantiam mentis exerceat? vt amor directus in Deū, nec inter secunda superbiat, nec inter aduersa deficiat. Quod placet Deo, placeat & omnibus nobis, de omni mensura munerum eius gaudeamus. Qui bene vsus est magnis, vtatur bene & modicis. Tam nobis copia, quàm parcitate consulitur. Nec in spiritalibus lucris angustia grauabimur fructuum, si fœcunditas non arescat animorum. Oriatur de cordis agro, quod terra nō dedit. Semper illi quod largiatur occurrit, cui bene velle non deficit. Ad omnia igitur dilectissimi opera pietatis, omnium nobis qualitas prosit annorum, nec beneuolentiam Christianam difficultas temporalis impediat. Nouit Dominus vasa hospitali viduæ in opus pietatis suæ vacuata complere: nouit aquas in vina conuertere: nouit de paucissimis panibus quinque millia esurientium saturare populorum. Et ille, qui in suis pascitur, quæ potuit augere dando, potest multiplicare sumēdo. Tria verò sunt, quæ maximè ad religiosas pertinent actiones, oratio scilicet, ieiunium, & eleemosyna, quibus exercēdis omne quidem tempus acceptum, sed illud est studiosius obseruandum, quod apostolicis accepimus traditionibus cōsecratum, sicut etiam decimus hic mensis morem refert veteris instituti, vt tria illa, de quibus locutus sum, diligentiùs exequamur. Oratione enim propitiatio Dei quæritur, ieiunio concupiscentia carnis extinguitur, eleemosynis peccata redimuntur: simulq; per omnia Dei in nobis imago renouatur, si & in laudem eius semper parati, & ad purificationem nostram sine cessatione soliciti, & ad sustentionem proximi indesinēter simus intenti. Hæc triplex obseruantia dilectissimi, omnium virtutum comprehendit effectus. Hæc ad imaginem & similitudinem Dei peruenit, & à spiritu sancto inseparabiles facit. Quia in orationibus permanet fides recta, in ieiunio innocēs vita, in eleemosynis mens benigna. Quarta igitur & sexta feria ieiunemus, sabbato autem apud beatissimum Apostolum Petrum vigilias celebremus: qui & orationes, & ieiunia, & eleemosynas nostras, precibus suis dignabitur adiuuare per dominum nostrum Iesum Christum, qui cum patre & sancto spiritu viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Philip. 2. — *In omnibus laudes gratesque agēdæ Deo.* — *Matt. 9.* — *Luc. 16.* — *1. Thes. 5.* — *4. Reg. 4.* — *Ioan. 2.* — *Ioan. 6.*

Sermo secundus de ieiunio decimi mensis & collectis eiusdem.

Ieiunium mensis Septembris cur institutum, de eiusque efficacia.

Quod

QVod temporis ratio & deuotionis noſtræ admonet conſuetudo, paſtorali vobis dilectiſsimi ſolicitudine prædicamus, decimi menſis celebrandum eſſe ieiunium, quo pro conſummata perceptione omnium fructuum, digniſsimè largitori eorum Deo continentiæ libamen offertur. Quid enim poteſt efficacius eſſe ieiunio? cuius obſeruantia appropinquamus Deo, & reſiſtẽtes diabolo, vitia blãda ſuperamus. Semper virtuti cibus, ieiunium fuit. De abſtinẽtia prodeunt caſtæ cogitationes, rationabiles voluntates, ſalubriora conſilia. Et per voluntarias afflictiones caro concupiſcentijs moritur, virtutibus ſpiritus innouatur. Sed quia non ſolo ieiunio animarum noſtrarum ſalus acquiritur, ieiunium noſtrum miſericordijs pauperum ſuppleamus. Impendamus virtuti, quod ſubtrahimus voluptati. Fiat refectio pauperis, abſtinentia ieiunantis. Studeamus viduarũ defenſioni, pupillorum vtilitati, lugentium cõſolationi, diſsidentium paci. Suſcipiatur peregrinus, adiuuetur oppreſſus, veſtiatur nudus, foueatur ægrotus: vt quicunque noſtrum de iuſtis laboribus authori bonorum omnium Deo ſacrificium huius pietatis obtulerit, ab eodem regni cœleſtis præmium percipere mereatur. Quarta igitur & ſexta feria ieiunemus, ſabbato autem apud beatum Petrum apoſtolum pariter vigilemus, cuius ſuffragantibus meritis, quæ poſcimus impetrare poſsimus, per dominum noſtrũ Ieſum Chriſtnm, qui cum patre & ſancto ſpiritu viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Ieiunij efficacia.

Ieiunio quæ iungenda.

Sermo tertius de ieiunio decimi menſis & de eleemoſynis eiuſdem.

Ager dominicus vt fide muniatur, ieiunijs exerceatur eleemoſyna ſeratur, orationibusq; fœcundetur.

IN dominico agro dilectiſsimi, cuius operarij ſumus, oportet nos prudenter atq; vigilanter ſpiritalem exercere culturam, vt perſeueranti induſtria, quæ legitimis temporibus ſunt exequenda curantes, de ſanctorum operũ fruge lætemur. Quæ ſi pigro ocio & inerti deſidia negligantur, terra noſtra nihil generoſi germinis pariet, ſpinis ac tribulis ſubdita, non producet quæ cõdenda ſint horreis, ſed quæ vrenda ſint flammis. Ager autem iſte dilectiſsimi, rorante deſuper gratia Dei, fide mnitur, ieiunijs exercetur, eleemoſynis ſeritur, orationibus fœcundatur, vt inter plantationes rigationesq; noſtras, nullius amaritudinis radix pullulet, nec ſe incrementa cuiuſquam noxiæ ſtirpis attollant, ſed enecato omni ſemine vitiorum, cõualeſcat ſeges læta virtutum. Ad quam diligentiam omni quidem nos tempore pietatis magiſter adhortatur, ſed in his diebus qui huic operi ſunt ſpecialibus præſtituti, maior animoſitas & cura eſt excitãda feruentior, ne quod pium eſt agere non indictum, impium ſit negligere prædicatum. Decimi itaq; menſis ieiunium, ad quòd charitatem veſtram religioſo propoſito nouimus præparatam, vnanimiter auxiliante Chriſto celebrantes, hortamur monentes, vt vnuſquiſque ſecundum menſuram poſsibilitatis, quàm accepit à Deo, in bonis operibus eniteſcat: quia & inimici noſtri, qui noſtra ſanctificatione torquentur, in his diebus, quos ad maiorem obſeruãtiam nobis diſpoſitos eſſe nouerunt, vehementiùs ſæuiunt, & ſubtiliore inſidiantur aſtutia, vt alijs immittendo metum inopiæ de largitatis expenſis, alijs immittendo triſtitiam de labore ieiunij, quàm plurimos à conſortio huius deuotionis abducant. Contra quas tentationes dilectiſsimi, vigilet in nobis pij cordis intentio, & à Chriſtianis mentibus cogitationes diffidentiæ repellantur. Modicum eſt enim, quod pauperi ſatis eſt, nec victus illius, nec veſtitus oneroſus eſt. Vile enim eſt, quod eſurit: vile eſt, quod ſitit: & nuditas, quæ indiget operiri, non poſcit ornari. Et tamen domi-

Ager dominicus qui colendus.

Diabolus bene operantibus magis inſidiatur.

Matt. 20.

dominus noſter tam pius operum noſtrorum arbiter, tam benignus eſt æſtimator, vt etiam pro calice aquæ frigidæ ſit præmium redditurus. Et quia iuſtus inſpector eſt animorum, non impendium ſolum operis, ſed etiam affectum eſt remuneraturus operantis, per Chriſtum Dominum noſtrum.

Sermo quartus de ieiunio decimi menſis, & de eleemoſynis eiuſdem.

Ieiunium in vtroq; teſtamento obſeruatum quid valeat contra peccatum.

COnfidenter vos dilectiſsimi ad opera pietatis hortamur, quia experimentis didicimus libenter vos ſuſcipere, quod monemus. Scitis namq;, & Deo docente cognoſcitis, ad æternum vobis gaudiū profuturam diuinorum obſeruantiam mandatorum. In quibus exequendis quia humana fragilitas plerunque laſſeſcit, & in multis per lubricū ſuæ infirmitatis offendit, miſericors & pius dominus remedia nobis & adiutoria dedit, per quæ veniā obtinere poſsimus. Quis enim tot illecebras mundi, tot inſidias diaboli, tot deniq; pericula ſuæ mutabilitatis euaderet, niſi clementia æterni regis mallet nos reparare, quàm perdere? Nam & qui iam redempti, iam regenerati filij lucis effecti ſunt, quàm diu tamen in hoc mundo, qui totus in maligno poſitus eſt, detinentur, quamdiu infirmitati carnis corruptibilia & temporalia blandiuntur, nō poſſunt iſtos dies ſine tentatione tranſire. Nec facile prouenit cuiquam tam incruenta victoria, vt inter multos hoſtes frequenteſq; conflictus, etiamſi ſit liber à morte, ſit quoque immunis à vulnere. Curandis A igitur læſionibus, quas ſæpe incidunt, qui cum inuiſibili hoſte cōfligunt, trium maximè remediorum eſt adhibenda medicina in orationis inſtantia, in caſtigatione ieiunij, in eleemoſynæ largitate. Quæ cùm pariter exercentur, Deus propiciatur, culpa deletur, tentator eliditur. Et ijs quidem præſidijs ſemper fidelis anima debet accingi, ſed tunc ſtudioſius præparari, cum ij adſunt dies, qui propriè ſunt ad hæc pietatis officia præſtituti. De quorum ordine eſt etiam decimi huius menſis ſolenne ieiunium, quod non ideo negligendum eſt, quia de obſeruantia veteris legis adſumptum eſt, tanquam hoc de illis ſit, quæ inter diſcretiones ciborum, inter baptiſmatum differentias, & auium pecudumq; hoſtias eſſe deſtiterunt. Illa enim quæ rerum futurarum figuras gerebant, impletis quæ ſignificauere, finita ſunt. Ieiuniorum verò vtilitatem, noui Teſtamenti gratia non remouit, & continentiam corpori atque animæ ſemper profuturam, pia obſeruatione ſuſcepit. Quoniā ſicut permanet apud B intelligentiam Chriſtianam, Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſeruies: & diliges proximum tuum ſicut teipſum, & cætera talium mandatorum: ita quod in eiſdem libris de ieiuniorum ſanctificatione & curatione præceptum eſt, nulla interpretatione vacuatur. In omni enim tēpore omniq; vita huius ſeculi, ieiunia nos contra peccata faciunt fortiores, ieiunia contra concupiſcentias vincunt, tentationes repellunt, ſuperbiam inclinant, iram mitigant & omnes bonæ voluntatis affectus, ad maturitatem totius virtutis enutriunt: ſi tamen in ſocietatem ſibi beneuolentiam charitatis adſumant, & in operibus miſericordiæ ſe prudenter exerceant. Ieiunium enim ſine eleemoſyna, non tam purgatio animæ, quàm carnis afflictio eſt: magiſq; auaritiam, quàm ad continentiam referendum eſt, quando aliquis ſic à cibo abſtinet, vt etiam à pietate abſtineat. Noſtra ergo ieiunia dilectiſsimi abundent C fructibus largitatis, & in pauperes Chriſti benignis ſint fœcunda muneribus. Nec tardentur in hoc opere mediocres, quia parum ſit, quod poſsint de ſua facultate decerpere. Nouit dominus omnium vires, ſcit iuſtus inſpector, de qua menſura quiſque quid tribuat. Diſsimiles quidem ſubſtantiæ, ſimiles erogationes habere non poſſunt;

Pugna perpes Chriſtianorum.
1. Ioan. 5.

Ieiunandū cur ſit etiam in noua lege.

Ieiunij vis & energia.

possunt: sed æquatur plerunq; merito, quod distat impendio: quia potest esse par animus, etiam vbi impar est sensus. Hæc itaque, vt adiuuante Deo, pia deuotione curentur, quarta & sexta feria ieiunemus: sabbato verò apud beatum Petrum, Apostolorum vigilias celebremus, cuius orationibus adiuti in omnibus misericordiam Dei mereamur.

D

SERMO QVINTVS DE IEIVNIO DEcimi mensis & eleemosynis eiusdem.

Ieiunij & eleemosynarum fructus, ac hæreticorum prodigiosa seruitus.

SVblimitas quidẽ (dilectissimi) gratiæ Dei, hoc quotidie operatur in cordibus Christianis, vt omne desiderium nostrum à terrenis ad cœlestia transferatur. Sed & præsens vita per creatoris opem ducitur, & per ipsius prouidentiam sustinetur: quia idem est largitor temporalium, qui promissor est æternorum. Sicut enim pro spe felicitatis, ad quam per fidem currimus, gratias Deo agere debemus, quòd ad præceptionem tantæ ad præparationis euehimur: ita pro ijs quoque commodis, quæ singulorum annorum reuolutione consequimur, Deus à nobis honorandus atque laudandus est, qui sic terræ fœcũditatem ab initio dedit, sic pariendorum fructuum leges in quibusque germinibus & seminibus ordinauit, vt nunquam sua instituta desereret, sed in rebus conditis benigna conditoris administratio permaneret. Quicquid ergo ad vsus hominum segetes, vineæ, oleæq; pepererint, totũ hoc diuinæ bonitatis largitate profluxit: quę elementorum qualitate variata, dubios agricolarum labores clementer adiuuit, vt vtilitatibus nostris venti & imbres, frigora & æstus, dies noctesque seruirent. Non enim sibi ad effectus operum suorum humana ratio sufficeret, nisi plantationibus & rigationibus solitis Dominus incrementa præberet. Vnde plenum pietatis & iustitiæ est, & de ijs, quæ nobis cælestis pater misericorditer contulit, nos quoque alios adiuuemus. Sunt enim plurimi, qui nullam in agris, nullam in vineis, nullam in oleis habent portionem, quorum inopiæ, de ea, quam dominus dedit copia, consulendum est, vt & ipsi nobiscum Deo pro terræ fœcunditate benedicant, & gaudeant possidentibus fuisse donata, quæ etiam pauperibus ac peregrinis fuerint facta communia. Fœlix est illud horreum, & omnium fructuum multiplicatione dignissimum, de quo egentium & debilium saturatur esuries, de quo releuatur peregrini necessitas, de quo desiderium fouetur infirmi. Quos ideo sub diuersis molestijs iustitia Dei laborare permisit, vt miseros pro patientia, & misericordes pro beneuolentia coronaret. Huic autem operi (dilectissimi) cùm omnia opportuna sint tempora, hoc nunc præcipuè aptum atq; conueniens, in quo sancti patres nostri diuinitus inspirati, decimi mensis sanxere ieiunium, vt omnium fructuum collectione conclusa, rationabilis Deo abstinentia dicaretur, & meminisset quisque ita vti abundantia, vt & circa se abstinentior, & circa pauperes esset effusior. Efficacissima enim pro peccatis deprecatio est in eleemosynis atque ieiunijs, & velociter ad diuinas conscendit aures talibus oratio eleuata suffragijs. Quoniam sicut scriptum est, animæ suæ benefacit vir misericors, & nihil vniuscuiusque tam proprium quàm quod impendit in proximum. Pars enim corporalium facultatum, quæ indigentibus ministratur, in diuitias transit æternas: & illę opes de hac largitate patiuntur, quę nullo vsu minui, nulla poterunt corruptione violari. Beati autem misericordes, quoniam ipsorum miserebitur Deus & ipse erit illis summa præmij, qui est forma præcepti. Inter hæc autem dilectissimi opera pietatis, quæ nos Deo magis magisq; commendant, dubium non est, quin hostis no-

Pro frugibus terræ vt laudandus Deus.

Oratio vnde sit efficax.

Prouer. 1.

Matt. 5.

ſter, nocendi cupidus & peritus, acrioribus, inuidæ ſtimulis incitetur, vt quos apertis & cruentis perſecutionibus impugnare non ſinitur, ſub falſa Chriſtiani nominis profeſsione corrumpat, habens hæreticos huic operi ſeruientes, quos à catholica fide deuios, ſibique ſubiectos, militare in caſtris ſuis ſub diuerſis erroribus fecit. Et ſicut decipiendis primis hominibus miniſterium ſibi ſerpentis adſumpſit, ita horum linguas ad ſeducendos rectorum animos veneno ſuæ falſitatis armauit. Sed ijs inſidijs (dilectiſsimi) paſtorali ſolicitudine, in quantũ dominus auxiliatur, occurrimus: & ne quid de ſancto grege pereat præcauentes, paternis vos denũciationibus admonemus, vt labia iniqua & linguam doloſam, à quibus animam ſuam Propheta liberari poſtulat, declinetis quoniam ſermo eorum, ſicut ait Beatus Apoſtolus, ſerpit vt cancer. Humiliter irrepunt, blandè cupiunt, molliter ligant, latenter occidunt. Veniunt enim, ſicut ſeruator prædixit, ſub veſtitu ouium, intus autem ſunt lupi rapaces: quia non poſſent veras & ſimplices oues fallere, niſi Chriſti nomine tegerent rabiẽ beſtialem. In ijs autẽ omnibus operatur, qui cum ſit veræ illuminationis inimicus, in lucis ſe angelum transfigurat. Huius arte Baſilides, huius Marcion callet ingenio, hoc duce agitur Sabellius, hoc præcipitatur rectore Photinus, huius poteſtati famulatur Arius, huius ſpiritui ſeruit Eunomius. Tota denique beſtiarum talium cohors hoc præſide ab Eccleſiæ vnitate diſceſsit, hoc magiſtro à veritate deſciuit. Sed cùm in cunctis peruerſitatibus multiformem teneat principatum, arcem tamen ſibi in Manichæorum ſtruxit inſania, & latiſsimam in eis aulam, in qua ſe exultantiùs iactaret, inuenit, vbi non vnius prauitatis ſpeciem, ſed omnium ſimul errorum impietatumque mixturam generaliter poſsideret. Quod enim in paganis prophanum, quod in Iudæis carnalibus cæcum, quod in ſecretis magicæ artis illicitum, quod denique in omnibus hæreſibus ſacrilegum atque blaſphemum eſt, hoc in iſtos, quaſi in ſentinam quandam cum omnium ſordium concreatione confluxit. Vnde vniuerſas eorum impietates ac turpitudines enarrare perlongum eſt, ſuperat enim verborum copiam, criminum multitudo. Ex quibus ad iudicandum pauca ſufficiunt, vt de ijs quæ audieritis, etiam illa, quæ verecundè prætermittimus, æſtimetis. De ſacris tamen eorum, quæ apud illos tam obſcœna ſunt, quàm nefanda, quod inquiſitioni noſtræ Dominus manifeſtare voluit, non tacemus, ne quiſquam putet nos de hac re dubiæ famæ & incertis opinionibus credidiſſe. Reſidentibus itaque mecum Epiſcopis ac presbyteris, ac in eundem conſeſſum Chriſtianis viris ac nobilibus congregatis, electos & electas eorum iuſsimus præſentari. Qui quum de peruerſitate dogmatis ſui & de feſtiuitatum ſuarum conſuetudine multa reſerarent, illud quoque ſcelus, quod eloqui verecundum eſt, prodiderunt, quod tanta diligentia inueſtigatum eſt, vt nihil minùs credulis, nihil obtrectatoribus relinqueretur ambiguum. Aderant enim omnes perſonæ, per quas nefandum facinus fuerat perpetratum, puella ſcilicet vt multùm decennis, & duæ mulieres, quæ ipſam nutrierant, & huic ſceleri prçpararant. Præſtò erat etiam adoleſcentulus vitiator puellæ, & Epiſcopus ipſorum deteſtandi criminis ordinator. Omnium par fuit horum & vna confeſsio, & patefactum eſt execratum, quod aures noſtræ vix ferre potuerunt. De quo ne apertiùs loquentes, caſtos offendamus auditus, geſtorum documenta ſufficiunt: quibus pleniſsimè docetur nullam in hac ſecta pudicitiam, nullam honeſtatem, nullam penitus reperiri caſtitatem. In qua lex eſt mendacium, diabolus religio, ſacrificium turpitudo. Hos ideo homines (dilectiſsimi) per omnia execrabiles atque peſtiferos, quos aliorum regionum perturbatio nobis intulit crebriores, ab amicitia veſtra penitus abdicate, vosque præcipuè mulieres à talium noticia & colloquijs abſtinete: ne dum fabuloſis narrationibus incautus delectatur auditus, in diaboli laqueos incidatis. Qui ſciens, quòd primum virum mulieris ore ſeduxerit, & per fœmineam credulitatem omnes homines à paradiſi felicitate deiecerit, veſtro nunc quoque ſexui ſecuriore inſidiatur aſtutia, vt eas, quas ſibi potuerit per miniſtros ſuæ falſitatis illicere, & fide ſpoliet & pudore. Illud quoque vos

Hæretici miniſtri diaboli.

Gene. 3.

Pſal. 119.

2. Tim. 2.

Manichæorum impietas.

Manichæorũ ſacrificia.

vos (dilectissimi) obsecrans moneo, vt si cui vestrum innotuerit, vbi habitent, vbi doceant, quos frequententent, & in quorum societate requiescant, nostri solicitudini fideliter indicetis. Quia parùm prodest vnicuique, quod protegente spiritu sancto *Hæretici* ab istis ipse non capitur, si cum alios capi intelligit, non mouetur. Contra commu- *prodendi.* nes hostes pro salute communi, vna communis debet esse vigilantia, ne de alicuius membri vulnere etiam alia possint membra corrumpi. Et qui tales non prodendos putant, in iudicio Christi inuenientur rei de silentio, etiamsi non contaminantur assensu. Adsumite igitur religiosæ solicitudinis pium zelum, & contra sæuissimos hostes animarum, omnium fidelium cura consurgat. Ideoq; enim misericors Deus quandam nobis partem prodidit hominum noxiorum, vt manifestato periculo, excitaretur diligentia cautionis. Non sufficiat quod actum est, sed eadem inquisitio perseueret: quæ hoc auxiliante Deo consequitur, vt non solùm qui recti sunt, incolumes perseuerent, sed etiam multi, qui diabolica seductione decepti sunt, ab errore reuocentur. Vestræ autem orationes & eleemosynę atq; ieiunia, misericordi Deo per hanc ipsam deuotionem sacratiús adferentur, cum etiam hoc opus fidei ad omnia officia pietatis accesserit. Quarta igitur & sexta feria ieiunemus: sabbato autem apud præsentem beatissimum Apostolum Petrum vigilias celebremus: qui sicut ex- *Intercesβio* perimur & credimus, pro commendatis sibi ouibus indesinenter pastorales præten- *sanctorũ.* dit excubias, exoraturus deprecationibus suis, vt Ecclesia Dei, quæ ipsius est prædicationibus instituta, ab omni errore sit libera, per Christũ Dominũ nostrũ, Amen.

Sermo sextus de ieiunio decimi mensis & de misericordiæ operibus.

Morbus auaritiæ quis, & fructus eleemosynarum ac ieiuniorum Christianorum.

EVangelicis sanctionibus (dilectissimi) multum * autoritatis præbet **vtilitatis* doctrina legalis, cùm quædam de mandato veteri ad nouam obseruantiam transferuntur: & ex ipsa Ecclesiastica deuotione demonstratur, quòd dominus Iesus Christus non venit legem soluere, sed adimplere. Cessantibus enim significationibus, quibus Saluatoris *Matth. 5.* nostri nunciabatur aduentus: & peractis figuris, quas abstulit ipsa *Veteris le-* præsentia veritatis, ea quæ vel ad regulas morum, vel ad simplicem Dei cultum, ratio *gis quænã* pietatis instituit, in eadem apud nos forma, in qua sunt condita, perseuerant: & quę *abolita* vtrique testamento erant congrua, nulla sunt commutatione variata. Ex ijs autem *sint, & quæ* est etiam decimi mensis solenne ieiunium, quod à nobis nunc est annua consuetu- *seruentur?* dine celebrandum. Quia plenum iustitiæ est atque pietatis, gratias agere diuinæ largitati pro fructibus, quos in vsus hominum secundum summæ prouidentiæ temperamentum terra produxit. Quod vt prompto animo nos facere monstremus, nõ solùm continentiam ieiunij, sed etiam eleemosynarum curam oportet adsumi: vt de terra quoque cordis nostri, germen iustitiæ & fructus charitatis oriatur, & misericordiam Dei pauperum ipsius miserendo mereamur. Efficacissima enim est ad exorandum Deum postulatio, cui pietatis opera suffragantur. Quoniam qui suum ab inope non auertit animum, citò ad se domini conuertit auditum, dicente Domino: Estote misericordes, sicut & pater vester misericors est. Dimittite, & dimittetur vo- *Luc. 6.* bis. Quid hac iustitia benignius? Quid hac retributione clemẽtius, vbi sententia iu- *Eleemosy-* dicaturi in potestate ponitur iudicandi? Date inquit, & dabitur vobis. Quam citò *narũ vtili-* diffidentiæ solicitudo & auaritiæ est amputata cunctatio, vt quod redditurã se pro- *tas.* mittit veritas, secura expendat humanitas. Constans esto Christiane largitor: da quod accipias, sere quod metas, sparge quod colligas. Noli metuere dispendium, no

li de dubio suspirare prouentu. Substantia tua cùm bene erogatur, augetur: & concupiscere iustum misericordiæ lucrum, æterni quæstus est sectari comertium. Munerator tuus vult te esse munificum, & qui dat vt habeas, mandat, vt tribuas, dicens: Date, & dabitur vobis. Amplectenda est tibi promisionis istius gratulanda cõditio. Quamuis enim non habeas, nisi quod acceperis, non potes tamen nõ habere, quod dederis. Qui ergo pecunias amat, & multiplicare opes suas immodicis optat augmẽtis, hoc potiùs sanctum fœnus exerceat, & hac vsurarum arte ditescat, vt non hominum laborantium captet necessitates, ne per dolosa officia laqueos incidat insolubilium debitorum, sed illius sit creditor, illius fœnerator, qui dicit: Date, & dabitur vobis. Et qua mensura mẽsi fueritis, eadem remetietur vobis. Infidelis autem & iniquus est etiam sibi, qui quod æstimat diligendum, nõ vult habere perpetuũ. Quantalibet adijciat, quantalibet condat & congreget inops de hoc mundo & egenus abscedet, dicente Dauid Propheta: Quoniam cùm interierit, non accipiet omnia, neque descendet cum eo gloria domus eius. Qui si benignus esset animæ suæ, illi bona sua crederet, qui & idoneus fideiussor est pauperum, & largissimus redditor vsurarum. Sed iniusta & impudens auaritia, quæ beneficium se dicit præstare cùm decipit, non credit Deo veraciter promittenti, & credit homini trepidè paciscenti: dumque certiora existimat præsentia quàm futura, meritò in hoc frequenter incurrit, vt ei cupiditas iniusti lucri non iniusti causa sit damni. Vnde quilibet sequatur euentus, mala semper est ratio fœnerantis, cui pecuniam & minuisse & auxisse peccatum est: vt aut miser sit amittendo quod dedit, aut miserior accipiendo, quod non dedit. Fugienda prorsus est iniquitas fœnoris, & lucrum, quod omni caret humanitate, vitandum est. Multiplicatur quidem facultas iniustis & tristibus incrementis, sed mentis substantia contabescit: quoniam fœnus pecuniæ, funus est animæ. Quid enim de huiusmodi sentiat Deus, sacratissimus propheta Dauid manifestat. Qui cùm diceret: Domine quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet in mõte sancto tuo? responso diuinæ vocis instruitur, & eum ad æternam requiem pertinere cognoscit, qui inter alias piæ conuersationis regulas, pecuniam suam non dedit ad vsuram: & à tabernaculo Dei ostenditur alienus, & à sancto monte eius extraneus, qui dolosum quæstum de pecuniæ suæ captat vsuris: & dum per aliena cupit damna ditari, æterna dignus est egestate puniri. Vos itaque (dilectissimi) qui ex toto corde promissionibus Domini credidistis, fugientes auaritiæ lepram immundissimam, donis Dei piè & sapienter vtimini. Et quoniam de ipsius largitate gaudetis, date operam, vt possitis gaudiorum vestrorum habere consortes. Multis enim quæ vobis suppetunt desunt: & in quorundam indigentia, vobis materia data est diuinæ bonitatis imitandæ, vt per vos & in alios diuina beneficia transirent, & bene dispensantes temporalia, acquireretis æterna. Quarta igitur & sexta feria ieiunemus, sabbato autem apud beatissimum apostolum Petrum vigilemus, cuius orationibus nobis per omnia obtineatur diuina protectio, per Christum Dominum nostrum, Amen.

Luc. 6. *1. Cor. 4.* *Psal. 48.* *Auaritiæ morbus.* *Vsura quã perniciosa, quamque fugienda.* *Psal. 14.*

Sermo septimus de ieiunio decimi mensis & eleemosynis.

Vt homo Christianus impugnetur assiduè, quæq; sint pijs arma contra inuisibiles hostes.

Naturæ humanæ infirmitas.

PRæsidia militiæ Christianæ (dilectissimi) sanctificandis mentibus nostris atq; corporibus diuinitùs instituta, ideo cum dierum temporumq; curriculis sine cessatione reparantur, vt infirmitatum nostrarum ipsa nos medicina commoneat. Natura quippe mutabilis & de peccati labe mortalis, licet etiã iam redempta & sacro baptismate

sit

ſit renata, in quãtum eſt paſsibilis, in tantum eſt ad deteriora procliuis. Corrumperetur carnali deſiderio, niſi ſpiritali muniretur auxilio: quia ſicut illi nunquam deeſt, vnde corruat, ita ſemper præſtò eſt, vnde ſubſiſtat, dicente apoſtolo: Fidelis Deus, qui vos non patietur tentari ſupra id quod poteſtis, ſed faciet prouentum, vt poſsitis ſuſtinere. Quamuis ergo Dominus protegat bellatores, & milites ſuos ille qui potens eſt in prælio, cohortetur & dicat. Nolite timere, quia ego vici mundum, ſciendum tamen eſt (dilectiſsimi) hoc incitamẽto formidinem ſublatam eſſe non pugnã, & retuſo aculeo timoris, cauſam manere certaminis: quod ab hoſte verſuto, terribiliter quidem furore perſecutionis mouetur, ſed innocentibus ſpecie pacis inſertur. Vbi enim in aperto ſunt pugnæ, in manifeſto ſunt & coronæ. Et hoc ipſum alit atq; accendit patientiæ fortitudinem, quòd ſicut proxima eſt tribulatio, ita eſt & vicina promiſsio. Ceſſantibus verò publicis impugnationibus impiorum, & à cædibus ac ſupplicijs fidelium diabolo continente, ne pertinacia crudelitatũ, multiplicatio noſtrorum fieret triumphorum, fremit aduerſarius, & cruentas inimicitias ad quietas conuertit inſidias, vt quos vincere fame & gelu, flammis ferroq; non poterat, ocio tabeſceret, cupiditatibus irretiret, ambitione inflaret, voluptate corrũperet. Sed ijs malis atq; alijs omnibus deſtruendis habet acies Chriſtiana potentes munitiones & arma victricia, Deo ſcilicet inſtruente milites ſuos, vt ſpiritu veritatis, manſuetudo iram, largitas auaritiam, benignitas extinguat inuidiam. Cõmutante enim dextera excelſi corda multorũ, redijt in nouitatem vetuſtas, & de iniquitatis famulis miniſtri, prodiere iuſtitiæ. Subegit luxuriam cõtinentia, humilitas arrogantiam propulſauit: & qui impudicitia ſorduerant, caſtitate nituerunt. His autẽ conuerſionibus (dilectiſsimi) prouidente gratia Dei, addita ſunt ſancta ieiunia, quæ in quibuſdam diebus, ab vniuerſa Eccleſia deuotionẽ obſeruantiæ generalis exigerent. Quamuis enim pulchrũ ſit atq; laudabile, vt ſingula quæq; membra corporis Chriſti, proprijs ornentur officijs, excellentioris tamen eſt actionis ſacratiorisq; virtutis, cùm in vnũ propoſitũ, piæ plebis corda concurrunt: vt illi cui ſanctificatio noſtra ſuppliciũ eſt, nõ ſolum à patre, ſed etiã à ſoliditate ſuperetur. Cui nũc operi (dilectiſsimi) decimus menſis offertur, admonens quodãmodò pro qualitate temporis ſui, ne quiſquã frigore infidelitatis obtorpeat, ſed potius charitatis ſpiritu cõcaleſcat. Quoniã & per ipſa elemẽta mundi, tãquàm per publicas paginas, ſignificationẽ diuinæ voluntatis accipimus, nec vnquã ceſſat ſuperna eruditio, quando etiã de ijs, quæ nobis famulãtur, imbuimur. Præter illam nanq; apoſtolicã ſententiã, qua homines fructu pietatis carentes, vacuis arboribus cõparantur, etiam illa ficus nobis cauenda eſt de ſuæ infœcunditatis exemplo, quã dominus Ieſus, ſicut Euangeliũ refert, nihil habentem quod eſuriens ſumeret, perpetua ſterilitate damnauit: vt intelligeremus, quoniam qui eſurientem non refouet egenũ, illi denegat cibũ, qui quod pauperi eſt datũ, ſibi dixit impenſum. Et huius maledictionis arbores erunt, quibus à iudicante dicetur: Diſcedite à me maledicti in ignẽ æternũ, quẽ præparauit pater meus diabolo & angelis eius. Eſuriui enim, & non dediſtis mihi manducare. Sitiui, & non dediſtis mihi bibere, &c. Quæ ideo ſingula recoluntur, vt aduertamus non futurum extra miſericordiam, qui vel partem horum operum fuerit executus. Anima aũt neminem iuuans, erit arbor nõ habens poma, cùm totius fructus pietatis inuenietur aliena. Decimi ergo menſis ieiunium, quod eſt hyemalis temporis, ad agriculturam nos myſticam vocat, qua ſegentes & palmitum atq; arborũ vires, quibus humana ſuſtentatur infirmitas, ſpiritualibus ſtudijs excolantur, vt dominicus ager ſuis ditetur impẽdijs, & quem nunquã expedit eſſe ſine fructu, de propria fiat vbertate fœcundior. Quod vtiq; intelligit ſanctitas veſtra, ad totius Eccleſiæ profectũ eſſe referẽdum, quorũ in fide germẽ eſt, in ſpe incrementũ, in charitate maturitas. Quia caſtigatio corporis, & inſtantia orationis, tunc vera obtinent puritatem, cùm eleemoſynarũ ſanctificatione niteſcunt, dicente Domino: Date eleemoſynã, & ecce omnia munda ſunt vobis. Quarta igitur & ſexta feria ieiunemus: ſabbato autem apud beatiſsimum Petrum

1. Cor. 10. *Pſal. 23.* *Ioan. 16.* *Diabolus duplici ratione impugnat nos.* *Arma Chriſtianorum.* *Matt. 3.* *Matt. 21.* *Pœna eorum, qui eleemoſynas non fecerunt.* *Matt. 25.* *Luc. 11.*

apoſtolum vigilias celebremus, ipſo præſtante & adiuuante, qui cum patre & ſancto ſpiritu viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

SERMO OCTAVVS DE IEIVNIO DEcimi menſis & eleemoſynis.

Ieiuniorum Chriſtianorum tempora quæ ſint, deque duplici ieiunio.

Luc.21. CVm de aduentu regni Dei, & de mundi fine ac temporum diſcipulos ſuos ſeruator inſtrueret, totamque Eccleſiam ſuam in apoſtolis ſuis erudiret: Cauete, inquit, ne grauentur corda veſtra crapula & ebrietate & cogitationibus ſecularibus. Quod vtique præceptum (dilectiſsimi) ad nos ſpecialius pertinere cognoſcimus, quibus denunciatus dies etiam ſi eſt occultus, non dubitatur eſſe vicinus. Ad cuius aduentum omnem hominem conuenit præparari, ne quenquam aut ventri deditum, aut curis ſecularibus inueniat implicatum. *Intemperantiæ malum.* Quotidiano enim (dilectiſsimi) experimento probatur, potus ſacietate, aciem mentis obtundi, ciborum nimietate vigorem cordis hebetari, vt delectatio edendi, etiam corporum contraria ſit ſaluti, niſi ratio temperantiæ obſiſtat illecebræ & quod futurum eſt oneri, ſubtrahat voluptati. *Concupiſcentia frenanda.* Quamuis enim ſine anima nihil caro deſideret, & inde accipiat ſenſus, vnde ſumit & motus, eiuſdem tamen eſt animæ quædã ſibi ſubditæ negare ſubſtantiæ, & interiori iudicio ab incõuenientibus, exteriora frenare, vt à corporeis cupiditatibus ſæpiùs libera, in aula mentis poſsit diuinæ vacare ſapientiæ, vbi omni ſtrepitu terrenarum ſilente curarũ, in meditationibus ſanctis & in delicijs lætetur æternis. Quod ſi in hac vita difficile eſt continuari, poteſt tamen frequenter adſumi, vt E
ſæpius ac diutiùs ſpiritualibus potiùs quàm carnalibus occupemur. Et cùm melioribus curis impendimus maiores moras ad incorruptibiles diuitias etiam temporales tranſeunt actiones. *Ieiunia quatuor temporum ex ſancti ſpiritus doctrina manarunt.* Huius obſeruantiæ vtilitas (dilectiſsimi) in Eccleſiaſticis eſt præcipuè conſtituta ieiunijs, quæ ex doctrina ſancti ſpiritus ita per totius anni circulum diſtributa ſunt, vt lex abſtinentiæ omnibus ſit adſcripta temporibus. Si quidem ieiunium verum in Quadrageſima, æſtiuum in Pentecoſte, autumnale in menſe ſeptimo, hyemale autẽ in hoc, qui eſt decimus, celebramus, intelligentes diuinis nihil vacuũ eſſe præceptis, & verbo Dei ad eruditionem noſtrã omnia elemeuta ſeruire, dum per ipſius mundi cardines, quaſi per quatuor Euangelia, inceſſabili tuba diſcimus, quod & prædicemus & agamus. *Pſal. 18.* Dicente enim Propheta: Cœli enarrãt gloriã F
Dei, & opera manuũ eius annunciat firmamentũ. Dies diei eructat verbũ & nox nocti indicat ſcientiã. *Rom. 1.* quid eſt, per quod veritas nobis nõ loquitur? Ipſius voces in die, ipſius audiuntur in nocte: & pulchritudo rerum vnius Dei opificio conditarũ, non deſinit cordis auribus magiſtrã inſinuare rationem, vt inuiſibilia Dei per ea, quæ facta ſunt, intellecta conſpiciantur, & non creaturis, ſed creatori omnium ſeruiatur. *Ieiunandũ vt ſit.* Cùm ergo vniuerſa vitia per continentiam deſtruantur, & quicquid auaritia ſitit, quicquid ſuperbia ambit, quicquid luxuria cõcupiſcit, huius virtutis ſoliditate ſuperetur, quis nõ intelligat, quantũ nobis per ieiunia cõferatur? in quibus indicitur, vt non ſolùm à cibis, ſed etiam ab omnibus carnalibus deſiderijs temperetur. Alioqui ſuperfluum eſt ſuſcipere eſuriem, & iniquam non deponere voluntatem: reciſo affligi cibo, & à concepto non deſilire peccato. Carnale eſt, nõ ſpirituale, ieiunium, G
vbi ſoli corpori nõ parcitur, & in ijs, quæ omnibus delicijs ſunt nocentiora, permanetur. Quid prodeſt animæ foris agere quaſi dominã, & intus ſeruire captiuã? mẽbris proprijs imperare, & ius propriæ libertatis amittere? Et inde plerunq; patitur famulam rebellantẽ, quę non reddit Domino debitã ſeruitutẽ. Ieiunet ergo corpus ab eſcis, mens ieiunet à vitijs, & curas cupiditateſq; terrenas, regis ſui lege dijudicet.

Meni-

Meminerit primam dilectionem Deo, secundam deberi proximo, omnesque affe-ctus suos hac regula dirigendos, vt nec à cultu recedat Domini, nec ab vtilitate conserui. Quomodo autem Deus colitur, nisi vt quod ipsi placet, placeat & nobis, nec ab eius imperio noster vnquam resultet affectus? Quoniam si hoc quod ille vult, volumus, ab illo sumet infirmitas nostra virtutem, à quo ipsam accipimus voluntatem. Deus est enim sicut ait Apostolus, qui operatur in nobis & velle & perficere pro bona voluntate. *Philip. 2.* Nec superbia denique homo inflabitur, nec desperatione frangetur, si bonis diuinitus datis in gloriam dantis vtantur, & ab ijs desideria sua reuocet, quæ sibi nocitura cognoscit. Abstinens enim ab inuidiæ malignitate, à luxuriæ dissolutione, à perturbatione iracundiæ, à cupiditate vindictæ, purificabitur veri sanctificatione ieiunij, & incorruptibilum deliciarum voluptate pascetur, vt per vsum spiritualem etiam terrenas copias in cœlestem nouerit transferre substantiam, non sibi condendo quæ acceperit, sed magis magisque multiplicando quod dederit. Vnde paternæ charitatis affectu dilectionem vestram monemus, vt ieiunium decimi mensis fructuosum vobis, eleemosynarum largitate faciatis, gaudentes quòd per vos Dominus pauperes suos pascit, & vestit. Quibus vtique posset eas, quas vobis contulit, tribuere facultates, nisi pro ineffabili misericordia sua & illos iustificare vellet de patientia laboris, & vos opere charitatis. Quarta igitur & sexta feria ieiunemus, sabbato autem apud beatissimum Apostolum Petrum vigilias celebremus, qui & orationes & ieiunia & eleemosynas nostras præcibus suis dignabitur adiuuare præstante Domino nostro Iesu Christo, qui cum patre & sancto spiritu viuit & regat in secula seculorum, *Intercessio sanctorũ.*

A M E N.

D. LEO-

D. LEONIS PAPAE ET PONTIFICIS MAXIMI, HVIVS NOMINIS PRIMI, IN PRAECIPVIS TOTIVS ANNI SOLENNITATIBVS, SERMONES, AD FIDELEM PLEBEM HABITI.

In solennitate Natiuitatis Domini nostri IESV Christi Sermo primus.

De lætitia in hac solennitate habenda, & quid Christus sua natiuitate nobis attulerit.

SALVATOR noster dilectissimi, hodie natus est, gaudeamus. Neque enim fas est locum esse tristitiæ, vbi natalis est vitæ: quæ consumpto mortalitatis timore, nobis ingerit de promissa æternitate lætitiam. Nullus ab huius alacritatis participatione secernitur, vna cunctis lætitiæ communis est ratio: quia dominus noster peccati mortisq; destructor, sicut nullum à reatu liberum reperit, ita pro liberandis omnibus venit. Exultet sanctus, quia propinquat ad palmam. Gaudeat peccator, quia inuitatur ad veniam. Animetur gentilis, quia vocatur ad vitam. Dei nanque filius secundum plenitudinem temporis, quã diuini consilij scrutabilis altitudo disposuit, reconciliandã authori suo naturam generis adsumpsit humani, vt inuentor mortis diabolus, per ipsam quam vicerat, vinceretur. In quo conflictu pro nobis inito, magno & mirabili æquitatis iure certatum est, dum omnipotens Dominus cum sæuissimo hoste, non in sua maiestate, sed in nostra congreditur humilitate, obijciens ei eandem formam, eandemque naturam, mortalitatis quidem nostræ participem, sed peccati totius expertem. Alienum quippe ab hac natiuitate est, quod de omnibus legitur: Nemo mundus à sorde, nec infans, cuius est vnius diei vita super terram. Nihil ergo in istam singularem natiuitatem de carnis concupiscentia transiuit, nihil de peccati lege manauit. Virgo regia Dauidicæ stirpis eligitur, quæ sacro grauidanda fœtu, diuinam humanamque prolem prius conciperet mente, quàm corpore. Et ne superni ignara consilij ad inusitatos paueret effectus, quod in ea operandum erat à spiritu sancto, colloquio didicit angelico. Nec damnum credidit pudoris, Dei genetrix mox futura. Cur enim de conceptionis nouitate desperet, cui efficentia de altissimi virtute promittitur? Confirmatur credentis fides etiã præeuntis attestatione miraculi. Donatur Elizabeth inopinata fœcunditas, vt qui conceptum dederat sterili, daturus nõ dubitaretur & virgini. Verbum igitur Dei Deus, filius Dei, qui in principio erat apud Deum, per quem facta sunt omnia, & sine quo factũ est nihil, propter liberãdum hominem ab æterna morte factus est homo: ita se ad susceptionem humilitatis nostræ sine diminutione suæ maiestatis inclinãs, vt manens quod erat, adsumensq; quod non erat, veram serui formã ei formæ, in qua Deo patri est æqualis, veniret: & tanto fœdere naturã vtranq; consereret, vt nec inferiorẽ consumeret glorificatio, nec superiorẽ minueret adsumptio. Salua igitur proprietate vtriusq; substantiæ, & in vnam coëunte personã, suscipitur à maiestate humilitas, à virtute infirmitas, ab æternitate mortalitas, & ad rependendũ nostræ conditionis debitũ, natura inuiolabilis naturę est vnita passibili, Deusq; verus & homo verus, in vnitatem Domini temperatur, vt quod nostris remedijs congruebat, vnus atq; idem

Christus qua ratione cũ diabolo cõflixerit.

Ioan. 1.

Philip. 2.

In Christo gemina natura & vna persona.

Dei

Dei hominumq́; mediator,& mori poſſet ex vno,& reſurgere poſſet ex altero. Meritò igitur virgineæ integritati nihil corruptionis intulit partus ſalutis, quia cuſtodia fuit pudoris æditio veritatis. Talis igitur dilectiſsimi natiuitatis decuit Dei virtutem & Dei ſapientiam Chriſtum,qua nobis & humilitate congrueret, & diuinitate præcelleret. Niſi enim eſſet verus Deus,non adferret remedium: niſi eſſet homo verus,non præberet exemplum. Ab exultantibus ergo angelis naſcente Domino gloria in excelſis Deo canitur, & pax in terra bonæ voluntatis hominibus nunciatur. Vident enim cœleſtem Hieruſalem ex omnibus gentibus mundi fabricari, de quo inenarrabili diuinæ pietatis opere quantùm lætari debet humilitas hominũ, quum tantùm gaudeat ſublimitas angelorum? Agamus ergo dilectiſsimi gratias Deo patri per filium eius in ſpiritu ſancto, qui propter multam charitatem ſuam, qua dilexit nos,miſertus eſt noſtri. & cùm eſſemus mortui peccatis, cõuiuificauit nos Chriſto, vt eſſemus in ipſo noua creatura,nouumq́; figmentum. Deponamus ergo veterem hominem cum actibus ſuis,& adepti participationem generationis Chriſti, carnis renunciemus operibus. Agnoſce ô Chriſtiane dignitatem tuam, & diuinæ conſors factus naturæ,noli in veterem vilitatem degeneri conuerſatione recidere. Memento,cuius capitis & cuius corporis ſis membrum. Reminiſcere,quia erutus depoteſtate tenebrarum, translatus es in Dei lumen,& regnum. Per baptiſmatis ſacramentum,ſpiritus ſancti factus es templum. Noli tantum habitatorem prauis de te actibus effugare,& diaboli te iterum ſubijcere ſeruituti: quia precium tuum ſanguis eſt Chriſti, qui veritate te iudicabit, & miſericordia te redemit, qui cum patre & ſancto ſpiritu regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

1.Cor.1. *Luc.2.* *Ephe.2.* *Ephe.4.* *Coloſ.3.*

Sermo ſecundus in eadem ſolennitate.

Natiuitatis Chriſti quæ fuerit neceſsitas, qualitas & vtilitas.

EXultemus in Domino Dilectiſsimi,& ſpiritali iucunditate lætemur: quia illuxit nobis dies redemptionis noſtræ, reparationis antiquæ, felicitatis æternæ. Reparatur enim nobis ſalutis noſtræ annua reuolutione ſacramentum,ab initio promiſſum,in fine redditum,ſine fine manſurum. In quo dignum eſt nos erectis ſurſum cordibus,diuinũ adorare myſterium,vt quod magno Dei munere agitur, magnis Eccleſiæ gaudijs celebretur. Deus enim omnipotens & clemens,cuius natura bonitas,cuius voluntas potentia,cuius opus miſericordia eſt,ſtatim vt nos diabolica malignitas veneno ſuæ mortificauit inuidiæ,prædeſtinata renouandis mortalibus ſuæ pietatis remedia inter ipſa mundi primordia præſignauit,denuncians ſerpenti futurum ſemen mulieris,quod noxij capitis elationem ſua virtute contereret, Chriſtum ſcilicet in carne venturum Deum hominemq́; ſignificans, qui natus ex virgine violatorem humanæ propaginis incorrupta natiuitate damnaret. Nam quia gloriabatur Diabolus ſua fraude deceptum hominem diuinis caruiſſe muneribus,& immortalitatis dote nudatum duram mortis ſubijſſe ſententiã, ſeq́; in malis ſuis quoddam de præuaricatoris conſortio inueniſſe ſolatium, Deum quoq́; iuſtæ ſeueritatis exigente ratione,erga hominem,quem in tanto honore condiderat,antiquam mutaſſe ſententiam: opus fuit dilectiſsimi,ſecreti diſpenſatione conſilij,vt incommutabilis Deus (cuius voluntas nõ poteſt ſua benignitate priuari) primã pietatis ſuæ diſpoſitionem ſacramento occultiore compleret,& homo diabolicæ iniquitatis verſutia actus in culpam contra Dei propoſitum non periret. Aduenientibus ergo tẽporibus dilectiſsimi, quę redẽptioni hominũ fuerãt præſtituta,ingreditur hæc infima Ieſus Chriſtus dominus noſter,de cęleſti ſede deſcendẽs,& à paterna gloria non recedens,nouo ordine,noua natiuitate generatus. Nouo ordine, quia inuiſibilis in ſuis viſibi-

Dei in homines benignitas. *Gene.3.* *Incarnationis neceſsitas.*

visibilis factus est in nostris: incompræhensibilis voluit comprehendi: ante tempora manens, esse cœpit ex tempore. Vniuersitatis dominus seruilem formam obumbrata maiestatis dignitate suscepit. Impassibilis Deus non dedignatus est homo esse passibilis, & immortalis mortis legibus subiacere. Noua autem natiuitate genitus est, conceptus à virgine, natus ex virgine, sine paternæ carnis concupiscentia, sine maternæ integritatis iniuria: quia futurum hominum saluatorem talis ortus decebat, qui & in se haberet humanæ substantiæ naturam, & humanæ carnis inquinamenta nesciret. Author enim in carne nascenti Deus est, testante angelo ad beatam *Luc. 1.* virginē Mariam: Quia spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi: ideoq; quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei. Origo dissimilis, sed natura consimilis: humano vsu & consuetudine, quod credimus, caret, sed diuina potestate subnixum est, quod virgo conceperit, virgo pepererit, virgo permanserit. Non hic cogitetur parientis conditio, sed nascentis arbitrium, qui sic homo natus est, vt volebat & poterat. Si veritatem quæris humanæ naturæ, cognosce materiam: si rationem scrutaris originis, virtutem confitere diuinam. Venit enim Dominus Iesus Christus contagia nostra auferre, non perpeti, nec succumbere vitijs, sed mederi. Venit, vt omnem langorem corruptionis & vniuersa vulnera sordentium curaret animarum: propter quod oportuit vt nouo nasceretur ordine, qui nouam impolutę synceritatis gratiam humanis corporibus imferebat. Oportuit enim, vt primam genetricis integritatem nascens incorruptio custodiret, & complacitum sibi claustrum pudoris & sanctitatis hospitium, diuini spiritus virtus infusa seruaret, quæ statuerat deiecta erigere, confracta solidare, & superandis carnis illecebris, multiplicatum pudicitiæ donare virtutem, vt virginitas, quę in alijs non poterat salua esse generando, fieret alijs imitabilis confitendo, renascendo. Hoc ipsum autem dilectissimi, quòd Christus nasci elegit ex virgine, nónne apparet altissimæ fuisse rationis? vt scilicet humano generi natam salutem diabolus ignoraret, & spiritali latente conceptu, quem non alium videret quàm alios, nō aliter crederet natum esse quàm cæteros. Cuius enim similem cum vniuersis aduertit naturam, parem habere arbitratus est cum omnibus causam. Nec intellexit à transgressionis vinculis liberum, quem ab infirmitate mortalis non inuenit alienum. Verax nanque misericordia Dei, cùm ad reparandum humanum genus ineffabiliter ei multa suppeterent, hanc potissimùm consulendi viam elegit: qua ad destruendum opus diaboli non virtute vteretur potentiæ, sed ratione iustitiæ. Nam superbia hostis antiqui non immeritò sibi in omnes homines ius tyrannicum vendicabat, nec indebito dominatu premebat, quos à mandato Dei spontaneos in obsequium suæ voluntatis allexerat. Non itaque iustè amitteret originalem dedititij generis seruitutem, nisi de eo, quod subegerat, vinceretur. Quod vt fieret, sine virili semine æditus est Christus ex virgine, quam non humanus coitus, sed spiritus sanctus fœcundauit. Et cùm in omnibus matribus non fiat sine peccati sorte conceptio, hæc inde purgationem traxit, vnde concepit. Quò enim paterni seminis transfusio non peruenit, peccati se illic origo non miscuit. Inuiolata virginitas concupiscentiam nesciuit, substantiam ministrauit. Adsumpta est de matre hominis natura nō culpa, creata est forma serui sine conditione virili: quia nouus homo sic contemperatus est veteri, vt & veritatem susciperet generis, & vitium excluderet vetustatis. Quum igitur misericors omnipotésq; saluator ita susceptionis humanæ moderaretur exordia, vt virtutem inseparabilis à suo homine deitatis per velamen nostræ infirmitatis absconderet, illusa est securi *Luc. 2.* hostis astutia, qui natiuitatem pueri, in salutem generis humani procreati, non aliter sibi quàm omnium nascentium putauit obnoxiam. Vidit enim vagientem atque lachrymantem, vidit pannis inuolutum, circuncisioni subditum, & legalis sacrificij oblatione perfunctum. Agnouit deinceps solita pueritiæ incrementa, & vsque in viriles annos de naturalibus non dubitauit augmentis. Inter hæc intulit contumelias, multiplicauit iniurias, adhibuit maledicta, opprobria, blasphemias, conui-

Partus diuini qualitas.

Christus cur natus ex virgine.

Cur Deus nō potentia sed iusticia nos redemerit.

conuitia: omnem postremò in ipsum vim sui furoris effudit. Omnia tentamentorum genera percurrit, & sciens quo humanam naturam infecisset veneno, nequaquam credidit primæ transgreßionis exortem, quem tot documentis didicit esse mortalem. Perstitit ergo improbus prædo & auarus exactor in eum, qui nihil ipsius habebat, insurgere: & dum vitiatæ originis præiudicium generale persequitur, chirographum, quo nitebatur, excedit, ab illo iniquitatis exigens pœnam, in quo nullam reperit culpam. Soluitur itaque letiferæ pactionis malesuada conscriptio, & per iniustitiam plus petendi, totius debiti summa vacuatur. Fortis ille vinculis nectitur suis, & omne commentum maligni in caput ipsius retorquetur. Ligato mundi principe, captiuitatis vasa rapiuntur. Redit in honorem suum ab antiquis contagijs purgata natura: mors morte destruitur, natiuitas natiuitate reparatur: quoniam simul & redemptio aufert seruitutem, & regeneratio mutat originem, & fides iustificat peccatorem. Quisquis igitur Christiano nomine piè & fideliter gloriaris, reconciliationis huius gratiam iusto perpende iudicio. Tibi enim quondam abiecto, tibi extruso paradisi sedibus, tibi per longa exilia morienti, tibi in puluerem & cinerem dissoluto, cui iam non erat spes vlla viuendi, per incarnationem Verbi potestas data est, vt de longinquo ad tuum reuertaris authorem, recognoscas parentem, liber efficiaris ex seruo, de extraneo prouehari in filium: vt qui ex corruptibili carne natus es, ex Dei spiritu renascaris, & obtineas per gratiam, quod non habebas per naturam: vt sic te Dei filium per spiritum adoptionis agnoueris, Deum patrem audeas nuncupare: malæ conscientiæ reatu absolutus, ad cœlestia regna suspires: voluntatem Dei facias diuino fultus auxilio: imiteris angelos super terram: immortalis substantiæ virtute pascaris: securus aduersus inimicas tentationes pro pietate confligas: & si cœlestis militiæ sacramenta seruaueris, non dubites te in castris triumphalibus Regis æterni pro victoria coronandum, cumque te resurrectio pijs parata susceperit, in regni cœlestis consortium prouehendum. Habentes ergo tantæ spei fiduciam (dilectißimi) in fide, qua fundati estis, stabiles permanete, ne idem ille tentator, cuius iam à vobis dominationem Christus exclusit, aliquibus vos iterum seducat insidijs, & hæc ipsa præsentis diei gaudia fallaciæ suæ arte corrumpat, illudens simplicioribus animis de quorundam *persuasione pestifera, quibus hæc dies solennitatis nostræ, non tam de natiuitate Christi, quàm de noui, vt dicũt, solis ortu honorabilis videatur. Quorum corda vastis tenebris obuoluta & ab omni incremento veræ lucis aliena sunt. Trahuntur enim adhuc stultißimis gentilitatis erroribus: & quia supra id, quod carnali intuentur aspectu, nequeunt aciem mẽtis erigere, ministra mundi luminaria diuino honore venerantur. Absit ab animis Christianis impia superstitio, prodigiosumque mendacium. Vltra omnem modum distant à sempiterno temporalia, ab incorporeo corporea, à dominatore subiecta. *Quæ etsi mirandã habent pulchritudinẽ, adorandam tamen non habent deitatẽ. Illa ergo virtus, illa sapiẽtia, illa est colẽda maiestas, quæ vniuersitatẽ mundi creauit ex nihilo, & in quas voluit formas atq; mensuras, terrenam cœlestemq; substantiam omnipotenti ratione produxit. Sol & luna & sidera, sint commoda vtentibus, sint speciosa cernentibus, sed ita, vt de illis gratiæ referantur autori, & adoretur Deus, qui condidit, non creatura quæ seruit. Laudate igitur Deum (dilectißimi in omnibus operibus eius atque iudicijs. Sit in vobis indubitata credulitas virgineæ integritatis & partus. Reformationis humanæ sacrum diuinumque mysterium sancto atque syncero honorate famulatu. Amplectimini Christum in nostra carne nascentem, vt eundem Deum gloriæ videre mereamini in sua maiestate regnantem. Qui cum patre & spiritu sancto manet in vnitate deitatis in secula seculorum, Amen.

Christi incarnatio quid homini conduxerit.

** præsumptione*

**Quia Adorandus solus Deus.*

C Sermo

Sermo tertius in eadem solennitate.

Vt sentiendum sit de Christi diuinitate & humanitate, & quare eius incarnatio tam diu dilata fuit.

NOta quidem sunt vobis (dilectissimi) & frequenter audita, quæ ad sacramenta pertinent solennitatis hodiernæ. Sed sicut illæsis oculis voluptatem adfert lux ista visibilis: ita cordibus sanis æternum dat gaudium natiuitas saluatoris, quæ à nobis nunquam est reticenda. Non enim ad illud tantummodò sacramentum, quo filius Dei con sempiternus est patri, sed etiam ad hunc ortum, quo verbum caro factum est, credimus pertinere, quod dictum est: Generationem eius quis enarrabit? Deus itaq; Dei filius, par atq; eadem de patre & cũ patre natura, vniuersitatis creator & Dominus, totus vbiq; præsens, & vniuersa excedẽs, in ordine temporum, quæ ipsius dispositione decurrunt, hunc sibi diem, quo in salutem mundi ex beata virgine nasceretur, elegit, integro per omnia pudore generantis. Cuius virginitas sic non est violata partu, vt non fuerat temerata conceptu, vt impleretur, sicut ait Euangelista, quod dictum est à Domino per Esaiam prophetam: Ecce virgo cõcipiet in vtero, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emanuel, quod interpretatur, Nobiscum Deus. Hic enim mirabilis sacræ virginis partus, verè humanam, verè diuinam vna ædidit prole naturam: quia non ita proprietates suas tenuit vtraq; substantia, vt personarum in eis posit esse discretio: nec sic creatura in societatem sui creatoris est adsumpta, vt ille habitator & illa habitaculũ esset, sed ita vt naturæ altera alteri misceretur. Et quamuis alia sit, quæ suscipitur, alia verò, quæ suscipit: in tantam tamen vnitatam conuenit vtriusq; diuersitas, vt vnus idemq; sit filius, qui se, & secundum quod verus est homo, patre dicit minorem: & secundum quod verus est Deus, patri profitetur æqualem. Hanc vnitatem (dilectissimi) qua creatori creatura conseritur, intelligẽtię oculis cernere cæcitas Ariana nõ potuit, quę vnigenitũ Dei, eiusdem cũ patre gloriæ atq; substantiæ esse non credens, minorem dixit filij deitatem, de ijs argumenta sumens, quæ ad formam sunt referenda seruilem, quam idem filius Dei, vt ostendat in se non discretæ, neque alterius esse personæ, sic cum eadem dicit: Ego & pater vnum sumus. In forma enim serui, quam nostrę reparationis causa in fine seculorum suscepit, minor est patre: in forma autem Dei, in qua erat ante secula, æqualis est patri. In humilitate humana factus est ex muliere, factus sub lege: in maiestate diuina, manens Dei verbum, per quod facta sunt omnia. Proinde qui in forma Dei fecit hominem, in forma serui factus est homo, sed vtrunque Deus de potentia suscipientes, vtrunque homo de humilitate suscepti. Tenet enim sine defectu proprietatem suam vtraque natura. Et sicut formam serui, forma Dei non adimit: ita formam Dei, serui forma non minuit. Sacramentum itaque vnitæ cum infirmitate virtutis, propter eandem hominis naturam minorem patre dici filium finit. Deitas autem, quę vna est in Trinitate Patris & Filij & Spiritus sancti, omnem opinionem inęqualitatis excludit. Nihil enim ibi habet æternitas temporale, nihil natura dissimile: vna illic voluntas est, eadem substantia, par potestas, & non tres dij, sed vnus est Deus: quia vera & inseparabilis est vnitas, vbi nulla potest esse diuersitas. In integra igitur veri hominis perfectaq; natura, verus natus est Deus, totus in suis, totus in nostris. Nostra autem dicimus, quæ in nobis ab initio creator condidit, & quæ reparanda suscepit. Nam illa, quæ deceptor inuexit, & homo deceptus admisit, nullum hubuerunt in saluatore vestigiũ. Nec quia communionem humanarum subijt infirmitatum, ideo nostrorum particeps fuit delictorum. Adsumpsit formam serui sine sorde peccati, humana prouehens, diuina non minuens. Exinanitio enim illa, qua se inuisibilis visibilem præbuit, inclinatio fuit miserationis, non defectio potestatis. Vt ergo ad æternam beatitudinem ab originalibus vinculis, & à mũdanis reuocemur erroribus,

Esai. 55. *Matris virginis inuiolata integritas.* *Esai. 7.* *Ioan. 14.* *Ioan. 10.* *Ioan. 10.* *Galat. 4.* *Ioan. 1.* *Christus quã maior & minor sit patre.* *Christus cur ad nos venerit.*

roribus, ipse ad nos descendit, ad quem nos non poteramus ascendere: quia etsi multis inerat amor veri, incertarum tamē opinionum varietas, fallentium dæmonū decipiebatur astutia, & falsi nominis scientia in diuersas compugnantesq; sententias humana ignorantia trahebatur. Ad auferēdum autem hoc ludibrium, quo captiuæ mentes superbienti diabolo seruiebant, non sufficiebat doctrina legalis, nec per solas cohortationes propheticas poterat natura nostra reparari, sed adijcienda erat veritas redemptionis mortalibus institutis, & corruptam ab initio originem nouis renasci oportebat exordijs. Offerenda erat pro reconciliandis hostia, quæ esset nostri generis socia, & nostrę contaminationis aliena, vt hoc propositū Dei, quo peccatum mundi in Iesu Christi placuit natiuitate ac passione delere, ad omnium generationum secula pertineret: nec turbarent nos sed potiùs confirmarent mysteria, pro tēporum ratione variata, quum fides qua viuimus nulla fuerit ætate diuersa. Cessent igitur illorum querelæ, qui impio murmure diuinis dispensationibus obloquentes, de dominicę natiuitatis tarditate causantur, tanquàm præteritis temporibus non sit impensum, quod in vltima mundi ætate est gestum. Verbi incarnatio hæc contulit facienda, quæ facta, & sacramentū salutis humanæ in nulla vnquā antiquitate cessauit. Quod prædicauerunt apostoli, hoc annunciauerunt prophetæ, nec serò est impletum, quod semper est creditum. Sapientia & benignitas Dei ac salutiferi operis mora capaciores nos suæ vocationis effecit, vt quod multis signis, multis vocibus, multisq; mysterijs per tot fuerat secula prænunciatū in his diebus Euangelij nō esset ambiguū: & natiuitas quæ omnia miracula, omnēq; intelligentiæ erat excessiura mensuram tanto constantiorem in nobis gigneret fidem, quanto prędicatio eius & antiquior præcessisset & crebrior. Non itaq; nouo cōsilio Deus rebus humanis, nec sera miseratione consuluit, sed à constitutione mundi vnam eādemq; omnibus causam salutis instituit. Gratia autē Dei, qua semper est vniuersitas iustificata sanctorū, aucta est Christo nascente, non cœpta. Et hoc magnæ pietatis sacramentū, quo totus iam mundus impletus est, tam potens etiam in suis significationibus fuit, vt non minùs adepti sint, qui in illud credidere promissum, quàm qui suscepere donatum. Vnde cum manifesta pietate (dilectissimi) tantæ in nos diuinæ bonitatis effusæ sint gratiæ, quibus ad æternitatem vocandis non solùm exemplū præcedentium vtilitas ministrauit, sed etiam ipsa veritas, visibilis & corporalis apparuit, non segni neq; carnali lætitia diem dominicæ natiuitatis celebrare debemus: quod dignè ac intelligēter fiet à singulis, si meminerit quisq; cuius membrum sit, & cui corpori coaptatum, ne sacræ ædificationi discors cōpago non hæreat. Considerate (dilectissimi) & secundum illuminationem spiritus sancti prudenter aduertite, quis nos in se susceperit, & quē susceperimus in nobis. Quoniā sicut factus est dominus caro nostra nascendo: ita & nos facti sumus ipsius renascendo: ideo & membra Christi, & templū sumus spiritus sancti. Et ob hoc beatus Apostolus dicit: Glorificate & portate Deū in corpore vestro, qui formam nobis suæ mansuetudinis & humiliatis insinuans, ea nos virtute imbuit, qua redemit, ipso Domino pollicente: Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos, & discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris. Suscipiamus ergo regentis nos veritatis non graue nec asperum iugum, & simus eius humilitati similes, cuius gloriæ volumus esse conformes, ipso auxiliante, & perducente nos ad promissiones suas, qui secundum magnam misericordiam suam potens est peccata nostra delere, & sua in nobis dona perficere, Iesus Christus dominus noster, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Chisti incarnatio tam profuit superioribus quam posterioribus seculis.

1. Cor. 6.

Matt. 11.

Sermo quartus in eadem solennitate.

Rationem incarnationis Christi explicat, erroresq; circa eandem quorundam hæreticorum refellit.

Christi incarnatione quantùm homini Deus gratificatus sit.

SEmper quidem (dilectißimi) diuersis modis multisq; mensuris humano generi bonitas diuina consuluit, & plurima prouidentiæ suæ munera omnibus retrò seculis clementer impartijt. Sed in nouißimis temporibus omnem abundantiam solitæ benignitatis excesit, quando in Christo ipsa ad peccatores misericordia, ipsa ad errantes veritas, ipsa ad mortuos vita descendit, vt verbum illud coæternum & coæquale genitori in vnitatem deitatis suæ, naturam nostræ humilitatis adsumeret, & Deus de Deo natus, idem etiam homo de homine nasceretur. Promissum quidem hoc à constitutione mundi, & multis significationibus rerum atque verborum semper fuerat prophetarum, sed quantam hominum portionem figuræ illæ & mysteria obumbrata saluarent, nisi longa & occulta promissa aduētu suo Christus impleret? & quod tunc paucis credentibus profuit faciendum, innumeris iam fidelibus prodesset effectum? Iam ergo nos non signis, neque imaginibus ad fidem ducimur, sed Euangelica historia confirmati, quod factum credimus, adoramus, accedētibus ad eruditionem nostram propheticis instrumentis, vt nullo modo habeamus ambiguum, quod tantis oraculis scimus esse prædictum. Hinc enim est, quòd dominus Abrahæ ait: In semine tuo benedicentur omnes gentes. Hinc Dauid promissionem Dei prophetico spiritu canit, dicens: Iurauit Dominus Dauid, & non frustrabitur eum, de fructu ventris tui ponam super sedem tuam. Hic idem Dominus per Esaiam: Ecce virgo, inquit, in vtero accipiet, & pariet filium, & vocabitur nomē eius Emanuel, quod interpretatur, Nobiscum Deus. Et iterum: Exiet virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet. In qua virga, nō dubiè beata virgo Maria prędicta est, quę de Iesse & Dauid stirpe progenita, & spiritu sancto fœcundata, nouum florem carnis humanæ, vtero quidem materno, sed partu est enixa virgineo. Exultent ergo in laudem Dei corda credentium, & mirabilia eius confiteantur filij hominum: quoniam in hoc præcipuè Dei opere humilitas nostra cognoscit, quanti eā suus conditor æstimarit. Qui cùm origini humanæ multum dederit, quòd nos ad imaginem suam fecit, reparationi nostræ longè ampliùs tribuit, cùm seruili formæ ipse se Dominus coaptauit. Quāuis enim ex vna eademq; pietate sit, quicquid creaturæ creator impendit, minùs tamē mirum est hominem ad diuina proficere, quàm Deum ad humana descendere. Hoc autem nisi facere dignaretur omnipotens, nulla quenquam species iustitiæ, nulla forma sapientiæ à captiuitate diaboli, & profundo æternæ mortis erueret. Condemnatio enim ex vno in omnes cum peccato transiens permaneret, & letali vulnere tabefacta natura nullum remediū reperiret, quia conditionem suam suis viribus mutare nō posset. Primus nanque homo carnis substantiam accepit è terra, & rationali spiritu per insufflationem creantis animatus est, vt ad imaginem & similitudinem sui authoris viuens, formam Dei bonitatis atque iustitiæ in splendore imitationis tanquam in speculi nitore seruaret. Quam naturæ suæ speciosißimam dignitatem si per obseruantiam legis datæ perseueranter excoleret, ipsam illam terreni corporis qualitatem ad cęlestem gloriam mens incorrupta perduceret. Sed quia inuido & deceptori temerè atque infeliciter credidit, & superbiæ consilijs acquiescens, repositum honoris augmentum occupare maluit quàm mereri, non solùm ille homo, sed etiam vniuersa in illo posteritas eius audiuit: Terra es, & in terram ibis. Qualis ergo terrenus, tales & terreni: & nemo immortalis, quia nemo cælestis. Ad hunc itaque peccati & mortis vinculis resoluendum, omnipotens filius Dei omnia implens, omnia continens, æqualis per omnia patri, & in vna ex ipso & cum ipso consempiternus essentia, naturam in se suscepit humanam, & creator ac dominus omnium rerum, dignatus est vnus esse mortalium, electa sibi matre quam fecerat: quæ salua integritate virginea, corporeæ esset tantùm ministra substantiæ, vt humani seminis cessante contagio, nouo homini & puritas inesset & veritas. Non ergo in Christo ex vtero virginis genito, quia natiuitas est mirabilis, ideo est natura dißimilis. Qui enim verus est Deus, idem verus est homo, & nullum

Gene. 22. *Psal. 130.* *Esaiæ 7.* *Esai. 12.*

Christi incarnatio quàm necessaria. *Gene. 2.*

Gene. 3. *1. Cor. 15.* *Christus cur homo factus.*

est

est in vtraq; substantia mendacium. Verbum caro factum est prouectione carnis, nō defectione deitatis, quæ sic potentiam suam bonitatemq; moderata est, vt & nostra suscipiendo proueheret; & sua communicando nō perderet. In hac natiuitate Christi secundum prophetiam Dauid, veritas de terra orta est, & iustitia de cælo prospexit. In hac natiuitate etiam Esaiæ sermo completus est, dicentis: Producat terra, & germinet saluatorem, & iustitia oriatur simul. Terra enim carnis humanæ, quæ in primo fuerat præuaricatore maledicta, in hoc solo beatæ virginis partu germen ędidit benedictum, & à vitio suæ stirpis alienum. Cuius spiritalem originem in regeneratione quisque consequitur, & omni homini renascenti aqua bapsismatis instar est vteri virginalis, eodem spiritu sancto replente fontem, qui repleuit & virginem, vt peccatum, quod ibi vacuauit sacra conceptio, hic mystica tollat ablutio. Ab hoc sacramento (dilectissimi) insanus Manichæorum error alienus est, nec vllum habent in Christi regeneratione consortium, qui cum de Maria virgine negant corporaliter natum: vt cuius nō credunt veram natiuitatem, nec veram recipiant passionem, & quem non confitentur verè sepultum, abnuant veraciter suscitatū. Ingressi enim præruptam execrandi dogmatis viam, in qua nihil non tenebrosum, nihilq; non lubricum est, ruunt in profunda mortis per præcipitia falcitatis: nec aliquid solidum, cui innitantur inueniunt, qui præter omnia diabolici probra commēti, in ipso præcipuo obseruantiæ suæ festo, sicut proxima eorum confessione patefactū est, vt animi, ita & corporis pollutione lætantur, neque in pudore neque in fide integritatem seruantes, vt & in dogmatibus suis impij, & in sacris inueniantur obscœni. Aliæ hæreses (dilectissimi) licet meritò omnes in sua peruersitate damnādæ sint, habent tamen singulæ in aliqua sua parte, quod verum sit, Arius Dei filium minorem patre & creaturam esse definiens, & ab eodem inter omnia creatum putans spiritum sanctū, magna impietate se perdidit, sed sempiternam atq; incommutabilem deitatem, quā in trinitatis vnitate non vidit, in patris essentia non negauit. Macedonius à lumine veritatis alienus diuinitatem sancti spiritus non recepit, sed in patre & filio vnam potentiam, & eandem confessus est esse naturam. Sabellius in explanabili errore cōfusus vnitatē substantiæ in patre & filio & spiritu sancto inseparabilem sentiens, quod æqualitati tribuere debuit, singularitati dedit· & cùm veram trinitatem intelligere non valeret, vnam eandemq; credidit sub triplici appellatione personam. Photinus mentis cæcitate deceptus, in Christo verum & substantiæ nostræ confessus est hominem, sed eundem Deum de Deo ante omnia secula gentium esse non credidit. Appollinaris fidei soliditate priuatus, filium Dei ita veram humanæ carnis credidit suscepisse naturam, vt in illa carne diceret animam non fuisse, quia vicem eius expleuerit ipsa diuinitas. Hoc modo si omnes quos catholica fides damnat, retractentur errores, in alijs atq; alijs quiddam inuenitur, quod à damnabilibus possit abiungi. In Manichæorum autem scelestissimo dogmate prorsus nihil est, quod vlla ex parte possit tolerabile iudicari. Sed vos (dilectissimi) quos nullis dignius quàm beati Petri alloquor verbis, genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis ædificati super inuiolabilem petram Christum, ipsiq; domino saluatori nostro per veram susceptionem nostræ carnis inserti, permanete stabiles in ea fide, quam confessi estis coram multis testibus, & in qua renati per aquam & spiritū sanctum accepistis chrisma salutis, & signaculum vitæ æternæ. Si quis autem vobis aliud annunciauerit præter id quod didicistis, anathema sit. Nolite impias fabulas præponere lucidissimæ veritati, & quicquid contra regulam catholici & apostolici symboli aut legere aut audire contigerit, id omnino mortiferum & diabolicum iudicate. Non vos seducant deceptorijs artibus ficta & simulata ieiunia, quæ non ad purificationem, sed ad perditionem proficiunt animarum. Speciem quidem sibi pietatis & castitatis adsumunt, sed hoc dolo actuum suorum obscœna circuntegunt, & de prophani cordis penetralibus iacula, quibus simplices vulnerentur, emittunt, vt sicut ait Propheta, sagittent in obscuro rectos corde. Magnum præsidium est fides

Psal. 24. *Esai. 45.* *Virginem Mariā omnis peccati expertem fuisse iamprudem Ecclesia definiuit.* *Manichæorum errores.* *Arius.* *Macedonius.* *Sabellius.* *Photinus.* *Apollinaris.* *1. Pet. 2.* *Ioan. 3.* *Galat. 1.* *Hæreticorum cauēda hypocrisis.* *Psal. 10.*

integra, fides vera, in qua nec augeri ab vllo quicquam, nec minui potest: quia nisi
Ephe.4. vna est, fides non est, dicente Apostolo, Vnus dominus, vna fides, vnum baptisma,
vnus Deus, & pater omnium, qui super omnes, & per omnia, & in omnibus nobis.
Heb.10. Huic vnitati (dilectissimi) inconcussis mẽtibus inhærete, & in hac omnem sectamini sanctitatem, & in hac præceptis domini deseruite: quia sine fide impossibile est placere Deo, & nihil sine illa sanctum, nihil castum est, nihil viuum. Iustus enim ex
Abac.9. fide viuit. Quam qui diabolo decipiente perdiderit, viuens mortuus est. Quia sicut per fidem iustitia, ita etiam per fidem veram vita obtinetur æterna, dicente Domino
Ioan.17. saluatore: Hæc est autem vita æterna, vt cognoscãt te solum verum Deum, & quem misisti Iesum Christum: Qui vos proficere & perseuerare faciat vsque in finem, qui viuit & regnat cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Sermo quintus in eadem solennitate.

Humanitas Christi vt fuerit ad credendum difficilis, deq; stulta sapientia mundi, quidq; obedientia & humilitas Christi nobis attulerint.

QVamus (dilectissimi) ineffabilis sit natiuitas Domini nostri Iesu Christi, in qua se naturę nostræ carne vestiuit, audeo tamen non de facultate mea, sed de ipsius inspiratione præsumere, vt in die, qui in sacramentum humanæ restaurationis electus est, aliquid à nobis, quod audientes possit ædificare, promatur. Non enim quia maior pars Ecclesiæ Dei, quod credit intelligit, ideo necessarium non est etiam quæ dicta sunt dicere, cum vtiq; nunc multis ad fidẽ primùm venientibus oris nostri officium debeamus, meliusq; sit doctos onerare iam notis, quàm rudes fraudare discendis. Quòd ergo filius Dei, qui cum patre & spiritu sancto non vnius est personæ, sed vnius essentiæ, dignatus est humanitatis nostræ particeps fieri, & vnus passibilium, vnus voluit esse mortalium, tam sacratum tamq; mirabile est, vt ratio diuini consilij sapientibus mundi patere non possit, nisi humanæ ignorãtiæ tenebras
Fidei difficultas. lux vera discusserit. Non enim in solo opere virtutum, aut in sola obseruantia mandatorum, sed etiam in tramite fidei angusta & ardua via est, quæ ducit ad vitam, &
Matt.7. magni laboris est magniq; discriminis, inter dubias imperitorum opiniones & verisimiles falsitates per vnam sanæ doctrinæ semitam inoffensis gressibus ambulare, & cum vndique se laquei erroresq; opponant, omne periculum deceptionis euadere. Quis autem ad hæc idoneus, nisi qui spiritu Dei & docetur & regitur? dicente Apo
1.Cor.2. stolo: Nos autem non spiritum huius mundi accepimus, sed spiritum qui ex DEO est,
Psal.39. vt sciamus quæ à Deo donata sunt nobis. Canente etiam Dauid: Beatus quẽ tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum. Habentes itaque (dilectissimi) inter pericula erroris præsidia veritatis, & non humanæ sapientiæ verbis, sed doctrina spiritus sancti eruditi, quod didicimus: quod credimus prædicamus. Dei filiũ Deum ante secula genitum, & patri sempiterna & consubstantiali æqualitate coæternum venisse in hunc mundum per vterum virginis, in hoc sacramentum pietatis electæ, in qua & ex qua ædificauit sibi sapientia domum, & formam sibi & serui in similitudi
Rom.8. nem carnis peccati incommutabilis Verbi deitas coaptauit, in nullo apud se & patrem & spiritum sanctum minor gloria sua, quia diminutionem & varietatem summæ & æternæ essentiæ natura non recepit: propter nostram autem infirmitatem extenuauit se in capacibus sui, & velamine corporis splendorem maiestatis suæ, quem
Philip.2. visus hominum non ferebat, obtexit. Vnde etiam exinanisse se dicitur, tanquàm se propria virtute euacuauerit, dum in ea humilitate, qua nobis consuluit, non solùm patre, sed etiam se ipso factus est inferior: nec aliquid illi hac inclinatione decessit,

cui cum patre & spiritu sancto hoc quod est, commune est, vt hoc ipsum intelliga-
mus ad omnipotentiam pertinere, quòd qui secundum nostra minor est, secundum
propria minor non est. Quia enim lux ad obcæcatos, virtus ad imbecilles, miseri-
cordia respexit ad miseros, de magna factum est potestate, vt Dei filius substantiam
humanam causamque susciperet, qui & nostram naturam quam condidit reforma-
ret: & mortem quam non fecit aboleret. Repudiatis igitur longæq; abiectis om-
nibus opinionibus impiorum, quibus aut stultia est crux Christi aut scandalum, ex-
ultet rectarum mentium fides, & verum vnũq; Dei filium, non solùm secundũ dei-
tatem, qua à patre genitus, sed etiam secundum humanitatem, qua de matre virgine
est natus, intelligat. Ipse est enim in humanitate nostra, qui est in maiestate diuina,
verus homo & verus Deus, sempiternus in suis, temporalis in nostris: vnum cum pa-
tre in substantia, quæ nunquam fuit minor patre: vnũ cum matre in corpore, quod
creauit. In adsumptione enim naturæ nostræ nobis factus est gradus, quo ad ipsum *Christus*
per ipsum possimus ascendere. Nam illa essentia, quæ semper vbiq; tota est, locali *vt nobis*
descensione non eguit, & tam ei proprium fuit totam homini inseri, quàm ei pro- *gradus sit*
prium est totam à patre non diuidi. Manet ergo quod in principio erat verbum, & *ad seipsum*
non est ei accidens, vt quod est aliquando non fuerit. Sempiternè enim filius, filius
est, & sempiternè pater, pater est. Vnde cum ipse filius dicat. Qui videt me, videt & *Ioan. 14.*
patrem: excæcauit te ô hæretice impietas tua, vt qui filij maiestatem non vidisti, pa-
tris gloriam non videres. Dicendo enim genitum esse qui non erat, filium adseris tẽ-
porolem: & dum filium adseris temporalem, credidisti patrem esse mutabilem. Mu
tabile enim est, non solùm quod minuitur, sed etiam quicquid augetur, & si ideo pa
tri impar est genitus, quia vt tibi videtur, generando eum qui non erat genuit, im-
perfecta erat etiam generantis essentia, quæ ad habendum quod non habuit gene-
rando profecit. Sed hanc impiam peruersitatem tuam fides catholica execratur &
damnat, quæ in deitate vera nihil temporalitatis agnoscit, sed vnius sempiternitatis
& patrem confitetur & filium, quia splendor ex luce ortus, non est luce posterior:
& lux vera, nunquam est sui splendoris indiga: sic substantiale semper habens fulge-
re, sicut substantiale habet semper existere. Huius autem splendoris manifestatio, *Missio filij*
missio dicitur, qua Christus mũdo apparuit: & cùm omnia inuisibili maiestate sua *quæ sit.*
semper impleret, tamẽ quasi de remotissimo altissimoq; secreto, ijs quibus erat igno
tus aduenit, cùm cæcitatẽ ignorantiæ sustulit, sicut scriptũ est: Sedentibns in tene- *Esai. 9.*
bris & in vmbra mortis lux orta est eis. Quãuis enim etiam prioribus seculis ad illu-
minationem sanctorum patrũ & prophetarum lumen veritatis emissum sit, dicente
Dauid: Emitte lucem tuã & veritatem tuã: & diuersis modis multisq; signis opera *Psal. 42.*
præsentiæ suæ deitatis filij declarauit, oẽs tamen illæ significationes cunctaq; mira-
cula, testimonia fuerũt istius missionis, de qua dicit Apostolus. Cùm ergo venit ple- *Galat. 4.*
nitudo tẽporis, misit Deus filium suũ, natum ex muliere, factũ sub lege. Quid verò
hoc est, nisi Verbũ carnem fieri? conditorẽ mundi per vterũ virginis nasci? Dominũ
maiestatis, humanis se coaptare primordijs? Et licet cõceptui spiritali nulla sint ter-
reni seminis mixta contagia, ad suscipiendã tamẽ veræ carnis substantiã, solam sum-
psit de matre naturam. Hac missione, qua Deus vnitus est homini, filius impar est pa
tri, non in eo, quod ex patre, sed in eo, quod est factus ex homine. Aequalitatẽ enim *2. Cor. 1.*
inuiolabilem, quam habet deitas, non corrumpit humanitas: & creatoris ad crea- *Sapientia*
turam descensio, credentium est ad æterna prouectio. Nam quia, sicut ait Aposto- *mũdi, Deũ*
lus, in sapientia Dei non cognouit mundus per sapientiam Deum placuit Deo per *cognosce-*
stultitiam prædicationis saluos facere credentes. Mundo ergo, id est, prudentibus *re non po-*
mundi, sapientia sua cæcitas facta est, nec potuerunt per illam cognoscere Deum, *tuit.*
ad cuius notitiam non nisi in sapientia eius acceditur. Et ideo quia mundus de va-
nitate suorum dogmatum superbiebat, in eo constituit Dominus saluandorum
fidem, quod & indignum videretur & stultum, vt & deficientibus omnibus opi-
nionum præsumptionibus, sola Dei gratia reuelaret, quod compræhendere

humana intelligentia non valeret. Agnoſcat igitur catholica fides in humilitate Domini gloriam ſuã, & de ſalutis ſuæ ſacramẽtis gaudeat Eccleſia, quæ corpus eſt Chriſti: quia niſi Verbum Dei caro fieret, & habitaret in nobis, niſi in communionẽ creaturæ creator ipſe deſcenderet, & vetuſtatem humanam ad nouum principium ſua

Rom.5. natiuitate reuocaret, regnaret mors ab Adam vſq; in finem, & ſuper homines condemnatio inſolubilis permaneret, cùm de ſola conditione naſcendi, vna cunctis eſſet cauſa pereundi. Solus itaq; inter filios hominum dominus Ieſus innocens natus eſt, quia ſolus ſine carnalis concupiſcentiæ pollutione conceptus. Factus eſt itaq; homo noſtri generis, vt nos diuinæ naturæ poſsimus eſſe conſortes. Originem quam

Luc.1. ſumpſit in vtero virginis, poſuit in fonte baptiſmatis. Dedit aquæ, quod dedit matri. Virtus enim altiſsimi & obumbratio ſpiritus ſancti, quæ fecit vt Maria pareret ſalua-

Ioan.3. torem, eadem fecit, vt regeneret vnda credentem. Quid enim ſanandis ægris, illuminandis cæcis, viuificandis mortuis aptius fuit, quàm vt ſuperbiæ vulnera, humilitatis

Chriſti obedientia & humilitas. remedijs curarentur? Adam præcepta Dei negligens, peccati induxit damnationem: Ieſus factus ſub lege, reddidit iuſtitiæ libertatem. Ille diabolo obtemperans vſque ad

Adæ inobedientia & ſuperbia. præuaricationẽ, meruit vt in ipſo omnes morerentur: hic patri obediens vſq; ad crucem, fecit vt in ipſo omnes viuificarentur. Ille cupidus honoris angelici, naturæ ſuæ perdidit dignitatem. Hic infirmitatis noſtræ ſuſcipiens conditionem, propter quos ad inferna deſcendit, eoſdem in cœleſtibus collocauit. Poſtremò illi per elationem

Gene.3. lapſo dictum eſt: Terra es, & in terram ibis: huic per ſubiectionem exaltato dictum

Pſal.109. eſt: Sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum. Hæc Domini noſtri opera (dilectiſsimi) non ſolùm ſacramento nobis vtilia ſunt, ſed etiam imitationis exemplo, ſi in diſciplinam ipſa remedia transferatur, quodq; impenſum eſt myſterijs, proſit & moribus: vt meminerimus nobis in humilitate & man-

Rom.8. ſuetudine redemptoris noſtri eſſe viuendum, quoniam ſicut ait Apoſtolus: Si compatimur, & conregnabimus. Fruſtrà enim appellamur Chriſtiani, ſi imitatores non

Ioan.14. ſimus Chriſti, qui ideo ſe viam dixit eſſe, vt conuerſatio magiſtri, forma eſſet diſcipuli, & illam humilitatem eligeret ſeruus, quam ſectatus eſt Dominus, Qui viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Sermo ſextus in eadem ſolennitate.

Filius Dei quare factus ſit filius hominis, & opera bona quid proſint.

OMnibus quidem diebus (dilectiſsimi) atq; temporibus, animis fidelium diuina meditantium, domini & ſaluatoris noſtri ex matre virgine ortus occurrit, & mens ad confeſsionem ſui autoris erecta, ſiue in gemitu ſupplicationis, ſiue in exultatione audis, ſiue in ſacrificij oblatione verſetur, nihil crebriùs, nihilq; magis fidenter ſpiritali attingit intuitu, quàm quòd Deus Dei filius, genitus de patre coæterno, idem etiam partu eſt natus humano. Sed hanc adorandam in cœlo & in terra natiuitatẽ nullus nobis dies magis quàm hodiernus inſinuat, & noua etiam in elementis luce radiante, totam ſenſibus noſtris mirabili ſacramentis ingerit claritatem. Non ſolùm enim in memoriam, ſed in conſpectum quodammodo redit angeli Gabrielis cum Maria ſtupente colloquium, & conceptione de ſpiritu ſancto tam mirè promiſſa quàm credita, author mundi æditus eſt vtero virginali, & qui omnes naturas condidit, eius eſt factus filius quam creauit. Hodie verbum Dei carne apparuit veſtitum, & quod nunquam fuit humanis oculis viſibile, cœpit etiam manibus eſſe tractabile. Hodie genitum in noſtræ carnis animæque ſubſtantia ſaluatorem angelicis vocibus didicere paſtores, & apud dominicorum præſules gregũ

Luc.2. hodie euangelizandi forma præcondita eſt, vt nos quoque cum cœleſtis militiæ

dicamus

dicamus exercitu: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Quamuis igitur illa infantia, quam filij Dei non est dedignata maiestas, in virum perfectum ætatis adiectione prouecta sit, & consummato passionis & resurrectionis triumpho, omnes susceptæ pro nobis humilitatis transierint actiones, renouat tamen nobis hodierna festiuitas nati Iesu ex Maria virgine sacra primordia, & dum saluatoris nostri adoramus ortum, inuenimur nos nostrum celebrare principium. Generatio enim Christi, origo est populi Christiani, & natalis capitis, natalis est corporis. Habeant licet singuli quique vocatorum ordinem suum, & omnes Ecclesiæ filij temporum sint successione distincti, vniuersa tamen summa fidelium fonte orta baptismatis, sicut cum Christo in passione crucifixi, in resurrectione resuscitati, in ascentione ad dexteram patris collocati, ita cum ipso sumus in hac natiuitate congeniti. Quicquid enim hominum, in quacunque mundi parte credentium regeneratur in Christo, interciso originalis tramite vetustatis, transit in nouum hominem renascendo: nec iam in propagine habetur carnalis patris, sed in germine saluatoris. Qui ideo filius hominis est factus, vt nos filij Dei esse possimus. Nisi enim ille ad nos hac humilitate descenderet, nemo ad illum vllis suis meritis perueniret. Nihil hic vocatorum cordibus caliginis inferat terrena sapientia, nec se contra altitudinem gratiæ Dei, mox in ima rediturus terrenarum cogitationum puluis attollat. Impletum est in fine seculorum, quod erat ante tempora æterna dispositum: & sub præsentia rerum signis cessantibus figurarum, lex & prophetiæ veritas facta est, vt Abraham fieret omnium gentium pater, & in semine eius daretur promissa benedictio, ne ij tantum essent Israel, quos sanguis & caro genuisset, sed in possessionem hæreditatis fidei filijs præparatæ, vniuersitas adoptionis intraret. Nec obstrepant ineptarum calumniæ quæstionum, nec effectus diuini operis ratiocinatio humana discutiat. Nos cum Abraham credimus Deo, nec hæsitamus diffidentia, sed plenissimè scimus, quoniam quod promisit dominus, potens est & facere. Nascitur ergo non de carnis semine (dilectissimi) sed de spiritu sancto saluator, quem primæ transgressionis condemnatio non teneret. Vnde ipsa collati muneris magnitudo dignam à nobis exigit suo splendore reuerentiam. Ideo enim, sicut beatus Apostolus docet, non spiritum huius mundi accepimus, sed spiritum qui ex Deo est, vt sciamus, quæ à Deo donata sunt nobis: qui nō aliter piè colitur, nisi id ei quod ipse tribuit offeratur: Quid enim in thesauro dominicæ largitatis ad honorem præsentis festi tam congruum possumus inuenire, quàm pacem, quæ in natiuitate Domini prima est angelico prædicata concentu? Ipsa enim est, quæ parit filios Dei, nutrix dilectionis, & genitrix vnitatis, requies beatorum, & æternitatis habitaculum: cuius hoc opus proprium & speciale beneficium est, vt iungat Deo, quos se cernit è mundo. Vnde ad hoc bonum nos incitat Apostolus, dicens: Iustificati ergo ex fide, pacem habeamus ad Deum: cuius sententiæ breuitate, omnium ferè mandatorum continetur effectus: quia vbi fuerit veritas pacis, nihil ibi potest deesse virtutis. Quid est autem (dilectissimi) pacem habere ad Deum, nisi velle quod iubet, & nolle quod prohibet? Si enim humanæ amicitiæ pares animos & similes expetunt voluntates, nec vnquam diuersitas morum ad firmam potest venire concordiam: quomodo diuinæ particeps erit pacis, cui ea placent quæ Deo displicent, & ijs appetit delectari, quibus illum nouit offendi? non est iste animus filiorum Dei, nec talem sapientiam recipit adoptiua nobilitas Genus electum & regium regenerationis suæ respondeat dignitati. Diligat, quod diligit pater, & in nullo ab authore suo dissentiat, ne iterum dicat Dominus: Filios genui & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me. Agnouit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui, Israel autem me non cognouit, & populus meus non intellexit. Magnum est (dilectissimi) huius muneris sacràmentum, & omnia dona excedit hoc donum, vt Deus hominem vocet filium, & homo Deum nominet patrem. Per has enim appellationes sentitur & discitur, quis ad tantam altitudinem ascēdat effectus. Nam si in progenie carnali & stirpe

Christiani omnes vt cum Christo renascantur.

Veri Israelitæ qui sint.

Rom. 4.

1. Cor. 2.

Pacis commendatio.

Rom. 5.

Pacem cū Deo habere quid sit.

Esai. 1.

Præcipuū Dei donū quod sit.

& stirpe terrena claris parentibus genitos vitia malæ conuersationis obscurant, & ipso maiorum suorum lumine soboles indigna confunditur: in quem exitum venient, qui propter amorem mundi à generatione Christi non metuunt abdicari? Si autem ad humanam pertinet laudem, vt patrum decus in prole resplendeat, quanto magis gloriosum est, ex Deo natos in authoris sui imaginem refulgere, & illum in se, qui illos generauit ostendere, dicente Domino: Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum, qui in cœlis est? Scimus quidem quòd, sicut Ioannes Apostolus dicit, Totus mundus in maligno positus est, & insidiante diabolo & angelis eius, hoc innumeris tentationibus laboratur, vt hominem ad superna nitentem aut aduersa terreant, aut secunda corrumpant: sed maior est, qui in nobis est, quàm qui aduersum nos est: & pacem cum Deo habentibus. ac semper patri toto corde dicentibus, Fiat voluntas tua, nulla præualere certamina, nulli possunt nocere conflictus. Accusantes enim nosmetipsos confessionibus nostris, & consensum animi carnis concupiscentijs denegantes, inimicitias quidem aduersum nos eius qui peccati author est commouemus, sed inexpugnabilem cum Deo pacem, gratiæ ipsius seruiendo firmamus, vt regi nostro non solùm obedientia subijciamur, sed etiam iudicio copulemur. Quoniã si in eadem sententia sumus, si quod vult volumus, & quod improbat improbamus, ipse iam pro nobis omnia bella conficiet, ipse qui dedit velle, donabit & posse, vt simus cooperatores operum eius, & propheticum illud cum fidei exultatione dicamus: Dominus illuminatio mea & salus mea, quẽ timebo? Dominus defensor vitæ meæ, à quo trepidabo? Qui ergo non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt, offerant patri pacificorum concordiam filiorum, & in primogenitum nouæ creaturæ, qui venit nõ suam sed mittentis facere voluntatem, vniuersa adoptionis membra concurrant: quoniam gratia patris non discordes neque dissimiles, sed vnum sentientes, vnumque amantes adoptauit hæredes: ad vnam reformatos imaginem, oportet animum habere conformem. Natalis Domini, natalis est pacis. Sic enim ait Apostolus: Ille est pax nostra, qui fecit vtraq; vnum: quoniam siue Iudæus, siue gentilis, per ipsum habemus accessum ad patrem: qui ante passionis diem, voluntaria dispotione præelectum, discipulos suos hac præcipuè doctrina sua informauit, vt diceret: Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis. Et ne sub nomine generali pacis suæ qualitas lateret, adiecit: Non quemadmodum mundus dat, ego do vobis: Non habet, inquit, mundus amicitias veras, & multos facit peruerso amore concordes. Sunt etiam in vitijs pares animi, & similitudo desideriorum æqualitatem gignit affectuum. Et si quidam forsitan reperiantur, quibus praua & inhonesta non placeant, quique illicitas consensiones à fœdere suæ charitatis excludant: tamen etiam tales, si vel Iudæi sint, vel hæretici, vel pagani, non de amicitia Dei, sed de pace sunt mundi. Pax autem spiritualium & catholicorum, à supernis veniens, & ad superna perducens, cum amatoribus mundi nulla nos vult communione misceri, sed omnibus obstaculis resistere, & ad vera gaudia à pernitiosis delectationibus euolare, dicente Domino: Vbi fuerit thesaurus tuus, ibi est & cor tuum. Hoc est, Si deorsum sunt quæ amas, ad ima descẽdes: si sursum sunt quæ diligis, ad summa peruenies. Quò nos vnum volentes, vnum sentientes, & in fide ac spe & in charitate cõcordes, spiritus pacis agat atque perducat: quoniam quicunque spiritu Dei aguntur, ij filij sunt Dei, qui regnat cum filio & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

1. Ioan. 5. — *Tentationes diabolicæ quibus nil noceãt.* — *Matth. 6.* — *Psal. 26.* — *Ioan. 1.* — *Ioan. 6.* — *Ephes. 2.* — *Ioan. 14.* — *Pax mundi qualis.* — *Pax vera quid reposcat.* — *Matt. 6.* — *Rom. 8.*

Sermo septimus in eadem solennitate.

Duarum naturarum in Christo rationem explicat, & quatenus creaturis vtendum.

Festiui-

FEstiuitatis hodiernæ (dilectißimi) verus venerator est & pius cultor, qui nec de incarnatione Domini aliquid falsum, nec de deitate aliquid sentit indignum. Paris enim periculi malum est, si illi aut naturæ nostræ veritas, aut paternæ gloriæ negatur æqualitas. Cum ergo ad intelligendum sacramentũ natiuitatis Christi, qua de matre virgine est ortus, accedimus, abigatur procul terrenarum caligo rationum, & ab illuminatæ fidei oculo mundanæ sapientiæ fumus abscedat. Diuina est enim autoritas, cui credimus: diuina est doctrina, quam sequimur. Quia iam siue legis testificationi, siue oraculis prophetarum, siue Euangelicæ tubæ interiorẽ admoueamus auditum, verum est quod Ioannes plenus spiritu sancto intonuit: In *Ioan. 1.* principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipse factũ est nihil. Et *Naturæ duæ in Christo.* similiter verum est, quod idem prædicator adiecit: Verbum caro factum est, & habitauit in nobis, & vidimus gloriam eius, gloriã quasi vnigeniti à patre. In vtraq; ergo natura idem est Dei filius, nostra suscipiens, & propria non amittens: in homine hominem renouans, in se incommutabilis perseuerans. Deitas enim, quæ illi cũ patre cõmunis est, nullum detrimentum omnipotentiæ subijt, nec Dei formam serui forma violauit: quia summa & sempiterna essentia, quæ se ad humani generis inclinauit salutem, nos quidẽ in suam gloriã transtulit, sed quod erat, esse non destitit. Vnde *Ioan. 14.* cum vnigenitus, Dei minorem se patre cõfitetur, cui se dicit æqualem, veritatem *Ioan. 10.* in se formæ vtriusq; demonstrat, vt & humanã probet imparilitas, & diuinam declaret æqualitas. Maiestati igitur filij Dei, corporea natiuitas nihil abstulit, nihil contulit: quia substantia incommutabilis nec minui potuit, nec augeri. Quòd enim verbũ *Verbum caro factum est, qui accipiendũ.* caro factum est, non hoc significat, quòd in carnem sit Dei natura mutata, sed quòd à verbo in vnitatem personæ sit caro suscepta. In cuius vtiq; nomine homo totus accipitur, cum quo intra virginis viscera, sancto spiritu fœcundata, & nunquam virginitate caritura, tam inseparabiliter Dei filius vnitur, vt qui erat intemporaliter de essentia patris genitus, ipse sit tẽporaliter de vtero virginis natus. Aliter enim ab æternæ mortis vinculis non possemus absolui, nisi in nostris fieret humilis, qui omnipotens permanebat in suis. Nascens itaque Dominus noster Iesus Christus homo verus, qui nunquam destitit esse Deus verus, nouæ creaturæ in se fecit exordium, & in ortus sui forma dedit humano generi spiritale principium, vt ad carnalis generationis abolenda contagia, esset regenerandis origo sine semine criminis, de quibus dicitur: Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, *Ioan. 1.* sed ex Deo nati sunt. Quæ hoc sacramentum mens comprehendere? quæ hanc gratiam valet lingua narrare? Redit in innocentiam iniquitas, & in nouitatẽ vetustas: in adoptionem veniunt, alieni, & in hæreditatem ingrediuntur extranei. De impijs iusti, de auaris benigni, de incontinẽtibus casti, de terrenis incipiũt esse cœlestes. Quæ autem est ista mutatio, nisi dextræ excelsi? Quoniam venit filius Dei dissoluere ope- *1. Ioan. 3.* ra diaboli: & ita se nobis, nos quoque inseruit sibi, vt Dei ad humana descensio fieret, hominis ad diuina prouectio. In hac autem dilectißimi misericordia Dei, cuius erga nos magnitudinem explicare non valemus, multa solicitudine præcauendum est Christianis, ne diabolicis iterum capiantur insidijs, & eisdem rursus, quibus renuntiauerant, erroribus implicentur. Nõ enim desinit hostis antiquus, transfigurãs *2. Cor. 11.* se in angelum lucis, deceptionũ laqueos vbiq; prætendere, & vt quoquo modo fidẽ credentium corrumpat, instare. Nouit, cui adhibeat æstus cupiditatis, cui illecebras *Diaboli astus & insidiæ.* gulæ ingerat, cui apponat incitamenta luxuriæ, cui infundat virus inuidiæ. Nouit, quẽ mœrore conturbet, quẽ gaudio fallat, quẽ metu opprimat, quẽ admiratione seducat. Omnium discutit consuetudinem, ventilat curas, scrutatur affectus. & ibi causas quærit nocendi, vbi quenq; viderit studiosius occupari. Habet etenim multos ex eis, quos tenacius obligauit, aptos suis artibus, quorum ad alios decipiendos & ingenijs vtatur & linguis. Per istos remedia ægritudinum, indicia futurorum,

placatio-

placationes dæmonum,& depulsiones promittuntur vmbrarum. Adduntur & illi, qui totam humanæ vitæ conditionem de stellarum pendere effectibus mentiuntur, & quod est aut diuinæ voluntatis aut nostræ, indeclinabilium dicunt esse fatorum. Quæ tamen vt cumulatius noceant, spondent posse mutari. si illis quæ aduersantur syderibus supplicetur. Vnde commẽtum impium sua ratione destruitur: quia si prædicta non permanent, non sunt fata metuenda: si permanent, non sunt astra veneranda. De talibus institutis etiam illa generatur impietas, vt sol inchoatione diurnæ lucis exurgens, à quibusdam insipientioribus de locis eminentioribus adoretur: quod nonnulli etiam Christiani adeò se religiosè facere putant, vt priusquàm ad beati Petri Apostoli Basilicam, quæ vni Deo viuo & vero est dedicata, perueniant, superatis gradibus, quibus ad suggestum aræ superioris ascenditur, conuerso corpore ad nascentem se solem reflectant, & curuatis ceruicibus in honorem se splendidi orbis inclinent. Quod fieri partim ignorantiæ vitio, partim paganitatis spiritu, multùm tabescimus & dolemus. Quia etsi quidam fortè creatorem potiùs pulchri luminis, quàm ipsum lumen, quod est creatura, venerantur, abstinendum tamẽ est ab ipsa huiusmodi specie officij: quam cùm in nostris inuenit, qui Deorum cultum reliquit, nonne hanc secum partem opinionis vetustæ tanquàm probabilem retentabit, quam Christianis & impijs viderit esse communem? Abijciatur ergo à consuetudine fidelium damnanda peruersitas, nec honor vni Deo debitus, eorum ritibus qui creaturis deseruiunt misceatur. Dicit enim scriptura diuina: Dominum DEum tuum adorabis, & illi soli seruies. Et beatus Iob, Homo sine querela, vt ait Dominus, & continens se ab omni re mala: Nunquid vidi, inquit, solem cùm fulgeret, & lunam incedentem clarè, & lætatum est cor meum in abscondito, & osculatus sum manum meam? quæ est iniquitas maxima, & negatio contra Deum altissimum. Quid autem est sol, vel quid est luna, nisi visibilis creaturæ & corporeæ lucis elementa? quorum vnum est maioris claritatis, & aliud minoris est luminis. Sicut enim alia diurna, alia nocturna sunt tempora: ita diuersam in luminaribus qualitatem creator instituit, cùm tamen priùs, quàm hæc fierent, & dies sine solis officio, & noctes sine lunæ ministerio præcessissent. Sed condita sunt ista ad faciendam hominis vtilitatem, vt rationale animal, nec in distinctione mensium, nec in recursu annorum, nec in dinumeratione temporum falleretur, cùm per æqualium horarum impares moras & dissimilium ortuum signa manifesta, & annos sol concluderet, & menses luna renouaret. Quarto nanque, vt legimus, die dixit Deus: Fiant luminaria in firmamento cœli, & luceant super terram, & diuidant inter diem & noctem, & sint in signa & tempora, & dies & annos: & sint in firmamento cœli, vt luceant super terram. Expergiscere ô homo, & dignitatem tuæ cognosce naturæ. Recordare te factum ad imaginem Dei: quæ etsi in Adam corrupta, in Christo tamen est reformata. Vtere quomodo vtendum est visibilibus creaturis, sicut vteris terra, mari, cælo, aëre, fontibus, atque fluminibus, & quicquid in eis pulchrum atque mirabile est, refer ad laudem & gloriam conditoris. Noli esse deditus illi lumini, quo volucres & serpentes, quo bestiæ & pecudes, quo muscæ delectantur & vermes. Lucem corpoream sensu tange corporeo, & toto mentis affectu illud verum lumen amplectere, quod illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, & de quo dicit Propheta: Accedite ad eum, & illuminamini, & vultus vestri non erubescent. Si enim templum Dei sumus, & spiritus Dei habitat in nobis, plus est quod fidelis quisque habet in sua anima, quàm quod miratur in cœlo. Non vtique vobis (dilectissimi) hoc aut indicimus aut suademus, vt despiciatis opera Dei, aut contrarium aliquid fidei vestræ in ijs quæ Deus bonus bona condidit, æstimetis, sed vt omni creaturarum specie, & vniuerso huius mundi ornatu rationabiliter & temperãter vtamini. Quæ enim videntur, sicut ait Apostolus, temporalia sunt: quæ autem non videntur æterna sunt. Vnde quia ad præsentia sumus nati, ad futura autem renati, non temporalibus bonis dediti, sed æternis simus intenti. Et vt spem nostram

Astrologi taxantur. *Nota. abstinendum à specie officij.* *Matth. 4.* *Iob 31.* *Gene. 1.* *Creaturis vt vtendũ.* *Ioan. 1.* *Psal. 33.* *1. Cor. 3.* *2. Cor. 4.*

possimus propiùs intueri, in ipso sacramento natalis Domini cogitemus, quid naturæ nostræ gratia diuina contulerit. Audiamus Apostolum dicentem: Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Cum autem Christus apparuerit vita vestra, tùnc & vos apparebitis cum ipso in gloria: Qui viuit & regnat cum patre & sancto spiritu per omnia secula seculorum, Amen. *Colos. 3.*

Sermo octauus in eadem solennitate.

Incarnationis Christi modum necessitatemq;, & hæreticorum circa eandem diuersorum mendacia explicat.

CVm semper nos (dilectissimi) gaudere in Domino, omnia diuina eloquia exhortentur, hodie proculdubiò ad spiritalem lætitiā copiosiùs incitamur, natiuitatis dominicæ sacramento nobis clariùs coruscante, vt recurrentes ad illam diuinæ misericordiæ ineffabilem inclinationem, qua creator hominū fieri homo dignatus est, in ipsius nos inueniamur natura, quem adoramus in * nostra. Deus enim Dei filius, de sempiterno & ingenito patre vnigenitus, sempiternus manens in forma Dei, & incommutabiliter atq; intemporaliter habens non aliud esse, quàm pater, formam serui sine suæ detrimento maiestatis accepit, vt in sua nos proueheret, non ipse in nostra deficeret. Vnde vtriq; naturæ in suis proprietatibus permanēti, tanta est vnitatis facta cōmunio, vt quicquid ibi est Dei, non sit ab humanitate disiunctū: quicquid aūt est hominis, non sit à deitate diuisum. Celebrantes igitur (dilectissimi) natalem diem domini saluatoris, partum beatæ virginis integrè cogitemus, vt carni animæq; conceptæ virtutē verbi nullo tēporis puncto defuisse credamus, nec priùs formatum atq; animatum templū corporis Christi, quod sibi superueniēs vendicaret habitator, sed ipsum & in ipso, nouo homini datū esse principiū, vt in vno Dei atq; hominis filio, & sine matre deitas, & sine patre esset humanitas. Simul enim per spiritum sanctum fœcūdata virginitas, sine corruptionis vestigio ædidit & sui generis sobolem, & suæ stirpis authorem. Vnde & idem Dominus, sicut Euangelista cōmemorat, quæsiuit à Iudæis, cuius filium Christum scripturarum autoritate didicissent, & eisdem respondentibus, quòd ex Dauid venturus semine traderetur. Quomodo, inquit, illum dominum suum Dauid in spiritu vocat, dicens: Dixit dominus domino meo, sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellū pedum tuorum? Nec potuerunt Iudæi propositam soluere quæstionē, quia non intelligebant in vno Christo & progeniem Dauidicam, & naturam prophetatam esse diuinam. Maiestas autem filij, æqualis patri, vestiens se humilitate seruili, nec metuebat minui, nec indigebat augeri: ipsumq; effectum misericordiæ suæ, quem restitutioni impendebat humanæ, sola exequi poterat virtute deitatis, vt creaturam ad imaginem Dei conditam, à iugo diræ dominationis erueret. Sed quia non ita in primum hominem diabolus violentus extiterat, vt eum in partes suas sine liberi arbitrij consensione transferret, sic destruendum peccatum fuerat voluntarium & hostile consilium, vt dono gratiæ non obesset norma iustitiæ. In totius igitur humani generis strage communi, vnum solum fuit remedium sub diuinæ rationis occulto, quod posset subuenire prostratis, si aliquis filiorum Adam originalis præuaricationis alienus atque innocens nasceretur, qui cæteris exemplo prodesset & merito. Sed quia hoc naturalis generatio nō sinebat, nec poterat vitiatæ radicis sine semine propago esse, de quo scriptura dicit: Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? Nónne tu qui solus es? dominus Dauid, factus est filius Dauid, & de promissi generis fructu proles est orta sine vitio, in vnam personam gemina conueniente natura, vt eodem conceptu eodemq; partu gigneretur Dominus noster Iesus Christus, cui vera inesset deitas ad miracula operum, & vera humanitas ad toleran-

** terra.*

Matt. 22.

Psal. 109.

Gene. 1.

Christus cur nos potentia redimere noluerit.

Iob 14.

rantiam paſsionum. Fides igitur catholica (dilectiſsimi) oblatrantium hæreticorum ſpernat errores, qui mundanæ ſapientiæ vanitate decepti, à veritatis Euangelio receſſerunt, & incarnationem verbi intelligere non valentes de cauſa illuminationis fecerunt ſibi materiam cæcitatis. Nã omnium ferè falſa credẽtium opinionibus, quæ etiam in ſpiritus ſancti negationẽ proruunt, retractatis, neminẽ penè deuiaſſe cognoſcimus, niſi qui duarum in Chriſto naturarũ veritatẽ ſub vnius perſonæ confeſsione non credidit. Alij etenim domino ſolam humanitatẽ, alij ſolam adſcripſere deitatem. Alij veram quidem in ipſo diuinitatẽ,* ſed carnẽ dixerunt fuiſſe ſimulatã. Alij profeſsi ſunt verã eum ſuſcepiſſe carnẽ, ſed Dei patris nõ habuiſſe naturam: & deitati eius quæ erant humanæ ſubſtantiæ deputantes, maiorẽ ſibi Deũ minoremq́; finxerunt, cùm gradus in vera diuinitate eſſe non poſsint. Quoniam quicquid Deo minus eſt, Deus non eſt. Alij cognoſcentes patris & filij nullam eſſe diſtantiam, quia non poterant vnitatem deitatis intelligere, niſi in vnitate perſonæ, eũdem adſeruerũt eſſe patrem quem filium, vt naſci & nutriri, pati & mori, ſepelire & reſurgere, ad eundem pertineret, qui per omnia & hominis perſonam impleret & verbi. Quidam putauerunt Dominũ Ieſum Chriſtum non noſtræ ſubſtantię corpus habuiſſe, ſed ab elementis ſuperioribus ac ſubtilioribus ſumptũ. Quidam aũt æſtimauerunt in carne Chriſti animã humanam nõ habitaſſe nec fuiſſe, ſed partes animę ipſam verbi impleſſe deitatem: quorũ impudentia in hoc tranſijt, vt animã quidem fuiſſe in Domino faterentur, ſed eandẽ dicerent mente caruiſſe, quia ſufficeret homini ſua deitas ad omnia rationis officia. Poſtremò, ijdem adſerere præſumpſerunt, partem quandam verbi in carnẽ fuiſſe cõuerſam, vt in vnius dogmatis varietate multiplici, non carnis tantũ animęq; natura, ſed etiã ipſius verbi ſolueretur eſſentia. Multa ſunt & alia prodigia falſitatũ, quibus enumerãdis charitatis veſtræ nõ eſt fatigandus auditus: ſed poſt diuerſas impietates, quæ ſibi inuicem ſunt multiformiũ blaſpemiarũ cognatione connexæ, de ijs potiſsimum erroribus declinandis obſeruantiam veſtræ deuotionis admoneo, quorũ vnus dudum Neſtorio authore cõſurgere non impunè tentauit. Alius nuper pari execratione damnandus, Eutyche adſertore prorupit. Nã ille beatam Mariam virginẽ tantummodò auſus eſt hominis prædicare genitricem, vt in conceptu eius & partu nulla verbi & carnis facta vnitio crederetur. Quia Dei filius non ipſe factus ſit hominis filius, ſed creato homini ſola ſe dignatione ſociauerit. Quod catholicæ aures nequaquam tolerare potuerunt, quæ ſic Euangelio veritatis imbutæ ſunt, vt firmiſsimè nouerint, nullam eſſe humano generi ſpem ſalutis, niſi ipſe eſſet filius virginis, qui creator eſt matris. Hic autem recentioris ſacrilegij prophanus adſertor, vnitionẽ quidem in Chriſto duarũ cõfeſſus eſt naturarũ, ſed ipſa vnitione id dixit effectum, vt ex duabus vna remaneret, nullatenus alterius exiſtente ſubſtantia, quæ vtiq; fieri niſi aut conſumptione aut ſeparatione non poſſent. Hæc verò tam inimica ſunt ſanæ fidei, vt nequeant recipi ſine excidio nominis Chriſtiani. Si enim verbi incarnatio nõ vnitio eſt diuinæ humanæq; naturæ, ſed hoc ipſo concurſu, quod erat geminum, factũ eſt ſingulare, ſola diuinitas vtero virginis nata eſt, & per ludificatoriam ſpeciem ſola ſubijt nutrimenta & incrementa corporea: vtq; omnes mutabilitates humanæ conditionis omittam, ſola diuinitas crucifixa, ſola diuinitas mortua, ſola diuinitas eſt ſepulta, vt iam ſecundum talia ſentientes ſperandæ reſurrectionis nulla ſit ratio, nec ſit primogenitus ex mortuis Chriſtus: quia non fuit qui deberet reſuſcitari, ſi non fuit qui poſſet occidi. Abſint à cordibus veſtris (dilectiſsimi) diabolicarum inſpirationum virulenta mendacia: & ſcientes, quòd ſempiterna filij deitas nullo apud patrem creuit augmento, prudenter aduertite, quòd cui naturæ in Adam dictum eſt: Terra es, & in terram ibis: eidem in Chriſto dicitur, Sede à dextris meis. Secundum illam naturam, qua Chriſtus æqualis eſt patri, nunquam inferior fuit vnigenitus ſublimitate genitoris, nec temporalis eſt ei cum patre gloria, quia eſt ipſa patris dextera. De qua in Exodo dicitur: Dextera tua Domine glorificata eſt in virtute. Et in Eſaia: Domine quis credidit auditui noſtro, & bra-

** ſed carni dixerunt eſſe aßimilatam.*

Neſtorius fuit Conſtantinopolitanus epiſcopus. Eutyches verò abbas eiuſdem vrbis.

Rom. 8. Coloſ. 1.

Gene. 3. Pſal. 109.

Exod. 15.

& brachium Domini cui reuelatum est? Adsumptus igitur homo in filium Dei, sic in vnitatem personæ Christi ab ipsis corporalibus est receptus exordijs, vt nec sine deitate conceptus sit, nec sine deitate æditus, nec sine deitate nutritus. Idem erat in miraculis, idem in cõtumelijs, per humanam infirmitatẽ crucifixus, mortuus & sepultus, per diuinã virtutem die tertia resuscitatus, ascendit ad cœlos, sedet ad dextrã Dei patris, & in natura hominis accepit à patre, quod in natura deitatis etiam ipse donauit. Hæc (dilectissimi) pio corde meditãtes, Apostolici semper memores estote præcepti, qui vniuersos admonet, dicens: Videte, ne quis vos seducat per philosophiam & inanem fallaciam, secundum traditionem hominum, & non secundum Christum: quia in ipso habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter, & estis repleti in illo: nõ dixit spiritaliter, sed corporaliter, vt veram intelligamus substantiam carnis, vbi est plenitudine diuinitatis inhabitatio corporalis. Qua vtiq; tota etiam repletur Ecclesia, quæ inhærens capiti, corpus est Christi, qui viuit & regnat cum patre & spiritu sancto Deus in secula seculorum, Amen.

Esai. 53. *Rom. 10.* *Colos. 2.* *Ephes. 1.* *Colos. 1.*

Sermo nonus in eadem solennitate.

Diuinitas immutabilis vt nostra infirma susceperit, & quid libertatis nobis per hoc ipsum contulerit.

EXcedit quidem (dilectissimi) multumq; supereminet humani eloquij facultatem diuini operis magnitudo, & inde oritur difficultas fandi, vnde adest ratio non tacendi. Quia in Christo Iesu filio Dei non solùm ad diuinam essentiam, sed etiam ad humanam spectat natura, quod dictum est per prophetã: Generationem eius quis enarrabit? Vtranq; enim substantiam in vnam cõuenisse personam, nisi fides credat, sermo non explicat: & ideò nunquam materia deficit laudis, quia nunquàm sufficit copia laudatoris. Gaudeamus igitur, quòd ad eloquendum tantæ misericordiæ sacramentum impares sumus, & cum salutis nostræ altitudinem promere non valeamus, sentiamus nobis bonum esse quòd vincimur. Nemo enim ad cognitionem veritatis magis propinquat, quàm qui intelligit in rebus diuinis, etiamsi multum proficiat semper sibi superesse quod quærat. Nam qui se ad id, in quod tendit, peruenisse præsumit, non quæsita reperit, sed in inquisitione defecit. Ne autem infirmitatis nostræ perturbemur angustijs, euangelicæ nos & propheticæ adiuuant voces, quibus ita accendimur & docemur, vt nos natiuitatem domini, qua verbum caro factum est, non tam præteritam recolere quàm præsentem videamur inspicere. Quòd enim pastoribus pro gregum suorum custodia vigilantibus nunciauit angelus, etiam nostrum impleuit auditum: & ideo dominicis ouibus præsumus, quia verba diuinitus ædita cordis aure seruamus, tãquam & in hodierna festiuitate dicatur: Euangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo: quia natus est vobis hodie Saluator, qui est Christus dominus in ciuitate Dauid. Cuius prædicationis summitati exultatio innumerabilium iungitur angelorum, vt excellentius fieret testimonium, cui militiæ cælestis multitudo concineret angelorum, in honorem Dei vna benedictione dicentium: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Dei ergo gloria est ex matre virgine Christi nascentis infantia, & reparatio humani generis meritò in laudem sui refertur authoris, quia & ipse beatæ Mariæ missus à Deo Gabriel angelus dixerat: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi: ideoq; & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei. In terra autem illa pax conceditur, quæ homines efficit bonæ voluntatis. Quo enim spiritu de intemeratæ matris visceribus nascitur Christus, hoc de sanctæ Ecclesiæ vtero renascitur Christianus, cui vera pax est, à Dei voluntate non diuidi, & ijs solis, quæ Deus diligit, delectari. Natalem igitur (dilectissimi) diem domini

Esai. 53. *Ioan. 1.* *Luc. 2.* *Ibidem.*

 celebran-

celebrantes, qui ex omnibus præteritorum temporum diebus electus est, licet dispẽsatio actionum corporalium, sicut æterno consilio fuerat præordinata, transierit, totaq; redemptoris humilitas in gloriam paternæ maiestatis euecta sit, vt in nomine
Philip.2. Iesu omne genu flectatur, cælestium, terrestrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Iesus in gloria est Dei patris: indesinenter tamen ipsum partum salutiferæ virginis adoramus, & illam verbi & carnis indissolubilem copulam non minus suscipimus in præsepe iacentem, quàm in throno paternæ altitudinis considentem. Immutabilis enim deitatis quamuis intra semetipsam & claritatẽ suam & potentiam contineret, non tamen ideo non erat conserta nascenti, quia humano aspectui non patebat, vt per veri hominis insitata primordia ille agnosceretur genitus, qui regis Dauid & Dominus esset, & filius. Ipse enim prophetico spiritu
Psal.109. cantat: dicens: Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis. Quo testimonio
Matt.22. sicut Euangelium refert confutata est impietas Iudæorum. Nam cum Iesu interrogante Iudæos, cuius filium dicerent Christum, respondissent Dauid, confestim dominus cæcitatem illorum arguens, ait: Quomodo ergo Dauid in spiritu vocat eum Dominum, dicens: Dixit Dominus Domino meo, Sede à dextris meis? interclusistis vobis ô Iudæi intelligentiæ viam, & dum solam naturam carnis aspicitis, tota vos veritatis luce priuatis. Expectantes enim secundũ vestræ persuasionis fabulosa figmẽta, Dauid filium de sola stirpe corporea, dum spem vestram in homine tantum constituistis, Deum Dei filium repulistis, vt quod nobis confiteri gloriosum est, vobis prodesse non possit. Nam & nos interrogati, cuius filius sit Christus, voce Apostoli
Rom.1. confitemur, quòd factus est ex semine Dauid secundum carnem: & de ipso initio E-
Matt.1. uangelicæ prædicationis instruimur, legentes: Liber generationis Iesu Christi filij Dauid. Sed ideo à vestra impietate discernimur, quia quem ex progenie Dauid ho-
Ioan.1. minem nouimus natum, eundem secundum quod verbum caro factum est, Deum Deo patri credimus coæternum. Vnde si teneres, ô Israel, tui nominis dignitatẽ, & propheticas denunciationes non obcæcato corde percurreres, Esaias tibi Euangelicam panderet veritatem, & non surdus audires diuina inspiratione dicentem:
Esai.7. Ecce virgo accipiet in vtero, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emanuel,
Matt.1. quod est interpretatum, Nobiscum Deus. Quem si in tanta proprietate sacri nominis non videbas, in Dauidica saltem voce didicisses, ne contra testificationem noui & veteris testamenti, Iesum Christum Dauid filium denegares, quem Dauid dominum non fateris. Quapropter (dilectissimi) quoniam per ineffabilem gratiam Dei, Ecclesia fidelium gentium consequuta est, quod carnalium Iudæorum synagoga
Psal.97. non meruit, dicente Dauid: Notum fecit dominus salutare suum, in conspectu gen-
Esai.9. tium reuelauit iustitiam suam. Et Esaia similiter prædicante: Populus, qui sedebat
Esai.55. in tenebris vidit lucem magnam: qui habitabant in regione vmbræ mortis, lux orta est eis, & iterum: Gentes quæ te non nouerunt, inuocabunt te, & populi qui te nesciunt, ad te cõfugient: exultemus in die salutis nostræ, & per nouum testamentũ in
Psal.2. consortium eius adsumpti, cui dicitur à patre per Prophetam: Filius meus es tu, ego hodie genui te: postula à me, & dabo tibi gẽtes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ: in adoptantis nos misericordia gloriemur: quia sicut Apósto-
Rom.8. lus ait: Non accepistis spiritum seruitutis iterum in timore, sed accepistis spiritũ adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba pater. Dignum enim est atq; conueniẽs,
Ibidem. vt testantis patris voluntas ab adoptionis filijs impleatur, & dicente Apostolo: Si cõpatimur, & conglorificabimur: sint humilitatis Christi cõparticipes, qui sunt futuræ gloriæ cohæredes. Honoretur in infantia sua Dominus, nec ad deitatis referan-
Ibidem. tur iniuriam exordia & incrementa corporea. Quoniam naturæ incõmutabili nec addidit aliquid nostra natura nec minuit, sed qui in similitudinem carnis peccati dignatus est hominibus esse cõformis, in vnitate deitatis: patri permanet æqualis, cum quo & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo

Sermo decimus in eadem ſolennitate.

Verbum paternæ maieſtatis vt habitauit in nobis, & de eiuſdem excellentia.

SAepe, vt noſtis, (dilectiſsimi) de excellentia feſtiuitatis hodiernæ officium vobis ſermonis ſalutaris impẽdimus, nec ambigimus ita cordibus veſtris diuinæ pietatis reſplenduiſſe virtutem, vt quod vobis fide eſt inſitum, id ſit etiam intelligentia comprehendum. Sed quia Domini ſaluatoriſq; noſtri natiuitas non ſolùm ſecũdum deitatem de patre, ſed etiam ſecundum carnem de matre, ita facultatẽ humani excedit eloquij, vt meritò ad vtrunq; referatur quod dictum eſt: Generationem eius quis enarrabit? in eo ipſo, quòd dignè non poteſt explicari, ſemper exuberat ratio diſſerendi. Non quia liberum ſit diuerſa ſentire, ſed quia dignitati materiæ nulla poteſt lingua ſufficere. Magnitudo igitur ſacramenti in ſalutẽ humani generis ante ſecula æterna diſpoſiti, in ſeculorum fine reſerati, integritati ſuæ nec auferri aliquid patitur nec augeri: & ſicut propria non amittit, ita aliena nõ recipit. Sed multi opinionum ſuarum ſequaces, & quod nondum intellexerant, paratiores docere quàm diſcere, ſicut ait Apoſtolus, circa fidem naufragauerũt, quorum prauas compugnãteſq; ſententias breui ſignificatione perſtringam, vt errorum tenebris à veritatis luce diſcretis, & religioſe honorentur beneficia diuina, & ſcienter caueantur mundana mendacia. Quidam enim ex documentis natiuitatis Domini Ieſu Chriſti, quæ cum verum hominis filium demonſtrabant, nihil ipſum amplius, quàm hominis filium crediderunt, non putantes illi adſcribendam eſſe deitatem, quem & primordia infantiæ, & incrementa corporea, & paſsionum vſque ad crucem mortemque conditio, non diſsimilem cæteris mortalibus approbaſſent. Alij verò virtutum admiratione permoti, & originis nouitatem, & dictorum factorumque potentiam ad diuinam intelligentes pertinere naturam, nihil illi putauerunt noſtræ ineſſe ſubſtantiæ, totumque illud quod corporeæ fuit actionis & formæ, aut de ſublimioris generis prodijſſe materia, aut ſimulatam carnis ſpeciem habuiſſe, vt videntium & tangentium ſenſus ludificatoria imagine fallerentur. Fuit autem in quibuſdam errantibus etiam illa perſuaſio, qua conarentur adſerere, ex ipſa verbi ſubſtãtia quiddam in carnem fuiſſe conuerſum, natoq; Ieſu ex Maria virgine, nihil maternæ fuiſſe naturæ, ſed & quod erat Deus, & quod erat homo, vtrumque ad id pertinuiſſe, quod verbum eſt, vt ſcilicet in Chriſto & per diuerſitatem ſubſtantiæ falſa fuerit humanitas, & per defectum mutabilitatis non vera diuinitas. Has ergo (dilectiſsimi) aliaſq; impietates diabolica inſpiratione conceptas, & in multorum noxam per vaſa perditionis effuſas, olim catholica fides, cui Deus & magiſter eſt, & auxiliator, obtriuit, exhortante & inſtruente ſpiritu ſancto per legis teſtificationem, per vaticinia prophetarum, & per euangelicam tubam apoſtolicamq; doctrinam, vt conſtanter intelligenterq; credamus, quia, ſicut ait beatus Ioannes: Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis. In nobis vtique, quos verbi ſibi diuinitas coaptauit, cuius caro de vtero virginis ſumpta nos ſumus. Quæ ſi de noſtro, id eſt, verè humana non eſſet, verbum caro factum non habitaſſet in nobis. In nobis autem habitauit, qui naturam noſtri corporis ſuam fecit ædificante ſibi ſapientia domum, non de quacunque materia, ſed de ſubſtantiæ propriè noſtra, cuius aſſumptio eſt manifeſtata, cùm dictum eſt, Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis. Huic autem ſacratiſsimæ prædicationi etiam beati Pauli Apoſtoli doctrina concordat dicentis: Videte ne quis vos decipiat per philoſophiam & inanem fallaciam, ſecundum traditionem hominum, ſecundum elementa mundi, & non ſecundum Chriſtum: quia in ipſo habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter, & eſtis repleti in illo. Totum igitur corpus implet tota diuinitas, & ſicut nihil deeſt illius maieſtatis, cuius habitatio-

Eſaiæ 53.

Hæreſes vnde.

1.Tim. 1.

Ioan. 1.

Deus Verbum vt in nobis habitarit.

Coloſ. 2.

bitatione repletur habitaculum: sic nihil deest corporis, quod non suo habitatore sit plenum. Quod autem dictum est, Et estis repleti in illo, nostra vtique significata est natura: ad quos illa repletio non pertineret, nisi Dei verbum, nostri sibi generis & animam & corpus vnisset. Agnoscendum sanè (dilectissimi) & toto corde est confitendum quòd hæc generatio, qua & verbum & caro, id est, Deus & homo, vnus Dei filius vnusq; Christus efficitur, supra omnem originem humanæ creationis excellit. Nec enim aut Adæ de limo terræ formatio, aut Euæ de viri carne plasmatio, aut cæterorum hominum de vtrisque sexus permixtione conditio, Iesu Christi potest ortui comparari. Genuit Abraham senex diuinæ promissionis hæredem, transgressa fœcunditatis annos sterilis Sara concepit. Iacob dilectus à Deo antè quàm natus, & præueniente gratia voluntarias actiones, ab hispida congeniti fratris asperitate discretus. Hieremiæ dicitur: Priùs, quàm te formarem in vtero, noui te, & antequam exires de vulua, sanctificaui te. Anna diu fœcunditatis aliena, Samuelem prophetam, quem Deo offerret, enixa est, vt & partu clara esset & voto. Zacharias sacerdos de Elizabeth sterili sanctam suscepit prolem: & præcursor Christi futurus Ioannes, spiritum propheticum intra viscera matris acceperat, & nondum æditus puer, genetricem domini signo clausæ exultationis ostenderat. Magna hæc omnia & diuinorum operum plena sunt miraculis: sed hoc ipso moderatius stupenda, quo plura. Natiuitas autem Domini nostri Iesu Christi omnem intelligentiam superat, & cuncta exempla transcēdit. Nec potest vllis esse comparabilis, quæ est inter omnes singularis. Electæ nanq; virgini de semine Abrahæ ac radice Iesse, per propheticas voces & per mystica signa promissæ, denunciatur ab archangelo sine damno pudoris beata fœcunditas, sacram virginitatem nec conceptu violatura nec partu. Superueniente quippe in eam spiritu sancto, & altissimi obumbrante virtute, incommutabile Dei verbum de incontaminato corpore habitum sibi humanæ carnis adsumpsit, quæ & nullum contagium de concupiscentia carnis traheret, & nihil eorum quæ ad animæ corporisq; naturam pertinent, non haberet. Recedant procul atq; in tenebras suas eant hæreticarum monstra opinionum, & insanarum sacrilegia falsitatum. Nos exultans in laudem Dei cælestium multitudo, & instructi ab angelis docuere pastores, vt cognitis vtriusque naturæ documentis, & verbum in Christo homine, & Christum hominem adoremus in verbo. Nam si, vt Apostolus ait, qui adhæret Deo, vnus spiritus est: quanto magis verbum caro factum vnus est Christus? vbi nihil est alterius naturæ, quo non sit vtriusque. Non ergo infirmetur in consilijs misericordiæ Dei, quæ nos & innocentiæ reformat & vitæ, nec quia in saluatore nostro manifestè cognoscimus geminæ signa naturæ, aut in gloria Dei de veritate carnis, aut in humilitate hominis de deitatis maiestate dubitemus. Idem est in forma Dei, qui formam suscepit serui. idem est incorporeus manens, & corpus adsumens: idem in sua virtute inuiolabilis, & in nostra infirmitate passibilis: idem à paterno non diuisus throno, & ab impijs crucifixus in ligno: idem est super cœlorum altitudines victor mortis ascendens, & vsque ad consummationem seculi vniuersam Ecclesiam non relinquens. Idem postremò est, qui in eadem qua ascendit carne venturus, sicut iudicium sustinuit impiorum, ita iudicaturus est de omnium actione mortalium. Vnde ne plurimis testimonijs immoremur, vnum sufficit ex Euangelio beati Ioannis adhiberi, quo ipse Dominus noster dicit: Amen amen dico vobis, quia venit hora, & nunc est, quando mortui audient vocem filij Dei: & qui audierint, viuent. Sicut enim pater habet vitam in semetipso: sic dedit & filio vitam habere in semet ipso: & potestatem dedit ei & iudicium facere, quia filius hominis est. Ergo sub vna sententia ostendit, quia filius Dei atque filius hominis est. Vnde apparet quemadmodum Christum Dominum in vnitate personæ credere debeamus, quia cum sit filius Dei, per quem facti sumus, etiam filius hominis per assumptionem carnis est factus, vt moreretur, sicut ait Apostolus, propter delicta nostra, & resurgeret propter iustificationem nostram. Hæc confessio (dilectissimi) nullas metuit cō-

tradi-

Christi incarnatio quàm sit incomparabilis. *Gene. 2.* *Gene. 21.* *Gene. 25.* *Rom. 9.* *Hiere. 1.* *1. Reg. 1.* *Lucæ 1.* *Lucæ 1.* *1. Cor. 6.* *Matt. 28.* *Ioan. 5.* *Rom. 4.*

traditiones, nullis cedit erroribus. Agnoscimus enim misericordiam Dei ab initio promissam, & ante secula præparatam, per quam resolui captiuitatis humanæ vincula potuerunt, quibus primum hominem omnemque eius posteritatem malesuadus author peccati obstrinxerat, & propaginem dedititiam originali sibi præiudicio vendicabat. Quia igitur iustificandis hominibus hoc principaliter opitulatur, quòd vnigenitus Dei, etiam filius hominis esse dignatus est, vt ὁμωύσιος patri Deus, id est, vnius substantiæ, idem homo verus & secundum carnem matri consubstantialis existeret, vtroque gaudemus, quia non nisi vtroque saluamur, in nullo diuidentes visibilem ab inuisibili, corporeum ab incorporeo, passibilem ab impassibili, palpabilem ab impalbabili, formam serui à forma Dei. Quia etsi vnũ manet ab æternitate, aliud cœpit à tempore: quæ tamen in vnitatem conuenerunt, nec separationem possunt habere nec finem, dum exaltans & exaltatus, glorificans & glorificatus ita sibimet inhæserunt, vt siue in omnipotentia, siue in contumelia, nec diuina in Christo careant humanis, nec humana diuinis. Hæc credentes (dilectissimi) Christiani sumus, veri Israelitæ & in consortium filiorum Dei veraciter adoptati. Quia & omnes sancti, qui saluatoris nostri tempora præcesserunt, per hanc fidem iustificati, & per hoc sacramentum Christi sunt corpus effecti, expectantes vniuersalem credentium redemptionem in semine Abrahæ, de quo dicit Apostolus: Abrahæ dictæ sunt repromissiones & semini eius. Non dicit & seminibus eius, quasi in multis, sed quasi in vno, & semini tuo, qui est Christus. Propter quod Matthæus Euangelista, vt promissionem ad Abraham factam ostenderet in Christo esse completam, generationum ordinem percurrit, & in quo omnibus gentibus disposita fuisset benedictio, demonstrauit. Lucas quoq; Euangelista ab ipso Domini ortu seriem generis sursum versus retexuit, vt etiã illa secula, quæ diluuiũ peruenerunt, huic sacramẽto doceret fuisse cõnexa, omnesq; ab initio successionũ gradus ad eũ, in quo vno erat salus omniũ, tetendisse. Non ergo dubitandũ est, quia præter Christũ nõ est aliud nomen sub cœlo datum hominibus, in quo nos oporteat saluos fieri, Qui cum patre & spiritu sancto æqualis in Trinitate viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Galat. 3. *Matt. 1.* *Lucæ 3.* *Act. 4.*

SERMO PRIMVS IN SOLENNITAte *Epiphaniæ Domini nostri Iesu Christi.*

Epiphaniæ celebritas quid insinuet, & de trium Magorum aduentu ac muneribus.

Celebrato proximo die, quo intemerata virginitas humani generis ædidit saluatorem, Epiphaniæ nobis (dilectissimi) veneranda festiuitas dat perseuerantian gaudiorum, vt inter cognatarum solennitatum vicina sacramenta, exultationis vigor & feruor fidei non tepescat. Ad omnium enim hominum spectat salutem, quod infantia saluatoris ac mediatoris Dei & hominum iam vniuerso declarabatur mũdo, cùm adhuc exiguo detineretur oppidulo. Quãuis enim Israëleticam gentem, & ipsius gẽtis vnam familiam delegisset, de qua naturam vniuersæ humanitatis adsumeret, noluit tamen intra maternæ habitationis angustias ortus sui latere primordia, sed mox ab omnibus voluit agnosci, qui dignatus est omnibus nasci. Tribus igitur Magis in regione Orientis stella noue claritatis apparuit, quæ illustrior a cæteris pulchriorque syderibus, facilè in se intuentium oculos animosque conuerteret, vt confestim aduerteretur non esse occiosum, quod tam insolitum videbatur. Dedit ergo aspicientibus intellectum, qui præstitit signum: & quod fecit intelligi, fecit inquiri, & se inueniendum obtulit requisitus. Sequuntur tres viri superni luminis ductum, & præuij fulgoris indicium intenta con-

Tres Magi vbi stellam viderint.

templatione comitantes, ad agnitionem veritatis gratiæ ſplendore ducuntur, qui
humano ſenſu ſignificatum ſibi regis ortum æſtimauerũt in ciuitate regia eſſe quæ-
rendum. Sed qui ſerui ſuſceperat formam, & nõ iudicare venerat, ſed iudicari, Beth-
leem prælegit natiuitati, Hieroſolymam paſsioni. Herodes verò audiens Iudæorũ
principem natum, ſucceſſorem ſuſpicatus expauit, & molitus necem ſalutis authori,
falſum ſpopondit obſequium. Quàm felix foret, ſi Magorum imitaretur fidem, &
conuerteret ad religionem, quod diſponebat ad fraudem. O cæca ſtultæ æmulatio-
nis impietas, quæ perturbandum putas diuinum tuo furore conſilium. Dominus
mundi temporale non quærit regnum, qui præſtat æternum. Quid incommutabi-
lem diſpoſitarum rerum ordinem vertere, & aliorum facinus præoccupari conaris?
Mors Chriſti non eſt temporis tui. Ante condendum eſt Euangelium, ante prædi-
candum eſt Dei regnum, ante ſanitates donandæ, ante ſunt facienda miracula. Cur,
quod alieni futurum eſt operis, tui eſſe vis criminis, & non habiturus effectum ſce-
leris, in ſolum te reatum præcipitas voluntatis? Nihil hac molitione proficis, nihil
peragis. Qui voluntate natus eſt, arbitrij ſui poteſtate morietur. Conſummant ergo
Magi deſiderium ſuum, & ad puerum dominum Ieſum Chriſtum eadem ſtella præ-
euntе perueniunt. Adorant in carne verbum, in infantia ſapientiam, in infirmitate
virtutem, & in hominis veritate Dominum maieſtatis: vtq; ſacramentum fidei ſuæ
Magorum intelligentiæq; manifeſtent, quod cordibus credũt, muneribus proteſtantur. Thus
munera. Deo, myrrham homini, aurum offerunt regi, ſcienter diuinam humanamq; natu-
ram in vnitate venerantes: quia quod erat in ſubſtantijs proprium, non erat in per-
ſona diuerſum. Reuerſus autem Magis in regionẽ ſuam, tranſlatoq; Ieſu in Aegy-
ptum ex admonitione diuina, exardeſcit fruſtrata meditationibus ſuis Herodis inſa-
Innocẽtes nia, necari omnes Bethleem paruulos iubet. & quoniam quem metuat, neſcit in-
martyres. fantem, generalem ſæuitiam in ſuſpectã ſibi tendit ætatem. Sed quos impius rex exi-
mit mundo, Chriſtus inſerit cœlo: & quibus nondũ ſanguinis ſui impendit redem-
1.Pet.2. ptionem, iam martyrij tribuit dignitatem. Erigite igitur (dilectiſsimi) fideles ani-
mos ad coruſcantem gratiam luminis ſempiterni, & impenſa ſaluti humanæ gratiæ
1.Cor.14. ſacramenta venerantes, ſtudium veſtrum ijs, quæ pro vobis geſta ſunt, ſubdite. Dili-
gite caſtimoniæ puritatẽ, quia Chriſtus virginitatis eſt filius: abſtinete vos à carna-
libus deſiderijs, quæ militant aduerſus animam, quemadmodum nos præſens bea-
Matt.11. tus Apoſtolus ſuis, vt legimus, verbis hortatur. Malitia paruuli eſtote, quia domi-
nus gloriæ, mortalium ſe conformauit infantiæ. Sectamini humilitatem, quam Dei
filius diſcipulos ſuos docere dignatus eſt. Induite vos virtutem patiẽtiæ, in qua ani-
mas veſtras poſsitis acquirere, quoniam qui cunctorum eſt redemptio, ipſe eſt om-
Colloſ.3. nium fortitudo. Quæ ſurſum ſunt ſapite, non quæ ſuper terram. Per viam veritatis
& vitæ conſtanter incedite, nec vos impediant terrena, quibus ſunt parata cœleſtia,
per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit &
regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Sermo ſecundus in eadem ſolennitate.

Epiphaniæ dominicæ ratio, & quid Chriſtianis profuerit excæcatio Iudæorum.

Philip.4. GAudete in Domino (dilectiſsimi) iterum dico gaudete, quoniã bre-
ui interuallo temporis poſt ſolennitatem natiuitatis Chriſti, feſtiui-
tas declarationis eius illuxit, & quem in illo die virgo peperit in hoc
Ioan.1. mũdus agnouit. Verbum enim caro factum ſic ſuſceptionis noſtræ
temperauit exordia, vt natus Ieſus, & credentibus manifeſtus, & per
Rom.10. ſequentibus eſſet occultus. Iam tunc ergo cœli enarrauerunt glori-
Pſal.18. am Dei, & in omnem terram ſonus veritatis exiuit: quando & paſtoribus exercitus
angelo-

angelorum saluatoris æditi annunciator apparuit,& Magos ad eum adorandũ prę-uia stella perduxit, vt à solis ortu vsque ad occasum veri regis generatio coruscaret, cùm rerum fidem & regna Orientis per Magos discerent, & Romanum imperium non lateret. Nam & sæuitia Herodis volens primordia suspecti sibi regis extinguere, huic dispensationi nesciens seruiebat, vt dum atroci intentus facinori, ignotum sibi puerum indiscreta infantium cæde persequitur, annunciatum cœlitus dominatoris ortum insignior vbiq; fama loqueretur, quam promptiorem ad narrãdum diligentioremq; faciebat,& supernæ significationis nouitas, & cruentissimi persecutoris impietas. Tunc autem etiam Aegypto saluator illatus, vt gens antiquis erroribus dedita, iam ad vicinam salutem per occultam gratiam signaretur: & quæ nondum eiecerat ab animo superstitionem, iam hospicio respiceret veritatem. Meritô igitur (dilectissimi) dies iste manifestatione Domini consecratus, specialem in toto mundo obtinuit dignitatem, quæ in cordibus nostris digno debet splendore clarescere, vt rerum gestarum ordinem nõ solùm credendo, sed etiam intelligendo veneremur. Quantam enim gratiarum actionem debeamus Domino pro illuminatione gentium, probat obcæcatio Iudæorum. Quid enim tam cæcũ, quid tam lucis alienũ, quàm illi sacerdotes & scribæ Israelitarũ fuerunt? qui percontantibus Magis,& Herode quærente, vbi Christus secundum scripturarum testimonium nasceretur, hoc responderunt de prophetico eloquio, quod indicabat stella de cœlo quę vtiq; poterat Magos Hierosolymis prætermissis vsque ad cunabula pueri, sicut postmodùm fecit, sua significatione perducere, nisi ad confutandam Iudæorum duritiam pertinuisset, vt non solùm ductu syderis, sed etiam ipsorum professione innotesceret natiuitas saluatoris. Iam ergo ad eruditionem gentium propheticus sermo transibat,& prænunciatũ oraculis antiquis Christũ alienigenarũ corda discebant, cùm Iudęorũ infidelitas veritatem ore proferret,& mendaciũ corde retineret. Noluerunt enim agnoscere oculis, quem de sacris iudicabant libris, vt quem non adorabant in infantiæ infirmitate humilem, postea crucifigerent in virtutum sublimitate fulgentem. Quæ ista Iudæi tam imperita in vobis scientia est, tam indocta doctrina? Interrogati vbi Christus nasceretur, veraciter & memoriter dicitis quod legistis: In Bethleem Iudæ. Sic enim scriptum est per prophetam: Et tu Bethleem terra Iuda, non es minima in principibus Iuda. Ex te enim exiet princeps, qui regat populum meum Israel. Hunc principem natum,& pastoribus angeli,& vobis annunciauere pastores. Hunc principem natum longinquæ Orientalium gentium nationes in insolito noui sideris splendore didicerunt. Et ne de loco æditi regis ambigerent, vestra eruditio prodidit, quod stella non docuit. Cur vobis viam, quam alijs aperitis obstruitis? Cur in vestra infidelitate residet dubium, quod ex vestra sit responsione manifestum? Locum natiuitatis de scripturarum testimonio demonstratis, præsentiam temporis de cæli & terræ attestatione cognoscitis, & tamen vbi ad persequendum animus Herodis exarsit, ibi ad non credendum vester sensus obduruit. Felicior ergo ignorantia infantium, quos persequutor occidit, quàm vestra scientia, quos in sua perturbatione consuluit. Vos noluistis regnum eius recipere, cuius oppidum potuistis ostendere. Illi potuerunt pro eo mori, quem nondum poterant confiteri. Itaque Christus, ne vllum ei tempus esset absque miraculo, ante vsum linguæ potestatem verbi tacitus exercebat,& quasi iam diceret, Sinite paruulos venire ad me, talium est enim regnum cælorum: noua gloria coronabat infantes,& de initijs suis paruulorum primordia consecrabat, vt disceretur, neminem hominum diuini non capacem esse sacramenti, quando etiam illa ætas gloriæ esset apta martyrij. Agnoscamus ergo (dilectissimi) in Magis adoratoribus Christi, vocationis nostræ fideiq; primitias,& exultantibus animis beatæ spei initia celebremus. Exinde enim in æternã hæreditatem cœpimus introire. Exinde nobis Christum loquentia scripturarum arcana patuerunt,& veritas, quam Iudæorum obcæcatio non recepit, omnibus nationibus lumen suum inuexit. Honoretur itaque à nobis sacratissimus dies, in quo salutis

Luc. 2. Matt. 2.

Excæcatio Iudæorum illuminatio fuit gẽtium.

Matt. 2.

Mich. 5. Luc. 2.

Matt. 2. Martyres innocẽtes.

Matt. 18.

ſalutis noſtræ author apparuit, & quem Magi infantem venerati ſunt in incunabulis, nos omnipotentem adoremus in cælis. Ac ſicut illi de theſauris ſuis myſticas Domino munerum ſpecies obtulerunt: ita & nos de cordibus noſtris, quæ Deo ſunt digna, promamus. *[Conatũ & ſtudiũ noſtrum requirit Deus.]* Quamuis enim omnium bonorum ſit ipſe largitor, etiam noſtræ tamen fructum quærit induſtriæ. Non enim dormientibus prouenit regnum cælorum, ſed in mandatis Dei laborantibus atque vigilantibus, vt ſi dona illius irrita non fecerimus, per ea quæ dedit, mereamur accipere quod promiſit. Vnde cohortamur dilectionem veſtram, vt abſtinentes vos ab omni opere malo, quæ ſunt caſta & iuſta ſectemini. *[Rom.13.]* Filij enim lucis abijcere debent opera tenebrarum. Itaque odia declinate, mẽdacia abijcite, ſuperbiam humilitate deſtruite, auaritiam largitate delete. Decet enim vt capiti ſua membra conueniant, vt promiſſarum beatitudinum mereamur eſſe conſortes, per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat Deus in ſecula ſeculorum, Amen.

Sermo tertius in eadem ſolennitate.

Declarationis Chriſti cauſam, neceſsitatem, vtilitatemq; explicat.

QVamuis ſciam (dilectiſsimi) quod ſanctitatem veſtram hodiernæ feſtiuitatis cauſa non lateat eamq; ſecundum conſuetudinem Euangelicus vobis ſermo reſerauerit: tamen vt noſtri nihil deſit officij, loqui de eodem quod Dominus donauerit audebo, vt in communi gaudio tanto religioſior ſit omnium pietas, quanto magis omnibus fuerit intellecta ſolennitas. Prouidentia namq; miſericordiæ Dei, diſpoſitum habens pereunti mundo in nouiſsimis temporibus ſubuenire, ſaluationem omniũ gentium præfiniuit in Chriſto, vt quia cunctas nationes à veri Dei cultu impius dudũ error auerterat, & ipſe peculiaris Dei populus Iſrael ab inſtitutis legalibus penè totus exciderat, concluſis omnibus ſub peccato, omnium miſereretur. *[Rom.11.]* Deficiente enim vbiq; iuſtitia, & toto mundo in vana & maligna prolapſo, niſi iudicium ſuum diuina poteſtas differet, vniuerſitas hominum ſententiam damnationis exciperet. Sed in indulgentiam ira tranſlata eſt, & vt clarior fieret exercendæ gratiæ magnitudo, tunc placuit abolendis peccatis hominum ſacramẽtum remiſsionis adferri, quando nemo poterat de ſuis meritis gloriari. Huius autem ineffabilis miſericordiæ manifeſtatio facta eſt Herode apud Iudæos ius regium tenente, vbi legitima regum ſucceſsione ceſſante, & Pontificum poteſtate deſtructa, alienigena obtinuerat principatum, vt veri regis ortus illius prophetiæ probaretur voce, quæ dixerat: *[Geno.49.]* Non deficiet princeps ex Iuda, neque dux de femoribus eius, donec veniat cui *[Gene.22.]* repoſitum eſt, & ipſe erit expectatio gentium. De quibus quondam beatiſsimo patriarchæ Abrahæ innumerabilis fuerat promiſſa ſucceſsio, non carnis ſemine, ſed fidei fœcunditate generanda: & ideo ſtellarum multitudini comparata, vt ab omnium gentium patre, non terrena, ſed cœleſtis progenies ſperaretur. *[Stella cur Magis apparuerit.]* Ad creandam ergo promiſſam poſteritatem, hæredes in ſyderibus deſignati, ortu noui ſyderis excitantur, vt in quo cæli adhibitum fuerat teſtimonium, cæli famularetur obſequium. Commouet Magos remotioris Orientis habitatores ſtellis cæteris ſtella fulgentior, & de mirandi luminis claritate viri ad hæc ſpectanda non inſcij magnitudinem ſignificationis intelligunt, agente hoc ſine dubio in eorum cordibus inſpiratione diuina, vt eos tantæ viſionis myſterium non lateret, & quod oculis oſtendebatur inſolitum, animis non eſſet obſcurum. Denique officium ſuum cum religione diſponunt, & his ſe inſtruunt donis, vt adoraturi vnum, tria ſe ſimul credidiſſe demonſtrent, auro honorantes perſonam regiam, myrrha humanã, thure diuinam. Ingrediũtur itaq; Iudaici regni præcipuam ciuitatẽ, & in vrbe regia oſtendi ſibi po-

bi postulant puerum, quem ad regnandum sibi didicerant procreatum. Conturbatur Herodes, timet saluti suæ, metuit potestati. Requirit à sacerdotibus & doctoribus legis, quid de ortu Christi scriptura prædixerit, in notitiam venit, quod fuerat prophetatum. Veritas illuminat Magos, infidelitas obcæcat magistros. Carnalis Israel non intelligit quod legit, non videt quod ostendit, vtitur paginis, quarum non credit eloquijs. Vbi est Iudææ gloriatio tua? vbi de Abraham patre ducta nobilitas? Nónne circuncisio tua præputium facta est? Ecce maior seruis minori, & alienigenis in sortem hæreditatis tuæ intrantibus, eius testamenti, quod in sola litera tenes, recitatione famularis. Intret, intret in patriarcharum familiam gentium plenitudo, & benedictionem in semine Abrahæ, qua se filij carnis abdicant, filij promissionis accipiant. Adorent in tribus Magis vniuersi populi vniuersitatis autorē, & nō in Iudæa tātùm Deus, sed in toto orbe sit notus, vt vbiq; in Israel sit magnū nomen eius. Quoniam hanc electi generis dignitatem sicut infidelitas in suis posteris conuincit esse degenerem: ita fides omnibus facit esse cōmunem. Adorato aūt Domino Magi & omni deuotione completa, secundum admonitionem somnij non eodem, quo venerant, itinere reuertuntur. Oportebat enim, vt iam in Christum credentes, non per antiquas conuersationis semitas ambularent, sed nouam ingressi viam, à relictis erroribus abstinerent. Tum vt etiam Herodis vacuarētur insidiæ, qui in puerum Iesum impietatem doli per simulationē disponebat officij. Vnde quia spes istius erat soluta commenti in maiorem furorem iracundia regis ardescit. Nam recolens tempus, quod indicauerāt Magi, in omnes Bethleem pueros rabiem crudelitatis effundit, & cæde generali vniuersæ ciuitatis illius in æternam gloriam transituram trucidat infantiam, æstimans fore, vt nullo illic paruulo non occiso, occideretur & Christus. At ille, qui sanguinem suum pro mundi redemptione fundendum in aliam differret ætatem, Aegypto se parentum ministerio subuectus intulerat, repetens scilicet Hebrææ gentis antiqua cunabula, & principatum veri Ioseph maioris prouidētiæ potestate disponens, vt illam ditionem omni inedia, famem qua Aegyptiorum mentes veritatis inopia laborabant, veniens de cœlo panis vitæ & cibus rationis auferret, nec sine illa regione pararetur singularis hostiæ sacramētum, in qua primùm occisione agni, salutiferum signum crucis & pascha Domini fuerat præformatum. His igitur (dilectissimi) diuinæ gratiæ mysterijs eruditi, diem primitiarum, & vocationis gentium inchoationem, rationabili gaudio celebremus, gratias agentes misericordi Deo, qui dignos nos fecit, sicut ait Apostolus, in partem sortis sanctorum in lumine, qui eripuit nos de potestate tenebrarum, & transtulit in regnum filij dilectionis suæ. Quoniam sicut prophetauit Esaias: Gentium populus, qui sedebat in tenebris, vidit lucem magnam: & qui habitabant in regione vmbræ mortis, lux orta est eis. De quibus idem dicit ad Dominum: Gentes, quæ te non nouerunt, inuocabūt te: & populi, qui te nesciebant, ad te confugient. Hunc diem Abraham vidit, & gauisus est, quum benedicendos fidei suæ filios in semine suo, quod est Christus, agnouit, & omnium se futurum gentium patrem credendo prospexi, dans gloriam Deo, & plenissimè sciens, quoniam quod promisit, potens est & facere. Hunc diem Dauid canebat in Psalmis, dicens. Omnes gentes quascunque fecisti, venient & adorabunt coram te Domine, & glorificabunt nomen tuum. Et illud: Notum fecit Dominus salutare suum, ante conspectum gentium reuelauit iustitiam suam. Quod vtique exinde fieri nouimus, ex quo tres Magos de longinquitate suæ regionis excitatos, ad cognoscendum & adorandum regem cœli & terræ stella perduxit, & rectè intuentibus quotidie apparere non desinit. Et si potuit notum facere Christum, in infantia latentem, quanto magis potest eundem manifestare in maiestate regnantem? Cuius vtique famulatus ad formam nos sui hortatur obsequij, vt huic gratiæ, quæ omnes inuitat ad Christum, quantùm possumus seruiamus. Quicunque enim in Ecclesia piè viuit & castè: qui ea, quæ sursum sunt, sapit, nō quæ super terrā, cœlestis quodammodo instar est luminis. Et dum ipse

Rom. 1. Gene. 25. Rom. 9. Psal. 75. Malach. 1. Magi cur per aliam viam reuersi. Iesus infans cur Aegypto illatus. Ioan. 6. Colos. 2. Esai. 9. Esai. 55. Ioan. 8. Rom. 4. Psal. 97. Colos. 3.

ſanctæ vitæ nitorem ſeruat, multis viam ad Dominum quaſi ſtella demonſtrat. In quo ſtudio omnes (dilectiſsimi) vobis inuicem prodeſſe debetis, vt in regno Dei, ad quod recta fide & bonis operibus peruenitur, ſicut lucis filij ſplendeatis, per Chriſtum Dominum, Amen.

Sermo quartus in eadem ſolennitate.

Epiphaniæ feſtum (in quo magnum præſidium prouidentia diuina conſtituit) ſummis laudibus celebrandum docet, ſpirituſq; ſancti in Magos opus oſtendit, atque Manichæorum hæreſim deregendo confutat.

IVſtum & rationabile (dilectiſsimi) veræ pietatis obſequium eſt, in diebus, qui diuinę opera miſericordiæ proteſtátur, toto corde gaudere, & honorificè ea, quæ ad ſalutem noſtram geſta ſunt, celebrare, vocante nos ad hanc deuotionem ipſa recurrentium temporum lege, quæ nobis poſt diem, in quo coæternus patre filius Dei natus ex virgine eſt, breui interuallo Epiphaniæ iutulit feſtum, ex apparitione Domini conſecratum, in quo fidei noſtræ magnum præſidium prouidentia diuina conſtituit, vt dum ſolenni veneratione recolitur adorata in exordijs ſuis ſaluatoris infantia, per ipſa originalia documẽta probaretur veri hominis in Chriſto orta natura. Hoc enim eſt, quod iuſtificat impios, hoc eſt quod ex peccatoribus facit ſanctos, ſi in vno eodemq; Domino noſtro Ieſu Chriſto, & vera deitas, & vera credatur humanitas. Deitas, qua ante omnia ſecula in forma Dei æqualis eſt patri. Humanitas, qua nouiſsimis diebus in forma ſerui vnitus eſt homini. Ad roborandum ergo hanc fidem, quæ contra omnes præmuniebatur errores, ex magna geſtum eſt diuini pietate conſilij, vt gens in longinqua Orientalis plagæ regione conſiſtens, quæ ſpectandorum ſyderum arte pollebat, ſignum nati pueri, qui ſupra omnem Iſraël eſſet regnaturus, acciperet. Noua etenim claritas apud Magos ſtellæ illuſtrioris apparuit, & intuentium animos ita admiratione ſui ſplendoris impleuit, vt nequaquam ſibi crederent negligendum, quod tãto nunciabatur indicio. Præerat autem, ſicut res docuit, huic miraculo gratia Dei, & quum Chriſti natiuitatem nec ipſa adhuc Bethleem tota didiciſſet, iam credituris gentibus inferebat: & quod nondum poterat humano eloquio diſſeri, cœlo faciebat euangelizante cognoſci. Quamuis autem diuinæ dignationis eſſet hoc munus, vt cognoſcibilis gentibus fieret natiuitas ſaluatoris, ad intelligendum tamen miraculum ſigni potuerunt Magi & de an-

Num.24. tiquis Balaam prænunciationibus commoneri, ſcientes olim eſſe prædictum, & ce-

Tres Magi. lebri memoria diffamatum: Orietur ſtella ex Iacob, & exurget homo ex Iſraël, & dominabitur gentium. Tres itaque viri, fulgore inſoliti ſyderis diuinitus incitati, præuium micantis luminis curſum ſequuntur, æſtimantes ſe ſignatum puerum Hieroſolymis in ciuitate regia reperturos. Sed cùm eos hæc opinio fefelliſſet, per Iudæorum ſcribas atque doctores, quod ſacra de ortu Chriſti prænunciauerat ſcriptura, didicerunt, vt gemino teſtimonio confirmati, ardentiori fide expeterent, quem & ſtellæ claritas, & prophetiæ manifeſtabat authoritas. Prolato autem diuino oraculo

Mich.5. per reſponſa pontificum, & declarata ſpiritus voce, quæ dicit: Et tu Bethleem terra

Matt.2. Iuda, nequaquam minima es in principibus Iuda. Ex te enim exiet dux, qui regat populum meum Iſraël: quàm facile & quàm conſequens fuit, vt Hebræorum proceres crederent, quod docebant? Sed apparet illos carnaliter cum Herode ſapuiſſe, & regnum Chriſti commune cum huius mundi poteſtatibus æſtimaſſe, vt & iſti temporalem ſperarent ducem, & terrenum metueret ille conſortem. Superfluo Herodes timore turbaris, & fruſtrà in ſuſpectũ tibi puerum ſæuire moliris. Non capit Chriſtum

ſtum regio tua, nec mundi Dominus poteſtatis tuæ ſceptri eſt contentus anguſtijs. Quem in Iudæa regnare non vis, vbique regnat, & felicius ipſe regnares, ſi eius imperio ſubdereris. Cur ſyncero officio non facis, quod ſubdola falſitate promittis? Perge cum Magis, & verum regem ſuppliciter adorādo venerare. Sed tu Iudaicæ ſectator cæcitatis non imitaris gentium fidem, corq; peruerſum ad crudeles conuertis inſidias, nec illum occiſurus quem metuis, nec illis nociturus, quos perimis. Deducti igitur in Bethleem (dilectiſsimi) Magi ſtellæ præcedētis obſequio, gauiſi ſunt gaudio magno valdè, ſicut Euangeliſta narrauit. Et intrantes domum, inuenerunt puerum cum Maria matre eius. Et procidentes adorauerunt eum, & apertis theſauris ſuis obtulerunt ei munera, aurum, thus & myrrham. O perfectæ ſcientiæ mirabilem fidem, quam non terrena ſapientia erudiuit, ſed ſpiritus ſanctus inſtituit. Vnde enim ij viri, cùm proficiſcerentur de patria, qui nondum viderant Ieſum, nec aliquo contuitu eius, quòd eum tam ordinatè venerarentur, aduerterant, hanc deferendorum munerū ſeruare rationem, niſi quia præter illam ſtellæ ſpeciem, quæ corporeū incitauit obtutum, fulgentior veritatis radius eorū corda perdocuit, vt priuſquā labores itineris inchoarent, eū ſignari ſibi intelligerent, cui in auro regius honor, in thure diuina veneratio, in myrrha mortalitatis confeſsio deberetur? Et hæc quidē, quantum ad illuminationē fidei pertinebat, potuerunt illis credita & intellecta ſufficere, vt corporali intuitu non inquirerent, quod pleniſsimo vſu mentis inſpexerāt. Sed diligentia officij ſagacis vſque ad videndū puerum perſeuerans, futuri temporis populis & noſtri ſeculi hominibns ſeruiebat: vt ſicut omnibus nobis profuit, quòd poſt reſurrectionem Domini veſtigia vulnerum in carne eius Thomæ Apoſtoli explorauit manus, ita ad noſtram vtilitatem proficeret, quòd infantiam ipſius Magorū probauit aſpectus. Viderunt itaq; Magi, & adorauerunt puerum de tribu Iuda, de ſemine Dauid ſecundum carnē, factum ex muliere, factum ſub lege, quam nō ſoluere venerat, ſed adimplere. Viderunt & adorauerunt puerum, quantitate paruulum, alienæ opis indigum, fandi impotem, & in nullo ab humanæ infantiæ generalitate diſsimilem. Quia ſicut fidelia erant teſtimonia, quæ in eo maieſtatem inuiſibilis diuinitatis adſererent, ita probatiſsimum eſſe decebat verbum carnem factum, & ſempiternam illam eſſentiam filij Dei, hominis veram ſuſcepiſſe naturam, ne vel ineffabilium operum ſecutura miracula, vel excipiendarū ſupplicia paſsionū, ſacrmentū fidei ex rerum diuerſitate turbarent, cùm iuſtificari omnino nō poſſent, niſi qui Dominum Ieſum & verum Deum & verum hominem credidiſſent. Huic ſingulari fidei (dilectiſsimi) & prædicatæ per omnia ſecula veritati diabolica Manichæorum reſiſtit impietas, qui ſibi ad interficiendas deceptorum animas nefandi dogmatis ferale commentum de ſacrilegis & fabuloſis mendacijs texuerunt, & per has inſanarū opinionum ruinas euſque præcipites proruerunt, vt ſibi falſi corporis fingerent Chriſtum, qui nihil in ſe ſolidum, nihil verum, hominem oculis actibusq; præbuerit, ſed ſimulatæ carnis vacuam imaginem demonſtrarit. Indignum enim videri volunt, vt credatur Deus Dei filius fœmineis ſe inſeruiſſe viſceribus, & maieſtatem ſuam huic contumeliæ ſubdidiſſe, vt naturæ carnis immixtus, in vero humanæ ſubſtantiæ corpore naſceretur, cum totum hoc opus non iniuria ſit ipſius, ſed potentia nec credenda pollutio, ſed glorioſa dignatio. Si enim lux iſta viſibilis nullis immunditijs, quibus ſuperfuſa fuerit, violatur, nec radiorum ſolis nitorem, quem corpoream eſſe creaturam non dubium eſt, loca vlla ſordentia vel cœnoſa contaminant, quid illius ſempiternæ & incorporeæ lucis eſſentiam potuit qualibet ſui qualitate polluere, quæ ſe ei, quam ad imaginem ſuam condidit, ſociando creaturæ purificationem præſtitit, maculam non recepit: & ſic ſanauit vulnera infirmitatis, vt nulla pateretur damna virtutis? Quod diuinæ pietatis magnum & ineffabile ſacramentum, quia omnibus ſanctarum ſcripturarum teſtificationibus eſt nunciatum, iſti, de quibus loquimur, aduerſarij veritatis, legem per Moſen datam, & inſpirata diuinitus prophetarum oracula reſpuerunt, ipſaſq; Euangelicas & apoſtolicas paginas,

Magi diuinitus docti

Rom. 1. Galat. 4. Matt. 5.

Manichæorum ſacrilegæ opiniones.

Manichæi multa sub Christi & Apostolorũ rum nomine scripserunt. quædam auferendo, & quædam inferendo violauerunt, confingentes sibi sub apostolorum nominibus, & sub verbis ipsius saluatoris multa volumina falsitatis, quibus erroris sui commenta munirent, & decipiendorum mentibus, mortiferum virus infunderent. Videbant enim sibi vniuersa obsistere, omnia reclamare, & non solùm nouo, sed etiam veteri testamento sacrilegæ impietatis suæ dementiam confutari. Et tamen in furiosis mendacijs persistentes, Ecclesiam Dei deceptionibus suis perturbare non desinunt hoc miseris (quos illaqueare potuerunt) persuadentes, vt negent, à Domino Iesu Christo humanam naturã verè esse susceptam: negent eum verè pro mundi salute crucifixum: negent de eius latere lancea vulnerato sanguinẽ redemptionis & aquam fluxisse baptismatis: negent eum sepultum ac die tertia suscitatum: negent eum in conspectu discipulorum ad confidendum in dextera patris super omnes cœlorum altitudines eleuatum, & vt tota Apostolici veritate Symboli sublata, nullius metus terreat impios, nulla spes incitet sanctos, negent à Christo viuos & mortuos iudicandos: & quos tantorum sacramentorum virtute priuarint, doceant in sole & luna colere Christũ, & sub numine spiritus sancti, ipsum talium impietatum magistrum adorare Manichæum. Ad confirmanda igitur (dilectissimi) corda nostra in fide & veritate prosit omnibus hodierna festiuitas, & ex testimonio manifestatæ saluatoris infantiæ confessio catholica muniatur, & naturæ nostrę carnem in Christo negantium anathematizetur impietas, de qua nos beatus Ioannes

1.Ioan.4. Apostolus non dubio sermone præmonuit, dicens: Omnis spiritus, qui confitetur Iesum Christum in carne venisse, ex Deo est: & omnis spiritus, qui soluit Iesum, ex Deo non est: & hic est Antichristus. Nihil ergo cum huiusmodi hominibus commune sit cuiquam Christiano, nulla cum talibus habeatur societas, nullumq; consortium.

Hæretici vitandi. Hæreticorum hypocrisis. Prosit vniuersæ Ecclesiæ, quòd multi ipsorum, Domino miserante, detecti sunt, & in quibus sacrilegijs viuerent, eorundem confessione patefactum est. Neminem fallant discretionibus ciborum, sordibus vestium, vultuumq; palloribus. Nõ sunt casta ieiunia, quæ non de ratione veniunt continentiæ, sed de arte fallaciæ. Hactenus nocuerint incautis, hactenus illuserint imperitis, post hoc nullius excusabilis erit lapsus: nec iam simplex habendus est, sed valdè nequam atque peruersus, qui deinceps repertus fuerit nefando obstrictus errore.

Orandum pro hæreticis. Ecclesiasticum sanè atque diuinitus institutum non solùm non inhibemus, sed etiam incitamus affectum, vt etiam pro talibus nobiscum Domino supplicetis, quoniam & nos deceptarum animarũ

1.Cor.9. ruinas cum fletu & mœrore miseramur, exequentes Apostolicæ pietatis exemplum, vt cum infirmantibus infirmemur, & cum flentibus defleamus. Speramus enim exorandam misericordiam Dei multis lachrymis & legitima satisfactione lapsorum, quia dum hoc in corpore viuitur, nullius desperãda reparatio, sed omniũ est optanda correctio, auxiliante Domino, qui erigit elisos, soluit compeditos, & illuminat

Psal.144. cæcos, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

Sermo quintus in eadem solennitate.

Epiphaniæ festum quare celebrandum sit, quid stella designet, quid Herodes, & quomodo in Magis, (personã gentium gerentibus) eorũ vocatio, Iudæis in errore obstinatis, indicata sit, quos tandẽ ad resipiscentiam reuocare conatur.

Tres Magi. Matt.2. HOdiernam festiuitatem (dilectissimi) apparitio domini & saluatoris nostri (sicut nostis) illustrat. Et hic ille dies est, quod ad cognoscendum adorandumq; Dei filium tres Magos præuia stella perduxit. Cuius facti memoriam meritò placuit honore annuo celebrari, vt dum Euangelica historia incessanter recensetur, semper se intelligen-

telligentium sensibus inferat salutiferum mysterium per insigne miraculum. Præcesserant quidem multa documenta, quæ corpoream natiuitatem Domini manifestis indicijs declararent: siue quum beata Maria virgo fœcundandam se spiritu sancto, parituramq; Dei filium audiuit & credidit: siue quum ad salutationem ipsius in vtero Elizabeth nondum natus Ioannes prophetica exultatione cõmotus est, quasi etiam intra matris viscera iam clamaret: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mũdi: vel cùm ortum Domini angelo nunciante pastores cœlestis exercitus sunt claritate circundati, vt non ambigerent de maiestate pueri, quem erant in præsepe visuri: nec putarent, quòd in sola natura hominis esset æditus, cui supernæ militiæ famularetur occursus. Sed hæc atque alia huiusmodi paucis tunc videtur innotuisse personis, quæ vel ad cognationem Mariæ virginis, vel ad sancti Ioseph familiam pertinebant. Hoc autem signum, quod Magos in longinquo positos & efficaciter mouit, & ad Dominum Iesum perseueranter attraxit, illius sine dubio gratiæ sacramentũ, & illius fuit vocationis exordium, qua nimirum non in Iudæa tantùm, sed etiam in toto mundo Christi erat Euangelium prædicandum: vt per illam stellam, quæ Magorum visui splenduit, Israelitarum verò oculis non resulsit, & illuminatio significata sit gentium, & cæcitas declarata Iudæorum. Permanet igitur (dilectissimi) sicut euidenter apparet, mysticorũ forma gestorũ: & quod imagine inchoabatur, veritate completur. Radiat nanque à cœlo stella per gratiam, & tres Magi coruscatione Euangelici fulgoris acciti, in omnibus quotidiè nationibus ad adorandam potentiam summi regis accurrunt. Herodes quoque in diabolo fremit & auferri sibi iniquitatis suæ regnum in ijs, qui ad Christum transeunt, ingemiscit. Vnde si paruulos interficiat, Iesum sibi videtur occidere. Quod vtique sine cessatione molitur, dũ primordijs renatorum spiritum sanctum eripere, & quandam teneræ fidei infantiam tentat extinguere. Iudæi verò, qui extra regnum Christi esse voluerunt, adhuc quodammodò sub Herodis sunt principatu, & dominante sibi saluatoris inimico, alienigenæ seruiunt potestati, quasi nesciant prophetatum, dicente Iacob: Non deficiet princeps ex Iuda, & dux de femoribus eius, donec veniat cui reposita sunt: & ipse est expectatio gentium. Sed nondum intelligunt, quod negare non possunt, & mente non capiunt, quod scripturarum narratione nouerunt. Quoniã insanis magistris veritas scandalum est, & cæcis doctoribus fit caligo, quod lumen est. Respondent itaque interrogati quòd in Bethleem nascitur Christus, & scientiam suã, qua alios instruunt, non sequuntur. Perdiderunt igitur placationem hostiarum, successionem regum, locum supplicationum & ordinem sacerdotum: & quum omnia sibi clausa, omnia experiantur esse finita, non vident ea in Christũ esse translata. Vnde quod illi tres viri, vniuersarum gentium personam gerentes, adorato Domino sunt adepti, hoc in populis suis per fidem, quæ iustificat impios, totus mundus assequitur: & hæreditatem Domini ante secula præparatam accipiunt adoptiui, & perdunt qui videbantur esse legitimi. Resipisce tandem Iudæe, resipisce, & ad redemptorem tuum deposita infidelitate conuertere. Noli sceleris tui immanitate terreri. Non iustos Christus, sed peccatores vocat: nec impietatem tuam repellit, qui pro te, dum crucifixus esset, orauit. Immitem crudelium patrum tuorum solue sententiam, neque te eorum maledicto patiaris astringi, qui clamantes de Christo: Sanguis eius super nos & super filios nostros, facinus in te sui criminis transfuderunt. Redite ad misericordem, vtimini clementia remittentis. Sæuitia enim vestræ iniquitatis conuersa est in causam salutis. Viuit, quem perire voluistis. Confitemini negatum, adorate venditum, vt nobis bonitas illius prosit, cui vestra malignitas nocere non potuit. Quod ergo ad veram (dilectissimi) pertinet charitatem, quam etiam inimicis nostris ex dominica eruditione debemus, & optandum nobis est & studendũ, vt hic populus, qui ab illa spiritali patrum nobilitate defecit, ramis suæ arboris inseratur. Multum enim nos Deo beneuolentia ista commendat: quia ideò delictũ eorum nobis misericordiæ locum fecit, vt eos ad æmulationem salutis recipiendæ fides

Luc. 1. Ioan. 1. Luc. 2. Mysticè quid significet stella. Quid Magi. Quid Herodes. Genes. 49. Matt. 9. Luc. 13. Matt. 27. Matt. 5. Rom. 11.

des nostra reuocaret. Nam vitam piorum non solum sibi, sed etiam alijs esse vtilem decet, vt quod apud eos agi non potest verbis, obtineatur exemplis. Considerantes igitur (dilectissimi) ineffabilem erga nos diuinorum munerum largitatem, cooperatores simus gratiæ Dei operantis in nobis. Non enim dormientibus prouenit regnum cœlorum, nec ocio desidiaq; torpentibus beatitudo æternitatis ingeritur: sed quia, sicut Apostolus ait, si compatimur, & conglorificabimur, illa nobis currenda est via, quam ipse Dominus se esse testatus est: qui nobis nullis operum meritis suffragantibus, & sacramento consuluit & exemplo, vt in adoptionem vocatos per illud proueheret ad salutem, per hoc imbueret ad laborem. Hic autem labor (dilectissimi) pijs filijs & bonis seruis non solùm nec asper nec onerosus, sed etiam suauis & leuis est, dicente Domino. Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos, & discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue. Nihil ergo (dilectissimi) arduum est humilibus, nihil asperum mitibus, & facilè omnia præcepta veniunt in effectum, quando & gratia prætendit auxilium, & obedientia mollit imperium. Intonante enim quotidiè auribus nostris eloquio Dei, omnis homo quid diuinæ iustitiæ placeat scire conuincitur. Sed quia iudicium illud, quo vnusquisque recipiet prout gessit, siue bonum, siue malum, iudicaturi patientia & bonitate differtur, impunitatem sibi iniquitatis infidelium corda promittunt, & putant humanorum actuum qualitates ad diuinæ prouidentiæ non pertinere censuram, quasi non euidentissimis plerunque supplicijs malè gesta plectantur, aut non sæpè cœlestium comminationum terror ostentet: quibus vtique & fides monetur, & infidelitas increpatur. Inter hæc autem permanet super omnes benignitas Dei, & nulli misericordiam suam denegat, cùm indiscretè vniuersis bona multa largitur, eosque quos meritò subderet pœnis, magis vult inuitare beneficijs. Dilatio enim vindictæ dat locum pœnitentiæ. Nec tamen dici potest, nulla ibi esse vltio, vbi nulla conuersio est: quia mens dura & ingrata iam sibi ipsa supplicium est, & in conscientia sua patitur, quicquid Dei bonitate differtur. Non ita igitur delinquentes peccata delectent, vt illos in suis actibus vitæ huius finis inueniat. Quoniam in inferno nulla est correctio, nec datur remedium satisfactionis, vbi iam non superest actio voluntatis, dicente propheta Dauid: Quoniam non est in morte, qui memor sit tui: in inferno autem quis confitebitur tibi? Fugiantur noxiæ voluptates, inimica gaudia, & desideria iam iamque peritura. Quis fructus est, quæ vtilitas, ea indesinenter cupere, quæ etiam si non deserant, deserenda sunt? Amor rerum deficientium ad incorruptibilia transferatur, & ad sublimia vocatus animus cœlestibus delectetur. Confirmate amicitias cum sanctis angelis, intrate in ciuitatem Dei, cuius vobis spondetur habitatio, & Patriarchis, Prophetis, Apostolis, Martyribus sociamini. Vnde & illi gaudent, inde gaudete. Horum diuitias concupiscite, & per bonam æmulationem ipsorum ambite suffragia. Cum quibus enim fuerit vobis consortium deuotionis, erit & communio dignitatis. Dum itaque tempus vobis ad mandata Dei exequenda conceditur, glorificate Deum in corpore vestro, & lucete (dilectissimi sicut luminaria in hoc mundo. Sint lucernæ mentium vestrarum semper ardentes, & nihil resideat vestris tenebrosum in cordibus. Quoniam sicut ait Apostolus: Fuistis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino, vt filij lucis ambulate: impleaturque in vobis, quod in trium Magorum imagine præcessit. Et sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videntes opera vestra bona, magnificent patrem vestrum, qui in cœlis est. Sicut enim magnum peccatum est, cùm inter gentes propter malos Christianos nomen Domini blasphematur: ita magnum pietatis est meritum, cùm idem in sancta seruorum suorum conuersatione benedicitur: Cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

Operũ cõmentatio. *Rom.8.* *Ioan.14.* *Matt.11.* *Præcepta Domini quibus nõ sint difficilia.* *2.Cor.3.* *Psal.6.* *Sanctorũ ambienda suffragia.* *1.Cor.6.* *Philip.12.* *Luc.12.* *Ephes.5.*

Sermo sextus in eadem solennitate.

Quomodò munera mysticè offerre debeamus docet, diaboli (per Herodem significati) insidiandi rabiem & furorem, & quomodò persecutionibus tyrannorum Ecclesia creuerit, indicat, & quàm periculosa sit tranquillitas ista à tyrannorum persequutionibus.

Dies (dilectissimi) quo primum gentibus saluator mundi Christus *Tres Magi.*
apparuit, sacro nobis honore venerandus est. Illa hodiè cordibus
nostris concipienda sunt gaudia, quæ in trium Magorum fuere pe-
ctoribus, quando regem cœli & terræ, signo & ductu noui syderis
incitati, quem crediderant promissum, adorauere cōspicuum. Ne-
que enim ita ille emensus est dies, vt virtus operis, quæ tunc est re-
uelata, transierit, nihilq; ad nos nisi rei gestæ fama peruenerit, quam fides suscipe-
ret, & memoria celebraret: cum multiplicato munere Dei, etiam quotidie nostra
experiantur tempora, quicquid illa habuere primordia. Quamuis ergo narratio
Euangelicæ lectionis illos propriè recenseat dies, in quibus tres viri, quos nec pro-
phetica prædicatio docuerat, ad cognoscendum Deum à remotissima Orientis par- *Tres Magi*
te venerunt, hoc idem tamen & manifestus nunc & copiosius fieri in omnium voca- *vnde vene-*
torum illuminatione perspicimus, quoniam impletur prophetia Esaiæ dicentis: Re- *rint.*
uelauit dominus brachium suū in conspectu omnium gentium, & viderunt oēs gen *Esai. 53.*
tes terræ salutē, quæ à domino Deo nostro est. Et iterum: Et quibus non est annun- *Esai. 52.*
ciatum de eo, videbunt, & qui non audierunt, intelligent. Vnde cùm cernimus ho-
mines mundanæ sapientiæ deditos &, à Iesu Christi cōfessione longinquos, de pro-
fundo erroris sui reduci, & ad cognitionem veri luminis aduocari, diuinæ procul-
dubiò gratiæ splendor operatur, & quicquid in cordibus tenebrosis nouæ lucis ap-
paret, de eiusdem stellæ radijs micat: vt mentes, quas suo fulgore contigerit, & mi-
raculo moueat, & ad Deum adorandū præeundo perducat. Si autem solicito intel-
lectu velimus adspicere quomodò etiam triplex illa species munerum ab omnibus,
qui ad Christum gressu fidei veniunt, offeratur, nónne in cordibus rectè credentiū
eadem celebratur oblatio? Aurū etenim de thesauro animi sui promit, qui Christū *Quis offe-*
regem vniuersitatis agnoscit. Myrrham offert, qui vnigenitum Dei credit veram sibi *rat Chri-*
hominis vnijsse naturam. Et quodam cum thure veneratur, qui nullo ipsum pater- *sto aurum.*
næ maiestati imparem confitetur. His comparationibus (dilectissimi prudenter in- *Myrrham.*
spectis, inuenimus etiam Herodis non deesse personā, cuius ipse diabolus, sicut tunc *Thus.*
fuit occultus incentor, ita nunc quoq; indefessus est imitator. Cruciatur enim voca- *Herodes*
tione gentium, & quotidiana potestatis suæ destructione torquetur, dolens vbiq; *cuius ty-*
se deseri, & verum regem in locis omnibus adorari. Parat fraudes, fingit dissensio- *pus.*
nes, erumpit in cædes, & vt reliquijs eorum, quos adhuc fallit, vtatur, inuidia vritur *Organa sa*
in Iudæis, simulatione insidiatur in hæreticis, sæuitia accenditur in paganis. Videt *tanæ.*
enim insuperabilem esse potentiam regis æterni, cuius mors ipsius vim mortis ex-
tinxerit. & ideo totam nocendi artem in eos, qui vero regi famulantur, armauit ali-
os per inflationem scientiæ legalis obdurans: alios verò in furorem persequutionis
instigans: alios per falsæ fidei commenta deprauans. Sed hanc Herodis istius rabiem
ille vincit & destruit, qui etiam paruulos martyrij * palma coronauit: & fidelibus **gloria*
suis tam inuictam indidit charitatem, vt Apostoli verbis audeant dicere: Quis nos se *Rom. 8.*
parabit à charitate Christi? tribulatio? an angustia? an persequutio? an fames? an nu-
ditas? an periculum? an gladius? sicut scriptum est· Quia propter te mortificamur *Psal. 43.*
tota die, æstimati sumus sicut oues occisionis. Sed in his omnibus superamus pro-
pter eum, qui dilexit nos. Hanc fortitudinem (dilectissimi) non illis temporibus

tantùm necessariam fuisse credimus,quibus reges mundi, & omnes seculi potestates,cruenta impietate in Dei populum sæuiebant, quum ad maximam gloriam suam pertinere ducerent, si de terris nomen Christianum auferrent, nescientes Ecclesiam Dei per furorem suæ crudelitatis augeri: quoniam in supplicijs & mortibus beatorum martyrum, qui putabantur minui numero, multiplicabantur exemplo. Denique tantum contulit fidei nostræ impugnatio persequentium, vt nihil magis regium ornet principatum,quàm quod Domini mundi membra sunt Christi: nec tam gloriantur,quòd in imperio geniti,quàm gaudent,quòd in baptismate sunt renati.Sed quia tempestas priorum turbinum conquieuit,& dudum cessantibus prælijs quædam videtur arridere tranquillitas,vigilanter cauenda sunt illa discrimina, quæ de ocio ipsius pacis oriuntur.Aduersarius enim,qui in apertis inefficax persequutionibus fuit,tecta nocendi arte desæuit,vt quos non perculit ictu afflictionis, lapsu deijciat voluptatis. Videns itaque sibi resistere principum fidem,& vnius deitatis inseparabilem Trinitatem non segniùs in palatijs, quàm in Ecclesijs adorari, interdictam dolet sanguinis Christiani effusionem, & quorum obtinere non potest mortes,impetit mores. Terrores proscriptionum in auaritiæ mutat incendium, & quos damnis non fregit,cupiditate corrumpit. Malignitas enim longo vsu propriæ imbuta nequitiæ,non deposuit odium,sed vertit ingenium,quo sibi mentes fidelium blandiùs subdat. Inflammat enim concupiscentijs, quos non potest vexare tormentis,serit discordias, accendit iras, incitat linguas, & ne ab illicitis dolis cautiora corda se reuocent, consummandorum scelerum ingerit facultates: quia illi totius fraudis hic fructus est,vt qui immolatione pecudum & thuris incensione nō colitur,quibuslibet ei criminibus seruiatur. Habet igittur (dilectissimi) pax nostra pericula sua,& frustrà de fidei libertate securi sunt,qui vitiorum desiderijs non resistunt.Cor hominum de operum ostenditur qualitate,& formas mentium species detegit actionum.Nam sunt quidam,sicut ait Apostolus,qui Deum profitentur se scire,factis autem negant.Verè enim reatus negationis incurritur,quando bonum, quod in sono vocis auditur, in conscientia non habetur. Fragilitas enim humanæ conditionis facilè in delicta prolabitur: & quia nullum sine delectatione peccatum est,citò acquiescitur deceptoriæ voluptati.Sed à carnalibus desiderijs recurratur ad spiritale præsidium,& mens habens notitiam Dei sui, à consilijs se malesuadi hostis auertat. Prosit illi sapientia Dei,nec ideo delinquendi pertinacia nutriatur, quia vindicta differtur.Non sit peccator de impunitate securus,quia si tempus pœnitentiæ amiserit,locum indulgentiæ non habebit,dicente propheta: Quia non est in morte,qui memor sit tui: in inferno autem quis confitebitur tibi?Qui autem sibi correctionis reparationem expetitur esse difficilem,cōfugiat ad auxiliantis Dei clementiam,& vincula malæ consuetudinis ab illo poscat abrumpi,qui alleuat omnes qui corrunt,& erigit omnes elisos.Non erit vacua confitentis oratio, quoniam misericors Deus voluntatem timentium se faciet,& dabit quod petitur, qui dedit vnde peteretur,per Dominum nostrum Iesum Christum,qui viuit & regnat in secula seculorum,Amen.

Persecutio nibus tyrānorum creuisse Ecclesiam.

Pacis tempore quibus modis Satan homines tentet.

Fides vana

Ad Tit. 2.

Psal. 6.

Consuetudine mala implicatis quid agendum.

Sermo septimus in eadem solennitate.

De humilitate & infantia saluatoris,ad quam nos cohortatur.

Fides operibus declaranda.

MEmoria rerum ab humani generis saluatore gestarum magnam (dilectissimi) nobis confert vtilitatem,si quæ veneramur credita,suscipiamus imitanda. In dispensationibus enim sacramentorum Christi,& virtutes sunt gratiæ,& incitamenta doctrinæ: vt quem confitemur fidei spiritu,operum quoq; sequamur exemplo. Nam etiam ipsa

ipsa primordia, quæ Dei filius per matrem virginem nascendo suscepit, ad prouectũ nos pietatis instituunt. Simul enim apparet cordibus rectis in vna eademq; persona, & humana humilitas, & diuina maiestas. Quem cunæ testantur infantem, cælum & cælestia suum loquuntur authorem. Puer corpore paruus, mundi rector & Dominus: & genetricis gremio continetur, qui nullo fine concluditur. Sed in his nostrorum vulnerum est curatio, & nostræ deiectionis erectio: quia nisi in vnũ tanta diuersitas conueniret, reconciliari Deo humana natura non posset. Legem ergo viuendi remedia nobis nostra sanxerunt: & inde data est moribus forma, vnde mortuis est impensa medicina. Nec immeritò, cùm tres Magos ad adorandum Iesum noui syderis claritas deduxisset, non eum imperantem dæmonibus, non mortuos suscitantem, non cæcis visum, aut claudis gressum, aut mutis eloquiũ reformãtem, vel in aliqua diuinarum virtutũ actione viderunt: sed puerum silentem, quietũ, & sub matris sollicitudine constitutũ: in quo nullum quidẽ appareret de potestate signũ, sed magnum præbetur de humilitate miraculum. Ipsa itaq; species sacræ infantiæ, cui se Deus Dei filius aptarat, prædicationẽ auribus intimandam oculisq; gerebat: & quod adhuc vocis nõ proferebat sonus, visionis iam docebat effectus. Tota enim victoria saluatoris, quæ & diabolũ superauit & mundum, humilitate est concepta, humilitate est confecta. Dispositos dies sub persequutione inchoauit, & sub persequutione finiuit, nec puero tolerantia passionis, nec passuro defuit mansuetudo puerilis: quia vnigenitus Dei sub vna maiestatis suæ inclinatione suscepit, vt & homo vellet nasci, & ab hominibus posset occidi. Si igitur omnipotens Deus causam nostram nimis malam, humilitatis priuiligio bonam fecit, & ideo destruxit mortem & mortis authorẽ, quia omnia quæ persequutores intulere, nõ renuit, sed obediens patri crudelitates sæuientium mitissima lenitate tolerauit, quãtum nos humiles, quantum oportet esse patientes, qui si quid laboris incidimus, nunquã nisi nostro merito sustinemus? Quis enim gloriabitur castum se habere cor, aut mundum se esse à peccato? & dicente beato Ioanne, Si dixerimus, quia peccatũ non habemus, nosipsos seducimus, & veritas in nobis non est: quis inuenietur ita immunis à culpa, vt in eo non habeat vel iustitia quod arguat, vel misericordia quod remittat? Vnde tota (dilectissimi) Christianæ sapientiæ disciplina, non in abundantia verbi, non in astutia disputandi, neq; in appetitu laudis & gloriæ, sed in vera & voluntaria humilitate cõsistit, quã Dominus Iesus ab vtero matris vsq; ad supplicium crucis, pro omni fortitudine & elegit & docuit. Nã cum discipuli eius intra se, vt ait Euangelista, disquirerent, quis eorũ maior esset in regno cælorum, vocauit paruulũ, & statuit eum in medio eorũ, & dixit: Amen dico vobis, nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cælorum. Quicunq; ergo humiliauerit se sicut puer iste, hic maior erit in regno cælorũ. Amat Christus infantiam, quam primũ suscepit, & animo & corpore. Amat Christus infantiam, humilitatis magistram, innocentiæ regulam, mansuetudinis formam. Amat Christus infantiam, quæ maiorũ dirigit mores, ad quam senũ reducit ætates, & eos ad suũ inclinat exemplũ, quos ad regnum sublimat æternũ. Vt autem plenè valeamus agnoscere, quomodo apprehẽdi possit tam mira conuersio, & in puerilem gradũ, qua nobis imitatione redeundũ sit, doceat nos beatus Paulus, & dicat: Nolite pueri effici sensibus, sed malitia paruuli estote. Nõ ergo ad lubrica infantiæ & imperfecta nobis primordia redeundũ est, sed aliquid, quod etiã graues annos deceat, inde sumendum est, velox cõmotionum transitus, citus ad pacem recursus. Nulla sit memoria ostensionis, nulla cupiditas dignitatis. Amor sociæ dilectionis, æqualitas naturalis. Magnum enim bonum est, nocere non nosse, & ad maligna non sapere: quia inferre iniuriam, mundi huius prudentia est: nemini autem malũ pro malo reddere, Christianæ est æquanimitatis infantia. Ad hanc vos (dilectissimi) similitudinẽ paruulorũ mysteriũ hodiernæ festiuitatis inuitat, & hanc vobis humilitatis formã adoratus à Magis, puer saluator insinuat, qui vt imitatoribus suis quid gloriæ pararet ostenderet, ortus sui tẽpore æditos martyrio

Tres Magi.

Christi victoria, humilitas.

Prou. 20.

1. Ioan. 2.

Christiana sapientia summa qua sit.

Luc. 22.

Matt. 18.

Infantia quam grata Christo.

Pueri vt effici debeamus.

martyrio conſecrauit,vt in Bethleem,vbi Chriſtus natus eſt,geniti,per communio-
nem ætatis conſortes fierent paſsionis. Ametur igitur humilitas, & omnis à fideli-
bus vitetur elatio.Alter alterum ſibi præferat, & nemo quod eſt ſuum quærat, ſed
quod alterius,vt cùm in omnibus abundauerit affectus beneuolentiæ,in nullo vi-
Luc.14. rus inueniatur inuidiæ: quoniam qui ſe exaltat,humiliabitur,& qui ſe humiliat,ex-
Luc.16. altabitur: eodem ipſo teſtante Domino noſtro Ieſu Chriſto,qui cum patre & ſpiri-
tu ſancto viuit & regnat Deus in ſecula ſeculorum, Amen.

Sermo octauus in eadem ſolennitate.

Non indigna æſtimanda de Chriſti maieſtate, & quibus argumentis depræhendatur, Deum in nobis habitare.

CAuſam (dilectiſsimi) & rationem ſolennitatis hodiernæ ſæpe vo-
bis & euangelica narratio, & obſeruantiæ conſuetudo patefecit:
Myſticè nec neceſſe eſt ita nunc,quæ inter ſaluatoris noſtri primordia hu-
quid ſtella mana ſunt geſta,replicari, vt de ſplendore noui ſyderis, de Magis
Tres Magi Magorumq́; muneribus, de ſæuitia Herodis, & de interfectione
Herodes infantium diſſeramus,cùm ſicut noſtis,& in ſtellę fulgore Dei gra
Trucidatio tia,& in tribus viris vocatio gentium, & in rege impio crudelitas paganorum,& in
infantiũ. occiſione infantium,cunctorum martyrum forma præceſſerit.Sed quia in ſacratiſ-
ſimo die reddendũ expectationi veſtræ eſt ſacerdotalis ſermonis officium, nitamur,
vt poſſumus adiuuante ſpiritu Dei eò per intelligentiæ ſemitas peruenire,vt cogno-
ſcamus ſacramentum præſentis feſti ad omniũ fidelium tempora pertinere: nec vllo
modo habeatur inſolitũ,quod in diſpenſationũ ordine adoratur antiquum. Quã-
uis ergo omnis anima Chriſtiana nihil indignum habeat de filij Dei maieſtate ſen-
tire & tranſcenſis incipientis fidei rudimentis oporteat vnumquenq; ad ſublimio-
ra proficere: neceſſe eſt tamẽ infirmitatem mentis humanæ, dum verum hominem
accipit Chriſtum,de ipſa naturæ noſtræ cõmunione trepidare,& per initia vel incre
menta corporea ad agnitionẽ vnius cum patre deitatis difficulter accedere. Sed vbi
inter caligantes radius ſupernæ lucis refulſerit,cunctantes fidei moras ſplendor ve-
ritatis abrũpat,vt cor liberũ,& à viſibilibus abſolutũ.lumen intelligentiæ tanquàm
Philip.2. ducem ſtellam ſequatur: quia ſicut Apoſtolus ait,Dominus Ieſus Chriſtus in gloria
eſt Dei patris,vt quẽ venerabatur in cunis humiliter iacentem,ipſum ſine diffidentia
adoret cũ patre regnantem.Hæc aũt manifeſtatio (dilectiſsimi) quæ hæſitantiũ ne-
bulas diſſoluit animarũ,& ita facit innoteſcere Dei filium,vt de hoc,quod idem eſt
etiam hominis filius,nihil patiantur obſtaculi,ad præſentis feſti pertinet dignitatẽ,
& vera eſt infantia ſaluatoris declaratio deitatis, quando carnis ſenſus ab humanis
ad diuina trãsfertur,vt quos deprimũt experimenta infirmitatũ,erigant ſigna virtu-
Matt.5. tum:Quia tali auxilio & natura noſtra indigebat & cauſa,vt reparare genus huma-
nũ,nec ſine maieſtate poſſet humilitas,nec ſine humilitate maieſtas. Iam verò cùm
in ſingulorũ fidelium profectibus diuinorum elucet cuſtodia mandatorum,imple-
turq́; quod dictum eſt: Sic luceat lux veſtra corã hominibus,vt videant opera veſtra
bona,& magnificent patrem veſtrum,qui in cœlis eſt: quis illic præſentem non in-
telligat maieſtatem,vbi veram videt apparere virtutem? quæ vtiq; ſine Deo nulla eſt,
nec proprietatem obtinet dignitatis,niſi ſpiritu ſui vegetetur autoris.Dicente enim
Ioan.15. diſcipulis ſuis Domino,Sine me nihil poteſtis facere,dubium non eſt,hominem bo-
Philip.2. na agentem,à Deo habere & effectum operis, & initium voluntatis. Vnde & Apo-
Operũ bo- ſtolus copioſiſsimus fidelium cohortator, cum timore, inquit, & tremore veſtram
norũ Deus ſalutem operamini. Deus eſt enim, qui operatur in vobis & velle & operari pro
author. bona voluntate. Et hæc ſanctis cauſa eſt tremendi atque metuendi, ne ipſis
operibus pietatis elati, deſerantur ope gratiæ, & remaneant in infirmitate na-
turæ.

turæ. Qui autem experiri cupit, an in ipso Deus habitet, de quo dicitur: Mirabilis Deus in sanctis suis: syncero examine cordis sui interiora discutiat, & sagaciter quærat, qua humilitate resistat superbiæ, qua beneuolentia obluctetur inuidiæ, quam non capiatur adulantium linguis, quamque bonis delectetur alienis, an pro malo non cupiat malum reddere, malitque inultas obliuisci iniurias, quàm imaginem & similitudinem sui conditoris amittere, qui omnes ad cognitionem sui generalibus incitans donis, pluit super iustos & iniustos, & solem suum oriri facit super bonos & malos. Ac ne in multis laboret solicitæ discretionis inspectio, ipsam matrem virtutum omnium charitatem in secretis suæ mentis inquirat: & si in ea dilectionem Dei & proximi toto corde intentè repererit, ita vt etiam inimicis suis eadem velit tribui, quæ sibi optat impendi, quisquis huiusmodi est, Deum & rectorem & habitatorem sui esse non dubitet: quem tanto magnificentius recipit, quanto magis non in se, sed in Domino gloriatur. Quoniam quibus dicitur, Regnum Dei intra vos est, nihil non illius agunt spiritu, cuius reguntur imperio. Scientes igitur (dilectissimi) quoniam charitas Deus est, qui operatur omnia in omnibus, sectamini charitatem, vt in vnum castæ dilectionis affectum vniuersorum fidelium corda concurrant. Transeuntia nos & vana non occupent: constanti desiderio ad ea quę sunt semper mansura, tendamus. Sacramentum enim præsentis festi oportet in nobis esse perpetuum. Quod vtique sine fine celebrabitur, si in omnibus actibus nostris Dominus Iesus Christus appareat, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Psal.67. *Matt.5.* *Charitas omniũ virtutum mater.* *2.Cor.10.* *Luc.17.* *1.Ioan.4.*

SERMO PRIMVS DE *Quadragesima.*

Ieiunandum esse Hebræorum exemplo & Christi, ad victoriam obtinendam contra hostes inuisibiles, & de modo ieiunandi.

HEbræorum quondam populus & omnes Israeliticæ tribus, quum propter peccatorum suorum offensiones graui Philistinorũ dominatione premerentur, vt superare hostes suos possent, sicut sacra manifestat historia, vires animi & corporis indicto sibi reparauere ieiunio. Intellexerãt enim duram & miseram illam subiectionem neglectu se mandatorum Dei & morum corruptione meruisse, frustraque se armis certare, nisi prius vitijs repugnassent. Abstinentes ergo à cibo & potu, seueræ sibi castigationis adhibuere censuram, & vt hostes suos vincerent, gulæ illecebram in seipsis antè vicerunt. Factumque est hoc modo, vt sæui aduersarij, & graues domini esurientibus cederent, quos sibi saturos subiungarant. Et nos itaq; (dilectissimi) inter multas aduersitates & prælia cõstituti, si similibus remedijs vti cupimus, simili obseruatione curemus. Eadẽ enim propemodũ causa nostra est, quæ illorũ fuit, quoniã sicut illi à carnalibus aduersarijs, ita & nos à spiritualibus maximè impugnamur inimicis. Qui si donata nobis per Dei gratiã morũ correctione vincantur, & corporeorũ nobis hostium fortitudo succumbet, & emendatione nostra infirmabuntur, quos graues nobis nõ ipsorũ merita, sed nostra delicta fecerunt. Quapropter (dilectissimi) vt omnes hostes nostros superare valeamus, per obseruantiã cælestium mandatorũ diuinũ quæramus auxilium, scientes non aliter nos præualere posse aduersarijs nostris, nisi præualuerimus & nobis. Sũt enim intra nosmetipsos multa certamina, & aliud caro aduersus spiritum, aliud aduersus carnẽ spiritus concupiscit. In qua dissensione si cupiditates corporis fuerint fortiores,

turpi-

turpiter animus amittet propriam dignitatẽ, & perniciosum erit eum seruire, quem decuerat imperare. Si autem mens rectori suo subdita, & supernis muneribus delectata, terrenæ voluptatis incitamenta calcauerit, & in suo mortali corpore regnare peccatum non siuerit, ordinatissimum tenebit ratio principatum, & munitiones eius nulla spiritalium nequitiarum labefactabit illusio, quia tũc est vera pax hominis & vera libertas, quãdo & caro animo iudice regitur, & animus Deo præside gubernatur. Hæc autem præparatio (dilectissimi) licet omni tempore salubriter assumatur, vt peruigiles hostes incessabili superentur industria, nunc tamen solicitiùs expetenda est & studiosiùs instruenda, quando & ipsi subtilissimi aduersarij acriori insidiantur astutia. Scientes enim agere nos sacratissimos Quadragesimæ dies, in quorum obseruantia omnes præteritæ desidiæ castigantur, omnes negligentiæ diluuntur, ad hoc totam vim suæ malignitatis intendunt, vt celebraturi sanctum pascha Domini, in aliquo inueniamur indigni: & vnde nobis obtinenda erat propitiatio, inde contrahatur offensio. Accedentes ergo (dilectissimi) ad Quadragesimæ initium, id est, ad diligentiorem Domini seruitutem, quia quasi ad quendam agonem sancti operis introimus, ad pugnas tentationum animos præparemus, & intelligamus quanto studiosiores pro nostra salute fuerimus, tanto nos vehementiùs ab aduersarijs impetendos. Sed fortior est, qui in nobis est, quàm qui aduersum nos est, & per ipsum validi sumus, in cuius virtute cõfidimus: quia ob hoc Dominus se tentari à tentatore permisit, vt cuius munimur auxilio, eiusdem erudiremur exemplo. Vicit enim aduersarium, vt audistis, testimonijs legis, non potestate virtutis, vt hoc ipso & hominem plùs honoraret, & aduersarium plus puniret: cùm hostis generis humani non solùm quasi à Deo, sed etiam quasi ab homine impugnaretur & vinceretur. Pugnauit ergo ille tunc, vt & nos posteà pugnaremus: vicit ille, vt & nos similiter vinceremus. Nulla sunt enim (dilectissimi sine tentationũ experimentis opera virtutis, nulla sine perturbationibus fides, nullum sine hoste certamen, nulla sine congressione victoria. Vita hæc nostra in medio insidiatorũ, in medio præliorũ est. Si nolumus decipi, vigilandum est: si volumus superare, pugnandum est. Et ideo sapientissimus Salomon: Fili, inquit, accedẽs ad seruitutem Dei, præpara animam tuam ad tentationem. Vir enim Dei sapientia plenus, sciens studium religionis laborẽ habere certaminis, cum præuideret pugnę periculum, antè admonuit pugnaturum, ne fortè si ad ignorantem tentator accederet, imparatum citius vulneraret: Nos itaque (dilectissimi) qui diuinis institutionibus eruditi, ad agonem præsentis certaminis scienter accedimus, audiamus dicentem Apostolum: Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritalia nequitiæ in cœlestibus. Et nõ ignoremus, quòd hi hostes nostri contra se geri omnia sentiunt, quæcunq; nos pro nostra salute agere tentamus, & hoc ipso, quòd boni aliquid appetimus, aduersarios prouocamus. Hæc enim inter nos atq; illos per diabolicæ inuidiæ fomitẽ inueterata dissensio est, vt quia illi ab ijs bonis exciderũt, ad quæ nos Deo auxiliante prouehimur, nostris iustificationibus torqueãtur. Si ergo nos corripimur, illi corruũt: si nos cõualescimus, illi infirmantur. Remedia nostra plagæ ipsorum sunt, quia curatione nostrorum vulnerum vulnerantur. State ergo (dilectissimi) vt Apostolus ait: succincti lũbos mentis vestræ in veritate, & calceati pedes in præparatione Euangelij pacis, in omnibus sumentes scutũ fidei, in quo possitis omnia tela maligni ignea extinguere, & galeam salutis assumite, & gladiũ spiritus, quod est verbũ Dei. Videte (dilectissimi) quàm potentibus nos telis, quàm insuperabilibus munimentis dux multis insignis triumphis, & inuictus Christianæ militiæ magister armauerit. Succinxit lumbos baltheo castitatis, calceauit pedes vinculis pacis: quia & discinctus miles citò ab impudicitiæ incentore vincitur, & non calceatus, facilè à serpente mordetur. Scutum fidei ad protectionem totius corporis dedit, capiti galeam salutis imposuit, dexteram gladio, id est, verbo veritatis instruxit, vt spiritalis præliator non solùm

Rom. 8.
Vera hominis pax libertas.
Sacratissimi Quadragesimæ dies.
Tẽtari cur Christus voluerit.
Tentationes necessariæ.
Eccles. 2.
Ephes. 2.
Dissensio inter nos & dæmones.
Ibidem.
Arma Christiani.

ſolùm ſit tutus à vulnere,ſed & repugnantem valeat vulnerare.His igitur dilectiſsi- *Ieiunandū*
mi freti armis,impigrè atque intrepidè propoſitum nobis certamen ineamus, vt in *quomodo*
iſto ieiuniorum ſtudio,non eo tantùm ſimus fine conditi, vt ſolam ciborū abſtinē- *ſit.*
tiam putemus eſſe ſectandam.Parum enim eſt,ſi carnis ſubſtantia tenuatur, & animæ fortitudo nō alitur.Afflicto paululùm exteriore homine, reficiatur interior, & ſubtracta ſaturitate corporea,ſpiritalibus mens delicijs roboretur. Circunſpiciat ſe omnis anima Chriſtiana & ſeuero examine cordis ſui interna diſcutiat. Videat ne quid ibi diſcordiæ inhæſerit,ne quid cupiditatis inſederit. Incontinentiam caſtitas procul pellat,mendacij tenebras lux abigat veritatis.Quia os quod mentitur,animā
mentientis interficit.Detumeſcat ſuperbia,humilitas adſumatur, reſipiſcat iracun- *Sapient. 1.*
dia,comminuantur iacula noxarum,& obtrectatio linguæ frenetur. Ceſſent vindi-
dictæ,& obliuioni mandentur iniuriæ.Omnis poſtremò plantatio,quam non plan *Matt. 15.*
tauit pater cœleſtis,radicitùs auferatur.Tunc enim in nobis bene virtutum ſemina nutriuntur,quādo ab agro cordis noſtri omne germen externum euellitur. Si quis ergo in quempiā ita cupiditate vltionis exarſit, vt eum aut carceri traderet, aut vinculis alligaret,abſolutionem non ſolùm inſontis,ſed etiam eius, qui pœna dignus
videtur,acceleret, vt illa dominicæ orationis regula fidenter vtatur,dicens: Dimit- *Matt. 6.*
te nobis debita noſtra,ſicut,& nos dimittimus debitoribus noſtris. Quam partem petitionum ita Dominus ſpeciali inſinuatione commendat, vt totius orationis ef-
fectus in hac conditione conſiſtat. Si enim inquit, dimiſeritis hominibus peccata *Matt. 18.*
eorum,dimittet & pater veſter vobis,qui in cœlis eſt. Si autem non dimiſeritis ho- *Efficaciß-*
minibus, nec pater veſter dimittet vobis peccata veſtra. Proinde (dilectiſsimi) me- *ma vulne-*
mores infirmitatis noſtræ,quia facilè in quælibet delicta prolabimur,hoc potentiſ- *rum cura-*
ſimum remedium & iſtam efficaciſsimam vulnerum noſtrorum curationem nulla- *tio quæ ſit.*
tenùs negligamus. Remittamus, vt remittatur nobis: demus veniam, quā rogamus,
& non ſtudeamus vindicari,qui nobis precamur ignoſci.Pauperum gemitus ſurdo *1. Cor. 5.*
non tranſeamus auditu,& miſericordiam indigentibus prompta benignitate præſtemus,vt miſericordiam in iudicio poſsimus inuenire. Ad quam perfectionem,qui ſtudium ſuum gratia Dei adiutus intenderit, hic ſanctum ieiunium fideliter peraget,hic à fermento malitiæ veteris alienus,in azymis ſynceritatis & veritatis ad beatum paſcha perueniet,& per nouitatem vitæ dignà lætabitur in ſacramento reformationis humanæ per Chriſtum Dominum noſtrum,qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Sermo ſecundus de Quadrageſima.

Viuendum eſt in Quadrageſima religioſius, quia tunc diabolus aduerſum nos acriore ſæuit inuidia.

LIcet nobis (dilectiſsimi appropinquante feſtiuitate paſchali ieiuniū Quadrageſimæ ipſe legitimi temporis recurſus indicet, cohortatio tamen etiam noſtri ſermonis adhibenda eſt,quæ auxiliante Domino,nec inutili ſit pigris,nec oneroſa deuotis. Nā cùm omnem obſeruantiam noſtram ratio iſtorum dierum poſcat augeri, nemo eſt (vt confido) de vobis,qui ſe ad opus bonum non gaudeat incitari. Natura enim noſtra,manēte adhuc mortalitate,mutabilis, etiam ſi ad ſumma quæque ſtudio prouehatur, ſemper tamen ſicut poteſt habere quo recidat, ita poteſt
habere, quo creſcat. Et hæc eſt perfectorum vera iuſtitia, vt nunquam præſu- *Vera per-*
mant ſe eſſe perfectos, ne ab itineris nondum finiti intentione ceſſantes, ibi inci- *fectorum*
dant deficiendi periculum, vbi proficiendi depoſuerint appetitum. Quia ergo *iuſtitia*
nemo noſtrum (dilectiſsimi) tam perfectus eſt & ſanctus, vt perfectior & ſan- *quæ ſit.*
ctior eſſe non poſsit, omnes ſimul ſine differentia graduum, ſine diſcretione
merito-

meritorum, ab ijs quæ peruenimus, in ea quæ non apprehẽdimus pia auiditate curramus, & ad mensuram consuetudinis nostræ necessarij aliquid addamus augmenti. Parum enim religiosus alio tempore demonstratur, qui in his diebus religiosior
1.Cor.16. non inuenitur: Vnde oportunè auribus nostris lectio apostolicæ prædicationis insonuit, dicens: Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. Quid enim acceptius hoc tempore? quid salubrius his diebus? in quibus vitijs bellum indicitur, & omnium virtutum profectus augetur. Semper quitem tibi ô anima Christiana vigilandum contra salutis tuæ aduersarium fuit, ne vllus pateret locus tẽtatoris insidijs, sed modò tibi maior cautio & solicititior adsumenda prudentia est, quando idem hostis tuus acriori sæuit inuidia. Nunc autem in toto mundo potestas ei antiquæ dominationis aufertur, & innumera illi captiuitatis vasa rapiuntur. Renunciatur atrocissimo prædoni à populis omnium nationum omniumque linguarum, & nullum iam genus hominum reperitur, quod non tyrannicis legibus reluctetur, dũ per omnes fines terræ regeneranda in Christo multorum millium millia præparantur: & appropinquante nouæ creaturæ ortu, spiritalis nequitia ab ijs quos possidebat excluditur. Fremit ergo expoliati hostis impius furor, & nouum quęrit lucrum,
Dæmonis calliditas. quia ius perdidit antiquum. Captat indefessus, & peruigil, si quas reperiat oues à sacris gregibus negligentiùs euagantes, quas per procliua voluptatum & per deuexa luxuriæ in diuersoria mortis inducat. Inflammat itaque iras, nutrit odia, acuit cupiditates, irridet continentiam, incitat gulam. Quem enim tentare non audeat, qui nec ab ipso Domino nostro Iesu Christo conatum suæ fraudis abstinuit? Nam sicut Euangelica patefecit historia, cum saluator, qui erat verus Deus, vt verum se homi-
Matt.4. nem etiam demonstraret, & impias opiniones totius erroris excluderet, post quadraginta dierum noctiumq; ieiunium infirmitatis nostræ in se recepisset esuriẽ, gauisus diabolus signum se in eo passibilis atque mortalis inuenisse naturæ, vt exploraret potentiam quam timebat: Si filius Dei, inquit, es, dic vt lapides isti panes fiant. Poterat itaque istud omnipotens, & facile erat, vt ad creatoris imperium in quam iuberetur speciem cuiuslibet generis creatura transiret, sicut cùm voluit, in conuiuio nuptiali aquam mutauit in vinum, sed hoc magis salutiferis dispensationibus
Ioan.2. congruebat, vt nequissimi hostis astutia non potentia deitatis, sed humilitatis mysterio vinceretur. Deniq; fugato diabolo, & omnibus artibus callidi tentatoris eius, accesserunt ad Dominum angeli, & ministrabant ei, vt veri hominis & veri Dei & apud dolosas interrogationes inuiolata esset humanitas, & apud sancta obsequia manifesta diuinitas. Confundantur itaque filij diaboli atque discipuli, qui repleti inspiratione viperea, simplices quosq; decipiunt, negantes in Christo vtramque veram esse naturam, dum aut deitatem homine, aut hominem deitate dispoliant, cùm vnius temporis gemino documento vtraque falsitas sit perempta: quia & per famem
Matt.4. corporis perfecta humanitas, & per famulantes angelos demonstrata est perfecta di-
Deut.6. uinitas. Quia ergo (dilectissimi) sicut redemptoris nostri magisterio edocti sumus, non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo Dei, dignumq; est, vt populus Christianus in quantacunq; abstinentia constitutus, magis desideret se Dei verbo, quàm
Ieiunium verum. cibo satiare corporeo, prompta deuotione & alacri fide suscipiamus solenne ieiunium, non in sterili inedia, quam plerunq; & imbecillitas corporis & auaritiæ morbus inducit, sed in larga beneuolentia celebrandum, vt scilicet simus de illis, de qui-
Matt.5. bus ipsa veritas dicit. Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabũtur. Diliciæ igitur nostrę sint opera pietatis, & illis cibis, qui nos ad æternitatem nutriunt, impleamur. Lætemur in refectionibus pauperum, quos impendia nostra satiauerint. Iucundemur in vestitu eorum, quorum nuditatem indumentis necessarijs texerimus. Sentiant humanitatem nostram ægritudines decumbentium, imbecillitates debilium, labores exulum, destitutio pupillorum, & desolatarum lamenta viduarum, in quibus iuuandis nemo est, qui non aliquam possit exequi beneuolentiæ portionem. Nulli enim paruus est census, cui magnus est animus: nec de rei familiaris

miliaris modo, mensuram miserationis pendet ac pietatis. Nunquam merito caret, etiam in tenui facultate, bonæ voluntatis opulentia. Maiora quidem impendia sunt diuitum & minora mediocrium: sed non discrepat fructus operum, vbi idem est affectus operantium. In ista autem (dilectißimi) exercendarum oportunitate virtutũ, sunt etiam insignia opera coronarum, quę nullo horreorum dispendio, nulla diminutione pecuniæ capiantur, si pellatur lasciuia, si abdicetur ebrietas, & carnalis concupiscentia castitatis legibus edometur. Si odia transeant in dilectionem, si inimicitiæ conuertantur in pacem, si tranquillitas extinguat iram, si mansuetudo remittat iniuriam, si denique dominorum atque seruorum tam ordinati sint mores, vt & illorum potestas mitior, & istorum sit disciplina deuotior. Hac igitur obseruantia (dilectißimi) obtinebitur misericordia Dei, & abolito peccatorũ reatu, religiosè venerandũ pascha celebrabitur. Quod & Romani orbis pijßimi Imperatores sancta antiquitus obseruatione custodiunt, qui in honorem dominicæ paßionis altitudinẽ suæ potestatis inclinant, & constitutionum suarum seueritate mollita, multarum culparum reos præcipiunt relaxari, vt in diebus, quibus mundus saluator miseratione diuina, etiam ipsorum supernæ bonitatis imitatrix sit æmulanda clementia. Imitentur igitur Christiani populi principes suos, ad domesticam indulgentiam regijs incitentur exemplis. Non enim priuatas leges fas est austeriores esse quàm publicas. Remittantur culpæ, vincula soluantur, deleantur offensæ, pereant vltiones, vt sacra festiuitas per diuinam atque humanam benignitatem omnes lætantes, omnes habeat innocentes, per Dominum nostrum Iesum Christum, qui cum Deo patre & spiritu sancto viuit & regnat Deus per infinita secula seculorum, Amen.

Voluntas bona remuneratur.

Romani imperatores quãdo legum suarum relaxent seueritatem.

Sermo tertius de Quadragesima.

Non præsumendum de non peccandi facilitate, & de calliditate diabolicæ tentationis.

SEmper quidem nos (dilectißimi) sapienter & sanctè viuere decet, & in id voluntates nostras actionesq; dirigere, quod diuinæ nouimus placere iustitiæ. Sed quum ij appropinquant dies, quos illustriores nobis salutis nostræ sacramenta fecerunt, diligentiore solicitudine corda nostra sunt mundanda, & studiosiùs exercenda est disciplina virtutũ, vt sicut ipsa mysteria quadã sui parte maiora sunt, ita & nostra obseruantia superet in aliquo consuetudinem suam, & cui festiuitas est celebranda sublimior, ipse quoque reperiatur ornatior. Si enim rationabile & quodammodò religiosum videtur, per diem festum in vestitu nitidiore prodire, & habitu corporis hilaritatem mentis ostendere, si ipsam quoque orationis domum propensiore tunc cura & ampliore cultu, quantùm possumus, adornamus: nónne dignum est, vt anima Christiana, quæ verum viuumq; Dei templum est, speciem suam prudenter exornet, & redemptionis suæ celebratura sacramẽtum, omni circunspectione præcaueat, ne vlla eam macula iniquitatis obfuscet, aut duplicis cordis ruga dedecoret? Nam quid prodest honestatis formam præferens cultus exterior, si interiora hominis aliquorum sordeant contaminatione vitiorum? Omnia igitur, quæ animi puritatem & speculum mentis obnubilant abstergenda sedulò, & quadã elimatione radenda sunt. Scrutetur quisque conscientiam suam, seque ante se statuat proprij censura iudicij. Videat si in secreto cordis sui illam, quam Christus dat, inuenit pacem, si desiderium spiritus nulla concupiscentia carnis impugnat, si humilia non spernit, si alta non appetit, si iniquo non delectatur lucro, si immoderato rerum suarum non gaudet augmento, si denique aliena felicitate non vritur, aut inimici miseria non lætatur, & quum harum perturbationum nihil in se fortè repere-

In Quadragesima viuendũ religiosius.

Conscientia ut excutienda. Ioan. 14.

rit, ſyncero diſquirat examine, qualium cogitationum ſpecie frequẽtetur: & vtrum nullis vanitatum imaginibus acquieſcat, vel quàm citò animum ab ijs, quæ noxiè blandiuntur, abducat. Nam nullis illecebris commoueri, nullis cupiditatibus titillari, non eſt iſtius vitæ, quæ tota tentatio eſt, & qua nimirum vincitur, qui vinci ab eadem non veretur. Superbum eſt enim de non peccandi facilitate præſumere, quũ hoc ipſum præſumpſiſſe, peccatum ſit, dicente beato Ioanne apoſtolo: Si dixerimus quia peccatum non habemus, noſipſos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt. Nemo igitur (dilectiſsimi) ſe fallat, nemo ſe decipiat: neque ita quiſquã de cordis ſui puritate confidat, vt putet ſe nullis tentationum periculis ſubiacere, quum peruigil ille tentator eos acrioribus pulſet inſidijs, quos maximè videt abſtinere à peccatis. Nam à quo dolos ſuos contineat, qui ipſum quoque Dominum maieſtatis auſus eſt calliditatis ſuæ fraude tentare? Viderat ſuperbiam ſuam baptizati Domini Ieſu humiltate calcatam, intellexerat quadraginta dierum ieiunio omnem cupiditatẽ carnis excluſam, & tamen non deſperauit de artibus ſuæ malitiæ *ſpiritalis improbitas, tantumq; ſibi de naturæ noſtræ mutabilitate promiſit, vt quem verum experiebatur hominem, præſumeret poſſe fieri peccatorem. Si ergo ab ipſo Domino & ſaluatore noſtro deceptionum ſuarum diabolus non reuocauit inſidias, quanto magis fragilitatem noſtram impugnare præſumet, quos exinde vehementiori odio & inuidia ſæuiore perſequitur, ex quo ei in baptiſmo renũciauimus, & ab illa cui dominabatur, origine, in nouam creaturam diuina regeneratione tranſiuimus? Vnde quia dum mortali carne circundamur, non deſinit nobis antiquus hoſtis laqueos peccati vbique prætendere, & tunc maximè aduerſus Christi membra ſæuire, quando ab eis ſunt celebranda ſacratiora myſteria, meritò doctrina ſpiritus ſancti hac eruditione imbuit populum Chriſtianum, vt ad paſchale feſtũm quadraginta dierum continentia ſe præpararet. Cuius purificationis ratio iam nos ad obſeruantiam ſuæ ſalubritatis inuitat, & diligentiam nobis propoſitæ caſtigationis indicit. Quanto enim ſanctius quiſque hos dies inuenietur egiſſe, tanto probabitur paſcha Domini honoraſſe religioſiùs. In diebus igitur ſanctorum ieiuniorum pietatis opera, quibus ſemper ſtudendum eſt, abundantius exequamur, miſericotdes ſimus ad omnes, maximè autem ad domeſticos fidei, vt in ipſis quoq; eleemoſynarum diſtributionibus bonitatem patris cæleſtis imitemur, qui ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos, & pluit ſuper iuſtos & iniuſtos. Quamuis ergo fidelium præcipuè adiuuanda ſit paupertas, etiam illi tamen qui nondum Euangelium receperunt, in ſuo labore miſerandi ſunt: quia in omnibus hominibus, naturæ eſt diligenda communio: quæ nos etiam ijs benignos debet efficere, qui nobis quacunq; ſunt conditione ſubiecti, maximè ſi eadem gratia iam renati, & eodem ſanguinis Chriſti precio ſunt redempti. Simul enim & cum iſtis habemus, quòd ad imaginem Dei conditi ſumus, nec carnali origine à nobis, nec ſpiritali natiuitate diuiſi ſunt. Eodem ſpiritu ſanctificamur, eadem fide viuimus, ad eadem ſacramenta concurrimus. Non ſpernatur hæc vnitas, nec vilis nobis ſit tanta communio, ſed hoc ipſum nos per omnia facit mitiores, quòd eorum vtimur ſubiectione, cum quibus vni Domino eadem ſubijcimur. Si qui ergo horum grauioribus dominos ſuos offendere delictis, indulgentiam nunc in diebus reconciliationis accipiant. Auferat miſeratio ſeueritatem, & venia deleat vltionem. Nullum cuſtodia teneat, nullum carcer includat, quoniam Deus noſter miſericordiam ſuam hac conditione promiſit, vt remittenda ſibi is noſſet peccata propria, qui remiſiſſet aliena. Diſſenſionum materiæ (dilectiſsimi & inimicitiarum aculei conterantur. Ceſſent odia, deficiant ſimultates, in vnitatem dilectionis omnia Chriſti membra conueniant. Beati enim pacifici, quia filij Dei vocabuntur, nec ſolùm filij, ſed etiam hæredes, cohæredes autem Chriſti, qui viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Ioã 7. *1. Ioan. 2.* **ſpecialis* *Diabolus quando acriùs ſæuiat.* *Galat. 6.* *Matt. 5.* *Seruis vt gratificãdum.* *Matt. 18.* *Matt. 5.* *Rom. 8.*

Sermo

Sermo quartus de Quadragesima.

Abstinendum in Quadragesima ab omnibus vitijs, & misericordię operibus incumbendum, atq; de Manichęorum impietate.

PRædicaturus vobis (dilectissimi) sacratissimum maximumq; ieiuniũ, quo aptiùs vtar exordio, quàm vt verbis Apostoli, in quo Christus loquebatur, incipiam dicamq; quod lectum est: Ecce nunc tẽpus acceptabile, ecce nunc dies salutis? Quamuis enim nulla sint tẽpora, quæ diuinis non sint plena muneribus, & semper nobis ad misericordiam Dei per ipsius gratiam præstetur accessus: nunc tamen omnium mentes maiori studio ad spiritales profectus moueri, & ampliori fiducia oportet animari, quando ad vniuersa pietatis officia, illius nos diei, in quo redempti sumus, recursus inuitat, vt excellens super omnia passionis dominicæ sacramentum purificatis & corporibus & animis celebremus. Debebatur quidem tantis mysterijs ita incessabilis deuotio, & continuata reuerentia, vt tales permaneremus in conspectu Dei, quales nos in ipso paschali festo dignum est inueniri. Sed quia hæc fortitudo paucorum est, & dum carnis fragilitate austerior obseruantia relaxatur, dumq; per varias actiones vitæ huius solicitudo distenditur, necesse est de mundano puluere etiam religiosa corda sordescere: magna diuinæ institutionis salubritate prouisum est vt ad reparandam mentium puritatem quadraginta nobis dierum exercitatio mederetur, in quibus aliorum temporum culpas, & pia opera redimerent, & ieiunia casta decoquerent. Ingressuri igitur (dilectissimi) dies mysticos, & purificãdis animis atque corporibus sacratiùs institutos, præceptis æpostolicis obedire curemus, emundantes nos ab omni inquinamento carnis ac spiritus, vt castigatis colluctationibus, quæ sunt inter vtramque substantiam, animus, quem sub Dei gubernaculis constitutum corporis decet esse rectorem, dominationis suæ obtineat dignitatem, vt nemini dantes vllam offensionem, vituperationibus obloquẽtium non simus obnoxij. Digna enim ab infidelibus reprænhensione carpemur, & nostro vitio linguæ impiæ in iniuriam se religionis armabunt, si ieiunantium mores à puritate perfectæ continentiæ discreparint. Non enim in sola abstinentia cibi stat nostri summa ieiunij, aut fructuose corpori esca subtrahitur, nisi mens ab iniquitate reuocetur, & ab obtrectationibus lingua cohibeatur. Sic ergo nobis edendi est moderanda libertas, vt etiam aliæ cupiditates eadem lege frenentur. Mansuetudinis & patientiæ, pacis & tranquillitatis hoc tempus est, in quo exclusa omnium contaminatione vitiorum, perpetuitas nobis est obtinenda virtutum. Nunc piarum mentium fortitudo donare culpas, negligere contumelias, & obliuisci assuescat iniurias. Nunc fidelis animus per arma iustitiæ à dextris se exerceat & sinistris, vt per gloriam & ignobilitatem, & per infamiam & bonam famam, securam conscientiam constantemq; probitatem nec laudes inflent, nec opprobria defatigent. Religiosorum modestia non sit mœsta, sed sancta, nec inueniantur in eis vllarum murmura querelarum, quibus nunquam desunt sanctorum solatia gaudiorum. Non timeatur inter opera misericodiæ terrenarum diminutio facultatum. Semper diues est Christiana paupertas, quia plus est quod habet quam quod non habet. Nec pauet in isto mundo indigentia laborare, cui donatum est, in omnium rerum Domino omnia possidere. Operantibus ergo quæ bona sunt, non est omnino metuendum, ne eis desit facultas operandi, quum & in duobus nummis euangelicæ illius viduæ sit laudata deuotio, & pro calice aquæ frigidæ præmium habeat gratuita largitio. Ex affectibus enim piorum benignitatis mensura taxatur, & nunquam eum miserendi efficacia deserit, in quo misericordia ipsa non deficit. Experta est hoc

Quadragesimæ sacratißimum ieiunium.
2. Cor. 6.
Paßio domini vt celebranda.
Ieiunium Quadragesimæ diuinitus institutum.
2. Cor. 7.
2. Cor. 6.
Ieiunium Christianum quid sit.
2. Cor. 6.
Luc. 21.
Matt. 10.

3.Reg.17. vidua illa de Sarepta, quæ beato Heliæ in tempore famis vnius diei cibum, quem solum habebat, apposuit, & prophetæ esuriem necessitati suæ præferens, exiguum farinæ & pusillum olei incunctanter expendit. Sed non defuit ei, quod fideliter erogauit, & in vasis pia effusione vacuatis, fons nouæ vbertatis exortus est, vt sanctis vsibus non minueretur eius substantiæ plenitudo, cuius nõ fuerat formidata defectio. Ijs autem studijs (dilectissimi) ad quæ vos voluntariè confidimus præparatos, non ambigatis diabolum, qui omnium virtutum est aduersarius, inuidere, & ad hoc vim suæ malignitatis armare, vt pietati laqueos de ipsa pietate prætendat, & quos nõ potuerit dejicere per diffidentiã, conetur superare per gloriam. Vicinũ enim est rectis actionibus superbiæ malũ, & de proximo semper virtutibus insidiatur elatio. Quia diffile est, vt laudabiliter viuentem laus non capiat humana, nisi vt scriptum est, qui gloriatur, in Domino glorietur. Cuius verò ille hostis nequissimus non audeat impugnare propositum, cuius non appetat violare ieiunium, quando versutias suas, sicut euangelica lectione patefactum est, nec ab ipso mundi saluatore continuit? Expauescens enim in illo quadraginta dierum noctiumq; ieiunium, explorare callidè voluit, vtrùm hanc continentiam donatam haberet, an propriam: vt non metueret deceptionum suarum opera soluenda, si Christus eius esset cõditionis, cuius & corporis. Primo itaq; dolo scrutatus est, an ipse esset substantiarum creator, qui rerum corporearum posset, in quæ vellet, mutare naturas. Secundo, an sub humanæ carnis specie diuinitas obumbrata tegeretur, cui facile esset peruium sibi aëra facere, & terrena per vacuum membra librare. Sed cum illi Dominus iustitiam malluisset opponere veri hominis, quàm potentiã manifestare deitatis, ad hoc conuertit tertiæ fraudis ingenium, vt eum, in quo diuinæ potestatis signa cessauerant, dominandi cupiditate tentaret, & ad venerationem sui regna mundi pollicendo traduceret: Sed prudentiam diaboli stultam fecit sapiẽtia Dei, vt superbus hostis hominem videns, quẽ aliquando superauerat, non metueret eum persequi, quem pro omnibus oportebat occidi. Huius igitur aduersarij dolos, non solùm in illecebris gulæ, sed etiam in proposito abstinentiæ caueamus. Qui enim sciuit humano generi mortem inferre per cibum, nouit & per ipsum nocere ieiunium: & ad contrariæ fraudis effectum famulis vtendo Manichæis, sicut per serpentem intulit interdicta præsumi, ita per famem suadet concessa vitari. Vtilis quidem est abstinentia, quæ parco assueta victui, delicia rum cohibet appetitum. Sed væ illorum dogmati, apud quos etiam ieiunando peccatur, Damnant enim creaturarum naturam in creatoris iniuriam, & contaminari edentes asserunt ijs, quorum non Deum, sed diabolum conditorem esse definiunt, cum prorsus nulla sit substantia mala, nec ipsius mali sit vlla natura. Omnia enim bona bonus author instituit, & vnus est vniuersarum rerum creator, qui fecit cælum & terram, mare & omnia quæ in eis sunt. Ex quibus quicquid homini ad cibũ potumq; concessum est, sanctũ & mundũ est in sui generis qualitate. Quòd si immoderata auiditate sumatur, nimietas edaces & bibaces dedecorat, nõ cibi neq; poculi natura contaminat. Omnia enim, sicut Apostolus ait, munda sunt mundis. Coinquinatis autem & infidelibus nihil est mundũ, sed coinquinata sunt eorũ mens & conscientia. Vos autẽ (dilectissimi) catholicæ matris sancta generatio, quos in schola veritatis spiritus sanctus erudiuit, libertatẽ vestram cõgrua ratione moderamini, scientes quoniam bonum est & à licitis abstinere, & cùm castigatiùs viuendum est, ita discernere cibos, vt vsus eorum semoueatur, non natura damnetur. Nulla itaque vos contagionis huius aspergat impietas, qui sua maximè obseruantia polluuntur, seruientes creaturæ potiùs quàm creatori, & luminaribus cœli stultam abstinentiã deuouentes: quos nemo ambigat esse Manichæos, qui in honorem solis ac lunæ die dominico & secunda feria depræhensi fuerint ieiunare. Vno enim peruersitatis suæ opere, bis impij, bis prophani sunt, qui ieiunium suum, & ad syderum cultum, & ad resurrectionis Christi instituere contemptum. Abdicant enim se sacramento salutis humanæ, & Christum Dominum nostrum, sicut in veritate carnis nostræ denegant

Marginal notes: *Superbia bonis operibus insidiatur.* — *1.Cor.4.* — *2.Cor.10.* — *Matt.4.* — *Diabolus qua ratione Christũ tentarit.* — *Omnis substantia bona est.* — *Ad Tit.1.* — *Rom.1.* — *Manichæi dominica die & secũda feria ieiunarũt.*

natum:

natum: ita mortuum verè & resurrexisse non credunt. Et ob hoc diem salutis & lætitiæ nostræ sui ieiunij mœrore condemnãt. Cumq; ad tegendam infidelitatem suam nostris audeant interesse mysterijs, ita in sacramentorum communione se temperant, vt interdum tutiùs lateant: ore indigno Christi corpus accipiunt, sanguinẽ autem redemptionis nostræ haurire omnino declinant. Quod ideò vestram volumus scire sanctitatem, vt nobis huiuscemodi homines & his manifestentur indicijs, & quorum depræhensa fuerit sacrilega simulatio, notati & proditi à sanctorum societate, sacerdotali authoritate pellantur. De talibus enim beatus Paulus apostolus Ecclesiam Dei prouidè monet, dicẽs: Rogamus autem vos fratres, vt obseruetis eos, qui dissensiones & offendicula præter doctrinam, quam vos didicistis, faciũt, & declinate ab illis. Huiuscemodi enim Christo Domino non seruiunt, sed suo ventri, & per dulces sermones & benedictiones seducunt corda innocentium. His ergo (dilectissimi) admonitionibus nostris, quas auribus vestris contra execrabilem sectam frequenter ingessimus, sufficienter instructi, sanctos Quadragesimæ dies pia deuotione suscipite, & ad promerendam misericordiam Dei per opera vos misericordiæ præparate, iram extinguite, odia deponite, vnanimitatem diligite, & synceris vos humilitatis officijs inuicem præuenite. Seruis, & his qui vobis subiecti sunt, cum æquitate dominamini. Nullus eorum aut claustris crucietur aut vinculis: cessent vindictæ, remittantur offensæ, seueritas lenitate, indignatio mansuetudine, discordia pace mutetur. Omnes nos modestos, omnes placidos, omnes experiantur benignos, vt ieiunia nostra accepta sint Deo. Cui ita demum sacrificium veræ abstinẽtiæ & veræ pietatis offerimus, si nos ab omni malitia contineamus. Cum inimicis autẽ Crucis Christi nulla consensione iungamur, ne impiorum cõsortio sanctitas fidelium polluatur. Lux separetur à tenebris, & fugiant filios diaboli filij veritatis. In templum enim Domini, quod est Ecclesia Christi, nil contaminatum inferri, nil prophanum oportet admitti: vt omni immunditia à penetralibus cordis exclusa, sanctificetur ieiunium nostrum, & simus æternum sancti spiritus habitaculum, qui nos à peccatorum sordibus emundatos & possidere dignetur semper & regere. Secunda igitur & quarta & sexta feria ieiunemus: sabbato autem apud sanctum Petrum vigilias celebremus, qui commendati sibi gregis curam habere non desinens, custodiam nobis de suis precibus obtinebit, auxiliante Deo nobis per omnia, cui cum filio & spiritu sancto vna est deitas, vna maiestas, in secula seculorum, Amen.

Manichæorum simulata communio.

Rom. 16.

Opera misericordiæ, Dei misericordiam promerentur.

Vitandi hæretici.

Sermo quintus in Quadragesima.

De multitudine periculorum huius vitæ & peccatis remittendis.

APostolica (dilectissimi) doctrina nos admonet, vt deponamus veterem hominem cũ actibus suis, & de die in diem sancta conuersatione renouetur. Si enim templum Dei sumus, & mentium nostrarũ spiritus sanctus habitor est, dicente Apostolo: Vos estis templum Dei viui: multa nobis vigilantia laborandum est, vt cordis nostri receptaculum tanto hospite non sit indignum. Et sicut in domibus manufactis laudabili diligentia prouidetur, vt si quid aut infusione imbrium, aut turbine procellarum, vel ipsa fuerit antiquitate corruptum, in integrum cura restituat: ita iugi oportet solicitudine præcaueri, ne quid in nostris animis incompositum, ne quid inueniatur immundum. Quamuis enim ædificium nostrum sine opere sui non subsistat artificis, nec fabrica nostra possit esse incolumis, nisi ei protectio præfuerit conditoris: tamen quia rationabiles lapides sumus & viua materies, sic nos authoris nostri extruxit manus, vt cum opifice suo etiam is, qui reparatur, operetur. Gratiæ igitur Dei obedientia se humana non subtrahat, nec ab illo bono, sine

Ephes. 4. *Colos. 3.*

1. Cor. 6.

Cooperatores Dei sumus.

quo non potest bona esse deficiat. At si quid sibi impossibile aut arduum in mandatorum effectibus experitur, non in se remaneat, sed ad iubentem recurrat: qui ideo dat præceptum, vt excitet desiderium, & præstet auxilium, dicente Propheta: Iacta in Deum cogitatum tuum, & ipse te nutriet. An fortè insolenter quisquam ita superbit, & ita se illæsum, ita immaculatum esse præsumit, vt nullius iam renouationis indigeat? Fallitur prorsus ista persuasio, & nimia vanitate veterascit, quicunque inter tentationes huius vitæ ab omni se vulnere credit immunem. Plena omnia periculis, plena laqueis. Incitant cupiditates, insidiantur illecebræ, blandiuntur lucra, damna deterrent, amaræ sunt obloquentium linguæ, nec semper veracia sunt ora laudantium. Inde sæuit odium, hinc decipit mendax officium, vt facilius sit vitare discordem, quàm declinare fallacem. In ipsis autem virtutibus obtinendis tam dubius modus & tam incerta discretio est, vt si quisquā inter bonorū malorumq; cōfinia, subtilissimi discriminis potuerit seruare mēsuras, difficile sit, vt bene sibi consciā probitatem obtrectantium lingua non mordeat, & iniquorum euadat opprobria, cui est amica iustitia. Iam cùm ad ipsas rerum temporalium varietates cogitatio humana cōuertitur, quantæ se opponunt caligines, quāti prauarum opinionum oboriuntur errores, vt de obiectu contrariorum sumatur materia querelarum? Nam licet omnium fidelium corda non dubitent, nullis huius mundi partibus, nullisq; temporibus prouidentiam abesse diuinam, nec de stellarum potestate, quæ nulla est, secculiarum negociorum pendere prouentus, sed æquissimo & clementissimo summi regis arbitrio cuncta disponi, quoniam sicut scriptum est: Vniuersæ viæ Domini misericordia & veritas: tamen cùm quædam non secundum desideria nostra procedunt, & sub humani iudicij errore superior est plerunque iniqui causa quàm iusti, vicinum nimis atque contiguum est, vt etiam magnanimos ista concutiant, & in aliquod illicitæ causationis murmur impellant. Siquidem istis varietatibus etiam excellentissimus propheta Dauid vsque ad periculum se turbatum profitetur, & dicit: Mei autem penè moti sunt pedes, penè effusi sunt gressus mei, quia zelaui in peccatoribus, pacem peccatorum videns. Vnde quia paucorum est tam solida fortitudo, vt nulla inæqualitatum perturbatione quatiantur, & multos fidelium non aduersa tantùm, sed etiam secunda corrumpant, sanandis vulneribus, quibus humana infirmitas sauciatur, diligens est adhibenda curatio. Ideo enim de periculis, quibus mundus hic plenus est, quædam breuiter percurri, vt dicente scriptura: Quis gloriabitur castum se habere cor? aut mundum se esse à peccato? omnes sibi intelligāt delictorum indulgentiam & reparationis necessariam esse medicinam. Quando autem oportuniùs (dilectissimi) ad remedia diuina recurrimus, quàm cùm ipsa nobis sacramenta redemptionis nostræ temporum lege referuntur: quæ vt dignius celebremus, saluberrimè nos quadraginta dierum ieiunio præparemus. Non enim ij tātùm, qui per mortis Christi resurrectionisq; mysterium in nouam vitam baptismo sunt regenerante venturi, sed etiam omnes populi renatorum vtiliter sibi & necessariè præsidium huius sanctificationis adsumunt: illi, vt quæ nondum habent, accipiant: isti, vt accepta custodiant. Dicente nanq; Apostolo: Qui stat, videat ne cadat: nemo est tanta firmitate suffultus, vt de stabilitate sua debeat esse securus. Vtamur igitur (dilectissimi) saluberrimi temporis venerabilibus institutis, & solicitiore cura cordis nostri piacula tergamus. Quantumlibet enim castè & sobriè mortalis hæc vita ducatur, quodam tamen puluere terrenæ conuersationis adspergitur, & nitor mentium ad Dei imaginem conditarum non ita à fumo totius vanitatis alienus est, vt nulla possit sorde fuscari, & non semper indigeat expoliri. Quod si etiam cautissimis necessarium est, quanto illis ampliùs est expetendum, qui tota ferè anni spatia aut securiùs, aut fortè negligentiùs transierunt? Quos charitate debita commonemus, vt non ideo sibimet blandiantur, quia nobis conscientiæ singulorum patere non possunt, cum oculos Dei simul vniuersa cernentes, non abdita locorum, non parietum septa secludant: nec solum ei acta & cogitata, verùm & agenda & cogitanda

Psal. 54. *Vita hæc plena periculis.* *Psal. 24.* *Psal. 72.* *Prou. 10.* *Quadragesimæ ieiunium omnibus amplectendum.* *1. Cor. 19.* *Hebr. 4.*

tanda sint cognita. Ista ergo scientia summi iudicis, iste est tremendus aspectus, cui peruium est omne solidum, & apertum omne secretum: cui obscura clarent, muta respondent, silentium confitetur, & sine voce mens loquitur. Nemo patientiam bo- *Rom. 2.* nitatis Dei de peccatorum suorum impunitate contemnat, nec ideo illum æstimet non offensum, quia necdum est expertus iratum. Non sunt longæ vitæ mortalis induciæ, nec diurna est licentia insipientium voloptatum in æternarum dolorem trásitura pœnarum, si dum iustitiæ sententia suspenditur, pœnitentiæ medicina non quæritur. Confugiamus igitur ad præsentem vbique misericordiam Dei, & vt sanctum pascha Domini digna obseruantia celebretur, cunctorum se fidelium corda sanctificent. Mitescat sæuitia, mansuescat iracundia, remitant sibi omnes culpas inuicem suas, nec exactor sit vindictæ, qui petitor est veniæ. Dicentes enim: Dimitte *Matt. 6.* nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, durissimis nos vinculis illigamus, nisi quod profitemur impleamus. Vnde etsi orationis huius sacratissimum pactum non tota sui conditione seruatum est, nunc saltem conscientiam suam vnusquisq; cognoscat, & alienis ignoscendo delictis, abolitionem suorum obtineat peccatorum. Dicente namque Domino, Si dimiseritis hominibus peccata eo- *Matt. 18.* rum, dimittet & vobis pater vester, qui in cœlis est, delicta vestra: non longè est ab *Matt. 6.* vnoquoque quod poscit, cùm de benignitate supplicis sententia pendeat iudican- *Luc. 6.* tis. Qui humanarum precum misericors & iustus auditor, æquitati suæ de nostra lenitate præscripsit, vt non haberet in eos ius seueritatis, quos non inuenisset cupidos vltionis. Clementes autem & mites animos etiam largitas decet. Nihil est enim di- *Misericor-* gnius, quàm vt homo sit sui authoris imitator, & secundum modum propriæ facul- *diæ opera* tatis, diuini sit operis executor. Nam cum aluntur esurientes, vestiuntur nudi, fouē- *exercēda.* tur infirmi, nónne auxilium Dei manus explet ministri, & benignitas serui munus est Domini? Qui cùm ad effectus misericordiæ suę adiutore non egeat, ita suam omnipotentiam temperauit, vt & laboribus hominum per homines subueniret, & meritò Deo gratiæ referentur de pietatis officijs, cuius opera viderentur in famulis. Propter quod ipse Dominus discipulis ait: Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt *Matt. 5.* videant opera vestra bona, & magnificent patrem vestrum, qui est in cœlis: Qui cum eodem patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo sextus de Quadragesima.

Quòd ieiunio corporis & animæ adiungenda sunt opera misericordiæ, quæ magis ex animi affectione, quàm donorum magnitudine pensantur.

SEmper quidem (dilectissimi) misericordia Domini plena est terra, *Psal. 32.* & vnicuique fidelium ad colendum Deum ipsa rerum natura doctrina est, dum cœlum & terra, mare & omnia quæ in eis sunt, bonitatem & omnipotentiam sui protestantur authoris, & famulantium elementorū mirabilis pulchritudo iustā ab intellectuali creatura gratiarū exigit actionē. Sed cùm ad istos dies recurritur, quos *In Quadra-* specialiùs reparationis humanæ sacramenta signarunt, & qui vicino ordine atque *gesima sen-* contiguo festum paschale præcedunt, diligentiùs nobis præparatio religiosæ puri- *ctius viuē-* ficationis indicitur. Quamuis enim in quolibet tempore innocens vita sit multorū, *dum.* & plurimos Deo bonorum actuum consuetudo commendet, non adeò tamen de conscientiæ integritate fidendum est, vt humanam fragilitatem inter scandala tentationesque degentem, nihil potuisse arbitremur, quod læderet eam, incidere, cùm propheta excellentissimus dicat. Quis gloriabitur castum se habere cor? aut mundum se esse à peccato? Et iterum: Ab occultis meis munda me Domine, & ab alie- *Prou. 20.* nis parce seruo tuo. Si autem, quod experimentis probatur, talis conditio est *Psal. 18.*

eorum qui concupiſcentijs renituntur,qui iracundiæ motibus reluctantur,& ipſarum quoque cogitationum arcana caſtigant,vt & nũquam poſsint in cordibus ſuis non inuenire,quod reprobent,& ſæpè aut fallantur occultis, aut decipiantur alienis,quæ in alijs vitia,quę ægritudines quantaq; ſint vulnera,quibus auſterior ſit adhibenda medicina, vt illius ſacramenti, per quod ſoluuntur opera diaboli, non inueniantur alieni? Paſchalis quippe feſtiuitatis hoc proprium eſt,vt tota Eccleſia remiſsione gaudeat peccatorum,quæ non in eis tantum fiat, qui ſacro baptiſmate renaſcantur,ſed etiam in eis,qui dudum in adoptiuorũ ſorte numerantur. Quamuis enim principaliter nouos homines faciat regenerationis ablutio,quia tamẽ ſemper neceſſaria eſt omnibus contra rubiginem mortalitatis quotidiana renouatio,& inter profectuum gradus nullus eſt,qui nõ ſemper melior eſſe debeat, generaliter adnitendum eſt,vt in die redemptionis nemo inueniatur in vitijs vetuſtatis. Quod ergo (dilectiſsimi) in omni tempore vnumquenque conuenit facere Chriſtianum,id nũc ſolicitiùs eſt & deuotiùs exequẽdum, vt apoſtolica inſtitutio quadraginta dierum ieiunijs impleatur,non ciborum parcitate tantummodò,ſed priuatione maximè vitiorum. Nam cùm ad hoc caſtigatio iſta ſumatur,vt carnalium deſideriorũ fomites ſubtrahantur,nullum magis ſectandum eſt continentiæ genus,quàm vt ſemper ſimus ab iniuſta voluntate ſobrij,& ab inhoneſta actione ieiuni. Quæ deuotio non omittit ægros,non ſecernit inualidos,quia & in languido atq; inutili corpore poteſt animi integritas reperiri,ſi vbi fuit ſedes prauitatis, ibi confirmentur fundamenta virtutis. Et ideo infirmæ carnis iſta ſufficit ægritudo,quæ ſæpè menſuram voluntariæ afflictionis excedit tantùm,vt mens officij ſui impleat partes,& quæ corporea epulatione non vtitur,nulla iniquitate paſcatur. Rationabilibus autem ſanctisq; ieiunijs nulla vtiliùs,quàm eleemoſynarum opera copulantur, quæ vno miſericordiæ nomine multas laudabiles pietatis continent actiones,vt omnium fidelium pares animi eſſe poſsint etiam inter impares facultates. Dilectio enim quæ ſimul Deo hominiq; debetur,nullis vnquam impeditur obſtaculis,vt non ei ſemper bene velle ſit liberum. Dicentibus quippe angelis: Gloria in excelſis Deo,& in terra pax hominibus bonæ voluntatis,non ſolùm virtute beneuolentiæ,ſed etiam pacis bono beatus efficitur, quicunque alijs quacunque miſeria laborantibus charitate compatitur. Latiſsima enim ſunt opera pietatis,quæ ipſa ſui varietate id veris conferũt Chriſtianis,vt in diſtributione eleemoſynarum non ſolùm diuites & abundantes, ſed etiam mediocres & pauperes,ſuas habeant portiones: & qui largitatis ſunt viribus inæquales,mentis tamen affectione ſint ſimiles. Nam cùm ſub oculis Domini multi in gazophylacio ex opulentia ſua multa conferrent, vidua quædam duos intulit nummos,& talis Ieſu Chriſti teſtimonio meruit coronari,vt in tam paruo muneris modo,omnium fuerit collationi condigna præferri: quia inter magna eorum dona, quibus multa reſidebant,illius quod fuit exiguum,fuit totum. Si verò aliquis tantæ paupertatis coarctatur anguſtijs,vt nec ad duo æra inopi impartienda ſufficiat, habet in præceptis Domini,vnde impleat bonæ voluntatis officium. Siquidem qui ſitienti pauperi calicem aquæ frigidæ miniſtrarit,mercedem eſt ſui operis adepturus, tanta ſeruis ſuis Domino ad obtinendum regnum ſuum præparante compendia,vt etiam præbitio aquæ,cuius vſus gratuitus atque communis eſt,præmio non careret. Quod ne vlla includeret difficultas,de aqua frigida forma eſt, propoſita pietatis, ne putaret ſe mercede cariturum,cui de calefactione potus lignorum impendiũ defuiſſet. De quo tamẽ calice fruſtrà nõ admonet Dominus,vt in nomine ipſius præbeatur: quia hæc, quę per ſe ſunt vilia, fides efficit precioſa: & quæ ab infidelibus miniſtrãtur,etſi fuerint ſumptu magna,omni tamẽ iuſtificatione ſunt vacua. Celebratura igitur paſcha Domini (dilectiſsimi) ita vos ſanctis exercete ieiunijs,vt ab omnibus perturbationibus liberi ad feſta ſacratiſsima veniatis. Superbiæ ſpiritus, de quo ſunt omnia orta peccata, humilitatis amore pellatur: & qui elatione tumerant, mãſuetudine mitigẽtur. Quorũ verò animos aliqua exaſperauit offenſio,recõciliatione ſibi-

Quadrageſima ab Apoſtolis inſtituta.

Ieiunio opera miſericordiæ iungenda.

Luc. 2.

Luc. 21.

Matt. 10.

Paſcha celebraturis vitia profliganda.

sibimet in vnitatem studeant reditæ concordiæ. Nemini malum pro malo reddentes, & donantes inuicem vobis, sicut Christus donauit vobis, humanas inimicitias pace delete, & si qui de subditis vestris aut claustra custodiæ aut vincula meruerunt, misericorditer relaxentur: vt qui quotidianæ indulgentiæ remedijs indigemus, non difficulter peccatis ignoscamus alienis. Dicentes enim ad patrem Dominum nostrum: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, certissimum est, quòd cùm aliorum delictis veniam tribuimus, nobis diuinam clementiam præparamus, per Christum Dominum nostrum, Amen.

Rom.12.

Matt.6.

Sermo septimus de Quadragesima.

De via Domini paranda, deq; fide, charitate & misericordia.

VIrtus (dilectissimi) & sapientia fidei Christianæ, amor Dei est & amor proximi: nec vllo caret pietatis officio, cui studium est colere Deum, & iuuare conseruum. Harum autem affectionum duplex vnitas omni quidem est tempore exercenda, & proficienter augenda, sed nunc incrementis amplioribus dilatanda, & quadraginta dierum ieiunium, quod festi paschalis est præuium, interiorem cordis auditum illius vocis instar moueat, qua verbis Esaiæ prophetæ Ioannes Baptista dicebat: Parate viam Domini, rectas facite semitas eius: Siue enim illam partem populi cogitemus, quæ dudum certamina Euangelici agonis ingressa, per spiritalis studij cursum indesinenter tendit ad palmam: siuæ illam, quæ letalium conscia peccatorũ, per reconciliationis auxilium festinat ad veniam: siue illam, quæ sancti spiritus regeneranda baptismate, vetustate Adam exui, & Christi cupit nouitate vestiri, apte & vtiliter omnibus dicitur: Parate viam Domini, rectas facite semitas eius. Quæ autem viæ Domini, quæúe sint semitæ, eiusdem prædicatoris cohortatione discamus, qui diuinæ gratiæ opera & dona promittens, futurarum commutationum reserabat effectus, addens sententiam prophetici sermonis, & dicens: Omnis vallis implebitur, & omnis collis & mons humiliabitur: & erunt praua in directa, & aspera in vias planas. Vallis itaque mansuetudinem humilium, mons & collis elationem indicat superborum. Sed quia, sicut veritas dicit, qui se humiliat exaltabitur: & qui se exaltat, humiliabitur, meritò & vallibus adimpletio, & montibus est annunciata depressio, vt & plana nihil offensionis, & directa nihil habeant prauitatis. Quamuis enim angusta & ardua sit via, quæ ducit ad vitam, non tamen difficulter incedit, quem veritas confirmat, & pietas: nec caret delectatione gradiendi, cuius iter efficit virtutũ petra solidum, non vitiorum arena succiduum. Verùm vt pleniùs nouerimus, per cuiusmodi vias nobis sit ad promissa Dei tendendũ, audiamus Dauid prophetã quid doceat: Vniuersæ viæ Domini, misericordia & veritas. Forma igitur conuersationis fidelium ab exemplo venit operum diuinorum, & meritò Deus imitationem sui ab eis exigit, quos ad imaginem & similitudinem suam fecit. Cuius vtiq; gloriæ dignitate nõ aliter potiemur, quàm si in nobis misericordia inueniatur & veritas. Per quæ enim ad saluandos saluator aduenit, per hæc ad saluantem debent properare saluati, vt & nos misericordia Dei misericordes, & veritas faciat esse veraces. Sicùt itaque per viam veritatis mens iusta, ita per viam misericordiæ ambulat mens benigna. Nec tamen vnquam itinera ista diuersa sunt, quasi horum bonorum singula diuersis tramitibus expetantur, & aliud sit misericordia crescere, & aliud veritate proficere. Nõ est misericors veritatis alienus: nec iustitiæ capax est veritatis extraneus: nec vtraque virtute vtitur, qui non vtraq; ditatur. Charitas robur fidei, fides fortitudo est charitatis. Et tunc verum nomen ac verus est fructus ambarũ, cùm insolubilis vtriusque manet

Virtus fidei Christianæ, charitas.

Esai.40.
Matt.3.

Esai.40.

Luc.14. & 18.

Matt.7.

Psal.24.

Forma viuendi vnde petenda fidelibus.

Hæc de fide viua accipiẽda sunt. manet connexio. Vbi enim non simul fuerint, simul desunt: quia inuicem sibi & iuuamen & lumen sunt, donec desiderium credulitatis impleat remuneratio visionis: & incommutabiliter videatur, & ametur, quod nunc & sine fide non diligitur, & sine dilectione non creditur. *Galat. 5.* Quia ergo, sicut Apostolus ait, in Christo Iesu nec circuncisio aliquid valet, neque præputium, sed fides, quæ per dilectionem operatur: *Fides quæ per dilectionem operatur, viuificat.* simul atq; coniunctim & charitati studeamus & fidei. Hic est enim quidam efficacissimus geminarum alarum volatus, quo ad promerendum & videndum Deum puritas mentis attollitur, ne onere curarum carnalium deprimatur. Nam qui ait: Impossibile est placere sine fide Deo, idem ait: Si habuero omnem fidem, ita vt montes *Hebr. 11.* transferam, charitatem autem non habeam, nihil sum. Vnde sacramentorũ paschalium diuina mysteria digno suscipiãtur officio, & duo hæc, in quibus omnium præ- *Matt. 22.* ceptorum doctrina concurrit, studiosiùs appetantur: quibus singuli quiq; fideliũ, & sacrificium Deo efficiantùr, & templum. Instet fides sperare, quod credit: instet charitas propitiare, quod diligit, vtrumq; amantis, vtrunq; credentis est. Et cui intelligentiæ concessione subijcimur, eidem pietatis imitatione iungamur. *Leuit. 19. & 20.* Vox Dei est: Sancti estote, quia ego sanctus sum. Et vox Domini est: Estote misericordes, *Luc. 7.* sicut & pater vester misericors est. Ac ne dubitemus Deo tribui, quod impenditur indigenti, dispensatores eleemosynarum quæ commercia ineant, audiamus, Domino dicente, quæ futura sit iudicij sui forma, cùm dicet ad dexteram collocandis: *Matth. 25.* Venite benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi. Esuriui enim, & dedistis mihi manducare. Sitiui, & dedistis mihi bibere. Peregrinus eram, & collegistis me. Nudus eram, & cooperuistis me. Infirmus, & visitastis me. In cercere eram, & venistis ad me. Quærentibus autem iustis, quando & qualiter potuerint ista deprehendere, respondens rex dicet illis: Amen amen dico vobis, quamdiu fecistis vni ex minimis fratribus meis, mihi fecistis. Quid hoc opere fructuosius? quid hac humanitate felicius? quæ vtique laude sua fraudanda non esset, si propter ipsam naturæ communionem iuuando homini ab homine præberetur: sed quia quod non ex fidei procedit fonte, ad præmia æterna non peruenit, alia est conditio operum cœlestium, alia terrenorum. Mundana beneuolentia in ijs, quos adiuuat, habet finem: Christiana pietas in suum transit authorem, dum in ipsum *Matt. 5.* dicamur benigni, quem in nobis fatemur operari, dicente Domino: Sic luceat lux *Deus in nobis efficit bona opera.* vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & magnificent patrem vestrum, qui in cœlis est. Gaude igitur mens fidelium, & gloriam tuam in eius gloria, qui in te operatur, agnoscẽs, de ipsa paschali festiuitate feruesce. Debiti enim tui est, vt ei qui pro omnibus passus est, paratus sis compati. Quoniam pia vita sanctorum nunquam aliena est crucis Christi, dum continentiæ clauis desideria carnis cõfigit, & corporeas cupiditates virtute spiritus in se habitantis interficit. Difficile est quenquam in se non habere, quod perimat. Extinguenda est iracundia, mortificanda superbia, destruenda luxuria. Radix quoq; auaritiæ altiùs persequenda, vt omniũ ma- *Quibus studijs vacandum in Quadragesima.* lorum germen excidi valeat, si eorum potuerit fomes euelli. Cùm autem hac indulgentia indesinẽter sit animus excolendus, & vtendum ita sit corpore, vt rectori suo necessarium præbeat natura inferior famulatum, nunc maximè frenis continentiæ caro moderanda est, & quicquid sublimibus desiderijs obuiat amputandum. Dum enim congruis purificationibus ad celebrandum pascha Domini vtraq; substantia præparatur, profutura omni tempore consuetudo nutritur. Seuera in subditos imperia detumescant, cesset vindicta peccati, & rei criminum ad hos dies peruenisse se gaudeant, in quibus à sanctis pijsq; principibus etiam publicarum austeritas remittitur vltionum. Aboleantur odia, deficiant simultates, pacis & beneuolentiæ multiplicentur affectus, & qui potuit malitia pollui, studeat benignitate purgari. Quoniam iudicium Dei, sicut immitibus vehemens, ita erit misericordibus clemens: & detrusis in ignem gehennæ propter inhumanitatem sinistris, dexteros eleemosynarum pietate laudatos, æterna cœlestis regni beatitudo suscipiet, per Dominum nostrum

nostrum Iesum Christum, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo octauus de Quadragesima.

De vera vtriusque naturæ in Christo substantia & quibus argumentis vtranque naturam probauerit, ac de hæreticis vitandis.

DEuotionis quidem vestræ (dilectissimi) nouimus hunc esse feruorem, vt ieiunijs, quæ Domini pascha præcurrunt, multi nostro præueniatis hortatus. Sed quia vtilitas abstinentiæ non solùm carnis castigationi, verùm etiam mentis necessaria est puritati, obseruantiam vestram sic cupimus esse perfectam, vt sicut desiderij carnis rescinditis voluptates, ita ab animi sensibus excludatis errores. Nam *Errores cauendi.*
paschali festo, in quod omnia religionis nostræ sacramenta concurrunt, is vera & rationabili purificatione se præparat, cuius cor nulla infidelitate polluitur. Dicente *Rom.14.*
enim Apostolo: Omne quod non est ex fide, peccatum est: inutilia erunt & vana eorum ieiunia, quos illusionibus suis decipit mendacij pater, & vera Christi caro non pascit. Sicut ergo diuinis mandatis sanæq; doctrinæ toto corde famulandum *Ioan.8.*
est: ita omni prudentia ab impijs est sensibus abstinendum. Tunc enim mens san- *Ieiuniũ spi-*
ctum agit atque spiritale ieiunium, cùm erroris cibos, atque venena abijcit falsita- *ritale quid*
tis, quæ dolosus ac versutus inimicus nunc insidiosiùs ingerit, quando ipso venerã- *sit.*
dæ festiuitatis recursu omnis Ecclesia ad intelligenda salutis suæ mysteria generaliter commouetur. Is enim resurrectionis Christi verus confessor & cultor est, qui & de passione eius non confunditur, & de corporea natiuitate non fallitur. Nam quidam erubescentes Euangelium crucis Christi, vt audentiùs euacuarent susceptum pro mundi redemptione supplicium, ipsam veræ carnis in Deo negauere naturam, non intelligentes impassibilem Dei verbi atq; incommutabilem deitatem, ita inclinatam ad humanam naturam & ad eius salutem, vt & potenter propria non amitteret, & misericorditer nostra susciperet. Duplicis itaq; in Christo formæ vna persona *In Christo*
est, & filius Dei idemq; filius hominis vnus est Dominus, conditionem seruilem cõ- *gemina na-*
silio pietatis recipiens, nec legem necessitatis incurrens: quia potestate factus est hu- *tura, sed*
milis, potestate passibilis, vt ad destruendum peccati mortisq; dominatum & pœnæ *vna perso-*
capax esset substantia infirmitatis, & nihil gloriæ suæ perderet natura virtutis. Cùm *na.*
itaq; (dilectissimi) legentes vel audientes Euangelium, quædam in Domino nostro Iesu Christo cognoscitis subiecta iniurijs, quædam illustria miraculis, ita vt in eodẽ nunc humana appareant, nunc diuina resplendeant, nolite quicquã horum adscribere falsitati, tanquam in Christo aut sola sit humanitas aut sola diuinitas, sed vtrũque fideliter credite, vtrunque humiliter adorate, vt in vnitate verbi & carnis non sit vlla diuisio. Nec quia manifesta fuerunt in Iesu signa diuina, falsa videantur documenta corporea. Vera & copiosa sunt in Christo vtriusq; testimonia naturæ, ad hoc ex diuini consilij altitudine concurrentia, vt verbo inuiolabili non separato à carne passibili, particeps per omnia intelligatur, & deitas carnis, & caro deitatis. Mens igitur Christiana, fugax mendacij, discipula veritatis, vtere fidenter Euangelica historia, & quæ fideliter & visibiliter sunt gesta per Dominum, tãquam ipsa aggregata cum apostolis, tunc spiritali intellectu, nunc corporeo discerne conspectu. Da homini, quod de muliere puer nascitur: da Deo, quòd nec conceptu læditur virginitas materna nec partu. Formam serui obuolutam pannis, iacentem in præsepio cognosce: sed annunciatam ab angelis, declaratam ab elementis, adoratam à Magis, formam Domini confitere. Humanum intellige, quòd non declinauit nuptiale conuiuium; diuinum approba, quòd aquam conuertit in uinum. *Ioan.2.*

Nostra

Ioan. 11. Nostra tibi innotescat affectio, cùm mortuo amico fletus impenditur: diuina potentia sentiatur, cum idem post quadriduanam iam fœtidus sepulturam, solo vocis *Ioan. 9.* imperio viuificatus erigitur. Lutum de sputo & terra fieri, corporei fuit operis, sed illinc superlitos cæci oculos illuminari, non dubiũ est illius fuisse virtutis, quæ quod *Marc. 4* principijs naturæ non dederat, ad manifestationem suæ gloriæ reseruauit. Veri est hominis fatigationem corpoream somni reuelare quiete, sed veri Dei est, vim sæuientium procellarum præcepti increpatione compescere. *Ioan. 6.* Cibos esurientibus apponere, humanæ benignitatis est, & socialis est animi: sed quinque panibus & duobus piscibus quinque millia virorum, exceptis mulieribus & paruulis, satiare, quis negare audeat opus esse deitatis? Quæ operantibus secum veræ carnis officijs, & se homini & hominem sibi inesse monstrabat, quia non aliter in humana natura sanari poterant originalis vulnera vetustatis, nisi de vtero virginis carnem sibi adsumente Dei verbo, in vna eademq; persona simul & caro nasceretur & verbum. Hanc, (dilectissimi) incarnationis dominicæ fidem, per quam tota Ecclesia corpus est Christi, inconcusso corde seruantes, ab omnibus hæreticorum ieiunante mendacijs, & ita vobis misericordiæ opera credite profutura, ita fructuosè habenda continentiæ puritatem, si mentes vestræ nulla prauarum opinionum contaminatione sorduerint. Abijcite exosa Domino mundanæ argumenta scientiæ, per quam nemo ad cognitionem veritatis potuit peruenire, & hoc fixũ habete in animo, quod dicitis in symbolo. *Ioan. 1.* Credite consempiternum patri filium Dei, per quem facta sunt omnia, & sine quo factum est nihil, secundum carnem quoq; in fine temporum generatum. Credite hunc corporaliter crucifixum, mortuum, suscitatum, & super altitudines cœlestium dominationum eleuatum, in patris dextera constitutum, ad iudicandum viuos & mortuos in eadem carne, qua ascendit, venturum. Hoc enim vniuersis fidelibus *Colos. 3.* Apostolus prædicat, dicens: Si consurrexistis cũ Christo, quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est in dextera Dei sedens: quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram. Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Cum enim Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria. Habentes ergo (dilectissimi) tantæ promissionis fiduciam, estote non solùm spe sed etiã *In Quadragesima maior danda opera pietati.* conuersatione cœlestes. Et quamuis omni tempore studendum sit sanctificationi mentis & corporis, nunc tamen in istis quadraginta dierum ieiunijs solicitioribus vos pietatis operibus expolite, non solùm in distribuendis eleemosynis, quæ magnũ habent emendationis effectum, sed etiam in remittendis offensionibus & peccatorum reatibus relaxandis, vt conditio, quam inter se & hominẽ Deus posuit, non re- *Matt. 6.* sistat orantibus. Dicentes enim secundum doctrinam Domini: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: debemus toto corde implere quod dicimus. Tunc enim fiet, quod in sequentibus postulamus, vt & in tentationes non inducamur, & à malis omnibus liberemur, per Dominum nostrum Iesum Christum saluatorem, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo nonus de Quadragesima.

De persecutione & cruce Christi ferenda, atq; de impietate Manichæi & Apollinaris.

IN omnibus (dilectissimi) solennitatibus Christianis non ignoramus paschale sacramentum esse præcipuum, cui condignè & congruè suscipiendo totius quidem nos temporis instituta reformant, sed deuotionem nostram præsentes vel maximè dies exigunt, quos illi sublimissimo diuinæ misericordiæ sacramento scimus esse contiguos. In quibus meritò à sanctis apostolis per doctrinam spiritus

sancti

ſancti maiora ſunt ordinata ieiunia,vt per commune conſortium crucis Chriſti eti- *Quadrage*
am nos aliquid in eo,quod propter nos geſsit,ageremus,ſicut Apoſtolus ait:Si com- *ſima ab A-*
patimur,& conglorificabimur.Certa atque ſecura eſt expectatio promiſſæ beatitu- *poſtolis in-*
dinis,vbi eſt participatio dominicæ paſsionis.Nemo eſt (dilectiſsimi) cui per condi- *ſtituta.*
tionem temporis ſocietas huius gloriæ denegetur, tanquam tranquillitas pacis va-
cua ſit occaſione virtutis.Apoſtolus enim prædicat,dicens:Oēs qui volunt in Chri *Rom.8.*
ſto piè viuere,perſecutionem patientur,& ideo nunquàm deeſt tribulatio perſecu- *2.Tim. 3.*
tionis,ſi nunquàm deſit obſeruātia pietatis.Dominus enim in exhortationibus ſuis
dicit:Qui non accipit crucem ſuam: & ſequitur me,non eſt me dignus.Nec dubita- *Matt.10.*
re debemus hanc vocem non ſolùm ad diſcipulos Chriſti,ſed ad cunctos fideles to-
tamq; Eccleſiam pertinere,quæ ſalutare ſuum in his qui aderāt vniuerſaliter audie-
bat.Sicut ergo totius eſt corporis piè viuere:ita totius eſt temporis crucem ferre,quę
meritò ferri vnicuiq; ſuadetur,quia proprijs modis atque menſuris ab vnoquoq; to
leratur.Vnum nomen eſt perſecutionis,ſed non vna cauſa eſt certaminis:& plus ple *Perſecutio*
runq; periculi eſt in inſidiatore occulto,quàm in hoſte manifeſto.B.Iob alternanti- *piorū mul-*
bus bonis ac malis mundi huius eruditus piè veraciterq; dicebat: Nónne tentatio eſt *tiplex.*
vita hominis ſuper terram?Quoniā non ſolis doloribus corporis atq; ſupplicijs ani- *Iob 9.*
ma fidelis impetitur,verumetiam ſalua incolumitate membrorū,graui morbo vrge
tur,ſi carnis voluptate mollitur.Sed cum caro concupiſcit aduerſus ſpiritum, ſpiri- *Galat.5.*
tus autem aduerſus carnem, præſidio crucis Chriſti mens rationalis inſtruitur, nec
cupiditatibus noxijs illecta conſentit, quoniam continentiæ clauis & Dei timore
transfigitur.In bono ergo propoſito conſtitutis,inimicitiæ diſsimilium diabolo in- *Mali cur*
ſtigante non deſunt,& facilè in odia prorumpunt,quorum improbi mores deſtabi- *oderint bo*
liores fiunt comparatione rectorum.Iniquitas cum iuſtitia non habet pacem, tēpe- *nos.*
rantiam odit ebrietas,falſitati nulla eſt cum veritate concordia, non amat ſuperbia
manſuetudinem,petulantia verecundiam,auaritia largitatem: & tam pertinaces ha
bet diuerſitas iſta conflictus, vt etiamſi exterius conquieſcat, ipſa tamen piorū cor-
dium penetralia inquietare non deſinat,vt verum ſit,quòd qui voluerint in Chriſto
piè viuere, perſequutionem patientur: & verum ſit, quòd omnis hæc vita tentatio
eſt.Ipſis experimentis ſuis vnuſquiſq; fidelis edoctus Chriſti cruce armetur,vt Chri *Pijs quare*
ſto dignus habeatur.Per iſtum verò agonem (dilectiſsimi) ad præmia æterna tendē- *maxime in*
tibus in eo maximè diaboli inſidiatur aſtutia,vt quorum peruertere nō poteſt pro- *ſidietur*
bitatem,ſubruat fidem.In aliam enim transfertur viam quiſquis à confeſsione veri- *diabolus.*
tatis abducitur,totuſq; eius curſus abſceſsio eſt, & tanto erit morti vicinior, quan-
to fuerit à catholica fide longinquior.Quod etiam in diebus noſtris per ſuam pati-
untur incuriam,qui de ſpiritu olim deſtructi erroris olimq; damnati veterem inſa-
niam conceperunt, qui geminam in Chriſto audent negare naturam: aut non ſu-
ſcepta carnis ſcilicet veritate,aut in carnem deitate conuerſa,vt aut ſecundum Ma- *Manichæ-*
nichæum nulla eius ſit reſurrectio, cuius nulla eſt paſsio: aut ſecundum Apollina- *us.*
rem ipſa deitas verbi mutabilis,ipſa ſit facta paſsibilis. Hoc autem ſentire,hoc auri- *Appollina-*
bus Chriſtianæ plebis ingerere, quid aliud eſt, quàm ipſa religionis noſtræ funda- *ris.*
menta cōuellere?& quòd verus filius Dei,verus ſit filius hominis, denegare?In quo
ſolo eſt humani generis reſtitutio,teſtificata per legem, promiſſa per prophetas, &
omnibus veteris teſtamenti ſignificationibus nunciata,vt magnum illud & ſeculis
omnibus profuturum diuinæ miſericordiæ ſacramentum,quod ſæpe & diu fuerat
ſignatum,in præſtituto tempore non dubitaretur impletum.Vnde licet,ex quò ver
bum caro factum eſt, ita in Chriſto Dei atque hominis vna perſona ſit, vt in nullis *Ioan.1.*
actionibus fiat naturę vtriuſque diuiſio,ſtudet tamen euangelica veritas ipſum,quē
Dei filium prædicat,ſæpiſsimè filium hominis confiteri,vt quamuis ea quæ diſſerū-
tur,alia ſint humanitatis,alia deitatis,ſub nomine tamen filij hominis vtraque me-
morentur: ne fides Dominum Ieſum Chriſtum natum ex Maria virgine, Deum ſi-
mul atq; hominem creditura,cunctetur fateri,aut in Deo humanitatem.aut in ho-

mine deitatem: vt & in verbo ſuſcepti hominis vera ſit humanitas, & in carne ſuſcipientis Dei vera maieſtas. Hæc (dilectiſsimi) per occaſionem feſti paſchalis, cui puritatem cordium præparare debemus, de incarnatione verbi perſtrinxiſſe ſufficiat: quoniam aliquoties hinc inſtructos vos eſſe meminiſtis. Nunc deuotionem veſtram de eo, quod tempus poſcit, admoneo, vt ſanctum ac ſalubre ieiunium operibus pietatis ornetis. Et quia pro indulgentia maximè laborandum eſt delictorum, indubitabilem vobis miſericordiam promittatis, ſi ipſi quoq; circa ſubditos veſtros omnẽ offenſam tranſtuleritis ad veniam. Placidos enim atq; concordes ad tantam feſtiuitatem decet Dei populos conuenire, vt ſeueritas vltionum, quæ nunc etiam in publicis iudicijs relaxatur, multo magis in Chriſtianorum cordibus mitigetur. Quia ad hoc potiùs intenta debet eſſe cura ſanctorum, ne vllus algeat, ne vllus eſuriat, ne quis inopia deficiat, ne quis mœrore tabeſcat, ne aliquem vincula adſtrictũ, ne aliquem habeat carcer incluſum. Quantælibet enim exiſtant cauſæ offenſionis, ab homine tamen in hominem non tam delicti magnitudo, quàm naturæ eſt cogitanda communio, vt de iudicio, quò alterum iudicat, miſericordiam Dei iudicantis obti-
Matt. 5. neat. Beati enim miſericordes, quoniam ipſorum miſerebitur Deus, qui viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Sermo decimus de Quadrageſima.

De laude charitatis, & de offenſis remittendis.

Solennitas Paſchalis cæteris præſtãtior. Inter omnes (dilectiſsimi) dies, quos multis modis honorabiles habet Chriſtiana deuotio, nullus eſt excellentior feſtiuitate paſchali, per quam in Eccleſia Dei vniuerſarum ſolennitatum dignitas cõſecratur. Siquidem etiam ipſa Domini ex matre generatio huic fuit impenſa ſacramento, nec alia fuit Dei filio cauſa naſcendi, quàm vt cruci poſſet affigi. In vtero enim virginis ſuſcepta eſt caro mortalis in carne mortali, completa eſt diſpoſitio paſsionis, effectumq; eſt ineffabili conſilio miſericordiæ Dei, vt eſſet nobis ſacrificiũ redemptionis, abolitio peccati, & ad æter-
Quadrageſimæ ieiuniũ cur paſcha præcedat. nam vitam initium reſurgendi. Conſiderantes autem, quid per crucẽ Domini adepta eſt vniuerſitas mundi, cognoſcimus ad celebrandum paſchæ diem, meritò nos quadraginta dierũ ieiunio præparari, vt digni poſsimus diuinis intereſſe myſterijs. Non enim ſummos tantum antiſtites, aut ſecũdi ordinis ſacerdotes, nec ſolos ſacramentorum miniſtros, ſed omne corpus Eccleſiæ, vniuerſumq; fidelium numerũ ab omnibus contaminationibus oportet eſſe purgatum, vt templũ Dei, cui fundamentũ eſt ipſe fundator, in omnibus lapidibus ſpecioſum, & in tota ſui parte ſit lucidũ. Nam ſi regum ædes & ſublimiorum prætoria poteſtatum, omni ornatu rationabiliter excoluntur, vt excellentiora ſint eorum domicilia, quorum ampliora ſunt merita: quantopere ædificandum, quãto eſt honore decorandum ipſius deitatis habitaculum? Quod licet inchoari & perfici ſine ſuo authore non poſsit, habet tamẽ ab ædificãte donatum, vt etiam labore proprio quærat augmentum. Viua enim rationabiliſq; materies ad extructionem templi iſtius adſumitur, & per ſpiritum gratiæ, vt voluntariè in vnam compagem congruat, incitatur: quæ ideò dilecta, ideo quæſita eſt, vt & ipſa ex nõ quærente quærens, & ex nõ diligente diligens ſit, dicente bea-
1. Ioan 4. to Ioanne apoſtolo: Nos ergo diligamus Deum, quia Deus prior dilexit nos. Quum igitur & omnes ſimul, & ſinguli quiq; fidelium, vnum idemq; Dei templum ſint, ſicut perfectum hoc in vniuerſis, ita perfectum debet eſſe in ſingulis: quia etſi nõ ea-
Charitas omnia facit communia. dem eſt membrorũ omnium pulchritudo, nec in tanta varietate partium meritorũ poteſt eſſe parilitas, cõmunionem tamen obtinet decoris connexio charitatis. In ſancto enim amore conſortes, etiamſi non eiſdem vtuntur gratiæ beneficijs, gaudent tamen inuicem bonis ſuis, & non poteſt ab eis extraneum eſſe quod diligũt: quia in-

cremento ditescunt proprio, qui profectu lætantur alieno. In hac (dilectissimi) vnitate sanctorum, vbi idem amatur, idem diligitur, idemq; sentitur, nec superbis locus est, nec inuidis, nec auaris: & quicquid est illud, quo aut vanitas gloriatur, aut ira sæuit, aut luxuria lasciuit, non in Christi fœdere, sed in diaboli parte censetur, longeq; à sedibus pietatis excluditur. Fremit itaque innocētiæ aduersarius & pacis inimicus, & quia ipse in veritate non stetit, totamq; naturæ suæ gloriam, dum superbit, amisit: dolet hominem misericordia Dei reparari, & in ea bona quæ ipse perdidit, introduci. Nec mirum si peccati author probitate rectè agentium cruciatur, & eorum, quos deijcere non potest, stabilitate torquetur, quandoquidem etiam inter homines reperiuntur, qui opera huius malignitatis imitentur. Multi enim, quod dolendum est, profectibus vtuntur alienis, & qui se virtutibus vacuos despici nouerunt, armantur in odium eorum, quorum non sequuntur exemplum. Serui autem Dei & discipuli veritatis, etiam dissimiles sui diligunt, & bellum vitijs potiùs quàm hominibus indicunt, nulli malum pro malo reddentes, sed correctionem peccantiũ semper optantes. Pulchrum enim valde est, & diuinæ beneuolentiæ comparandũ, sui quenque in altero meminisse, & amare propriam etiam in hoste naturam. Siquidem plurimos nouimus in optimos mores transijsse de pessimis, ex ebriosis sobrios, ex crudelibus misericordes, ex rapacibus largos, ex incontinentibus castos, ex ferocibus factos esse tranquillos. Dicente autem Domino: Non veni vocare iustos, sed peccatores, nulli Christiano quenquam odisse permittitur, quia nemo nisi in remissione peccatorum saluatur, & quos viles fecit carnalis sapiētia, nescimus quàm preciosos spiritalis sit factura gratia. Sit ergo sanctus Dei populus, sit benignus: sanctus, vt declinet prohibita: benignus, vt faciat imperata. Quamuis enim magnum sit habere rectam fidem sanamq; doctrinam, & multa laude digna sit circuncisio gulæ, lenitas mansuetudinis, puritas castitatis, nudæ sunt tamen omnes sine charitate virtutes, nec potest dici in qualibet morum excellentia fructuosum, quod non dilectionis partus ædiderit. Vnde in Ioannis Euangelio Dominus dicit, In hoc cognoscent omnes, quia mei discipuli estis, si dilectionem habueritis ad inuicem. Et in eiusdem Apostoli epistola legitur: Charissimi diligamus inuicem, quoniam charitas ex Deo est, & omnis qui diligit, ex Deo natus est, & cognoscit Deũ: & qui nō diligit, non nouit Deum, quoniam Deus charitas est. Discutiant ergo se fidelium mentes, & intimos sui cordis affectus vera examinatione dijudicent, vt si repositum aliquid in cōscientijs suis fructibus charitatis inuenerint. Deum sibi inesse non dubitent: & vt magis magisq; tanti hospitis sint capaces, fiant perseueranter in misericordiæ operibus ampliores. Si enim dilectio Deus est, nullum debet habere terminum charitas, quia nullo potest claudi fine diuinitas. Ad exercendum igitur (dilectissimi) charitatis bonum quamuis omne tempus sit congruum, præsentes tamen dies specialiùs cohortantur, vt qui pascha Domini cupiunt cum animi & corporis sanctificatione suscipere, hanc maximè gratiam conentur acquirere, qua & omnium continetur summa virtutum, & multitudo tegitur peccatorum. Et ideo celebraturi illud eminens super omnia sacramentum, quo iniquitates nostras Iesu Christi sanguis aboleuit, misericordiæ primitijs hostias præparemus, & quod nobis bonitas Dei cōtulit, nos quoq; eis, qui in nos peccauere, præstemus. In obliuionem mittantur iniuriæ, supplicium iam nesciant culpæ, & à vindictæ metu omnes subditorum absoluantur offensæ. Neminem teneant claustra pœnalia, nec in custodijs tenebrosis tristes reorum gemitus perseuerent. Si quisquam tales pro aliquo delicto obnoxios tenet, peccatorem se esse non dubitet, & vt indulgētiam ipse accipiat, gaudeat se inuenisse, cui parcat, vt quum secundum doctrinam Dei dicimus: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, non ambigamus per nostræ orationis formam, diuinam nos obtinere clementiam. In pauperes quoq; & diuersis debilitatibus impeditos benignior nunc largitas exeratur, vt gratiæ Deo multorum voce referantur, & ieiunijs nostris egentium refectio suffragetur. Nulla enim

Ioan. 8. *Rom. 12.* *Matt. 9.* *Sine charitate nihil prosunt virtutes cæteræ.* *Ioan. 13.* *1. Ioan. 4.* *Matt. 6.*

Misericordia in pauperes quã grata Deo. deuotione fidelium magis Dominus delectatur, quàm ista, quæ pauperibus eius impenditur, & vbi curam misericordiæ inuenit, ibi imaginem suæ pietatis agnoscit. Nõ timeatur in ijs expensis defectio facultatum, quoniam ipsa benignitas, magna substantia est, nec potest largitatis deesse materies, vbi Christus & pascit & pascitur. In omni hoc opere illa interuenit manus, quæ panem frangendo auget, erogando multiplicat. Securus & hilaris sit eleemosynæ distributor, quia tunc maximum lucrum *2. Cor. 9.* habebit, quando sibi minimum reseruauerit, dicente beato apostolo Paulo: Qui autem administrat semen seminanti, & panem ad manducandum præstabit, & multiplicabit semen vestrum, & augebit incrementa frugum iustitiæ vestræ in Christo Iesu Domino nostro.

Sermo vndecimus de Quadragesima.

De tentationibus vitæ humanæ & diabolica impugnatione ac remissione iniuriarum.

IN omnibus quidem (dilectissimi) diebus atque temporibus quædam nobis diuinæ bonitatis signa præfixa sunt, & nulla pars anni à sacris est aliena mysterijs, vt dum nobis vbique præsidia nostræ salutis occurrunt, inuitantem nos semper misericordiam Dei auidiùs expectemus. Sed quicquid illud est, quod in diuersis gratiæ operibus & donis reparationi humanarum confertur animarum, totum id nobis nunc euidentiùs & copiosiùs præsentatur, quando non particulatim *Quadragesimæ maximum & sacratissimũ ieiunium.* quædam agenda, sed simul sunt omnia celebranda. Appropinquante autem festiuitate paschali, adest maximum sacratissimumq; ieiunium, quod obseruantiã sui vniuersis fidelibus sine exceptione denunciat: quia nemo tam sanctus est, vt non sanctior, nemo tam deuotus, vt non debeat esse deuotior. Quis enim in huius vitæ constitutus incerto, aut immunis à tentatione, aut liber inueniatur à culpa? Quis est qui nihil virtutis sibi adijci, aut qui nihil vitij sibi optet auferri? quum & aduersa noceant, & secunda corrumpant, nec minoris sit periculi carere desideratis, quàm abundare concessis. Insidiæ sunt in diuitiarum amplitudine, insidiæ in paupertatis angustijs. Illæ eleuant ad superbiam, hæ incitant ad querelam. Tentat sanitas, tentat infirmitas, dum & illa materia est negligentiæ, & hæc causa tristitiæ. Laqueus est in securitate, laqueus est in timore, nec interest vtrum animus, qui terreno tenetur affectu, gaudijs occupetur, an curis, quum par morbus sit, vel sub vana delectatione lãguere, vel sub anxia solicitudine laborare. Impletur itaque per omnia sententia verita- *Matt. 7.* tis, qua dicimus angustam esse & arduam viam, quæ ducit ad vitam: & cum latitudo itineris ad mortem trahentis multis frequentetur agminibus, in salutis semittis paucorum intrantium sunt rara vestigia. Vnde autem populosior est via læua quàm dextera, nisi quia ad mundana gaudia & corporalia bona, multitudo procliuis est? Et quamuis caducum incertumque sit, quod cupitur, libentiùs tamen suscipitur labor pro desiderio voluptatis, quàm pro amore virtutis. Ita cùm innumeri sint, qui visibilia concupiscant, vix inueniuntur, qui temporalibus æterna præponant. Et *1. Cor. 4.* ideo dicente beato apostolo Paulo: Quæ videntur temporalia sunt, quæ autem nõ videntur, æterna sunt: latet quodammodò & in abscondito est virtutum via, quoniam spe salui facti sumus, & fides vera id super omnia diligit, quod nullo sensu car- *Rom. 8.* nis attingit. Magni est ergo operis & laboris, mobilitatem cordis ab omnibus con- **vanitatũ Eccle. 13.* tinere peccatis, & cum vndique innumeræ * voluptatum illecebræ blandiantur, ad nulla contagia vigorem animi relaxare. Quis picem tagit, & non inquinatur ab ea? Quis non infirmatur in carne? Quis non sordescit in puluere? Quis postremò est tãtæ puritatis, vt ijs non polluatur, sine quibus vita non ducitur? Iubet enim per Apo- *1. Cor. 7.* stolum doctrina diuina, vt qui habent vxores, tanquam non habentes sint, & qui flent,

flent,tanquam non flentes,& qui gaudent,tãquam non gaudentes, & qui emunt, tanquam non posſidentes,& qui vtuntur hoc mundo,tanquam non vtantur.Præterit enim figura mundi huius.Beata igitur mens,quæ peregrinationis ſuæ tempora,caſta ſobrietate trãſcurrit, & in ijs, per quæ neceſſe eſt eam ambulare,non remanet,vt hoſpita magis quàm domina terrenorum, nec affectibus ſit innixa humanis, nec promiſsionibus deſit diuinis. Hanc aũt fortitudinem (dilectiſsimi) nulli magis quàm præſentes & exigunt & conferunt dies,quibus dum obſeruãtia ſpiritalis impenditur,conſuetudo in qua perſeueretur acquiritur.Notũ enim vobis eſt hoc eſſe tempus,quo per totum mundum ſæuiente diabolo, acies debet Chriſtiana confligere,& ſi quos aut deſidia tepidos, aut ſolicitudo habuit occupatos, nunc oportet armis ſpiritalibus inſtrui,& cœleſti tuba ad ineundum certamen accendi: quoniam ille,cuius inuidia mors introiuit in orbẽ terrarũ,modò præcipuo liuore vritur,modò maximo dolore cruciatur. Videt enim de omniũ hominũ genere, in adoptionẽ filiorum Dei,nouos populos introduci, & per virgineam Eccleſiæ fœcunditatem, partus regenerationis augeri. Videt ſe dominationis ſuæ iure priuatum, à cordibus eorum,quos poſsidebat,expelli,eripi ſibi in vtroq; ſexu millia ſenũ, millia iuuenũ, millia paruulorum: nec obeſſe cuiquam vel proprium,vel originale peccatũ,vbi iuſtificatio non meritis retribuitur,ſed ſola gratiæ largitate donatur.Lapſos quoq; & inſidiarum ſuarum fraude deceptos,pœnitentiæ lachrymis ablui, & portas miſericordiæ apoſtolica claue reſerante,ad remedia reconciliationis admitti.Sentit igitur diem dominicæ paſsionis inſtare,& ſe illius crucis poteſtate conteri,quæ in Chriſto ab omni debito mortis alieno,redemptio fuit mundi,nõ pœna peccati. Vt itaq; malignitas frementis inimici nullos habeat ſui liuoris effectus, ad exequenda Domini mandata,diligentior eſt aſſumenda deuotio,vt tempus,in quo omnia diuinæ miſericordiæ ſacramenta concurrunt, cum præparatione & animorum ſuſcipiamus & corporum,implorantes regimen atque adiutorium Dei,vt ſine quo nihil poſſumus facere,per ipſum omnia valeamus implere.Ideo enim datur præceptum, vt præcipientis quæratur auxilium. Nec ſe quiſquam per occaſionẽ infirmitatis excuſet,quia qui præſtitit velle, donat & poſſe, dicente beato apoſtolo Iacobo: Si quis veſtrum indiget ſapientia,poſtulet à Deo,qui dat omnibus affluenter,& non improperat,& dabitur ei. Quis fidelium neſciat quibus virtutibus ſtudere, & quibus vitijs debeat repugnare? Quis conſcientiæ ſuæ aut tam gratioſus, aut tam imperitus eſt arbiter, qui ignoret quid à ſe auferri,aut quid in ſe oporteat augeri? Nemo quippe ita rationis eſt alienus,qui aut conuerſationis ſuæ non intelligat qualitatem, aut cordis ſui ſecreta non nouerit.Non ergo per omnia ſibi placeat,nec ſe ſecundum carnis oblectamenta dijudicet,ſed omnem conſuetudinem ſuam in diuinorum præceptorum lance conſtituat: vbi quum alia interdicantur ne fiant,alia iubeantur vt fiant,iuſto ſe trutinabit examine,qui vitæ ſuæ mores ex vtriuſque ponderis comparatione penſauerit.Artifex enim miſericordia Dei,ſplendidiſsimum in mandatis ſuis condidit ſpeculum,in quo homo ſuæ mentis faciem inſpicere,& quàm conformis imagini Dei, aut quàm diſsimilis eſſet,agnoſceret, præcipuè vt reiectis paululùm carnalibus curis & occupationibus inquietis,ſaltem in diebus redemptionis & reparationis noſtræ à terrenis nos ad cæleſtia cõferamus.Quia verò ſicut ſcriptum eſt, in multis offendimus omnes,miſericordiæ primus concipiatur affectus, & aliorum in nos delictorum fiat obliuio,vt illud pijſsimum pactũ,cui nos in dominica oratione deuinximus,nullo vindictæ amore violemus, dicentes: Dimitte nobis debita noſtra ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris, non ſimus in remiſsione difficiles, quia ad nos recurrit ſiue cupiditas vltionis, ſiue indulgentia lenitatis. Magis optandum eſt homini, tentationum periculis ſemper expoſito, vt ſuas culpas habeat punitas, quàm vt plectat alienas.Quid autem conuenientius fidei Chriſtianæ,quàm vt non ſolum in Eccleſia,ſed etiam in omnium domibus fiat remiſsio peccatorum? Depo[illegible]inæ,vincula relaxentur,quibus ſe multo pernitioſiùs,qui ea non ſoluerit,

Beata mẽs quæ ſit.

Sapient. 2.

In baptiſmo gratis cõfertur iuſtificatio.

Lapſi per pœnitentiam inſtaurantur.

Iacob. 1.

Præcepta Dei ſpeculum humanæ mentis.

Iacob. 3.

religabit. Quod enim quisque in alterum statuit, hoc in semetipso sua lege discernit. *Matt. 5.* Beati verò misericordes, quoniam ipsorum miserebitur Deus, qui in iudicijs suis & iustus est & benignus, ad hoc quosdam sub aliorum esse potestate permittens, vt sub æqua moderatione seruetur & vtilitas disciplinæ, & mansuetudo clementiæ, & nemo audeat alterius delictis veniam denegare, quam pro suis optat accipere, dicente Domino: *Ibidem.* Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Deponantur omniũ discordiarum odiorumq; certamina, nec putet se quisquam in paschali festo habiturũ esse consortium, qui fraternam pacem redintegrare neglexerit. Apud summũ enim patrem, qui non fuerit in charitate fratrum, non habebitur in numero filiorum. In distributione quoq; eleemosynarum & pauperum cura pinguescant Christiana Ieiunia, & quod suis quisq; delicijs subtrahit, debilibus impẽdat & egenis. Detur opera, vt omnes Deo vno ore benedicant, & qui aliquam dat portionẽ substantiæ suæ, intelligat se ministrum esse misericordiæ diuinæ, qui partem pauperis in manu posuit largientis, vt peccata quæ baptismi aquis aut pœnitentiæ lachrymis abluuntur, *Eccle. 3.* etiam eleemosynis deleantur, dicente scriptura: Sicut aqua extinguit ignem, ita eleemosyna extinguit peccatum, per Dominum nostrum Iesum Christum, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo duodecimus de Quadragesima.

De laude continentiæ, & quod patientia Dei non sit abutendum.

APpropinquante (dilectissimi) solennitate paschali, sic est præcurrẽda consuetudo ieiunij, vt nos quadraginta dierum numerus ad sanctificationem corporis & mentis exerceat. Suscepturi enim festorũ omnium maximum festum, ea nos debemus obseruantia preparare, *Colos. 3.* vt in cuius sumus resurrectione conresuscitati, in ipsius inueniamur passione cõmortui, dicente beato Paulo Apostolo: Mortui enim estis vos, & vita vestra abscondita est cũ Christo in Deo. Cũ enim Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria. Quę verò nobis est cũ Christo participatio, nisi vt desinamus esse quod fuimus? aut quæ similitudo resurrectionis, nisi depositio vetustatis? *Cum Christo vt resurgendum.* Vnde qui sacramentũ suæ reparationis intelligit, carnis se vitijs debet exuere, & oẽs sordes peccatorum abijcere, intraturus nuptiale conuiuiũm, splendeat veste virtutum. Quamuis enim benignitas sponsi cunctos ad communionẽ regiarum inuitet epularũ, studendũ tamen est vniuersis vocatis, vt sacrorũ *Rom. 2.* ciborum munere nõ inueniantur indigni. Abutuntur aũt quidam patientia Dei, & qui non sunt in conscientia liberi, fiunt de longa impunitate securi, cùm ideo differatur *Ezech. 3.* vltio, vt tempus possit habere correctio. Misericordiam igitur Dei nostri, quæ non vult mortem peccatoris, sed tantùm vt conuertatur & viuat, nõ ideo quisquam tardet amplecti, quia quod meruit, non recepit. Neq; enim quicquid differtur, aufertur, aut cõdemnationem euasit, qui indulgentiam nõ quæsiuit. Cuius quidẽ implorandæ nõ vna omnibus causa est, quia multis modis multisq; mensuris & peccatum à peccato, & crimen distat à crimine. Sed quia vniuersitas fideliũ ad perfectam innocentiã & ad plenã debet tendere puritatem, vt eorũ consortio mereatur adscribi, *Matt. 5.* de quibus dicitur: Beati mundo corde, quoniã ipsi Deũ videbunt, omni instantia & virtute nitendum est, vt quicquid secretum conscientiæ maculat, quicquid aciem mentis obscurat, diligentissimis emendationibus deleatur. Quamuis enim scriptum *Prou. 20.* sit: Quis gloriabitur castum se habere cor, aut mundum se esse à peccato? non tamen desperanda est appræhẽsio puritatis: quæ dum semper petitur, semper accipitur, nec remanet iudicio condemnandum, quod fuerit in cõfessione purgatũ. Hoc illud est (dilectissimi) quod orantes oẽs filij Ecclesiæ ex doctrina Domini vniformiter dicũt:

Dimitte

Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris: quia ne- *Matt. 6.*
mo tam ſanctus, nemo tam iuſtus eſt, qui in tempore huius vitæ, quæ tota tentatio
eſt, cuiuſcunq; peccati remiſsione non egeat. Circunſtant vndiq; pericula innume- *Iob 7.*
rabilium delictorum, & per licitos vſus ad immoderatos trãſitur exceſſus, dũ per cu-
ram ſalutis irrepit delectatio voluptatis, & non ſufficit cõcupiſcẽtiæ, quod poteſt ſa-
tis eſſe naturæ. Hinc habendi amor nunquã ſatiandus exoritur, hinc cupiditas emi-
nendi, quæ vel ſtirpi ſuæ innexa vel ſoboli, nunc prolem habet ſuperbiã, nunc paren
tem. His aũt & alijs tentationibus, quarum multiplex eſt & infinita connexio, quæ *Continen-*
rectiùs virtus quàm continentia opponitur, quæ nutriendis atq; ſeruandis animi & *tiæ laus.*
corporis bonis, & incrementa præbet & roborat? Vnde in cœleſtibus Eccleſiæ diſci-
plinis, multum vtilitatis adferunt diuinitus inſtituta ieiunia, vt dum cõtinentię legi-
bus carnalis ſubijcitur appetitus, motus quoq; interior temperetur, vt ſicut corpus
à cibis, ita mens ab iniquitate ieiunet. Dominus enim dicit: Beati qui eſuriunt & ſi- *Matt. 5.*
tiunt iuſtitiam, quoniã ipſi ſaturabuntur. Habet ergo populus Dei ſpiritales epulas
caſtasq; delicias, quas ſalubriter expetit & laudabiliter cõcupiſcit, quoniã laudante
& dicente Propheta: Guſtate & videte, quoniã ſuauis eſt Dominus: quiſquis dulce- *Pſal. 33.*
dinem iuſtitiæ & miſericordiæ Dei, quibus omnis prouidentia eius diſpenſatur, gu-
ſtu cordis attigerit, & nullo vnquã minuenda faſtidio experimenta ſupernorũ hau-
ſerit gaudiorũ, corruptibilia & temporalia bona æternorum admiratione deſpiciet,
& in illo igne, quẽ Dei accẽndit charitas, concaleſcet: vt algore in feruorẽ cõuerſo,
& in lucem nocte mutata, vno opere in animis fidelium ſpiritus & tenebras abigat,
& peccata conſumat. Vnde quia tales fructus mater virtutum continentia parit, & *Continen-*
ieiunantes à vitijs, ad ineffabilia oblectamenta perducit, ſtudioſiori nunc opere (di- *tia mater*
lectiſsimi) exequamur præcepta cœleſtia, & quia totũ paſchale ſacramentum, in re- *virtutum.*
miſsionem eſt cõditum peccatorum, quod celebrare optamus imitemur. Miſericors
enim & iuſtus Dominus, ita promittit indulgentiã ſuã, vt eam etiam, quibus parcit,
indicat. Exponens enim, qua regula Deo patri nos voluerit ſupplicare: Si dimiſeri- *Matt. 6.*
tis, inquit, hominibus peccata eorum, dimittet vobis & pater veſter, qui in cœlis eſt,
peccata veſtra. Si autem non remiſeritis hominibus, nec pater veſter dimittet vobis
peccata veſtra. Iuſta prorſus & benigna conditio, qua diuinæ potentiæ fit particeps
homo, vt ſententiam Dei ex ſuo libret arbitrio, & eo ſibi iudicio obſtringat Domi-
num, quo iudicauerit ipſe conſeruum. Siue itaq; circa ſubiectos, ſiue circa æquales,
naturæ parilitas diligatur. Et quia nemo nõ peccat, nemo non parcat: non difficul-
ter præſtemus, quod gratulanter accepimus: vt ſiue largitate eleemoſynarum, ſiue
indulgentia peccatorum, quanto magis fuerimus miſericordes, tanto ſimus perfe-
ctiùs innocentes, per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui viuit & regnat cum
patre & ſpiritu ſancto in ſecula ſeculorum, Amen.

SERMO PRIMVS DE *paſsione Domini.*

De neceſsitate incarnationis filij Dei, de ſcelere & infidelitate Iudæ ac inutili eius pœnitentia, atque Chriſti potentia.

SAcratiſsimũ (dilectiſsimi) dominicæ paſsionis diem, quã Do
minus Ieſus Dei filius pro humani generis ſalute ſuſcepit, &
ſicut promiſit, omnia ad ſe exaltatus attraxit, tam plane ac lu
cidè Euangelicus ſermo reſerauit, vt religioſis & pijs cordi- *Ioan. 12.*
bus nõ aliud ſit audiſſe quæ lecta ſunt, quàm vidiſſe quæ ge-
ſta. Vnde cũ indubitabilẽ obtineat auditorẽ ſacra narratio,
annitendũ eſt nobis auxiliante Domino, vt perſpicuum ha-
beat intelligentia, quod notum fecit hiſtoria. Poſt illam nanque humanæ præuari-

cationis primam & vniuersalem ruinam, ex qua per vnum hominem introiuit peccatum in hunc mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransijt, in quo omnes peccauerunt, nemo dominationem diaboli, nemo vincula diræ captiuitatis euaderet, nec cuiquam aut reconciliatio ad veniam, aut reditus pateret ad vitam, nisi coæternus & coæqualis patri Deo filius Dei, etiam hominis filius esse dignaretur, veniens quærere & saluare quod perierat: vt sicut per Adam mors, ita per Dominum nostrum Iesum Christum esset resurrectio mortuorum. Non enim quia secundum inscrutabile propositum sapientiæ Dei, nouissimis diebus verbum caro factum est, ideo salutiferæ virginis partus, extremi tantùm temporis generationibus profuit, & non se etiam in præteritas refudit ætates. Omnis prorsus antiquitas colentium Deum verum, omnis numerus apud secula priora sanctorum, sacra fide vixit, & placuit: & neq; patriarchis, neq; prophetis, neq; cuiquam omnino sanctorũ, nisi in redemptione Domini nostri Iesu Christi salus & iustificatio fuit, quæ sicut expectabatur multis prophetarum oraculis signisq; promissa, ita est etiam ipso munere atque opere præsentata. Vnde nunc (dilectissimi) in toto ordine dominicæ passionis, non ita infirmitatem consideremus humanam, vt arbitremur illic potentiam defuisse diuinam, neq; ita illam coæternam & æqualem patri formam vnigeniti cogitemus, vt putemus non fuisse vera, quæ Deo videntur indigna: Prorsus vtraq; natura vnus Christus, nec verbum ibi ab homine disiunctum, nec homo est dissociatus à verbo. Non est fastidita humilitas, quia nec imminuta maiestas: nihil nocuit naturæ inuiolabili quod passibili oportebat inferri, totumque illud sacramentum, quod simul & humanitas consummauit & deitas, dispensatio fuit misericordiæ, & actio pietatis. Talibus enim vinculis tenebamur constricti, vt nisi per hanc opem non possemus absolui. Humilitas igitur diuinitatis, nostra prouectio est. Nos tanto redimimur precio, nos tanto curamur impendio. Quis enim ab impietate ad iustitiam, à miseria ad beatitudinẽ esset recursus, nisi & iustus ad impios, & beatus inclinaretur ad miseros? Nõ est ergo (dilectissimi) erubescenda crux Christi, quæ de virtute est diuini consilij, non de conditione peccati. Quamuis enim ex infirmitate nostra verè passus dominus Iesus vereq; sit mortuus, non tamẽ se ita abstinuit à gloria sua, vt inter contumelias passionis, nihil diuinæ operationis exerceret. Nam cùm impius Iudas non iam ouina pelle velatus, sed lupino furore manifestus vim sceleris per speciem pacis incipiens, signum traditionis sæuiore omnibus telis osculo præbuisset, & multitudo furibunda, quæ ad comprehendendum Dominum cum armata militum cohorte confluxerat, inter faces & laternas lumen verũ, tenebris obcæcata suis nõ cerneret, Dominus qui expectare potiùs turbas quàm declinare delegerat, sicut Ioannes Euangelista testatur, quem quærant nec dum inuentus interrogat, illisq; dicentibus, quòd Iesum quæreret: Ego sum, inquit. Quod verbum illam manum ita ex ferocissimis cõgregatam, quasi quodam fulmineo ictu strauit atq; perculit, vt oẽs illi atroces, minaces atq; terribiles retroacti corruerent. Vbi fuit sæuitiæ conspiratio? vbi ardor irarum? vbi instructus armorũ? Dominus dicit: Ego sum, & ad vocem eius turba prosternitur impiorũ. Quid iam poterit maiestas eius iudicatura, cuius hoc potuit humilitas iudicanda? Veruntamen Dominus sciens, quid magis mysterio suscepto cõueniret, in hac potestate nõ perstitit, sed persecutores suos in facultatẽ dispositi sceleris redire permisit. Nã si teneri nollet, non vtiq; teneretur. Sed quis hominũ posset saluari, si ille se nõ sineret cõprehendi? Nã & beatus Petrus, qui animosiore constantia Domino cohærebat, & cõtra violentorũ impetus, feruore sanctæ charitatis exarserat, in seruũ principis sacerdotũ vsus est gladio, & aurem viri ferociùs instantis abscidit. Sed hũc zelantis apostoli pium motum progredi Dominus vltra non patitur, recondi gladiũ iubet, nec sinit se aduersus impios manu ferroque defendi. Contra sacramentum enim redemptionis nostræ, vt qui mori pro omnibus venerat, capi nollet: ne dilato gloriosæ crucis triumpho, & dominatio diabolica fieret longior, & captiuitas humana diurnior. Dat ergo

Rom. 5. — Luc. 19. — 1. Cor. 15. — Ioan. 1. — Hebr. 1. — Christus omnium salus. — Iudæ scelus — Ioan. 18. — Matt. 26. — Marc. 14. — Luc. 22. — Ioan. 18.

ergo in ſe furentibus licentiam ſæuiendi,nec tamen etiam ſe talibus dedignatur indicare diuinitas. Aurem ſerui iam ipſa ſectione demortuam,& à compage viuentis corporis alienam,in ſedē dehoneſtati capitis reuocat manus Chriſti,reformat quod ipſe formauerat: nec tardè caro ſequitur eius imperium,cuius erat ipſa figmentum. Habent ergo diuinam hæc opera virtutem. Sed quod Dominus maieſtatis ſuæ potentiā comprimit,& vim in ſe perſecutoris admittit,ex illa eſt voluntate,qua dilexit nos,& tradidit ſemetipſum pro nobis,cooperāte in hoc ipſo patre,qui filio proprio non pepercit,ſed pro nobis omnibus tradidit illum. Vna eſt enim patris & filij voluntas, vt eſt vna diuinitas, de cuius diſpoſitionis effectu, nihil vobis gratiæ Iudæi, nihil,tibi Iuda debemus.Saluationi quidem noſtræ nō hoc vobis volentibus impietas veſtra ſeruiuit,& per vos factum eſt,quicquid manus Dei & conſilium decreuerunt fieri. Mors igitur Chriſti nos liberat,vos accuſat. Meritò ſoli nō habetis, quod omnibus perire voluiſtis.Et tamē tanta eſt bonitas noſtri redemptoris,vt etiam poſſitis conſequi veniam,ſi Chriſtum Dei filium confitendo, illam parricidalem malitiam relinquatis.Non enim Dominus in cruce fruſtrà orauit, dicens: Pater dimitte illis,quia neſciunt quid faciunt.Quod remedium nec te Iuda trāſiret, ſi ad eam pœnitentiam confugiſſes, quæ te reuocaret ad Chriſtum, non quæ inſtigaret ad laqueum.Dicendo enim,peccaui tradens ſanguinem iuſtum, in impietatis tuæ perfidia perſtitiſti: quia Ieſum non Deum Dei filium,ſed noſtræ tantummodò conditionis hominem inter extremum mortis tuæ periculum credidiſti.Cuius flexiſſes miſericordiam,ſi eius non negaſſes omnipotentiam. Hæc hodiè (dilectiſsimi) pijs auribus inſinuata ſufficiant,ne faſtidium de prolixitate ſubrepat.Quę autem deſunt plenitudini,quarta feria auxiliante Domino reddenda promittimus,quoniam qui dedit quod locuti ſumus,dabit,ſicut credimus,quod loquemur,per Chriſtum Dominum noſtrum, Amen.

Apoc.1. Ephe.5. Rom.8. *Act.4.* *Matt.27.* *Iudas non credidit Chriſtum Deum.*

Sermo ſecundus de paſsione Domini.

De conuerſione latronis & ſignis factis in morte Chriſti ad confuſionem Iudæorum.

EXigit fides (dilectiſsimi) vt partem ſermonis quam de Domini paſſione promiſimus,eodem auxiliante reddamus,in quo nos orationibus veſtris non ambigimus adiuuari. Ad commune enim pertinet lucrum,ſi potueritis me habere deuotum: quia veſtræ impenditur ædificationi,quicquid noſtræ tribuitur facultati. Poſt illud ergo impium Iudę deteſtandumq; commerciū,quo ab eo,Iudæis perſequentibus,mundi redemptor eſt traditus,poſt illas ſacrilegas illuſiones inter quas vſq; ad locū pœnæ,eius māſuetudo producta eſt:crucifixi ſunt cū eo,ſtatutis vtrinq; patibulis,latrones duo,quorum vnus vſq; ad id temporis par ſimiliſq; conſorti,inſidiator viarum,& ſaluti hominū ſemper infeſtus,vſq; ad crucē reus,fit Chriſti repētè confeſſor,& inter illos acerrimos corporis animiq; cruciatus,quos ſimul & inſtātia & difficultas mortis augebat,mira conuerſione mutatus:Memento, inquit, mei Domine,dum veneris in regnum tuum.Quæ iſtam fidem exhortatio perſuaſit? quæ doctrina imbuit? quis prædicator accendit? Non viderat priùs acta miracula, ceſſauerat tunc languentium curatio,cæcorum illuminatio,viuificatio mortuorum, ea ipſa,quæ mox erant gerenda,non aderant,& tamen Dominum confitetur & regē, quem videt ſupplicij ſui eſſe conſortem. Inde ergo oriebatur hoc donum, vnde accepit fides ipſa reſponſum.Ait enim ei Ieſus:Amen dico tibi,hodiè mecum eris in paradiſo.Eccedit humanam conditionē iſta promiſsio, nec tam de ligno crucis, quàm de throno æditur poteſtatis. Ab illa altitudine præmiū fidei datur,in qua chirographum

Luc.23. Latronis in cruce cōuerſio. *Luc.23.*

phum humanæ trangreſsionis aboletur, quia ſe à forma ſerui, Dei forma non dirimit: dum etiam inter ipſa ſupplicia proprietatem vnitatemq́; ſuam ſeruauit, & deitas inuiolabilis, & natura paſsibilis. Adijcitur ad confirmationem ſpei noſtræ, totius atteſtatio naturæ. Emittente ſpiritum Chriſto, omnia elementa tremuerũt. Denſis tenebris ſplendor ſolis obductus, extra ordinariæ nocti ſubdidit diem: ſtabilitatem ſuam terra profundis concuſsionibus labefactata non tenuit, & petrarum firmitas, confracta ſoliditate diſsiluit. Velum templi, quo priorum myſteria vlteriùs non erant obumbranda, diſciſſum eſt, & multorum ſanctorum corporibus excitatis, ad præmuniendam reſurrectionis fidem monumenta patuerunt. In vos ergo Iudæi cœlum & terra ſententiam tulit, vobis ſol ſeruitutem ſuam diemq́; ſubtraxit, vobis famulatum ſuum elementorum ordines denegauerunt, & recedente à legibus ſuis miniſterio creaturę, veſtra obcæcatio, veſtra eſt ſignificata confuſio. Vobis enim dicentibus: Sanguis eius ſuper nos, & ſuper filios noſtros, meritò hoc tributũ eſt, vt quod veſtri generis impia perdidit portio, aſſequatur hoc fidelis gentium plenitudo. Nos ergo (dilectiſsimi) quibus Dominus noſter Ieſus Chriſtus crucifixus, non ſcandalum neq; ſtultia, ſed dei virtus eſt Deiq́; ſapientia, nos inquam ſpiritale ſemen Abrahæ, non in prole ſeruitutis geniti, ſed in familia libertatis renati, pro quibus in manu forti & brachio excelſo de oppreſsione Aegyptiæ dominationis eductis, verus & immaculatus agnus, immolatus eſt Chriſtus: amplectamur ſalutaris paſchæ mirabile ſacramentum, & ad eius imaginem, qui deformitati noſtræ conformis factus eſt, reformemur. Erigamur ad eum, qui puluerem abiectionis noſtræ, corpus fecit gloriæ ſuæ, & vt reſurrectionis eius mereamur eſſe conſortes, humilitati & patientiæ ipſius per omnia congruamus. Magni nominis militiam, magnæ profeſsionis ſuſcepimus diſciplinam. Sectatores Chriſti diſcedere à regia non licet via, ſed dignũ eſt temporalibus non occupari ad æterna tendẽtes. Et quia precioſo ſanguine Chriſti redempti ſumus, glorificemus & portemus Deum in corpore noſtro, vt ad ea quæ fidelibus præparata ſunt, peruenire mereamur, per Chriſtum Dominum noſtrum, Amen.

Signa facta in morte Chriſti. *Matt. 7.* *2. Cor. 1.* *1. Cor. 5.* *1. Cor. 6.*

Sermo tertius de paſsione Domini.

De gemina Chriſti natura, Iudæ deſperatione, Petri trepidatione & conuerſione, ac Iudæorum ſcelere & punitione.

INter omnia (dilectiſsimi) opera miſericordiæ Dei, quæ ab initio ſaluti ſunt impenſa mortalium, nihil eſt mirabilius, nihilq́; ſublimius, quàm quòd pro mundo crucifixus eſt Chriſtus. Huic enim ſacramẽto vniuerſa præcedentium ſeculorum myſteria ſeruierunt, & quicquid hoſtiarum differentijs in propheticis ſignis & legalibus inſtitutis, ſacra diſpenſatione variatum eſt, hoc prænunciauit depoſitũ, hoc promiſit implendum: vt nunc imaginibus figuriſq; ceſſantibus hoc proſit credere iam effectum, quod antea profuit crediſſe faciendum. In omnibus igitur (dilectiſsimi) quæ ad Domini noſtri Ieſu Chriſti pertinent paſsionẽ, hoc catholica fides tradit, hoc exigit, vt in redemptorem noſtrum duas nouerimus conueniſſe naturas, & manentibus proprietatibus ſuis, tantam factam vnitatem vtriuſque ſubſtantiæ, vt ab illo tempore quo ſicut humani generis cauſa poſcebat, in beatæ virginis vtero verbum caro factum eſt, nec Deum illum ſine hoc, quod homo eſt, nec hominem ſine hoc liceat cogitare, quod Deus eſt. Exprimit quidem ſub diſtinctis actionibus veritatem ſuam vtraque natura, ſed neutra ſe ab alterius connexione diſiungit. Nihil ibi ab inuicem vacat, tota eſt in maieſtate humilitas, tota in humilitate maieſtas, nec infert vnitas confuſionem, nec dirimit proprietas vnitatem.

Sacrificia priſcæ legis quid ſignificauerint. *Ioan. 1.*

Aliud

Aliud est passibile, aliud inuiolabile, & tamen eiusdem est contumelia, cuius & gloria. Ipse est in infirmitate, qui & in virtute, idem mortis capax, & idem est victor mortis. Suscepit ergo totum hominem Deus, & ita se illi, atque illum sibi misericordiæ & potestatis ratione conseruit, vt vtraque alteri natura inesset, & neutrā in alteram à sua proprietate transiret. Sed quia dispensatio sacramenti, ad reparationem nostram ante secula æterna dispositi, nec sine humana infirmitate, nec sine diuina erat consummanda virtute: agit vtraque forma cum alterius communione, quod proprium est: verbo scilicet operante, quod verbi est, & carne exequente, quod carnis est. Vnum horum coruscat miraculis, aliud succumbit iniurijs. Aliud ab æqualitate paternæ gloriæ non recedit, hoc naturam nostri generis non relinquit. Veruntamen etiam ipsa receptio passionum, non ita est nostræ affectioni humilitatis exposita, vt à potentia sit diuinitatis abiuncta. Quicquid Domino illusionis & contumeliæ, quicquid vexationis & pœnæ intulit furor impiorum, non de necessitate toleratum est, sed de voluntate susceptum. Venit enim filius hominis quærere & saluare quod perierat, & sic ad omnium redemptionem vtebatur malitia persequētium, vt in mortis eius resurrectionisq; sacramento etiam interfectores sui possent salui esse si crederent. Vnde scelestior omnibus Iuda & infelicior extitisti, quem non pœnitentia reuocauit ad Dominum, sed desperatio traxit ad laqueum. Expectasses consummationem criminis tui, & donec sanguis Christi pro omnibus funderetur peccatoribus, informis leti suspendium distulisses: cumq; cōscientiam tuam tot Domini miracula, tot dona torquerent, illa saltem te à præcipitio tuo sacramenta reuocassent, quæ in paschali cœna iam de perfidia tua signo diuinæ scientiæ detectus, acceperas. Cur de eius bonitate diffidis, quæ te à corporis & sanguinis sui communione non repulit? qui tibi ad comprehendendum se cum turbis & armatorum cohorte venienti, pacis osculum non negauit? Sed homo inconuertibilis, spiritus vadens & non reuertens, cordis tui secutus es rabiem, & stante diabolo à dexteris tuis, iniquitatem, quam in sanctorum omnium armaueras caput, in tuum verticem retorsisti, vt quia facinus tuum omnem mensuram vltionis excesserat, te haberet impietas tua iudicem, te pateretur tua pœna carnificem. Cum igitur esset Deus in Christo mundum reconcilians sibi, & creatoris sui imaginem reformandam creator ipse gestaret, peractis miraculis operum diuinorum, quæ propheticus olim spiritus gerenda prædixerat: Tunc aperientur oculi cæcorum, & aures surdorum audient, tunc saliet claudus vt ceruus, & plana erit lingua mutorum: sciens Iesus tempus adesse gloriosæ passionis implendæ: Tristis est, inquit, anima mea vsque ad mortem. Et iterum: Pater si fieri potest, transeat à me calix iste. Quibus verbis quandam formidinem profitentibus, nostræ infirmitatis affectus participando curabat, & pœnalis experientiæ metum subeundo pellebat. In nobis ergo Dominus nostro pauore trepidabat, vt susceptionem nostræ infirmitatis indueret, & nostram inconstantiam suæ virtutis soliditate vestiret. Venerat enim in hunc mundum diues atq; misericors negociator cœli, & commutatione mirabili inierat commercium salutare, nostra accipiens & sua tribuens, pro contumelijs honorem, pro doloribus salutem, pro morte dans vitam, & cui ad exterminationem persequentium poterant plusquam duodecim millia angelicarum seruire legionum, malebat nostram recipere formidinē, quàm suam exercere potestatē. Quantum aūt vniuersis fidelibus hac humilitate collatum sit, primus beatissimus apostolus Petrus expertus est, qui cùm illum instantis sæuitiæ vehementior procella turbasset, ad reparationem vigoris celeri mutatione conuersus est, sumens de exemplo remedium, vt tremefactum repentè membrum rediret ad sui capitis firmitatem. Non enim posset domino seruus, & magistro maior esse discipulus, qui humanæ trepidationem fragilitatis non vinceret, nisi victor mortis antè timuisset. Respexit ergo Dominus Petrum, & inter calumnias sacerdotum, inter falsitates testium, inter cædentium & conspuentium iniurias constitutus, illis turbatum discipulum conuenit oculis, quibus eum præuiderat

Luc.19. *Iudas accepit corpus Domini.* *Ioan.18.* *Matt.26.* *Psal.77.* *Psal.108.* *2.Cor.5.* *Esai.35.* *Luc.22.* *Matt.26.* *Ibidem.* *Matt.10.* *Ioan.15.* *Matt.26.* *Petri conuersio.*

uiderat esse turbandum, & in illum conuersa est veritatis inspectio, vbi erat cordis facienda correctio, quasi quædam illi vox Domini insonaret, ac diceret: Quid habes Petre? quid in tuam conscientiam recedis? ad me conuertere, in me confide, me sequere: meæ passionis hoc tempus est, nondum tui venit hora supplicij. Quid metu-

Matt.27. is, quod etiam ipse superabis? Non te confundat infirmitas, quam recepi. Ego de tuo fui trepidus, tu de meo esto securus. Mane autem facto consilium inierunt omnes principes sacerdotum & seniores populi aduersum Iesum, vt eum morti traderent. Hoc mane Iudæi non ortus vobis lucis contigit, sed occasus, nec vestris oculis solitus dies prodijt, sed impijs mentibus nox terræ cæcitatis incubuit. Hoc mane vobis

Iudæorum punitio. templum & altaria diruit, legem & prophetas ademit, regnum & sacerdotium sustulit, in luctum æternum omnia festa conuertit. Inistis enim insanum cruentumq; consilium, tauri pingues, vituli multi, frementes bestię, canes rabidi, vt morti authorem vitæ & Dominum gloriæ traderetis, & tanquam extenuanda esset furoris vestri immanitas, si eius sententia, qui prouinciæ vestræ præsidebat, vteremini, vinctum Iesum ad Pilati iudicium deduxistis, vt clamoribus improbis trepido cognitore superato interfectorem hominum eligeretis ad veniam, & saluatorem mundi peteretis

Matt.27. ad pœnam. Post hanc damnationem Christi, qua excusata est Pilati præsidis ignauia magis quàm potestas, qui lotis manibus, & ore polluto iisdem labijs Iesum misit ad crucem, quibus eum pronunciauerat innocentem, multas illusiones Domino, sacerdotalibus seruiens oculis, licentia popularis ingessit, & in mansuetudinem eius, qui hoc spontè tolerabat, furens turba sæuiuit. Sed quia multum est (dilectissimi) vt omnia hodiernus sermo percurrat, in quartam feriam, qua lectio dominicæ passionis iterabitur, residua differantur. Pręstabit enim Dominus orantibus nobis, vt ipsius dono, quod promittimus, impleamus, per Dominum nostrum Iesum Christum, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo quartus de passione Domini.

De significatione latronum & crucis mysterio prædicto.

EXpectationi vestræ (dilectissimi) quod debetur, Domino largiente reddendum est promerentibus orationibus vestris, vt nos ad soluendum faciat idoneos, qui vos ad exigendum fecit intentos. Loquentes enim proximè de passione Domini vsque ad Euangelicæ historiæ venimus locum, in quo Pilatus impijs Iudæorum clamoribus, vt Iesus crucifigeretur, cessisse narratur. Peractis itaque omnibus, quæ diuinitas fieri carnis velamine temperata permisit, Iesus Christus filius Dei

Latronum in cruce significatio. cruci, quam etiam ipse gestarat, adfixus est, duobus latronibus, vno ad dexteram ipsius, alio ad sinistram, similiter crucifixis, vt etiam in ipsa patibuli specie monstraretur illa, quæ in iudicio ipsius omnium hominum est facienda discretio, cùm & saluandorum figuram fides credentis latronis exprimeret, & damnandorum formam blasphemantis impietas prænotaret. Passio igitur Christi, salutis nostræ continet sacramentum, & de instrumento, quod iniquitas Iudæorum parauit ad pœnam, potentia redemptoris gradum nobis fecit ad gloriam. Quam Dominus Iesus ita ad omnium hominum suscepit salutem, vt inter clauos, quibus ligno tenebatur adfixus, pro interfectoribus suis paternæ clementiæ supplicaret & diceret: Pater ignosce il-

Luc.13. lis, quia nesciunt quid faciunt. Principes autem sacerdotum, quibus indulgentiam saluator petebat, supplicium crucis irrisionum aculeis asperabant, & in quem ma-

Matt.27. nibus amplius sæuire non poterant, linguarum tela iaciebant, dicentes: Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere. Si rex Israel est, descendat nunc de cruce, & credimus ei: De quo erroris fonte Iudæi, de quo inuidiæ lacu, talium blasphemiarũ

venena

venena potaſtis? Quis vobis magiſter, tradidit, quæ doctrina perſuaſit, quòd illum regem Iſrael, illum Dei filium credere deberetis, qui ſe crucifigi non ſineret, aut à confixione clauorum liberum excuteret? Non hoc vobis legis myſteria, nō paſchalis obſeruantiæ ſacramenta, nec vnquam vlla prophetarum ora cecinerunt. Sed illud verè abundeq; legiſtis, quod ad deteſtabilem veſtri ſceleris impietatem, & ad voluntariam Domini pertinet paſsionē. Ipſe enim per Eſaiam loquitur: Dorſum meū *Eſai. 53.* ad flagella dedi, maxillas meas ad palmas: faciem autem meam non auerti à confuſione ſputorum. Ipſe per Dauid: Dederunt, inquit, in eſcam meam fel, & in ſiti mea *Pſal. 68.* potauerunt me aceto. Et iterum: Circundederunt me canes multi, conſilium mali- *Pſal. 21.* gnantium obſedit me. Foderunt manus meas & pedes meos, dinumerauerunt omnia oſſa mea. Ipſi verò conſiderauerunt & inſpexerunt me, diuiſerunt ſibi veſtimenta mea, & ſuper veſtem meam miſerunt ſortem. Et ne ſceleris tantùm veſtri videatur ordo prædictus, nulla autem potentia prænunciata crucifixi, non quidem legiſtis, Dominus deſcēdit de cruce, ſed legiſtis: Dominus regnauit à ligno. Crux ergo Chri- *Pſal. 95.* ſti, ſacramentum veri & prænunciati habet altaris, vbi per hoſtiam ſalutarem, natu- *Crux Chriſti cuius rei ſacramentum.* ræ humanæ celebraretur oblatio. Ibi ſanguis immaculati agni, antiquæ præuaricationis pacta delebat: ibi tota diabolicę dominationis conterebatur aduerſitas, & de elatione ſuperbiæ, victrix humilitas triumphabat: cùm tam velox eſſet fidei effectus, vt de crucifixis cum Chriſto latronibus, qui in Chriſtum filium Dei credidit, paradiſum iuſtificatus intrauerit. Quis tanti muneris explicet ſacramentum? Quis potētiam tam miræ commutationis enarret? Exiguo temporis puncto, longorum ſcelerum reatus aboletur, inter luctantis animæ dura tormenta hærens patibulo tranſit ad Chriſtum, & cui propria impietas intulit pœnam, Chriſti gratia dat coronam. *Amos 6.* Hinc iam deguſtato aceto, quod illa dabat vinea, quæ ab authoris ſui plantatione *Matt. 21.* degenerans, conuerſa fuerat in amaritudinem vitis alienæ, Dominus, Conſumma- *Ioan. 29.* tum eſt, ait: Hoc eſt, completæ ſunt ſcripturæ. Non eſt ampliùs, quòd inſaniam populi furentis expectem, nihil minus pertuli, quàm me paſſurum eſſe prædixi. Peracta ſunt myſteria infirmitatis, promantur documenta virtutis. Inclinato itaque capite emiſit ſpiritum, & in corpus die tertio ſuſcitandum, quietem placidi ſoporis admiſit. Cui ſacramento cùm ſe vitæ author impenderet, & ad tantam diuinæ maieſtatis inclinationem totius mundi compago quateretur, cùm facinus impium, omnis ſui confuſione creatura damnaret, & manifeſtam in reos ſententiam ipſa elemēta proferrent, quis vobis animus Iudæi, quæ conſcientia fuit: quando & iudicium vos vniuerſitatis vrgebat, & reuocari ad ſe conſummato ſcelere impietas veſtra non poterat? Qualis confuſio vos operuit? quæ cor veſtrum pœna ſuſcepit? Cum igitur (dilectiſsimi) tanta ſit miſericordia Dei, vt etiam de tali populo multos per fidem iuſtificare dignatus ſit, & nos ſub veteris quondam ignorantiæ profunda nocte pereuntes, in patriarcharum ſocietatem, & in ſortem electi generis adoptarit: ad altitudinem ſpei noſtræ non ſegniter, neque cum * torpore curramus, ſed prudenter atque ** tepore* fideliter cogitantes, de quali captiuitate, & quàm miſera ſeruitute, quo precio redempti, & quo brachio ſumus educti, glorificemus Deum in corpore noſtro, vt habitare eum in nobis, ex ipſa conuerſationis noſtræ probitate monſtremus. Et quia nihil eſt in omnium virtutum dignitate præſtantius, quàm pietas miſericordiæ & puritas caſtitatis: his nos præſidijs ſpecialiùs inſtruamus, vt charitatis opere, & nitore pudicitiæ, tanquam duabus eleuati alis, de terrenis mereamur eſſe cœleſtes. Quo deſiderio quiſquis gratia Dei adiutus impletur, & de profectu ſuo non in ſe, ſed in Domino gloriatur, hic legitimè honorat paſchale ſacramentum, huius limina vaſtator angelus ſanguine agni & ſigno crucis prænotata, non intrat. Is plagas Aegyptias non paueſcit, & ijſdem aquis hoſtes relinquit extinctos, quibus eſt ipſe ſaluatus. Amplectamur itaque (dilectiſsimi) purificatis mentibus atque corporibus, ſalutis noſtræ mirabile ſacramentum, & ab omni fermento malitiæ veteris emunda- *1. Cor. 5.* ti, paſcha Domini cum digna obſeruatione celebremus, vt regente nos ſpiritu ſan-

 cto,

cto, à charitate Christi nullis tentationibus separemur, qui in sanguine suo pacificans omnia, & in altitudinem paternæ gloriç se recepit, & humilitatem sibi seruientium non reliquit, cui est honor & gloria in secula, Amen.

Sermo quintus de pasione Domini.

Quòd necesse fuerit Christum esse Deum & hominem, & de pœnitentia Iudæ.

CReator & dominus omnium rerum Christus, post inusitatum sacræ virginis partum, post adorata Magorum confesione cunabula, & post multiplicem doctrinam cœlestis eloquij, & variarum curationum medelas, imperio verbi potentis effectas, dispensationem omnium sacramẽtorum omniumq; virtutum, salutifera pas- *Spes nostra crux Christi.* sione consummat. Christianæ igitur spei (dilectisimi) vera ratio & principalis causa crux Christi est: quæ licet Iudæis sit scandalum, gentibus autem stultitia, nobis tamẽ Dei virtus est, Deiq; sapientia. Vnde summũ hoc potentisimũ diuinæ misericordiæ sacramentum semper quidem in cordibus nostris, cum tota sui dignitate retinendum est, sed nunc viuaciorem animi sensum, & puriorem exigit mentis intuitum, quando nobis non solùm recursu temporis, sed etiam textu Euãgelicæ lectionis, omne opus nostræ salutis ingeritur. Nihil ergo apud nos loci cogitationes habeant impiorum, nec integritatem sanæ intelligentiæ, aut Iudaica offensio, aut gentilis corrumpat irrisio: vt quod non solùm pro nobis humiliter, sed etiam sublimiter gestum est, aut secundum hominem imposibile, aut secundum Deum videatur indignum. Vtrunque autem recipi, vtrunque conuenit credi, quia nemo hominum potest, nisi in vtroque saluari. Iustus enim & misericors Deus non sic *Ioan. 8.* iniuria suæ voluntatis est vsus, vt ad reparationem nostram, solam potentiam benignitatis exerceret: sed quia consequens fuerat, vt homo faciens peccatum seruus esset peccati, sic medicina ægris, sic redemptio est impensa captiuis, vt condemnationis iustæ sententia iusto liberatoris operè solueretur. Nam si pro peccatoribus sola se opponeret deitas, non tam ratio diabolum vinceret, quàm potestas. Et rursum, si causam lapsorum sola ageret natura mortalium, non erueretur à conditione, quæ libera non esset à genere. Vnde oportuit in vnum dominum nostrum Iesum Christum, & diuinam & humanam conuenire substantiam, vt mortalitati nostræ per verbum carnem factum, & origo noui hominis subueniret & pasio. Cum igitur in Christo Iesu Iudæorum duritia, quæ sunt diuina, gentilium cæcitas quæ sunt humana contemnat, illis aduersus gloriam Domini calumniantibus, istis contra humilitatem superbientibus, nos Dei filium, & in suis virtutibus, & in nostris infirmitatibus adoramus. Nec erubescimus crucem Christi, & inter contradicentium linguas, nec de morte ipsius, nec de resurrectione dubitamus. Quoniam quod superbos ad infidelitatem trahit, hoc nos ad vitam dirigit: & quod apud illos est materia *Matt. 26.* confusionis, hoc apud nos est causa pietatis. Admonitis igitur discipulis Dominus, vt contra vim tentationis instantis vigilanti oratione certarent, ipse patri supplicans, ait: Pater si posibile est, transeat à me calix iste. Veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu. Prima petitio infirmitatis est, secunda virtutis. Illud optauit ex nostro, hoc elegit in proprio. Nec enim æqualis patri filius omnia esse posibilia Deo nesciebat, aut suscipiendum crucem sine sua in hunc mundum descenderat voluntate, vt hanc diuersarum affectionum compugnantiam perturbata quodammodò ratione pateretur. Sed vt suscipientis susceptæque naturæ esset manifesta distinctio, quod erat hominis diuinam desiderauit potentiam, quod erat Dei, ad *Rom. 8.* causam respexit humanam. Superiori igitur voluntati voluntas cesit inferior, & citò de-

tò demonstratum est, quid posit à trepidante orari, & quid non debeat à medente concedi. Quia enim nos quid oremus, sicut oportet, nescimus, & vtile nobis est, ne fiat plerunque quod volumus: Deus iustus & bonus, quando ea quæ nocitura sunt, petuntur, negando miseretur. Voluntatis ergo nostræ correctionem Dominus cùm trina oratione firmasset, grauatis adhuc mœrore discipulis: Dormite iam, inquit, & requiescite. Ecce appropinquauit hora, & filius hominis tradetur in manus peccatorum. Surgite, eamus hinc. Ecce appropinquauit, qui me tradet. Inter ipsa autem verba Domini, qui prædicti fuerant, irruerunt, & cum gladijs & fustibus compræhensura Christum turba confluxit, ducem sequens Iudam Iscariot: qui priuilegio perfidiæ obtinuerat in facinore principatum. Huic ne criminis causam aliqua præberet offensio, nulla est negata dignatio. Sed illius spiritu inflammatus exarsit, cui ministerium spontè præbuit, & qualem habuit mentem, talem inuenit & præsidem. Meritò, sicut & propheta prædixerat: Oratio eius facta est in peccatum: quoniam consummato scelere, tam peruersa impij conuersio fuit, vt etiam pœnitendo peccaret. Admittit ergo in se filius Dei impias manus, & quod sæuientium furore agitur, patienti potestate compleuit. Hoc enim erat illud magnæ pietatis sacramentum, quod Christus consectabatur iniurijs: quas si aperta potentia & manifesta virtute propelleret, diuina tantùm exerceret, non humana curaret. In omnibus autem, quæ illa popularis & sacerdotalis insania contumeliosè & procaciter inferebat, nostræ diluebantur maculæ, nostræ expiabantur offensæ: quia natura, quæ in nobis victa semper fuerat atque captiua, in illo innocens patiebatur & libera, vt ad auferendum peccatum mūdi, ille agnus se hostiam offerret, quem & omnibus corporalibus substantia iungeret, & ab omnibus spiritalibus origo discerneret. Hæc hodie (dilectissimi) auribus vestris insinuata sufficiant. Cætera in quartam feriam differātur, auxiliante Domino orationibus vestris, qui præstare dignabitur, vt quod promittimus, impleamus, Amen.

Luc. 22. — *Psal 108.* — *Pœnitentia Iudæ peruersa.*

Sermo sextus de passione Domini.

Quomodo Christus ductus sit ad Caipham, de diruptione vestimentorum eius, & quomodo Christus ad se omnia traxerit.

SPonsionis nostræ memores (dilectissimi) sanctitati vestræ reddimus, quod debemus ad futuram sperantes gratiam Dei, vt inde nobis proueniat deuotio, vnde est incitata promissio. Compræhensus Christus Dominus à turbis, quas principes sacerdotum & doctores legis armauerant, vt impleret dispensationem, cohibet potestatem, & beatum apostolum Petrum humana aduersum irruentes animositate commotum, gladio abstinere præcepit. Superfluum enim erat, vt qui nolebat præsidio angelicarum legionum iuuari, vellet se vnius discipuli oppositione defendi. Perpetrauerit licet turba ferox quod voluit, & de sceleris sui exultarit affectu, maior tamen compræhensi virtus, quàm comprælhendentium fuit. Iudæorum enim cæcitas nihil obtinuit, nisi vt sua impietate se perderet. Christi verò patientia hoc egit, vt omnes sua passione saluaret. Perducto autem Iesu ad Caipham principem sacerdotum, quo scribæ & omnis sacerdotalis ordo conuenerat, falsa aduersus Dominum testimonia quærebantur. Sed inconditas & dissonas voces hoc Iesus mirabiliter elegerat, vt taceret. Caiphæ autem dicenti: Adiuro te per Deum viuum, vt dicas nobis, si tu es Christus filius Dei: ita veraci & prouida authoritate respondit, vt ijsdem verbis, & infidelium conscientias cæderet, & credentium corda firmaret, ad omnem interrogationem eius referens, Tu dixisti: addensq; quod sequitur:

Matt. 26. — *Ibidem.*

Veruntamen dico vobis, amodò videbitis filium hominis ſedentem à dextris Dei, & venientem in nubibus cœli. Caiphas autem ad exaggerandam auditi ſermonis inuidiam, ſcidit veſtimenta ſua, & neſciens quid hac ſignificaret inſania, ſacerdotali ſe honore priuauit. Vbi eſt Caipha rationale pectoris tui? vbi eſt continentiæ cingulum? vbi ſuperhumerale virtutum? Myſtico illo ſacratoq; amictu ipſe te ſpolias, & proprijs manibus pontificalia indumenta diſcerpis, oblitus præcepti illius, quod legeras de principe ſacerdotum: De capite ſuo cidarin non deponet, & veſtimenta ſua non diſrumpet. Tu verò, à quo iam alienabatur hæc dignitas, ipſe tibi es executor opprobrij, & ad manifeſtandum finem veteris inſtituti, pertinet eadem diruptio ſacerdotij. Hinc iam (dilectiſsimi) inter multiplicatas illuſiones nocte tranſacta, vinctum Ieſum Pilato præſidi tradiderunt. Principes enim ſacerdotum & ſeniores populi, hoc conſilio rem gerebant, vt ab actione ſceleris ſui viderentur immunes, ſubtrahentes opera manuum, & exerentes tela linguarum, nolentes interficere. & clamantes crucifige crucifige. Quid hac ſpecie religionis iniuſtius? quid hac clementiæ ſimulatione crudelius? Qua lege Iudæi, quod vobis non licet facere, licet velle? qua ratione, quod corpora polluit, corda non lædit? Contaminari occiſione eius metuitis, cuius ſuper vos & ſuper filios veſtros fundi ſanguinem poſtulaſtis. Si non totum facinus veſtra impietas peragit, permittite præſidem iudicare quod ſentit. Sed vos etiam in ipſum graues atque violenti, in id eum declinare non ſinitis, à quo ipſi mendaciter abſtinetis. Peccauerit Pilatus faciendo quod noluit, in veſtram tamen conſcientiam confluit, quicquid furor veſter extorſit. Talis etiam illic veſtra obſeruantia fuit, vbi precium, quod vobis Chriſti venditor reportauit, mitti in gazophylacium noluiſtis, cauentes ſcilicet, ne ſacros loculos pecunia cruenta pollueret. Cuius cordis eſt iſta ſimulatio? Sacerdotum conſcientia capit, quod templi arca non recipit. Refutatur illius ſanguinis taxatio, cuius non timetur effuſio. Quantiſlibet ita vos fallaciæ circuntegatis vmbraculis, initum eſt cum traditore commercium, quo iuſtum ſanguinem, ſicut non licuit comparari, ita debuit non effundi. Seditioſis igitur clamoribus Iudæorum ſedente Pilato in loco, cui nomen eſt Golgata, crucifigitur Chriſtus per lignum, erigitur lapſus in ligno, & guſtu fellis & aceti diluitur eſca peccati. Meritò priuſquàm traderetur, dixerat Dominus: Cùm exaltatus fuero, omnia ad me traham, id eſt, totam cauſam humani generis agam, & olim perditam in integrum reuocabo naturam. In me omnis infirmitas abolebitur, in me omnis plaga ſanabitur. Exaltatum autem Ieſum ad ſe traxiſſe omnia, non ſolùm noſtræ ſubſtantię paſsione, ſed etiam totius mundi commutatione monſtratum eſt. Pendente enim in patibulo creatore, vniuerſa creatura cõgemuit, & crucis clauos omnia ſimul elementa ſenſerunt. Nihil ab illo ſupplicio liberum fuit. Hoc in communionem ſui & terram traxit & cœlum, hoc petras rupit, monumenta aperuit, inferna reſerauit, & denſarum horrore tenebrarum, radios ſolis abſcondit. Debebat hoc teſtimonium ſuo mundus authori, vt in occaſu cõditoris ſui, vellent vniuerſa finiri. Sed patientia Dei ſeruat rebus atque temporibus ordinem ſuũ, noſq; in illum potiùs vocat affectum, vt eorum ſalutem petamus, quorum crimen horremus. Tanto igitur precio, tanto ſacramento eruti de poteſtate tenebrarum, & ab antiquæ captiuitatis vinculis abſoluti, date operam (dilectiſsimi) vt integritatem mentium veſtrarum, nulla diabolus arte corrumpat. Quicquid nobis contra Chriſtianam fidem ingeritur, quicquid contra mandata Dei ſuadetur, de illius deceptionibus venit: qui nos innumeris dolis ab æterna vita conatur euertere, captando quaſdam occaſiones infirmitatis humanæ, per quas incautas negligenteſq; animas in laqueos iterum ſuæ mortis inducat. Omnes ergo per aquam & ſpiritum ſanctum renati, recolant, cui renunciauerint, & qua profeſsione iugum à ſe tyrannicæ dominationis excuſſerint, nec in ſecundis quiſquam nec in aduerſis ad mortiferum diaboli currat auxilium. Ille enim mendax eſt ab initio, & in ſola viget arte fallendi, humanam ignorantiam falſæ ſcientiæ oſtentatione decipiat, ſitq;

Caiphæ furor. *Leuit. 21.* *Matt. 27.* *Matt. 27.* *Ibidem.* *Ioan. 12* *Omnia vt Chriſtus ad ſe traxerit.* *Ioan. 8.*

eorum

eorum nunc malignus impulſor, quorum pòſt futurus eſt improbus accuſator. Animi vitæ noſtræ & actionum temporalium qualitates, nec in natura elementorum, nec in ſtellarum effectibus, ſed in ſummi & veri Dei poteſtate conſiſtunt, cuius auxilium & miſericordiam, in omnibus quæ obtinere cupimus, implorare debemus. Sicut enim illo quod abſit, offenſo nihil eſt, quod nobis valeat ſuffragari, ita eodem propicio, nulla nobis nocebit aduerſitas. Quoniam ſi pro nobis Deus, quis contra nos? qui filio ſuo proprio non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit eum? quomodò non etiam cum illo omnia nobis donauit? qui viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Contra mathematicos.

Quorum nullus id affirmat.

Rom. 8.

Sermo ſeptimus de paßione Domini.

Cur Chriſtus mori voluerit in feſto Paſchæ, & de traditione Iudæ, & oratione Chriſti.

SCio quidem (dilectiſsimi) paſchale feſtum tam ſublimis eſſe myſterij, vt non ſolùm humilitatis meæ tenuiſsimum ſenſum, ſed etiã magnorum ingeniorum ſuperet facultatem. Sed non ita mihi diuini operis conſideranda eſt magnitudo, vt vel diffidam vel erubeſcã de ſeruitute quam debeo, cùm ſacramentum ſalutis humanæ nõ liceat tacere, etiamſi nequeat explicari. Auxiliantibus etiam orationibus veſtris adfuturam credimus gratiam Dei, quæ inſpirationis ſuæ rore ſterilitatem noſtri cordis abſtergat, vt linguæ paſtoralis officio, quæ ſancti gregis auribus ſint vtilia proferantur. Dicente enim Domino bonorum omnium largitore: Aperi os tuum, & ego implebo illud, audemus eidem verbis propheticis dicere: Domine labia mea aperies, & os meum annuncibit laudem tuam. Incipientes igitur (dilectiſsimi) Euãgelicam de paſsione Domini hiſtoriam retractare, diuino intelligimus diſpoſitum fuiſſe conſilio, vt ſacrilegi Iudæorum principes, & impij ſacerdotes, qui ſæuiendi in Chriſtum occaſiones ſæpe quæſiuerant, non niſi in ſolennitate paſchali, exercendi furoris ſui acciperent poteſtatem. Oportebat enim vt manifeſto implerentur effectu, quæ diu fuerant figurato promiſſa myſterio, vt ouem ſignificatiuam ouis vera remoueret, & vt vno expleretur ſacrificio variarum differentia victimarum. Nam omnia illa quæ de immulatione agni diuinitus per Moſen fuerant præſtituta, Chriſtum prophetarant, & Chriſti occiſionem propriè nunciarant. Vt ergo vmbræ cederent corpori, & ceſſarent imagines ſub præſentia veritatis antiqua obſeruantia nouo tollitur ſacramento, hoſtia in hoſtiam tranſit, ſanguinem ſanguis excludit, & legalis feſtiuitas dum mutatur, impletur. Vnde cũ ſcribas & ſeniores populi ad impietatis concilium pontifices congregarent, omniumq; animos ſacerdotum cura admittendi in Ieſum ſceleris occupaſſet, ipſi ſe doctores legis lege priuarunt, & ſpõtaneo defectu ritus ſibi patrios abſtulerunt. Incipiente enim feſtiuitate paſchali, qui ornare templum, mundare vaſa, victimas prouidere, & legitimis purificationibus ſacratiorem diligentiam adhibere debuerãt, paricidalis odij furore concepto ad vnũ opus vacant, & in vnum facinus ſimili crudelitate coniurant. Quid aſſecuturi ſupplicio innocentiæ, condemnatione iuſtitiæ, niſi vt & noua myſteria non apprehenderent, & antiqua violarent? Prouidẽtibus ergo principibus, ne in die feſto tumultus oriretur, non deuotioni ſed facinori ſtudebatur, nec religioni ſeruiebat hęc cura, ſed crimini. Diligentes enim pontifices & ſoliciti ſacerdotes, ſeditiones turbarũ fieri in præcipua ſolennitate metuebant, non vt populus non peccaret, ſed ne Chriſtus euaderet. At Ieſus conſilij ſui certus, & in opere paternæ diſpoſitionis intrepidus, vetus teſtamentum conſummabat, & nouum paſcha condebat. Diſcumbentibus enim ſecum diſcipulis ad edendam myſticam cœnam, cùm in Caiphæ atrio tractaretur, quomodo Chriſtus poſſet occidi: ille corporis & ſanguinis ſui ordinãs ſacramen-

Pſal. 50.

Pſal. 50.

Chriſtus cur in paſchate paſſus.

In Euchariſtia veritas corporis Chriſti.

Iudas quoque Christi corpus accepit. cramentum, docebat qualis Deo hostia deberet offerri, nec ab hoc quidem mysterio traditore submoto, vt ostenderetur nulla iniuria exasperatus, qui in voluntaria erat impietate perstiturus. Ipse enim sibi fuit materia ruinæ & causa perfidiæ, sequẽs diabolum ducem, & nolens Christum habere rectorem. Dicens itaq; Dominus: Amen dico vobis, quòd vnus vestrum me traditurus est, notam sibi traditoris ac proditoris conscientiam demõstrauit: non aspera nec aperta impium increpatione cõfundens, sed leni ac tacita admonitione conueniens, vt faciliùs corrigeret pœnitudo, quẽ nulla deformasset abiectio. Cur infelix Iuda, tanta benignitate non vteris? Ecce parcit ausibus tuis Dominus, & nulli te, nisi tibi indicat Christus, nec nomen tuum, nec persona detegitur, sed veritatis & misericordiæ verbo, cordis tui tantùm arcana tanguntur. Non apostolici ordinis honor, non sacramentorum tibi communio denegatur. Redi in integrum, & deposito furore resipisce. Clemẽtia inuitat, salus pulsat, ad vitam vita te reuocat. Ecce immaculati & innocentes condiscipuli tui ad significationem facinoris expauescunt, & omnes sibi, non ædito impietatis authore, formidant. Contristati enim sunt, non de conscientiæ reatu, sed de humanæ mutabilitatis incerto, timentes ne minùs verum esset, quod in se quisq; nouerat, quàm quod ipsa veritas præuidebat. Tu autem in hac trepidatione sanctorum abuteris Domini patientia, & abscondi te tua credis audacia. Addis impudentiam sceleri, nec signo euidentiore terreris. Cumq; se à cibo alij, in quo iudicium Dominus posuerat, continerent, tu manum non retrahis à paropside, quia animã non auertis à crimine. Secutum est itaq; (dilectissimi) sicut Ioannes Euangelista narrauit, vt cũ traditori suo Dominus manifestiùs designando, panem porrexisset intinctum, totum Iudam diabolus occuparet, & quẽ malignis cogitationibus obligarat, iam ipso impietatis opere possideret. Corpore enim tantùm cum cœnantibus recumbebat, mente autem sacerdotum inuidiam, testium falsitatem, & furorem imperitæ plebis armabat. Denique videns Dominus, cui flagitio Iudas esset intentus, Quod facis, inquit, fac citiùs. Vox hæc non iubentis est, sed sinentis, nec trepidi, sed parati, qui habens omnium temporum potestatem, ostendit se moram non facere traditori, & sic ad redemptionem mundi paternam exequi voluntatem, vt facinus, quod à persequentibus parabatur, nec impelleret, nec timeret. Postquàm igitur Iudas persuasus à diabolo, discessit à Christo, seq; à corpore apostolicæ vnitatis abscidit, nullo Dominus pauore turbatus, sed de sola redimendorum salute solicitus, omne temporis spatiũ, quod à persequentium vacabat incursu, mysticis sermonibus sacratæq; doctrinæ, sicut Ioannis Euangelio declaratur, impendit, eleuans ad cœlum oculos, & pro vniuersa Ecclesia supplicans patri, vt omnes quos dedisset, daturusq; esset filio pater, vnum fierent, & in gloria redemptoris indiuidui permanerent, adijciens postremò illam orationem, qua ait: Pater si fieri potest, transeat à me calix iste. Vbi non existimandum est, quòd Dominus Iesus passionem & mortem, cuius iam discipulis sacramenta tradiderat, voluerit declinare, cùm ipse beatum apostolum Petrum, deuota fide & charitate feruentem, vti aduersum persecutores gladio vetet, dicens: Calicem quem dedit mihi pater, non vis vt bibam illum? certumq; sit, quod & Dominus ipse testatus est dicẽs: Sic enim Deus dilexit mundum, vt filium suum daret vnigenitum, vt omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam: & quod de ipso ait apostolus Paulus: Christus nos dilexit, & tradidit semetipsum pro nobis hostiam Deo in odorem suauitatis. In saluandis enim hominibus per crucem Christi, communis voluntas erat patris & filij, communeq; consilium, nec vlla poterat ratione turbari, quod ante æterna secula, & misericorditer erat dispositum, & incommutabiliter præfinitũ. Qui ergo verum totũq; hominem adsumpsit, veros & corporis sensus & animi suscepit effectus. Nec quia omnia in illo plena erant sacramentis, plena miraculis, ideo aut falsis lachrymis fleuit, aut mendaci esurie sumpsit cibũ, aut simulato sopore dormiuit. In nostra humilitate cõtemptus, in nostra mœstitudine cõtristatus, in nostro est dolore crucifixus. Passionem enim mortalitatis nostræ ob hoc virtus recepit, vt

Marginal notes: *Matt. 16.* — *Ibidem.* — *Ioan. 13.* — *Ibidem.* — *Ioan. 17.* — *Matt. 26.* — *Christus vt à se calicẽ transferri petierit.* — *Ibidem.* — *Ioan. 3.* — *Colos. 1.*

vinceret

vinceret, quod Isaias apertissimè prophetauit, dicens: Hic peccata nostra portat, & pro nobis dolet, & nos putauimus illum esse in dolore & plaga & vexatione. Ipse autem vulneratus est propter peccata nostra, & infirmatus est propter facinora nostra, & liuore eius sanati sumus. Cùm itaq; (dilectissimi) Dei filius dicit: Pater si fieri potest, transeant à me calix iste, nostræ vtitur voce naturæ, & causam fragilitatis & trepidationis agit humanæ: vt in ijs quæ toleranda sunt, & patientia roboretur, & formido pellatur. Denique cessans hoc ipsum petere excusato quodammodo nostræ infirmitatis metu, in quo nobis remanere non expedit, in alium affectum transit, & dicit: Veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu. Et iterum: Si non potest, inquit, calix iste transire à me nisi bibam illum, fiat voluntas tua. Hæc vox capitis, salus est totius corporis, hæc vox omnes fideles instruxit, omnes confessores accendit, omnes martyres coronauit. Nam quis mundi odia, quis tentationum turbines, quis posset persecutorum superare terrores, nisi Christus in omnibus patiens, patri diceret: Fiat voluntas tua? Discant igitur hanc vocem omnes Ecclesię filij, magno precio redempti, gratis iustificati: & cùm aduersitas violentiæ alicuius tẽtationis incubuerit, prçsidio potentissimæ rationis vtantur, vt superato tremore formidinis, accipiant tolerantiam passionis. Hinc iam (dilectissimi) ad perstringendum ordinem dominicæ passionis sermo est dirigendus, quem ne vos cumulo prolixitatis oneremus, in quartam sabbati, diuiso communi labore differamus. Aderit precantibus nobis gratia Dei, quæ mihi soluendi debiti tribuat facultatem, per Dominum nostrum Iesum Christum, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Psal.53.

Ea Christi vox: Fiat voluntas tua, quàm sit efficax.

Sermo octauus de passione Domini.

De peccato Pilati ac Iudæorum, mysterio quoque & gloria crucis, & de Simone Cyrenæo.

DEcursis (dilectissimi) sermone proximo ijs, quæ comprehensionem Domini præcesserunt, superest nunc, vt auxiliante Dei gratia, de ipso iam passionis ordine, sicut promisimus, disseramus. Nam cùm verbis sacræ orationis suæ Dominus declarasset, verissimè sibi atq; plenissimè & humanam & diuinam inesse naturam, ostendens vnde esset quod pati nollet, & vnde quod vellet, depulsa trepidatione infirmitatis, & confirmata magnanimitate virtutis, redijt in sententiam suæ dispositionis æternæ, & sæuienti diabolo per ministeria Iudæorum, formam serui nihil peccati habentis obiecit, vt per eum ageretur omnium causa, in quo solo erat omnium natura sine culpa. Irruerunt ergo in lumen verum filij tenebrarum, & vtentes faculis atq; laternis, non euaserunt infidelitatis suæ noctem, quia non intellexerũt lucis authorem. Occupant paratum teneri, & trahunt volentem trahi: qui si vellet obniti, nihil quidẽ in iniuriam eius impiæ manus possent, sed mundi redemptio differretur, & nullũ saluaret illęsus, qui pro omniũ salute erat moriturus. Sinens igitur inferri sibi, quicquid sacerdotũ instinctu furor popularis audebat, ad Annam Caiphæ socerũ, ac deinde ad Caipham ex Annæ transmissione perducitur, & post insanas calumniantium voces, post cõmentitias subornatorum testium falsitates, ad examen Pilati Pontificum delegatione transfertur. Qui diuino iure neglecto, clamãtes se regem non habere, nisi Cæsarem, tanquàm Romanis deuoti legibus, omne iudicium potestati * præsidis reseruassent, expetierunt executorẽ magis sæuitiæ, quàm arbitrum causæ. Offerebant enim Iesum duris nexibus vinctum, colaphis & alapis frequentibus cæsum, sputis oblitum, clamoribus prædamnatum: vt inter tot præiudicia, quem omnes vellent perire, non auderet Pilatus absoluere. Denique nec in accusato eum reperisse culpam, nec in sententia sua tenuisse constantiam docet ipsa cognitio: in qua iudex, quem innocentem pronunciat, damnat,

Matt.27.

** Cæsaris*

 addicens

addicens iniquo populo ſanguinem iuſti, à quo abſtinendum ſibi, & intellectu proprio ſenſerat, & ſomnio vxoris nouerat. Nec purgant contaminatum animum manus lotæ, nec in aſperſis aqua digitis expiatur, quod famulante impia mēte committitur. Exceſsit quidem Pilati culpam facinus Iudæorum, qui illum nomine Cæſaris territum, & inuidioſis vocibus increpatum, ad effectum ſui ſceleris impulerunt: ſed nec ipſe euaſit reatum, qui cooperatus ſeditioſis, reliquit iudicium proprium, & in crimen tranſiuit alienum. Quòd ergo Pilatus (dilectiſsimi) implacabilis populi victus inſania, multis Ieſum dehoneſtari ludibrijs, & immodicis vexari permiſit iniurijs, quodq; eum flagellis cæſum, ſpinis coronatum, & amictu irriſoriæ veſtis indutum, perſequentium oſtentauit aſpectui, mitigandos proculdubiò inimicorum animos exiſtimauit, vt exaturatis inuidiæ odijs, non vltrà iam crederent perſequēdum, quem tot modis intuebantur afflictum. Sed cum inardeſceret ira clamantium, vt Barabbam indulgentia relaxaret, & Ieſum crucis pœna ſuſciperet, cùm conſono fremitu diceretur à turbis: Sanguis eius ſuper nos & ſuper filios noſtros, obtinuerunt iniqui in damnationem ſuam, quod pertinaciter exigebant: quorum dentes, ſicut Propheta atteſtatus eſt, arma erant & ſagittæ, & lingua eorum gladius acutus. Fruſtrà enim à crucifigendo maieſtatis Domino manus proprias continebant, in quem letalia vocum ſpicula, & venenata verborum tela iaciebant. Vobis, vobis, falſi Iudæi & ſacrilegi principes populi, totum facinoris iſtius pondus incumbit, & licet immanitas ſceleris & præſidem obligarit & milites, omnis tamen facti ſumma vos arguit: & quicquid in ſupplicio Chriſti, vel Pilati peccauit iudiciū, vel cohortis obſequiū, hoc vos facit humani generis odio digniores: quia veſtri furoris impulſu, nec illis innocentes eſſe licuit, quibus iniquitas veſtra non placuit. Traditus itaque Dominus ſæuientium voluntati, ad irriſionem regiæ dignitatis, ſupplicij ſui iuſſus eſt eſſe geſtator, vt impleretur quod Eſaias propheta præuiderat, dicens: Ecce natus eſt puer, & datus eſt nobis filius, cuius imperium ſuper humeros eius. Cùm ergo Dominus lignum portaret crucis, quod in ſceptrum ſibi conuerteret poteſtatis, erat quidem hoc apud impiorum oculos grande ludibrium, ſed manifeſtabatur fidelibus grande myſterium: quia glorioſiſsimus diaboli victor, & inimicarum virtutum potentiſsimus debellator, pulchra ſpecie, triumphi ſui portabat trophæum, & inuictæ patientiæ humeris ſignum ſalutis adorandum regnis omnibus inferebat, tanquam & tunc ipſa operis ſui imagine omnes imitatores ſuos confirmaret, & diceret: Qui non accipit crucem ſuam, & ſequitur me, non eſt me dignus. Euntibus autem cum Ieſu turbis ad locum pœnæ, Simon quidam Cyrenæus inuentus eſt, in quem lignum crucis transfertur à Domino, vt etiam tali facto præſignaretur gentium fides, quibus crux Chriſti non confuſio erat futura, ſed gloria. Non ergo fortuitum, ſed figuratum & myſticum fuit, vt Iudæis in Chriſtum ſæuientibus, ad compatiendum ei peregrinus occurreret, dicente Apoſtolo: Si compatimur, & conregnabimus: vt ſacratiſsimo ſaluatoris opprobrio, non Hebræus quiſquam nec Iſraelita, ſed alienigena ſubderetur. Per hanc enim translatorem, à circunciſione ad præputium, à filijs carnalibus filios ſpiritales, immaculati agni propitiatio, & omnium ſacramētorum plenitudo tranſibat. Siquidem paſcha noſtrum, vt ait Apoſtolus, immolatus eſt Chriſtus, qui ſe nouum & verum reconciliationis ſacrificium offerens patri, non in templo, cuius iam erat finita reuerentia, nec intra ſepta ciuitatis, ob meritum ſui ſceleris diruendæ, ſed foris & extra caſtra crucifixus eſt, vt veterum victimarum ceſſante myſterio, noua hoſtia nouo imponeretur altari: & crux Chriſti, non templi eſſet ara, ſed mundi. Exaltato igitur (dilectiſsimi) per crucem Chriſto, non illa tantum ſpecies aſpectui mentis occurrat, quæ fuit in oculis impiorum, quibus per Moſen dictum eſt: Et erit pendens vita tua ante oculos tuos, & timebis die ac nocte, & non credes vitæ tuæ. Iſti enim nihil in crucifixo Domino præter facinus ſuum cogitare potuerunt, habentes timorem, non quo fides vera iuſtificatur, ſed quo cōſcientia iniqua torquetur. Noſter verò intellectus, quem ſpiritus veritas illuminat, gloriam

Pilati ſcelus & iudicium. *Matt. 27.* *Pſal. 59.* *Iudæorum ſcelus.* *Eſai. 9.* *Crucis myſterium.* *Matt. 10.* *Matt. 27.* *Simonis Cyrenæi myſteriū.* *Rom. 8.* *1. Cor. 5.* *Hebr. 13.* *Deut. 28.*

gloriam crucis cœlo terraq; radiantem puro ac libero corde suscipiat, & interiore
acie videat, quale sit, quod Dominus cùm de passionis suæ loqueretur instantia, di- *Ioan. 17.*
xit: Venit hora, vt clarificetur filius hominis. Et infrà: Nunc, inquit, turbata est ani- *Ioan. 12.*
ma mea, & quid dicam? Pater, salua me ex hac hora. Sed propterea veni in hanc ho-
ram. Pater, clarifica filium tuum. Et cùm vox patris venisset è cœlo, dicens: Et clari-
ficaui, & iterum clarificabo: respondens Iesus circunstantibus, dixit: Non propter
me vox hæc facta est, sed propter vos. Nunc iudicium mundi est, nunc princeps hu-
ius mundi eijcietur foras. Et ego si exaltatus fuero à terra, omnia trahã ad meipsum. *Christus*
O admirabilis potentia crucis. O ineffabilis gloria passionis, in qua & tribunal Do- *crucifixus*
mini, & iudicium mundi, & potestas est crucifixi. Traxisti enim Domine omnia ad *vt omnia*
te, & cùm expandisses tota die manus tuas ad populum non credentem & contra- *ad se traxe*
dicentem tibi, confitendæ maiestatis tuæ sensum totus mundus accepit. Traxisti Do- *rit.*
mine omnia ad te, cum in execrationem Iudaici sceleris, vnam protulerunt omnia *Esai. 65.*
elementa sententiam, cùm obscuratis luminaribus cœli, & cõuerso in noctem die, *Rom. 10.*
terra quoq; motibus quateretur insolitis, vniuersaq; creatura impiorum se vsui ne-
garet. Traxisti Domine omnia ad te, quoniam scisso templi velo, sancta sanctorum
ab indignis pontificibus recesserunt, vt figura in veritatem, prophetia in manifesta-
tionem, & lex in Euangelium verteretur. Traxisti Domine omnia ad te, vt quod in
vno Iudææ templo obumbratis significationibus tegebatur, pleno apertoq; sacra-
mento, vniuersarum vbiq; nationum deuotio celebraret. Nunc enim & ordo cla- *Crux Chri*
rior Leuitarum, & dignitas amplior seniorum, & sacratior est vnctio sacerdotum: *sti quantæ*
quia crux tua omnium fons benedictionum, omnium est causa gratiarũ, per quam *efficatiæ.*
credentibus datur virtus de infirmitate, gloria de opprobrio, vita de morte. Nunc *Ioan. 1.*
etiam carnalium sacrificiorum varietate cessante, omnes differentias hostiarum, vna
corporis & sanguinis tui implet oblatio, quoniam tu es verus agnus Dei, qui tollis
peccata mundi, & ita in te vniuersa perficis mysteria, vt sicut vnum est pro omni vi-
ctima sacrificium, ita vnum de omni gente sit regnum. Cõfiteamur igitur (dilectis-
simi) quod beatus magister gentium Paulus apostolus gloriosa voce confessus est, *1. Tim. 2.*
dicens: Fidelis sermo & omni acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in hunc *Ibidem.*
mundum peccatores saluos facere. Hinc enim mirabilior est erga nos misericordia
Dei, quòd non pro iustis neq; pro sanctis, sed pro iniquis & impijs Christus mortu- *Rom. 5.*
us est, & cùm mortis aculeum recipere nõ posset natura deitatis, suscepit tamen na-
scendo ex nobis, quod posset offerre pro nobis. Olim enim morti nostræ mortis suæ
potentiam minabatur, dicens per Osee prophetam: O mors, ero mors tua, & ero *Oseæ 13.*
morsus tuus inferne. Leges enim inferni moriendo subijt, sed resurgendo dissoluit,
& ita perpetuitatẽ mortis incidit, vt eam de æterna faceret temporalem. Sicut enim
in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur. Fiat itaq; (di- *1. Cor. 15.*
lectissimi) quod apostolus Paulus ait: vt qui viuunt, iam non sibi viuant, sed ei qui *2. Cor. 5.*
pro omnibus mortuus est & resurrexit. Et quia vetera transierunt, & facta sunt om-
nia noua, nemo in carnalis vitæ vetustate remaneat, sed omnes de die in diem profi-
ciendo, per pietatis augmenta renouentur. Quantumlibet enim quisque iustifica-
tus sit, habet tamen, dum in hac vita est, quo probatior esse possit & melior. Qui au-
tem non proficit, deficit, & qui nihil acquirit, non nihil perdit. Currendũ enim no-
bis est fidei gressibus, misericordiæ operibus, amore iustitiæ, vt diem redemptionis *1. Cor. 5.*
nostræ spiritaliter celebrantes, non in fermento veteris malitiæ & nequitiæ, sed in
azymis synceritatis & veritatis, resurrectionis Christi mereamur esse participes, qui
cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo nonus de passione Domini.

Passio Christi varijs prophetarum oraculis & figuris prædi-
cta, & de diaboli ruina, ac auaritiæ morbo, Petriq; negatione.

SAcramentũ (dilectiſsimi) dominicæ paſsionis in ſalutẽ generis humani, ante tempora æterna diſpoſitũ, & per multas ſignificationes omnibus retrò ſeculis nunciatũ, non adhuc expectamus manifeſtãdum, ſed iam adoramus impletũ, concurrentibus ad eruditionẽ noſtrã & nouis teſtimonijs & antiquis, dum quod prophetica cecinit tuba, Euangelica pandit hiſtoria, & ſicut ſcriptum eſt: Abyſſus abyſſum inuocat in voce cataractarum tuarũ. Quoniam ad enarrandum gloriam gratiæ Dei, paribus ſibi vocibus vtriuſque teſtamenti altitudo reſpondet: & quod erat ſub velamine figurarum profundum, fit reuelata luce perſpicuum. Si enim inter illa miracula ſaluatoris, quæ ſub populorum gerebantur aſpectu, pauci veritatis præſentiam ſentiebant, ipſiq́ue diſcipuli voluntaria Domini paſsione turbati, non euaſerunt ſcandalum crucis ſine tentatione formidinis, vnde fides noſtra intelligentiam ſumeret, vnde conſtantia robur acciperet, niſi quæ facta cognoſcimus prædicta legeremus? Peracto igitur (dilectiſsimi) ſaluatoris triumpho, & conſummatis diſpenſationibus, quas omnia veteris teſtamenti eloquia nunciarunt, lugeat carnalis Iudæus, ſed ſpiritalis gaudeat Chriſtianus, & feſtiuitas quæ illis conuerſa eſt in noctem, nobis coruſcet in lucem, quoniam crux Chriſti eadem eſt & credentium gloria, & non credentium pœna. Quamuis enim perſequentium furor nihil aliud in Dominum maieſtatis operatus eſt, quàm atrocem crudelitatem & immite ſupplicium: redemptis tamen hac Domini paſsione, vereor iuſtiorq; lætandi eſt ratio, quàm dolendi. Fuerit tunc diſcipulorum excuſabilis pauor, nec diffidentiæ culpam apoſtolicus mœror inciderit, quando concurrentibus ad vnum ſcelus Iudæis Iudæorumq; principibus, ſuperbus taurorum pinguium tumor & proterua vitulorum petulantia ſæuiebat, quando ſub oculis ouium, paſtoris iuſti ſanguinem frementium beſtiarum rabies expetebat, quando denique etiam ipſe qui pati venerat, de noſtræ naturæ communione dicebat: Triſtis eſt anima mea vſque ad mortem. Nunc autem poſtquam ſuſceptione infirmitatis potentia eſt clarificata virtutis, nulla fidelium mœſtitudine paſchalis eſt obſcuranda ſolennitas, nec cum triſtitia nobis geſtorum ordo recolendus eſt, cùm ita Dominus vſus ſit malitia Iudæorum, vt de intentione facinoris, voluntas ſit impleta miſerentis. Si autem in exitu Iſrael de Aegypto, agni ſanguinis fuit reſtitutio libertatis, & ſacratiſsima eſt facta feſtiuitas, quæ per hoſtiam pecudis, iram auerteret vaſtatoris: quanta populis Chriſtianis concipienda ſunt gaudia, pro quibus omnipotens pater filio ſuo vnigenito non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum, vt in occiſione Chriſti, paſcha eſſet verum & ſingulare ſacrificium, quo non ex dominatione Pharaonis vnus populus, ſed ex diaboli captiuitate, totus mundus eruitur? Hoc igitur illud eſt (dilectiſsimi) ſacramentum, cui ab initio omnia ſunt famulata myſteria. Nũc ſanguis iuſti Abel, mortẽ ſummi paſtoris eloquitur, & in patricidio Iudæorũ, Cain interfector fratris agnoſcitur. Nũc diluuiũ & Noë arca manifeſtat, quid ſit renouationis in baptiſmo, & quid ſit ſalutis ligno. Nunc Abraham gentium pater promiſſos acquirit hæredes, & in ſemine eius, non germen carnis, ſed fidei propago benedicitur. Nunc ad prænunciatum feſtis omnibus feſtum, ſacer nouorum menſis *enituit, vt in quo accepit mundus exordium, in eodem haberet Chriſtiana creatura principium. Quamuis igitur furentes Iudæi fecerunt in Dominum Ieſum quæcunque voluerint, & ſuſcepti hominis veritatem nullis eorum auſibus poteſtas diuina ſubtraxerit: patientia tamen Domini, conſilij ſui munus impleuit, & pertinacia ſacrilegæ crudelitatis profecit operi ſaluatoris, quod non ſcribæ, non phariſæi, nec ſummi intellexere pontifices. Si enim cognouiſſent, nunquam gloriæ Dominum crucifixiſſent. Nec itaq; ipſe diabolus intellexit, quod ſæuiendo in Chriſtum, ſuum deſtrueret principatum: qui antiquæ fraudis iura non perderet, ſi ſe à Domini ſanguine contineret. Sed malitia nocendi auidus, dum irruit, ruit, dum capit, captus eſt, dum perſequitur mortalem, incidit in ſaluatorem. Inuenit ſanè in illo molimine, imprudentis audaciæ dignum cooperatorem, dignumq; conſortem: cùm

Marginalia: Pſal.42. — Pauor diſcipulorũ excuſabilis. — Matt.26. — Rom.8. — Geneſ.4. — Geneſ.6. & 7. — Geneſ.22. — Rom.8. — *emicuit — Mundus quo tempore ortus. — 1.Cor.2.

impius Iudas maluit minister esse diaboli quàm apostolus Christi, quem non timoris perturbatione deseruit, se pecuniæ cupiditate distraxit. Videte (dilectissimi) & prudenter inspicite, quæ germina, & quales fructus de auaritiæ stirpe nascantur, quàm meritò Apostolus radicem omnium malorum esse definiuit: quia nullũ peccatum sine cupiditate committitur, & omnis appetitus illicitus, istius auiditatis est morbus. Amori pecuniæ, vilis est omnis affectio, & anima lucri cupida, etiam pro exiguo perire non metuit, nullumq; est in illo corde iustitiæ vestigium, in quo sibi auaritia fecit habitaculum. Hoc perfidus Iudas inebriatus veneno, dum sitit lucrũ, peruenit ad laqueum, & tam stultè impius fuit, vt triginta argenteis & dominũ venderet & magistrum. Cùm autem se ad excipiendum iniquitatis iudicium, Dei filius præbuisset, beatus apostolus Petrus, cuius fides ea deuotione feruebat, vt & Domino compati paratus esset & commori, ancilla sacerdotis calumniante perterritus, ex infirmitate periculum negationis incurrit: ob hoc, sicut apparet, hęsitare permissus, vt in Ecclesiæ principe remedium pœnitentiæ conderetur, & nemo auderet de sua virtute confidere, quãdo mutabilitatis periculum nec beatus Petrus potuisset euadere. Dominus autem Iesus, qui intra pontificale cõsilium solo corpore tenebatur, trepidationem discipuli foris positi, diuino vidit intuitu, & pauentis animum mox vt respexit, erexit, & in fletus pœnitudinis incitauit. Fœlices sancte apostole lachrymæ tuæ, quæ ad diluendam culpam negationis, virtutem sacri habuere baptismatis. Adfuit enim dextera Domini Iesu Christi, quæ labentem te, priusquàm deijceris, exciperet, & firmitatem standi in ipso cadendi periculo recepisti. Vidit in te Dominus non fidem fictam, non dilectionem auersam, sed constantiam fuisse turbatam. Abundauit fletus, vbi non defecit affectus, & fons charitatis lauit verba formidinis, nec tardatum est remedium abolitionis, vbi non fuit iudicium voluntatis. Citò igitur in soliditatem suam redijt petra, tantam recipiẽs fortitudinem, vt quod in Christi expauerat passione, in suo pòst supplicio non timeret, Amen.

Auaritia quàm perniciosa. *1.Tim.6.*

Petri negatio.

Petrus lacrymis expiat culpã negatiõis.

Sermo decimus de passione Domini.

Quòd Christus falsò sit accusatus, quòd se regem fecerit, & de compositione mulierum, ac ruina diaboli.

CVm multis modis (dilectissimi) Iudaica impietas laboraret, vt occasionem aliquam perpetrandi in Dominum Iesum sceleris inueniret, & mendacia, quæ falsi testes iniustis sacerdotibus famulando protulerant, nihil quod morte dignũ esset, adferrent, hoc quasi insuperabile repererunt, vt Dominum mundi affectati regni inuidia perurgerent. Cumq; Pilatus Iesum, quem frustrà videbat argui, vellet absolui, calumniosè & minaciter conclamarunt: Si hunc dimittis, non es amicus Cæsari. Omnis enim qui se regẽ facit, cõtradicit Cęsari: Stultã insimulationẽ imprudenter Pilate timuisti. Sed formidabile fuerit nomẽ regiũ, vt pro imperio Cæsaris opprimi debuerit nouæ molitio potestatis, dominandi consiliũ tyrannicus tibi prodidit apparatus, si prouisio armorum, si congregatio diuitiarum, si præsidia detecta sunt militum. Quid enim grauari finis de affectata potentia, cuius specialis fuit de humilitate doctrina. Romanis legibus non contradixit, censum subijt, didrachma soluit, vectigalia non inhibuit, quæ Dei sunt Deo, & quæ sunt Cæsaris, Cæsari reddenda constituit, paupertatem elegit, obedientiam suasit, mansuetudinem prædicauit. Hoc est verè non impugnare Cæsarem, sed iuuare. Veruntamen ne in totum inanis videatur Iudæorum obiectio, discute diligentius præses, quid de Domini Iesu operibus notum sit, quid de potestate compertum. Cęcis visum, surdis auditum, claudis gressum, mutis donauit eloquium. Febres abegit, dolores resoluit, dæmo-

Ioan.19. *Luc.2.* *Matt.27.* *Matt.22.*

dæmonia eiecit, mortuos viuificauit, mari & ventis vt quiescerent imperauit. Ma-
Matt. 8. gnum prorsus regem ista demonstrant, qui non humana excellat potentia, sed vir-
** actionem* tute diuina. Hanc ergo Iudæi obijciant potestatem, commutent * accusationem su-
am, & hoc proferant ore, quod tenent corde. Quare de terrenis calumniantur, qui
cælestia persequuntur? quamuis ergo Pilatus onerosum sibi inuidiosumq; sentiret,
quòd eum Iudæi de neglectu amicitiæ Cæsaris impetebant, aliquamdiu tamen fu-
rorem ipsorum mitigare conatus est: & ideo Dominum Iesum diuersis contume-
lijs affici aut permisit aut iussit, vt satiata iniquitas de innocentis iniurijs, vlterius nõ
sæuiret. Sed pertinax malitia proprijs crescebat augmentis, & in quem obtinuerat
ius illusionis, exigebat & mortis. Vnde cùm & summi sacerdotes & principes Iudæ-
orumq; omnisq; multitudo crebris vocibus acclamarẽt, Crucifige, crucifige, tradidit
Iesum persequentium voluntati, Barabba illis latrone dimisso, vt qui in die festo au-
thorem interficiebant vitæ, impunitas eis præstaretur homicidæ. Euntes itaq; (dile-
ctissimi) ad locum clarificationis Domino, & misericordia ab impiorum tabernacu
Psal 118. lis exeunte, vt adimpleretur quod scriptum est: Longè à peccatoribus salus, sequeba-
Luc. 23. tur eum multitudo populi, & mulierum plangentium & lamentantium eum. Solet
enim sexus infirmior, etiam pro ijs qui morte sunt digni, in lachrymas commoueri,
& damnatorum exitijs, pro naturæ communis consideratione misereri. Sed istum
sibi planctum Dominus Iesus dedignatur impendi, quia non decebat luctus trium-
Christus cur voluerit se plangi à mulieribus. phum, nec lamenta victoriam. Deniq; conuersus ad eas: Filiæ, inquit, Hierusalẽ no-
lite flere super me, sed super vos ipsas & super filios vestros flete. Quia venient dies,
in quibus dicent: Beatæ steriles & ventres, qui non genuerunt, & vbera quæ non la-
ctauerunt. Vbi est tristitia crucifigendi? vbi formido morituri? Non terret passuri
animum hora supplicij, & docens nullam pro se flendi esse rationem, indicit pœni-
tentiam, denunciando vidictam. Non est, inquit, quod dolere in me Hierusalem fi-
liæ debeatis: pro vobis plangite, & pro vestris filijs eiulate. Super illos fundantur isti
ploratus, quòd tales viscera vestra pepererunt. Lugendum vobis planè est, nõ de sal-
uatore credentium, sed de impietate & temeritate pereuntium. Ego crucem volens
patior, & mortem in me, quam sum perempturus, admitto. Nolite flere pro mundi
redemptione morientem, quem in maiestate patris videbitis iudicantem. Exaltatus
autem Christus Iesus in ligno, retorsit mortem in mortis authorem, & omnes prin-
cipatus aduersaq; virtutes, per obiectionem passibilis carnis elisit, admittẽs in se an-
tiqui hostis audaciam: qui in obnoxiam sibi sæuiendo naturam, etiam ibi exactor
Diabolus in cruce victus. ausus est esse debiti, vbi nullum potuit vestigium inuenire peccati. Euacuatum est
igitur illud generale venditionis nostræ & lethale chirographum, & pactum capti-
uitatis in ius transijt redemptoris. Claui illi, qui manus Domini pedesq; transfode-
rant, perpetuis diabolum fixere vulneribus, & sanctorum pœna membrorum, ini-
micarum fuit interfectio potestatum, sic suam Christo consummante victoriam, vt
in ipso & cum ipso, omnes qui in eum crederent, triumpharent. Cùm ergo Domi-
nus crucifixi corporis eleuatione sublimis, reconciliationem mundi exequeretur in
quadam arce supplicij, latronemq; conuersum ad paradisi vocaret habitaculum, vos
principes Iudæorum, legisq; doctores, nec conscientiæ impietate compuncti, nec af-
Matt. 27. fectu sceleris mitigati, fixuris clauorum addebatis tela linguarum, dicentes: Alios
saluos fecit, seipsum non potest saluum facere. Si rex Israel est, descendat de cruce, &
credimus ei. Sed his vocibus vestris stultis atque blasphemis reddunt omnia elemẽ-
ta responsum, & vnam in vos sententiam ferunt, Cœlum, terra, sol syderaq; indi-
gnos vos suo ministerio protestantur terribili motu, insolitoq; defectu tenebras
Matt. 17. mundo vestræ cæcitatis ostendunt. Quòd si ad arguendum vos, nec cœlestia nec in-
Velum templi scißum quid significet. ferna sufficiunt, & crucem Christi magis potuerunt petræ atque monumenta quàm
corda vestra sentire, saltem quod in templo actum est, scienter aduertite. Velum, cu
ius obiectu includebantur sancta sanctorum, à summo vsque ad ima diruptum est, &
sacrum illum mysticumq; secretum, quod solus summus pontifex iussus fuerat in-
trare

trare

trare reseratum est, vt nihil iam esset discretionis, vbi nihil resederat sanctitatis. Repudiatos itaq; vos debuistis agnoscere, & omne ius sacerdotij perdidisse, quia verum erat, quod veritas vobis dixerat: Si crederetis Mosi, crederetis & mihi. *Ioan. 5.* Meritò ergo vos testamentum vtrunque condemnat, & gratia vacuatos & lege priuatos, qui ideò restitistis nouis, quia non credidistis antiquis. Nos autem (dilectissimi) qui ab ignorantiæ tenebris liberati, fidei lumen accepimus, & in noui testamenti hæreditatem per electionem adoptionis intrauimus: in festiuitate, quam carnalis Israel perdidit, gaudeamus, quoniam pascha nostrum immolatus est Christus, per cuius ineffabilem gratiam, omnium charismatum benedictione ditamur, & ita in nouitatem à vetustate transferimur, *2. Cor. 5.* vt non solùm paradisi restituamur habitaculo, sed etiam regni cœlestis gloriæ præparemur, adiuuante Domino nostro Iesu Christo, qui cum patre & sancto spiritu viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo vndecimus de paßione Domini.

De confeßione Petri, & de gemina Christi natura, deq; occulto dæmonibus incarnationis mysterio, atque Iudæ desperatione.

Desiderata nobis (dilectissimi) & vniuerso optabilis mundo adest festiuitas dominicæ passionis, quæ nos inter exultationes spiritaliũ gaudiorum silere non patitur. Quia etsi difficile est de eadem solennitate sæpiùs dignè apteq; disserere, non est tamen liberum sacerdoti, in tanto diuinæ misericordiæ sacramento fidelibus populis subtrahere sermonis officium: cum ipsa materia, ex eo quod est ineffabilis, fandi tribuat facultatem: nec posit deficere quod dicatur, dum non potest satis esse quod dicitur. Succumbat ergo humane infirmitas gloriæ Dei, & in explicandis operibus misericordiæ eius, imparem se semper inueniat. Laboremus sensu, hæreamus ingenio, deficiamus eloquio: bonum est, vt nobis parum sit, quod etiam rectè de Domini maiestate sentimus. Dicente enim Propheta. Quærite Dominum, *Psal. 104.* confirmamini, quærite faciem eius semper: nemini præsumendum est, quòd totum quod quærit inuenerit, ne desinat propinquare, qui cessarit accedere. Quid *Paßionis Christi contemplatio quid præstet.* autem inter omnia opera Dei, in quibus humanæ admirationis fatigatur intentio, ita contemplationem mentis nostræ & oblectat & superat, sicut passio saluatoris? De cuius omnipotentia quæ ei cum patre vnius & æqualis essentiæ est, quoties vt possumus, cogitamus, mirabilior nobis fit in Deo humilitas quàm potestas, & difficilius capitur diuinæ maiestatis exinanitio, quàm seruilis formæ in summa prouectio. Sed multum nos ad intellectum iuuat, quòd licet aliud sit creator, aliud creatura, aliud deitas inuiolabilis, aliud caro passibilis: vnam tamen personam concurrat proprietas vtriusq; substantiæ: vt siue in infirmitatibus, siue in virtutibus, eiusdẽ sit contumelia, cuius & gloria. Hac fidei regula (dilectissimi) quã in ipso exordio symboli per authoritatem apostolicæ institutionis accepimus Dominum nostrum Iesum Christum, quem filium Dei patris omnipotentis vnicum dicimus, eundẽ quoque de spiritu sancto natum ex Maria virgine cõfitemur. Nec ab eiusdem maiestate discedimus, cum ipsum crucifixum & mortuum, & tertia die credimus suscitatum. Omnia enim quæ Dei sunt, & quæ hominis, simul & humanitas & deitas expleuit, vt dum passibili impassibilis inest, nec virtus infirmitate affici, nec infirmitas posit virtute superari. Meritò beatus Apostolus Petrus in huius vnitatis confessione laudatus est, qui cum dominus quid de ipso intelligerent discipuli, scrutaretur omniũ celerrimè ora præueniẽs: Tu es, inquit, Christus filius Dei viui. Quod vtiq; nõ reuelante vidit carne vel sanguine, quorũ obiectu interiores oculi poterãt impediri, sed ipso spiritu patris in corde operante credentis, vt ad regimẽ totius Ecclesiæ præpara-

tus, primùm disceret quod doceret, & pro soliditate fidei, quam erat prædicaturus, audiret: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Christianæ igitur fidei fortitudo, quæ portas mortis super inexpugnabilem petram ædificata non metuit, vnum Dominũ Iesum Christum, vt verum Deum & verum hominẽ confitetur, eundẽ credens filium virginis, qui author est matris, eundem natum in fine seculorũ, qui creator est temporum: eundẽ omnium Dominum virtutum, & vnũ de stirpe mortalium: eundẽ peccati nescium, & in similitudine carnis peccati pro peccatoribus immolatum. Qui vt humanũ genus vinculis mortiferæ præuaricationis absolueret, & sæuienti diabolo potentiam suæ maiestatis occultauit, & infirmitatem nostræ humilitatis obiecit. Si enim crudelis & superbus inimicus, consilium misericordiæ Dei nosse potuisset, Iudæorum animos mansuetudine potius temperare, quàm iniustis odijs studuisset accendere, ne omniũ captiuorum amitteret seruitutem, dum nihil sibi debentis persequitur libertatẽ. Fefellit ergo illum malignitas sua, intulit suppliciũ filio Dei, quod cunctis filijs hominũ in remedium verteretur. Fudit sanguinem iustum, qui reconciliando mundo, & precium esset & pocult. Suscepit Dominus quod secundũ propositum suæ voluntatis elegit. Admisit in se impias manus furentiũ, quæ dũ proprio incumbunt sceleri, famulatæ sunt redemptori. Cuius etiam circa interfectores suos tanta erat pietatis affectio, vt de cruce supplicans patri, se non vindicari, sed illis postularet ignosci, dicens: Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. De cuius vtiq; orationis potentia fuit, vt prædicatio Petri Apostoli, ex ijs qui dixerunt: Sanguis illius super nos & super filios nostros, multorum ad pœnitentiam corda cõuerteret, & vno die baptizarentur tria ferè millia Iudęorũ: fieretq; omnium cor vnũ & anima vna, paratorum iam pro eo mori, quẽ poposcerant crucifigi. Ad hãc indulgentiam traditor Iudas peruenire non potuit, quoniã perditionis filius, cui diabolus stabat à dextris, priùs in desperationẽ transijt, quàm sacramentũ Christus generalis redemptionis impleret. Nã mortuo pro omnibus impijs Domino, potuisset etiam hic consequi remedium, si non festinasset ad laqueum. Sed maligno cordi, nunc furtis fraudium dedito, nunc parricidalibus commercijs occupato, nihil vnquam documentorum misericordiæ saluatoris insederat, nec pijs acceperat auribus Domini verba dicentis: Non veni vocare iustos, sed peccatores. Et: Filius hominis venit quærere & saluare, quod perierat. Nec intellexerat clementiam Christi, qui non solùm corporeis infirmitatibus medebatur, sed etiam vulnera debilium curabat animarũ, dicens paralytico: Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. Dicens & oblatæ sibi adulteræ: Nec ego te condemnabo, vade & ampliùs noli peccare: vt per omnia opera sua ostenderet, in illo aduentu suo, saluatorem mundi se venisse, nõ iudicem. A quo intellectu alienatus impius traditor, insurrexit in semetipsum, nõ iudicio pœnitentis, sed furore percuntis, vt qui vitæ authorem interfectoribus vendidisset, in augmentum damnationis suæ, etiã moriendo peccaret. Quod ergo falsi testes, quod cruenti principes, quod impij sacerdotes, in Domini Iesu Christi mysterio, ignauia præsidis & famulatu imperitæ cohortis egerunt, & detestandum vniuersis seculis, & amplectendum fuit. Crux enim Domini, sicut in Iudæorum erat mente crudelis, ita est in crucifixi virtute mirabilis. Furit in vnum populus, & miseretur omnium Christus. Quod sæuitia infertur, potestate suscipitur, vt licentia facinoris, æternæ opus impleat voluntatis. Vnde omnis ordo rerum gestarum, quem plenissimè Euangelica narratio percurrit, ita fidelium est accipiendus auditu, vt salua fide actionum, quæ tempore dominicæ passionis impletæ sunt, intelligamus non solùm remissionem peccatorum in Christo completam, sed etiam formam iustitiæ esse propositam. Verùm vt hoc diligentiùs iuuante Domino disseratur, hæc sermonis portio in quartam sabbati reseruetur. Aderit, vt speramus, gratia Dei, quæ nos orantibus vobis faciat promissa complere, per Dominum nostrum Iesum Christum, qui cum patre & spiritu sancto regnat in secula seculorum, Amen.

Incarnationis mysterium diabolo occultatum.

Luc. 23. *Matt. 27.* *Actor. 2.* *Actor. 4.* *Psal. 180.* *Matt. 9.* *Luc. 19.* *Matt. 9.* *Ioan. 18.*

Sermo duodecimus de paßione Domini.

De virtute ac neceßitate mortis Chriſti, & de eius vera diuinitate & humanitate contra Manichæos, & cur ſolus filius incarnatus ſit.

OMnia quidem tempora (dilectiſsimi) Chriſtianorum animos ſacramento dominicæ paſsionis & reſurrectionis exercent, neq; vllum noſtræ religionis officium eſt, quo tam mundi reconciliato quàm humanæ in Chriſto naturæ adſumptio celebretur. Sed nunc vniuerſam Eccleſiam maiore intelligentia inſtrui, & ſpe feruentiore oportet accendi, quando ipſa rerum dignitas ita ſacratorum dierũ recurſu, & paginis Euangelicæ veritatis exprimitur, vt paſcha Domini non tam prçteritum recoli, quàm præſens debeat honorari. In nullo igitur ab ijs quæ ad crucem Ieſu Chriſti pertinent, fidei noſtræ peregrinetur intuitus, & nihil eorum, quæ narratione Euangelij retexuntur, ocioſo capiamus auditu. Vt quia non defuerunt, nec adhuc deſunt, qui veritatem dominicæ incarnationis impugnent, & quòd in vtero virginis Mariæ verbum caro factum eſt, quòd infans æditus, per incrementa corporea ad perfectæ virilitatis profecit ætatẽ, quodq́; crucifixus mortuus ac ſepultus, die tertia reſurrexit, in noſtræ quidem imaginis forma, ſed non in noſtræ carnis adferãt geſtum eſſe natura, nos ab Euangelicis & Apoſtolicis teſtimonis nullatenus recedentes, eorum intelligentia roboremur, quorum nos certiſsima experimenta docuerunt: vt piè atque conſtanter poſsimus dicere, quoniam in illis & nos eruditi ſu- *1.Ioan. 1.*
mus, & quod viderunt, vidimus, & quod didicerunt, didicimus, & quod contrectauerunt, palpauimus. Et ideo in paſsione Domini, non conturbamur, quia in generatione non fallimur. Scimus etenim (dilectiſsimi) & toto corde profitemur, patris & filij & ſpiritus ſancti, vnam eſſe deitatem, & conſubſtantialem ſempiternæ Trini- *Filij perſo-*
tatis eſſentiam, in nullo à ſe diuiſam, in nullo eſſe diuerſam, quia ſimul eſt intempo- *na cur in-*
ralis, ſimul eſt incommutabilis, ſimul quod eſt, eſſe non deſinens. In hac aũt ineffa- *carnata ſit*
bili vnitate Trinitatis, cuius in omnibus communia ſunt opera atq; iudicia, repara- *Ioan.1.*
tionem humani generis propriè filij perſona ſuſcepit, vt quoniam ipſe eſt, per quem omnia facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil, quiq́; plaſmatum de limo terræ hominem flatu vitæ rationalis animauit, idem naturam noſtram ab æternitatis arce deiectam, amiſſæ reſtitueret dignitati, & cuius erat conditor, etiam eſſe reformator, ſic conſilium ſuum dirigens in effectum, vt ad dominationem diaboli deſtruendam magis vteretur iuſtitia rationis, quàm poteſtate virtutis. Quia ergo primi hominis vniuerſa poſteritas vno ſimul vulnere ſauciata corruerat, nec vlla ſanctorũ merita conditionẽ poterant illatæ mortis euincere, venit è cœlo medicus ſingularis, multis ſæpè ſignificationibus nunciatus, & prophetica diu pollicitatione promiſſus, qui manens in forma Dei, & nihil propriæ maieſtatis amittens, in carnis noſtrę animæq́; natura, ſine cogitatione antiquæ præuaricationis oriretur. Solus enim beatæ virginis natus eſt filius abſq; delicto, non extraneus ab hominũ genere, ſed alienus à crimine, in quo illius ad imaginem & ſimilitudinem Dei conditi, & perfecta eſſet innocentia, & vera natura, cùm de Adæ propagine vnus exiſteret, in quo diabolus, quod ſuum diceret, non haberet. Qui dum in eum ſæuit, quem ſub peccati lege non tenuit, ius impiæ dominationis amiſit. Effuſio enim pro iniuſtis ſanguinis iuſti, tam *Sanginis*
potens fuit ad priuilegium, tam diues ad precium, vt ſi vniuerſitas captiuorum in re- *Chriſti vir*
demptorem ſuum crederet, nullum tyrannica vincula retinerẽt. Quoniam ſicut ait *tus.*
Apoſtolus, vbi abundauit peccatũ, ſuperabundauit & gratia. Et cũ ſub peccati præiudicio nati, poteſtatem acceperint ad iuſtitiam renaſcendi, validius donum factum eſt libertatis, quàm debitum ſeruitutis. Quam itaq; ſibi in huius ſacramẽti præſidio

ſpem relinquunt, qui ſaluatoris noſtri corpore negant humanę ſubſtantiæ veritatẽ?
Rom.5. Dicant, quo ſacrificio reconcilati, quo ſanguine ſint redempti. Quis eſt, qui tradidit ſemetipſum pro nobis oblationem & hoſtiam in odorẽ ſuauitatis? At quod vnquam ſacrificium ſacratius fuit, quàm quod pontifex verus altari crucis per immo-
Ephe.5. lationẽ ſuæ carnis impoſuit? Quamuis enim in conſpectu Domini multorũ ſancto-
Pſal. 115. rum precioſa fuerit mors, nullis tamen inſontis occiſio, propiciatio fuit mundi. Acceperunt iuſti, non dederunt coronas, & de fidelium fortitudine exempla nata ſunt patientiæ non dona iuſtitiæ. Singulares quippe in ſingulis mortes fuerunt, nec alterius quiſquã debitum ſuo funere ſoluit, cùm inter filios hominũ ſolus Dominus noſter Ieſus Chriſtus extiterit, in quo oẽs crucifixi, omnes mortui, oẽs ſepulti, omnes
Ioan.12. etiam ſunt ſuſcitati. De quibus ipſe dicebat: Cùm exaltatus fuero, omnia traham ad meipſum. Fides enim vera iuſtificans impios & creans iuſtos, ad naturæ ſuæ tracta participem, in illo acquirit ſalutem, in quo ſe inuenit innocentem. Et quia vnus eſt
1.Tim. 2. mediator Dei & hominum homo Ieſus Chriſtus, per communionem ſui generis, ad pacem peruenit deitatis, liberum habens de eius potentia gloriari, qui contra hoſtem ſuperbum, in carnis noſtræ infirmitate congreſſus, ijs victoriam ſuam tribuit, in quorum corpore triumphauit. Cùm igitur in vno Domino noſtro Ieſu Chriſto vero Dei atq; hominis filio, diuinam confitemur de patre naturam, humanã de matre ſubſtantiam, licet verbi Dei & carnis vna perſona ſit, nõ vna ſubſtantia, & vtraq; eſſentia communes habeat actiones: intelligendæ tamen ſunt ipſorum operũ qualitates, & ſynceræ fidei contemplatione cernendum eſt, ad quæ prouehatur humilitas infirmitatis, & ad quæ inclinetur altitudo virtutis: quid ſit, quod caro ſine verbo non agit, & quid ſit, quod verbum ſine carne non efficit. Sine potentia enim verbi, nec conciperet virgo, nec pareret: & ſine veritate carnis, obuoluta pannis infan-
Matt. 2. tia non iaceret. Sine verbi potentia non adorarent Magi puerum nouo ſydere declaratũ, & ſine veritate carnis non iuberetur puer in Aegyptum transferri, quẽ Herodes
Matt.3 cupiebat occidere. Sine verbi potentia nõ diceret vox patris miſſa de cœlo: Hic eſt fi-
Luc.3. lius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Et ſine veritate carnis non prote-
Ioan.1. ſtaretur Ioannes: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Sine verbi potentia nõ fieret redintegratio debilium, & viuificatio mortuorum, & ſine veritate carnis,
Ioan.10. nec cibus ieiuno, nec ſomnus eſſet neceſſarius fatigato. Poſtremò ſine verbi potentia non ſe Dominus patri profiteretur æqualem, & ſine veritate carnis non idem di-
Ioan.14. ceret, patrem ſe eſſe maiorem, cùm catholica fides vtrunq; ſuſcipiat, vtrunq; defendat, quæ ſecundum proprietatem diuinæ humanæq; ſubſtantiæ, vnum Dei filium & hominem credit & verbum. Multa ſunt (dilectiſsimi) quæ ad expoſitionem huius, quam prædicamus, fidei, de toto ſcripturarum corpore poſſemus adſumere, quia nihil ſæpiùs diuinis commendatur eloquijs, quàm Dei filius ſecundum deitatem ſempiternus ex patre, & idem ſecundum carnem temporalis ex matre. Sed ne charitatis veſtræ fatigetur auditus, hodierno ſermoni adhibendus eſt modus, vt quarta ſabbati, quæ ſunt adijcienda, ſeruemus auxiliante Domino Ieſu Chriſto, qui cum patre & ſpiritu ſancto, viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Sermo decimuſtertius de paſsione Domini.

De reparatione hominis ac legalibus ſacramentis per Chriſtum completis, de ſpiritalibus Iſraelitis, & vera Chriſti humanitate.

EVuangelica lectio (dilectiſsimi) quæ ſacratiſsimum dominicæ paſſionis reſerauit hiſtoriam, ita vniuerſæ Eccleſiæ nota eſt de communi frequenter auditu, vt rerum geſtarum ordinem, tanquàm ſub veſtris habitum oculis, ſinguli quiq; recolatis. Nec parum æſtimandi ſunt profeciſſe, qui de ijs quæ audiunt non dubitant, vt etiã ſi nondum

dum liquidè aliquod valeant scripturarum capere sacramentum, firmissimè tamen credant, in diuinis libris nullum esse mendacium. Quia ergo syncera fidei promissa est intelligentiæ plenitudo, erigat se ad promerendam spiritus sancti eruditionem, illuminatarum mentium vigor, & non contentus sit facti ordinem nosse, nisi etiam ipsam rationem impensæ sibi pietatis inspiciat: vt authorem suum humana natura sciendo, quantum ab eo sit dilecta, plùs diligat. Miserendi enim nostri causam Deus nisi in sua bonitate non habuit. Et mirabilior est secunda hominũ generatio, quàm prima conditio: quia plus est in nouissimis seculis reparasse Deum, quod perierat, quàm à principio fecisse, quod non erat. Libertatẽ itaq; innocentiæ naturalis, quàm primorum parentum præuaricatione perdidimus, nulla per se sanctorum præcedẽtium merita receperũt: quia lata in transgressores sententia, omnem progeniem captiuæ posteritatis obstrinxit, & nemo extitit exors à damnatione, quia nullus fuit liber à crimine. Sed redemptio saluatoris destruens opus diaboli, & rumpens vincula peccati, ita magnæ pietatis suæ disposuit sacramentum, vt vsq; ad consummationem quidem mundi, præfinita generationum * plenitudo decurreret, sed renouatio originis, per iustificationem indiscretæ fidei, ad omnia retrò secula pertineret. Incarnatio quippe verbi, & occisio ac resurrectio Christi, vniuersorum fidelium salus facta, est, & sanguis vnius iusti, quem nobis pater donauit, qui eum pro reconciliatione mundi credimus fusum, hoc contulit patribus, qui similiter credidere fundendum. Nihil ergo (dilectissimi) ab antiquis significationibus, in Christiana religione diuersum est, nec vnquam à præcedentibus iustis, nisi in Domino Iesu Christo sperata saluatio est, dispensationibus pro diuinæ voluntatis ratione varietas, sed in idipsum coruscantibus & legis testimonijs, & prophetiæ oraculis, & oblationibus hostiarũ: quia sic congruebat illos populos erudiri, vt quæ reuelata non caperent, obumbrata susciperent, & maior Euangelij esset authoritas, cui tot signis totq; miraculis atque mysterijs, veteris testamenti paginæ deseruissent. De quibus Dominus profitebatur, quòd non venerat legem soluere, sed adimplere. Nõ æstimet sibi prodesse Iudæus, quòd in literæ carnaliter superficie demoratur, & ijs scripturis conuincitur, quæ apud nos veram sui obtinent dignitatem, dum & erudimur prædictis, & ditamur impletis. Dicente enim Domino: Cùm exaltatus fuero, omnia traham ad me, nihil legalium instructionum, nihil propheticarum resedit figurarum, quod nõ totum in Christi sacramenta transierit. Nobiscum est signaculum circuncisionis, sanctificatio charismatum, consecratio sacerdotum. Nobiscum puritas sacrificij, baptismi veritas, honor templi, vt meritò cessarint nuncij, postquàm nunciata venerunt. Nec vacuatur reuerentia promissionum, quia plenitudo manifesta est gratiarum. Verùm quia sicut ait Apostolus. Cæcitas in Israel ex parte facta est, nec qui filij carnis, ij filij sunt promissionis, ineffabilis misericordia Dei Israeliticum sibi populum de omnibus nationibus fecit, & saxeo illo gentilium cordium rigore mollito, veros Abrahę filios de lapidibus excitauit: vt cõclusis omnibus sub peccato, qui carne nati sunt, spiritu renascantur, nec intersit, quo patre sit quisq; genitus, quum per indiscretam huius fidei confessionem, & fons baptismatis faciat innocentes, & electio adoptionis confirmet hæredes. Quid enim aliud egit crux Christi, quàm vt destructis inimicitijs, reconcilietur mundus Deo, & per sacrificium immaculati agni veram in pacem cuncta reuocentur? Non autem concordat Deo, qui ab ea, quam in regeneratione sua ædidit, professione dissentit, & diuini immemor pacti, inhærere ostenditur renunciatis, dum resilire inuenitur à creditis. Frustrà enim Christianum nomen sibi vsurpat, & nequaquam æstimet se pascha Domini celebrare, qui Iesum Christum in ea, qua natus est & passus & mortuus & sepultus carne, resurrexisse nõ credit, & nostræ in illo naturæ resuscitatas primitias non fatetur. Verus itaque venerator dominicæ passionis sic crucifixum Iesum oculis cordis aspiciat, vt illius carnem suam esse cognoscat. Contremiscat in redemptoris sui supplicio terrena substantia, rumpantur infidelium mentium petræ, & qui mortalitatis grauabantur sepulchris,

Reparatio hominis maior quàm creatio.

* multitudo

Fides causa nostra & antiquorum.

Matt. 5.

Ioan. 12.

Rom. 11.

Rom. 9.

Matt. 3.

Rom. 11.

pulchris, discussa obstaculorum mole prosiliant. Appareant nunc quoq; in ciuitate sancta, in Ecclesia Dei, futuræ resurrectionis indicia, & quod gerendū est in corporibus, fiat in cordibus. Nulli infirmorum crucis est negata victoria, nec quisquam est, cui non Christi auxilietur oratio. Quæ si multis in eū sæuientibus profuit, quāto magis eos, qui ad ipsum conuertuntur, adiuuit? Sublata est ignorantia, tempera- *Gene. 3.* ta est difficultas, & igneam illam, qua vitæ regio erat inclusa, romphæā, sacer Christi sanguis extinxit. Veræ luci, antiquæ noctis cessit obscuritas. Inuitatur ad paradysi diuitias populus Christianus, & cunctis regeneratis ad amissam patriam patefactus est reditus, si nemo sibi illam viam faciat claudi, quæ fide latronis potuit aperiri. Celebrantes igitur (dilectissimi) paschalis festi ineffabile sacramentum, agnoscamus docente spiritu Dei, ad cuius gloriæ participationem vocati, & ad quā spem simus ingressi. Nec ita nos nunc anxiè, nunc superbè præsentis vitæ occupent actiones, vt non toto cordis affectu cōformari redemptori nostro per illius exempla nitamur. Nihil enim non ad nostram salutem, aut egit aut pertulit, vt virtus, quæ in- *Ioan. 1.* erat capiti, inesset etiam & corpori. Nam primùm ipsa illa substantiæ nostræ in deitate susceptio, qua verbum caro factum est, & habitauit in nobis, quem hominum misericordiæ suæ, nisi infidelem reliquit exortem? Et cui non cōmunis natura cum Christo est, si adsumentē recipit, & eo spiritu est regeneratus, quo ille progenitus? Deinde quis in illo suas non agnoscit infirmitates? Quis perceptionem cibi, requietionem somni, solicitudinem mœstitudinis, lachrymas pietatis, non videat formæ fuisse seruilis? Quæ quoniam ab antiquis sanada vulneribus, & à colluuione erat purganda peccati: ita vnigenitus Dei, etiam hominis factus est filius, vt & omni humanitatis veritate, & diuinitatis plenitudine non careret. Sicut itaq; nostrum est, quod cum vnitione deitatis peperit materna virginitas: ita nostrum est, quod Iudaica crucifixit impietas. Nostrum est, quod exanime iacuit, & quod die tertia resurrexit, quodq́; super omnes altitudines cœlorum ad dexteram paternæ maiestatis ascendit: vt si per viam mandatorum eius incedimus, & si quæ in humilitate corporea nostræ impendit saluti, non erubescimus confiteri, nos quoq; in gloriæ eius cō- *Matt. 10.* sortium prouehamur. quoniam manifestè quod denunciauit implebitur: Omnis qui cōfitebitur me coram hominibus, & ego confitebor eum coram patre meo, qui in cælis est. Huic autem cohortationi nostræ adest atq; auxiliatur gratia Dei, quæ incarnationis Christi & mortis ac resurrectionis eius inimicos, reuelata per omnes Ecclesias veritate, destruxit, vt totius mundi fideles, cum apostolicæ fidei authorita- *Rom. 6.* te concordes, vnà nobiscum exultatione gauderent, dicente Beato Paulo, An ignoratis, quia quicūq; baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus? Consepulti enim sumus cum ipso per baptismum in mortem, vt quomodo surrexit Christus à mortuis per gloriā patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus. Si enim cōplantati facti sumus similitudini mortis eius, simul & resurrectionis erimus. Hoc scientes, quia vetus homo noster simul crucifixus est, vt destruatur corpus peccati, vt vltrà non seruiamus peccato. Qui enim mortuus est, iustificatus est à peccato. Si autem mortui sumus in Christo, credimus quia etiam simul viuemus cum illo, qui viuit & regnat cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Sermo decimusquartus de passione Domini.

De modo redemptionis generis humani, atq; fidei Ecclesiæq; vnitate & imitatione Christi.

GLoria (dilectissimi) dominicæ passionis, de qua nos etiam hodie locuturos esse promisimus, humilitatis maximè est miranda mysterio, quæ omnes nos & redemit & docuit, vt vnde datum est precium, inde & iustitia

sumere-

ſumeretur. Omnipotentia enim filij Dei, quæ per eandem eſſentiam æqualis eſt pa- *Deus cur*
tri, potuiſſet humanũ genus à dominatu diaboli, ſolo imperio ſuæ voluntatis crue- *nos pote-*
re, niſi diuinis operibus maximè congruiſſet, vt nequitiæ hoſtilis aduerſitas de eo *ſtate redi-*
quod vicerat vinceretur, & per ipſam materiam naturalis repararetur libertas, per *mere nolu-*
quam generalis fuerat illata captiuitas. Dicente aũt Euangeliſta, quòd verbum caro *crit.*
factum eſt, & habitauit in nobis, & dicente Apoſtolo, quòd Deus erat in Chriſto, *Ioan. 1.*
mundũ reconcilians ſibi, oſtenſum eſt, quia vnigenitus ſummi patris tale inijt cum *2. Cor. 5.*
humana humilitate conſortium, vt ſuſcepta noſtræ carnis animæq; ſubſtantia, vnus
atq; idem Dei filius permaneret, noſtra augendo, non propria: quia infirmitas erat
prouehenda, non virtus: vt cùm ſuo creatura eſſet vnita, nihil adſumpto diuinũ, ni-
hil adſumenti deeſſet humanum. Hoc conſilium miſericordiæ & iuſtitiæ Dei, licet
in præteritis ſeculis, quibuſdam velaminibus fuerit obumbratum, nõ tamen ita ob-
tectum eſt, vt ſanctorum, qui ab initio vſq; ad aduentum Domini laudabiles extite-
runt, intellectui negaretur, cùm & propheticis verbis, & rerum geſtarum ſignifica-
tionibus, ſalus quæ in Chriſto erat ventura, promiſſa ſit: quam non ſolùm qui præ- *Fides vna*
dicabant, adepti ſunt, ſed omnes etiam qui prædicantibus crediderũt. Vna enim fi- *ſaluando-*
des iuſtificat vniuerſorum temporum ſanctos, & ad eandè ſpem fidelium pertinet, *rum.*
quicquid per mediatorem Dei & hominum Ieſum Chriſtum, vel nos cõfitemur fa- *1. Cor. 7.*
ctum, vel patres noſtri adorauere faciendum. Nec inter Iudæos atq; gentiles vlla eſt
diſtinctio. Siquidem, ſicut ait Apoſtolus: Circunciſio nihil eſt, ac præputiũ nihil eſt,
ſed obſeruatio mandatorũ Dei: quæ ſi cum integritate fidei ſeruentur, veros Abra-
hæ filios, id eſt, perfectos faciunt Chriſtianos, dicente Apoſtolo eodem: Quicunq; *Galat. 3.*
enim in Chriſto Ieſu baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis. Non eſt Iudæus neq; Græ-
cus, non eſt ſeruus neq; liber, non eſt maſculus neq; fœmina. Omnes enim vnũ eſtis
in Chriſto. Si autem vos Chriſti, ergo Abrahę ſemen eſtis, ſecundum promiſsionem
hæredes. Non ergo eſt dubium (dilectiſsimi) naturam humanam in tantam con-
nexionem à filio Dei eſſe ſuſceptam, vt non ſolùm in illo homine, qui eſt primoge- *Coloſ. 1.*
nitus totius creaturæ, ſed etiam in omnibus ſanctis ſuis vnus idemq; ſit Chriſtus: &
ſicut à membris caput, ita à capite mẽbra diuidi nõ poſſunt. Quamuis enim nõ iſtius
vitæ ſit, ſed æternæ, vt ſit Deus omnia in omnibus, tamen, modò etiã templi ſui, quod *1. Cor. 15.*
eſt Eccleſia, indiuiſus habitator eſt, ſecundum quod ipſe promiſit, dicens: Ecce ego *Matt. 28.*
vobiſcũ ſum omnibus diebus vſq; ad conſummationem ſeculi. Quibus Apoſtolus *Coloſ. 1.*
conſonans ait: Ipſe eſt caput corporis Eccleſiæ, qui eſt principium, primogenitus ex
mortuis, vt ſit in omnibus ipſe primatum tenens, quia in ipſo complacuit omnem
plenitudinem diuinitatis habitare, & per eum reconciliare omnia in ipſo. Ijs au-
tem & alijs pluribus exemplis & teſtimonijs quid inſinuatur cordibus noſtris, niſi
vt per omnia ad imaginem eius renouemur, qui permanens in forma Dei, carnis pec-
cati forma fieri dignatus eſt? Omnes enim infirmitates noſtras, quæ veniunt de pec- *Philip. 2.*
cato, abſq; peccati cõmunione ſuſcepit, vt & famis, & ſitis, & ſomni, & laſsitudinis,
mœroris ac fletu, affectionibus non careret, doloreſq; ſæuiſsimos, vſq; ad mortis ex-
trema pateretur: quia nemo poſſet laqueis mortalitatis abſolui, niſi ille, in quo ſolo
innocens erat natura omnium, ſineret ſe interfici manibus impiorum. Vnde Salua-
tor noſter filius Dei, vniuerſis in ſe credentibus & ſacramentum condidit, & exem- *1. Pet. 2.*
plum vt vnum apprehenderent renaſcendo, alterum ſequerentur imitando. Hoc
enim docet beatus Petrus apoſtolus dicens: Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis re-
linquens exemplum, vt ſequamini veſtigia eius. Qui peccatum non fecit, nec inuẽ-
tus eſt dolus in ore eius. Qui cum malediceretur, non maledicebat, cùm pateretur,
non comminabatur. Tradebat autẽ iudicanti ſe iniuſtè. Qui peccata noſtra ipſe per-
tulit in corpore ſuo ſuper lignũ, vt peccatis mortui, iuſtitiæ viuamus. Sicut ergo ne-
mo eſt credentium (dilectiſsimi) cui dona neganda ſint gratiæ, ita nemo eſt, qui nõ
ſit Chriſtianæ debitor diſciplinæ: quia etſi remota eſt * iuſtitiæ legis aſperitas, volũ- ** myſtica*
tariæ tamen obſeruantiæ creuit vtilitas, dicente Euangeliſta Ioanne: Quia lex per *Ioan. 1.*

Mosen data est, gratia autem & veritas per Iesum Christum facta est. Omnia enim quæ secundum legem, siue in circuncisione carnis, siue in diuersitatibus hostiarum, siue in sabbati obseruantia præcesserunt, Christum testificata, Christi sunt gratiam prælocuta. Et ipse est finis legis, non euacuando significationes ipsius, sed implendo. Qui licet idem sit author veterum, qui nouorum, figuratarum tamē promissionum sacramenta mutauit, quia promissa perfecit, & denuntiationibus cessationem imposuit, quoniam denunciatus aduenit. In præceptis autem moralibus nulla prioris testamenti decreta reprobata, sed Euangelico magisterio multa sunt aucta, vt perfectiora & lucidiora essent dantia salutem, quàm promittentia saluatorem. Omnia igitur, quæ Dei filius ad reconciliationem mundi, & fecit & docuit, non in historia tantum præteritarum actionum nouimus, sed etiam in præsentium operum virtute sentimus. Ipse est qui de spiritu sancto ex matre æditus virgine, incontaminatam Ecclesiam suam eadem inspiratione fœcundat, vt per baptismatis partum, innumerabilis filiorum Dei multitudo gignatur, de quibus dicitur: Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Ipse est, in quo semē Abrahæ totius mundi adoptione benedicitur, & fit patriarcha gentium pater, dum promissionis filij fide, non carne nascuntur. Ipse est, qui nullius gentis exceptionem faciens, de omni natione, quæ sub cœlo est, vnum sanctarum ouium efficit gregem, quotidie implet, quod promiserat, dicens: Habeo alias oues quæ non sunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere, & vocem meam audient, & fiet vnum ouile & vnus pastor. Quamuis enim beato Petro principaliter dicat: Pasce oues meas, ab vno tamen Domino, ipsa omnium regitur cura pastorum, & venientes ad petram tam lætis tamque irriguis pascuis alit, vt innumeræ oues dilectionis pinguedine roboratæ, sicut bonus pastor dignatus est pro ouibus suis animam ponere, ita & ipsæ non dubitent pro nomine pastoris occumbere. Ipse est enim, cui non solùm gloriosa Martyrum fortitudo, sed etiam omnium renascentium fides in ipsa regeneratione compatitur. Dum enim renunciatur diabolo, & creditur Deo, dum in nouitatem à vetustate transitur, dum terreni hominis imago deponitur, & cœlestis forma suscipitur, quædam species mortis & quædam similitudo resurrectionis interuenit, vt susceptus à Christo, Christumq; suscipiens, non idem sit post lauacrum, qui ante baptismum fuit, sed corpus regenerati, fiat caro crucifixi. Hæc commutatio (dilectissimi) dexteræ excelsi est, qui operatur omnia in omnibus, vt singulis fidelibus, per bonæ conuersationis qualitatem, ipsum piorum operum intelligamus authorem, gratias agentes misericordiæ Dei, qui innumeris charismatum donis ita vniuersum Ecclesiæ corpus exornat, vt per multos vnius luminis radios idem vbique splendor appareat, nec posit nisi gloria esse Christi, cuiuslibet meritum Christiani. Hoc est illud verum lumen, quod omnem hominem iustificat & illustrat. Hoc est illud quod eruit de potestate tenebrarum, & transfert in regnum filij Dei. Hoc est quod per nouitatem vitæ desideria animi prouehit, & concupiscentias carnis extinguit. Hoc est, quo pascha domini, in azymis synceritatis & veritatis legitimè celebratur, dum fermento veteris malitiæ abiecto, noua creatura de ipso Domino inebriatur & pascitur. Non enim aliud agit participatio corporis, & sanguinis Christi, quam vt in id quod sumimus, transeamus: & in quo mortui, & sepulti, & conresuscitati sumus, ipsum per omnia & spiritu & carne gestemus, dicente Apostolo: Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cū Christo in Deo. Cùm enim Christus apparuerit vita vestra, tūc & vos cum Christo apparebitis in gloria, qui cum patre & sancto spiritu viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Rom. 10. *Veteris legis quæ Christus mutarit et quæ non.* *Ioan. 1.* *Gene. 22.* *Ioan. 10.* *1. Ioan. 2.* *Baptismus qui mutet hominem.* *Psal. 76.* *1. Cor. 12.* *Colos. 1.* *1. Cor. 5.* *Eucharistiæ perceptio quid efficiat.* *Colos. 3.*

Sermo decimusquintus de paßione Domini.

De vera Christi humanitate, patientia in morte, obcæcatione Iudæorum, & Manichæorum perfidia.

SErmonem (dilectißimi) de gloriosa Domini nostri Iesu Christi pas
sione promissum, ita expectationi vestræ intelligo esse reddēdum,
vt officium differendi, & festo paschali conueniat, & ausibus impij
erroris occurrat. Qui enim Dei filium veram nostræ carnis negant
suscepisse naturam, inimici sunt fidei Christianæ, & Euangelicam
prædicationem nimis impudenter impugnant, vt secundum ipsos
crux Christi, aut simulatio fuerit phantasmatis, aut supplicium deitatis. quòd à cor-
dibus piorum longè est repellendum: quia catholica integritas, nec maculam perfi-
diæ, nec rugam potest habere mendacij, quæ vnum Christum, sic Deum, sic homi-
nem confitetur, vt nec falsum hominem, nec Deum dicat fuisse paßibilem. Quam- *Ioan. 1.*
uis ergo ab illo initio, quo in vtero virginis verbum caro factum est, nihil vnquàm
inter diuinam humanamq; substantiam diuisionis extiterit, & per omnia incremē-
ta corporea vnius personæ fuerint totius temporis actiones, ea ipsa tamen, quæ in-
separabiliter facta sunt, nulla permixtione confundimus: sed quid cuius naturæ sit,
ex operum qualitate sentimus. Nec enim diuina humanis præiudicant, nec huma-
na diuinis, cum ita in idipsum vtraque concurrant, vt in eis nec proprietas absuma-
tur, nec persona geminetur. Transcursis igitur ijs, quæ paßionem Domini præces-
serunt, quid documentorum habeat sacramentum paschale tractemus. Nam exar-
descente ad effectum sui sceleris sæuitia Iudæorum, cùm Deus esset in Christo mū- *2. Cor. 5.*
dum reconcilians sibi, nulla vis templo corporis eius, nisi ipse permitteret, potuisset
inferri. Siquidem terribilis militum cohors illa, & à principibus & pharisæis cum gla *Ioan. 18.*
dijs & fustibus missa multitudo ita vt Domini voce percussa est, vt cum turbæ dixis-
sent Iesum se quærere Nazaræum, & ipse respondisset, Ego sum, nemo eorum sub-
sisteret, sed omnes simul amisso membrorum officio, retrorsum acti elisique cor-
ruerent. In quo vtique diuinæ potestatis erat indicium, quæ impiorum conatus,
non armis contrarijs, neque vllius creaturæ potentis auxilio, sed sola verbi virtu-
te prosterneret. Quia verò saluando humano generi alterius operis ratio congrue- *Christus*
bat, nec posset sanguis Christi precium credentium fieri, si redemptor se non sine- *cur in paß-*
ret comprehendi, admisit in se impias manus, & cohibita est potētia deitatis, vt per- *sione nolu-*
ueniret ad gloriam paßionis. Cuius vtique inanis fuisset species, & nulli profutu- *erit vti po-*
ra imago tolerantiæ, nisi vera diuinitas veris se humanæ carnis sensibus induisset: vt *tentia sua.*
vnus Dei atque hominis filius, aliunde intemerabilis, aliunde paßibilis, mortale no
strum per suum immortale renouaret. Et ideò mœstitudine, ideò formidine non ca-
rebat, vt ad euincendas huius mundi perturbationes, non solùm nos sacramento
susceptionis, sed etiam exemplo fortitudinis roboraret. Nam iniusta videretur eius
ad patientiam cohortatio, cui nulla esset in nostra infirmitate communio. Veras
autem Domini paßiones Esaias propheta ipsius voce pronunciat, dicens: Dorsum
meum dedi in flagella, & maxillas meas in palmas: vultum autem non auerti à con- *Esai. 53.*
fusione sputorum. Quod itaque verbi caro patiebatur, non verbi erat pœna, sed
carnis, cuius iniuriæ atque supplicia etiam ad impaßibilem redundabant, vt meritò
ei dicantur illata, quæ in ipsius sunt corpus admissa, dicente Apostolo: Si enim co- *1. Cor. 2.*
gnouissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent. Obcæcati enim Iudæi ma-
litia sua, in quod prorupissent facinus, nesciebant. Vnde misericors Dominus Ie-
sus, cùm etiam interfectores suos vellet sua morte saluare, pro ignorantia sæuien-
tium, de crucis altitudine supplicabat, dicens: Pater ignosce illis, quia nesciunt *Luc 23.*
quid faciunt. Nec intellectu enim cordis, nec auditu auris, nec oculorum intuitu
sentiebant, quem falsis testimonijs appetissent, quem adfigi patibulo coegissent,
dum

dum in corpore hominis non agnoſcunt ſubſtantiam deitatis. Viderūt humilem, & non adorauerunt vniuerſitatis authorem, nec intellexerunt poteſtatem iudicaturi, deſpicientes manſuetudinem iudicati, vt perſequutores veri Dei, & negatores veri hominis, vna impietas ſociaret, dum ſerui formam in Chriſto, & Iudæi æſtimant ſolam, & hæretici adſerunt falſam. *Hæretici phantaſtici.* Dicant ergo iſti phantaſtici Chriſtiani, quæ ſubſtātia ſaluatoris adfixa ſit ligno, quæ iacuerit in ſepulchro, & reuoluto monumenti lapide, quæ tertia die caro reſurrexerit, vel quale corpus Ieſus diſcipulorū viſui, clauſis ad eos oſtijs ingreſſus, intulerit, cùm ad abigendū cernentium diffidentiam, inſpici oculis, digitiſq; tractari patentes adhuc fixuras clauorum, & recens cōpuncti lateris *Ioan. 20. Luc. 24.* vulnus exegerit. At ſi tanta in luce veritatis tenebras ſuas hæretica obduratio nō relinquit, oſtendant vnde ſibi ſpem vitæ polliceātur æternæ, vnde reſurrectionis Chriſti ſe credant eſſe conſortes. *1. Cor. 15.* Nō enim poſſunt cum Apoſtolo dicere: Chriſtus reſurrexit à mortuis, primitiæ dormientium, quia non ſunt primitiæ hominum, ſi nō ſunt *Ibidem.* de humanæ ſtirpe naturæ. Qui enim primus hominum reſurrexit, eius plenitudinis eſt portio, quæ prçceſsit: & piè creditur hoc, quod eſt in capite inchoatum, in mem- *Ibidem.* bris quoq; eſſe complendum. Quia ſicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Chriſto omnes viuificabuntur. Amplectentes igitur (dilectiſsimi) Chriſtianæ ſpei vnicū *Coloſ. 2.* pignus, non diuellamur à compage corporis Chriſti, in quo habitat, ſicut Apoſtolus ait, omnis plenitudo diuinitatis corporaliter, & eſtis repleti in illo. Nam cùm incorporea ſit ſubſtantia Dei, quomodo corporaliter in Chriſto habitat, niſi quia caro noſtri generis, facta eſt caro deitatis, & in illo ſumus Deo repleti, in quo crucifi- *Philip. 3.* xi, in quo ſepulti, in quo ſumus etiam ſuſcitati? vt poſsimus cum Apoſtolo dicere: NOſtra autem couerſatio in cœlis eſt, vnde etiam expectamus ſaluatorem Dominum noſtrum Ieſum Chriſtū, qui reformabit corpus humilitatis noſtræ conforme fieri corpori gloriæ ſuæ, viuēs & regnans cū patre & ſpiritu ſancto in ſecula ſeculorū, Amē.

Sermo decimuſſextus de paſsione Domini.

De paſsione Chriſti per prophetas prænunciata, Iudæorum inexcuſabilitate, Iudæ ſcelere & Chriſti querela in cruce.

Cogitationes Chriſtiani quales eſſe debeant. SEmper quidem (dilectiſsimi) fidelium mentes in diuinorum operum decet admiratione verſari, & rationales animos ijs maximè cogitationibus inhærere, per quas incrementū fidei cōſequantur. Cū enim pia cordis intentio, vel ad generalia beneficia, vel ad ſpecialia ipſius gratiæ dona dirigitur, multas à ſe vanitates abigit, & à corporalibus curis in quoddam ſecretum ſpiritale ſecedit. Sed hoc in tempore dominicæ paſsionis, multò auidiùs excellentiuſq; faciendum eſt, vt ea quę ſunt ſacris lectionibus recenſita, ſanæ intelligentiæ ſuſcipiantur auditu, & quæ magna ſunt verbis, appareant maiora myſterijs. Prima nanq; erigendi ſurſum noſtri cordis eſt ratio, quod ea etiam, quæ Euangelica veritas enarrauit, voces propheticæ non tanquàm gerenda, ſed tanquàm geſta cecinerunt: & quod humanæ aures nondum *Rom. 1.* cognouerant faciendum, iam ſpiritus ſanctus prædicabat impletum. Nam rex Da- *Matt. 1.* uid, cuius ſecundum hominem ſemen eſt Chriſtus, diem crucis Domini mille & plus quàm centum annorum ætate præceſsit, & nihil eorum ſuppliciorum, quæ ſibi memorat illata, perpeſſus eſt. Sed quia per os eius ille loquebatur, qui carnē paſsibilem ex ipſius ſtirpe erat ſumpturus, meritò ſub ipſius perſona præmittitur hiſtoria crucis, qui in ſe gerebat corporeā originē Saluatoris. Verè enim Dauid in Chriſto eſt paſſus, quia verè Ieſus in carne Dauid eſt crucifixus. Cū ergo omnia, quæ in Chriſtū Iudaica admiſit impietas, tāto antè prædicta ſint, vt nō tam de futuris, quàm de præſen- *Deo omnia præſentia.* tibus propheticus ſit ſermo contextus, quid aliud nobis, quàm ſempiternarum diſpoſitionum Dei incommutabilis ordo reſeratur, apud quem, & diſcernenda iam

dijudicata,

dijudicata,& futura iam facta sunt? Cùm enim & qualitates actionũ nostrarũ,& effectus omniũ voluntatum, scientia diuina præueniat, quanto magis Deo nota sunt opera sua,& rectè placuit, quasi facta recoli, quæ nõ poterant omnino nõ fieri? Vnde & apostoli spiritu Dei pleni, cùm inimicorũ Christi minas sæuitiamq; paterētur, concordi ad Deum voce dixerunt: Conuenerunt enim verè in ciuitate ista aduersus puerum tuum Iesum, quem vnxisti, Herodes & Pontius Pilatus cum gentibus & populis Israel facere, quæ manus tua & consilium tuum decreuerunt fieri. Nunquid iniquitas persequentium Christũ ex Dei est orta consilio? & illud facinus quod omni maius est crimine, manus diuinæ præparationis armauit? Non hoc planè de summa iustitia sentiendum est, quia multùm diuersum multumq; contrariũ est, id quod in Iudæorum malignitate præcognitum, & quod in Christi est passione dispositũ. Non inde processit voluntas interficiendi, vnde moriendi, nec deo vno extitit spiritu attrocitas sceleris, & tolerantia redemptoris. Non enim impias furentium manus immisit in se Dominus, sed admisit, nec præsciendo quod faciendum esset, coëgit vt fieret, cùm tamen ad hoc carnem suscepisset, vt fieret. Deniq; inter crucifixũ & crucifigentes tam dispares causæ sunt, vt quod à Christo susceptum est, non possit resolui, quod ab illis commissum, possit aboleri. Qui enim venit peccatores saluos facere, nec ipsis quidem interfectoribus suis misericordiam denegauit, sed impiorum malum, in bonum credentium commutauit, vt mirabilior fieret gratia Dei, non secundum merita hominum, sed secundũ multitudinem diuitiarum sapientiæ & sciẽtiæ Dei misericorditer preparata, quando & ipsos, qui fuderant sanguinem saluatoris, reciperet vnda baptismatis. Nam sicut scriptura, quæ Apostolorum actus continet, loquitur: Cùm prædicatio beati Petri apostoli, Iudæorum corda compungeret, & agnita impietate sui sceleris dicerent: Quid faciemus viri fratres? idem Apostolus ait: Pœnitentiam agite, & baptizetur vnusquisq; vestrum in nomine Iesu Christi in remissionem peccatorum vestrorum, & accipietis donum spiritus sancti. Vobis est enim facta repromissio & filijs vestris, & omnibus qui longè sunt, quoscunque aduocauerit dominus Deus noster. Moxq; addidit scriptura, & dixit: Qui ergo receperunt sermonem eius, baptizati sunt, & appositæ sunt in illo die animæ circiter tria millia. Quod itaq; Dominus Iesus Christus furorem frementium pati voluit, in nullo author eorum criminum fuit: nec egit, vt hæc vellent, sed cessit, vt possent, & sic vsus est obcæcatæ plebis insania, quomodò & perfidia traditoris, quem ab immanitate concepti sceleris, & beneficijs est reuocare dignatus & verbis, adsumendo in discipulum, prouehendo in apostulum, monendo signis, consecrando mysterijs, vt cui nihil beneuolentię deesset ad correctionẽ, nihil occasionis superesset ad crimen. Sed tu impijssime homo, semen Chanaan & non Iuda, nec iam vas electionis, sed filius perditionis & mortis, vtiliora tibi diaboli incitamenta credebas, vt facibus inflammatus auaritiæ, ad triginta argenteorum lucrum inardesceres, & quid diuitiarum amitteres, non videres. Nam etsi putabas credendum esse promissis, quæ fuit ratio, vt tantillus pecuniæ modus præponeretur acceptis? Imperabas dæmonijs, & medebaris infirmis, honorabaris cum Apostolis, & vt finem tuę cupiditatis expleres, patebant tibi furta de loculis. Sed animum interdictorum admonitum, quod minùs licuit, ampliùs incitauit, nec tam placuit quantitas precij, quàm magnitudo peccati. Vnde facinus commercij tui non ideò detestandum est, quia Dominum viliter æstimasti, sed quia redemptorem etiam tuum, ne tibi parceres, vendidisti. Et meritò tibi tua pœna est commissa, quia in supplicium tuum nemo te sæuior potuit inueniri. Quod igitur in tempore præstituto, secundum propositum voluntatis suæ Iesus Christus crucifixus & mortuus & sepultus est, non propriæ conditionis necessitas, sed nostræ captiuitatis redemptio fuit. Ideo enim verbũ caro factum est, vt de vtero virginis sumeretur natura passibilis, & quod in filium Dei perpetrari non potuit, in filium hominis posset admitti. Nam licet in ipso ortu coruscarent in eo signa deitatis, & omnia incrementa corporalium prouectum diuinis essent plena miracu-

Actor. 4.

Dei præscientia non tollit liberũ arbitrium.

Matt. 3.

Actor. 2.

Ibidem.

Iudam quãtopere Christus à scelere reuocare conatus sit.

Daniel. 13.

miraculis: infirmitatum tamen nostrarum susceperat veritatem, & excepta communione peccati, nihil à se humanæ infirmitatis excluserat, vt & sua nobis inseret, & in se nostra curaret. Ab omnipoteni enim medico duplex nobis miseris remediũ præparatum est, cuius aliud est in sacramento, aliud in exemplo, vt per vnum conferantur diuina, per aliud erigantur humana. Quia sicut Deus iustificationis est author, ita homo deuotionis est debitor. Per hãc ergo (dilectissimi) salutis nostræ ineffabilẽ reparationem, nec superbiæ nobis, nec desidiæ locus relinquitur, quia nihil habemus, nisi quod accepimus, & iugiter admonemur, vt dona gratiæ Dei non negligẽter habeamus. Iustè enim nobis instat præcepto, qui præcurrit auxilio, & benignè incitat ad obedientiam, qui ducit ad gloriam. Vnde meritò Dominus ipse nobis factus est via, quia nisi per Christum non itur ad Christum. Per ipsum autem ad ipsum tendit, qui per semitam patientiæ & humilitatis eius incedit, in quo planè itinere, nec æstus deest laboris, nec nubes tristitiæ, nec procella formidinis. Ibi sunt insidiæ iniquorum, persecutiones infidelium, minæ potentium, contumeliæ superborum, quæ Dominus virtutum & rex gloriæ ideo omnia in infirmitatis nostræ forma, & in carnis peccati similitudine percurrit, vt inter præsentis vitæ pericula, non tam optandum sit nobis declinando ista effugere, quam tolerãdo superare. Inde est, quòd caput nostrum Dominus Iesus Christus, omnia in se corporis sui mẽbra transformans, quod olim in psalmo eructauerat, id in supplicio crucis sub redemptorum suorum voce clamabat. Deus, Deus meus respice in me, quare me dereliquisti? Vox ista (dilectissimi) doctrina est, non querela. Nã cum in Christo, Dei & hominis vna persona sit, nec ab eo potuerit relinqui, à quo non poterat separari, pro nobis trepidis & infirmis interrogat, cur caro pati metuens exaudita non fuerit. Instante enim passione ad sanandũ & corrigendũ nostræ fragilitatis metũ, dixerat: Pater si possibile est, transeat calix iste à me. Veruntamen nõ sicut ego volo, sed sicut tu. Et iterũ: Pater si non potest hic calix transire, nisi bibam illum, fiat voluntas tuas. Qui ergo trepidatione carnis euicta, iam ad paternam transierat voluntatẽ, & toto mortis terrore calcato, opus suæ constitutionis implebat, cur in ipso tantæ victoriæ exaltatus triumpho, causam & rationẽ, qua sit relictus, id est, non exauditus, inquirit, nisi vt ostendat alium esse illum affectum, quẽ ad humanæ formidinis excusationem recepit, alium illum, quẽ ex æterno placito patris pro mundi reconciliatione prælegit? Vnde ipsa vox non exauditi, magni est expositio sacramenti, quòd nihil humano generi conferret redẽptoris potestas, si quod petebat, nostra obtineret infirmitas. Hæc hodie (dilectissimi) ne vos prolixitate sermonis oneremus, dicta sufficiant: cætera in quartam sabbati differamus. Aderit Dominus orantibus nobis, vt quæ soluenda promittimus, ipso largiẽte reddamus, qui viuit & regnat in secula seculorũ, Amen.

Duplex nobis remedium in Christo.
1.Cor.4.
Ioan.14.
Per Christũ vt eatur ad Christum.
Psal.23.
Rom.8.
Psal.22.
Christus quod se à patre derelictũ clamauit, quî accipiendum.
Matt.26.

Sermo decimusseptimus de passione Domini.

De vera Christi diuinitate ac humanitate, & clamore eius in cruce, fideq; Centurionis.

Psal.22.

SErmo proximus (dilectissimi) cuius vobis promissam restituere cupimus portionem, in id disserendi ratione processerat, vt de illa clamantis ad patrem crucifixi Domini voce loqueremur, ne simplex & incuriosus auditor ita acciperet verba dicentis: Deus meus, Deus meus, quare me dereliquisti? tanquã fixo Iesu in crucis ligno, paternæ ab eo deitatis omnipotẽtia recessisset, cùm in tantã vnitatem Dei & hominis natura conuenerit, vt nec supplicio potuerit dirimi, nec morte disiungi. Manente enim in sua proprietate vtraq; substãtia, nec Deus reliquit sui corporis passionẽ, nec Deum fecit caro passibilem, quia diuinitas quæ erat in dolente nõ erat in dolore. Vnde secundũ verbi hominisq; personã, idem est, qui factus est inter omnia,

&per

& per quem facta ſunt omnia. Idem eſt, qui impiorum manibus compræhenditur, & qui nullo fine concluditur. Idem eſt, qui clauis configitur, & qui nullo dolore ſauciatur. Idem poſtremo eſt, qui mortem ſubijt, & ſempiternus eſſe non deſijt, vt vtrunque ſignis non dubijs manifeſtetur, quod vera ſit in Chriſto humilitas, & vera maieſtas: quia ideô ſe humanæ infirmitati virtus diuina conſeruit, vt dum Deus ſua facit eſſe, quæ noſtra ſunt, noſtra faceret eſſe, quæ ſua ſunt. Non ergo aberat à patre filius, nec à filio pater, & illa deitas incômutabilis & inſeparabilis Trinitas, nihil ſui poterat à ſe habere diſcretum. Quamuis enim ſuſceptæ incarnationis diſpenſatio, ad *Cur Chriſtus clamauerit in cruce.* ad vnigenitum Dei filium propriè pertineret, ſic tamen pater non abiungebatur à filio, quemadmodum caro non diuidebatur à verbo. Ideò ergo Ieſus voce magna clamabat, dicens: Quare me dereliquiſti? vt notum omnibus faceret, quare oportuerit eum non erui, non defendi, ſed ſæuientium manibus derelinqui, hoc eſt, ſaluatorem mundi fieri, & omnium hominum redemptorem, non per miſeriam, ſed per miſericordiam, nec amiſsione auxilij, ſed definitione moriendi. *Matth.27.* Quæ vero illic vitæ interceſsio ſentienda eſt, vbi anima & poteſtate eſt emiſſa, & poteſtate reuocata? Dicit enim beatus Apoſtolus, quòd pater filio non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit eum. *Roma. 8.* Et iterum dicit: Quoniam Chriſtus dilexit Eccleſiam, & ſemetipſum tradidit pro ea, vt eam ſanctificaret. *Ephe.5.* Vnde tradi Dominum paſsioni, tam fuit paternæ quam ipſius voluntatis, vt eum non ſolùm pater relinqueret, ſed etiam ipſe ſe quadam ratione deſereret, non trepida diſceſsione, ſed voluntaria ceſsione. Continuit enim ſe ab impijs crucifixi poteſtas, & vt diſpoſitione vteretur occulta, vti noluit virtute manifeſta. Nam qui mortem & mortis authorem ſua venerat paſsione deſtruere, quomodo peccatores ſaluos faceret, ſi perſecutoribus repugnaret? Iudæorum igitur hoc fuerat (dilectiſsimi) vt Ieſum crederent à Deo relictum, in quem tanto ſcelere ſæuire potuiſſent, qui ſacramentum mirabilis patientiæ neſcientes ſacrilega eluſione dicebant: Alios ſaluos fecit, ſeipſum non poteſt ſaluum facere. Si rex Iſrael eſt, deſcendat nunc de cruce, & credimus ei. *Matth.27.* Non veſtræ cæcitatis arbitrio ſtulti ſcribæ & impij ſacerdotes, oſtendenda erat potentia Saluatoris, nec ſecundum preces blaſphemantium linguarum humani generis redemptio debebat omitti, cũ ſi deitatem filij voluiſſetis agnoſcere, innumera opera eius videritis, quæ vos ad eam quam fallaciter promittitis fidem, confirmare debuerint. Si autem, vt ipſi profitemini, verum eſt, quod alios ſaluos fecit, cur illa tot & tanta miracula, quæ ſub publico facta ſunt conſpectu, in nullo cordis veſtri duritiam mollierunt, niſi quia ita ſemper ſancto ſpiritui reſtitiſtis, vt omnia vobis beneficia Dei in perniciem verteretis? Nam etiamſi deſcenderet Chriſtus de cruce, vos tamen hæreticis in crimine. Spreta ergo ſunt vanæ inſultationis opprobria, & miſericordiam Domini perdita, & collapſa reparantem, nullæ contumeliæ, nulla conuitia à ſui via propoſiti remouerunt. Offerebatur enim Deo pro ſalute mundi, hoſtia ſingularis, & occiſio Chriſti veri agni per tot ſecula prædicata, promiſsionis filios in libertatem fidei transferebat. Confirmabatur quoque teſtamentum nouum, & Chriſti ſanguine æterni regni ſcribebantur hæredes. *Hebr. 9.* Ingrediebatur ſummus pontifex ſancta ſanctorum, & ad exorandum Deum immaculatus ſacerdos per velum ſuæ carnis intrabat. Denique adeo tunc à lege ad Euangelium, à ſynagoga ad Eccleſiam, à multis ſacrificijs ad vnam hoſtiam, quæ Deus eſt, euidens eſt facta tranſlatio: vt emittente ſpiritum Domino, velum illud myſticum, quod templi penetralia ſanctumque ſecretum ſuo intercludebat obiectu, à ſummo vſque ad imum vi ſubita ſcinderetur. Quoniam figuras veritas auferebat, & ſuperflui erant nuncij ſub præſentia nunciati. Adijciebatur ijs elementorum omnium tremenda commotio, & authoribus crucis Chriſti, ipſa ſe naturæ officia ſubtrahebant. Cumque cuſtos ſupplicij Centurio territus ijs quæ viderat, diceret: Verè filius Dei erat homo iſte, impietatem tamen Iudaicam monumentis & petris omnibus duriorem, nulla proditur mitigaſſe compunctio, vt appareat paratiores ad intelligendum filium Dei tunc fuiſſe Romanos milites, quam *Duritia Iudaeorum.*

 Iſraeliti-

Iſraeliticos ſacerdotes. Quia ergo Iudæi omnium ſacramentorum ſanctificatione priuati, lucem ſibi in tenebras, & in luctum feſta verterunt, nos (dilectiſsimi) effuſam ſuper omnes gentes gratiam Dei prociduis corporibus atque animis adoremus, obſecrantes miſericordem patrem & diuitem redemptorem, vt de die in diem, auxilio eius adiuti, omnia huius vitæ pericula poſsimus effugere. Adeſt enim callidus vbique tentator, & nihil vacuum à ſuis relinquit inſidijs. Cuius auxiliante miſericordia Dei, quæ nobis inter omnia aduerſa prætenditur, fideli ſemper eſt conſtantia reſiſtendum, vt quamuis impugnare non deſinat, neminem tamen, quem expugnet, inueniat. Proſint omnibus (dilectiſsimi) religioſè celebrata ieiunia, & continentiæ vtilitas, quam & animis & corporibus probauimus congruentem, nullis corrumpatur exceſsibus. Quæ enim ad ſobrietatem & parſimoniam pertinent, ideò diligentius in ijs ſunt celebrata diebus, vt de breui ſtudio in longam conſuetudinem mitterentur, & ſiue in operibus miſericordiæ, ſiue in ſtudio parſimoniæ, nullum à fidelibus vacuum tempus habeatur: quoniam vtique in acceſſu dierum & curſu temporum, lucra debemus facere operum, non damna meritorum. Pijs autem ſtudijs & religioſis animis aderit miſericordia Dei, vt quod fecit concupiſci, faciat obtineri, qui viuit & regnat cum Domino Ieſu Chriſto filio ſuo, & cum ſpiritu ſancto in ſecula ſeculorum, Amen.

Sermo decimusoctauus de paſsione Domini.

De figuris veteris teſtamenti in paſsione Domini reſeratis, & ſacramento redéptionis humani generis diabolo & Iudæis abſcondito, ac de vitandis hæreticorum colloquiis.

MAgnitudo quidem (dilectiſsimi) ineffabilis ſacramenti, ita humanæ intelligentiæ altitudinem, & totius vincit eloquij facultatem, vt & excellentiſsimis ingenijs, & facundiſsimis linguis, ſublimior ſit triumphus dominicæ paſsionis. Sed gaudendum nobis potiùs quã erubeſcendum eſt, quod tantæ ſuperamur materię dignitate, de qua nemo humilius ſentit, quam qui putauit ſuffeciſſe, quæ dixit. Non ergo ſuperfluò prædicamus, nec de rebus diuinis loquenti, carnalium aurium ſunt timenda faſtidia, tanquam deſpectui ſint futura, quia crebro cognoſcuntur iterata: cùm hoc maximè ad Chriſtianæ fidei pertineat ſoliditatem, vt ſecundum Apoſtolicam doctrinam idipſum prædicemus omnes, & ſimus perfecti in eodem ſenſu, & in eadem ſententia. Infidelitas quippe, quæ omnium eſt mater errorum, in multas opiniones, quas arte dicendi neceſſe habeat colorare, diſtrahitur. Veritatis autem teſtificatio, nunquam à ſua luce diſcedit, & quòd alijs minùs, alijs ampliùs micat, non varietas facit luminis, ſed infirmitas contemplationis. Cui ſecundum ſupernæ illuminationis auxilium, etiam meo ſermone famulandum eſt, vt quoniam Dei agricultura, Dei ædificatio eſtis, ipſe & diſpenſanti & accipienti tribuat ſufficientiam, qui largitionum ſuarum iuſtam exigere nouit vſuram. Decurſo igitur (dilectiſsimi) textu Euangelicæ lectionis, quam de gloria crucis Chriſti intento accepiſtis auditu, omnia vobis diuinorum eloquiorum myſteria patefacta ſentire, & quicquid ſub propheticis teſtificationibus vmbra veteris teſtamenti valebat, in ſacramento paſsionis dominicæ manifeſtum eſſe gaudete. Ideo enim ſacrificiorum varietates & purificationum differentiæ deſtiterunt, ideò mandatum circumciſionis, ciborum diſcretio, ocium ſabbati, & paſchalis agni ceſſauit occiſio, quia lex per Moſen data eſt, gratia autem & veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt. Præceſſerunt figuræ, vt ſequeretur effectus, & in aduentu rerum nunciatarum, finita ſunt officia nunciorum ſic reconciliatione humani generis temperata, vt ſalus quæ in Chriſto, quæ

1. Corint. 1.

Infidelitas opinioſa & varia.

Veritas ſemper ſui ſimilis.

1. Corin. 3.

Ioan. 1.

Vetus lex figuras, noua res ipſas habet.

in Chri-

in Christo est, nullis seculis sub eadem iustificatione defuerit, & ad hoc dilationum profecerit ratio, vt quæ diu credita sunt, antequam fierent, incunctanter honorarentur. Nam cum virtus fidei in ijs, quæ visui non subiacent, constituta sit, indulgẽtiùs nobiscum egit doctrina cœlestis, quos in hæc mundi tempora distulit ad intelligentiæ facultatem, vt multo pluribus quàm priores, & vatibus vteremur, & testibus. Quod ergo nobis de passione Domini nostri Iesu Christi, sacra & digito Dei scripta Euangelia protestantur, sine nubilo hæsitationis accipite, & rerum gestarũ ordinem tam habetote manifestum, quàm si omnia corporeo & visu attingeretis & tactu. Vera in Christo deitas, & vera credatur humanitas. Ipse est caro, qui verbum, & sicut vnius cum patre substantiæ ita vnius cum matre naturæ. Nũ geminatus persona, non, nõ confusus essentia, potestate impassibilis, humilitate mortalis, sed vtraque sic vtens, vt & virtus glorificare posset infirmitatem, & infirmitas non valeret obscurare virtutem. Comprehẽdi se à persequutoribus patitur, qui continet mundum, & eorum manibus nectitur, quorum corde non capitur. Iustitia non resistit iniustis, & cedit veritas testimonijs falsitatis, vt manens in forma Dei, formam impleret serui, & veritatem corporeæ natiuitatis confirmaret sæuitia corporeæ passionis. Sed hanc vnigenito Dei subire & perpeti, non conditio necessitatis, sed misericordiæ ratio fuit, vt de peccato damnaret peccatum, & diaboli opus de opere diaboli solueretur. Inimicus enim humani generis mortificatæ in ipsa origine vniuersitati letale vulnus intulerat, nec poterat declinare ius ferreum dedititij seminis, captiua progenies. Vnde cũ in tot generationibus mortali sibi lege subiectis, vnum videret inter hominum filios, cuius virtutem super omnes totius temporis sanctos miraretur, excellere, securum se fore credidit de perpetuitate sui iuris, si nulla iustitiæ merita sæuæ potuissent superare vim mortis. Famulis itaque suis & stipendiarijs vehementiùs incitatis, in præiudicium suum sæuit, & dum putat aliquid sibi debere quẽ potuisset occidere, non vidit libertatem singularis innocentiæ, similitudinem persequendo naturæ. Non autem errabat in genere, sed fallebatur in crimine. Adam enim primus & Adam secundus, vnum erant carne, non opere, & in illo omnes moriuntur, & isto omnes viuificabuntur. Ille per superbię cupiditatem iter fecit ad misericordiam, hic per humilitatis fortitudinem viam parauit ad gloriã. Vnde ipse dicit: Ego sum via, veritas & vita. Via scilicet in forma conuersationis iustæ, veritas in expectatione rei certæ, vita in perceptione felicitatis æternæ. Hoc magnæ pietatis sacramentum (dilectissimi) sicut Iudaica impietas, ita diabolica superbia nesciebat. Si enim cognouissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent. Sed quia hostem humani generis latebat consilium misericordiæ Dei, & opposito carnis velamine, Deus in Christo mundum reconcilians tegebatur, perstitit in eum furere, in quo nihil suum poterat inuenire. Nam & malignitati eius hoc magis potuisset prodesse, si parceret, & se ab effusione eius sanguinis abstineret, per quem omnium soluenda erat captiuitas, & reparanda libertas. Sed lucem tenebræ non comprehenderunt, nec mendax cæcitas sapientiam veritatis potuit inspicere. Tenuit itaque disposita mansuetudo patientiam, & cohibita famulantium sibi angelicarum virtute legionum, hausit calicem doloris & mortis, totumque supplicium transtulit in triumphum. Victi sunt errores, subactæ sunt potestates, accepit nouum mundus exordium, vt damnata generatio non obesset, quibus saluandis regeneratio subueniret. Transierunt vetera, & ecce facta sunt omnia noua, vt vniuersorum in Christo credentium, & in sancto spiritu renatorum, per ipsum & cum ipso vna esset passionis societas, & resurrectionis æternitas, dicente Apostolo: Mortui enim estis, & vita vestra abscõdita est cum Christo in Deo. Cùm autem Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria. In hac igitur spe (dilectissimi) constituti, omnes diaboli cauete versutias, qui non solùm per carnis concupiscentias, & per corporeas tantùm insidiatur illecebras: sed inter ipsa quoque semina fidei, spargens zizania falsitatum, veritatis studet violare culturam, vt quos non potuerit corrumpere ma-

Hebr. 11. *Rom. 8.* *1. Cor. 15.* *Ioan. 14.* *1. Cor. 2.* *2. Cor. 5.* *Ioan. 14.* *Ioan. 1.* *2. Cor 5.* *Colos. 3.*

Hæretico- lis actibus, impijs ſubuertat erroribus. Fugite ergo mundanæ argumenta doctri-
rum vitā- næ,& viperea hæreticorum vitate colloquia. Nihil vobis commune ſit cum eis, qui
da collo- catholicæ aduerſantes fidei,ſolo ſunt nomine Chriſtiani. Non enim templum ſpi-
quia. ritus Dei, nec membra ſunt Chriſti, ſed falſis opinionibus implicati, tot ſpecies ha-
bent diaboli,quod ſimulachra mendacij. A quibus malis per Dominũ Ieſum Chri-
Ioan.14. ſtum,qui & via,& veritas, & vita eſt, liberati, omnes vitæ iſtiús tentationes & præ-
Rom. 8. lia cum fidei exultatione toleremus. Si enim compatimur,& cõregnabimus. Quod præmium non eis tantùm paratum eſt,qui pro nomine Domini impiorum ſæuitia perempti,quoniam vniuerſitas Deo ſeruientium Deoq; viuentium, ſicut in Chriſto eſt crucifixa,ita eſt in Chriſto coronanda:illis quidem in omni gloria præcellentibus,qui terribiles mortes & ſæua tormenta, vſque ad exhalationem ſpiritus tolerando ſuperauerunt,ſed etiam ijs ſubſequentibus,qui auaritiæ cupiditatem, ſuperbiæ elationem deſideriaq; luxuriæ,carnis ſuæ mortificatione vicerunt. Vnde meri-
2.Tim.3. tò Apoſtolus ait, quòd omnes, qui piè volunt viuere in Chriſto, perſequutionem
2.Cor.5. patientur,cuius vtique non eſt extraneus, qui non eſt pietatis alienus. Paſchalem enim feſtiuitatem ſolenniter agit, qui non in fermento veteris malitiæ, ſed in azy-
Philip.2. mis ſynceritatis & veritatis operatur. Nec iam in Adam primo, ſed in Adam ſecun-
1.Tim. 2. do viuit,membrum ſcilicet factus corporis Chriſti: qui cum eſſet in forma Dei, forma ſerui dignatus eſt fieri,vt in vno mediatore Dei & hominum homine Ieſu Chriſto,& plenitudo maieſtatis diuinæ,& veritas naturæ eſſet humanæ. Quam niſi ver-
**adſum-* bi diuinitas in ſuæ perſonæ* reciperet vnitatem, nec regeneratio eſſet in aqua ba-
pſiſſet ptiſmatis,nec redemptio in ſanguine paſsionis. Sed quia in ſacramento incarnationis Chriſti,nihil falſum, nihil accepimus figuratum, non fruſtrà nos & cum moriente mortuos,& cum reſurgente credimus ſuſcitatos, manente ipſo in nobis, qui
1.Cor.15. operatur omnia in omnibus,viuens cum patre & ſancto ſpiritu,regnanſq; in ſecula ſeculorum, Amen.

Sermo decimusnonus de paſsione Domini.

De incompræhenſibili humani generis ſacramento, de diaboli inſidijs ac poteſtate, & de Chriſti cruce ferenda.

SAcram (dilectiſsimi) dominicæ paſsionis hiſtoriam, Euangelica, vt moris eſt, narratione decurſam, ita omnium veſtrum arbitror inhæſiſſe pectoribus,vt vnicuique audientium,ipſa lectio, quædam facta ſit viſio. Habet enim hanc potentiam fides vera, vt ab ijs mente
Fidei vis. non deſit,quibus corporalis præſentia intereſſe non potuit, & ſiue in præteritum redeat,ſiue in futurum ſe cor credentis extendat,nullas ſentiat moras temporis cognitio veritatis. Adeſt ergo ſenſibus noſtris imago rerum pro noſtra ſalute geſtarum,& quicquid tunc diſcipulorum perſtrinxit animos, noſtros quoque tangit affectus: non quòd aut triſtitia deprimamur, aut ſæuitia furentium Iudæorum terreamur, cùm etiam eos, quos illius tempeſtatis magnitudo concuſsit,ad inuictam conſtantiam reſurrectio Domini aſcenſioq; prouexerit: ſed quia cùm in cogitationem venit, quales tunc Hieruſalem populi, & quales fuerint ſacerdotes,magno accipiamus cum tremore mentium, tantum facinus impiorum. Quamuis enim ad ſalutem humani generis pertineret paſsio Saluatoris, & æternæ mortis vincula temporali ſint Domini dirupta morte,aliud tamen crucifixi patientia,aliud crucifigentium egit inſania, nec ad eoſdem rerum exitus miſericordia & ira tendebat, cùm per eiuſdem ſanguinis effuſionem Chriſtus ſolueret mundi captiuitatem, Iudæi interficerent omnium redemptorem. Obdurauit enim carna-

lem

lem Iſrael malignitas ſua, & nihil ei legis teſtificatio, nihil myſteriorum imagines, nihil prophetarum oracula profuerunt: cùm paſcha Domini tot ſeculis celebratum, in eo Ioannes doceret impletum, de quo publica proteſtatione dicebat: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Repugnat iniquitas iuſtitiæ, cæcitas luci, mendacium veritati, ſed de ſæuitia obluctantium, de ſcelere crudelium obtinuit Ieſus æternæ diſpoſitionis effectum, & ita humano generi ſua morte conſuluit, vt ſacramentum ſalutis, etiam ipſis perſecutoribus non negaret. Qui venerat vniuerſis credentibus omnia peccata dimittere, à generali indulgentia nec Iudaicum voluit crimē excludere. Quorum itaque perfidiam deteſtamur, eorundem fidem, ſi conuertantur, amplectimur, & imitantes miſericordiam Domini, qui pro eis, à quibus erat crucifixus, orabat, nos quoque cum beato Paulo apoſtolo noſtras iungimus preces, & vt ille populus miſericordiam conſequatur optamus, ob cuius offenſionem, gratiam reconciliationis accepimus. Quoniam ſicut ait magiſter gentium: Concluſit Deus omnia in incredulitate, vt omnium miſereatur. Quid autem illud fuit, quod & Iudæis intellectum abſtulit, & ſapientium mundi corda turbauit, niſi crux filij Dei, quæ & philoſophiam euaneſcere prudentium, & Iſraeliticam fecit caligare doctrinam? Omnem nanque ſenſum humanæ mentis exceſsit diuini altitudo conſilij, cùm placuit Deo per ſtultitiam prædicationis ſaluos facere credentes, vt mirabilior fieret conſtantia fidei ex difficultate credendi. Inconſequens enim & irrationabile videbatur, recipere animo, quod creatorem omnium naturarum, in ſubſtantia veri hominis, virgo intemerata peperiſſet, quòd æqualis patri filius Dei, qui impleret omnia, & contineret vniuerſa, furentium manibus compræhendi, iniquorum iudicio condemnari, & poſt * dedecus illuſionum, cruci ſe permiſiſſet affigi. Sed in ijs omnibus ſimul ſunt, & humilitas hominis, & celſitudo deitatis, nec miſericordiæ ratio maieſtatem miſerentis obſcurat: quia de ineffabili potentia factum eſt, vt cum homo verus eſt id Deo inuiolabili, & Deus verus eſt in carne paſsibili conferretur homini gloria per contumeliam, incorruptio per ſupplicium, vita per mortem. Niſi enim verbum caro fieret, & tam ſolida conſiſteret vnitas in vtraque natura, vt à ſuſcipiente ſuſceptam, nec ipſum breue mortis tempus abiungeret, nunquàm valeret ad æternitatem redire mortalitas. Sed adfuit nobis in Chriſto ſingulare præſidium, vt in natura paſsibili, mortis cōditio nō maneret, quam impaſsibilis eſſentia recepiſſet, & per id quod non poterat mori, poſſet id quod mortuum erat, ſuſcitari. Huic ſacramento (dilectiſsimi) vt inſeparabiliter congruamus, magna nobis & animi & corporis intentione nitendum eſt, vt cùm grauiſsimi ſit periculi feſtum paſchale negligere, perículoſius ſit Eccleſiaſticis quidem conuentibus iungi, ſed in dominicæ paſsionis conſortio non haberi. Nam dicente Domino: Qui non accepit crucem ſuam, & ſequitur me, non eſt me dignus. Et dicente Apoſtolo: Si compatimur, & conregnabimus: quis verè Chriſtum paſſum, mortuum & reſuſcitatum colit, niſi qui cum ipſo patitur, moritur & reſurgit? Ex hoc quidem in omnibus Eccleſiæ filijs ipſo iam regenerationis ſunt inchoata myſterio, vbi peccati interitus, vita eſt renaſcētis, & triduanam Domini mortem imitatur trina demerſio, vt dimoto quodam aggere ſepulturæ, quos veteres ſuſcipit ſinus fontis, eoſdem nouos ædat vnda baptiſmatis. Sed implendum eſt nihilo minus opere: quod celebratum eſt ſacramento, & natis de ſpiritu ſancto, quantumcunque ſupereſt mundani temporis, non ſine crucis ſuſceptione dicendum eſt. Quamuis enim forti & crudeli tyranno per potentiam crucis Chriſti vaſa antiquæ deprædationis erepta ſint, & dominatio principis mundi à redemptorum ſit eiecta corporibus: inſidiari tamen etiam iuſtificatis eadem malignitas perſeuerat, & multis modis eos, in quibus non regnat, impugnat, vt ſi quas animas negligentes imprudenteſq; reperierit, ſæuioribus eas laqueis rurſum innectat, & à paradyſo Eccleſiæ raptas in conſortium ſuæ damnationis inducat. Vnde cùm quiſpiam obſeruantiæ Chriſtianæ ſe limitem ſentit excedere, & in id cupiditates ſuas tēdere, quod eū à rectò itinere faciat declinare, recurrat ad crucem Domini,

Ioan. 1.
Rom. 11.
Crux Chriſti apud quos quid effecerit.
1. Cor. 2.
** dedecora*
Matt. 10.
Rom. 8.
Chriſti verus cultor quis ſit.
Crux ferenda perpetim.
Luc. 11.
Ad crucem Chriſti vt confugiendum.

 & ligno

Psal.118 & ligno vitæ motus noxiæ voluntatis adfigat, ac voce prophetica ad Dominum clamet, & dicat: Cōfige clauis timoris tui carnes meas, à iudicijs enim tuis timui. Quid autem est clauis timoris Dei carnes habere confixas, nisi corporeus sensus ab illecebra illiciti desiderij sub metu diuini continere iudicij, vt qui resistit peccato, & concupiscentias suas, ne quid morte dignum operetur, interficit, audeat cum Apostolo Galat.6. dicere: Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Ibi ergo se constituat Christianus, quò eum secum sustulit Christus, & ad id dirigat omnem viam suam, vbi scit humanam saluatam esse naturam. Passio enim Domini vsque ad finem producitur mundi, & sicut in sanctis suis ipse honoratur, ipse diligitur, & in pauperibus ipse pascitur, ipse vestitur: ita in omnibus qui pro iustitia aduersa tolerant, ipse compatitur: nisi fortè æstimandum est, multiplicata per orbem fide, renascente impiorum numero, omnes persequutiones, & omnia, quæ aduersus beatos martyres sæuierunt, finita esse certamina, tanquàm suscipiendæ crucis illis tantùm necessitas incubuerit, quibus ad expugnandam Christi dilectionem atrocissima sunt illata supplicia. Sed aliud 2.Tim.3. seruientium Deo pietas experitur, aliud etiam Apostoli prædicatio protestatur, qui dicit: Omnes qui piè volunt viuere in Christo Iesu, persequutionem patiuntur. Qua sententia nimis trepidus & segnis ostenditur, qui nulla persequutione pulsa- 1.Cor.6. tur. Pacem enim cum hoc mundo nisi amatores mundi habere non possunt, & nulla vnquam iniquitati cum æquitate communio, nulla mendacio cum veritate concordia, nullus est tenebris cum luce consensus. Quia etiamsi pietas bonorum cupiat malos corrigi, conuersionemq; multorum per gratiam Dei miserentis obtineat, malignorum tamen spirituum aduersus sanctos insidiæ non quiescunt, & siue occulto dolo, siue aperto prælio in omnibus fidelibus propositum bonæ voluntatis infestant. Inimicum autem illis est, omne quod rectum, omne quod castum est. Et Versutia diaboli. cum eis nihil in quenquam ampliùs liceat, quàm iustitia diuina permiserit, quæ dignatur suos aut corrigere disciplina, aut exercere patientia, agunt tamen versutissima arte fallaciæ, vt ex arbitrio propriæ potestatis, aut lædere videantur, aut parcere, & multis, quod dolendum est, ita per nequitiam simulationis illudunt, vt quidam illos & timeant pati infensos, & velint habere placatos, cùm beneficia dæmonum omnibus sint nocentiora vulneribus, quia tutius est homini, inimicitiam diaboli meruisse, quàm pacem. Sapientes itaque animi, qui vnum timere, vnum diligere, & in vnum sperare didicerunt, mortificatis cupiditatibus, & crucifixis corporis sensibus, ad nullum hostium metum, ad nullum inquinantur obsequium. Voluntatem enim Dei etiam sibi præferunt: & tanto ampliùs se amant, quanto ampliùs pro Dei Eccles.18. amore se non amant. Cumq; audiunt sibi diuinitus dici, Post cōcupiscentias tuas non eas, & à voluntate tua auertere, diuidunt affectus suos, & legem mentis à corporis lege discindunt, vt ex quadam se parte sibi denegent perdentes se in ijs, quæ carnaliter cupiunt, & inuenientes se in ijs, quæ spiritaliter concupiscunt. Sanctum igitur pascha (dilectissimi) in talibus membris corporis Christi legitimè celebratur, & nihil illis deest triumphi, quos passio Saluatoris obtinuit. Quoniam in ijs, 1.Cor.9. qui Apostolico exemplo castigant corpus suum, & seruituti subijciunt, ijdem hostes eadem fortitudine conteruntur. Et nunc enim à Christo vincitur mundus, & cum à seruis suis quorumcunque vitiorum incentina superantur, ipsius virtus est, ipsiusq; victoria. Hæc (dilectissimi) quæ ad participationem crucis pertinent, sufficienter, vt arbitror, vestris sunt hodie auribus intimata, vt paschale sacramentum etiam in membris corporis Christi legitimè celebretur. Superest, vt de obtinendo resurrectionis consortio disseramus. Quod ne continuato sermone, & mihi & vobis fiat onerosum, in diem sabbati promissa differemus. Aderit, vt credimus, gratia Dei, vt debitum nostrum ipsius auxilio compleatur, qui viuit & regnat cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

SERMO PRIMVS DE RE-*surrectione Domini.*

De duplici vita ac morte, de Resurrectionis dominicæ documentis, & immortalitate Christi.

SErmone proximo (dilectißimi) non incongruè vobis, quan-
tùm arbitror, participationem crucis Christi insinuauimus,
vt paschale sacramentum ipsa in se habeat vita credentium,
& quod festo honoratur, moribus celebretur. Quàm autem
hoc vtile sit, ipsi probastis, & ex vestra deuotione didicistis,
quantum prosint animis atque corporibus prolixiora ieiu-
nia, frequentiores preces, & eleemosynæ largiores. Nemo
enim ferè est, qui non hac exercitatione profecerit, & in ab-
dito conscientiæ suæ aliquid, quo rectè poßit gaudere, condiderit. Sed hæc lucra
perseueranti sunt seruanda custodia, ne in desidiam resoluto labore, quod donauit
Dei gratia, diaboli furetur inuidia. Cùm igitur quadraginta dierum obseruantia
hoc voluerimus operari, vt aliquid sentiremus crucis in tempore dominicæ paßio-
nis, adnitendum est nobis, vt etiam resurrectionis Christi inueniamur esse consor-
tes, & de morte ad vitam, dum in isto corpore sumus, transeamus. Vnicuique enim
homini, qui ex alio in aliud aliqua conuersione mutatur, finis est, non esse, quod
fuit, & ortus, esse quod non fuit. Sed interest, cui quis aut moriatur, aut viuat: quia
est mors, quæ causa est viuendi, & est vita, quæ causa est moriendi. Nec alibi quàm
in hoc transitorio seculo vtrunque conquiritur, vt ex qualitate temporalium actio-
num differentiæ retributionum pendeant æternarum. Moriendum ergo est dia- *Cui moriē-*
bolo, & viuendum Deo, deficiendum iniquitati, vt iustitiæ resurgatur. Occumbant *dū, itemq;*
vetera, vt oriantur noua. Et quoniam, sicut ait veritas, nemo potest duobus domi- *viuendum.*
nis seruire, dominus sit, non ille qui stantes impulit in ruinam, sed ille qui deiectos *Matt.6.*
erexit in gloriam. Dicente ergo Apostolo: Primus homo de terra terrenus, secun- *Lucæ 16.*
dus homo de cœlo cœlestis: qualis terrenus, tales & terreni, & qualis cœlestis, ta- *1.Cor.15.*
les & cœlestes, sicut portauimus imaginem terreni, portemus & imaginem eius, qui
est de cœlo: multùm nobis de hac commutatione gaudendum est, quia de ignobili-
tate terrena ad cœlestem transferimur dignitatem, per illius ineffabilem misericor-
diam, qui vt nos in sua proueheret, in nostra descendit, vt non solum substantiam,
sed etiam conditionem naturæ peccatricis adsumeret, & ea sibi pateretur inferri
diuina impaßibilitas, quæ miserrimè experitur humana mortalitas. Vnde ne tur-
batos discipulorum animos longa mœstitudo cruciaret, denunciatam tridui mo-
ram tam mira celeritate breuiauit, vt dum ad integrum secundum diem, pars pri-
mi nouißima, & pars tertij prima concurrit, & aliquantum temporis spacio de-
cederet, & nihil dierum numero deperiret. Resurrectio igitur Saluatoris nec ani-
mam in inferno, nec carnem diu * morata est in sepulchro, & tam velox incor- **morari*
ruptæ carnis viuificatio fuit, vt maior ibi esset soporis similitudo, quā mortis. Quo- *passa est.*
niam deitas, quæ ab vtraque suscepti hominis substantia non recessit, quod pote-
state diuisit, potestate coniunxit. Subsequuta sunt itaque multa documenta, qui- *Resurre-*
bus prædicandæ per vniuersum mundum, fidei authoritas conderetur. Et li- *ctionis do-*
cet reuolutio lapidis, euacuatio monumenti, depositio linteorum, & totius facti *cumenta.*
angeli narratores copiosè veritatem dominicæ resurrectionis adstruerent, & mu-
lierum tamen visui & apostolorum frequenter oculis manifestus apparuit: non *Actor.1.*
solùm loquens cum eis, sed etiam habitans atque conuescens, & pertractari se di-
ligenti curiosoq; contactu ab eis, quos dubitatio perstringebat, admittens. Ideò

Ioan. 20. enim & clausis ad discipulos ostijs introibat, & flatu suo dabat spiritum sanctum, & dato intelligentiæ lumine, sanctarum scripturarum occulta pandebat, & rursus idem vulnus lateris, fixuras clauorum, & omnia recentissimæ passionis signa monstrabat: vt agnosceretur in eo proprietas diuinæ humanæq; naturæ indiuidua permanere, & ità sciremus verbum non hoc esse, quod carnem, vt vnum Dei filium, & verbum confiteremur, & carnem. Non dissonat (dilectissimi) ab hac fide magister *2.Cor. 5.* gentium Apostolus Paulus, cùm dicit: Etsi cognouimus secundum carnem Christum, sed nunc iam non nouimus. Resurrectio enim Domini, non finis carnis, sed commutatio fuit, nec virtutis augmento consumpta substantia est. Qualitas transijt, non natura defecit, & factum est corpus impassibile, quod potuit crucifigi: factũ est immortale, quod potuit occidi: factum est incorruptibile, quod potuit vulnerari: & meritò dicitur, caro Christi in eo statu, quo fuerit nota, nesciri: quia nihil in ea passibile, nihil remansit in ea infirmum, vt & ipsa sit per essentiam & non sit ip- *Ibidem.* sa per gloriam. Quid autem mirum, si hoc de corpore Christi profitetur, qui de omnibus Christianis spiritalibus dicit: Itaque nos ex hoc neminem nouimus secundum carnem? Ex hoc, inquit, initium nobis factum est resurrectionis in Christo, ex quo in eo, qui omnibus mortuus est, totius spei nostræ forma præcessit. Non hæsitamus diffidentia, nec incerta expectatione suspendimur, sed accepto promissionis exordio, fidei oculis, quæ sunt futura, iam cernimus, & naturæ prouectione gaudẽtes, quod credimus, iam tenemus. Non ergo nos rerum temporalium occupent species, nec ad se contemplationem nostram à cœlestibus terrena deflectant. Pro transactis habeantur, quæ ex maxima parte iam non sunt, & mens intenta mansuris ibi *In carne qui non sint.* desiderium suum figat, vbi quod offertur, æternum est. Quamuis enim spe salui facti sumus, & corruptibilem adhuc carnem mortalemq; gestamus, rectè tamen dicimur in carne non esse, si carnales nobis non dominentur affectus, & meritò eius rei *Rom. 13.* deponimus nuncupationem, cuius non sequimur voluntatem. Cùm itaque Apo- *Carnis cura quatenus habẽda est.* lus dicat, Carnis curam ne feceritis in desiderijs, non ea nobis interdicta intelligimus, quæ saluti congruunt, & quæ humana poscit infirmitas: sed quia non omnibus desiderijs seruiendum, nec quicquid caro concupiscit, implendum est, de adhibendo temperantiæ modo admonitos nos esse cognoscimus: vt carni, quæ sub animi est constituta iudicio, nec superflua cõcedamus, nec necessaria denegemus. Vn- *Ephe. 5.* de idem Apostolus alibi ait: Nemo enim vnquam carnem suam odio habuit, sed nutrit & fouet eam: cùm vtique non ad vitia, nõ ad luxuriam, sed ad debitum sit alenda & fouenda famulatum: vt teneat ordinem suum renouata natura, nec peruersè ac turpiter superioribus inferiora præualeant, aut inferioribus superiora succumbant, & vitijs animum superantibus, ibi fiat seruitus, vbi debet esse dominatus. Agnoscat igitur populus Dei, nouam se esse in Christo creaturam, & à quo susceptа sit, quámue susceperit, vigilanter intelligat. Quæ noua facta sunt, non redeant ad instabilem vetustatem, & non omittat opus suum, qui manum misit ad aratrum, sed *Luc. 9.* ad hoc attendat, quod serit, non ad id respiciat quod reliquit. Nemo in id recidat, vnde surrexit, sed etiam si pro infirmitate corporea in aliquibus adhuc lan- *Via salutis quæ.* guoribus iacet, sanari instanter desideret ac leuari. Hæc est enim salutis via & cœptæ in Christo resurrectionis imitatio, vt quia in lubrico istius vitæ diuersi casus lapsusque non desunt, vestigia gradientium à fluidis ad solida transferantur. Quoniam, sicut scriptum est, à Domino diriguntur gressus hominis, & viam eius vo- *Psal. 36.* let. Quum ceciderit iustus, non collidetur, quia Dominus supponet manum suam. Hæc meditatio (dilectissimi) non pro sola solennitate paschali, sed pro totius vitæ sanctificatione retinenda est, & ad hoc præsens exercitatio debet intendi, vt quæ animum fidelium experimento breuis obseruantiæ delectarunt, in consuetudinem transeant, intemerata permaneant, ac si aliquid delicti irrepserit, celeri pœnitudine deleatur. Et quia antiquorum morborum difficilis & tarda curatio est, tanto velocius adhibeãtur remedia, quãto recentiora sunt vulnera, vt semper

per

per ab omnibus ostensionibus in integrum resurgentes, ad illam incorruptibilem glorificandæ carnis resurrectionem peruenire mereamur, in Christo Iesu Domino nostro, qui viuit & regnat cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Sermo secundus de resurrectione Domini.

Quòd crux Christi saluandis sacramentum & exemplum, & de mysterio incarnationis.

TOtum quidem (dilectissimi) paschale sacramentum Euangelica nobis narratio præsentauit, & ita per aurem carnis penetratus est mẽtis auditus, vt nemini nostrũ rerum gestarum imago defuerit: cùm diuinitus inspiratæ textus historiæ euidenter ostenderit, qua Dominus Iesus Christus impietate traditus, quo iudicio addictus, qua sæuitia crucifixus, & qua sit gloria suscitatus. Sed adijciendũ est etiam nostri sermonis officium, vt sicut pia expectatione deposcere vos consuetudinis debitũ sentio, ita solennitati sacratissimę lectionis subiungatur exhortatio sacerdotis. Quia igitur apud fideles aures ignorantiæ locus non est, semen verbi, quod est in prædicatione Euangelij, debet in terra vestri cordis augeri, vt remotis suffocationibus spinarum ac tribulorum, libera in fructus suos exeant plantaria piorum sensuum, & rectarum germina voluntatum. Crux enim Christi, quæ saluandis est impensa mortalibus, & sacramentum est & exemplum. Sacramentum, quo virtus impletur diuina: exemplum, quo deuotio incitatur humana: quoniam captiuitatis iugo erutis, etiam hoc præstat redemptio, vt eam sequi possit imitatio. Nam si mundana sapientia ita in suis gloriatur erroribus, vt quem sibi quisque ducem elegerit, eius opiniones & mores atque omnia instituta sectetur, quæ nobis erit communio nominis Christi, & vt ei inseparabiter vniamur, qui est, vt ipse insinuauit, via, veritas & vite? Via scilicet conuersationis sanctæ, veritas doctrinæ diuinæ, & vita beatitudinis sempiternæ. Collapsa enim in parentibus primis humani generis plenitudine, ita misericors Deus creaturæ ad imaginem suam factæ, per vnigenitũ suum Iesum Christum voluit subuenire, vt nec extra naturam esset reparatio naturæ, & vltra propriæ originis dignitatem proficeret secunda conditio. Felix, si ab eo non decideret, quod Deus fecit, felicior si in eo maneret, quod refecit. Multum fuit à Christo recepisse formam, sed plus est, in Christo habere substãtiam. Suscepit enim nos in suam * proprietatem illa natura, quæ se in quas voluerit mensuras benignitatis inflectit, nec vsquam conuersationem mutabilitatis incurrit. Suscepit etiã nos illa natura, quæ nec nostris sua, nec suis nostra consumeret, quæ ita vnam in se fecit deitatis humanitatisq; personam, vt sub dispensatione infirmitatum atque virtutum, nec caro per diuinitatem, inuiolabilis, nec diuinitas per carnem posset esse passibilis. Suscepit nos illa natura, quæ & propaginem nostri generis à communi tramite non abrumperet, & contagium peccati in omnes homines transeuntis excluderet. Infirmitas sanè atque mortalitas, quæ non peccatum erant, sed pœna peccati, à redemptore mundi recepta sunt ad supplicium, vt impenderentur ad precium. Quod ergo in omnibus hominibus transfusio fuit damnationis, hoc in Christo sacramentum est pietatis. Præbuit enim se crudelissimo exactori liber à debito, & ministras diaboli Iudaicas manus in cruciatum immaculatæ carnis admisit. Quam ideò vsque ad celerrimam resurrectionem voluit esse mortalem, vt credentibus in eum, nec persequutio inseparabilis, nec mors posset esse terribilis, cùm ita dubitandum non esset de consortio gloriæ, sicut dubitandum non erat de communione naturæ. Si incunctãter itaq; (dilectissimi) corde credimus, quod ore profitemur, nos in Christo crucifixi, nos sumus mortui, nos sepulti, nos etiam die tertia suscitati. Vnde Apostolus

Luc. 8.

Crux Christi, & sacramentũ est, & exemplum.

Ioan. 14.

**potestatẽ*

Colos. 3. lus dicit: Si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt, quærite, vbi Christus est in dextera Dei sedens: quæ sursum sunt, sapite, non quæ super terram. Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Quum enim Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum Christo in gloria. Vt autem nouerint corda fidelium habere se, vnde ad supernam sapientiam spretis mundi cupiditatibus *Matt. 28.* valeant eleuari, spondet nobis Dominus præsentiam suam, dicens: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi. Non enim frustrà per *Esai. 7.* Esaiam dixerat spiritus sanctus: Ecce virgo in vtero concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emanuel, quod est interpretatum, Nobiscum Deus. Implet ergo Iesus proprietatē nominis sui, & qui ascendit in cœlos, nō deserit adoptatos: qui sedet ad dexteram patris, idem totius habitator est corporis, & ipse deorsum cōfortat ad patientiam, qui sursum inuitat ad gloriam. Nec inter vana igitur nobis desipiendum est, nec inter aduersa trepidandum. Ibi quidem blandiuntur deceptiones, & hic grauescunt labores. Sed quia misericordia Domini plena est terra, adest nobis *Ioan. 14.* vtique Christi victoria, vt impleatur, quod ait: Nolite timere, quia ego vici mundum. Siue ergo contra ambitionem seculi, siue contra concupiscentias carnis, siue contra hæreticorum iacula dimicemus, dominica cruce semper armemur. Nec enim vnquam à paschali festo recedimus, si à fermento malitiæ veteris abstinemus. Inter omnes nanque vitæ huius varietates, quæ diuersarum plenæ sunt passionum, Apo-*Philip. 2.* stolicæ exhortationis meminisse debemus, qua nos instruit, dicens: Hoc sentite in vobis, quod & in Christo Iesu: qui cùm in forma Dei esset, nō rapinā arbitratus est esse se æqualē Deo, sed semetipsum exinaniuit, formā serui accipiens, in similitudinē hominū factus, & habitu inuētus vt homo. Humiliauit semetipsum, factus obediēs vsq; ad mortē, mortē aūt crucis. Propter quod & Deus exaltauit illū, & donauit illi nomē, quod est super omne nomē, vt in nomine Iesu omne genu flectatur, cœlestiū, terrestrium & infernorū: & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei patris. Si magnæ, inquit, pietatis sacramentum intelligitis, & quod pro salute humani generis vnigenitus Dei filius gessit, aduertitis: hoc sentite in vobis, quod & in Christo Iesu, cuius humilitas nulli aspernāda diuitum, nulli est erubescenda nobilium. Nec enim in tantum prouehi potest quælibet felicitas humana fastigium, vt æstimet sibi pudendum, quod manens Deus in forma Dei, non est arbitratus indignum. Imitamini quod operatus est, diligite quod dilexit: & inuenientes in vobis Dei gratiam, vestram in illo redamate naturam: quoniam sicut ille paupertate diuitias non amisit, gloriam humilitate non minuit, æternitatem morte nō perdidit: ita & vos eisdem gradibus, eisdem vestigijs, vt cœlestia appræhendatis, ter-*Crucem suscipere quid sit.* rena despicite. Susceptio enim crucis, est interfectio cupiditatum, occisio vitiorum, declinatio vanitatis, & abdicatio omnis erroris. Nam cum pascha Domini, non impudicus, non luxuriosus, non superbus celebret, non auarus: nulli tamen ab hac festiuitate longiùs quàm hæretici separantur, maximeq; illi, qui de verbi incarnatione malè sentiunt, aut minuendo quod est deitatis, aut euacuando quod est carnis. Verus enim Deus est filius Dei, totum habens ex patre, quod pater est, nullo exordio temporalis, nulla varietate mutabilis, nec ab vno diuisus, nec ab omnipotente diuersus, sempiterni genitoris vnigenitus sempiternus: vt mens fidelis credēs in patrem & filium & spiritum sanctum, in eadem vnius deitatis essentia, nec vnitatem gradibus diuidat, nec Trinitatem singularitate confundat. Non autem sufficit Dei filium in sola patris nosse natura, nisi eum non recedentem à proprijs, agnoscamus in nostris. Exinanitio enim illa, quam reparationi impendit humanæ, di-*Actor. 4.* spensatio fuit miserationis, non priuatio potestatis. Nam cùm ex æterno consilio Dei, non esset aliud nomen sub cœlo datum hominibus, in quo oporteat saluos fieri, inuisibilis visibilem, intemporalis temporalem, impassibilis passibilem substantiam suam fecit: non vt virtus deficeret infirmitate, sed vt infirmitas in incorru-*Ioan. 13.* ptibilem posset transire virtutem. Propter quod ipsa festiuitas, quæ à nobis pascha

nomina-

nominatur, apud Hebræos phaſe, id eſt, tranſitus dicitur, atteſtante Euangeliſta atque dicente: Ante diem feſtum paſchæ ſciens Ieſus, quia venit hora eius, vt tranſeat ex hoc mundo ad patrem. Cuius autem naturæ futurus erat tranſitus iſte, niſi noſtræ, cùm inſeparabiliter & pater in filio & filius eſſet in patre? Sed quia verbum & caro, vna perſona eſt, non diuiditur à ſuſcipiente ſuſceptus, & honor prouehendi, prouehentis nominatur augmentum, dicente Apoſtolo, quod iam commemorauimus: Propter quod & Deus exaltauit illum, & dedit illi nomen, quod eſt ſuper *Philip. 2.* omne nomen. In quo vtique adſumpti hominis exaltatio commendatur, vt in cuius paſsionibus manet deitas indiuiſibilis, idem coæternus ſit in gloria deitatis. Ad hanc participationem ineffabilis muneris, beatum tranſitum fidelibus ſuis ipſe Dominus *Ioan. 17.* præparabat, cum inſtanti iam proximus paſsioni, non ſolùm pro apoſtolis ſuis atque diſcipulis, ſed etiam pro vniuerſa Eccleſia ſupplicaret, & diceret: Non pro his autem rogo tantùm, ſed pro ijs etiam, qui credituri ſunt per verbum ipſorum in me, vt omnes vnum ſint, ſicut tu pater in me, & ego in te, vt & ipſi in nobis vnum ſint. Cuius vnitatis nullum poterunt habere conſortium, qui in Dei filio Deo vero humanam negant manere naturam, impugnatores ſalutiferi ſacramenti, & paſchalis feſti exules: quod quia ab Euangelio diſſentiunt, & ſymbolo contradicunt, nobiſcum celebrare non poſſunt: quia etſi audent ſibi Chriſtianum nomen adſumere, ab omni tamen creatura, cui Chriſtus caput eſt, repelluntur, vobis in hac ſolennitate meritò exultantibus, pieque gaudentibus, qui nullum recipientes in veritate mendacium, nec de natiuitate Chriſti ſecundum carnem, nec de paſsione ac morte, nec de corporali reſurrectione eius ambigitis: quoniam ſine vlla ſeparatione deitatis, verum Chriſtum ab vtero virginis, verum in ligno crucis, verum in ſepulchro carnis, verum in gloria reſurrectionis, verum in dextera paternæ maieſtatis agnoſcitis. Vnde etiam, ſicut Apoſtolus ait, expectamus ſaluatorem Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui reformabit corpus noſtræ humilitatis, conforme fieri corpori *Philip. 3.* gloriæ ſuæ, qui viuit & regnat cum Deo patre & ſpiritu ſancto in ſecula ſeculorum, Amen.

SERMO PRIMVS DE *Aſcenſione Domini.*

Cur diſcipuli permiſsi ſint dubitare de reſurrectione Chriſti, & quid egerit Chriſtus inter aſcenſionem & reſurrectionem ſuam, et de Petri prærogatiua atque cicatricibus Chriſti.

POſt beatam & glorioſam reſurrectionem Domini noſtri Ieſu Chriſti, qua verum Dei templum, Iudaica impietate reſolutum, diuina in triduo potentia ſuſcitauit, quadragenarius hodie (dilectiſsimi) ſanctorum dierum expletus eſt numerus, ſacratiſsima ordinatione diſpoſitus, & ad vtilitatem noſtræ eruditionis impenſus: vt dum à Domino in hoc ſpatio mora præſentiæ corporalis extenditur, fides reſurrectionis, documentis neceſſarijs muniretur. Mors enim Chriſti, multum diſcipulorum corda turbauerat, & de ſupplicio crucis, de emiſsione ſpiritus, de exanimati corporis ſepultura, grauatis mœſtitudine mentibus, quidam diffidentiæ torpor abſorpſerat. Nam cùm ſanctæ mulieres, ſicut Euangelica pandit hiſtoria, reuolutum à monumento lapidem, & ſepulchrum corpore vacuum, & viuentis Domini

teſtes

Marci. 16. Lucæ. 24.

Discipuli cur permissi sint hæsitare de resurrectione Domini.

testes angelos nunciarent, verba earum apostolis alijsque discipulis, deliramentis similia videbantur. Quam vtique hæsitationem humana infirmitate nutantem, nequaquam permisisset spiritus veritatis prædicatorum suorum inesse pectoribus, nisi illa trepida solicitudo & curiosa cunctatio, nostræ fidei fundamenta iecisset. Nostris igitur perturbationibus, nostris periculis in apostolis consulebatur. Nos in illis viris contra calumnias impiorum, & contra terrenæ argumenta sapientiæ docebamur. Nos illorum instruxit aspectus, nos erudiuit auditus, nos confirmauit attactus. Gratias agamus diuinæ dispensationi, & sanctorum patrum necessariæ tarditati. Dubitatum est ab illis, ne dubitaretur à nobis. Non ergo ij dies (dilectissimi) qui inter resurrectionem Domini, ascensionemque fluxerunt, ocioso transire decursu, sed magna in eis confirmata sacramenta, magna sunt reuelata mysteria. In ijs metus diræ mortis aufertur, & non solùm animæ, sed etiam carnis immortalitas declaratur.

Ioann. 28.

Petri prærogatiua.

Luc. 24.

In ijs per insufflationem Domini infunditur apostolis omnibus spiritus sanctus, & beato apostolo Petro, supra cæteros post regni claues, ouilis dominici cura mandatur. In ijs diebus, duobus discipulis tertius in via Dominus iungitur comes, & ad omnem nostræ ambiguitatis caliginem detergendam, pauentium ac trepidantium tarditas increpatur. Flammam fidei illuminata, corda concipiunt, & quę erant tepida, reserante scripturas Domino, efficiuntur ardentia. In fractione quoque panis conuescentium aperiuntur obtutus, multò feliciùs eorum oculis patefactis, quibus naturæ suæ manifestata est glorificatio, quam illorum generis nostri principum, quibus præuaricationis suæ est ingesta confusio.

Ibidem.

Ioan. 20.

Inter hæc autem aliaque miracula, cum discipuli trepidis cogitationibus æstuarent, & apparuisset in medio eorum Dominus, dixissetque: Pax vobis, ne hoc remaneret in eorum opinionibus quod voluebatur in cordibus, (putabant enim se spiritum videre, non carnem) redarguit cogitationes à veritate discordes, ingerit dubitantium oculis manentia in manibus suis & pedibus crucis signa, & vt diligentius pertractetur inuitat. Quia ad sananda infidelium cordium vulnera, clauorum & lanceæ erant seruata vestigia, vt non dubia fide, sed constantissima scientia teneretur, eam naturam in Dei patris consessuram throno, quæ iacuerat in sepulchro. Per omne ergò hoc tempus (dilectissimi) quod inter resurrectionem & ascensionem Domini exactum est, hoc prouidentia Dei curauit, hoc docuit, hoc suorum & oculis insinuauit, & cordibus, vt Dominus Iesus verè agnosceretur resuscitatus, qui verè erat natus, & passus, & mortuus. Vnde beatissimi Apostoli omnesque discipuli, qui & de exitu crucis fuerant trepidi, & de fide resurrectionis ambigui, ita sunt veritate perspicua roborati, vt Domino in cœlorum eunte sublimia, non solum nulla afficerentur tristitia, sed etiam magno gaudio replerentur.

Lucæ 24.

Et reuera magna erat & ineffabilis causa gaudendi, cum in conspectu sanctæ multitudinis super omnium creaturarum cœlestium dignitatem, humani generis natura conscendere, supergressura angelicos ordines, & vltra archangelorum altitudines eleuanda, nec vllis sublimitatibus modum suæ prouectionis habitura, nisi æterni patris recepta consessu, illius gloriæ sociaretur in throno, cuius naturæ copulabatur in filio. Quia igitur Christi ascensio, nostra est prouectio, & quò præcessit gloria capitis, eò spes vocatur & corporis, dignis (dilectissimi) exultemus gaudijs, & pia gratiarum actione lætemur. Hodie enim non solùm paradisi possessores firmati sumus, sed etiam cœlorum in Christo superna penetrauimus ampliora adepti per ineffabilē Christi gratiā, quā per diaboli amiseramus inuidiam.

Plus nobis Christus contulit quam diabolus abstulit.

Nã quos virulentus inimicus, primi habitaculi felicitate deiecit, eos sibi concorporatos Dei filius ad dexterā patris collocauit: cū quo viuit & regnat in vnitate spiritus sancti Deus, per omnia secula seculorum.

Amen.

Sermo

Sermo secundus de Ascensione Domini.

De exaltatione humanæ naturæ per Christum, virtute fidei & Christi diuinitate.

SAcramentum (dilectissimi) salutis nostræ, quam precio sanguinis sui vniuersitatis conditor æstimauit, à die corporalis ortus vsque ad exitum passionis, per dispensationem humilitatis impletum est. Et licet multa etiam in forma serui, diuinitatis signa radiauerint, propriè tamen illius temporis actio ad demonstrandam suscepti hominis pertinuit veritatem. Post passionem verò ruptis mortis vinculis, quæ vim suam in eum, qui peccati erat nescius, intendendo perdiderat, infirmitas in virtutem, mortalitas in immortalitatem, contumelia transiuit in gloriam: quam DOminus Iesus Christus in multis manifestisq; documẽtis, multorum declarauit aspectibus, donec triumphum victoriæ, quem reportarat à mortuis, inferret & cœlis. *Actor. 1.*

Sicut ergo in solennitate paschali resurrectio Domini fuit nobis causa lætandi: ita ascensio eius in cœlos, præsentium nobis est materia gaudiorum, recolentibus illam diem & ritè venerantibus, qua naturæ nostræ humilitas in Christo super omnem cœli militiam super omnes ordines angelorum, & vltra omnium altitudinem potestatum, ad Dei patris est prouecta consessum. *In Christi ascensione vnde lætãdum.* Quo ordine operum diuinorum nos fundati, nos ædificati sumus, vt mirabilior fieret gratia Dei, cùm remotis à conspectu hominum, quæ meritò reuerentiam sui sentiebantur indicere, fides non deficeret, spes non fluctuaret, charitas non teperet. Magnarum enim hic vigor est mentium, & valdè fidelium lumen animarum incunctanter credere, quæ corporeo non videntur intuitu, & ibi figere desiderium, quò nequeas inferre conspectum. Hæc autem pietas, vnde in nostris cordibus nasceretur, aut quomodo quisquam iustificaretur per fidem, si in ijs tantùm salus nostra consisteret, quæ obtutibus subiacerent? Vnde & illi viro, qui de resurrectione Christi videbatur ambigere, nisi in ipsius carne vestigia passionis & visu explorasset & tactu, Quia vidisti me, inquit Dominus, credidisti: beati qui non viderunt & crediderunt. *Ioan. 20.* Vt igitur huius beatitudinis (dilectissimi) capaces esse possemus, expletis omnibus, quæ Euangelicæ prædicationi & noui testamenti mysterijs congruebant, Dominus noster Iesus Christus, quadragesimo post resurrectionem die, coram discipulis eleuatus in cœlum, corporalis præsentiæ modum fecit, mansurus in patris dextera, donec tempora multiplicandis Ecclesiæ filijs diuinitùs præstituta peragantur, & ad iudicandos viuos & mortuos in eadem carne, in qua ascendit, adueniat. *Luc. 24. Marc. 16.* Quod itaque redemptoris nostri conspicuum fuit, in sacramenta transiuit, & vt fides excellentior esset ac firmior, visioni doctrina successit, cuius authoritatem supernis illuminata radijs, credẽtium corda sequerentur. Hanc fidem ascensione Domini auctam, & sancti spiritus munere roboratam, non vincula, non carceres, non exilia, non fames, non ignis, non laniatus ferarum, nec exquisita persequentium crudelitatibus supplicia terruerunt. Pro hac fide per vniuersum mundum, non solùm viri, sed etiam fœminæ, nec tantùm impubes pueri, sed etiam teneræ virgines, vsque ad effusionem sui sanguinis decertarũt. Hæc fides dæmonia eiecit, ægritudines depulit, mortuos suscitauit. Vnde & ipsi beati apostoli, qui tot miraculis confirmati, tot sermonibus eruditi, atrocitatem tamen dominicæ passionis expauerant, & veritatem resurrectionis eius non sine hæsitatione susceperant: tantùm de ascensione Domini profecerunt, vt quicquid illis priùs intulerat metum, verteretur in gaudium. *Ascensio Domini quantum apostolos confirmarit.* Totam enim contemplationem animi, in diuinitatem ad patris dexteram consedentis erexerant, nec iam corporeæ visionis tardabantur obiectu, quo minùs in id aciem mentis intenderent, quod nec à patre descendendo abfuerat, nec à discipulis ascendendo discesserat.

rat. Tunc igitur (dilectissimi) filius hominis Dei filius excellentiùs sacratiusq; innotuit, cùm in paternæ maiestatis gloriam se recepit, & ineffabili modo cœpit esse diuinitate præsentior, qui factus est humanitate longinquior. Tunc ad æqualem patri filium eruditior fides gressu cœpit mentis accedere, & contrectatione in Christo corporeæ substantiæ, quæ patre minor est, non egere: quoniam glorificati corporis manente natura, eò fides credentium vocabatur, vbi non carnali manu, sed spiritali intellectu, par genitori vnigenitus tangeretur. Hinc illud est, quod post resurrectionem suam Dominus Mariæ Magdalenæ personam Ecclesiæ gerenti, cùm ad cõtactum ipsius properaret accedere, dicit: Noli me tangere: nondum enim ascendi ad patrem meum, hoc est: Nolo vt ad me corporaliter venias, nec vt me sensu carnis agnoscas. Ad sublimiora te differo, maiora tibi præparo: cùm ad patrem ascendero, tũc me perfectiùs veriusq; palpabis, appræhensura quòd non tangis, & creditura quod non cernis. Cùm autem ascendentem ad cœlos Dominum sequaces discipulorum oculi intenta admiratione suspicerent, adstiterunt ipsis angeli duo, mirabili vestium candore fulgentes, qui & dixerunt: Viri Galilæi, quid statis aspicientes in cœlum? Hic Iesus qui adsumptus est à vobis in cœlum, sic veniet, quemadmodũ vidistis eum euntem in cœlum. Quibus verbis omnes Ecclesiæ filij docebantur, vt Iesus Christus in eadem, qua ascenderat, carne venturus visibilis crederetur, nec posset ambigi omnia illi esse subiecta, cui ab ipso corporeæ natiuitatis exordio famulatus seruisset angelicus. Sicut enim concipiendum Christum de spiritu sancto beatæ virgini angelus nunciauit, sic & æditum de virgine vox cœlestium, pastoribus cecinit. Sicut resurrexisse à mortuis, supernorum nunciorum prima testimonia docuerunt, sic ad iudicandum mundum in ipsa carne venturum, angelorum officia prædicarunt, vt intelligeremus, quantæ potestates sint adfuturæ cum iudicaturo, cui tantæ ministrarunt etiam iudicando. Exultemus itaque (dilectissimi) gaudio spiritali, & digna apud Deum gratiarum actione lætantes, liberos cordis oculos ad illam altitudinem, in qua Christus est, erigamus. Sursum vocatos animos desideria terrena non deprimant, ad æterna præelectos peritura non occupent, viam veritatis ingressos fallaces illecebræ non retardent, & ita à fidelibus hęc temporalia decurrantur, vt peregrinari se in hac mũdi valle cognoscant: in qua etiam si quædam commoda blandiantur, non amplectenda nequiter, sed transeunda sunt fortiter. Ad hanc enim nos deuotionem beatissimus Petrus apostolus incitat, & secundum illam dilectionem, quam pascendis Christi ouibus trina dominici amoris professione concepit, obsecrans, dicit: Charissimi obsecro vos tanquàm aduenas & peregrinos, abstinere vos à carnalibus desiderijs, quæ militant aduersus animam. Cui autem, nisi diabolo, carnales militant voluntates, qui animas ad superna tendentes corruptibilium bonorum delectationibus obligare, & ab illis sedibus, de quibus ille excidit, gaudet abducere? Cõtra cuius insidias sapienter debet fidelis quisque vigilare, vt inimicum suum, de eo quo tentatur possit elidere. Nihil autem validius est (dilectissimi) contra diaboli dolos, quàm benignitas misericordiæ & largitas charitatis, per quam omne peccatum aut declinatur, aut vincitur. Sed huius sublimitas virtutis non prius apprehenditur, quàm illud quod ei aduersarium est, subruatur. Quid autem tam inimicum misericordiæ & operibus charitatis, quàm auaritia, de cuius radice omnium malorum germen emergit? Quæ nisi in suis fomitibus enecetur, necesse est vt in agro cordis illius, in quo huiusmodi planta conualuit spinæ potiùs tribuliq; vitiorum, quàm vllum veræ virtutis semen oriatur. Resistamus ergo (dilectissimi) huic tam pestifero malo, & charitatem, sine qua nulla virtus potest nitere, sectemur, vt per hanc, qua ad nos Christus descendit, dilectionis viam, etiam nos ad ipsum possimus ascendere, cui est cum Deo patre & sancto spiritu honor & gloria in secula seculorum, Amen.

Ioan. 14. *Ioan. 20.* *Actor. 1.* *Christo vt angeli seruierint.* *Luc. 1.* *Ioan. 11.* *1. Petr. 2.* *Charitate & misericordia nihil contra diabolum efficacius.* *2. Cor. 13.*

Sermo

SERMO PRIMVS DE *Pentecoſte.*

De virtute ac miſsione ſpiritus ſancti in linguis igneis & de peccato in ſpiritum ſanctum.

HOdiernam ſolennitatem (dilectiſsimi) in præcipuis feſtis eſſe venerandam, omnium catholicorum corda cognoſcunt. Nec dubium eſt quanta huic diei reuerentia debeatur, quē ſpiritus ſanctus excellentiſsimo ſui muneris miraculo conſecrauit. Nam ab illo die, quo Dominus ſuper omnem cælorum altitudinem ad dexteram Dei patris conſeſſurus aſcendit, decimus iſte eſt, qui ab eiuſdem reſurrectione quinquageſimus nobis in eo, à quo cœpit, illuxit, magna myſteria veterum ſacramentorū in ſe cōtinens & nouorum, quibus manifeſtiſsimè declaratur, & gratiam prænunciatam fuiſſe per legem, & legem impletam eſſe per gratiam. Sicut enim Hebræo quondam populo ab Aegyptijs liberato, quinquageſimo die poſt *Exod. 19.* immolationem agni, lex data eſt in monte Sina, ita poſt paſsionem, qua verus Dei agnus occiſus eſt, quinquageſimo à reſurrectione eius die, in Apoſtolos plebemque *Actor. 2.* credentium, ſpiritus ſanctus illapſus eſt, vt facilè diligens Chriſtianus agnoſcat, initia veteris teſtamenti Euangelicis miniſtraſſe principijs, & ab eodem ſpiritu conditum fœdus ſecundum, à quo primum fuerat inſtitutum. Nam ſicut apoſtolica teſtatur hiſtoria, dum complerentur dies Pentecoſtes, eſſentq; omnes diſcipuli pariter in eodem loco, factus eſt repentè de cœlo ſonus tanquam aduenientis ſpiritus vehementis: & repleuit totam domum vbi erant ſedentes. Et apparuerunt illis diſpartitę linguæ, tanquam ignis, ſeditq; ſupra ſingulos eorum. Et repleti ſunt omnes ſpiritu ſancto, & cœperunt loqui varijs linguis, prout ſpiritus ſanctus dabat eloqui illis. O quàm velox eſt ſermo ſapientiæ, & vbi Deus magiſter eſt, quàm citò diſcitur, quod docetur. Non eſt adhibita interpretatio ad audiendum, non conſuetudo ad vſum, non tempus ad ſtudium, ſed ſpirante vbi voluit, ſpiritu veritatis, propriæ ſingularū gentium voces, factæ ſunt in Eccleſiæ ore communes. Ab hoc igitur die tuba Euan- *Ioan. 3.* gelicę prædicationis intonuit, ab hoc die imbres chariſmatum, flumina benedictionum, omne deſertum, & vniuerſam aridam rigauerunt: quoniam ad renouandam faciē terræ ſpiritus Dei ferebatur ſuper aquas, & ad veteres tenebras abigendas, no- *Geneſ. 1.* uæ lucis fulgura coruſcabant, cùm micantium ſplendore linguarum, & verbum Domini lucidum & eloquium conciperetur ignitum, cui ad creandum intellectū conſumendumq; peccatum & efficacia illuminandi & vis ineſſet vrendi. Quamuis autem (dilectiſsimi) valdè fuerit ipſa rei geſtæ forma mirabilis, nec dubium ſit, in illo omnium humanarū vocum exultante * concentu, maieſtatem ſpiritus ſancti fuiſſe **conuentu* præſentem, nemo tamen exiſtimet in ijs, quæ corporeis viſa ſunt oculis, diuinā eius apparuiſſe ſubſtantiam. Natura enim inuiſibilis, & patri filioq; communis, qualitatem muneris atq; operis ſui, qua voluit ſignificatione monſtrauit: proprietatem verò eſſentiæ ſuæ, in ſua deitate continuit: quia ſicut nec patrem, nec filium, ita nec ſpiritum ſanctum humanus poteſt viſus attingere. In trinitate enim diuina nihil diſsimile, nihil impar eſt, & omnia quæ de illa poſſunt ſubſtantia cogitari, nec virtute, nec gloria, nec æternitate diſcreta ſunt. Cumq; in perſonarum proprietatibus alius ſit pater, alius ſit filius, aliud ſit ſpiritus ſanctus, nō tamen alia deitas, nec diuerſa natura eſt: ſiquidē cum & de patre ſit filius vnigenitus, & ſpiritus ſanctus patris filijq, ſit ſpiritus, non ſicut quæcunq; creatura, quæ & patris & filij eſt: ſed ſicut cū vtroq; viuens, & potens, & ſempiternus, & ex eo quod eſt pater filiuſq; ſubſiſtens. Vnde cùm Dominus ante paſsionis ſuæ diem diſcipulis ſuis ſancti ſpiritus ſponderet ad-

Ioan.16. uentum: Adhuc, inquit, multa habeo vobis dicere, sed non potestis modò illa portare: cùm autem venerit ille spiritus veritatis, diriget vos in omnem veritatem. Non enim loquetur à semetipso, sed quæcunque audiet, loquetur, & futura annunciabit vobis. Omnia quæ habet pater, mea sunt, propterea dixi, quia de meo accipiet, & annunciabit vobis. Non ergo alia sunt patris, alia filij, alia spiritus sancti, sed quæcunque habet pater, habet & filius, habet & spiritus sanctus, nec vnquam in illa trinitate defuit ista communio. Quia hoc est ibi omnia habere, quod semper existere: nulla ibi tempora, nulli gradus, nulli differentiæ cogitentur, & si nemo de Deo potest explicare quod est, nemo audeat affirmare quod non est. Excusabilius enim est de natura ineffabili non eloqui digna, quàm definire contraria. Quicquid itaque de sempiterna & incommutabili gloria patris, pia possunt corda concipere, hoc simul & de filio, & de spiritu sancto, inseparabiliter atque indifferenter intelligant. Ideo enim hanc beatam trinitatem, vnum confitemur Deum, quia in his tribus personis, nec substantiæ, nec potentiæ, nec voluntatis, nec operationis est vlla diuersitas. Sicut ergo detestamur Arianos, qui inter patrem & filium aliquam volunt esse distantiam, ita etiam Macedonianos pariter detestamur: qui licet patri & filio tribuant æqualitatem, spiritum tamen sanctum inferioris putant esse naturæ, non considerantes in eam blasphemiam se incidere, quæ neque in præsenti seculo, neque in futuro sit remittenda iudicio, dicente Domino: Quicunque dixerit verbum contra filium hominis, remittetur ei. Qui autem dixerit contra spiritum sanctum, non remittetur ei, neque in hoc seculo, neque in futuro. Permanens itaque in hac impietate, sine venia est, quia exclusit eum à se, per quem poterat confiteri. Nec vnquam peruenit ad indulgentiæ remedium, qui patrocinaturum sibi non habet aduocatum. Ab ipso enim est inuocatio patris, ab ipso sunt lachrymæ pœnitentium, ab ipso sunt gemitus supplicantium. Et nemo potest dicere Dominum Iesum, nisi in spiritu sancto, cuius æqualem cum patre & filio omnipotentiam vnamq; deitatem euidentissimè prædicat Apostolus, dicens: Diuisiones autem gratiarum sunt, idem autem spiritus. Et diuisiones ministrationum sunt, idem autem Dominus. Et diuisiones operationum sunt, idem verò Deus, qui operatur omnia in omnibus. His (dilectissimi) alijsq; documentis, quibus innumerabiliter diuinorum eloquiorum coruscat authoritas, ad venerationem Pentecostes vnanimiter incitemur, exultantes in honorem sancti spiritus, per quem omnis Ecclesia catholica sanctificatur, omnis anima rationalis imbuitur. Qui inspirator fidei, doctor scientiæ, fons dilectionis, signaculum castitatis, & totius est causa virtutis. Gaudeant fidelium mentes, quòd in toto mundo vnus Deus, pater & filius & spiritus sanctus, omnium linguarum confessione laudatur, quodq; illa significatio, quæ in specie ignis apparuit, & opere perseuerat, & munere. Ipse enim spiritus veritatis, facit domum gloriæ suæ luminis sui nitore fulgere, & in templo suo, nec tenebrosum aliquid vult esse, nec tepidum: de qua ope atque doctrina etiam ieiuniorum nobis atque eleemosynarum est collata purgatio. Nam hunc venerabilem diem sequitur saluberrimæ obseruantiæ consuetudo, quam vtilissimam sibi omnes sancti semper experti sunt, & ad quam sedulò celebrandam, pastorali vos solicitudine cohortamur: vt si quid macularum proximis diebus negligentia incauta contraxerit, id & ieiunij censura castiget, & deuotio pietatis emendet. Quarta igitur & sexta feria ieiunemus: sabbato autem in idipsum consueta deuotione vigilias celebremus, per Christum Dominum nostrum, Amen.

In sancta Trinitate nulla diuersitas.

Arriani.

Macedoniani.

Matt. 12.

Peccatũ in spiritũ sanctũ cur sit irremissibile.

1. Cor. 12.

Ibidem.

Ieiunia è spiritu sancto manarunt.

Sermo secundus de Pentecoste.

De Mysterio Trinitatis, de missione spiritus sancti & Manichæorum impietate.

Plenissi-

PLeniſsimè quidem nobis (dilectiſsimi) cauſam atque rationem ſolennitatis hodiernæ diuinorum eloquiorum textus oſtendit, quo ſanctum ſpiritum quinquageſimo poſt Domini reſurrectionem die, qui ab aſcenſione eius eſt decimus, infuſum Chriſti diſcipulis, ſicut promiſſus ſperabatur, agnouimus. Sed ad nouos Eccleſiæ filios inſtruendos, addendum eſt etiam noſtri ſermonis obſequium. Non enim timemus vt ſpiritales & eruditi nota faſtidiant, ad quorum fructũ pertinet, vt quàm plurimis inſinuari velint, quod ipſi cum magna * ſui vtilitate didicerunt. Fiat ergo per corda omnium, diſpenſatio munerum diuinorum, & ſeruitutẽ oris noſtri, docti indoctiq; non ſpernant: illi vt probent ſe amare, quod norunt, iſti vt oſtendãt ſe deſiderare, quod neſciunt. Huic enim præparationi noſtræ aderit ipſius largitas, de cuius loqui maieſtate geſtimus, vt ad profectum totius Eccleſię & vos capaces, & nos faciat abundantes. Cùm igitur ad intelligendam dignitatem ſpiritus ſancti aciem mentis intendimus, nihil diuerſum ab excellentia patris & filij cogitemus, quia in nullo ab vnitate ſua diſcrepat diuinitatis eſſentia. Sempiternum eſt patri, cõſempiterni ſibi filij ſui eſſe genitorem. Sempiternum eſt filio, intemporaliter à patre eſſe progenitum. Sempiternum quoq; eſt ſpiritui ſancto ſpiritũ eſſe patris & filij: vt nunquam pater ſine filio, nunquam filius ſine patre, nunquam pater & filius fuerint ſine ſpiritu ſancto, & omnibus exiſtentiæ gradibus excluſis, nulla ibi perſona ſit anterior, nulla poſterior. Huius enim beatæ Trinitatis & incommutabilis deitatis, vna eſt ſubſtantia, indiuiſa in opere, & concors in voluntate, par in omnipotẽtia, æqualis in gloria. De qua cũ ſancta ſcriptura loquitur, vt aut in factis aut in verbis aliquid adſignet, quod ſingulis videatur conueniſſe perſonis, non perturbatur fides catholica, ſed docetur, vt per proprietatẽ aut vocis aut operis, inſinuetur nobis veritas Trinitatis, & non diuidat intellectus, quos diſtinguit auditus. Ob hoc enim quædam ſiue ſub patris, ſiue ſub filij, ſiue ſub ſpiritus ſancti appellatione promuntur, vt confeſsio credentium in Trinitate non erret. Quæ cum ſit inſeparabilis, nunquam intelligeretur eſſe Trinitas, ſi ſemper inſeparabiliter diceretur. Bene ergo ipſa difficultas loquendi cor noſtrum ad intelligentiam trahit, & per infirmitatem noſtram cœleſtis doctrina nos adiuuat, vt quia in deitate patris & filij & ſpiritus ſancti, nec ſingularitas eſt, nec diuerſitas cogitanda, vera vnitas & vera Trinitas poſsit quidem aliquatenus mente ſentiri, ſed non poſsit ſimul ore proferri. Fundata igitur in cordibus noſtris fide (dilectiſsimi) qua ſalubriter credimus, quòd ſimul tota Trinitas vna virtus eſt, vna maieſtas, vna ſubſtãtia, indiſcreta opere, inſeparabilis dilectione, indifferens poteſtate, ſimul implens omnia, ſimul continens vniuerſa. Quod enim eſt pater, hoc eſt & filius, hoc eſt & ſpiritus ſanctus: & vera deitas, in nullo eſſe aut minor aut maior poteſt: quæ ſic in tribus confitenda eſt perſonis, vt ſolitudinem nõ recipiat Trinitas, & vnitatem ſeruet æqualitas. Hac, inquam, (dilectiſsimi) fide firmiter appræhenſa, non ambigamus, quòd cùm in die Pentecoſtes diſcipulos Domini ſpiritus ſanctus impleuit, nõ fuit inchoatio muneris, ſed adiectio largitatis: quoniam & patriarchæ & prophetæ & ſacerdotes, omneſq; ſancti, qui prioribus fuere temporibus, eiuſdem ſunt ſpiritus ſancti ſanctificatione vegetati. & ſine hac gratia nulla vnquàm inſtituta ſacramenta, nulla ſunt celebrata myſteria: vt eadem ſemper fuerit virtus chariſmatum, quamuis non eadem fuerit menſura donorũ. Ipſi quoq; beati Apoſtoli ante paſsionem Domini ſpiritu ſancto non carebant, nec potentia huius virtutis aberat ab operibus Saluatoris. Et cùm diſcipulis daret infirmitatum curationem, & eijciendorum dæmonum poteſtatem, eius vtiq; ſpiritus largiebatur effectũ, in quo ipſum immundis ſpiritibus imperantem Iudæorũ negabat impietas, & diuina beneficia diabolo deputabat. Vnde taliter blaſphemantes, meritò illã Domini excepere ſententiam, qua ait: Omne peccatum & blaſphemia remittetur hominibus: Spiritus aũt blaſphemia non remittetur hominibus. Et quicunq; dixerit verbum contra filium hominis, remittetur ei: qui autem dixerit cõtra ſpiritum ſanctum,

*humilitate

De ſpiritu ſancto quid ſentiendũ.

Fides S. trinitatis.

Luc. 11.

Matt. 12.

ctum, non remittetur ei, neq; in hoc seculo, neq; in futuro. Vnde manifestũ est, peccatorum remisionem sine spiritus sancti aduocatione non fieri, nec quenquam sine illo, sicut expedit, ingemiscere, aut sicut oportet orare, dicente Apostolo: Quid enim oremus sicut oportet, nescimus, sed spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Et nemo potest dicere Dominum Iesum, nisi in spiritu sancto: quo vacuari nimis exitiabile est, nimisq; mortiferũ, quia nunquàm veniam meretur, qui ab intercessore deseritur. Omnes igitur (dilectissimi) qui in Dominũ Iesum crediderant, infusum sibi habebãt spiritũ sanctum, & remittendorũ peccatorũ iam tunc apostoli acceperant potestatem, quãdo post resurrectionem suã Dominus insufflauit, & dixit: Accipite spiritum sanctum, quorũ remiseritis peccata, remittentur eis, & quorum retinueritis, retinebuntur. Sed illi perfectioni, quæ erat discipulis conferenda, maior gratia & abundantior inspiratio seruabatur, per quam, & quæ nondũ acceperant, sumerent, & excellentiùs possent habere, quæ sumpserant. Propter quod Dominus dicebat: Adhuc multa habeo vobis dicere, sed nõ potestis illa portare modò. Cum autẽ venerit spiritus veritatis, ille diriget vos in oẽm veritatem. Non enim loquetur à semetipso, sed quæ audierit, loquetur, & futura annunciabit vobis. Ille me clarificabit, quia de meo accipiet, & annũciabit vobis. Quid ergo est, quòd Dominus promittens discipulis spiritum sanctum, qui iam dixerat, Omnia quæ audiui à patre meo, nota feci vobis: Adhuc, inquit, multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modò? Quum autem venerit spiritus ille veritatis, ille vos diriget in omnem veritatem? Nunquid sese Dominus inferioris scientiæ volebat intelligi, aut minus aliquid quàm spiritum sanctum à patre didicisse? cùm ipse sit veritas, & nihil pater, nihil spiritus posit dicere sine verbo, ideoq; dictum sit: De meo accipiet, quoniam quod accipit spiritus, patre dante, dat filius? Non itaq; alia erat insinuanda veritas, nec alia prædicanda doctrina: sed oportebat capacitatem eorum, qui docebantur, augeri & multiplicari constantiam illius charitatis, quæ omnem formidinem foras mitteret, & furorem persequentium non timeret. Quod vtique apostoli, posteaquàm spiritus sancti noua abundantia sunt repleti, ardentiùs velle & efficaciùs posse cœperunt, *proficientes à præceptorum scientia ad tolerantiam passionum: vt sub nulla iam tempestate trepidantes, fluctus seculi & elationes mundi, fide supergrediente calcarent, & morte concepta, omnibus gentibus Euangelium veritatis inferrent. Quod verò addidit Dominus, dicens: Quæcunque audierit, loquetur, & futura annunciabit vobis, non segni intellectu (dilectissimi) nec transitorio accipiamus auditu. Præter alias enim veritatis locutiones, quibus Manichæorum confutatur impietas, hac apertissimè sententia totum sacrilegæ falsitatis dogma prosternitur. Nam vt magnum quendam & sublimem viderentur sequi authorem, in Magistro suo Manichæo apparuisse spiritum sanctum crediderunt, promissumq; à Domino paracletum non priùs venisse, quàm hic infelicium deceptor oriretur, in quo ita spiritus sanctus manserit, vt non aliud fuerit Manichæos ipse, quàm spiritus, qui per ministerium corporeæ vocis & linguæ, discipulos suos in omnem induceret veritatem, & nunquã cognita præteritorum secreta seculorum reseraret. Quod quàm sit ridiculum quanq; vanum, tæderet ostendere, nisi adhuc quosdam non puderet hoc credere. Manichæus ergo magister falsitatis diabolicæ, & conditor superstitionis obscœnæ, eo tempore damnandus innotuit, quo post resurrectionem Domini ducentesimus & sexagesimus annus impletus est, Probo Imperatore, Paulinoq; cõsule, cùm octaua iam in Christianos ebulliret persequutio, & innumera martyrum millia ipsius suis victorijs probauissent, impletum esse quod Dominus promiserat, dicẽs: Cùm autem tradent vos, nolite cogitare, quomodo aut quid loquamini. Dabitur enim in illa hora, quid loquamini. Nõ enim vos estis qui loquimini, sed spiritus patris vestri, qui loquitur in vobis. Non ergo potuit promissio Domini tanta per ætatum interualla differri, nec ipse spiritus veritatis, quem mundus non accepit impiorum, ita septiformem illam donorum suorum continuit largitatem, vt tot Ecclesiæ

Rom. 8. *1. Cor. 12.* *Ioan. 20.* *Ioan. 16.*

**proficiscentes*

Manichæi quid de secta suæ authore senserint.

Manes, siue Manichæus quãdo extiterit.

Septem dona spiritus sancti.

clesiæ generationes, sapientia & intellectu, consilio & fortitudine, scientia & pietate atque ipso Dei timore fraudaret, donec prodigiosus turpium mēdaciorum signifer nasceretur, cui nec hoc quidem tribui potest, quòd vel exiguam diuinæ inspirationis acceperit portionem: quoniam & hic de illa mundi extitit parte, quæ non potest spiritum veritatis accipere. Repletus enim spiritu diaboli, spiritui restitit Christi, & cùm sanctis Dei hoc parácleti doctrina contulerit, vt futura prædicerent, hic ne falsitates eius ipse rerum processus argueret, ridendarum impudentiam fabularū in præteritas retorsit ætates. Et quasi nihil nos de sempiternitate creatoris, nihil de ordine creaturæ in vniuersum mundum bene lex sancta & diuinitus inspirata prophetia docuisset, in contumeliam Dei, & omnium iniuriam naturarum, inexplicabilium mendaciorū monstra contexuit. quibus tandem suas insinuaturus insanias, nisi multùm incestis, & nimiùm à lumine veritatis auersis? qui siue per ignorantiæ cæcitatem, siue per turpitudinis appetitum, ad illa nō sacra, sed execramenta perueniunt, quæ propter cōmunem verecundiā non sunt nostro sermone promēda, cùm iam abundatissimè ipsorum sint cōfessione patefacta. Nulli ergo vestrum (dilectissimi) suadeatur, quòd tantæ impietatis authorē spiritus sanctus aliqua ex parte dignatus sit. Nihil ad istum prorsus de illa virtute peruenit, quā Ecclesiæ suæ Christus & promisit, & misit. Dicente enim Ioanne: Spiritus nondū fuerat datus, quia Iesus nondū fuerat clarificatus, Domini ascensio, dandi spiritus fuit ratio: quē ille necesse est vt neget datum, qui ad consessum paternæ dexteræ verum in Christo hominē negat esse prouectum. Nos aūt (dilectissimi) ad beatam æternitatē & animæ & carnis per regenerationem sancti spiritus adoptati, sacratissimi festi istius diē, rationabili obsequio & casta lætitia celebremus, cōfitentes cū beato Paulo apostolo, quòd Dominus Iesus Christus ascendens in altum, captiuā duxit captiuitatem, dedit dona hominibus: vt Euangelium Dei per omne humanæ vocis eloquium prædicetur, & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Iesus in gloria est Dei patris. Ad præsentem autem solennitatem etiam ista nobis est adsumēda deuotio, vt ieiunium, quod ex Apostolica traditione subsequitur, sancta obseruantia celebremus: quia & hoc inter maxima sancti spiritus dona numerādum est, quòd nobis aduersum illecebras carnis & insidias diaboli, ieiuniorum sunt collata præsidia, quibus omnes tentationes Deo adiuuante vincamus. Quarta igitur & sexta feria ieiunemus: sabbato autē apud beatum Petrum apostolum vigilias celebremus, patrocinante eodem spiritu orationibus nostris, vt in omnibus misericordiam Dei obtinere mereamur, per eundem Dominum nostrum Iesum Christum viuentem & regnantem cum patre, & eodem spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Ioan. 7. *Psal. 67.* *Ephes. 4.* *Philip. 2.* *Ieiunia quatuor tēporum, apostolicæ sunt traditiōis.*

Sermo tertius de Pentecoste.

Quòd opera Trinitatis sint indiuisa, & de causa incarnationis, & æqualitate personarum.

HOdiernam (dilectissimi) festiuitatem toto terrarum orbe venerabilem ille sancti spiritus consecrauit aduentus, qui post resurrectionem Domini quinquagesimo die in apostolos populumq; credentium, sicut sperabatur, influxit. Sperabatur autem, quia illum Dominus Iesus promiserat adfuturum, nō vt tunc primùm esse sanctorum habitator inciperet: sed vt sacrata sibi pectora, & feruentiùs accenderet, & copiosiùs inundaret, cumulans sua dona, nō inchoans, nec ideo nouus opere, quia ditior largitate. Nunquā enim ab omnipotentia patris & filij & spiritus sancti est discreta maiestas, & quicquid in dispositione rerū omniū agit diuina moderatio, ex totius venit prouidentia Trinitatis. Vna est ibi benignitas misericordiæ, vna censura iustitiæ, nec aliquid est in actione diuisum, vbi nihil est in voluntate di-

Actor. 2. *Luc. 24.* *Actor. 1.* *Opera Trinitatis indiuisa*

uersum. Quæ ergo illuminat pater, illuminat filius, illuminat spiritus sanctus. Cúq; alia sit persona missi, alia mittentis, alia promittentis, simul nobis & vnitas manifestatur & Trinitas, vt essentia habens æqualitatem, & non recipiens solitudinem, & eiusdem substantiæ, & non eiusdem intelligatur esse personæ. Quòd ergo salua cooperatione inseparabilis deitatis, quædam pater, quædam filius, quædã propriè spiritus sanctus exequitur, nostræ redemptionis dispositio, nostræ salutis est ratio. Si enim homo ad imaginem & similitudinem Dei factus in suæ honore naturæ mansisset, nec diabolica fraude deceptus, à lege sibi posita per concupiscentiam deuiasset, creator mundi creatura nõ fieret, neq; aut sempiternus temporalitatem subiret, aut æqualis Deo patri filius Deus, formam serui & similitudinem carnis peccati adsumeret. Sed quia inuidia diaboli mors introiuit in orbem terrarum, & aliter solui captiuitas humana non potuit, nisi causam nostram ipse susciperet, qui sine maiestatis suæ damno, & verus homo fieret, & solus peccati contagium non haberet, diuisit sibi opus nostræ reparationis misericordia Trinitatis, vt pater propitiatur, filius propitiaret, spiritus sanctus igniret. Oportebat enim vt aliquid etiam saluandi pro se agerent, & conuersis ad redemptorem cordibus, ab inimici dominatione desciscerent. Quoniã, sicut Apostolus ait: Misit Deus spiritum filij sui in corda nostra clamantem, Abba pater. Vbi autem spiritus Domini, ibi libertas. Et nemo potest dicere Dominum Iesum, nisi in spiritu sancto. Si ergo duce gratia (dilectissimi) fideliter sapienterq; noscamus, quid patri, quid filio, quid spiritui sancto in reparatione nostra proprium, quidúe commune sit, ea quæ pro nobis humiliter & corporaliter gesta sunt, ita proculdubiò suscipiemus, vt nihil indignum de vna atq; eadem Trinitatis gloria sentiamus. Quamuis enim nulla mens ad cogitãdum de Deo, nulla ad loquendum lingua sufficiat, tamen quantumcunq; illud est, quod humano intellectu de essentia paternæ deitatis attingitur, nisi vnum atq; idem est, cùm vel de vnigenito eius, vel de spiritu sancto cogitatur, non piè sapitur, sed nimis carnaliter caligatur, & ipsum quod de patre congruenter sentiri videbatur, amittitur: quia à tota Trinitate receditur, si in ea vnitas nõ tenetur. Nulla aũt ratione verè est vnum, quod aliqua est inæqualitate diuersum. Quum igitur ad confitendum patrem & filium & spiritum sanctũ aciem mentis intendimus, procul ab animo formas visibilium rerum & ætates temporalium naturarum, procul corpora locorũ & loca corporum repellamus. Discedat à corde, quod spatio extenditur, quod fine cõcluditur, & quicquid nec semper vbiq;, nec totum est. Cogitatio de deitate Trinitatis concepta, nihil per distantiam intelligat, nihil per gradus quærat. At si quid de Deo dignũ senserit, nulli hoc ibi audeat negare personæ, tanquã honorificentiùs patri adscribat, quod filio spirituiq; non tribuat. Non est pietas vnigenito præferre genitorem: filij contumelia, patris est iniuria: quod vni demitur, vtriq; detrahitur. Nam cùm illis & sempiternitas sit cõmunis & deitas, nec omnipotens pater, nec incõmutabilis æstimatur, si aut minorẽ se genuit, aut quẽ non habuit, habẽdo profecit. Dicit quidem Dominus Iesus discipulis suis, sit Euangelica lectione recitatũ est: Si diligeretis me, gauderetis vtique, quia ad patrem vado, quia pater maior me est. Sed hoc illæ aures, quæ sæpiùs audierũt, Ego & pater vnũ sumus, &, Qui me videt, videt & patrẽ, sine deitatis accipiunt differentia, nec de illa hoc essentia intelligunt, quã sempiternam cũ patre & eiusdẽ naturæ nouerunt esse firma ratione. Cõmendatur ergo etiam sanctis apostolis in incarnatione verbi dominici humana prouectio, & qui denunciato sibi Domini turbabantur abscessu, ad æterna gaudia honoris sui incitantur augmento. Si diligeretis me, inquit, gauderetis vtiq; quia vado ad patrẽ, hoc est, si perfecta scientia videretis, quid vobis gloriæ confertur per hoc, quòd ex Deo patre genitus, etiam ex homine matre sum natus, quòd Dominus æternorum, vnus volui esse mortalium, quòd visibilem me inuisibilis præbui, quòd formã serui in forma Dei sempiternus accepi, gauderetis, quia vado ad patrem. Vobis enim præstatur hæc ascensio, & super omnes cœlos ad patris dexteram collocanda vestra in me humilitas

Marginal notes: Genes. 1. — Sapient. 2. — Galat. 4. — 2. Cor. 3. — 1. Cor. 11. — De Trinitate qui sit cogitandũ. — Ioan 14. — Ioan. 10. — Ioan. 14. — Ibidem.

militas eleuatur. Ego autem qui hoc sum cum patre, quod pater est, indiuiduus cum genitore permaneo, & sic ab illo, ad vos veniens, nõ recedo, quemadmodum & vos ad illum rediens, non relinquo. Gaudete ergo, quia vado ad patrem, quia pater maior me est. Vniui enim vos mihi, & factus sum filius hominis, vt vos filij Dei esse possitis. Vnde licet vnus in vtroq; sim, tamen quo vobis conformor, patre sum minor. Quòd autem à patre non diuidor, etiam meipso sum maior. Natura itaq; quæ minor est patre, vadat ad patrem, vt ibi sit caro, vbi semper est verbum: & vna Ecclesiæ catholicæ fides, quem secundum humanitatem non diffidetur minorem, secundum deitatem credat æqualem. Contemnatur igitur (dilectissimi) vana & cæca versutia hæreticæ impietatis, quæ sibi huius sententiæ sæua interpretatione blanditur, ac dicente Domino: Omnia quæ habet pater, mea sunt, non intelligit se patri demere, *Ioan. 15.* quicquid filio audet negare: & ita in his, quæ humana sunt, desipit, vt putet, quòd ideò vnigenito paterna desuerint, quia nostra suscepit. Non minuit in Deo misericordia potestatem, nec delata reconciliatio creaturæ, sempiternæ defectus est gloriæ. Quæ habet pater, habet filius, & quæ habet pater & filius, habet & spiritus sanctus: quia tota simul Trinitas est vnus Deus. Hanc autem fidem terrena sapientia non reperit, nec opinio humana persuasit, sed ipse vnigenitus filius docuit, ipse spiritus sanctus instituit, de quo nihil est aliter, quàm de patre & filio sentiendũ. Quia licet non sit pater, non sit filius, non tamen est à patre filioq; diuisus, & sicut propriam habet in Trinitate personam, ita vnam habet in patris & filij deitate substantiam, omnia implentem, omnia continentem, & cum patre & filio vniuersa moderantem, per infinita secula seculorum, Amen.

SERMO PRIMVS DE
Ieiunio Pentecostes.

De abstinentia ac carnis afflictione, & neminem in hac vita esse securum.

HOdiernam (dilectissimi) festiuitatem descensione spiritus sancti cõsecratam sequitur, vt nostis, solenne ieiuniũ, quod animis corporibusq; curandis salubriter institutum, deuota nobis est obseruantia celebrãdum. Repletis namq; apostolis virtute promissa, & in corda corũ spiritu veritatis ingresso, non ambigimus inter cætera cœlestis sacramenta doctrinæ, hanc spiritalis continentiæ disciplinam de paracleti *Ieiunia Ecclesiæ sancto spiritu authore instituta.* magisterio primitùs fuisse conceptã, vt sanctificatæ ieiunio mentes conferendis sibi charismatibus fierẽt aptiores. Aderat quippe Christi discipulis protectio omnipotentis auxilij, & principibus nascentis Ecclesiæ tota patris filijq; diuinitas, in præsentia sancti spiritus præsidebat. Sed contra instantes impetus persequentium, contra minaces fremitus impiorum, non corporis fortitudine, nec carnis erat saturitate certandum, cùm hoc maximè hominis interiora corrumpat, quod exteriora delectat, & tanto fit rationalis anima purgatior, quanto fuerit substantia carnis afflictior. Ij itaq; doctores, qui exemplis & traditionibus suis omnes Ecclesiæ filios imbuerant, tyrocinium militiæ Christianæ sanctis ieiunijs inchoarunt, vt contra spiritales nequitias pugnaturi, abstinentiæ arma raperent, quibus incentiua vitiorum truncarent. Inuisibiles enim aduersarij, & incorporales hostes, non erunt contra nos validi, si nullis carnalibus desiderijs fuerimus immersi. Cupiditas quidem nocendi in tentatore perpetua est, sed inermis atque inefficax erit, si nihil in nobis vnde contra nos pugnet, inuenerit. Quis autem hac fragili carne circundatus, & in isto mortis corpore constitutus, etiam qui multùm valide-

que

que profecerit, ita iam de sua salute securus sit, vt ab omni se illecebrarum periculo credat alienum? Donet licet sanctis suis quotidianam (gratia diuina) victoriam, nõ aufert tamen dimicandi materiã. quia & hoc ipsum de misericordia protegentis est, qui naturæ mutabili, ne de cõfecto prælio superbiret, semper voluit superesse quod vinceret.

Ieiunia salubriter instituta.

Igitur post sanctæ dies lætitiæ, quos in honorem Domini à mortuis resurgentis, ac deinde in cœlos ascendentis, exegimus, postq; præceptũ sancti spiritus donum, salubriter & necessariè cõsuetudo est ordinata ieiunij, vt si quid fortè inter ipsa festiuitatum gaudia, negligens libertas & licentia inordinata præsumpsit, hoc religiosæ abstinentiæ censura castiget. Quæ ob hoc quoq; studiosius exequenda est, vt illa in nobis, quæ hac die Ecclesię diuinitùs sunt collata, permaneant. Templũ enim facti spiritus sancti, & maiore quàm vnquã copia diuini fluminis irrigati, nullis debemus concupiscentijs vinci, nullis vitijs possideri, vt virtutis habitaculum, nulla sit contaminatione pollutũ. Quod vtiq; regente atq; adiuuãte Domino omnibus obtinere possibile est, si per ieiunij purificationem ac per misericordiæ largitatem studeamus & peccatorũ sordibus liberari, & charitatis fructibus esse fecũdi. Quicquid enim in cibos pauperum, in curationes debilium, in precia captiuorum, & in quælibet opera pietatis impenditur, non minuitur, sed augetur, nec vnquam apud Deũ perire poterit, quod fidelis benignitas erogarit, dũ quodcunq; tribuit ad subsidiũ, id sibi recondit ad præmium.

Mat. 5.

Beati enim misericordes, quoniam ipsorũ miserebitur Deus: neq; delictorũ memoria erit, vbi testimoniũ pietatis adfuerit.

Orant sancti pro nobis.

Quarta igitur & sexta feria ieiunemus: sabbato autem apud beatissimum Petrum Apostolum vigilias celebremus, cuius nos orationibus, & à spiritalibus inimicis & à corporeis hostibus confidimus liberari, per Dominum nostrum Iesum Christum qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo secundus de Ieiunio Pentecostes.

De ieiunio Christianorum, Iudæorum, hæreticorum & paganorum.

Quæ Ecclesia generatim obseruat, apostolicæ sunt traditionis.

DVbitandum non est (dilectissimi) omnem obseruantiam Christianam eruditionis esse diuinæ, & quicquid ab Ecclesia in consuetudinem est deuotionis receptum, de traditione apostolica & de sancti spiritus prodire doctrina, qui nũc quoq; cordibus fidelium suis præsidet institutis, vt ea omnes & obedienter custodiant, & sapienter intelligant. Nam cùm in die Pentecostes, quem à pascha Domini quinquagesimum celebramus, promissus à Domino spiritus sanctus, expectantiũ mentes maiori quàm vnquam copia & clariore præsentia suæ maiestatis impleuerit,

Ieiunia authore Deo instituta.

manifestissimè patet inter cætera Dei munera, ieiuniorum quoq; gratiam, quæ hodiernam festiuitatem indiuisa subsequitur, tunc fuisse donatam, vt sicut fuit concupiscentia initium peccatorum, ita sit continentia origo virtutum. In exercendo autem hoc Dei munere, non ideò segniores esse debemus, quia & Iudæi & hæretici sæpè ab edendi libertate, se continent, & apud ipsos paganos sunt quædam vana ieiunia. Aliud enim agit sub veritate ratio, aliud sub falsitate deceptio. Apud nos fides sanctificat etiam manducantem, apud illos infidelitas polluit ieiunantem.

Rom. 14.

Vnde quia extra Ecclesiam catholicam nihil est integrum, nihil castum, dicente Apostolo: Omne quod non est ex fide, peccatũ est, cum diuisis ab vnitate corporis Christi, nulla similitudine comparamur, nulla communione miscemur, quod vtique nobis saluberrimum maximumq; ieiunium est. Ad virtutem enim continentiæ nihil prius pertinet, quàm ab erroribus abstinere: quia tunc demum bene ambulatur, cùm per viam veritatis inceditur. Nam quia angusta & ardua declinantes, procliuia & lata sectando, citò in perditionem deueniunt, melior est gradus lentior

per

per iter rectum, quàm velocitas festina per deuium. Agnoscat ergo catholicus Chri- *1.Cor.13.*
stianus fructus ieiunij sui, quod etiam inter maximas largitates sterilissimum erit,
nisi de sancti spiritus rigatione processerit. Cùm enim dicat Apostolus, nullas sibi *Rom.3.*
virtutes sine charitate prodesse, idemq; dicat, charitatem Dei diffusam esse in cordi-
bus nostris per spiritum sanctum, qui datus est nobis, cauendum est, ne bona, quæ
facere sine bonitate non possumus, elatione perdamus. Nam omni se meritò laude *1.Cor.2.*
dispoliat, qui de studij industriæ suæ in se magis quàm in Domino gloriatur, cùm *2.Cor.10.*
beatus Dauid doceat in sanctorum operibus Deum esse laudandum, dicens: Mira- *Hierem.9.*
bilis Deus in sanctis suis, Deus Israel ipse dabit virtutem & fortitudinẽ plebi suæ. Et *Psal.67.*
iterum: Domine in lumine vultus tui ambulabunt, & in nomine tuo exultabunt, *Psal.88.*
tota die, & in iustitia tua exultabuntur: quoniam gloria virtutis eorũ es tu. Et ideo
(dilectissimi) secundum eruditionem spiritus sancti, per quem Ecclesiæ Dei, omni-
um virtutum collata sunt dona, suscipiamus alacri fide solenne ieiunium, & in mã-
datis, quæ poterimus efficere, contineamus nos ab inflatione iactantiæ, ad Dei glo-
riam cuncta referentes, qui & bonarum est inspirator voluntatum, & bonarum est
author actionum, dicente Domino: Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt vi-
deant opera vestra bona, & magnificent patrem vestrum, qui in cælis est, qui viuit
& regnat per omnia secula seculorum, Amen.

Sermo tertius de Ieiunio Pentecostes.

De vtilitate ieiunij & eleemosynarum.

SAnctarum solennitatum (dilectissimi) ordine celebrato, & spirita-
lis lætitiæ deuotione completa, oportet nos ad salubritatem recur-
rere parcitatis, remediumq; ieiunij & exercendis mentibus & casti-
gandis adhibere corporibus, vt quia nos satis de hoc & diuina mo-
nita & propria experimenta docuerunt, primùm per sacratissimo-
rum dierum recursum diuinæ pietati gratias referamus, quum san-
ctas continentiæ delicias appetentes, aliquantulum nobis de terrenorum ciborum
abundantia subtrahamus, ita vt proficiat eleemosynis, quod non impenditur men-
sis. Tunc enim demum ad animæ curationem proficit medicina ieiunij, cùm absti-
nentia ieiunantis esuriem reficit indigentis. Quia ergo scimus apud misericordem *Eleemosy-*
Deum ieiunijs præcellere eleemosynæ largitatem, dicente ipso Domino: Date elee- *næ præstãt*
mosynam, & omnia munda sunt vobis, si animas nostras à peccatorum sordibus cu- *ieiunio.*
pimus emundari, eleemosynam pauperibus non negemus, vt in die retributionis ad *Luc. 11.*
promerendam Dei misericordiam, misericordiæ operibus adiuuemur, per Chri-
stum Dominum nostrum, Amen.

Sermo quartus de Ieiunio Pentecostes.

De laude abstinentiæ, & carnis castigatione.

INter omnia (dilectissimi) apostolicæ instituta doctrinæ, quæ ex di
uinæ institutiouis fonte manarũt, dubium nõ est, influente in Ec-
clesiæ principes spiritu sancto, hanc primùm ab eis obseruantiã fu-
isse conceptã, vt sancti obseruatione ieiunij, omniũ virtutũ regulas
inchoarent, quia multùm ad præcepta Dei exequenda prodesset, si *Ieiuniorũ*
Christiana militia cõtra incentiua omnia vitiorũ cõtinentię se san- *quãta vis.*
ctificatione muniret. Cũ enim per illecebrã cibi irrepserit prima causa peccati, quo
salubriore Dei munere vtitur redempta libertas, quàm vt nouerit abstinere à cõces-
sis, quæ frenare se nesciuit à vetitis? Omnis quidẽ creatura Dei bona est, & nihil est *1.Tim.4.*
abijcien-

abijciendum, quod cum gratiarum actione percipitur: sed nō ad hoc creati sumus, vt fœda & impudenti auiditate omnes mundi copias expetamus, tanquam quod licet sumi, non liceat prætermitti. Laudetur Deus, qui hominum vsui tam multa donauit, sed agnoscat rationalis animus, maiores delitias menti datas esse quàm carni: & cùm audit sibi per spiritum sanctum dici: Post concupiscentias tuas non eas, & à voluntate tua auertere, intelligat sibi contra omnia, quæ sensibus corporeis blandiuntur, temperantiæ sectandam esse virtutem, per quam dum exterioris hominis voluntas minuitur, sapientia interioris augetur. Non enim idem vigor cordis est sub onere cibi, qui sub leuitate ieiunij, nec eundem sensum potest satietas generare, quem parcitas. Quia cum caro concupiscens aduersus spiritum, spiritali cupiditate superatur, libera obtinetur sanitas & sana libertas, vt & caro mentis iudicio, & mens Dei regatur auxilio. Ad hanc ergo vtilitatem nos (dilectissimi) præsens tempus inuitat, vt à resurrectione Domini vsque ad aduentum spiritus sancti quinquaginta diebus emensis, quos in lætitia præcipuæ festiuitatis exegimus, ad ieiuniorum remedia recurramus, ne fortè per occasionem licentiæ blandioris, aliquas negligétiæ culpas delectabilium vsus inciderit. Terra enim carnis nostræ, nisi assiduis fuerit subacta culturis, citò de segni ocio spinas tribulosq; producit, & partu degeneri dabit fructum non horreis inferendum, sed ignibus concremandum, dicente Domino: Omnis plantatio, quam non plantauit pater meus cœlestis, eradicabitur. Custodienda igitur nobis omnium germinum seminumq; generositas, quam ex summi agricolæ plantatione concepimus, & vigili solicitudine prouidendum, ne Dei munera, aliqua inuidentis inimici fraude violentur, & in paradiso virtutum cócrescat sylua vitiorum. Ad declinandum autem hoc malum, nihil est potentius eleemosynis atque ieiunijs, dum & carnales cupiditates continentia necat, & desideriorum spiritalium fructus, misericordiæ cura multiplicat. Vnde charitatem vestram solerter admonemus, vt per castigationem corporis & per opera pietatis, mundari ab omnium peccatorum sorde cupientes, quarta & sexta feria ieiunemus: sabbato autem apud beatissimum Petrum apostolum vigilias celebremus, cuius meritis & orationibus ita nos per omnia credimus adiuuandos, vt misericordia Dei & ieiunijs nostris adsit & votis, per Christum Dominum nostrum, Amen.

Eccles. 18. — *Galat. 5.* — *Caro castiganda iugiter.* — *Matt. 15.* — *Orant sancti pro nobis.*

SERMO PRIMVS IN NATALI *Apostolorum Petri & Pauli.*

De dignitate vrbis Romæ, quam consequuta est per apostolos Petrum & Paulum, de imperio, superstitione & fide eiusdem, deniq; de Neronis furore ac persecutione.

OMnium quidem sanctarum solennitatum (dilectissimi) totus mundus est particeps, & vnius fidei pietas exigit, vt quicquid pro salute vniuersorum gestum recolitur, communibus vbiq; gaudijs celebretur. Veruntamen hodierna festiuitas præter illam reuerentiam, quam toto terrarum orbe promeruit, speciali & propria nostræ vrbis exultatione veneranda est, vt vbi præcipuorum apostolorū glorificatus est exitus, ibi in die martyrij eorum sit lætitiæ principatus. Isti enim sunt viri, per quos tibi Euangelium Christi Roma resplenduit, & quę eras magistra erroris, facta es discipula veritatis. Isti sunt patres tui veriq; pastores, qui te regnis cœlestibus inserendam multo meliùs multoq; feliciùs condiderunt, quàm illi, quorum studio prima mœnium tuorum fundamenta locata sunt: ex quibus is, qui tibi

Romæ quid cōtulerint Petrus & Paulus.

tibi nomen dedit, fraterna te cæde fœdauit. Isti sunt, qui te ad hanc gloriam prouexerunt, vt gens sancta, populus electus, ciuitas sacerdotalis & regia, per sacram beati Petri sedem caput orbis effecta, latiùs præsideres religione diuina, quàm dominatione terrena. Quamuis enim multis aucta victorijs, ius imperij tui terra mariq; protuleris, minus tamẽ est, quod tibi bellicus labor subdidit, quàm quod pax Christiana subiecit. Deus nanq; bonus, & iustus, & omnipotens, qui misericordiam suam humano generi nunquam negauit, omnesq; in commune mortales ad cognitionẽ sui abundantissimis semper beneficijs erudiuit, voluntariam errantium cæcitatem, & procliuem in deteriora nequitiam, secretiore consilio & altiori pietate miseratus est, mittendo verbum suum æquale sibi atque coæternum. Verbum igitur caro factum ita diuinam naturam naturæ vniuit humanæ, vt illius ad infima inclinatio, nostra fieret ad summa prouectio. Vt autem huius inenarrabilis gratiæ per totum mũdum diffunderetur effectus, Romanum regnum diuina prouidentia præparauit: cuius ad eos limites incrementa perducta sunt, quibus cunctarum vndique gentium vicina & contigua esset vniuersitas. Disposito nanque diuinitùs operi maximè congruebat, vt multa regna vno confœderarentur imperio, & citò peruios haberet populos prædicatio generalis, quos vnius teneret regimen ciuitatis. Hæc autem ciuitas ignorans suæ prouectionis authorem, cùm penè omnibus dominaretur gentibus, omnium gentium seruiebat erroribus: & magnam sibi videbatur adsumpsisse religionem, quia nullam respuebat falsitatem. Vnde quantum erat per diabolum tenaciùs illigata, tantùm per Christum est mirabiliùs absoluta. Nam cùm duodecim apostoli, accepta per spiritum sanctum omnium locutione linguarum, imbuendum Euangelio mundum, distributis sibi terrarum partibus, suscepissent: beatissimus Petrus princeps apostolici ordinis, ad arcem Romani destinatur imperij, vt lux veritatis, quæ in omnium gentium reuelabatur salutem, efficaciùs se ab ipso capite per totum mundi corpus effunderet. Cuius autem nationis homines in hac tunc vrbe nõ essent, aut quæ vsquam gentes ignorarent, quod Roma didicisset? Hic conculcandæ philosophiæ opiniones, hîc dissoluendæ erant terrenæ sapientiæ vanitates, hîc confutandi dæmonum cultus, hîc omnium sacrilegiorum impietas destruenda, vbi diligentissima superstitione habebatur collectum, quicquid vsquã fuerat vanis erroribus institutum. Ad hanc ergo vrbem tu beatissime apostole Petre venire non metuis, & consorte gloriæ tuæ Paulo apostolo, aliarum adhuc Ecclesiarum ordinationibus occupato, syluam istam frementium bestiarum, & turbulentissimę profunditatis oceanum constantior, quàm cum supra mare gradereris, ingrederis. Nec mũdi dominam times Romam, qui in Caiphæ domo expaueras sacerdotis ancillam. Nunquid autem iudicio Pilati, aut sæuitia Iudæorum minor erat vel in Claudio potestas, vel in Nerone crudelitas? Vincebat ergo materiam formidinis vis amoris: nec æstimabas terrori cedendum, dum horum saluti consulis, quos susceperas alendos. Hunc ergo intrepidæ charitatis affectum, iam tunc profectò conceperas, quando professio tui amoris in Dominum, trinæ interrogationis est solidata mysterio. Nec aliud ab hac mentis tuæ intentione quæsitum est, quàm vt pascendis eius, quem diligeres, ouibus cibum, quo ipse eras opimatus, impenderes. Augebant quoque fiduciam tuam tot signa miraculorum, tot dona charismatum atq; experimenta virtutum. Iam populos, qui ex circuncisione crediderant, erudieras: iam Antiochænam Ecclesiam, vbi primùm Christiani nominis dignitas est orta, fundaueras. Iam Pontum, Galatiam, Cappadociam, Asiam, atque Bithyniam legibus Euangelicæ prædicationis impleueras, nec aut dubius de prouectu operis, aut de spacio tuæ ignarus ætatis, trophæum crucis Christi Romanis arcibus inferebas, quò de diuinis præordinationibus anteibant, & honor potestatis, & gloria passionis. Ad quam beatus coapostolus tuus, vas electionis, & specialis magister gentium Paulus occurrens, eodem tibi consociatus est tempore, quo iam omnis innocentia, omnis pudor, omnisque libertas, sub Neronis laborabat imperio. Cuius furor, per omnium vitiorũ inflamma-

1. Pet. 2. *Romanum imperium cur diuinitus præparatum.* *Actor. 2.* *Matt. 14.* *Matt. 26.* *Ioan. 21.* *Actor. 11* *Actor. 9.* *1. Tim. 1.* *Nero pri-*

mus perse-cutor Christianorũ. flammatus excessum, in hunc cum vsq; torrentem suæ præcipitauit insaniæ, vt primus nomini Christiano atrocitatem generalis persecutionis inferret, quasi per sanctorum neces gratia Dei posset extingui, cuius hoc ipsum erat maximum lucrum, vt contemptus vitæ huius occiduæ perceptio fieret felicitatis æternæ. Preciosa ergo in *Psal. 115.* conspectu Domini, mors sanctorum eius: nec vllo crudelitatis genere destrui potest sacramento crucis Christi fundata religio. Non minuitur persequutionibus Ecclesia, sed augetur, & semper dominicus ager segete ditiori vestitur, dum grana, quæ singula cadunt, multiplicata nascuntur. Vnde duo ista præclara diuini germina seminis, in quantam sobolem germinarint, beatorum millia martyrum protestantur, qui apostolicorum æmuli triumphorum, vrbem nostram purpuratis & longè lateq; rutilantibus populis ambierunt, & quasi ex multarum honore gemmarum conserto vno diademate coronarunt. De quorum præsidio (dilectissimi) diuinitus nobis ad exemplum patientiæ & confirmationẽ fidei præparato, vniuersaliter quidem in omnium sanctorum commemoratione lætandum est, sed in horũ excellentia pa- *Ephes. 1.* trum meritò est exultantius gloriandum, quos gratia Dei in tantũ apicem inter omnia Ecclesiæ membra prouexit, vt eos in corpore, cui caput est Christus, quasi geminum constitueret lumẽ oculorum, de quorum meritis atq; virtutibus, quæ omnem *Orãt sancti pro nobis.* loquendi superãt facultatem, nihil diuersum, nihil debemus sentire discretum: quia illos & electio pares, & labor similes, & finis fecit æquales. Sicut autẽ & nos experti sumus, & nostri probauere maiores, credimus atq; confidimus, inter omnes labores istius vitæ, ad obtinendam misericordiam Dei, semper nos specialium patronorum orationibus adiuuandos, vt quantum proprijs peccatis deprimimur, tantùm Apostolicis meritis erigamur, per Dominum nostrum Iesum Christum, cui est cum patre, & sancto spiritu eadem potestas, vna diuinitas in secula seculorum, Amen.

Sermo II. in Natali apostolorum Petri & Pauli.

De fide Petri ac confessione, super quam ædificata est Ecclesia.

Petrus princeps apostolorum. EXultemus in Domino (dilectissimi) & spiritali iucũditate lætemur, quia vnigenitus Dei patris filius, Dominus noster Iesus Christus, ad insinuanda nobis suæ dispensationis & diuinitatis mysteria, apostolici ordinis primum beatum Petrum huic ciuitati dignatus est prærogare, cuius hodierna solennitas, recurrente triumpho martyrij, specimen & decus contulit orbi terrarum. Hoc enim obtinuit (dilectissimi) illa confessio, quæ à Deo patre inspirata apostolico cordi, omnium humanarum opinionum incerta transcendit, & firmitatem petræ, quæ nullis impulsionibus quateretur, accepit. Euangelica siquidem referente historia, omnes apostolos Dominus, quid de se homines opinentur, interrogat. Et tam diu sermo respondentium communis est, quàm diu humanæ intelligentiæ ambiguitas explicatur. At vbi quid habeat discipulorum sensus, exigitur, ille primus est in Domini confessione, qui primus est in apostolica dignitate. Qui cùm dixisset: Tu es Christus filius Dei *Matt. 16.* viui, respondit ei Iesus: Beatus es Simon Bar Iona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus qui in cœlis est. Ideo beatus es, quia pater meus te docuit, nec opinio te terrena fefellit, sed inspiratio cœlestis instruxit: & non caro & sanguis, sed ille me tibi, cuius sum vnigenitus, indicauit, & ego: inquit, dico tibi. Hoc est: Si pater *Ephes. 2.* meus tibi manifestauit diuinitatem meam, ita ego notam tibi facio excellentiam tu- *Petrus vt sit petra, super quã Christus* am. Quia tu es Petrus, id est, cùm ego sim inuiolabilis petra, ego lapis angularis, qui facio vtraq; vnum, tamen tu quoq; petra es, quia mea virtute solidaris, vt quę mihi potestate sunt propria, sint tibi mecum participatione cõmunia. Supra hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Super hanc,

hanc, inquit, fortitudinem æternum extruam templum, & Ecclesiæ meæ cœlo inse- *dificarit* rendа sublimitas, in huius fidei firmitate consurget. Hanc confessionem portæ infe- *Ecclesiam* ri non tenebunt, mortis vincula non ligabũt. Vox enim ista, vox vitæ est, & sicut con *suam.* fessores suos in cœlestia prouehit, ita negatores ad inferna demergit. Propter quod dicitur beato Petro apostolo: Tibi dabo claues regni cœlorum. Et quæcunq; ligaueris super terram, erunt ligata & in cœlis. Et quæcunq; solueris super terram, erũt soluta & in cœlis. Transiuit quidem in apostolos alios vis istius potestatis, sed non frustrà vni commendatur, quod omnibus intimetur. Petro enim singulariter hoc *Petri priuilegium.* creditur, quia cunctis Ecclesiæ rectoribus, Petri forma proponitur. Manet ergo Petri priuilegium, vbicunq; ex ipsius fertur æquitate iudicium, nec nimia est, vel seueritas, vel remissio, vbi nihil erit ligatũ, nihil solutum, nisi quod Petrus aut ligauerit, aut soluerit. Instante aũt passione sua, quę discipulorũ suorũ erat turbatura cõstantiã, Dominus Simoni inquit: Simon ecce Satanas expostulauit, vt vos cribaret sicut *Luc.22.* triticum. Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua: & tu aliquãdo conuersus, confirma fratres tuos, ne intrent in tentationem. Commune erat omnibus apostolis periculum de tentatione formidinis, & diuinę protectionis auxilio pariter indigebant, quoniam diabolus omnes exagitare, omnes cupiebat elidere, & tamẽ specialis à Domino Petri cura suscipitur, & pro Petri fide propriè supplicatur, tãquam aliorum status certior sit futurus, si mens principis victa non fuerit. In Petro ergo *Ioan.21.* omnium fortitudo munitur, & diuinæ gratiæ ita ordinatur auxilium, vt firmitas, quæ per Christum Petro tribuitur, per Petrum apostolis conferatur. Nam & post resurrectionem suam Dominus beato Petro apostolo post regni claues, ad trinam *Petrus vt* æterni amoris professionem, mystica insinuatione ter dixit: Pasce oues meas: quod *etiamnum* & nunc proculdubio facit, & mandatum Domini pius pastor exequitur, confirmãs *pascat Ecclesiam.* nos exhortationibus suis, & pro nobis orare non cessans, vt nulla tentatione superemur. Si autem hanc pietatis suæ curã omni populo Dei, sicut credendum est, vbiq; protendit, quanto magis alumnis suis opem suam dignatur impendere, apud quos in sacro dormitionis thoro, eadem qua præsedit carne, requiescit? Cùm itaq; (dilectissimi) tantum nobis videamus præsidium diuinitùs institutum rationabiliter & iustè in ducis nostri meritis & dignitate lætamur, gratias agentes sempiterno regi & redemptori nostro Iesu Christo, quòd tantam potentiam dedit ei, quem totius Ec- *Petrus totius princeps Ecclesiæ.* clesiæ principem fecit, ad gloriam & laudem nominis sui, qui cum Deo patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

SERMO IN OCTAVA APOSTOlorum Petri & Pauli.

De ingratitudinis vitio ac decem leprosis.

RElIgiosam deuotionem (dilectissimi) qua ob diem castigationis & liberationis nostræ, cunctus fidelium populus ad agendas Deo gratias cunfluebat, penè ab omnibus proximè fuisse neglectam, ipsa paucorum, qui adfuere raritas demonstrauit, & cordi meo multum tristitiæ intulit, & plurimum timoris incussit. Magnum enim periculum est, esse homines *Ingratitudo quàm perniciosa.* ingratos Deo, & per obliuionem beneficiorum eius, nec de correptione compungi, nec de remissione lætari. Vereor *Hiere.5.* igitur (dilectissimi) ne vox illa prophetica tales increpasse videatur, quæ dicit: Flagellasti eos, & non doluerunt, castigasti eos, & noluerunt accipere disciplinã. Quæ enim in eis correctio ostẽditur, in quibus tanta auersio reperitur? Pudet dicere, sed necesse est non tacere: plus impenditur dæmonijs quàm apostolis, & maiorem ob-

tinent insana spectacula frequentiam, quàm beata martyria. Quis hanc vrbem reformauit saluti? quis à captiuitate eruit, quis à cæde defendit? ludus Cyrcensium, an cura sanctorum? quorum vtique precibus diuinæ censuræ flexa sentẽtia est, vt qui merebamur iram, seruaremur ad veniam. Tangat obsecro (dilectissimi) cor vestrum illa sententia Saluatoris, qui cùm decẽ leprosos misericordiæ virtute mũdasset, vnum tantùm dixit ex eis ad agendas gratias reuertisse, significans videlicet de ingratis, quod huic pietatis officio, etiam si corporis adsequuti sunt sanitatem, non tamen sine animi impietate defuerunt. Ne ergo ista ingratorum nota etiam vobis (dilectissimi) possit adscribi, reuertimini ad Dominum, intelligentes mirabilia, quæ in nobis dignatus est operari, & liberationem nostram, non sicut opinantur impij, stellarum effectibus, sed ineffabili omnipotentis Dei misericordiæ deputantes, qui corda furentium barbarorum mitigare dignatus est, ad tanti vos beneficij memoriam toto fidei vigore conferte. Grauis negligentia maiore satisfactione curanda est. Ad emendationem nostram vtamur lenitate parcentis, vt beatus Petrus, & omnes sancti, qui nobis in multis tribulationibus adfuerunt, obsecrationes nostras pro vobis apud misericordem Deum iuuare dignentur, per Christum Dominum nostrum, Amen.

Luc. 17.

SERMO IN NATIVITATE SANCTOrum septem fratrum martyrum Machabæorum.

De Machabæorum festo ac martyrio, & continuo Christianorum conflictu.

GRatias (dilectissimi) agamus Domino Deo nostro, quòd quanta sit huius diei solennitas, etiam si ego taceam, conuẽtus vester ostendit. Tam enim conspiranti studio & deuoto animo cõuenistis, vt festiuitatis magnificentiam, etsi sermo non indicet, congregatio tamen ipsa testetur: & rectè. Duplex enim causa lætitiæ est, in qua & natalem Ecclesiæ colimus, & martyrum passione gaudemus. Nec immeritò dignè Ecclesia horum exultat martyrio, quorum ornatur exemplo. Causam ergo solennitatis hodiernæ (dilectissimi) plenissimæ sacræ historiæ lectione didicistis, nec latere vos potuit, quem in tanto rerum gestarum ordine exceperitis auditum, cùm gloriosam septem martyrum matrem exultanti & non tacito honoraretis affectu, in singulis quidem filijs passam, sed in omnibus coronatam. Subsecuta est enim felici exitu, quos inuicto præmisit hortatu. Beata genetrix, beata progenies, memorabilis præcedentium fortitudo. Nam cùm in illo ordine mortium, & in illa dispositione pœnarum, id sæuissimi regis excogitasset impietas, vt victoriam sibi & de primis promitteret, quos sine tolerantiæ cruciaret exemplo: & de postremis, quos in supplicio torqueret alieno, multicatæ sunt martyrum palmæ, & dum singuli in omnibus vincũt, præter coronas proprias, omnes acquisiuere septenas. Sed hæc ad fructuosam recolenda sunt aurium voluptatem. Inflat scientia, nisi ædificet obedientia: grauant audita, nisi suscipiantur imitanda. Nec enim quia cessauit persequutor & tortor, quia iam omnes Deo militant potestates, desunt Christianis, quas superent, passiones. Fili, inquit, accedens ad seruitutem Dei, sta in iustitia & timore, & præpara animam tuam ad tentationem. Et Apostolus dicit: Quicũque in Christo pie volunt viuere, persecutionem patiuntur propter iustitiam. Qui ergo putas quieuisse persecutionem, & nullum tibi cum hostibus esse conflictum, intimum cordis tui scrutare secretum, & omnes recessus animæ tuæ diligens explorator ingredere, & vide si nulla te impugnat aduersitas, si nullus tyrannus vult in mentis

Festiuitas dedicationis Ecclesiæ & martyrum.

1. Cor. 8.

Eccle. 2.
1. Tim. 3.
Conflictus Christianorum.

mētis tuæ arce dominari. Noli cum auaritia pacem firmare, & iniquorū quæſtuum incrementa contemne. Superbiæ concordiam nega, & magis time in gloriam ſuſcipi, quàm in humilitate calcari. Diſſociare ab ira, nec dolorem inflammet inuidiæ cupido vindictæ. Renuncia voluptati, auertere ab immunditia, pelle luxuriam, fuge iniquitatem, omitte falſitatem, & cùm videris te multiplicem habere pugnam, tu quoque imitator martyrum, numeroſam quære victoriā. Toties enim peccatis morimur, quoties in nobis peccata moriuntur, & precioſa in conſpectu Domini etiam *Pſal.115.* iſta mors ſanctorum eius, vbi homo occiditur mundo, non terminatione ſenſuum, ſed fine vitiorum. Si ergo chariſsimi, non ducitis cum infidelibus iugum, ſi peccato- *2.Cor.6.* res eſſe deſiſtitis, & nullis carnalium cupiditatum tentationibus ceditis, ſolennem hanc diem celebretis, & non ſolùm martyres ac martyrum matrem, ſed etiam illius memoriam iuſto honore veneramini, qui hoc die antiquam feſtiuitatem huius loci conſecratione geminauit. Magnificus quidem ſtructor parietum, ſed magnificentior ædificator animarum, vltra æui ſui terminos opera pietatis extendens, vt vtilitatibus inſtitutionum eius etiam in ipſo frueretur deuota poſteritas, & habitādo quod condidit, & faciendo quod docuit. Omnia ergo (dilectiſsimi) quæ oculis cernitis, & mente meminiſtis, ad profectum veſtræ ædificationis adſumite, & ita vnuſquiſq; veſtrum præparato à maioribus vtatur habitaculo, vt in ſeipſo meminerit templum Dei eſſe fundatum. Nihil ſtructuræ ſuæ prauum, nihil ſupponat infirmum, ſed viuis & electis lapidibus congruendo, per indiſſolubilem connexionem creſcat in dominici corporis vnitatem, auxiliante Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

SERMO IN NATIVITATE
S. Laurentij martyris.

De laude atque exemplo martyrum, & D. Laurentij paſsione ac triumpho.

CVm omnium (dilectiſsimi) ſumma virtutum & totius plenitudo iuſtitiæ, de illo amore naſcatur, quo Deus proximusq; diligitur, in nullis profectò hic amor ſublimiùs excellere clariusq; fulgere, quàm in beatiſsimis martyribus inuenitur, qui Domino noſtro Ieſu Chriſto pro omnibus hominibus mortuo, tam propinqui ſunt imitatione charitatis, quàm ſimilitudine paſsionis. Quamuis enim illi dile- *Rom.5.* ctioni, qua Dominus nos redemit, nulla cuiuſquam benignitas poſsit æquari, quia aliud eſt pro iuſto mori hominem ſua neceſsitate moriturum, aliud pro impijs occumbere à debito mortis alienum: multum tamen vniuerſis hominibus etiam martyres contulerunt, quorum fortitudine ita eius largitor vſus eſt Dominus, vt pœnam mortis, atrocitatem crucis, nulli ſuorum vellet eſſe terribilem, ſed multis faceret imitabilem. Si ergo nullus bonus, ſibi ſoli eſt bonus, nec cuiuſquam ſapientis, ſibi tantum ſapientia eſt amica, & hæc verarum natura virtutum eſt, vt multos à tenebroſo abducat errore, quia earum clarus eſt lumine, ad erudiendum Dei populum, nullorum eſt vtilior forma, quàm martyrum eloquentia. Facilis ad exhortandum ſit ratio, efficax ad ſuadendum, validiora tamen ſunt exempla quàm verba, & plenius eſt opere docere, quàm voce. In quo excellentiſsimo genere doctrinæ beatus martyr Laurentius, cuius paſsione dies hodiernus illuſtris eſt, *Laurentij* quàm glorioſa polleat dignitate, etiam perſequutores eius ſentire potuerūt, quum *martyris* illa mirabilis animi fortitudo, de Chriſti principaliter amore concepta, non ſolùm *excellētia.* ipſa non cederet, ſed etiam alios exemplo ſuæ tolerantiæ roboraret. Quum enim fu-

ror gentilium potestatum in electissima quæq; Christi membra sæuiret, ac præci-
puè eos, qui ordinis erant sacerdotalis, impeteret, in leuitam Laurentium, qui non
solùm ministerio sacramentorum, sed etiam dispensatione Ecclesiasticæ substantiæ
præeminebat, impius persecutor efferbuit, duplicem sibi prædam de vnius viri com
præhensione promittens: quem si fecisset sacræ pecuniæ traditorem, faceret etiã ve-
ræ religionis exortẽ. Armatur itaq; gemina face homo pecuniæ cupidus, & veritatis
inimicus: auaritia, vt rapiat aurum: impietate, vt auferat Christum. Postulat sibi ab
immaculato sacrarij præsule opes Ecclesiasticas, quibus auidissimus inhiabat, infer-
ri. Cui leuita castissimus, vbi eas repositas haberet, ostendens, numerosissimos san-
ctorum pauperum obtulit greges, in quorum victu atq; vestitu inamissibiles condi-
derat facultates, quæ tanto integriùs erant saluæ, quãto sanctiùs probabantur ex-
pensæ. Fremit ergo prædo frustratus, & in odium religionis, quæ talem diuitiarum
vsum instituisset, ardescens, direptione thesauri potioris aggreditur, apud quem nul
lam denariorũ substantiam reperisset, vt illud depositum, quo sacratiùs erat diues,
auferret. Renunciare Christo Laurentium iubet, & solidissimam illam leuitici ani-
mi fortitudinem diris parat vrgere supplicijs. quorum vbi prima nil obtinent, vehe-
Martyriũ D. Laurẽtij. mentiora succedunt. Laceros artus, & multa verberum sectione cõscissos, subiecto
præcipit igne torreri, vt per cratem ferream, quæ iam de feruore continuo vim in se
haberet vrendi, conuersorum alterna mutatione membrorum fieret cruciatus ve-
hementior, & pœna productior. Nihil obtines, nihil proficis sæua crudelitas. Sub-
** inuentis* trahitur * tormentis tuis materia mortalis, & Laurentio in cœlos abeunte, tu defi-
cis flammis tuis. Superari charitatis Christi flamma non potuit, & segnior fuit ignis,
qui foris vssit, quàm qui intus accendit. Sęuisti persecutor in martyrẽ, sęuisti & auxi-
sti palmam, dum aggeras pœnam. Nam quid non ad victoris gloriam ingeniũ tuum
reperit, quãdo in honorem transierunt triumphi, etiam instrumẽta supplicij? Gau-
deamus igitur dilectissimi gaudio spiritali, & de fœlicissimo inclyti viri fine glorie-
Psal. 67. mur in Domino, qui est mirabilis in sanctis suis, in quibus nobis & præsidiũ consti-
tuit, & exemplum, atq; ita per vniuersum mundum clarificauit gloriam suã, vt à so-
lis ortu vsq; ad occasum, leuiticorum luminũ coruscante fulgore quàm glorificata
Intercessio sanctorũ. 2. Tim. 3. est Hierosolyma Stephano, tam illustris fieret Roma Laurentio. Cuius oratione &
patrocinio adiuuari nos sine cessatione confidimus, vt quia omnes, sicut Apostolus
ait, quicunq; volunt in Christo piè viuere, persequutionem patiuntur, corrobore-
mur spiritu veritatis, ad superandas omnes tentationes, constantis fidei perseueran-
tia muniamur, per Dominum nostrum Iesum Christum filium tuum, qui tecum vi-
uit & regnat in vnitate spiritus sancti Deus per omnia secula seculorum, Amen.

SERMO PRIMVS DE *Ieiunio septimi mensis.*

De laude abstinentiæ & eleemosynarum.

OBseruantiam quidem vestram (dilectissimi) ita nouimus es-
se deuotam, vt animas vestras non solùm legitimis, sed etiam
voluntarijs ieiunijs excolatis. Veruntamen adijcienda est
huic studio etiam nostræ admonitionis exhortatio, vt si qui
sunt in hoc exercitio tardiores, in his saltem diebus cõmuni
Ieiunij quanta vis & præstãtia. abstinentiæ se obedienter adiungant, in quibus nos oportet
sacratissimam consuetudinem attentiùs celebrare, vt per hu
militatem ieiunij, contra omnes hostes nostros, diuinũ me-
reamur auxilium. Res enim est præcipui operis, quam & ex authoritate indicimus,
& ex

& ex charitate suademus, vt paululùm edendi libertate compressa, castigationi corporum & pauperum studeamus alimoniæ: quos qui reficit, animam suam pascit, & temporales epulas in delicias mutat æternas. In locum igitur malarum cupiditatũ, sanctorum desideriorum incrementa succedant. Cesset iniquitas, sed non sit ociosa iustitia. Quem nullus patitur opprimentem, sentiat aliquis adiuuantem. Parum est enim non auferre aliena, nisi largiaris & propria. Sub oculis iusti iudicis sumus, qui nouit, quantam vnicuiq; bene operandi dederit facultatem: nõ vult ociosa esse munera sua, qui seruis suis sic mensuras mysticorum distribuit talentorum, vt creditum qui liberaliter erogasset, augeret, qui steriliter seruasset, amitteret. Et ideò (dilectissimi) quia septimi mensis ieiunium nos celebrare conuenit, sanctitatem vestram monemus, vt quarta & sexta feria ieiunemus: sabbato verò apud beatum Petrum apostolum pariter vigilemus, cuius suffragantibus meritis, ab omnibus tribulationibus mereamur absolui, per Christum Dominum nostrum, Amen.

Matt.25. Luc.19.
Ieiunium septimi mensis.

Sermo II. de Ieiunio septimi mensis.

De fortitudine continentiæ, & operibus pietatis itemq; de carnalibus desiderijs comprimendis.

DEus humani generis conditor & redemptor, qui nos ad promissiones vitæ æternæ per semitas vult ambulare iustitiæ, de futura tẽtatione, quæ nobis in itinere virtutum insidiosis aduersaretur occursibus, multis nos præsidijs (dilectissimi) quibus laqueos diaboli obtereremus, instruxit, inter quæ hoc famulis suis saluberrimum contulit, vt contra omnes inimici dolos fortitudine se continentiæ & operibus pietatis armarent. Ille enim, qui ab initio primis hominibus interdicti cibi inseruit appetitum, & malè credulis per illecebram edendi, omnium concupiscentiarum virus infudit, easdem fraudes retractare nõ desinit, & in natura, quam scit suis seminibus esse vitiatam & corruptam, sationis suæ germen inquirit, vt ad labefactanda studia virtutis, desiderium voluptatis accendat. Quoniam pœna ipsius, est prouectio Christiana, nec potest eorum animos aliquo modo lædere, qui nouerunt axiliante Domino in sua carne regnare. Rationabili ergo moderatione sanctoque proposito, frenandæ sunt rebelles cupiditates, nec sinendum est, vt castis & spiritalibus desiderijs corporales concupiscentiæ reluctentur. Agnoscat interior homo, exterioris sui se esse rectorem, vt mens diuino gubernata dominatu, terrenam substantiam in bonæ voluntatis cogat obsequium. Nec enim deest nobis ad hunc ordinem conseruandum, misericordissimi regis auxilium, qui nos saluberrimæ obseruantiæ ratione informauit, præfiniens nobis per temporum recursus, quosdam ieiuniorum dies, in quibus castigatione corporum virtus roboraretur animorum. Huius autem remedij munus (dilectissimi) etiam in isto, qui septimus est, mense dispositum est, quod nos prompta conuenit alacritate suscipere, vt præter abstinentiam, qua quisq; se peculiariter atq; priuatim, secũdum modum suæ possibilitatis exercet, hæc ipsa, quæ omnibus simul indicitur, animosiùs celebretur. Nam in omni agone certaminis Christiani, vtilitas cõtinentiæ plurimùm valet, ita vt quidã sæuissimorũ spiritus dæmonum, qui ab obsessis corporibus nullis exorcizantium fugantur imperijs, sola ieiuniorum & orationum virtute pellantur, dicente Domino: Hæc genus dæmoniorum non eijcitur, nisi in ieiunio & oratione. Grata ergo est Deo, & terribilis diabolo ieiunantis oratio, nec latet quantum acquirit suæ saluti, quæ tantum præstat alienæ. In hac sanè obseruantia (dilectissimi) quamuis nos omnes vnanimiter oporteat esse deuotos, si qui tamẽ sunt, quorũ voluntati aliqua obsistat infirmitas, laborem qui supra vires est corporum redimant impendijs facultatũ. Mul-

Fortissima contra dæmones præsidia quæ.
Genes.3.
Ieiunij vtilitas & energia.
Matt.17. Marc.9.

ta enim ſunt opera pietatis, quæ ipſam edendi neceſsitatem merito ampliore commendent, ſi ieiunantium purificationem ſtudio benignitatis acquirunt. Nam cùm ij, qui nihil omittunt de humiliatione ieiunij, ſub ſterili fatigatione deſudent, niſi ſe eleemoſynarum, qua poſſunt, erogatione ſanctificent, dignum eſt vt in alimoniam pauperum abundantior ſit eorum largitio, quorum ad abſtinendum minor eſt fortitudo. Quod ergo quis in ſua ſibi infirmitate non denegat, alienæ inopiæ libenter impendat, & propriam neceſsitatem faciat ſibi cum indigente communem. Non culpatur infirmus ieiunium ſoluens, à quo cibum accipit pauper eſuriens, nec eſcam ſumendo polluitur, qui eleemoſynam impartiendo mundatur, dicente Domino: *Luc. 11.* Date eleemoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis. In quo opere (dilectiſſimi) etiam ij, qui ab epularum delectatione ſe continent, fructus ſibi debẽt miſericordiæ cõparare, *2. Cor. 9.* vt qui abundantius ſeminauerint, copioſius metant. Non enim vnquam agricolæ ſuo ſeges iſta mentitur, aut incertam ſpem habet operis, cultura pietatis. Quicquid hoc modo ſerentis manu ſpargitur, non æſtus vrit, non torrens trahit, non grando proſternit. Incolumes ſemper ſunt omnes pietatis expenſæ, nec ſolùm integræ manent, ſed etiam modo augentur, & qualitate mutantur. De terrenis cœleſtia prodeunt, de paruis magna gignuntur, & temporale donũ in præmiũ tranſit æternum. Quiſquis igitur diuitias amas, quiſquis multiplicari quæ poſsides, concupiſcis, in hæc lucra accendere, in hæc rerum tuarum augmenta ſuſpira: *Matt. 6.* de quibus nihil fur arripit, nihil tinea corripit, nihil rubigo conſumit. Noli deſperare de fœnore, noli de accipiente diffidere. *Matt. 25.* Quod vni horum feciſtis, mihi feciſtis, quis dicat, intellige, & apud quem opes tuas colloces, perſpicaciùs fidei oculis ſecurus agnoſce. Non dubitet de receptione, cui Chriſtus debitor eſt. Non ſit anxia liberalitas, nec triſte ieiunium. *2. Cor. 9.* Hilarem enim datorem diligit Deus. Qui fidelis eſt in verbis ſuis, & abundanter largita retribuit, qui benignè largienda donauit, per Chriſtũ Dominũ noſtrum, cum quo viuit & regnat in vnitate ſpiritus ſancti Deus, per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Sermo tertius de Ieiunio ſeptimi menſis.

De neceſsitate ieiunij, de publica ac priuata lege ieiunij & orationis atque de eleemoſyna.

Ieiuniorũ quãta vis. AD exorandam (dilectiſſimi) miſericordiam Dei, & ad renouandum ſtatum fragilitatis humanæ quantùm valeant religioſa ieiunia, ſanctorum prophetarum prædicatione cognoſcimus, qui diuinæ iuſtitiæ commotionem, quam frequenter populus Iſrael merito iniquitatis inciderat, non niſi ieiunio proteſtantur poſſe placari. Vnde & Ioel propheta admonet, dicens: *Ioelis 2.* Hæc dicit dominus Deus veſter: Conuertimini ad me in toto corde veſtro, in ieiunio, in fletu, & planctu, & ſcindite corda veſtra, & non veſtimenta veſtra, & conuertimini ad dominum Deum veſtrum, quia miſericors eſt, & patiens, & magnanimus & multùm miſericors. Et iterum: Sanctificate ieiunium, prædicate curationem, congregate plebem, ſanctificate *Ibidem.* Eccleſiam. Quæ cohortatio (dilectiſsimi) noſtris quoque eſt amplectenda temporibus, quia huius curationis remedia, etiam à nobis ſunt neceſſariè prædicanda, vt in obſeruantia ſanctificationis antiquæ, quod perdidit Iudaica præuaricatio, acquirat Chriſtiana deuotio. *Publica pietatis exercitia priuatis præſtant.* Diuinarum nanque reuerentia ſanctionum, inter quælibet ſpontaneæ obſeruantiæ ſtudia, habet ſemper priuilegium ſuum, vt ſacratius ſit, quod publica lege celebratur, quàm quod priuata inſtitutione dependitur. Exercitatio enim continentiæ, quam ſibi quiſque proprio arbitrio indicit, ad vtilitatem cuiuſdam pertinet portionis. Ieiunium verò, quod vniuerſa Eccleſia ſuſcipit, neminem à generali purificatione ſeiungit, & tunc ſit potentiſsimus Dei populus,

quando

quando in vnitatem ſanctæ obedientiæ, omnium fidelium corda conueniunt, & in caſtris militiæ Chriſtianæ, ſimilis ex omni parte præparatio, & eadem eſt vbique munitio. Fremat licet cruenti hoſtis priuigil furor, & latebroſas vndique prætendat inſidias, neminem tamen capere, neminem poterit vulnerare, ſi nullum inermem, nullum deſidem, nullum inuenerit ab opere pietatis exortem. Ad huius ergo inuictæ pietatis potentiam (dilectiſsimi) etiam hoc nos ſolenne ieiunium ſeptimi menſis inuitat, vt à curis ſecularibus actibusque terrenis liberos ad Dominum animos erigamus. Et quia hanc intentionem ſemper neceſſariam non omnes poſſumus habere perpetuam, ſæpiusq; per humanam fragilitatem à ſupernis in terrena recidimus, iſtis ſaltem diebus, qui nobis ad ſaluberrima ſunt remedia præſtituti, mundanis nos occupationibus ſubtrahamus, & aliquid temporis, quod proſit ad bona æterna, furemur. In multis enim, ſicut ſcriptum eſt, offendimus omnes. *Iacob. 3.* Et licet quotidiano Dei munere, à diuerſis contaminationibus emundemur, inhærent tamen incautis animis plerunque maculæ craſsiores, quas oportet diligentiori cura ablui, & impendio maiore deleri. Pleniſsima autem peccatorum obtinetur abolitio, quando totius Eccleſiæ vna eſt oratio, & vna confeſsio. Si enim duorum vel trium ſanctorum *Matth. 18.* pio conſenſui omnia quæ popoſcerint, Dominus præſtanda promittit, quid negabitur multorum millium plebi, vnam obſeruantiam pariter exequenti, & per vnum ſpiritum concorditer ſupplicanti? Magnum eſt in conſpectu Domini (dilectiſsimi) valdeq; precioſum, quum totus populus Chriſti, eiſdem ſimul inſtat officijs, & in vtroque ſexu, omnes gradus, omnesq; ordines eodem cooperantur affectu, quum in declinando malo ac faciendo bono, par cunctorum & vna ſententia eſt, quum in operibus ſeruorum ſuorum glorificatur Deus, & totius pietatis authori in multarum actione gratiarum benedicitur. Aluntur eſurientes, veſtiuntur nudi, viſitantur infirmi, & nemo quod ſuum eſt, quærit, ſed quod alterius, dum ad releuandam alienam miſeriam, vnicuique menſura ſua ſufficit, & facile eſt inuenire hilarem datorem, vbi modum operis ratio temperat facultatis. Per hanc autem Dei gratiam, *1. Cor. 12.* quæ operatur omnia in omnibus, communis fidelium fructus & commune fit meritum. Quoniam quidem poteſt & eorum par eſſe animus, quorum impar eſt cenſus, & cùm alter de alterius lætatur largitate, cui æquari nõ potuit impendio, æquatur affectu. Nihil in tali populo inordinatum, nihilque diuerſum eſt, vbi ad vnum pietatis vigorem, omnia ſibi totius corporis membra conſentiunt, nec de ſua tenuitate confunditur, qui de aliorum opulentia gloriatur. Decus enim vniuerſitatis, eſt excellentia portionis, & quum Dei ſpiritu omnes agimur, nõ ſolùm illa noſtra ſunt, *Rom. 8.* quæ ipſi gerimus, ſed etiam illa, de quibus in aliorum actione gaudemus. Amplectamur igitur (dilectiſsimi) beatam iſtam ſacratiſsimæ vnitatis ſoliditatem, & ſolenne ieiunium concordante propoſito bonæ voluntatis ineamus. Nihil à quoquam *Nihil à nobis Eccleſia ſupra vires exigit.* arduum, nihil aſperum quæritur, nec aliquid nobis, quod vires noſtras excedat, indicitur, ſiue in abſtinentiæ caſtigatione, ſiue in eleemoſynæ largitate. Sciunt ſinguli, quid poſsint, quidue non poſsint. Ipſi modulum ſuum pendant, ipſi iuſta & rationabili taxatione ſe cenſeant, vt ſacrificium miſericordiæ, non cum triſtitia offeratur, nec in damna numeretur. Hoc pio impendatur operi, quod cor iuſtificet, quod conſcientiam lauet, quod denique & accipienti proſit & danti. Felix quidem ille eſt animus, multumque mirabilis, qui facultatum defectionem, benefaciendi amore non metuit, & daturum ſibi eroganda nõ diffidit, à quo quod erogaret, accepit. Sed quia magnanimitas iſta paucorum eſt, plenum etiam pietatis eſt, vt ſuorum curam quiſque non deſerat, nos perfectioribus nõ præiudicantes, ea vos *Benignitas in pauperes qualis eſſe debeat.* regula generaliter cohortamur, ad mandatum Dei ſecundum poſsibilitatis veſtræ menſuram operemini. Hilarem enim beneuolentiam eſſe decet, quæ ſic ſuam temperet largitatem, vt de illa & pauperum refectio gaudeat, & domeſtica ſufficientia non laboret. Qui autem miniſtrat ſemen ſeminanti, & panem ad manducandum præſtabit, & multiplicabit ſemen veſtrum, & augebit incrementa frugum iuſtitiæ *1. Cor. 9.*

veſtræ,

vestræ. Quarta igitur & sexta feria ieiunemus: sabbato autem apud beatissimum Petrum apostolum pariter vigilias celebremus, cuius meritis & orationibus confidimus nobis per omnia misericordiam Dei nostri esse præstandam: per Dominum nostrum Iesum Christum, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo quartus de Ieiunio septimi mensis.

De libertate spiritus, de diuersitate ieiunij Iudæorum & Christianorum, de delectu ciborum, de generali ieiunio, de diaboli insidijs, & eleemosyna Christianis præstanda.

PRædicationem nostram (dilectissimi) familiaris vobis adiuuat consuetudo & ratio temporis commendat officium sacerdotis, ne aut onerosum videatur aut arduum, quod & præceptum exigit legis, & deuotio temperat voluntatis. Quæ cum in vnum gratia Dei auxiliante conueniunt, nō litera occidit, sed spiritus viuificat. Vbi autem spiritus Dei, ibi libertas, quæ legem non timore exequitur, sed amore. Obedientia enim mollit imperiū, nec dura ibi necessitate seruitur, vbi diligitur, quod iubetur. Cùm ergo vos (dilectissimi) ad quædam quæ etiam in veteri testamēto instituta sunt, cohortamur, non Iudaicæ vos obseruantiæ iugo subdimus, nec cōsuetudinem vobis carnalis populi indicimus. Excellit super illorum ieiunia continentia Christiana, & si quid nobis atque illis commune est in temporibus, non cōcordat in moribus. Habeant illi nudipedalia sua, & in tristitia vultuum ostendant ociosa ieiunia, nos in nullo ad habitus nostri honestatem dissimiles, nec à iustis & necessarijs operibus abstinentes, edendi licentiam simplici parcitate cohibemus, vt in vsu ciborum modus eligatur, non creatura damnetur. Quamuis enim vnicuique nostrum liberum sit voluntarijs castigationibus proprium corpus afficere, & nunc moderatiùs, nunc verò districtiùs, repugnantes spiritui carnales concupiscentias edomare, quibusdam tamen diebus ab omnibus oportet pariter celebrare generale ieiunium, & tunc est efficatior sanctiorq; deuotio, quando in operibus pietatis, totius Ecclesiæ vnus animus & vnus est sensus. Publica enim præferēda sunt proprijs, & ibi intelligenda est præcipua ratio vtilitatis, vbi vigilat cura communis. Teneant igitur diligentiam suam obseruantiæ singulorum, & contra nequitiæ spiritalis insidias, implorato diuinæ protectionis auxilio, cœlestia quisque arma arripiat. Sed Ecclesiasticus miles, etiam si specialibus prælijs possit fortiter facere, tutiùs tamen & feliciùs dimicabit, si contra hostem palam in acie steterit, vbi non suis tantùm viribus certamen ineat, sed sub inuicti regis imperio, fraternis consociatus agminibus, bellum vniuersale conficiat. Minore enim discrimine plures confligunt cum hoste, quàm singuli, nec facilè patet vulneri, quem opposito scuto fidei, non sua tātùm, sed etiam aliorum fortitudo defendit, vt vbi est vna omnium causa, sit vna victoria. Quia igitur aduersarius noster insidiari nobis diuersa tentationum arte non desinit, & hæc est vna versutiarum eius intentio, vt redemptos Christi sanguine, à mandatis Dei possit abducere, omni diligentia præcauendum est, vt nullis inimici iaculis vulneremur. Tela enim eius non sunt aspera corporis sensibus, sed nimiùm carni, vt animæ noceant, blandiuntur. Trahunt oculos ad varias tentationes, vt de mundi pulchritudine, aut concupiscentiæ accendantur faces, aut superstitionum gignantur errores. Insidioso etiā sono, & mollibus ictibus pulsatur auditus, vt animi soliditas illecebrosa modulatione soluatur, & letalium consuetudine suauitatū, incauta & parum sobria corda capiantur. Sed hos diaboli dolos inefficaces & irritos faciunt diuinæ præsidia gratiæ, & Euangelicæ præcepta doctrinæ. Quoniā qui acceperunt spiritum sanctum, & à quibus timor Domini, nō de pœnæ formidine, sed de

2.Cor.3.

Alia Christianorum atque Iudæorum ieiunia.

Ieiuniū generale prefertur priuato.

Tela dæmonis cuiusmodi sint.

Dei charitate conceptus est, illæso fidei pede laqueos talium conterunt captionum, vt creaturarum omnium pulchritudine, ad gloriam & laudem sui vtantur autho- *Ioan.1.* ris, eumq; diligant super omnia, per quem facta sunt omnia. In huius admiratio- nem (dilectissimi) omnium fidelium tendat affectio, de hoc sibi delectationes non corruptibiles, sed æternas sapiens continentia petat, & in amore boni, sine quo nullus est bonus, incontaminata castitas inardescat. Ad hoc enim nobis tradita sunt ex- *Exercitia* ercitia Christiana, vt resecata omni illicita voluptate, in sanctas & spiritales delicias *Christiana* æstuemus. Et cùm nos oporteat semper studere virtutibus, quidam tamen dies sunt *cur nobis* ad castigationem cõmunis obseruantiæ consecrati, vt anima, quę terrenis adhuc de- *tradita.* siderijs implicatur, & curis seculi impeditur, ex interuallo saltem ad diuina respiret, & quia portio diuini agri est, dignos cœlestibus horreis adferat fructus. Ibi enim spes est metendi, vbi fuerit diligentia seminandi. His (dilectissimi) ad profectum vestrum pro temporis occasione perstrictis, ieiunium vobis septimi mensis indicimus, in quo vos non solùm de ciborum abstinentia, sed etiam de pietatis operibus commonemus: vt quod vestris vsibus religiosa parcitate subtrahitis, in alimoniam pauperum & in cibos debilium transferatis: omnibus quidẽ indigentibus generali beneuolentia consulentes, sed maximè eorum memores, qui sunt de membris corporis Christi, & nobis catholicæ fidei vnitate copulantur. Plus enim debemus nostris pro consortio gratiæ, quam alienis pro communione naturæ. Abundet ergo in nobis (dilectissimi) benignitas Christiana, & sicut recurrentia anni tempora desideratis, vt plena sint fructibus, ita & corda vestra pascendis sint fœcunda pauperibus. Quibus vtiq; potuit Deus, cuius sunt omnia, necessariam conferre substantiam, & *Pauperes* tales eis tribuere facultates, vt in nullo vestris largitionibus indigerent, sed & illis & *cur Deus* vobis multa virtutum materia defuisset, si nec illos ad patientiæ coronam inopia ex- *esse per-* erceret, nec vos ad misericordiæ gloriam copia prouocaret. Mirabiliter autem pro- *mittat.* uidentia diuina disposuit, vt essent in Ecclesia & sancti pauperes, & diuites boni, qui inuicem sibi ex ipsa diuersitate prodessent, cum ad æterna & incorrupta præmia promerenda Deo gratias agerent accipientes, & Deo gratias agerent largientes. Quoniam sicut scriptum est, & patientia pauperum non peribit in æternum, & hi- *Psal.9.* larem datorem diligit Deus. Quarta igitur & sexta feria ieiunemus: sabbato verò *2.Cor.9.* apud beatissimum Petrũ apostolum vigilias celebremus, sperantes nos ita eius orationibus adiuuandos, vt Deus misericordiarum ieiunij nostri sacrificio placatus exaudiat, per Christum Dominum nostrum, Amen.

Sermo quintus de Ieiunio septimi mensis.

De fragilitate humanæ naturæ ac pugna carnis, de auxilio diuino, & duobus amoribus, atq; aduentu regni Dei.

SAcratum (dilectissimi) in septimo mense ieiuniũ, ad cõmunis deuotionis exercitia prædicamus, fidenter vos paternis cohortationibus incitantes, vt quod fuit ante Iudaicũ, vestra fiat obseruantia Christianũ. Est enim omni tẽpore aptũ & testamento vtriq; cõueniens, vt *Ieiunium* per castigationẽ mentis & corporis, misericordia diuina quæratur: *vtriq; te-* quia nihil est efficacius ad exorandũ Deũ, quàm vt homo ipse se iu- *stamento* dicet, & nunquã desinat à venia postulanda, qui se scit nunquã esse sine culpa. Ha- *congruit.* bet enim hoc in se generaliter humana natura, non à creatore insitum, sed à præuaricatore contractum, & posteros generali lege trãsfusum, vt de corruptibili corpo- *Carnis cũ* re etiam quod animam corrumpere posit oriatur. Hinc interior homo, si tamen *spiritu cõ-* iam in Christo regeneratus, & à vinculis captiuitatis est erutus, assiduos habet *flictus.*

cum

cum carne conflictus, & dum cohibet concupiscentem, patitur repugnantē. In qua discordia non facilè obtinetur tam perfecta victoria, vt etiam quæ sunt abrumpenda, non illigent, & quæ sunt interficienda, non vulnerent: quantumlibet sapienter & prouidè iudex animus suis exterioribus præsit, inter ipsas tamen curas atq; mensuras regendæ carnis & alendæ, nimis ei semper vicina tentatio est. Quis enim ita se aut à voluptate corporis aut à dolore seiungit, vt ad ipsam mentem non pertineat, quod extrinsecus aut blanditur, aut cruciat? Indiuisum est gaudium, indiscreta tristitia: nihil in homine iracundia non accendit, nihil lætitia non resoluit, nihil ægritudo non afficit. Et quę illic declinatio potest esse peccati, vbi vna passio est regentis *Matt.26.* & subditi? Meritò Dominus protestatur, quòd spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Et ne vsq; ad inertem desidiam desperatione ducamur, quæ impos- *Matt.7.* sibilia sunt homini ex imbecillitate propria, possibilia spondet ex virtute diuina. Angusta enim & arcta est via, quæ ducit ad vitam, & nemo in eam gressum inferret, nemo vestigium promoueret, nisi difficiles aditus ipse se Christus viam faciendo rese- *Ioan.14.* raret, vt author itineris fiat possibilitas ambulantis, quia idem & introducit ad la- *Rom. 8.* borem, & perducit ad requiem. In quo ergo nobis spes est æternæ vitæ, in eodem est *1.Ioan.2.* & forma patientiæ. Si enim compatimur, & conregnabimus: quoniam, vt Apostolus ait, qui se dicit in Christo manere, debet sicut ille ambulauit, & ipse ambulare. Alioqui falsæ professionis imagine vtimur, si cuius nomine gloriamur, eius instituta non sequimur. Quæ vtiq; nobis onerosa non essent, & ab omnibus nos periculis *Amores duo.* liberarent, si nihil aliud, quàm quod amandum iubetur, amaremus. Duo nanque amores sunt, ex quibus omnes prodeunt voluntates, ita diuersæ qualitatibus, sicut diuiduntur autoribus. Rationabilis enim animus, qui sine dilectione esse non potest, aut Dei amator est, aut mundi. In dilectione Dei, nulla nimia: in dilectione autem mundi, cuncta sunt noxia. Et ideo æternis bonis inseparabiliter inhærendum, temporalibus verò transeunter vtendum est, vt peregrinantibus nobis & ad patriam redire properantibus, quicquid de prosperitatibus mundi huius occurrerit, via- *1.Cor.7.* ticum sit itineris, non illecebra mansionis. Ideò beatus Apostolus prædicat, dicens: Tempus breue est, reliquum est, vt qui habent vxores, tanquam non habentes sint, & qui flent, tanquam non flentes, & qui gaudent, tanquam non gaudentes, & qui emunt, tanquam non possidentes, & qui vtuntur hoc mundo, tanquam non vtantur. Præterit enim figura mūdi huius. Sed quod de specie, de copia, de varietate blāditur, nō facilè declinatur, nisi in illa visibilium pulchritudine creator potius quàm *Matt.22.* creatura diligatur: Qui cùm dicit: Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota mente tua, & ex tota virtute tua, in nullo nos vult ab amoris sui vinculis relaxari. Et cùm huic præcepto, proximi quoque copulat charitatem, imitationem nobis suæ bonitatis indicit, vt quod diligit, diligamus, & quod operatur, ope- *1.Cor.3.* remur. Quamuis enim Dei agricultura simus & Dei ædificatio, & neque qui plantat sit aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus: in omnibus tamen exigit nostri ministerij seruitutem, & nos dispensatores suorum vult esse donorum, *Matt.6.* vt qui fert Dei imaginem, Dei faciat voluntatem. Propter quod in oratione dominica sacratissimè dicimus: Adueniat regnum tuum: fiat volutas tua sicut in cœlo & in terra. Quibus verbis quid postulamus aliud, quàm vt Deus, quem nec dum sibi subdidit, subdat, & sicut in cælo angelos, ita & in terra homines ministros suæ faciat voluntatis? Hoc autem petentes amamus Deum, amamus & proximum, & non *Bona opera quid præstent.* diuersa in nobis, sed vna dilectio est, quando & seruum seruire, & Dominum cupimus imperare. Hic igitur affectus (dilectissimi) quo amor terrenus excluditur, bonorum operum consuetudine roboratur, quia necesse est, vt bonis actibus conscientia delectetur, & libenter faciat, quod fecisse se gaudeat. Adsumitur igitur ieiunium, multiplicatur largitio, iustitia custoditur, frequentatur oratio, fitq; vt singulorum desiderium, sit vnum omnium votum. Nutrit patientiam labor, mansuetudo extinguit iram, beneuolentia calcat inuidiam, immundæ cupiditates sanctis deside-

rijs

rijs enecantur, auaritia liberalitate depellitur, & onera diuitiarum fiunt instrumẽta virtutum. Sed quia insidiæ diaboli etiam inter talia studia non quiescunt, rectissimè in quibusdam articulis temporum, vigoris est nostri reparatio instituta, vt vbi de clementia cœli & vbertate agri potest mens præsentium bonorum auida gloriari, & in ampla horrea fructibus congregatis, animæ suæ dicere: Habes multa bona, epulare, ibi quandam increpationem diuinæ vocis accipiat, audiatq; dicentem: Stulte, hac nocte reposcam animam tuam à te, quæ autem præparasti cuius erunt? Hæc sollicitissima meditatio debet esse sapientis, vt quoniam breues dies istius vitę & incerta sunt spacia, nunquam sit mors morituro improuisa, nec inordinatum incidat finem, qui se nouit esse mortalem. Quod ergo & sanctificationi corporum & reparationi prosit animarum, quarta & sexta feria ieiunemus, sabbato autem apud beatissimum Petrum apostolum vigilias celebremus, eius orationibus adiuuandi, vt sanctorum desideriorum consequamur effectum, per Christum Dominum nostrum, Amen.

Luc. 12.

Sermo sextus de Ieiunio septimi mensis.

De duplici Christi natura aduersus Eutychetem & Nestorium, & de veritate corporis Christi in Eucharistia.

DEuotionem fidelium (dilectissimi) nihil est in quo prouidentia diuina non adiuuet. Siquidem exercendis ad sanctimoniam mentibus atq; corporibus, ipsa quoq; mundi elementa famulantur, dum dierum ac mensium distinctè variata reuolutio, quasdam nobis paginas aperit præceptorum, vt quod sacra admonent instituta, hoc quodammodo loquantur & tempora. Vnde cùm septimum mensem nobis anni recursus attulerit, non ignoro obseruantiam vestram ad celebrandum solenne ieiunium spiritaliter incitari: quoniam experiendo didicistis, quantum hæc præparatio & exteriora & interiora hominũ purificet, vt cùm à licitis abstinetur, faciliùs illicitis resistatur. Continentiæ autem ratio (dilectissimi) nõ in sola castigatione corporum, nec in diminutione tantùm habetur escarũ. Maiora enim virtutis istius bona ad illam animæ pertinent castitatem, quæ non solùm carnis concupiscentias conterit: sed & mundanæ sapientiæ vana contemnit, dicente Apostolo: Videte ne quis vos decipiat per philosophiam, & inanem fallaciam secundũ traditionem hominum. Continendum ergo est à cibis, sed multo magis ab erroribus ieiunandũ, vt mens nulli carnali dedita voluptati, nullius sit captiua mendacij: quia sicut in præteritis, ita & in nostris diebus non desunt veritatis inimici, qui intra catholicam Ecclesiam mouere audeant bella ciuilia, vt in consensum impiorum dogmatum imperitos quoq; ducentes, sibi glorientur accrescere, quos à Christi corpore potuerint separare. Quid enim tam aduersatur prophetis, tam repugnat Euangelijs, tam deniq; est apostolicis rebelle doctrinis, quàm in Domino Iesu Christo ex Maria virgine genito, & sempiterno patri intemporaliter coæterno, vnam & singularem prædicare naturam? Quia si hominis tantùm intelligenda est, vbi est, quæ saluat Deitas? si tantummodo Dei, vbi est quæ saluatur humanitas? Fides autem catholica, quæ omnibus resistit erroribus, etiam simul istas impietates refutat, damnans Nestorium, diuina ab homine diuidentem: detestans Eutychetem, in diuinis humana vacuantem, quoniam veri Dei filius Deus verus, vnitatem & æqualitatem habens cum patre & spiritu sancto, idem verus homo esse dignatus est, non conceptu virginis matris seiunctus à carne, nec partu: sic humanitatem sibi vniens, vt Deus incommutabiliter permaneret: sic deitatem homini impartiens, vt cum glorificatione

Continendum nedũ à cibis, sed etiam erroribus.

Colos. 2.

Nestorius.

Eutyches.

non consumeret, sed augeret. Qui enim est factus forma serui, forma Dei esse non *Ioan. 1.* destitit, nec alter cum altero, sed vnus in vtroq; est: vt ex quo verbum caro factum est, nullis dispensationum varietatibus fides nostra turbetur, sed siue in miraculis virtutum, siue in contumelijs passionum, & Deum qui homo est, & hominem credamus esse, qui Deus est. Hanc confessionem (dilectissimi) toto corde promentes, impia hæreticorum commenta respuite, vt ieiunia & eleemosynæ vestræ nullius erroris contagione polluantur. Tunc enim & sacrificij munda est oblatio, & misericordiæ sancta largitio, quando ij, qui ista dependunt, quid operentur, intelligunt. *Ioan. 6.* Nam dicente Domino: Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius *Veritas corporis Christi in Eucharistia.* sanguinem, non habebitis vitam in vobis, sic sacræ mensæ communicare debetis, vt nihil prorsus de veritate corporis Christi & sanguinis ambigatis. Hoc enim ore sumitur, quod fide creditur, & frustrà ab illis amen respondetur, à quibus contra id quod accipitur, disputatur. Dicente autem Propheta: Beatus qui intelligit super egenum & pauperem, ille circa pauperes vestimentum & ciborum laudabilis distribu- *Psal. 40.* tor est, qui se Christum in indigentibus & vestire nouit & pascere, quoniam vt ipse *Matt. 25.* ait, quamdiù vni fecistis de his fratribus meis, mihi fecistis. Verus itaq; Deus & verus *Christus & diues & pauper.* homo vnus est Christus, diues in suis, pauper in nostris, dona accipiens & dona diffundens, particeps mortaliũ & viuificatio mortuorũ, vt in nomine Iesu Christi omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium, & infernorum, & omnis lingua confitea- *Philip. 2.* tur, quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei patris, viuens & regnans cum sancto spiritu in secula seculorum, Amen.

Sermo VII. de Ieiunio septimi mensis.

De spiritali veteris legis impletione, rectaq; ieiunij forma, & spiritalibus thesauris.

Matt. 5. Apostolica institutio (dilectissimi) quæ Dominum Iesum Christum *Ex veteri lege quænam Ecclesia obseruãda retinuerit, quæ non.* ad hoc venisse in hunc mundum nouerat, vt legem non solueret, ita veteris testameti sacramenta distinxit, vt quædam ex eis, sicut erant condita, Euangelicæ eruditioni profutura decerperet, & quæ dudum fuerant consuetudinis Iudaicæ fierent obseruantiæ Christianæ. Quamuis enim varietates hostiarum, differentiæ baptismatum, & ocia sabbatorum, cum ipsa carnis circuncisione cessauerint, manent tamen ex ipsis voluminibus, & apud nos præcepta plurima moralia. Et cum inde dicatur: Dili- *Matt. 20.* ges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & diliges proximum tuum sicut teipsum, Christo Domino dicente cognouimus, quòd in his duobus mandatis tota lex pendet & prophetæ. Tantaq; est sub huius geminæ charitatis edicto vtriusque copula testamenti, vt sine istarum connectione virtutum, nec lex quenquam inueniatur iustificasse nec gratia. Illæ quoque partes legalium mãdatorum, ex quibus quædam præcipiuntur, vt fiant, quædam interdicuntur, vt non fiant, antiquæ authoritatis retinent firmitatem. Nec ideo eis Euangelica putanda est aduersa perfectio, quia & virtutum studia ad voluntaria incitantur augmenta, & vltiones criminum, *Matt. 5.* pœnitentiæ remedijs relaxantur. Dicit autem Dominus: Nisi abundauerit iustitia vestra plùs quàm scribarum & pharisæorum, non intrabitis in regnum cœlorum. Quomodo verò abũdabit iustitia, nisi superexaltat misericordia? Et quid tam æquũ, quidúe tam dignum est, quàm vt creatura ad imaginem & similitudinem Dei condita suum imitetur authorem, qui reparationem sanctificationemq; credentium, *Ecclesia cur stata ieiunia obseruet.* in peccatorum remissione constituit, vt remota seueritate vindictæ, omniq; cessante supplicio, reus innocentiæ redderetur, & finis criminum, fieret origo virtutum? Quod igitur (dilectissimi) ex veteris prædicatione doctrinæ ad purificationem animarum corporumq; nostrorum ieiunium septimi mensis adsumimus, non legali-

bus

bus nos oneribus subijcimus, sed vtilitatem continentiæ, quæ Christi Euãgelio seruit, amplectimur. Quia in hoc potest super scribas & pharisæos Christiana abundare iustitia, non euacuando legem, sed intelligentiam refutando carnalem. Nec enim talia nostra debent esse ieiunia, qualia erant illorum, quibus Esaias propheta spiritu sancto in se loquente dicebat: Neomenias vestras, & sabbata, & diem magnum non sustineo, ieiunium & ferias, & dies festos vestros odit anima mea. Vnde Dominus ieiunandi formam discipulis tradens: Quum ieiunatis, inquit, nolite fieri sicut hypocritæ tristes. Exterminant enim facies suas, vt appareant hominibus ieiunantes. Amen dico vobis, receperunt mercedem suam. Quam mercedem, nisi laudis humanæ? propter cuius cupiditatem, iustitiæ species plerunq; prætenditur, & vbi nulla est cura conscientiæ, amatur falsitas famæ, vt iniquitas, quæ occultatione arguitur, mendacij opinione lætetur. Rationale itaque sanctumq; ieiunium nulla laudis ostentationisq; iactantia polluatur, nec bonum suum quisquam fidelium de humanis velit pendere iudicijs. Diligenti Deum sufficit ei placere, quem diligit, quia nulla maior expetenda est remuneratio, quàm ipsa dilectio. Sic enim charitas ex Deo est, vt Deus ipse sit charitas. Quod vtique pius & castus ita gaudet animus implere, vt in nullo extra illum cupiat delectari. Verissimum nanque est, quod dicit Dominus: Vbi est thesaurus tuus, ibi erit & cor tuum. Quis autem est thesaurus hominis, nisi quædam fructuum eius congregatio, laborumq; collectio? Quod enim seminauerit quis, hoc & metet, & quale cuiusque opus, talis est quæstus: & vbi oblectatio fruendi constituitur, ibi cura cordis obstringitur. Sed cum multa sint genera diuitiarum, dissimilesq; materiæ gaudiorum, thesaurus cuique est suæ cupiditatis affectus, qui si de appetitu est terrenorum, non beatos facit sui participatione, sed miseros. Hi verò, qui ea quæ sursum sunt, sapiunt, non quæ super terram, nec perituris intenti sunt, sed æternis, in illo habent incorruptibiles reconditas facultates, de quo dicit Propheta: Thesaurus & salus nostra aduenit, sapientia & disciplina & pietas à Domino. Hi sunt thesauri iustitiæ, per quos auxiliante Dei gratia, etiam terrena bona in cœlestia transferuntur: dum multi diuitijs aut iustè sibi relictis, aut aliter acquisitis, ad instrumentum pietatis vtuntur. Quumq; ad sustentationem pauperum, quæ possunt exuberare, distribuunt, congregant sibi inamissibiles facultates, vt quod abdiderint in eleemosynis, nullis possit subiacere dispendijs, & dignè ibi habeant thesaurum suum: quia tales diuitias suas dignum & beatissimum est exercere, vt crescant, & non timere ne pereant. Operantes igitur (dilectissimi) quod bonum est ad omnes, maximè autem ad domesticos fidei, septimum mensem ab initio mysticum, propter septiformem spiritum, & ipso sui ordinis numero consecratum, continentiæ fructibus deputantes, quarta & sexta feria ieiunemus: sabbato autem apud beatum Petrum vigilias celebremus, cuius nobis orationes suffragabuntur & merita, vt quantumcunque fidelibus tribuitur bonum velle, tãtum donetur & posse, per Dominum nostrum Iesum Christum qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Esai. 1. *Matt. 6.* *Vana gloria in rectè factis cauenda.* *Matt. 6.* *Thesaurus hominis quis sit.* *Galat. 6.* *Colos. 3.* *Matt. 6.* *Galat. 6.*

Sermo octauus de Ieiunio septimi mensis.

De duplici concupiscentia, carnis & spiritus, de pugna spiritali & abstinentia.

OMnis (dilectissimi) diuinorum eruditio præceptorum hoc maximè agit apud corda credentium, vt amor prauus recto amore superetur, & delectatione iustitiæ, peccandi cupiditas destruatur, dicẽte scriptura: Post cõcupiscentias tuas nõ eas, & à voluntate tua mala auertere. Quum autem in animis hominum multæ bonę concupiscẽtię sint, & laudabiles voluntates, quid est quod iubetur, vt no-

Scopus præceptorum Dei. *Ecclesi. 18.*

ſtris non conſentiamus affectibus, niſi quòd ab illa concupiſcentia prohibemur, & ab illa voluntate reuocamur, cuius ortus ex nobis eſt, & ideo mala pronunciatur, *Ibidem.* quia noſtra eſſe conuincitur? Ad diſtinctiones igitur concupiſcentiarũ quæ ex Deo, bene homini dictum eſt: Poſt concupiſcentias tuas nõ eas, vt quas cognouerit proprias, ſciat eſſe vitandas. Meritò ergo Dominus noluit in oratione, quã tradidit, nos *Concupiſcentia mala vnde.* ad Deum dicere, Fiat voluntas noſtra, ſed fiat voluntas tua, hoc eſt, non illa quã caro incitat, ſed quã ſpiritus ſanctus inſpirat. Vnde aũt hoc deſiderium cõceptum ſit, cui ſemper debeat repugnari, non difficulter intelligunt, qui ſe filios Adæ eſſe nouerũt, & peccante humani generis patre, nõ dubitant in propagine vitiatum eſſe, quod eſt in radice corruptum. Quamuis aũt per gratiam Domini noſtri Ieſu Chriſti, in nouam creaturam tranſierimus ex veteri, & imaginem terreni hominis homo cœleſtis exuerit: donec tamen corpus mortale geſtamus, neceſſe eſt, vt contra carnis deſide- *2.Cor.12.* ria dimicemus. Bonũ eſt enim animæ Deo ſubditæ, timere ne cadat, & habere quod vincat, quoniam virtus in infirmitate perficitur, & quòd nos exercet continentia, *Rom.7.* hoc perducit ad gloriam. Abſtinendum itaq; eſt (dilectiſsimi) ab his, quæ nobis no- *Animus quibus oblectare ſe debeat.* xie blandiuntur: & lex peccati, quæ eſt in membris noſtris, Dei lege ſuperanda eſt, vt licet per omnes ſenſus corporis multæ inſidientur illecebræ, animus tamẽ, cui ſummum bonum & verum gaudium Deus eſt, inter caſtas ſpiritaleſq; delicias, in ſapientiæ latitudine, & in veritatis luce verſetur. Si enim ſeipſum ſibi rationalis homo comparet, omneſq; ſuorum actuum qualitates vera inſpectatione dijudicet, nunquid in intimis ſuæ conſcientiæ hoc delectationis inueniet de iniquitate commiſſa, quod de æquitate ſeruata? aut tantum ei iucunditatis carnalis voluptas, quantum ſpiritalis pariet appetitus? Nihil prorſus de virtutum ſplẽdore attingit, nihil de ſuauitate pietatis guſtat, qui magis vult ſordeſcere in ijs, quæ immunda ſunt, quàm in ijs ſplende- *Maior virtutũ quàm vitiorum voluptas.* re, quæ ſancta ſunt. Non ſinit ratio, vt in cordibus vſquequaq; captiuis, ita placeat ſatiata ira, vt remiſſa vindicta, aut tantum generent gaudium mala quæſita de alieno, quantum bona expenſa de proprio. Felicior ſemper parca temperantia, quàm profuſa luxuria, maiorq; eſt lux humilibus, quàm ſuperbis, & ſublimior mens, quæ inter prohibita atq; permiſſa certius habet ſperare cœleſtia, quàm amare terrena. Vt autem in hoc prouectu animus religioſus excellat, & ius ſuæ dominationis obtineat, ſubigendo corpori caſtigatio eſt adhibenda ieiunij. Quod licet generali nomine ad omnem continentiam pertinere videatur, propriè tamen ad edendi diminutionem refertur, vt proſit nunc voluntate non ſumere, quod ab initio contra vetitum nocuit vſurpaſſe, vt ſicut illic concupiſcentia vulneri, ita hic abſtinentia ſit ſaluti. *Ieiunia quatuor temporum ab Apoſtolis inſtituta.* Cui medicinæ (dilectiſsimi) quum omne tempus ſit congruũ, hoc tamen habemus aptiſsimum, quod apoſtolicis & legalibus inſtitutis videmus electũ, vt ſicut in alijs anni diebus, ita in menſe ſeptimo, ſpiritalibus nos purificationibus emundemus. Cõuenientibus autem in vnum propoſitum tribus ſtudijs, oratione ſcilicet & eleemoſyna atq; ieiunio, præſtabitur nobis à miſericorde Deo & cohibitio cupiditatũ, & exauditio precum, & remiſsio peccatorum, per Dominum noſtrum Ieſum, qui viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Sermo IX. de Ieiunio ſeptimi menſis.

De ieiunio quatuor temporũ, itemq; ſpiritali, quod eſt mentis.

Traditio non negligenda. SCio quidem (dilectiſsimi) plurimos veſtrum ita in ijs, quæ ad obſeruantiã Chriſtianæ fidei pertinent, eſſe deuotos, vt noſtris cohortationibus nõ indigeant admoneri. Quod enim dudũ & traditio decreuit, & cõſuetudo firmauit, nec eruditio ignorat, nec pietas prætermittit. Sed quia ſacerdotalis officij eſt, erga omnes Eccleſiæ filios curã habere cõmunem, in id quod & rudibus proſit & doctis, quos ſimul

ſimul diligimus, pariter incitamus, vt ieiunium quod nobis ſeptimi menſis recurſus indicit, fide alacri per caſtigationẽ animi & corporis celebremus. Quamuis enim diminutio cibi carnẽ propriè videatur afficere, nihil tamen corporeis ſenſibus vel conceditur, vel negatur, quod nõ ſicut ad ſeruientẽ, ita pertineat ad iubentẽ. Quum itaque vnuſquiſq; homo duplicem in ſe legem habeat cõtinentiæ, nihilq; actionũ noſtrarum ad ſolum corpus, multa aũt ad ſolum referenda ſint animũ: prudenter debemus aduertere, quàm indecẽs quãq; iniuſtũ ſit, ſi quod à ſuperiore inducitur, ab inferiore negligatur. Vt aũt mens rationalis ſalubriter exteriora caſtiget, debet etiam propria exercere ieiunia: quia non ſolùm carnis deſiderijs, ſed etiam animi cupiditatibus conuenit repugnare, dicente ſcriptura: Poſt concupiſcentias tuas non eas, & à voluntate tua mala auertere. Ieiunans ergo ab ijs, quæ caro appetit, ieiunet & ab ijs, quæ malè interior ſubſtantia concupiſcit. Peſſimus enim animæ eſt cibus, velle quod nõ licet, & noxia cordis delectatio eſt, quæ aut turpi lucro paſcitur, aut ſuperbia extollitur, aut adulatione lætatur. Quãuis enim his affectibus motus quoq; corporis ſeruiant, ad originem tamen ſuã cuncta reſpiciũt, & ibi cenſetur qualitas actionis, vbi inuenitur initium voluntatis: quã reuocare à prauis deſiderijs, optimum maximumq; ieiunium eſt: quia tunc eſt edendi abſtinentia fructuoſa, quando exterior parcitas à temperantia interiore procedit. Celebraturi igitur (dilectiſsimi) verum & ſpiritale ieiunium, quod & corpus & animũ ſui puritate ſanctificet, cordis noſtri ſecreta rimemur, & quibus rebus aut contriſtentur aut gaudeant, iuſto diſcutiamus examine. Ac ſi quis amor vanæ gloriæ, ſi qua radix auaritiæ, ſi quod ineſt virus inuidiæ, nihil talium anima ſumat eſcarum, ſed virtutum intenta delicijs, cœleſtes epulas terrenæ præferat voluptati. Agnoſcat homo ſui generis dignitatem, factumq; ſe ad imaginem & ſimilitudinẽ ſui creatoris intelligat, nec ita de miſerijs, quas per peccatum illud maximũ & cõmune incidit, expaueſcat, vt non ſe ad miſericordiã ſui reparatoris attollat. Ipſe enim dicit: Sancti eſtote, quoniam ego ſanctus ſum, hoc eſt, me diligite, & ab ijs, quæ mihi diſplicent, abſtinete. Facite, quod amo: amate, quod facio. Et quũ videtur difficile eſſe, quod iubeo ad iubentem recurrite, vt vnde datur præceptũ, præſtetur auxilium. Nõ negabo opem, qui tribui voluntatẽ: ieiunate ab aduerſis, abſtinete à contrarijs. Ego ſum cibus veſter & potus, nemo quæ mea ſunt, inefficaciter concupiſcit. Qui enim ad me tendit, ex mei participatione me quærit. His (dilectiſsimi) cohortationibus, quibus nos ad bona incõmutabilia & ad gaudia inuitat æterna, plenæ ſunt oẽs diuinarum paginæ literarum, & hoc nobiſcũ agit teſtamenti vtriuſq; doctrina, vt inhæreamus veris, & contineamus à vanis. Non enim compræhendi poteſt quod promittitur, niſi cuſtoditum fuerit, quod iubetur. Quid iuſtius, quàm vt homo, cuius fert imaginem, faciat voluntatem, & per abſtinentiam cibi ieiunet à lege peccati? Ideo enim ipſa continentiæ obſeruantia, quatuor eſt aſſignata temporibus, vt in idipſum totius anni redeũte decurſu, cognoſceremus nos indeſinenter purificationibus indigere, ſemperq́, eſſe nitendum, dum huius vitæ varietate iactamur, vt peccatum, quod fragilitate carnis & cupiditatũ pollutione contrahitur, ieiunijs atq; eleemoſynis deleatur. Eſuriamus paululùm (dilectiſsimi) & aliquantulum quod iuuandis poſsit prodeſſe pauperibus, noſtræ conſuetudini ſubtrahamus. Delectetur conſcientia benignorum fructibus largitatis, & gaudia tribuens, quo es lætificandus, accipies. Dilectio proximi, dilectio Dei eſt, qui plenitudinem legis & prophetarum in hac geminæ charitatis vnitate conſtituit: vt nemo ambigeret Deo ſe offerre, quod homini contuliſſet, dicente Domino ſaluatore, cùm de alendis iuuandiſq; pauperibus loqueretur: quod vni eorum feciſtis, mihi feciſtis. Quarta igitur & ſexta feria ieiunemus: ſabbato verò apud beatum Petrum apoſtolum vigilias celebremus, cuius nos meritis & orationibus credimus adiuuandos, vt miſericordi Deo ieiunio noſtro & deuotione placeamus, per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Duplex cõtinentiæ lex.

Eccleſ. 18.

Ieiunandũ à quibus ſit.

Leuit. 9.

Ieiunium quatuor tẽporum cur inſtitutũ.

Matt. 22.

Matt. 25.

Adiuuamur precibus & meritis ſanctorum.

SERMO SIVE TRACTATVS BEATI LEOnis papæ contra hæresim Eutychetis, habitus Romæ in Basilica sanctæ anastasiæ.

De vitandis hæreticis, de veritate corporis Christi, & fidei Romanæ commendatione.

SIcut peritorum (dilectissimi) prudentumq; medicorum est, passiones infirmitatis humanæ remedijs præuenire, & quéadmodum saluti contraria declinentur, ostendere: ita pastoralis officij est, ne dominico gregi hæretica malignitas noceat, prouidere, & qualiter luporum & latronum improbitas sit cauenda, demonstrare: quia nunquam potuit hæretica impietas sic latere, vt non à sanctis patribus nostris, & semper deprehensa sit, & iure damnata. Solicitudinem itaq; nostram, quam dilectioni vestræ impendimus, latere non potuit quosdam Aegyptios, præcipuè negociatores ad vrbem venisse, eaq; quæ Alexandriæ scelestè ab hæreticis sunt admissa, defendere, adserentes solam deitatis in Christo fuisse naturam, nec carnis humanæ, quam sumpsit ex beata virgine Maria, habuisse penitus veritatem: quæ impietas, & falsum hominem, & Deum dicit esse passibilem. Quod quo audeant animo, quóue consilio, dubitare non possumus. Quia enim ipsi à veritate Euangelij recesserunt, & mendacia diaboli sunt sequuti, alios quoque volunt socios suæ perditionis efficere. Et ideo fraterna vos & paterna solicitudine commonemus, vt inimicos catholicæ fidei, hostes Ecclesiæ, incarnationis dominicæ negatores, & instituto à sanctis apostolis symbolo repugnantes, in nullum recipiatis consensionis affectũ, dicente Apostolo: Hæreticũ hominẽ post vnam & secundã correptionẽ deuita, sciẽs quia qui huiusmodi est, subuersus est, & delinquit proprio iudicio condemnatus. Propria enim pertinacia perit, & sua à Christo discedit insania, qui eam impietatẽ, per quam ante se multos scit perijsse, sectatur, & religiosum sibi atq; catholicum putat id quod sanctorum patrum iudicio, & in Photini perfidia, & in Manichæi dementia, & in Apollinaris insania, constat esse damnatũ, vt adhuc quasi nouæ & necdum damnatæ in perniciem animarum suarum consentiant prauitati, qui incarnationis dominicæ denegant sacramentũ. Quasi aliud tota Euangelij lectione doceamur, quàm hoc vno diuinæ misericordiæ sacramento, humanũ genus, in ijs qui credunt esse saluatum, quòd vnigenitus Dei filius, æqualis per omnia patri, nostræ assumptione substantiæ, manens quod erat, dignatus est esse quod non erat, verus scilicet homo, verus Deus, qui absq; cuiusquam sorde peccati integram sibi nostrã perfectamq; naturam, veritate carnis & animæ vniuit, & intra vterũ beatæ virginis matris spiritus sancti virtute conceptus, nec æditionem partus, nec primordia fastidiuit infantiæ: vt verbum Dei patris humanam sibi inesse substantiam, & deitatis potentia & carnis infirmitate loqueretur, de corpore habens corporeas actiones, & spiritales de deitate virtutes. Humanum quippe est esurire, & sitire, & dormire: humanum est metuere, flere, tristari: humanum denique est crucifigi, mori atque sepeliri. Sed diuinum est super mare ambulare, aquam in vinum conuertere, mortuos suscitare, mundum propria morte tremefacere, & cum viuificata super omnem cœlorũ altitudinem carne conscendere, vt qui hoc credunt, dubitare non possint, quid humanitati adscribere, quid debeant adsignare deitati: quoniam in vtroque vnus est Christus, qui & deitatis suæ potentiam non amisit, & veritatem perfecti hominis nascendo suscepit. Hos ergo (dilectissimi) de quibus loquimur, tanquam venenum mortiferum fugite, execramini, declinate, & ab eorũ colloquijs, si increpati, à vobis corrigi noluerint, abstinete, quoniam sicut scriptum est, sermo eorum serpit vt cancer.

Hæresis latere non potest.

Symbolum Apostolorum.

Ad Tit. 3.

2. Tim. 2.

cer. Iusto enim iudicio ab Ecclesiæ vnitate reiectis, nulla est tribuenda communio, quam non nostris odijs, sed suis sceleribus perdiderunt. Vos ergo dilecti Deo, & apostolico testimonio comprobati, quibus beatus Apostolus dicit: Quoniam fides vestra annunciatur in vniuerso mundo, custodite in vobis, quod tantum prædicatorem agnoscitis sensisse de vobis. Nemo vestrum efficiatur huius laudis alienus, vt quos per tot secula docēte sancto spiritu, hæresis nulla violauit, ne Eutychianæ quidem impietatis posint maculare contagia. Confidimus autem, quòd protectio Dei corda vestra fidemq; custodiat, vt cui hactenus fideliter obedistis, in æternum perseuerante catholicæ fidei obseruantia placeatis, per Christū Dominum nostrū, Amē. *Rom. 1.* *Romana fides nunquàm violata.*

HOMILIA S. LEONIS PAPAE
de transfiguratione Domini.

In illo tempore: Adsumpsit Iesus Petrum, Iacobum & Ioannem fratrem eius, & duxit eos in Montem excelsum seorsum. Et reliqua.

EVangelica (dilectißimi) lectio, quæ per aures corporis interiorem mentium nostrarum pulsauit auditum, ad magni sacramenti nos intelligentiam vocat, quam aspirante gratia Dei facilius adsequemur, si cōsiderationem nostram ad ea, quæ paulo superius sunt narrata, referamus. Saluator enim humani generis Iesus Christus condens eam fidem, quæ & impios ad iustitiam, & mortuos reuocat ad vitam, ad hoc discipulos suos doctrinæ monitis & operum miraculis imbuebat, vt idem Christus & vnigenitus Dei & hominis filius crederetur. Nā vnum horum sine altero non proderat ad salutem, & æqualis erat periculi, Dominum Iesum Christum, aut Deum tantummodo sine homine, aut sine Deo solum hominem credidisse, quum vtrunque esset pariter confitendum: quia sicut Deo vera humanitas, ita homini inerat vera diuinitas. Ad confirmandum ergo huius fidei saluberrimam cognitionem interrogauerat discipulos suos Dominus, inter diuersas aliorum opiniones quid ipsi de eo crederent, quidúe sentirent: vbi Petrus apostolus per reuelationem summi patris, corporea superans & humana transcendens, vidit mentis oculis filium Dei viui, & confessus est gloriam deitatis: quia non ad solam respexit carnis substantiam & sanguinis, tantumq; in hac fidei sublimitate complacuit, vt beatitudinis felicitate donatus, sacram inuiolabilis petræ acciperet firmitatem, super quam fundata Ecclesia, portis inferi & mortis legibus præualeret, nec in soluendis & ligandis quorumcunque causis, aliud ratum esset in cœlis, quā quod Petri sedisset arbitrio. Hæc autem (dilectißimi) laudatæ intelligentiæ celsitudo instruenda erat de inferioris substantiæ sacramento, ne apostolica fides ad gloriā confitendæ in Christo deitatis euecta, infirmitatis nostræ receptionem indignam impaßibili Deo atque incongruam iudicaret, & ita iam in Christo humanam crederet glorificatam esse naturam, vt nec supplicio posset affici, nec morte dissolui. Et ideo dicēte Domino, quòd oporteret eum ire Hierosolymam, & multa pati à senioribus & scribis ac principibus sacerdotum, & occidi, & tertia die resurgere, cùm beatus Petrus, qui superno illustratus lumine, de ardentißima filij Dei confeßione feruebat, contumelias illusionum & crudelißimæ mortis opprobrium religioso, vt putabat, & libero fastidio respuisset, benigna à Iesu increpatione correptus, & ad cupiditatem participandæ cum eo paßionis animatus est. Subsequens enim exhortatio Saluatoris hoc inspirauit, hoc docuit, vt volentes eum sequi, negarent se sibi, & pro spe æternorum, leuißimum ducerent temporalium detrimentum: *Petro quātum à Christo collatū.* *Matt 16. & 20.* *Matt. 16*

tum: quia is demum animam suam saluam faceret, qui eam pro Christo perdere nõ timeret. Vt ergo istam felicis constantiæ fortitudinem toto Apostoli corde conciperent, & nihil de suscipiendæ crucis asperitate trepidarent, vt de supplicio Christi non erubescerent, nec pudendam sibi eam patientiam crederent, quæ sic subitura erat sæuitiam passionis, vt non amitteret gloriam potestatis, adsumpsit Iesus Petrũ, Iacobum & fratrem eius Ioannem, & conscenso cum eis seorsum monte præcelso, claritatem suæ gloriæ demonstrauit: quia licet intellexissent in eo maiestatem Dei, ipsius tamen corporis, quo diuinitas tegebatur, potentiam nesciebant. Et ideo propriè signanterque promiserat, quosdam de astantibus discipulis non priùs gustare mortem, quàm viderent filium hominis venientem in regno suo, id est, in regia claritate, quam spiritaliter ad naturam suscepti hominis pertinentem, his tribus viris voluit esse conspicuam. Nam illam ipsius deitatis ineffabilem & inaccessibilem visionem, quæ in æternam vitam mundis corde seruatur, nullo modo mortali adhuc carne circundati intueri poterat & videre. Aperit ergo Dominus coram electis testibus gloriam suam, & communem illam cum cæteris corporis formam tanto splendore clarificat, vt & facies eius solis fulguri similis, & vestitus candori niuium esset æqualis. In qua transfiguratione illud quidem principaliter agebatur, vt de cordibus discipulorum crucis scandalum tolleretur, nec conturbaret eorũ fidem, voluntariæ humilitas passionis, quibus reuelata esset absconditæ excellentia dignitatis. Sed non minore prouidentia spes Ecclesiæ sanctæ fundabatur, vt totum Christi corpus agnosceret, quali esset commutatione donandum: vt eius sibi honoris cõsortiũ membra permitterent, qui in capite præfulsisset. De quo idẽ Dominus dixerat, cùm de aduentus sui maiestate loqueretur: Tunc iusti fulgebunt sicut sol, in regno patris sui, protestante hoc ipsum beato Paulo apostolo & dicente: Existimo enim, quòd non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Et iterum: Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Cum autem Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum illo in gloria. Confirmandis verò apostolis, & ad omnem scientiam prouehendis, alia quoque in illo miraculo accessit instructio. Moses enim & Elias, lex scilicet & Prophetæ, apparuerunt cum Domino loquentes, vt verissimè in illa quinque virorum præsentia compleretur, quod dictum est: In duobus vel tribus testibus stabit omne verbum. Quid hoc stabilius, quid firmius verbo, in cuius prædicatione veteris & noui testamẽti concinit tuba, & cũ Euangelica doctrina, antiquarum protestationũ instrumenta concurrunt? Adstipulantur enim sibi inuicem vtriusq; fœderis paginæ, & quẽ sub velamine mysteriorũ præcedentia promiserãt signa, manifestum atq; perspicuum præsentis gloriæ splendor ostendit. Quia sicut ait beatus Ioannes: Lex per Mosen data est, gratia & veritas per Iesum Christũ facta est, in quo & propheticarum promissio impleta est figurarum, & legalium ratio præceptorum, dum & veram docet prophetiam per sui præsentiam, & possibilia facit mandata per gratiam. His ergo sacramentorum reuelationibus Petrus apostolus incitatus, mundana spernens & terrena fastidiens, in æternorum desiderium quodam mentis rapiebatur excessu, & gaudio totius visionis impletus, ibi cum Iesu optabat habitare, vbi manifesta eius gloria lætabatur. Vnde & ait: Domine, bonum est nos hic esse: si vis, faciamus hic tria tabernacula, tibi vnum, Mosi vnum, & Eliæ vnum. Sed huic suggestioni Dominus non respondit, significans non quidem improbum, sed inordinatum esse quod cuperet, cùm saluari mundus, nisi Christi morte non posset, & exemplo Domini in hoc laudaretur credentium fides, & licet non oporteret de beatitudinis promissionibus dubitari, intelligeremus tamen inter tentationes huius vitæ prius nobis tolerantiam postulandam esse, quàm gloriam, quia tempora patiendi non potest felicitas præuenire regnandi. Adhuc itaque eo loquente, ecce nubes lucida obumbrauit eos, & ecce vox de nube dicens: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite. Præsens quidem erat in filio pater, &

Christus cur coram discipulis transfiguratus sit. Ibidem.

Matt. 17.

Matt. 13.

Rom. 8.

Colos. 3.

Deut. 19.
Matt. 18.
Ioan. 8.
2. Cor. 13.
Hebr. 10.

Ioan. 1.

Hic est filius meus, &c. vt accipiendũ.

ter,& in illa Domini claritate,quam ad discipulorum temperarat aspectum,non separabatur ab vnigenito genitoris essentia,sed ad commendandam proprietatem vtriusque personæ sicut visui significauit filium splendor ex corpore,sed auditui patrem vox nunciauit ex nube. Qua voce accepta, discipuli quod in facem ceciderunt,& timuerunt valdè,non de patris tantùm,sed & de filij maiestate tremuerunt. Altiori enim sensu vnam vtriusque intellexerunt deitatem,& quia in fide non erat hæsitatio,non fuit in timore discretio. Latum ergo illud & multiplex testimonium fuit, & plus in verborum virtute, quàm in sono vocis auditum est. Dicente enim patre: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui,ipsum audite, nonne euidenter auditum est:Hic est filius meus,cui ex me & mecum esse,sine tempore est? Quia nec genitor genito prior, nec genitus est genitore posterior. Hic est filius meus dilectus,quem à me non separat deitas, non diuidit potestas,non discernit æternitas. Hic est filius meus, non adoptiuus, sed proprius, non aliunde creatus, sed ex me genitus, nec de alia natura mihi factus comparabilis,sed de mea essentia mihi natus æqualis. Hic est filius meus, per quem omnia facta sunt, & sine quo factum est nihil, qui omnia, quæ facio, similiter facit, & quicquid operor, inseparabiliter mecum atque indifferenter operatur. In patre enim est filius, & in filio pater, nec vnquam vnitas nostra diuiditur. Et quum alius ego sim, qui genui,alius ille, quem genui: nec aliud tamen de illo vobis cogitare fas est, quàm de me sentire possibile est. Hic est filius meus, qui eam, quam mecum habet æqualitatem, non rapina appetijt, nec vsurpatione præsumpsit, sed manens in forma gloriæ meæ,vt ad reparandum genus humanum exequeretur commune consilium, vsque ad formam seruilem inclinauit incommutabilem deitatem.Hunc ergo, in quo mihi per omnia bene complaceo, & cuius prædicatione manifestor, cuius humilitate clarificor,incunctanter audite,quia ipse est veritas & vita,ipse virtus mea atque sapientia. Ipsum audite, quem legis mysteria prænunciauerunt, quem prophetarum ora cecinerunt. Ipsum audite,qui sanguine suo mundum redimit, qui diabolum ligat,& vasa eius rapit, qui peccati chirographum & præuaricationis pacta disrumpit. Ipsum audite,qui viam aperit ad cœlum, & per crucis supplicium gradus vobis ascensionis parat ad regnum.Quid trepidatis redimi? quid pauetis saucij liberari? Fiat quod me volente Christus vult. Abijcite carnalem formidinem,& fideli vos amate constantia. Indignum est enim,vt in saluatoris passione timeatis, quod ipsius munere nec in vestro fine metuetis. Hæc (dilectissimi) non ad illorum tantùm vtilitatem dicta sunt,qui ea proprijs auribus audierunt, sed in illis tribus apostolis vniuersa didicit Ecclesia, quicquid eorum & aspectus vidit, & auditus accepit. Confirmetur ergo secundum prædicationem sacratissimi Euangelij omnium fides,& nemo de Christi cruce, per quam mundus redemptus est, erubescat. Nec ideo quisquam aut pati pro iustitia timeat, aut de promissorum retributione diffidat,quia per laborem ad requiem, & per mortem transitur ad vitam, cùm omnem humilitatis nostræ infirmitatem ille susceperit, in quo si in confessione & in dilectione ipsius permaneamus, & quod vicit, vincimus, & quod promisit,accipimus. Quia siue ad facienda mandata,siue ad toleranda aduersa,præmissa patris vox semper debet auribus nostris insonare, dicens: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite, qui viuit & regnat cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Ioan.1. *Ioan.5.* *Philip.2.* *Ioan 14.* *1.Cor.1.* *Luc.11.* *Colos.2.*

HOMILIA

HOMILIA SANCTI LEONIS *papæ in festo Omnium sanctorum.*

Matt. 5. De eo, quod scriptum est: Videns Iesus turbas, ascendit in Montem, & quum sedisset, accesserunt ad eum discipuli eius, &c. de gradibus ascensionis ad beatitudinem.

PRædicante (dilectissimi) Domino nostro Iesu Christo Euāgelium regni, & diuersos per totam Galilæam curante languores, in omnem se Syriam virtutum eius fama diffuderat, & multæ ex vniuersa Iudæa turbæ ad cœlestem medicum confluebant. Quia enim tarda est humanæ ignorantiç fides ad credenda quæ non videt, & speranda quæ nescit, oportebat diuina eruditione firmandos corporeis beneficijs & visibilibus miraculis incitari: vt cuius tam benignam experiebantur potentiam, non ambigerent salutarem esse doctrinam. Vt ergo exteriores medelas Dominus ad remedia interiora tranferret, & post sanitates corporum, curationes operaretur animarum, segregatus à circunstantibus turbis, secessum vicini montis ascendit, aduocatis apostolis, quos sublimioribus institutis ab edito mysticæ sedis imbueret, ex ipsa loci atq; operis qualitate significans se esse, qui Mosen quondam suo dignatus fuisset alloquio: illic quidem terribiliore iustitia, hic autem sacratiore clementia, vt impleretur quod fuerat propheta Hieremia dicente promissum: *Hierem. 31.* Ecce dies veniunt, dicit Dominus, & consummabo super domum Israel & super domum Iuda testamentum nouum. Post dies illos dicit Dominus, dabo leges meas in sensu ipsorum, & in corde ipsorum scribam eas. Qui ergo locutus fuerat Mosi, locutus est & apostolis, & in cordibus discipulorum velox scribentis verbi manus, noui testamenti decreta condebat, nulla, vt quondam, circunfusa nubium crassitudine, neque per terribiles sonos atque fulgores populo ab accessu montis absterrito: sed patente ad aures circunstantium tranquillitate colloquij, vt per gratiæ lenitatem remoueretur legis asperitas, & spiritus adoptationis auferret formidinē seruitutis. Qualis igitur doctrina sit Christi, sacræ ipsius sententiæ protestantur, vt qui ad æternam beatitudinem peruenire desiderant, gradus felicissimæ ascentionis agnoscant. *Gradus ascensionis ad beatitudinem.* Beati, inquit, pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. De quibus pauperibus veritas loqueretur forte esset ambiguum, sic dicēs: Beati pauperes, nihil adderet de intelligenda pauperum qualitate, & sufficere videretur ad promerendum regnū cœlorum ea sola inopia, quā multi sub graui & dura necessitate patiuntur. *Matt. 5.* Sed cùm dicit: Beati pauperes spiritu, ostendit eis regnū cœlorū tribuendum, quos humilitas cōmendat animorū, magis quàm indigentia facultatū. Dubitari aūt non potest, quòd humilitatis istius bonū, faciliùs pauperes quàm diuites assequantur, dum & illis in tenuitate amica est mansuetudo, & istis in diuitijs familiaris elatio. Veruntamen & in plerisq; diuitibus inuenitur hic animus, qui abundātia sua non ad tumorem superbiæ, sed ad opera benignitatis vtatur, idq; pro lucris maximis numeret, quod ad reuelandam miseriam alieni laboris impenderit. Omni generi atq; ordini hominū datur in hac virtute consortiū, quia possunt proposito esse pares, & impares censu. Nec interest, quantū sint in facultate terrena dissimiles, qui in spiritalibus bonis inueniuntur æquales. Beata igitur illa paupertas, quæ rerum temporalium amore non capitur, nec mundi opibus augeri appetit, sed cœlestibus bonis ditescere concupiscit. *Matt. 4.* Huius nobis magnanimæ paupertatis exemplum primi post Dominum apostoli præbuerunt, qui omnia sua sine differentia relinquentes, ad vocem cœlestis magistri, à captura piscium in piscatores hominum alacri conuersione mutati sunt, & multos sui similes fidei suæ imitatione fecerunt, quando illis

do illis primitijs Ecclesiæ vnum cor omnium & anima vna erat credētium, qui vniuersis suis rebus possessionibusque distractis, per deuotissimam paupertatem bonis ditabantur æternis, & ex apostolica prædicatione gaudebant nihil habere de mundo, & omnia posidere cum Christo. Hinc beatus Petrus apostolus, cùm ascendens in templum, à claudo elèemosynam posceretur, Argentum, inquit, & aurum non est mecum, quod autem habeo, hoc tibi do. In nomine Iesu Christi Nazareni surge & ambula. Quid hac humilitate sublimius? quid hac paupertate locupletius? Non habet præsidia pecuniæ, sed habet dona naturæ: quem debilem ædidit mater ex vtero, sanum fecit Petrus ex verbo: & qui imaginem Cæsaris in nummo nō dedit, imaginem Christi in homine reformauit. Huius autem thesauri opibus, non solum ille adiutus est, cui gressus est redditus, sed etiam quinque millia virorum, qui tunc ad exhortationem apostoli ob eiusdem curationis miraculum crediderunt. Et ille pauper, qui non habebat quod petenti daret, tantam dedit diuinæ gratiæ largitatem, vt quemadmodum vnum hominem redintegrarat in pedibus, sic tot millia credentium sanaret in cordibus, faceretq; eos in Christo alacres, quos in Iudaica perfidia inuenerat claudicantes. Post prædicationem huius felicissimæ paupertatis, addidit Dominus, dicens: Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Luctus hic (dilectissimi) cui consolatio æterna promittitur, non est cum mundi huius affectione communis, nec beatum quenquam faciunt ista lamenta, quæ totius humani generis deploratione funduntur. Alia ratio est sanctorum gemituum, alia beatarum causa lachrymarum. Religiosa tristia, aut alienum peccatum luget, aut proprium. Nec de hoc dolet, quod diuina iústitia agitur, sed de eo mœret, quod humana iniquitate committitur: vbi magis plangendus est faciens maligna, quàm patiens: quia iniustum malitia sua demergit ad pœnam, iustum autem tolerantia ducit ad gloriam. Deinde ait Dominus: Beati mites, quoniam ipsi hęreditate possidebunt terram. Mitibus atque mansuetis, humilibus ac modestis, & ad omnium iniuriarum tolerantiam præparatis, posidenda terra promittitur. Nec parua est æstimanda hæc aut vilis hæreditas, tanquam à cœlesti habitatione discreta sit, cùm regnū cœlorum alij intelligantur intrare. Terra ergo promissa mitibus & in possessione danda mansuetis, caro sanctorum est, quæ ob humilitatis meritum felici resurrectione mutabitur, & immortalitatis gloria vestietur, in nullo iam spiritui futura contraria, & cum voluntate animi, perfectæ vnitatis habitura consensum. Tunc enim exterior homo, interioris hominis erit quieta & intemerata possessio, tunc mens videndo Deo intenta, nullis corporeæ infirmitatis impietur obstaculis, nec iam dici necesse erit: Corpus quod corrumpitur, aggrauat animam, & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem: Quoniam habitatori suo non reluctabitur terra, nec immoderatum aliquid contra imperium sui rectoris audebit. Posidebunt enim illam mites pace perpetua, & nihil vnquam de eorum iure minuetur, cùm corruptibile hoc induerit in corruptionem, & mortale hoc induerit immortalitatem, vt periculum vertatur in præmium, & quod fuit oneri, sit honori. Post hæc addit Dominus, & dicit: Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Nihil hæc esuritio corporeum, nihil expetit sitis ista terrenum, sed iustitiæ bono desiderat saturari, & in omnium occultorum introducta secretum, ipso Domino optat impleri. Felix mens, quæ hunc concupiscit cibum, & ad talem æstuat potum, quem vtique non expeteret, si nihil de eius suauitate gustasset. Audiens autem dicentem sibi propheticum spiritum, Gustate & videte, quoniam suauis est Dominus, accepit quādam supernæ dulcedinis portionem, & in amorem castissimæ voluptatis exarsit, vt spretis omnibus temporalibus, ad edendam bibendamq; iustitiam, toto accenderetur affectu, & illius primi mandati appræhenderet veritatem, dicentis: Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota mēte tua, & ex tota virtute tua: quoniam nihil est aliud diligere Deum, quàm amare iustitiam. Deniq; sicut illic dilectioni Dei, proximi cura subiungitur: ita & huic desiderio iustitiæ, virtus misericordiæ

Actar. 4.

Actor. 5.

Matt. 5.

Luctus sanctorū quis sit.

Terra mitibus promissa quæ sit.

Sapient. 9.

1. Corin. 15.

Esurire iustitiā quid sit.

Psal. 33.

Deut. 6.

Matt. 20

Marc. 14.

Luc. 10.

copula-

copulatur,& dicitur:Beati misericordes, quoniã ipsorum miserebitur Deus. Agnosce Christiane tuæ sapientiæ dignitatem,& qualium disciplinarum artibus ad quæ præmia voceris intellige. Misericordem te misericordia, iustum vult esse iustitia, vt in creatura sua creator appareat,& in speculo cordis humani per lineas imitationis expressa Dei imago resplendeat. *Fides operantium secura.* Secura esto operantium fides, aderunt tibi desideria tua,& ijs quæ amas,sine fine potieris.Et quoniam tibi per eleemosynam omnia munda sunt,ad eam quoque beatitudinem,quæ consequenter est promissa, peruenies,dicente Domino:Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Magna felicitas (dilectißimi) cui tantum præmium præparatur. Quid ergo est habere cor mundum,nisi eis quæ suprà dictæ sunt studere virtutibus? Videre autẽ Deum,quantæ sit beatitudinis,quæ mens concipere, quæ lingua valeat explicare? Et tamen hoc consequetur, cum transformabitur humana natura, vt non iam per speculum in ænigmate,sed facie ad faciem,ipsam quam nullus hominum videre potuit,sicut est, videat deitatẽ,& quod oculus non vidit,nec auris audiuit,nec in cor hominis ascendit,per ineffabile gaudium æternæ contemplationis obtineat. *1.Cor.13. Ioan.1. 1.Tim.6. Esai.64. 1.Cor.2.* Meritò hæc beatitudo cordis promittitur puritati. Splendorem enim veri luminis sordens acies videre non poterit,& quod erit iucunditas mentibus nitidis,hoc erit pœna maculosis. Declinentur igitur terrenarum caligines vanitatum, & ab omni squalore iniquitatis, oculi tergantur interiores,vt serenus intuitus tantum Dei visione pascatur. Ad hoc enim promerendum illud intelligimus pertinere quod sequitur:Beati pacifici,quoniam filij Dei vocabuntur. Beatitudo ista (dilectißimi) non cuiuslibet consensionis aut qualiscunque concordiæ est,sed illius,de qua dicit Apostolus:Pacem habete ad Deum. *Rom.5. Psal.118.* Et de qua dicit propheta Dauid: Pax multa diligentibus legem tuam, & non est illis scandalum.Hanc pacem etiam arctißima amicitiarum vincula,& indiscretæ similitudines animorum non veraciter sibi vendicant,si non cum Dei voluntate concordant. Extra dignitatem pacis sunt improbarum parilitates cupiditatũ, fœdera scelerum, & pacta vitiorum. Amor mundi cum Dei amore non congruit, nec ad societatem filiorum Dei peruenit, qui se à generatione carnali non diuidit. *Ephes.4. Verè pacifici qui sint. Matt.6. Rom.8.* Qui autem semper mente cum Deo sunt soliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis,nunquam ab æterna lege dissentiunt, fideli oratione dicentes: Fiat voluntas tua,sicut in cœlo & in terra.Hi sunt pacifici,hi bene vnanimes, sanctéq; concordes,vocandi æterno nomine filij Dei,cohæredes autem Christi:quia hoc merebitur dilectio Dei & proximi,vt nullas iam aduersitates sentiat, nulla scandala pertimescat: sed finito omnium tentationum certamine,in tranquillißima Dei pace requiescat,per Dominum nostrum Iesum Christum, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum,Amen.

SERMO D. LEONIS PAPAE
de Martyribus.

QVotiescũq; fratres charißimi sanctorum martyrum solennia celebramus,ita ipsis intercedentibus expectemus à Domino consequi temporalia beneficia,vt ipsos martyres imitando accipere mereamur æterna. Ab eis enim sanctorum martyrum in veritate festiuitatum gaudia celebrantur, qui ipsorum martyrum exempla sequuntur. *Martyrum festa qui verè celebrẽt.* Solennitates enim martyrum,exhortationes sunt martyriorum, vt imitari nõ pigeat,quod celebrare delectat. Sed nos volumus gaudere cum sanctis,& tribulationem mundi nolumus sustinere cum illis. Qui enim sanctos martyres,vel in quantum potuerit,imitari noluerit,ad eorum beatitudinem nõ poterit peruenire. *2.Cor.1.* Sic enim apostolus Paulus prædicat,dicens:Si fuerimus socij passionum,

num,erimus & consolationum. Et Dominus in Euangelio: Si mundus vos odit, scitote quia me priorem vobis odio habuit. Recusat esse in corpore, qui odium mundi nō vult sustinere cum capite. Sed dicit aliquis: Et quis est, qui possit beatorum martyrum vestigia sequi? Huic ego respondeo: quia non solum martyres, sed ipsum Dominum cum ipsius adiutorio, si volumus, possumus imitari. Audi non me, sed ipsum Dominum generi humano clamantem: Discite à me quia mitis sum & humilis corde. Audi & beatum Petrum Apostolum admonentem: Christus pro nobis passus est, relinquens vobis exemplum, vt sequamini vestigia eius. Ecce Christus dicit, Discite à me: beatus Petrus dicit: Vt sequamini vestigia eius. Similiter Paulus apostolus clamat: Imitatores Dei estote, sicut filij charissimi. Quid ad hæc respondebimus fratres, vel quam excusationem habere poterimus? Si tibi aliquis dicat vt virtutes, quas fecit Dominus, debeas imitari, iusta potest esse excusatio tua, quia virtutes & miracula facere non omnibus datum est. Iustè & castè viuere, & charitatem cum omnibus custodire ex Dei adiutorio, cunctis præceptum est. Nam & ipse Dominus non dixit: Discite à me mortuos suscitare, supra aquas siccis pedibus ambulare. Non hoc dicit. Sed quid ait? Quia mitis sum & humilis corde. Et iterum: Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos, atq; orate pro persequentibus & calumniantibus vos, vt sitis filij patris vestri, qui in cœlis est, qui solem suum oriri facit super bonos & malos. Et iterum: Estote & vos perfecti, sicut & pater vester cœlestis perfectus est. Et licet sint alia multa, in quibus debeamus Dominum & beatos martyres imitari, ista tamen duo præcipua sunt, id est, vt mites simus & humiles corde, & inimicos nostros toto affectu diligamus. De diligendis inimicis fratres charissimi, nullus vnquam in veritate se poterit excusare. Potest mihi aliquis dicere, nō possum ieiunare, non possum vigilare, nunquid potest dicere, non possum diligere? Potest dicere, non possum res meas totas pauperibus erogare, & in monasterio Deo seruire, nunquid potest dicere, non possum diligere? Si dixeris, quia non possum à vino & à carnibus abstinere, credimus tibi. Si autem dixeris quod non possis in te peccātibus indulgere, omnino non credimus. Itaq; nulla nobis remanet excusatio, dum non de cellario, sed de corde istam eleemosynam iubemur implere, vt per viam vitę ad æternam patriam mereamur peruenire. Duobus enim præceptis, id est, Diliges Dominū Deum tuum, & diliges proximum, quasi duobus spiritalibus pedibus si per viam veræ charitatis volumus currere, ad cœlestem possumus patriam feliciter pertingere. Istis pedibus currebat Paulus apostolus, quando dicebat: Ego igitur sic curro, non quasi in incertum. Qui ergo dilexerit inimicos suos, illud in eo impletur, quod dixit Dominus, videlicet: Vt sitis filij patris vestri qui in cœlis est. Elige modò quod tibi placuerit. Si inimicos dilexeris, non solùm amicus, sed etiam filius Dei esse merebe-ris. Si verò inimicos amare nolueris, propitium Deum habere non poteris, quia scriptum est: Qui odit fratrem suum, homicida est. Et iterum: Qui odit fratrem suum, in tenebris est, & in tenebris ambulat, & nescit quò eat: quoniam tenebræ obcæcauerunt oculos eius. Et iterum alia scriptura est: Itinera eorum, qui iniuriam retinēt, Dominus labefacit in mortem. Nunquid hæc verba mea sunt fratres charissimi? De catholicis libris & sanctis libris proferuntur. Vt ergo ne homicidę simus, ne in tenebris remaneamus, studeamus non solùm amicos, sed etiam inimicos diligere, vt piū & misericordem Dominum possimus secundum cautionis suæ vinculum libera cōscientia conuenire. Ipse enim dixit: Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater vester cælestis peccata vestra. Si autem non dimiseritis, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra. Diligenter attendite fratres, & scitote aliud esse in Deum paccare, aliud in hominem. Quando enim in nos peccant homines, si pœnitentibus veniam non indulgemus, peccatum incurrimus. Quando aliquis in Deum peccauerit, si sine grandi districtione indulgere voluerimus, participes nos peccatis eorum efficimur. Dicit ergo Dominus: Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater vester cœlestis peccata vestra. Rogo fratres, quid dulcius dici

Ioan. 15. *1. Pet. 2.* *Ephe. 5.* *Matth. 5.* *Ibidem.* *In quibus Dominum præcipuè imitari debemus.* *1. Cor. 9.* *Matth. 5.* *1. Ioan. 3.* *1. Ioan. 2.* *Matt. 6.*

potest? In potestate nostra posuit, qualiter in die iudicij iudicemur. Non dixit, vade in orientem, quære iustitiam, nauiga vsque in occidentem, vt accipias indulgētiam. Dimitte inimico tuo, & dimittetur tibi: indulge, & indulgebitur tibi: da, & dabitur tibi. Nihil à te extra te quæritur. Ad teipsum & ad conscientiam tuam te Deus dirigit. In te enim posuit, quod requirit. Non itaque medicamenta vulneribus tuis longè habes inquirere. Peccatorum tuorum indulgentiam si vis, intus in cellario cordis tui poteris inuenire. Sed dicit aliquis: Tanta mala me inimicus meus compulit sustinere, vt eum nulla ratione possim diligere. Attendis, quid tibi fecerit homo, & non attendis, quid tu feceris Deo? Si conscientiam tuam diligenter discutis & inquiris, sine vlla compensatione maiora tu commisisti in Deum peccata, quam in te commiserit homo. Et qua fronte vis vt tibi Deus dignetur dimittere multum, cùm tu non acquiescis dimittere parum? Sed si hæc quæ suprà diximus, spiritalia medicamenta, sicut Deo propitiante consueuistis, libenter accipitis, & in armario sancto conscientiæ vestræ recondita diligentissimè custoditis, auxiliante Domino venena diaboli non timebitis, & per odium vel iracundiam aut nunquam vobis amara vulnera ingerentur, aut si fortè subrepserint, citò per charitatem pristinam reuocantur, præstante Domino nostro Iesu Christo, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

SERMO DE D. VINCENTIO *Martyre.*

Hic sermo in quodam manuscripto exemplari D. Leonem præferebat authorem, licet ab alijs D. Augustino adscribatur.

CVnctorum licèt (dilectissimi) gloriosas martyrum passiones, quos distincta regionibus loca meruerunt, vna fides faciat omnibus indiscreto honore venerabiles: propriam tamen sibi in hoc venerationis obsequio illi vendicant dignitatem, qui Ecclesiam Dei & documētis præ cæteris erexerunt, & patrocinijs adiuuerunt. Inter quos iustè beatum Leuitam Vincentium, cuius confessione & morte Christum incredulis prædicatum incunctanter agnoscimus, catholicis studijs celebramus. Qui vt fidelium deuotionem Deo studiosius commendaret, altiori charitatis flammascens affectu, morti sese tandem fideliter obtulit, quò videlicet robur fidei in solidissima petra Christo fundatum, sequacibus imitādum daretur: nec non & semen apostolicæ prædicationis per eum pluribus disseminatum, ope suæ intercessionis tutum, ac perfectæ consummationis fruge refertum in cœlestibus demum horreis conderetur. Nunc ergo ampliùs propria venerentur, quem etiam peregrina mirantur, quatenus eis se largiorem exhibeat in beneficijs, quibus se amabiliorem cognoscit in gaudijs, fiatq; in eius solennitate vberior lætitiæ ambitus, de quo fidei creuit effectus. Igitur beati Vincentij spiritus tanto virtutum munere claruit, vt sacri ministerij fultus officio, qui filium Dei Dominum nostrum secuturus esset in passione, eiusdem Christi calicem credentibus ministraret in salutē. Cuius haustu feliciter mente ebriatus, rabidi hostis atq; in Christum sæuientis insaniam interritus adijt, modestus sustinuit, securus irrisit, sciens paratus esse vt resisteret, nesciēs elatus esse quò vinceret: quia cuius amore spiritalibus armis præmunitus resistebat, eius adiutorio, quicquid pœnarum in illum furentis ira excogitabat, insuperabilis fortiter patiendo vincebat. Ideo non hunc laminæ ignitæ sartaginis, non eculei, non vngulæ ferreæque manus, non vires pauendæ cædentium, nec dolor scissorum membrorum, non foci fragor, & strepentis in patentibus visceribus salis iniectio, Daciani quiuerunt aliquatenus subdere iussioni. Sed dum in tantum eius væcordiæ timor excresceret, vt tantis passionis subactum doloribus aut vicisse aut interemisse se lætabundus extolleret, suscepta spe frustatus, vnde victor visus est apparere, inde victus compulsus est erubescere:

D. Vincentij vita & passio describitur.

quo-

quoniam quo Dei martyr duriori vrgebatur pœna, eo ampliori confeſsionis exultabat conſtantia. Vnde ipſius paſsionis vel vltima peruidere, ſeu memorari fratres euidentius placet, quatenus animaduertat ſanctitas veſtra, quò diabolus ſuum præduxerit doli miniſtrum, vel quomodo Chriſtus ſuum in finem vſque ſeruauerit famulum. Ex quo illud ſanè erat mirabile, quia quantum iſte extrinſecus multiplici pœnarum genere contritus artabatur, tantum intrinſecus exultante interiori homine dilatabatur: quantumque ille exteriùs iactantia temporalis potentiæ inflabatur, tantum interiùs deſpici ſe perpendens interiori vexatus homine præuocabatur. Contemni igitur ſe videns ſæuiebat, nec in quem iam vindictam inferret inueniebat. Videbat namque deſæuientium manus carnificum plus in eo inuenire vulneris, quàm corporis, ſolumque vigentem ſpiritum ei ſtultitiam exprobare ſuam, quo prouocabat veritatis normam. Quapropter credens quòd cauſam confuſionis auerteret, ſi perſonam quæ ſe ſpreuerat abſentaret, minusque Dacianus erubeſceret, ſi Vincentium populus non videret, iuſsit eum à publico remoueri. Sed ne ſic quidem careret ſuplicio, contuſa qua iacet teſta ſubſternitur, vt vis acuminis conciſam molem ſuperiecti corporis plus diſcinderet, atque reddita tormentis membra quæ ſecarent obuia ſuſciperent fragmenta, fallitur tamen vincendi opinione cæca crudelitas. Nam diuina bonitas dilectum ſuum amplius in confeſsione comitata infert nouam tenebris lucem, & tabernaculum ſplendidum obſcurum reddit ergaſtulum, fouebat laceros artus medica Dei manus, & venuſtiori priſtinæ ſanitatis augmento foſsi lateris damna ſupplebat. Inſolita igitur huius luminis claritate perculſi, obſtupuere cuſtodes, quin & vocem angelis hymnum Deo concinentibus, mens pallidi ianitoris expauit. Currit exanimis miniſter ad præſidem, quem grauiùs relatio nuncij quàm ictus erat percuſſura gladij: & cùm non poſſet ex magnitudine rei tacere quod viderat, tremor iudicem occupat, dolor lacerat, furor inflammat: & ne in pœnis Vincentius vincens gloriam martyrij obtineret: Citius, inquit Dacianus, producatur è carcere, ne dum inſiſtimus rebellem punire, videamur eum potius victoria coronare. Profertur itaque ex illo tetri carceris barathro, cœleſti quidem gratia pulchrior, & ſi adhuc eſſet paſſurus robuſtior. Sed vbi deſideratum ad regni vocationem tendentis nullo pœnarum vel mortis genere frangendum intelligit, iubet inuida mens lenioris ſtrati fulcra ſubſtitui, ac blandiori eum requie confoueri, ſcilicet vt ſi amoto paululùm carnifice animam quietus exhalaret, diceretur non eſſe occiſus, ſed mortuus: quaſi eum non pœna peremerit, cum quo & pœna ſimul perierit. Intereà beatum Vincentium cœleſtis aula ſuſcipit, ac beatæ felicitatis munere donat. Ad cuius ingreſſum angelici lætantur ſpiritus, omneſque ſimul conciues gratulantur ſancti. Nosq; tibi gratias agimus Domine Ieſu, quòd anima tuo digna conſortio quę pertinax tulit ſupplicium, mendax fugit obſequium: & quæ fuit contenta perſecutor quòd fureret, ſi dedignata quòd parceret. Cognito igitur ſancto eius abſceſſu, iudex inſanus, & quia Chriſtus viciſſet in Vincentio neſcius Dacianus, illius ſibi promittit cadaueris expoſitione vindictam, cuius gemit ex virtute victoriam. Feris namque & canibus decepta furoris ſuperbia abſumendum proijci mandat lictoribus, vt tali paſtu eorum impleret ventrem, quorum ipſe gerebat mentem. Sed vt diuinis excreſcentibus beneficijs maioris victoriæ Vincentio gratia conferatur, mittitur coruus auis inimica cadaueribus, expoſitas corporis dapes ſeruatura ieiuna. Hinc fratres (dilectiſsimi) *Coruus* hinc aduertite diſtincta meritorum obſequia. Elias quondam impias Achab vel *exanime* Iezabelis manus cautè declinans, in deſerto coruis miniſtrantibus paſcitur: aſſertor *Vincentij* autem veritatis Vincentius Daciani rabie peremptus, feris exponitur conſumen- *corpus tue*dus, ſed coruo famulante ſeruatur illæſus. Obtinuit ergo Elias diuino nutu cor- *tur.* uis præſtantibus quo aleretur, præſtitum eſt Vincentio obſequente quoque coruo, *3. Reg. 17.* ne comederetur. Qui vt cælitus ſe cuſtodem deſignatum oſtenderet, aduentantes reliquas aues eminus non ſegni impetu perturbabat, inter quas immanem quoque

lupum propiùs accedentem, veluti qui commiſſum theſaurum ſacrilega audacia attaminare præſumeret, pennis & alis deuerberans procul abegit. Sed ille quòd non tam ad inferendam veniſſet iniuriam, quàm ad augendam miraculi pompam, quadam ſui habitudine ſtupidus indicabat. O impudens furor, & ſtulta væſania. Coruus obſequitur, lupus veneratur, Dacianus perſequitur, nec erubeſcit velle ſe adhuc ferox perdere, quem manſuefacta beſtialis feritas ſatagebat protegere. Vnde ad occulendam martyris laudem non iam ſecretum, ſed profundum elegit, credens ſibi ad delendam eius gloriam non clauſtra fidem ſeruatura, ſed maria, quaſi non idem elementi dominus eſſet, per quem dudum ei carceris abdita cœleſti fulgore radiata micuiſſent. Datur nautis mergendum corpus in fluctibus, vt ad auxilium ſaltem æquora proficerent, cui ad vincendum Chriſti militem terra defeciſſet. Enauigatis itaque magna ex parte freti gurgitibus, proiectum inter ſorbentes vndas præpotens eſt Dei dextera conſecuta, & quæ ſpiritum intulerat in cœlum, corpus mox retulit ad ſepulchrum. Sic prædicator veritatis chariſſimi nec tormentorum vincitur pœnis, nec tenebroſi carceris ſuperatur anguſtijs: non à beſtijs dilaniatur, non profundo celatur, ſed litori redditur, præconio diffamatur, vt qui verè confeſſus fuerat nomen deitatis, veritate ſibi adeſſe experiretur diuinæ ſuffragia bonitatis. Cuius glorioſam virtute vitam ita precioſæ mortis gratia decorauit, vt quod viuendo docuit, moriendo conſtanter adſtrueret, eratq; conſequens quatenus ad eius viſionem per mortem attingeret, quem probabilis vitæ conuerſatione ſemper atteſtatus fuiſſet, ſciens quòd de contemptu præſentis vitæ gloria ſurgit beatitudinis æternæ, præſtante Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui viuit & regnat in ſecula ſeculorum. Amen.

D. LEONIS PAPAE MAXIMI HVIVS NOMINIS PRIMI, Epistolæ & Decreta.

Epistola prima scripta anno Christi 443. porrò anno 4. Pontificatus S. Leonis.

Capitulorum sequentis Epistolæ tituli.

Vt nullus Episcopus seruū alterius ad officiū clericatus promoueat. I.

Vt quicunque ad sacerdotium, vel viduarum mariti, vel habentes numerosa coniugia, promoti fuerint, ab Ecclesiasticis officis arceantur. II.

Quòd vsuras, non solùm clerici exigere nō debeant, sed nec laici. III.

Vt clericus nec suo, nec alieno nomine fœnus exerceat. IIII.

Vt, si quis sacerdotum contra interdicta fecerit, à suo submoueatur officio. V.

Leo Episcopus vrbis Romæ, vniuersis Episcopis per Campaniam, Picenum, Tusciam, & vniuersas prouincias constitutis, in Domino salutem.

VT nobis gratulationē facit ecclesiarum status, salubri dispositione compositus, ita non leui nos mœrore cōtristat, quoties aliqua contra statuta canonum Ecclesiasticamq; disciplinam præsumpta vel commissa cognoscimus: quæ si non qua debemus vigilantia resecemus, illi, qui nos speculatores esse voluit, excusare non possumus, permittentes syncerum corpus Ecclesię, quod ab omni macula purum custodire debemus, ambientium improba contagione fœdari, cùm ipsa sibi membrorum per dissimulationem compago non congruat. *Idem in epistola Damasi Papæ. Ezech. 3. & 33.*

Caput I.

ADmittuntur passim ad ordinem sacrum, quibus nulla nataliū, nulla morum dignitas suffragatur: & qui à dominis suis libertatem cōsequi minimè potuerunt, ad fastigium sacerdotij, tanquam seruilis vilitas hūc honorem iurè capiat, prouehuntur: & probari Deo posse creditur, qui domino suo necdum probare se potuit. Duplex itaque in hac parte reatus est, quòd & sacrum ministerium talis consortij vilitate polluitur, & dominorum, quantùm ad illicitæ vsurpationis temeritatem pertinet, iura soluuntur. Ab his itaque, fratres charissimi, omnes vestrę prouinciæ abstineāt sacerdotes, & non tantùm ab his, sed & ab illis etiā, qui origini, aut alicui conditioni obligati sunt, volumus temperari, nisi fortè eorum petitio aut voluntas accesserit, qui aliquid sibi in eos vendicant potestatis. Debet enim esse immunis ab alijs, qui diuinæ militiæ fuerit aggregandus, vt à castris dominicis, quibus nomen eius adscribitur, nullis necessitatis vinculis abstrahatur. *Distin. 54. Admittuntur. Ibidem.*

Caput II.

QValis verò vnicuique natalium honestas & morum esse debeat, qui sacri altaris ministerio est sociandus, & Apostolo nos docente, & diuina præceptione didicimus, & canonum regulis, à quibus plerosq; fratrum declinasse & penitùs deuiasse reperimus, admonemur. Nã constat ad sacerdotiũ peruenisse viduarum maritos, quosdã etiam, quibus fuerint numerosa coiugia, & ad omnem licẽtiam vita liberior, ad sacrum ordinem passim patefactis aditibus fuisse permissos, cõtra illam beati Apostoli vocem, qua talibus exclamat, dicens: Vnius vxoris virum. Et contra illud antiquæ legis præceptum, quo dicitur & cauetur: Sacerdos virginem vxorẽ accipiat, non viduam, non repudiatam. Hos ergo, quicunq; tales admissi sunt, ab Ecclesiasticis officijs, & à sacerdotali nomine, Apostolicæ sedis authoritate iubemus arceri, (Nec hoc enim sibi potuerũt pro arbitrio vendicare, cuius capaces, per hoc quod illis obstiterat, non fuerunt,) huius discussionis curam nobis specialiter vendicantes, vt, si qua forsitan de his commissa sunt, corrigantur, ne liceat vltrà cõmitti, & ne qua excusatio de ignoratione nascatur, quanquã ignorare nunquã licuerit sacerdotem, quod canonum fuerit regulis definitum. Hæc ergo ad prouincias vestras, per Innocentium, Legitimum & Segetium fratres & coepiscopos nostros scripta direximus, vt quæ malè pullulasse noscuntur, radicitùs euellantur, & messem dominicam zizania nulla corrumpãt. Ita enim fructum vberem, quæ sunt syncera, præstabunt, si ea, quæ natam segetem enecare consueuerunt, diligentiùs amputentur.

1. Tim. 3. Leuit. 21.

Ibidem.

Caput III.

14 q. 4. Nec hoc prætereun.

NEc hoc quoque prætereundum esse duximus, quosdam lucri turpis cupiditate captos, vsurariam exercere pecuniam, & fœnore velle ditescere. Quod nos, non dicam in eos, qui sunt in clericali officio constituti, sed & in laicos cadere, qui Christianos se dici cupiunt, condolemus. Quod vindicari acriùs in eos, qui fuerint cõfutati, decernimus, vt omnis peccandi opportunitas adimatur.

Caput IIII.

Di. 46. Sicut nõ suo.

ILlud etiam duximus præmonendum, & sicut non suo, ita nec alieno nomine, aliquis clericorum exercere fœnus attentet. Indecens enim est, crimen suum commodis alienis impendere. Fœnus autem hoc solum aspicere & exercere debemus, vt quod hic misericorditer tribuimus, ab eo Domino, qui multipliciter & in perpetuum mansura retribuet, recipere valeamus.

Caput V.

HOc itaque admonitio nostra denunciat, quòd, si quis fratrum contra hæc constituta venerit, vel venire tentauerit, & prohibita fuerit ausus admittere, à suo se nouerit officio submouendũ, nec eum communionis nostræ futurum esse consortem, qui socius esse noluit disciplinæ. Nequid verò sit, quod prætermissum à nobis fortè credatur, omnia decretalia constituta, tam beatę recordationis Innocentij, quàm omnium decessorum nostrorum, quæ de Ecclesiasticis ordinibus, & canonum promulgata sunt disciplinis, ita vestram dilectionem custodire debere mandamus, vt si quis * illa contempserit, veniam sibi deinceps nouerit denegari.

Dist. 19. Si Ro. pont. §. Quibus ad hæc.

** in illa cõmiserit*

Data sexto Idus Octobris, Maximo II. & Paterno viris clarissimis consulibus.

Epistola

Epiſtola ſecunda eiuſdem ad Epiſcopos per Italiam, Quòd plurimi Manichæorum vigilantia ipſius papæ Leonis in vrbe Roma detecti ſunt.

Leo Epiſcopus vrbis Romanæ, omnibus Epiſcopis per Italiam conſtitutis.

IN conſortium vos noſtræ ſolicitudinis, dilectiſsimi fratres, aduocamus, vt vigilantia paſtorali, ne quid diabolicæ licere poſsit aſtutiæ, commiſsis vobis gregibus diligentiùs cõſulatis, ne is, qui Domini miſericordia reuelante per noſtram curam à noſtris ouibus morbus abigitur, necdũ vobis præmonitis, & adhuc quid agatur ignaris, per veſtras ſe diſpergat eccleſias, & ſuarum furtim cuniculos inueniat latebrarum, ne quod à nobis in vrbe extinguitur, tenebroſis apud vos radicibus ſeminetur. Plurimos impietatis Manichææ ſequaces & doctores in vrbe inueſtigatio noſtra reperit, vigilantia diuulgauit, authoritas & cẽſura coërcuit: quos potuimus emendare, correximus, & vt damnarent Manichæũ cum prędicationibus & diſciplinis ſuis, publica in Eccleſia profeſsione, & manus ſuæ ſubſcriptione cõpulimus, & ita de voragine impietatis ſuæ confeſſos, pœnitentiam concedendo, leuauimus. Aliquanti verò, qui ita ſe demerſerunt, vt nullum his exiliantis poſſet remediũ ſubuenire, ſubditi legibus, ſecundùm Chriſtianorũ principum, cõſtituta, ne ſanctũ gregem ſua contagione polluerent, per publicos iudices perpetuo ſunt exilio relegati. Et omnia, quæ tam in ſcripturis, quàm in occultis traditionibus ſuis habẽt prophana vel turpia, vt noſſet populus, quid refugeret aut vitaret, oculis Chriſtianæ plebis certa manifeſtatione probauimus: adeò vt ipſe, qui eorum dicebatur Epiſcopus, à nobis tentus, proderet flagitioſa in ſuis myſticis quæ * teneret, ſicut geſtorum vos ſeries poteſt edocere. Ad inſtructionem enim veſtram etiam ipſa direximus: quibus lectis: omnia quæ à nobis deprehenſa ſunt, noſſe poteritis. Et quia aliquãtos de his, quos ne abſoluerentur, arctior reatus inuoluerat, cognouimus fugiſſe, hanc ad dilectionem veſtram epiſtolam miſimus per acolythũ noſtrum, vt effecta certior ſanctitas veſtra, ſolicitiùs agere dignetur & cautiùs, necubi Manichęæ peruerſitatis homines plebes veſtras facultatem lædendi, & huius ſacrilegij poſsint inuenire doctores. Aliter enim nobis commiſſos regere non poſſumus, niſi eos, qui ſunt perditores & perditi, zelo fidei dominicæ perſequamur, & à ſanis mentibus, ne peſtis hæc latiùs diuulgetur, ſeueritate qua poſſumus, abſcindamus. Vnde hortor dilectionẽ veſtram, obtector, & moneo, vt qua debetis & poteſtis ſolicitudine vigiletis ad inueſtigandos eos, necubi occultandi ſe reperiant facultatem. Vt enim habebit à Deo ingens renumerationis præmium, qui diligentiùs, quod ad ſalutem commiſſæ ſibi plebis proficiat, fuerit executus, ita ante tribunal Domini de reatu negligentiæ ſe non poterit excuſare, quicunque plebem ſuam, cõtra ſacrilegæ perſuaſionis authores, noluerit cuſtodire. Data tertio Calendas Februarij, Theodoſio XVIII. & Albino viris clariſsimis conſulibus.

Anno Chriſti 444. pontificatûs ſancti Leonis 5. ſcripta eſt hæc epiſtola.

* *tenerẽt,*

*Epiſtola tertia eiuſdem ad * Iulianum Epiſcopum Aquileienſem, quòd omnis cuiuſlibet ordinis clericus, qui catholicam deſerens, hæreticæ communioni ſe miſcuerit, & ad Eccleſiam conuerſus fuerit, in eo gradu, quo erat, ſine promotione remaneat.* * *Ianuariũ*

Leo Epiſcopus vrbis Romæ * Iuliano Aquileienſi Epiſcopo * *Ianuario.*

Anno Christi 447. pontificatus sancti Leonis 8. scripta est hæc epistola.

LEctis fraternitatis tuæ literis, vigorem fidei tuæ, quem olim noueramus, agnouimus, congratulantes tibi, quòd ad custodiam gregem Christi, pastoralem curam vigilanter exequeris, ne lupi, qui sub specie ouium subintrarunt, bestiali sæuitia simplices quosq; dilacerēt, & non solùm ipsi nulla correctione proficiant, sed etiã ea, quæ sunt sana, corrumpant. Quod ne viperea possit obtinere fallacia, dilectionem tuam duximus commonendam, insinuantes ad animæ periculum pertinere, si quisquam de his, qui à nobis in hæreticorum atq; schismaticorum sectam delapsus est, & se vtcunque hæreticæ communionis contagione macularit, resipiscens, in cõmunione catholica sine professione legitimæ satisfactionis habeatur. Saluberrimũ enim & spiritualis medicinæ vtilitate plenissimum est, vt siue presbyteri, siue diaconi siue subdiaconi, aut cuiuslibet ordinis clerici, qui se correctos videri volunt, atq; ad catholicam fidem, quam iampridem amiserāt, rursum reuerti ambiunt, priùs errorem suum, & ipsos erroris authores, damnari à se, sine ambiguitate fateantur, vt sensibus prauis etiam peremptis, nulla sperandi supersit occasio, ne vllum membrũ talium possit societate violari, quum per omnia illis professio propria cœperit obuiare. Circa quos etiam illam canonum constitutionem præcipimus custodiri, vt in magno habeant beneficio, si adempta sibi omni spe promotionis, in quo inueniuntur ordine, stabilitate perpetua permaneant, si tamen iteratæ tinctionis sacrilegio non fuerint maculati. Non leuem enim apud Deum noxam incurrit, qui de talibus ad sacros ordines promouendum aliquem iudicârit. Quòd si cùm grandi examinatione promotio conceditur inculpatis, multo magis non debet licere suspectis. Proinde dilectio tua, cuius deuotione gaudemus, iungat curam suam dispositionibus nostris, & det operam, vt circũspectè atque velociter impleantur, quæ ad totius Ecclesiæ incolumitatem & laudabiliter suggesta sunt, & salubriter ordinata. Non autem dubitet dilectio tua, nos, si (quod non arbitramur) neglecta fuerint, quæ pro custodia canonum, & pro fidei integritate decernimus, vehementiùs commouendos: quia inferiorum ordinum culpæ ad nullos magis referendæ sunt, quàm ad desides negligentesq; rectores, qui multam sæpe nutriunt pestilentiam, dum necessariam dissimulant adhibere medicinam. Data pridie Calendas Iulij, Alypio & Ardabuce viris clarissimis consulibus.

Matt. 7. 1. q. 1. Si quis hæreticæ. 1. q. 7. Saluberrimũ. 1. q. 1. Omnis cuiuslibet Et cap. Si quis hæretic. Et in dec. Iuonis lib. 3.

Distin. 86. Inferiorũ culpæ.

Epistola quarta eiusdem ad vniuersos Episcopos per Siciliam constitutos.

Capitum sequentis Epistolæ tituli.

Quòd prohibeatur in die Epiphaniæ baptismum celebrari. I.

Quòd cuncta nobis per ordinem rerũ, incarnationem Domini nostri salutis sacramēta digesta sunt. II.

Quòd in baptismo mors proueniat interfectione peccati, & sepulturã triduanã imitetur trina dimersio, & ab aquis eleuatio sit velut resurrectio de sepulchro. III.

Quòd beatus apostolus Petrus in die Pentecostes virorum tria millia baptizauerit. IIII.

Quòd hæc duo tempora, id est, Pascha & Pentecoste, à Romanis pontificibus ad baptizandum præfixa sint. V.

Quòd omni tempore hi, qui necessitate mortis vrgentur, id est, ægritudinis, obsidionis, persecutionis, naufragij, debeāt baptizari. VI.

Vt de Sicilia terni semper annis singulis, de Episcopis ad diem tertiũ Calendarum Octobrium, Romã sociandi synodo indissimulanter occurrant. VII.

Leo

Leo Episcopus, vniuersis Episcopis per Siciliam constitutis.

Diuinis præceptis & Apostolicis monitis incitamur, vt pro omnium ecclesiarum statu, impigro vigilemus affectu, ac si quid vsquàm reprehensioni inueniatur obnoxium, celeri sollicitudine, aut ab ignorantiæ imperitia, aut à præsumptionis vsurpatione reuocemus. Monéte enim dominicæ vocis imperio, quo beatissimus apostolus Petrus trina repetitione mysticæ sanctionis imbuitur, vt Christi oues, qui Christum diligit, pascat: ipsius sedis, cui per abundantiam diuinæ gratiæ præsumus, reuerentia cohortamur, vt periculum desidiæ, quantùm possumus, declinemus: ne professio summi apostoli, qua se amatorem Domini esse testatus est, vana inueniatur in nobis: quia negligenter pascens toties commendatum dominicum gregem, conuincitur summum non amare pastorem.

Anno Christi 447. pontificatus S. Leonis 8. scripta est hæc epistola.
25.q.1. Diuinis præceptis.
Ioan.22.

Caput I.

Qvum ergo mihi, de charitatis vestræ actibus, fraterna affectione sollicito, certis indicijs innotuerit, vos in eo, quod inter sacramenta Ecclesiæ principale est, ab Apostolicæ institutionis consuetudine discrepare, ita vt baptismi sacramentum numerosiùs in die Epiphaniæ, quàm Paschali tempore celebrètis: miror vos, vel præcessores vestros, tam irrationabilem nouitatem vsurpare potuisse, vt confuso temporis vtriusque mysterio, nullam esse differentiam crederetis inter diem, quo adoratus est Christus à Magis, & diem quo resurrexit à mortuis. Quam culpam nullo modo potuissetis incidere, si vnde consecrationem honoris accepistis, inde legem totius obseruantiæ sumeretis: & beati Petri Apostoli sedes, quæ vobis sacerdotalis mater est dignitatis, esset ecclesiasticæ magistra rationis. A cuius vos regulis recessisse minore posset æquanimitate tolerari, si aliqua commonitionis nostræ increpatio præcessisset. Nunc autem quia non desperatur correctio, mansuetudo seruanda est. Et licet vix ferenda sit in sacerdotibus excusatio, quæ prætendat inscitiam, malumus tamen & censuram necessariam temperare, & ratione vos apertissimæ veritatis instruere.

Caput II.

Semper quidem in æterno consilio Dei mansit humani generis incommutabiliter præordinata reparatio, sed ordo rerum, per Iesum Christum Dominum nostrum temporaliter gerendarum, in incarnatione verbi sumpsit exordium. Vnde aliud tempus est, quo annũciante angelo, beata virgo Maria fœcundandam se per spiritum sanctũ credidit, & concepit: aliud, quo salua integritate virginea, puer editus exultante gaudio cælestium ministrorum pastoribus indicatur: aliud, quo infans circunciditur: aliud, quo hostia pro eo legalis offertur: aliud, quo tres Magi, claritate noui syderis incitati, in Bethleem ab Oriente perueniunt, & adoratum paruulum mystica munerũ oblatione venerantur. Nec ijdem sunt dies, quibus impio Herodi, ordinata diuinitùs in Aegyptum translatione, subtractus est, vel quibus ab Aegypto in Galilæam, persequutore mortuo, reuocatus est. Inter has autem dispensationum varietates, accedunt augmenta corporea, crescit Dominus (sicut Euangelista testatur) profectibus ætatis & gratiæ. Per dies Paschæ in templum Hierusalem cum parentibus venit, & quum abesset à societate redeuntium, sedens cum senioribus, & inter admirãtes magistros disputans inuenitur: rationeḿq; remansionis suæ reddens. Quid est, inquit, quòd me quærebatis? nesciebatis, quòd in his, quæ patris mei sunt, oportet me esse? significans, eius se esse filium, cuius esset & teplũ.

Luc.1.
Luc.2.
Matt.2.
Luc.2.

Iam

Iam verò quum in annis maioribus apertiùs declarandus, baptiſmum præcurſoris ſui Ioannis expetijt, quid deitatis eius remanſit ambiguum, quando baptizato Domino Ieſu, ſpiritus ſanctus in columbæ ſpecie ſuper eum deſcendit, & manſit, audita de cælis patris voce, dicẽtis: Tu es filius meus dilectus, in te benè complacui? Quæ omnia ideò, quanta potuimus breuitate, perſtrinximus, vt notum ſit dilectioni veſtræ, vniuerſos dies Chriſti innumeris conſecratos fuiſſe virtutibus, & in cũctis eius actionibus ſacramentorum myſteria coruſcaſſe: ſed aliter quæque ſignis denunciari, aliter rebus impleri: nec quæcunque numerantur in operibus ſaluatoris, ad tempus pertinere baptiſmatis. Nam ſi etiam illa, quæ poſt beati Ioannis lauacrum à Domino geſta cognouimus, ſub indiſcreto honore colamus, omnia tempora cõtinuatis erunt deputanda feſtis, quia omnia ſunt plena miraculis. Verùm quia ſpiritus ſapientiæ & intellectus ita apoſtolos & totius Eccleſiæ erudiuit magiſtros, vt in Chriſtiana obſeruantia nihil inordinatum, nihil pateretur eſſe confuſum, diſcernendæ ſunt cauſæ ſolennitatum, & in omnibus inſtitutis patrum principumq; noſtrorum rationabilis ſeruanda diſtinctio, quia non aliter vnus grex, & vnus paſtor ſumus, niſi quẽmadmodùm Apoſtolus docet, Idipſum dicamus omnes: Simus autem perfecti in eodem ſenſu, & in eadem ſententia.

Matt. 3. *Luc. 3.* *1. Cor. 1.*

Caput III.

QVamuis ergo & illa quę ad humilitatem, & illa quę ad gloriam pertinent Chriſti, in vnam concurrant eandemq; perſonam, totumq; quicquid in illo & virtutis diuinæ eſt, & infirmitatis humanæ, ad noſtræ reparationis tendat effectum, propriè tamen in morte crucifixi, & in reſurrectione ex mortuis, potentia baptiſmatis nouam creaturam condit ex veteri, vt in renaſcentibus & mors Chriſti operetur, & vita, dicente beato apoſtolo Paulo: An ignoratis, quicunque baptizati ſumus in Chriſto Ieſu, in morte ipſius baptizati ſumus? Conſepulti enim ſumus cum illo per baptiſmum in mortem, vt quomodò ſurrexit Chriſtus à mortuis per gloriam patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus. Si enim complantati facti ſumus ſimilitudinibus mortis eius, ſimul & reſurrectionis erimus. Et cætera, quo latiùs magiſter gentium, ad commendandum ſacramentum baptiſmatis diſputauit, vt appareret ex huius doctrinæ ſpiritu regenerandis filijs hominũ, & in Dei filios adoptandis, illum diem eſſe & illud tempus electum, in quo per ſimilitudinem formamque myſterij, ea quæ geruntur in membris, his, quæ in ipſo ſunt capite geſta, congruerẽt, dum in baptiſmatis regula, & mors interuenit interfectione peccati, & ſepulturam triduanam imitatur trina demerſio, & ab aquis eleuatio, reſurgentis inſtar eſt de ſepulchro. Ipſa igitur operis qualitas docet, celebrandæ generaliter gratiæ eum eſſe legitimum diem, in quo orta eſt & virtus muneris, & ſpecies actionis. Ad cuius rei confirmationem plurimùm valet, quòd ipſe Dominus Ieſus Chriſtus, poſteaquàm reſurrexit à mortuis, diſcipulis ſuis, in quibus omnes eccleſiarum præſules docebantur, & formam & poteſtatem tradidit baptizandi, dicens: Euntes ergo nunc, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris, & filij, & ſpiritus ſancti. De quo vtique eos etiam ante paſſionem potuiſſet inſtruere, niſi propriè voluiſſet intelligi, regenerationis gratiam ex ſua reſurrectione cœpiſſe. Additur ſanè huic obſeruantiæ etiam Pentecoſtes ex aduentu ſpiritus ſancti ſacra ſolennitas, quæ de Paſchalis feſti pendet articulo. Et cùm ad alios dies alia feſta pertineant, hæc ſemper ad eum diem, qui reſurrectione Domini eſt inſignis, occurrit, porrigens quodammodò auxiliantis gratiæ manum & eos, quos à die Paſchæ aut moleſtia infirmitatis, aut longinquitas itineris, aut nauigationis difficultas intercluſit, inuitans, vt quibuſlibet neceſsitatibus impeditis, deſiderij ſui effectum dono ſpiritus ſancti conſequantur. Ipſe enim vnigenitus Dei in fide credentium, & in virtute operum nullam inter ſe & ſpiritum ſanctum voluit eſſe diſtantiam, quia nulla eſt diuerſitas in natura, dicẽs:

De conſ. di. 4. Proprie in morte. *Rom. 6.* *Matt. 28.*

Ego

Ego rogabo patrem,& alium paracletum dabit vobis, vt vobiſcum ſit in æternum, *Ioan. 14.*
ſpiritum veritatis. Et iterùm: Paracletus autem ſpiritus ſanctus, quem mittet pater *Ibidem.*
in nomine meo,ille vos docebit omnia,& ſuggeret vniuerſa, quæcunque dixit vo- *Ioan. 16.*
bis.Et iterùm: Cùm venerit ille ſpiritus veritatis, ille diriget vos in omnem veritatẽ.
Cum itaq, veritas Chriſtus ſit,& ſpiritus veritatis,ſpiritus ſanctus nomẽq; paracleti vtriq; ſit proprium,non diſsimile eſt feſtum,vbi vnum eſt ſacramentum.

Caput IIII.

HOc autem nos,non ex noſtra perſuaſione defendere,ſed ex apoſto- *De conſ. di.*
lica authoritate ſeruare, ſatis idoneo probamus exemplo, ſequen- *4. Propriè*
tes B. apoſtolum Petrum, qui in ipſo die, quo omnem credentium *in morte.*
numerum promiſſus ſpiritus ſancti repleuit aduentus, trium millium populum, ſua prædicatione conuerſum, lauacro baptiſmatis conſecrauit.Quod ſancta ſcriptura,quæ apoſtolorum actus continet, ſicut hiſtoria docet, dicens: His auditis compuncti ſunt corde,& dixerunt ad Petrum,& ad reliquos apoſtolos: Quid faciemus viri fratres? Petrus verò ad illos: *Actor. 2.*
Pœnitentiam (inquit) agite, & baptizetur vnuſquiſque veſtrum in nomine Ieſu Chriſti in remiſsionem peccatorum veſtrorum,& accipietis donum ſpiritus ſancti. Vobis enim repromiſsio eſt & filijs veſtris,& omnibus qui longè ſunt,quoſcunque aduocauerit Dominus Deus noſter. Alijs etiam verbis pluribus teſtificatus, exhortabatur eos,dicens: Saluamini à generatione iſta praua. Qui ergo receperũt ſermonem eius,baptizati ſunt,& appoſitæ ſunt in illa die animæ circiter tria millia.

Caput V.

VNde quia manifeſtiſsimè patet baptizandis in Eccleſia electis, hæc duo *De conſ. di.*
tempora (de quibus loquuti ſumus) eſſe legitima, dilectionem veſtram *4. Duo tẽ-*
monemus,vt nullos alios dies huic obſeruantiæ miſceatis. *pora.*

Caput VI.

QVia etſi ſunt alia quoque feſta,quibus multa in honorem Dei reuerentia debeatur,principalis tamen & maximi ſacramenti cuſtodienda nobis eſt * myſticæ rationis exceptio,non interdicta licentia, ** myſtica*
qua in baptiſmo tribuendo quolibet tempore periclitantibus ſub- *& rationa*
uenitur.Ita enim ad has duas feſtiuitates connexas ſibimet atq; co- *bilis.*
gnatas,incolumium & in pacis ſecuritate degentiũ,libera vota differimus, vt in mortis periculo, in obſidionis diſcrimine, in perſequutionis anguſtijs,in timore naufragij,nullo tempore, hoc veræ ſalutis ſingulare præſidium cuiquam denegemus.Si quis autem Epiphaniæ feſtiuitatem,quæ in ſuo ordine, debito *De conſ. di.*
honore veneranda eſt,ob hoc exiſtimat priuilegium habere baptiſmatis, quia hoc *4. Si quis*
quidam putant,quòd in eadem die Dominus ad baptiſmum ſancti Ioannis acceſſe- *neceßit.*
rit,ſciat illius baptiſmi aliam gratiam, aliam fuiſſe rationem: nec ad eandem perti- *Ibid. Si*
nuiſſe virtutem,qua per ſpiritum ſanctum renaſcuntur,de quibus dicitur: Qui non *quis autem*
ex ſanguinibus,neq; ex voluntate carnis,neq; ex voluntate viri,ſed ex Deo nati ſunt. *Epi. & in*
Dominus enim nullius indigens remiſsione peccati,nec quærens remediũ renaſcẽ- *dec. Iuo.*
di,ſic voluit baptizari,quomodò voluit circuncidi, hoſtiamq; pro ſe emundationis *parte 1.*
offerri,vt qui factus erat ex muliere,(ſicut Apoſtolus ait) fieret & ſub lege,quam nõ *cap. 47.*
venerat ſoluere,ſed adimplere, & implendo finire, ſicut beatus Apoſtolus prædi- *Galat. 4.*
cat, dicens: Finis autem legis Chriſtus ad iuſtitiam omni credenti. Baptiſmi au- *Matt. 5.*
tem ſui in ſe condidit ſacramentum, quia in omnibus primatum tenens, ſe docuit *Rom. 10.*

eſſe

Ioan. 19. esse principium. Et tunc regenerationis potentiam sanxit, quando de latere ipsius *Ioan. 1.* profluxerunt sanguis redemptionis & aqua baptismatis. Sicut ergo vetus testamentum noui testificatio fuit, & lex per Mosen data est, gratia autẽ & veritas per Iesum Christum facta est: sicut diuersa sacrificia vnam hostiam præformarunt, & multorum agnorum occisio illius immolatione finita est, de quo dicitur: Ecce aguus Dei, *Ioan. 3. Matt. 3. Luc. 3.* ecce qui tollit peccata mundi: sic Ioannes, non Christus, sed Christi præuius, non sponsus, sed sponsi amicus fuit adeò fidelis, & non sua quęrens, sed quę Iesu Christi, vt se profiteretur ad soluenda calciamenta pedum eius indignũ: quoniam ipse quidem baptizaret in aqua in pœnitentiam, ille autem baptizaturus esset in spiritu sancto & igni, qui duplici potestate & vitam redderet, & peccata consumeret. His itaque, fratres charissimi talibus ac tantis existentibus documentis, quibus omni ambiguitate submota, euidenter agnoscitis, in baptizandis electis, qui secundùm apostolicam regulam, & exorcismis scrutandi, & ieiunijs sanctificandi, & frequentibus sunt prædicationibus imbuendi, duo tãtùm tempora, id est, Pascha & Pentecosten, esse seruanda. Hoc vestræ indicimus charitati, vt ab apostolicis institutis nullo vlteriùs recedatis excessu. Quia inultum post hæc esse non poterit, si quisquam apostolicas regulas in aliquo crediderit negligendas.

In de. Iuo. parte 1. cap. 59. De cons. di. 4. Duo tempora.

Caput VII.

Nice. con. ca. 5.

QVare illud primitùs pro custodia concordissimæ vnitatis exegimus, vt quia saluberrimè à sanctis patribus constitutum est, binos in annis singulis Episcoporum debere esse conuentus, terni semper ex vobis ad diem tertium Calendarum Octobrium Romam, fraterno concilio sociandi, indissimulanter concurrant: quod vtique laboriosum non est, si vicissim inter vos hæc consuetudo seruetur. Quoniam, adiuuante gratia Dei, faciliùs poterit prouideri, vt in ecclesijs Christi nulla scandala, nulli nascantur errores, cùm coram beatissimo apostolo Petro id semper in commune tractatum fuerit, vt omnia instituta canonumq; decreta apud omnes Domini sacerdotes inuiolata permaneant. Hæc autem, quæ inspirante Domino, vobis insinuanda credidimus, per fratres & coepiscopos nostros * Bachillum atq; Paschasinum, ad vestram volumus notitiam peruenire. Quibus referẽtibus cognoscamus, quàm reuerenter à vobis Apostolicæ sedis statuta seruentur. Data xij. Cal. Nouemb. Alypio & Ardabure viris clarissimis consulibus.

** Vacillum*

Epistola quinta eiusdem ad Dorum Beneuentanum Episcopum.

Dilectissimo fratri Doro Leo Episcopus.

Anno Christi 448. pontificatus S. Leonis 9. fuit scripta hæc epistola.

IVdicium, quod de te sperabamus, dolemus esse frustatum, quando ea te commisisse perspicimus, quæ omnem ecclesiasticæ sanctionis regulam culpabili nouitate fœdarent, cùm plenissimè noueris, quanta solicitudine per omnes Domini Ecclesias paternorum velimus canonum præcepta seruari, & hanc maximè curam ad sacerdotes vniuersarum plebium pertinere, vt sanctarum constitutionum regulæ nullis corrumpantur excessibus. Vnde miramur te, quem authoritatum Apostolicæ sedis obseruantissimum esse conuenerat, tam negligenter, ac potiùs insolententer egisse, vt traditarum tibi legum non custos, sed transgressor existeres. Libello etenim Pauli presbyteri tui, qui in subditis habetur, cognouimus, apud te nouo ambitu, fœdoq; colludio presbyterij ordinem fuisse turbatum, ita vt vnius

festina

festina & immatura prouectio, quædam eorum deiectio facta sit, quorum honorē ætas commendabat, & nulla culpa minuebat. Quòd si ambientis intentio, aut imperita fauentium studia id, quod nunquam habuit consuetudo, poscebant, vt incipiens emeritis & nouellus præferretur antiquis: tuæ fuerat industriæ atque doctrinæ, vt iniustè petentium desideria rationabili authoritate cohiberes, ne quem in sacerdotali properè prouehebas honore, ad iniuriam eorum, quibus sociebatur inciperet, minorque se fieret, dum in illo non humilitatis virtus, sed elationis vitium roboraretur. Neque enim ignorabas dixisse Dominum, quòd qui se humiliat, exaltabitur: qui verò se exaltat, humiliabitur. *Luc. 14. 18.* Vos autem quæritis de pusillo crescere, & de honore maiores esse. Vtrunque enim inordinatum, vtrunque præposterum est, & omnis laborum fructus aufertur, omnis meritorum mensura vacuatur, si tantum quis adsequiur dignitatis, quantum adulationis obtinuit, vt cupiditas eminendi non solùm superbientem minuat, sed etiam conniuentem. Si verò (vt adseritur) primi secundique presbyteri, circa Epicarpium sibimet præponendum, tam huic adsentatio fauit, vt illum cum sui dedecore poscerent honorari: nec hoc quidem illis, proprio se iudicio deijcientibus, tribui debuit, quod volebant, cui tam miseræ voluntati te dignius fuerat obuiare, quàm cedere. Deformis autem & ignaua subiectio benè sibi conscijs, & non irritam facientibus gratiam Dei, præiudicare non potuit, vt primatus suos quocunque commercio in alterutrum transferentes, subsequentium suorum minuerent dignitatem, * & quem vltimum sibi anteposuerant, cæteris præmineret. **sed qui vltimùm sibi antepofuerunt, hi tantùm cæteris non præmineant.* Prædicti igitur presbyteri, qui indignos se honoris sui ordine sunt professi, licet priuari etiam sacerdotio mererentur, tamē vt eis pro Apostolicæ sedis pietate parcatur, vltimi inter omnes Ecclesiæ presbyteros habeantur. Et vt iudicij sui sententiam ferant, inferiores etiam illo erunt, quem propria sententia sibimet prætulere, cæteris omnibus presbyteris in eo ordine permanentibus, quem vnicuique ordinationis suæ tempus adscripsit. Nec quisquam, præter prædictos duos, imminutæ dignitatis patiatur iniuriam, sed in eorum statum tantummodò hoc recurrat opprobrium, qui nouello, & immaturè ordinato, inferiores fieri delegerūt, vt illam Euangelicā sententiam ad se sentiant pertinere, qua dicitur: *Matt. 7. Marc. 4.* Quo iudicio iudicaueritis, iudicabitur de vobis: & qua mensura mensi fueritis, eadem remetietur vobis. Paulus verò presbyter ordinem suū, de quo laudabili firmitate non cessit, obtineat. Nec vlteriùs aliquid in cuiusquam præsumatur iniuriam, ita vt dilectio tua, quam non immeritò tota facti huius pulsat inuidia, hoc saltem remedio curare se properet, vt sine dissimulatione hæc, quæ decernimus, tradantur effectui, ne si iteratò ad nos imploratio iusta confugerit, necesse sit seueriùs commoueri, quum his, quæ malè sunt facta, correctis malimus redintegrare disciplinam, quàm augere vindictam. Exequutionem verò præceptionum nostrarum fratri & coepiscopo nostro Iulio commisisse nos noueris, vt omnia illi quēadmodùm constituimus, roborentur. Data * Idus Martij, Posthumiano viro clarissimo consule. ** viij. Idus*

Epistola eiusdem sexta ad Eutychen Constantinopolitanum Abbatem.

Dilectissimo filio Eutycheti presbytero, Leo Episcopus.

Anno Christi 448. S. Leonis pontificatus 9. scripta est hæc epistola.

AD notitiam nostram tuæ dilectionis * epistola retulisti, quòd Nestoriana hæresis quorundam rursus studijs pullularet. Solicitudinē tuam ex hac parte nobis placuisse rescripsimus, quoniam index animi tui est sermo, quem sumpsimus. Vnde nō ambigimus authorem catholicæ fidei Dominum tibi in omnibus adfuturum. Nos autem cùm pleniùs, quorum hoc * improbitate fiat, potuerimus agnosce- ** literis.*

prauitate vel importunitate.

re, necesse est, auxiliante Domino prouidere, quatenùs nefandum virus dudumque damnatum, radicitùs posit extingui. Deus te custodiat incolumem dilectisime fili. Datum Calend. Iunij, Posthumiano & Zenone viris charisimis consulibus.

Epistola septima eiusdem ad Theodosium Augustum.

Leo Episcopus Theodosio Augusto.

Anno Christi 449. pontificatus S. Leonis 10. fuit scripta hæc epistola, & aliquot sequentes.

QVantum præsidij Dominus Ecclesiæ suæ in fide vestræ clemētiæ præpararit, his etiam literis, quas ad me misistis, ostenditur, vt vobis non solùm regium, sed etiam sacerdotalem animum inesse gaudeamus. Siquidem præter imperiales & publicas curas, pijsimam solicitudinem Christianæ religionis habetis, ne scilicet in populo Dei, aut schismata, aut hęreses, aut vlla scandala conualescant: quia tunc est optimus regni vestri status, quando sempiternæ & incommutabili Trinitati vnius deitatis confesione seruitur. Quid autem in Constantinopolitana Ecclesia perturbationis acciderit, quod ita fratrem & coepiscopū nostrum Flauianum potuerit cōmouere, vt Eutychen presbyterū communione priuaret, nondum potuimus euidenter cognoscere. Quanuìs enim prædictus presbyter ad sedem Apostolicam per libellum doloris sui querimoniam miserit, breuiter tamen aliqua prælibauit, adserens se. Nicenæ synodi cōstituta seruantē frustrà in fidei diuersitate culpatum. Eusebij aūt Episcopi accusatoris eius libellus, cuius exemplaria ad nos prædictus presbyter misit, de obiectionis euidentia nihil habebat. Sed cùm presbytero hæreseos crimen intenderet, quem tamen in eo sensum arguerit, non euidenter expresit, quanuìs & ipse Episcopus Nicenæ synodi profiteatur in hac re se esse decretis, propter quod non habuimus, vnde aliquid disceremus. Et quia causæ meritum, fidei ratio, & laudabilis solicitudo vestræ pietatis exegit, necesse est, iam locum subreptionibus non patêre, sed priùs, de quibus eum æstimat arguendum, instrui nos oportet, vt posit de benè cognitis congruè iudicari. Ad prædictum autē Episcopū dedi literas, quibus mihi displicere cognosceret, quòd ea quæ in tanta causa gesta fuerant, etiam nimio silentio reticeret, cùm studere debuerit primitùs nobis cuncta reserare. Quem credimus vel post admonitionem omnia ad nostram notitiam relaturum, vt in lucem ductis his, quæ adhuc videntur occulta, id quod euangelicæ & apostolicæ doctrinæ cōuenit, iudicetur. Data ad Calendas Martias, Asterio & Protogene viris clarisimis consulibus.

Epistola eiusdem octaua ad Flauianum Constantinopolitanum Episcopum, vbi quærit, cur Eutyches à communione Ecclesiæ fuerit separatus.

Dilectisimo fratri Flauiano Episcopo, Leo Episcopus.

**sancta & laudabili fide.*

CVm Christianisimus & clementisimus Imperator * sanctæ & laudabilis fidei, pro Ecclesiæ catholicæ pace solicitus, ad nos scripta transmiserit de his, qui apud vos perturbationis strepitum mouerant, miramur fraternitatē tuam, quicquid illud scandili fuerit, nobis silere potuisse, non potiùs procurasse, vt primitùs nos insinuatio magis tuæ relationis instrueret, ne de rerum gestarum possemus fide ambigere. Accepimus enim libellum Eutychetis presbyteri, qui se queritur, accusante Eusebio Episcopo, immeritò communione priuatū, maximè

ximè cùm euocatū ſe adfuiſſe teſtetur, nec ſui præſentiam denegaſſe, adeò vt in ipſo iudicio libellū appellationis ſuæ ſe adſerat obtuliſſe, nec tamen fuiſſe ſuſceptū, qua ratione cōpulſus ſit, vt conteſtatorios libellos in Conſtantinopolitana vrbe proponeret. Quibus rebus intercedentibus, necdum agnoſcimus, qua iuſtitia à cō munione Eccleſiæ fuerit ſeparatus. Sed reſpicientes ad cauſam, facti tui noſſe volumus rationem, & vſque ad noſtram notitiam cuncta deferri: quoniam nos, qui ſacerdotum Domini matura volumus eſſe iudicia, nihil poſſumus, incognitis rebus, in cuiuſquam partis præiu dicium definire, priuſquàm vniuerſa, quę geſta ſunt, veraciter audiamus. Et ideò fraternitas tua per idoneam maximè aptamq; perſonam plenisſima nobis relatione ſignificet, quid contra antiquā fidem nouitatis emerſerit, quod ſeueriori ſententia dignum fuerit vendicari. Nam & Eccleſiaſtica moderatio, & religioſa pijſsimi principis fides multam nobis ſolicitudinem Chriſtianæ pacis indicunt, vt amputatis diſſenſionibus, fides catholica inuiolata ſeruetur, & his, qui praua defendunt, ab errore reuocatis, noſtra authoritate, quorum fides probata fuerit, muniatur. Nec aliqua poterit ex hac parte difficultas adferri, quū memoratus preſbyter libello proprio ſit profeſſus, paratum ſe eſſe ad corrigendum, ſi quid in ſe inuentum fuerit, quod repræhenſione ſit dignum. Decet enim in talibus cauſis hoc maximè prouideri, vt ſine ſtrepitu concertationum, & charitas cuſtodiatur, & veritas defendatur, frater chariſsime. Et ideò quia dilectio tua de tanta cauſa nos videt neceſſariò eſſe ſolicitos, quàm pleniſsimè, & lucidè vniuerſa nobis, quòd antè facere feſtinet: ne inter adſertiones partium, aliqua ambiguitate fallamur, & diſſenſio, quæ in ſuis initijs abolenda eſt, nutriatur: quum in corde noſtro ea obſeruantia, Deo inſpirante, permaneat, ne conſtitutiones venerabilium patrum diuinitùs roboratæ, & ad ſoliditatem fidei pertinentes, praua cuiuſquam interpretatione violentur. Deus te cuſtodiat incolumem, frater chariſsime. Datum duodecimo Cal. Maij, Aſterio & Protogene viris clariſsimis conſulibus. *Cōſtitutiones Patrū nō violandæ.*

Reſcriptum Flauiani Epiſcopi Conſtantinopolitani ad ſanctiſsimum Leonem Papam vrbis Romæ.

Domino beatiſsimo, & Deo amabili patri Leoni, Flauianus in Domino æternam ſalutem.

Caput I.

NVlla res diaboli venena compeſcit, nec continet mortiferas eius ſagittas. Surſum enim atque deorſum peruolans, quærit quos poſsit occidere, quòs poſsit ſuperare, quos poſsit deuorare. Propter quam rem vigilandū eſt, & orationibus à Deo obtinendum, vt fatuas iniquiſitiones euitare poſsimus. Decet enim ſequi patres noſtros, nec commutare diffinitionem eorum perpetuam, quorum regulam ſecundùm ſacras ſcripturas eſſe didicimus. Depoſitis ergo fletibus & lachrymis, quas inceſſanter fundo, quia ſub me clerus degens, inuaſus eſt à fero dæmone, & nō potui eum liberare, nec ad ferre à tali lupo, qui animam meam pro illo paratus eram ponere, quomodò raptus ſit, quomodò reſidijt à propoſito diuino, & ab illum cucurrit, qui perdere conſueuit, præcepta patrum * declinans, & conſtituta eorum deſpiciens, iam incipio enarrare. **dedignās*

Caput II.

Matt. 7. SVnt enim quidam veste sua oues significantes, interiùs lupi rapaces, quos ex fructibus eorum debemus agnoscere. Isti prima fronte videntur esse de numero nostro, sed non sunt de numero nostro.
1. Ioan. 2. Si enim de numero nostro essent, nobiscum mansissent. Quando autem cœperunt adsumere impietatem, illud quod priùs occultabatur in illis aperitur, & dolus omnis fit omnibus manifestus. Inueniuntur autem infirmæ fidei homines, & qui diuinás lectiones nesciunt, & secum eos
*relinquũt in perditionem præcipitant, dissipantes & vituperantes patrum disciplinas, & * reliquas sanctas scripturas ad suam perditionem, quos quidem debemus præuidere, & à quibus multum oportet cauere, ne in malitia sua aliqui occupati, concidant de sua firmitate. Exacuerunt enim linguam suam quasi serpentes, & venenum in labijs habent quasi aspides. De his hæc Propheta clamauit.

Caput III.

TAlis inter nos Eutyches emersit, quondam presbyter & archimandrites, qui quasi nostræ religionis sectam * sapiebat, & hãc proferebat: Nestorij quidem impietati resistens in pugna, quæ contra Nestorium parabatur: trecentorum autem decem & octo sanctorum patrum de fide expositionem factã, & sanctæ memoriæ Cyrilli epistolam scriptam ad Nestorium, vel ad similes eius, quibus omnes assenserunt, tentauit euellere, antiquam impij Valentini & Apollinaris reparans se-

*capiebat.

Matt. 18. ctam, & non timuit præceptum regis veri Dei, dicentis: Quicunque scandalizauerit vnum de pusillis istis, expedit ei, vt mola asinaria alligetur collo eius, & demergatur in profundum maris. Verecundiam autem omnem eius perfidia abiecit, & quam gerebat infidelitatis pellem excutiens, in sancta synodo asserebat instanter, dicens: Dominum nostrum Iesum Christum non oportere confiteri de duabus naturis post humanam susceptionem, cùm à nobis vnius substantiæ, & vnius personæ cognoscatur, neque carnem Domini coessentialem nobis subsistere, tanquam ex nobis susceptam & coadunitam Dei verbo secundùm substantiam: sed dicebat virginem quidem, quæ eum genuit, secundùm carnem consubstantialem nobis esse: ipsum autem Dominum non suscepisse ex ea carnem consubstantialem nobis, & corpus Domini non esse quidem corpus hominis: humanum verò corpus esse, quod est ex virgine, omnium patrum expositionibus contraria sentiens.

Caput IIII.

SEd ne multa dicens, longam faciam epistolam, olim, quicquid egerimus, misimus ad beatitudinem vestram literas, quibus literis docuimus, & presbyterio illum esse nudatũ, quia sic captus est, & iussimus eum cum monasterijs nullam habere rationem, & exclusimus eum à communione nostra, vt sanctitas vestra hoc cognoscens, quod circa illum actum est, omnibus Episcopis, sub beatitudine vestra degentibus, manifestare dignetur illius impietatem, ne nescientes aliqui, quid ille senserit, quasi ad orthodoxum vel per literas, vel per aliquam coniunctionem loquantur.

Epistola Flauiani Archiepiscopi Constantinopolitani alia ad sanctissimum Leonem Papam vrbis senioris Romæ, de erroribus impij Eutychetis.

San-

Sanctiſsimo & beatiſsimo patri & conſacerdoti Leoni, Flauianus in Domino ſalutem.

PIetate & recta prædicatione verbi veritatis nihil honorabilius ſacerdotibus, ſicut noſti, Deo amãtiſsime. Omnis enim noſtra ſpes atque ſalus & retributio promiſſorum bonorũ in his eſt. Propterea omnia facienda à nobis ſunt, & laborandum pro fide, & expoſitionibus dogmatibusq; ſanctorum patrum, quatenus per omnia & inter omnes concuſſiones rerum integra hæc & inuiolata ſaluentur & cuſtodiantur. Neceſſarium itaque fuit nunc, & iam videntes nos lædi orthodoxam fidem, & renouari Appollinaris & Valentini hæreſes ab Eutyche monacho, non hoc deſpicere, ſed in aperto hoc pro cautela populi reuelare. Iſte enim Eutyches abſconditum in ſe languorem malæ ſectæ retinens, inſiliens noſtræ manſuetudini, inuerecundè & impudenter in multos impietatem propriam præſumpſit inferre dicens, ante inhumanationem quidem ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti duas naturas eſſe diuinitatis & humanitatis, poſt *vnitatem verò vnam naturam factam: neque ſciens quod dicit, neque de quibus affirmat. Neq; enim vnitas conuenientium in Chriſto duarum naturarũ, ſic vt vna re proprietates ſuas in vnitate confudit, ſed manent in vnitate perfectæ naturarum proprietates. Adiecit aũt & aliam impietatem, dicens corpus Domini, quod ex Maria factum eſt, non eſſe noſtræ ſubſtantiæ, neq; humanæ conſperſionis: ſed humanum quidem illud vocat, non tamen nobis conſubſtantiale, neq; genetrici eius ſecundùm carnem: Et hæc aiebat, cùm in geſtis Epheſi habitis & ſancto & vniuerſali Conſilio, in epiſtola ſcripta ad impium damnatumq; Neſtorium apertè ſic habeatur: Quia diuerſæ quidem ad vnitatem veram concurrêre naturæ, vnus autem ex ambobus Chriſtus Dei filius: non tanquam naturarum differentia ſit perempta propter vnitatem, ſed potiùs effecerit nobis vnũ dominum Ieſum Chriſtum, diuinitatis & humanitatis per ineffabilem & intelligibilem ad vnitatem cõcurſionem. Et hoc non latet tuam ſanctitatem, dum omnino legerit geſta, quæ Epheſi ſunt confecta. Quæ pro nihilo ponens idem Eutyches, arbitratur non ſe daturum pœnã præfinitam à ſancto illo & vniuerſali Cõcilio, quoniam per hæc multi ſimpliciores ex eius eloquijs in fidei ſermone læduntur. Accuſatum verò eum à reuerendiſsimo Euſebio, & occurrentem in ſanctum Concilium, & voce ſua ſectam propriam *retegentem, alienumq; exiſtentẽ à recta fide, damnauimus, ſicut docebunt veſtram ſanctitatem omnia, quæ ſuper eo ſunt geſta, quæq; direximus cum noſtris his literis. Iuſtum autem eſt & hoc vobis (ſicut arbitror) intimari: quia idem Eutyches paſſus iuſtam canonicam damnationem, cùm debuiſſet ſecundis ſaluare priora, & per pœnitentiam perfectam multaſq; lachrymas placare Deum, noſtrumq; cor vehementer contriſtatum in eius ruina, per veram ſanare pœnitentiam, nõ ſolùm non fecit, ſed etiam per omnia conturbare ſanctam, quæ apud nos eſt, Eccleſiam feſtinauit, propoſitiones iniuriarum publicè ponens & maledictionibus plenas, ſuper hæc & preces offerẽs pijſsimo & Chriſti amantiſsimo noſtro Imperatori, & eaſdem arrogantia & petulantia plenas, per omnia diuinas regulas conculcare conatus eſt. Sed his ita geſtis, literæ nobis datæ ſunt veſtræ ſanctitatis per admirabilem Comitem Panſophium, per quas ſumus edocti, quia idem Eutyches libellos direxit vobis plenos omni fallacia atq; calliditate, dicens iudicij tempore libellos ſe dediſſe appellationis & nobis, & hic conuenienti ſancto Concilio, & appellaſſe veſtram ſanctitatem, quod nequaquam ab eodem factũ eſt. Sed etiam & in hac parte mentitus eſt, tanquam per fallaciam mendacij ſubrepere ſe ſanctis veſtris auribus putans. Commotus itaq; ſanctiſsime pater in his omnibus, quæ ab eo præſumpta ſunt, & ob ea, quæ in nos & ſanctiſsimam Eccleſiam facta ſunt atq; fiũt, pro conſueta fidutia fiducialiter age, ſecundùm quod ſacerdotio competit, propriamq;

** vnitionẽ*

In Epiſtola Cyrilli ad Neſtoriũ. Vide in Synodo Epheſina.

** detegentem.*

Pertinacia Eutychetis

faciens communem causam, & sanctarum Ecclesiarum disciplinam, simul decernere damnationẽ aduersus eum regulariter factã & per propria scripta dignare, confortare autem & pijssimi & Christo deditissimi nostri Imperatoris fidem. Causa enim eget solummodò vestro solatio atq; defensione, qua debeatis consensu proprio ad tranquillitatem & pacem cuncta perducere. Sic enim hæresis quæ surrexit, & turbæ quæ propter eum factæ sunt, facilimè destruentur, Deo cooperante per vestras sacratissimas literas. Remouebitur autem & Cõcilium, quod fieri diuulgatur, quatenùs nequaquam vbiq; sanctissimæ turbentur Ecclesiæ. Omnium, quæ vobiscum est, fraternitatem ego & qui mecum sunt, salutamus. Incolumis in Domino & orans pro nobis, doneris Ecclesiæ & nobis, religiosissime & sanctissime pater.

Epistola nona eiusdem Leonis Papæ ad Theodosium semper Augustum.

Leo vrbis Romæ Episcopus, Theodosio semper Augusto.

PRo integritate fidei catholicæ Christianissimũ Principem conuenit esse solicitum, & hoc indefessis precibus diuinam misericordiam posco, vt cordi vestro, id quod est veritatis, inspiret, neq; falli vos in aliquo humanarum calliditatum æmulatione patiatur. A me autem, atq; ab omnibus catholicis sacerdotibus, quæ Euangelicæ fidei pietas defendat, satis plenè ac lucidè literis meis, quas clemẽtiam vestram iamdudum per famulum vestrum Epiphanium tribunum, qui pro hac causa missus est, arbitror vos accepisse. Ratum est, nec ambigi potest, hoc nos purissimè credere, hoc constanter asserere, quod etiam venerandi patres, quondam apud Niceam congregati, secundùm fidem symboli credendum & confitendum sacratissima authoritate sanxerunt. Nos enim, venerabilis Imperator, sicut Nestorij dogma peruersum meritò anathematizauimus, ita iustè etiam horum impietatem, qui veritatem carnis nostræ negant à Domino Iesu Christo susceptam esse, damnamus. Vnde si pietas vestra suggestioni ac supplicationi nostræ dignetur annuere, vt intra Italiam haberi iubeatis Episcopale Concilium, citò (auxiliante Deo) poterũt omnia scandala, quæ in perturbationem totius Ecclesiæ sunt commota, resecari, vt per vniuersum regnum vestrum catholicæ fidei integritate seruata, & pacem Christianam manere, & vestram apud Deum crescere gloriam gaudeamus. Data octauo Calendas Iunias, Asterio & Protogene viris clarissimis consulibus.

Epistola decima eiusdem Leonis Papæ ad Flauianum Constantinopolitanum Episcopum, contra Eutychetis perfidiam & hæresim.

Capitum sequentis epistolæ tituli.

Contra

Contra eos, qui cælestem, aut alterius cuiusq́ substantiæ existere formam serui, quam ex nobis adsumpsit, insaniendo adserunt. V.

Contra eos, qui duas quidem ante adunationem naturas Domini delirāt, vnam verò post adunationem confingunt. VI.

Leo Episcopus dilectissimo fratri Flauiano Constantinopolitano Episcopo.

Caput I.

LEctis dilectionis tuæ literis, quas miramur fuisse tam seras, & gestorum Episcopalium ordine recensito, tandem quid apud vos scandali contigerit, atque contra integritatem fidei exortum fuisset, agnouimus: & quę priùs videbantur occulta, nunc nobis reserata patuerūt. Quibus Eutyches, qui presbyterij nomine honorabilis videbatur, multùm *imprudens, & nimis imperitus ostenditur, vt etiam de ipso dictum sit à Propheta: Noluit intelligere, vt benè ageret, iniquitatem meditatus est in cubili suo. Quid autem iniquius, quàm impia sapere, & sapientioribus doctioribusq; non credere? Sed in hanc insipientiā cadunt, qui quum ad cognoscendam veritatē aliquo impediūtur obscuro, non ad propheticas voces, non ad apostolicas literas, nec ad euangelicas authoritates, sed ad semetipsos recurrunt. Sed ideò magistri erroris existūt, quia veritatis discipuli non fuere. Quā enim eruditionē de sacris noui & veteris testamenti paginis acquisiuit, qui nec ipsius quidem symboli initia compræhendit? Et quod per totum mundum omnium regeneratorum voce depromitur, istius adhuc senis corde non capitur.

** impudēs*
Psal. 35.
24. quæ. 3. Quid autē iniquius.

Caput II.

NEsciens igitur quid deberet de verbi Dei incarnatione sentire, nec volens ad promerendum intelligentiæ lumē, in sanctarum scripturarum latitudine laborare, illam saltem communem & indiscretam confessionem solicito apprehendisset auditu, qua fidelium vniuersitas profitetur, credere se in Deum patrem omnipotentem, & in Iesum Christum filium eius vnicum Dominum nostrum, qui natus est de spiritu sancto, ex Maria virgine. Quibus tribus sententijs omnium ferè hæreticorum machinæ destruuntur. Cùm enim Deus & omnipotens & ętemus pater creditur, consempiternus eidem filius demonstratur, in nullo à patre differens, quia de Deo Deus, de omnipotente omnipotens, de æterno natus est coæternus, non posterior tempore, nòn inferior potestate, non dissimilis gloria, non diuisus essentia. Idem verò sempiterni genitoris vnigenitus sempiternus, natus est de spiritu sancto, ex Maria virgine. Quæ natiuitas temporalis illi natiuitati diuinæ & sempiternæ nihil minuit, nihil contulit, sed totam se reparando homini, qui erat deceptus, impendit, vt & mortem vinceret, & diabolum, qui mortis habebat imperium, sua virtute destrueret. Non enim superare nos possemus peccati & mortis authorē, nisi naturā nostram ille susciperet, & suam faceret, quem nec peccatum contaminare, nec mors potuit detinere. Cōceptus quippe est de spiritu sancto intra vterum matris virginis, quæ ita illum salua virginitate edidit, quemadmodùm salua virginitate cōcepit. Sed si de hoc Christianæ fidei fonte purissimo syncerū intellectū haurire non poterat, quia splendorē perspicuę veritatis obcecatióe propria tenebrarat, doctrinę se euāgelicę subdidisset, dicēte Mat. Liber generationis Iesu Christi, filij Dauid, filij Abrahā.

Heb. 2.

** instrumentum* Apostolicæ quoque prædicationis expedisset * instructum, & legens in epistola ad Romanos: Paulus seruus Iesu Christi, vocatus apostolus, segregatus in Euangelium
Roma. 1. Dei, quod ante promiserat per prophetas suos in scripturis sanctis de filio suo, qui factus est ei ex semine Dauid secundùm carnem, ad propheticas paginas piam solicitudinem contulisset, & inuenisset promissionem Dei ad Abraham, dicentis: In se-
Gen. 22. mine tuo benedicentur omnes gentes. Et ne de huius seminis proprietate dubitaret,
Gal. 3. secutus fuisset Apostolum dicentem: Abrahæ dictæ sunt promissiones, & semini eius. Non dicit & seminibus, quasi in multis, sed quasi in vno, & semini tuo, quod est CHRISTVS. Esaiæ quoque prædicationem interiore apprehendisses auditu, di-
Esai. 7. centis: Ecce virgo in vtero concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel, quod est interpretatum, Nobiscum Deus. Eiusdemque prophetæ fideliter
Esai. 9. verba legisset: Puer natus est nobis, filius natus est nobis, cuius potestas super humerum eius, & vocabitur nomen eius magni consilij angelus, admirabilis consiliarius, Deus fortis, princeps pacis, pater futuri seculi. Nec frustratoriè loquens, ita verbum diceret carnem factum, vt editus vtero virginis Christus, haberet formam hominis, & non haberet materni corporis veritatem. An fortè ideò putauit Dominum nostrum Iesum Christum, non nostræ esse naturæ, quia missus ad beatam Mariam an-
Luc. 1. gelus ait: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi: Ideóque & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei: vt quia conceptus virginis diuini fuit operis, non de natura concipientis * fuerit caro concepti? Sed non ita intelligenda est illa generatio singulariter mirabilis, & mirabiliter singularis, vt per nouitatem creationis proprietas remota sit generis. Fœcunditatem enim virgini spi-
Prou. 9. ritus sanctus dedit. veritas autem corporis sumpta de corpore est: & ædificante sibi
Ioan. 1. sapientia domum, verbum caro factum est, & habitauit in nobis, hoc est, in ea carne, quam sumpsit ex homine, & quam spiritus vitæ rationalis animauit.

Caput III.

SAlua igitur proprietate vtriusque naturæ, & in vnam coëunte personam, suscepta est à maiestate humilitas, à virtute infirmitas, ab æternitate mortalitas, & ad resoluendum conditionis nostræ debitum, natura inuiolabilis naturę est vnita passibili, vt quod nostris remedijs congruebat, vnus atq; idem mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus, & mori posset ex vno, & mori non posset ex altero. In integra ergo veri hominis, perfectaque natura, verus natus est Deus: totus in
Natura nostra à Christo assumpta non peccatum. suis, totus in nostris, Nostra autem dicimus, quæ in nobis ab initio creator condidit, & quæ reparanda suscepit. Nam illa quæ deceptor intulit, & homo deceptus admisit, nullum habuêre in saluatore vestigium. Nec quia communionem humanarum subijt infirmitatum, ideò nostrorum fuit particeps delictorum. Adsumpsit formam serui sine sorde peccati, humana augens diuina non minuens: quia exinanitio illa, qua se inuisibilis visibilem præbuit, & creator ac Dominus omnium rerum vnus voluit esse mortalium, inclinatio fuit miseratio, non defectio potestatis. Proinde qui manens in forma Dei, fecit hominem, idem in forma serui, factus est homo. Tenet enim sine defectu proprietatem suam vtraq; natura. Et sicut formam serui, Dei forma non adimit: ita formam Dei, serui forma non minuit. Nam quia gloriabatur diabolus hominem, sua fraude deceptum, diuinis caruisse muneribus, & immortalitatis dote nudatum, duram mortis subijsse sententiam, seq; in malis suis quoddam de præuaricatoris consortio inuenisse solatium, Deum quoque, iustitiæ exigente ratione, erga hominem, quem in tanto honore condiderat, propriã mutasse sententiam: opus fuit secreti dispensatione cõsilij, vt incommutabilis Deus, cuius voluntas non potest sua benignitate priuari, primam erga nos pietatis suæ dispositionem, sacramento occultiore cõpleret, & homo, diabolicæ iniquitatis versutia actus in culpam, contra Dei propositum non periret.

Caput IIII.

INgreditur ergo hæc mundi infima filius Dei, de cælesti sede descẽdens, & à paterna gloria non recedens, nouo ordine, noua natiuitate generatus. Nouo ordine, quia inuisibilis in suis, visibilis factus est in nostris. Incompræhensibilis, voluit compræhendi. Ante tempora manens, esse cœpit ex tempore. Vniuersitatis Dominus seruilem formam, obumbrata maiestatis suæ immensitate, suscepit. Impassibilis Deus, non dedignatus est esse homo passibilis: & immortalis, mortis legibus subiacere. Noua autem natiuitate generatus, quia inuiolata virginitas concupiscentiam nesciuit, carnis materiam ministrauit. Adsumpta est igitur de matre Domini natura, non culpa: nec in Domino Iesu Christo, ex vtero virginis genito, quia natiuitas est mirabilis, ideo natura est dissimilis. Qui enim verus est Deus, idem verus est homo. Et nullum est in hac vnitate mendacium, dum inuicem sunt & humilitas hominis, & altitudo deitatis. Sicut enim Deus non mutatur miseratione, ita homo non consumitur dignitate. Agit enim vtraque forma cum alterius communione, quod proprium est, verbo scilicet operante, quod verbi est, & carne exequente, quod carnis est. Vnum horum coruscat miraculis, aliud succumbit iniurijs. Et sicut verbum ab æqualitate paternæ gloriæ non recessit, ita caro naturam nostri generis non reliquit. Vnus enim idemq; est, quod sæpè dicendum est, verè Dei filius, & verè hominis filius. Deus per id, quòd in principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Homo per id, quòd verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Deus per id, quòd omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Homo per id, quòd factus est ex muliere, factus est sub lege. Natiuitas carnis, manifestatio est humanæ naturæ. Partus virginis, diuinæ est virtutis indicium. Infantia paruuli, ostenditur humilitate cunarum. Magnitudo altissimi, declaratur vocibus angelorum. Similis est rudimentis hominum, quem Herodes impius molitur occidere. Sed Dominus est omnium, quẽ Magi gaudentes veniunt suppliciter adorare. Iam cùm ad præcursoris sui Ioannis baptismum venit, ne lateret quòd carnis velamine diuinitas tegeretur, vox patris de cælo intonans, dixit: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi benè complacuit. Quem itaque sicut hominem diabolica tentat astutia, eidem sicut Deo angelica famulantur officia. Esurire, sitire, lassescere atque dormire, euidenter humanum est. Sed quinque panibus, quinque millia hominum satiare, & largiri Samaritanæ aquam viuam, cuius haustus bibenti præstet, ne vltrà iam sitiat, supra dorsum maris plantis non subsidentibus ambulare, & elationes fluctuum increpata tempestate cõsternere, sine ambiguitate diuinum est: Sicut ergo (vt multa præteream) non eiusdem naturæ est, flere miserationis affectu amicum mortuum, & eundem remoto quatriduanę aggere sepulturę, ad vocis imperiũ excitare rediuiuũ, aut in ligno pendere, & in noctẽ luce conuersa, omnia elementa tremefacere, aut clauis transfixũ esse, & paradisi portam fidei latronis aperire: ita nõ eiusdẽ naturæ est, dicere, Ego & pater vnũ sumus: & dicere, pater maior me est. quãuis enim in Domino Iesu Christo, Dei & hominis vna persona sit, aliud tamen est, vnde in vtroq; cõmunis est contumelia, aliud, vnde communis est gloria. De nostro enim illi est minor patre humanitas, de patre illi est æqualis cum patre diuinitas.

Christus natus nouo ordine.

Noua natiuitate.

Ioan. 1. Galat. 4. Matt. 2. Matt. 3. Matt. 4. Ioan. 6. Ioan. 4. Matt. 14. Ioan. 11. Matt. 27. Luc. 23. Ioan. 10. Ioan. 14.

Caput V.

PRopter hanc vnitatem personæ, in vtraque natura intelligendam, & filius hominis legitur descendisse de cælo, cùm filius Dei carnem de ea virgine, de qua est natus, adsumpserit. Et rursus, filius Dei crucifixus dicitur ac sepultus, cùm hæc non in diuinitate ipsa, qua vnigenitus, consempiternus & consubstantialis est patri, sed in naturæ humanæ sit infirmitate perpessus. Vnde vnigenitum filium Dei crucifixum

Ioan. 3.

cifixum & ſepultum omnes etiam in ſymbolo confitemur, ſecundùm illud Apo-
1.Cor.2. ſtoli dictũ: Si enim cognouiſſent, nunquam Dominũ maieſtatis crucifixiſſent. Cùm
aũt ipſe Dominus noſter atq; ſaluator fidem diſcipulorum ſuis interrogationibus
erudiret: Quem, inquit, dicũt homines eſſe filium hominis? Cũq; illi diuerſas alio-
Matt.16. rum opiniones retexuiſſent, Vos autem, ait, quem me eſſe dicitis? Me vtiq;, qui ſum
filius hominis, & quem in forma ſerui, atq; in veritate carnis adſpicitis, quem me eſ-
ſe dicitis? Vbi B. Petrus diuinitùs inſpiratus, & confeſsione ſua omnibus gentibus
profuturus: Tu es, inquit, Chriſtus filius Dei viui. Nec immeritò beatus eſt pro-
nunciatus à Domino, & à principali petra ſoliditatem & virtutis traxit & nomi-
nis, qui per reuelationem patris eundem & filium Dei eſt confeſſus, & Chriſtum,
quia vnum horum ſine alio receptum nõ proderat ad ſalutem: ſed æqualis erat pe-
riculi, Dominum Ieſum Chriſtum aut Deum tantummodò ſine homine, aut ſine
Deo ſolum hominem credidiſſe. Poſt reſurrectionem verò Domini, quæ vtiq; veri
corporis fuit, quia non alter eſt reſuſcitatus, quàm qui fuerat crucifixus & mortuus,
quid aliud quadraginta dierum mora geſtum eſt, quàm vt fidei noſtræ integritas ab
Actor.1. omni caligine mundaretur? Colloquens enim cum diſcipulis ſuis, & cohabitans at-
Ioan.20. que conueſcens, & pertractari ſe diligenti curioſoq; contactu ab eis, quos dubietas
perſtringebat, admittens, ideò & clauſis ad diſcipulos ianuis introibat, & flatu ſuo
Ibidem. dabat ſpiritum ſanctum, & donato intelligentiæ lumine, ſanctarum ſcripturarum
occulta pandebat. Et rurſus vulnus lateris, fixuras clauorum, & omnia recentiſsimę
Luc.24. paſsionis ſigna monſtrabat, dicens: Videte manus meas & pedes, quia ego ſum. Pal-
pate & videte, quia ſpiritus carnem & oſſa non habet, ſicut me videtis habere: vt ag-
noſceretur in eo proprietas diuinæ humanæq; naturæ indiuidua permanere, & ita
ſciremus, verbum non hoc eſſe, quod carnem, & vt vnum Dei filium, & verbum cõ-
fiteremur & carnem. Quod fidei ſacramento Eutyches iſte nimiùm æſtimandus eſt
vacuus, qui naturã noſtram in vnigenito Dei nec per humilitatem mortalitatis, nec
per gloriam reſurrectionis agnouit. Nec ſententiam beati apoſtoli & euangeliſtæ
2.Ioan.4. Ioannis expauit, dicens: Omnis ſpiritus, qui confitetur Ieſum Chriſtum in car-
ne veniſſe, ex Deo eſt: & omnis ſpiritus, qui ſoluit IESVM, ex Deo non eſt, & hic eſt
Antichriſtus. Quid autem eſt ſoluere IESVM, niſi humanam ab eo ſeparare naturã,
& ſacramentum fidei, per quod vnum ſaluati ſumus, impudentiſsimis euacuare fi-
gmentis? Caligans verò circa naturam corporis Chriſti, neceſſe eſt, vt etiam in paſ-
ſione eius eadem obcæcatione deſipiat. Nam ſi crucem Domini non putat falſam,
& ſuſceptum pro mundi ſalute ſupplicium verum fuiſſe non dubitat: cuius credit
mortem, agnoſcat & carnem. Nec diffiteantur noſtri corporis hominem, quem co-
gnoſcit fuiſſe paſsibilem: quoniam negatio veræ carnis, negatio eſt etiam corporeæ
paſsionis. Si ergo Chriſtianam ſuſcipit fidem, & à prædicatione euangelij ſuum non
Ioan.19. auertit auditum, videat, quæ natura transfixa clauis pependerit in crucis ligno, &
aperto per militis lanceam latere crucifixi, intelligat, vnde ſanguis & aqua effluxe-
1.Pet.2. rint, vt Eccleſia Dei & lauacro rigaretur & poculo. Audiat & beatum Petrum apo-
ſtolum prædicantem, quòd ſanctificatio ſpiritus per aſperſionẽ fiat ſanguinis Chri-
Ibidem. ſti. Nec tranſitorie legat eiuſdem Apoſtoli verba, dicentis: Scientes, quòd non cor-
ruptibilibus argento & auro redempti eſtis de vana veſtra conuerſatione paternæ
traditionis, ſed precioſo ſanguine, quaſi agni incõtaminati & immaculati Ieſu Chri
1.Ioan.1. ſti. Beati quoque Ioannis apoſtoli teſtinio non reſiſtat, dicentis: Et ſanguis Ieſu filij
1.Ioan.5. Dei emundat nos ab omni peccato. Et iterùm: Hæc eſt victoria, quæ vincit mun-
dum, fides noſtra. Et quis eſt, qui vincit mundum, niſi qui credit, quoniam Ieſus eſt
filius Dei? Hic eſt qui venit per aquam & ſanguinem Ieſus Chriſtus. Non in aqua
** ſpiritus* ſolum, ſed in aqua & ſanguine. Et ſpiritus eſt, qui teſtificatur, quoniam * Chriſtus
eſt veritas. Quia tres ſunt, qui teſtimoniũ dant, ſpiritus, aqua & ſanguis: & hi tres,
vnũ ſunt. Spiritus vtiq; ſanctificationis, & ſanguis redẽptionis, & aqua baptiſmatis,
quę tria vnum ſunt, & indiuidua manent, nihilq; eorũ à ſui connexione ſeiungitur.

Quia

Quia catholica Ecclesia hac fide viuit ac proficit, vt in Christo Iesu, nec sine vera diuinitate humanitas, nec sine vera credatur humanitate diuinitas.

Caput VI.

QVum autem ad interloquutionem examinis vestri Eutyches respõderit, dicens: Confiteor ex duabus naturis fuisse Dominum nostrũ ante adunationem, post adunationem verò vnam naturam confiteor: miror tam absurdam, tamq; peruersam eius professionem, nulla iudicantium increpatione repræhensam, & sermonem nimis insipientem nimisq; blasphemum, ita omissum, quasi nihil, quod offenderet, esset auditum, cùm tam impiè duarum naturarum ante incarnationẽ vnigenitus Dei filius fuisse dicatur, quàm nefariè, postquàm verbum caro factum est, natura in eo singularis adseritur. Quod ne Eutyches ideò vel rectè vel tolerabiliter æstimet dictum, quia nulla vestra est sententia confutatum: dilectionis tuæ diligentiam commonemus, frater charissime, vt si per inspirationẽ misericordiæ Dei, ad satisfactionem causa perducitur, imprudentia hominis imperiti etiã ab hac sensus sui macula per te purgetur. Qui quidem (sicut gestorũ ordo patefecit) benè cœperat à sua persuasione discedere, quum, vestra sententia coarctatus, profiteretur se dicere, quod antè non dixerat, & ei fidei acquiescere, cuius priùs fuisset alienus. Sed quum anathematizando impio dogmati noluisset præbere consensum, intellexit eum fraternitas vestra in sua manere perfidia, dignũq; esse, qui iudiciũ condemnationis exciperet. De quo si fideliter atq; vtiliter dolet, & quàm rectè mota sit Episcopalis authoritas, vel serò cognoscit, vel si ad satisfactionis plenitudinẽ, omnia quæ ab eo malè sunt sensa, viua voce & præsenti subscriptione damnauerit, non erit repræhensibilis erga correctũ quantacũq; miseratio: quia Dominus noster verus & bonus pastor, qui animam suam posuit pro ouibus suis, & qui venit animas hominũ saluare, non perdere, imitatores nos vult esse suæ pietatis, vt peccantes quidem iustitia coerceat, conuersos autem misericordia non repellat. Tunc enim demum fructuosissimè fides vera defenditur, quando etiam à sectatoribus suis opinio falsa damnatur. Ad omnem verò causam piè ac fideliter exequẽdam, fratres nostros Iulianum Episcopum & Renatum presbyterum tituli sancti Clemẽtis, sed & filium meum Hilarium diaconum vice nostra direximus. Quibus Dulcitium notarium nostrum, cuius fides nobis est sępè probata, sociauimus, confidentes adfuturũ diuinitatis auxilium, vt is, qui errauerat, damnata sensus sui prauitate, saluetur. Deus te incolumẽ custodiat, frater charissime. Data Idibus Iunij, Asterio & Protogene viris clarissimis consulibus.

Impia Eutychetis vox.

Ioan. 10.
Luc. 9.

Epistola vndecima Leonis Papæ ad Iulianum Episcopum Coensem, contra Eutychenæ impietatis errorem.

Leo vrbis Romæ Episcopus, dilectissimo fratri Iuliano Episcopo.

LIcet per nostros, quos ab vrbe pro fidei causa direximus, plenissimas ad Flauianũ fratrem literas miserimus cõtra nimiæ impietatis errorẽ, tamen quia per filium nostrũ Basiliũ diaconẽ scripta tuæ dilectionis accepimus, quæ multùm nobis catholici sensus feruore placuerũt, etiam hanc paginã, quæ illis epistolis cõsonaret, adiecimus, vt vnanimiter atq; constanter his, qui Euangeliũ CHRISTI corrũpere cupiunt, resistatis, quoniã sancti spiritus in nobis atq; in vobis vna est eruditio, eadẽq; doctrina: quã quicunq; nõ recipit, nõ est membrũ corporis Christi, nec potest eo capite gloriari, in quo naturã suam adserit nõ haberi. quid aũt prodest

impru-

imprudentissimo seni, Nestorianæ hæreseos nomine, eorum lacerare opinionem, quorum pijssimam conuellere non potest fidem, quum quantùm Nestorius à veritate discessit, deitatem verbi ab adsumpti homini substantia separando, tãtùm à recto tramite etiam iste desciscat, qui vnigenitum Dei filium sic de vtero beatæ virginis prædicat natum, vt humani quidem corporis speciem gesserit, sed humanæ carnis veritas verbo vnita non fuerit? De quo prodigio falsitatis, quis non videat, quæ opinionum monstra nascantur? Negator enim mediatoris Dei & hominum, hominis Iesu Christi, necesse est, vt multis impietatibus impleatur, eumq; aut Apollinaris sibi vendicet, aut Valentinus vsurpet, aut Manichæus obtineat, quorum nullus in Christo humanæ carnis credidit veritatem. Qua vtique non recepta, non solùm quòd secundùm carnem atque animam rationalem, qui erat in forma Dei, manens idem in forma serui, homo natus est, denegatur: sed etiam, quòd crucifixus est, & mortuus ac sepultus, quodq; die tertia à mortuis resurrexit, & quòd ad dexteram Dei patris sedens, ad iudicandos viuos & mortuos, in eo corpore sit venturus, in quo est iudicatus ad mortem, abnuitur: quia hæc redemptionis nostræ sacramenta vacuantur, si Christus veram veri hominis, totamq; naturam suscepisse non creditur. An quia manifesta erant signa diuina, falsa dicentur documenta corporea? & testimonia vtriusque naturæ valebunt, vt creator intelligatur: non valebunt, vt creatura saluetur? Quod deitatis est caro non minuit: quod carnis est, deitas non peremit. Idem enim & sempiternus ex patre, & temporalis ex matre: in sua virtute inuiolabilis, in nostra infirmitate passibilis: in deitate Trinitatis cum patre & cum spiritu sancto, vnius eiusdemq; naturæ: in susceptione autem hominis, non vnius substantiæ, sed vnius eiusdemq; personæ, vt idem esset diues in paupertate, omnipotens in abiectione, impassibilis in supplicio, in morte immortalis: Nec enim verbum aut in carnem, aut in animam aliqua sui parte conuersum est, quum simplex & incommutabilis natura deitatis, tota sit semper in sua essentia, nec damnum sui recipiẽs, nec augmentum, & sic adsumptam naturam beatificans, vt glorificata, in glorificante permaneat. Cur autem inconueniens, aut impossibile videatur, vt verbum & caro atq; anima vnus Iesus Christus & vnus Dei hominisq; sit filius, si caro & anima, quæ dissimilium naturarum sunt, vnam faciunt etiam sine verbi incarnatione personam, quum multò facilius sit, vt hanc vnitatem sui atque hominis deitatis præstet potestas, quàm vt eam in substantijs suis obtineat solius humanitatis infirmitas? Nec verbum igitur in carnem, nec in verbum caro mutata est: sed vtrunq; in vno manet, & vnus in vtroq; est, non diuersitate diuisus, non permixtione confusus, nec alter ex patre, alter ex matre: sed idem aliter ex patre ante omne principium, aliter de matre in fine seculorum, vt esset mediator Dei & hominum, homo Iesus CHRISTVS, in quo inhabitaret plenitudo diuinitatis corporaliter: quia adsumpti, non adsumentis prouectio est, quòd Deus illum exaltauit, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen, vt in nomine Iesu omne genu flectatur, cælestium, terrestrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quoniam DOMINVS Iesus CHRISTVS in gloria est Dei patris. In eo verò quod Eutyches in Episcopali iudicio ausus est dicere, ante incarnationem duas in Christo fuisse naturas, post incarnationem, autem vnã: necessarium fuerat, vt ad reddendam rationem professionis suæ, crebris atque solicitis iudicum interrogationibus vrgeretur, ne tanquam inane aliquid præterflueret, quod non nisi de haustu venenatorum dogmatum apparebat effusum. Arbitror enim talia loquentem hoc habere persuasum, quòd anima, quam saluator adsumpsit, priùs in cælis sit commorata, quàm de Maria virgine nasceretur, eamq; sibi verbum in vtero copularet. Sed hoc catholicæ mentes, auresq; non tolerant, quia nihil secum Dominus de cælo veniens nostræ conditionis exhibuit: nec animam enim, quæ anterior extitisset, nec carnem, quæ non materni corporis esset, accepit. Natura quippe nostra non sic adsumpta est, vt priùs creata, pòst adsumeretur, sed vt ipsa adsumptione crearetur. Vnde quod in Origene meritò damnatum est, qui anima-

Impius error Eutychetis.

1.Tim.2.

Colos.2.

Philip.2.

rum, antequam corporibus infererentur, non solum vitas, sed & diuersas fuisse adseruit actiones: necesse est, vt etiā in isto, nisi maluerit sententiam abdicare, plectatur. Natiuitas enim Domini secundum carnem, quamuis habeat quædam propria, quibus humanæ conditionis initia transcendat, siue quòd solus ex sancto spiritu ab inuiolata virgine sine concupiscentia carnis est conceptus & natus, siue quod ita visceribus matris est editus, vt & fœcunditas pareret, & virginitas permaneret, non alterius tamen naturæ erat eius caro, quàm nostra: nec alio illi, quàm cæteris hominibus, anima est inspirata principio, quæ excelleret non diuersitate generis, sed sublimitate virtutis. Nihil enim carnis suæ habebat aduersum, nec discordiam desideriorum gignebat compugnantia voluntatum. Sensus corporei vigebant sine lege peccati, & veritas affectionum sub moderamine deitatis & mentis, nec tentabatur illecebris, nec cedebat iniurijs. Verus homo, vero vnitus est Deo: nec secundùm existentem prius animam deductus è cœlo, nec secundum carnem, creatus est ex nihilo eandem gerens in * Deo verbi Dei personam, & tenens communem nobiscum in corpore, animaque naturam. Non enim esset Dei hominumq; mediator, nisi idem Deus, idemque homo in vtroque & vnus esset & verus. Incitat quidem nos ad latitudinem disserendi materiæ magnitudo: sed apud eruditionem tuam non est copia laborandum, præsertim cum iam per nostros ad fratrem Flauianum sufficientes literas miserimus, ad confirmandos animos non solùm sacerdotum, sed etiam laicorum. Præstabit, vt credimus, misericordia Dei, vt absque cuiusquam animæ detrimento possint aduersum diaboli dolos, & sana defendi, & vulnerata curari. Data Idibus Iunij, Asterio & Protogene viris clarissimis consulibus.

Origenis error de animabus.

Verbi deitate personam.

1.Tim. 2.

Epistola duodecima eiusdem Leonis Papæ ad Theodosium Augustum de legatis, quos vice sua destinauit ad synodum Ephesinam, pro erroribus Eutychetis collectam.

Cæsari Theodosio religiosissimo & pijssimo Augusto, Leo Papa Ecclesiæ catholicæ vrbis Romæ.

QVantum rebus humanis consulere prouidentia diuina dignetur, solicitudo clementiæ vestræ, spiritu Dei incitata demonstrat, quæ in catholica Ecclesia nihil impacatum, nihil vult esse diuersum: quoniam fides, quæ non nisi vna est, in nullo potest esse sui dissimilis. Vnde licet Eutyches, (quantum gestorum Episcopalium ordo patefecit) imperitè atque imprudenter errare detectus sit, debueritque à sua merito reprobabili persuasione discedere: quoniam tamen pietas vestra, quæ in honorem Dei religiosissimè catholicam diligit veritatem, apud Ephesum constituit synodale Concilium, vt imperito seni, ea, in qua nimis caligat, veritas innotescat, fratres meos Iulianum Episcopum, & Renatum presbyterum, & filium meum Hilarium diaconum misi, qui ad vicem præsentiæ meæ pro negocij qualitate sufficerent, & qui eum secum deferent iustitiæ & benignitatis affectum, vt quia dubitari non potest, quæ sit Christianæ confessionis integritas, & totius erroris prauitas damnaretur, & resipiscens, qui deuiauerat, si pro venia supplicaret, sacerdotalis ei beneuolentia subueniret, quum in libello suo, quem ad nos misit, hoc saltem sibi ad promerendam veniam reseruauerit, vt correcturum se esse promitteret, quicquid nostra sententia de his, quæ malè senserat, improbasset. Quid autem catholica Ecclesia vniuersaliter de sacramento dominicæ incarnationis credat & doceat, ad fratrem & coëpiscopum nostrum Flauianum plenius continent scripta, quæ misi. Data Idibus Iunij, Asterio & Protogene viris clarissimis consulibus.

Eutyches se submittit sententiæ Romani Pontificis.

Epistola decimatertia eiusdem Leonis Papæ ad Pulcheriam Augustam, de his vnde supra ad Theodosium Augustum.

Leo catholicæ Romanæ Ecclesiæ Episcopus, pijssimæ Pulcheriæ Augustæ.

QVantum præsidij Dominus Ecclesiæ suæ in vestra clemen-
tia præpararit, multis sæpè probauimus documentis: Et
quicquid nostris temporibus, contra impugnatores catho-
licæ veritatis, industria sacerdotalis obtinuit, ad vestram
maximè gloriam redundauit, dum, sicut spiritu sancto do-
cente didicistis, illi per omnia potestatem vestram subijcitis
cuius munere & protectione regnatis. Vnde quia contrà
integritatem fidei Christianæ dissensionem quandam in
Constantinopolitana Ecclesia Eutyche authore generatam, fratris & coëpiscopi
mei Flauiani relatione cognoui, ita vt totius causæ speciem synodalium gestorum
textus ostenderit, dignum gloria vestra est, vt error, qui (vt arbitror) de imperitia
magis, quam de versutia natus est, auferatur, priusquam vllas sibi vires de consensu
imprudentium pertinacia prauitatis acquirat: quia etiam ignorantia graues non-
nunquam incidit lapsus, & plerunque in diaboli ruit foueas incauta simplicitas,
per quam in supradicto subrepsisse intelligo spiritum falsitatis, vt dum æstimat se re-
ligiosiùs de filij Dei maiestate sentire, si ei naturæ nostræ veritatem inesse non di-
cat, totum illud, quod verbum caro factum est, vnius atque eiusdem putet esse sub-
stantiæ. Et quantum Nestorius à veritate excidit, dum Christum de matre solum
hominem asserit natum, tantùm etiam hic à catholico tramite deuiat, qui de ea-
dem virgine non nostram credit editam esse substantiam, volens vtique eam solius
deitatis intelligi, vt quod formam serui gessit, & quod nostri similis fuit atque con-
formis, quædam nostræ naturæ fuerit imago, non veritas. Nihil autem prodest, Do-
minum nostrum beatæ Mariæ virginis filium, verum perfectumque hominem di-
cere, si non illius generis homo creditur, cuius in Euangelio prædicatur. Dicit e-
Matt. 1. nim Matthæus: Liber generationis Iesu Christi filij Dauid, filij Abraham, & ita
humanæ originis ordinem sequitur, vt generationum lineas vsque ad Ioseph, cui
Luca. 3. mater Domini erat desponsata, deducat. Lucas verò retrorsum successionum gra-
dus relegens, ad ipsum humani generis principem redit, vt Adam primum, & Adam
nouissimum eiusdem ostendat esse naturæ. Potuerat quippe omnipotentia filij Dei
Gen. 32. sic ad docendos, iustificandosque homines apparere, quomodo & patriarchis &
Gen. 18. prophetis in specie carnis apparuit, quum aut luctantem inijt, aut sermonem con-
seruit, quumúe officia hospitalitatis non abnuit, vel etiam appositum cibum sump-
sit. Sed illæ imagines huius hominis erant indices, cuius veritatem ex præcedenti-
um patrum stirpe sumendam, significationes mysticæ nunciabant. Et ideo sacra-
mentum reconciliationis nostræ ante tempora æterna dispositum, nullæ implebant
figuræ, quia nondum superuenerat spiritus sanctus in virginem, nec virtus altissi-
Prouer. 9. mi obumbrauerat ei, vt & intra intemerata viscera, ædificante sibi sapientia domum
Ioan. 1. verbum caro fieret, & forma Dei ac forma serui in vnam conueniente personam,
creator temporum nasceretur in tempore, & per quem facta sunt omnia, ipse inter
omnia gigneretur. Nisi enim nouus homo, factus in similitudinem carnis peccati,
nostram susciperet vetustatem: & consubstantialis patri, consubstantialis esse dig-
naretur & matri, naturamque sibi nostram, solus à peccato liber, vniret: sub iugo
diaboli generaliter teneretur humana captiuitas, nec aliter vti possemus trium-
phantis victoria, si extra nostram esset confecta naturam. De hac autem participa-
tione

tione mirabili sacramentum nobis regenerationis indulsit, vt per ipsum spiritum, per quem Christus & conceptus est & natus, etiam nos, qui per concupiscentiam carnis sumus geniti, spirituali iterum origine nasceremur. Propter quod ab Euangelista de credentibus dicitur: Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Cuius ineffabilis gratiæ particeps non est, nec potest filiorum Dei adoptionem cõsequi, quisquis à fide sua hoc, quod nos principaliter saluat, excludit. Vnde multum doleo, multumque contristor, quod hic, qui anteà de humilitatis proposito laudabilis videbatur, contra vnicam spem nostram, patrumque nostrorum, vana nimis & stolida audet adstruere. Qui cum videret insipientiæ suæ sensum catholicis auribus displicere, reuocare se à sua opinione debuerat, nec ita Ecclesiæ præsules commouere, vt damnationis sententiam mereretur accipere, quam vtique, si in suo sensu voluerit permanere, nullus poterit relaxare. Sedis enim Apostolicæ moderatio hanc temperantiam seruat, vt & seueriùs agat cum obduratis, & veniam cupiat præstare correctis. Quia ergo multa mihi fiducia est de pietatis tuæ syncerissima fide, obsecro gloriam clementiæ tuę, vt sicut sancto studio tuo catholica prædicatio semper adiuta est, ita nunc quoque eius faueat libertati: quam fortè ideo permisit Dominus hac tentatione pulsari, vt quales intra Ecclesiam laterent, possint agnosci. Quorum planè non est negligenda curatio, ne ipsorum nos contristet amissio. Augustissimus vero & Christianissimus Imperator cupiens quam celerrimè turbata componi, Episcopali Concilio, quod Ephesi vult habere, nimiùm breue & angustum tempus indixit, diem Calendarum Augustarum præstituendo conuentui, quum à tertio die Iduum Maiarum, quo serenitatis eius scripta suscepimus, maior pars reliqui sit temporis absumenda, vt profectio sacerdotum, qui negocio sufficiant, valeat ordinari. Nam illud, quod pietas eius etiam me credidit debere interesse Concilio; etiam si secundum aliquod præcedens exigeretur exemplum, nunc tamen nequaquam possit impleri: quia rerum præsentium nimis incerta conditio à tantæ vrbis populis me abesse non sineret, & in desperationem quandam animi tumultuantium mitterentur, si per occasionem causæ Ecclesiasticæ viderer patriam & Apostolicam sedem velle deserere. Quia igitur ad publicam vtilitatem pertinuisse cognoscitis, vt salua clementiæ vestræ venia, charitati me & precibus ciuium non negarem, in his fratribus meis, quos vice mea misi, me quoque adesse cum cæteris, qui adfuerint, æstimate: quibus secũdum causam, satis mihi & gestorum serie, & ipsius, de quo agitur, professione patefactam, euidenter & plenè quid seruandum esset, ostendi. Non enim de portiuncula aliqua fidei nostræ, quæ minùs lucidè declarata sit, quæritur: sed hoc est stolidissima insultatio audet incessere, quod Dominus noster in Ecclesia neminem sexus vtriusque voluit ignorare. Siquidem ipsius catholici symboli breuis & perfecta confessio, quæ duodecim Apostolorum totidem est signata sententijs, tam instructa sit munitione cælesti, vt omnes hæreticorum opiniones solo ipsius possint gladio detruncari. Cuius symboli plenitudinem si Eutyches puro & simplici voluisset corde concipere, in nullo à decretis sacratissimi Niceni Concilij deuiaret, & hoc à sanctis patribus intelligeret constitutum, vt contra Apostolicam fidem, quæ non nisi vna est, nullum se ingenium, nullum eleuaret eloquium. Et ideo pro vestræ pietatis consuetudine elaborare dignemini, vt quod contra singulare sacramentum salutis humanæ, blasphema insipientia protulit, ab omnium animis repellatur. Ac si ipse, qui in hanc tentationem incidit, resipiscat, ita vt per libellarem satisfactionem proprium damnet errorem, communio ei sui ordinis non negetur. Quod etiam sancto Flauiano Episcopo me clementia tua scripsisse cognoscat, vt charitas non negligatur, si error aboletur. Datum Idibus Iunij, Asterio & Protogene viris clarissimis consulibus.

Ioan. 1.

24. quæst. 2. Damnationis sententiam.

Symbolum Apostolorum.

 Epistola

Epistola decimaquarta ad Faustum, & Martianum, & reliquos Archimandritas Constantinopolitanos.

Dilectissimis filiis Fausto, Martiano & reliquis Archimandritis Leo Episcopus.

QVum propter causam fidei, quã Eutyches perturbare tẽtauit, de latere meo mitterem, qui defensioni veritatis adsisterent, congruum credidi, vt etiam ad vestram dilectionẽ scripta dirigerem, quos certũ habeo ita studere pietati, vt blasphemas & impias voces nullatenùs æquanimiter audire possitis, manente in cordibus vestris Apostolica institutione, qua dicitur: Si quis vobis euangelizauerit, præter id quod accepistis, anathema sit. Sensum autem prædicti Eutychetis, qui, sicut gestorum lectione cognouimus, meritò reprobatus est, etiam nos detestandum esse decernimus: ita vt si adserere insipiens in sua prauitate voluerit permanere, habeat cum his consortium, quorum est secutus errorem. Meritò enim fiet extra Christi Ecclesiam, qui in Christo humanam, id est, nostram, negat esse naturam. Sed si idem spiritu Dei miserante correctus, impietatem sui erroris agnouerit, & quæ catholici execrantur, plena satisfactione damnauerit, volumus ei misericordiam non negari, vt Ecclesia Domini nullum sentiat damnum, cùm & resipiscens possit recipi, & solus debeat error excludi. De sacramento autem pietatis magnæ, in qua nobis per incarnationem verbi Dei iustificatio est & redemptio, quæ sit nostra ex patrum traditione sententia, nunc sufficienter (quantùm arbitror) explicatum est, vt per insinuationem præsulis vestri, quid secundùm Euangelium Domini Iesu Christi in omnium fidelium cordibus fixum esse cupiamus, noscatis. Datum Idibus Iunij, Asterio & Protogene viris clarissimis consulibus.]

Gal. 1.

Est in Tom. Consil. Epistol. 14.

Epistola decimaquinta eiusdem ad Ephesinam synodum secundam, in qua prouocat congregatos Episcopos, Eutychetis blasphemias condemnare.

Leo Episcopus sanctæ synodo, quæ apud Ephesum conuenit.

REligiosa clementissimi principis fides, sciẽs ad suam gloriam maximè pertinere, si intra Ecclesiam catholicam nullius erroris germen exurgeret, hanc reuerẽtiam diuinis detulit institutis, vt ad sanctæ dispositionis effectum authoritatem Apostolicæ sedis adhiberet, tãquàm ab ipso beatissimo Petro cuperet declarari, quod in eius cõfessione laudatũ sit, quando dicente Domino, Quem me esse dicunt homines filium hominis, varias quidem diuersorũ opiniones discipuli memorarunt: sed cùm ab eis, qui ipsi crederent, quæreretur, princeps apostolorum plenitudinẽ fidei breui sermone complexus, Tu es, inquit, Christus filius Dei viui, hoc est, Tu qui es verè filius hominis, idem verè es filius Dei viui. Tu, inquã, verus in deitate, verus in carne, & salua geminæ proprietate naturæ vtrinq; vnus. Quod si Eutyches intelligenter ac viuaciter crederet, nequaquàm ab huius fidei tramite deuiaret. Propter quã ei respõdetur à Domino: Beatus es Simõ Bar Iona, quia caro & sanguis nõ reuelauit tibi, sed pater meus qui est in cęlis. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portę inferi non præualebunt ad-

Matt. 16.

Ibidem.

uersus

uerſùs eam. Nimis autem à compage huius ædificationis alienus eſt, qui & beati Petri confeſsionem non capit, & Chriſti Euangelio contradicit, oſtendens ſe nullum vnquàm ſtudium cognoſcendæ veritatis habuiſſe, & ſuperfluò honorabilem viſum, qui nulla maturitate cordis ornauit canitiem ſenectutis. Verùm quia etiam talium non eſt negligenda curatio, & piè ac religioſè Chriſtianiſsimus Imperator haberi voluit Epiſcopale Concilium, vt pleniore iudicio omnis poſsit error aboleri, fratres noſtros Iulianum Epiſcopum, Renatum presbyterum, & filium meum Hilarium diaconum, cumque his Dultitium notarium probatæ nobis fidei, miſi, qui vice mea ſancto conuentui veſtræ fraternitatis interſint, & cõmuni vobiſcùm ſententia, quæ Domino ſint placitura, conſtituant. Hoc eſt, vt primitiùs peſtifero errore damnato, etiam de ipſius, qui imprudenter errauit, reſtitutione tractetur, ſi tamen doctrinam veritatis amplectens, ſenſus hæreticos, quibus imperitia eius fuerat irretita, plenè aperteque propria voce & ſubſcriptione damnauerit, quod etiam in libello, quem ad nos miſerat, eſt profeſſus, ſpondens, per omnia noſtra ſequuturum ſe eſſe ſentẽtiam. Acceptis autem fratris & coepiſcopi noſtri Flauiani literis, pleniùs ad eum de his, quæ ad nos videtur retuliſſe, reſcripſimus, vt abolito hoc, quo inquinatus videbatur, errore, in laudem & gloriã Dei per totum mundum vna ſit fides, & vna eademq; confeſsio, & in nomine Ieſu omne genu flectatur, cæleſtium, terreſtrium & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Ieſus Chriſtus in gloria eſt Dei patris. Data Idibus Iunij, Aſterio & Ptotogene viris clariſsimis conſulibus. *Phil. 2.*

Epiſtola decimaſexta eiuſdem ad Flauianum Conſtantinopolitanum Epiſcopum.

In Tom. Conci. eſt XV.

Flauiano chariſsimo fratri, Leo Epiſcopus Romæ.

LIteras tuæ dilectionis accepi cum geſtis, quæ apud vos ſuper fidei quæſtione cõfecta ſunt. Et quia clementiſsimus Imperator pro Eccleſiæ pace ſolicitus ſynodum voluit congregari, quãuis euidẽter appareat, rem, de qua agitur, nequaquàm ſynodali indigere tractatu: tamen, frater chariſsime, ſubſequutos eſſe ſignifico, quos in hac re placuit deſtinare. Nec neceſſarium fuit, nunc ampliùs ſcribi, quum, propicio Deo, de his quę cauſę credidimus conuenire, per ea, quę ipſi portabunt ſcripta, ſis pleniùs inſtruendus. Data decimoquinto Calendas Iulij, Aſterio & Protogene viris clariſsimis conſulibus.

Epiſtola decimaſeptima eiuſdem, ad Theodoſium Auguſtum.

In Tom. Concil. eſt XVI.

Leo Epiſcopus Theodoſio ſemper Auguſto.

ACceptis clementiæ veſtræ literis, & multùm vniuerſali Eccleſię gaudendum eſſe proſpexi, quòd Chriſtianam fidem, qua diuinitas honoratur & colitur, in nullo diſsimilem, in nullo vult eſſe diſcordem. Quid enim rebus humanis ad exorandam miſericordiam Dei efficaciùs ſuffragetur, quàm ſi vna gratiarum actio, & vnius confeſsionis ſacrificium maieſtati eius ab omnibus offeratur? In quo & ſacerdotum & cunctorum fidelium ita demum erit plena deuotio, ſi in his, quæ per vnicum Dei filium Deum verbum pro noſtra redemptione ſunt geſta, nihil aliud ſentiatur

tiatur, quàm quod ipse prædicari de se iussit & credi. Vnde quanuìs ad diem Concilij Episcopalis, quem pietas vestra constituit, occurrere me ratio nulla permittat, quum nec aliqua ex hoc exempla præcesserint, & temporalis necessitas me non patiatur deserere ciuitatem, præsertim quum tam euidens fidei causa sit, vt rationabilibus causis ab indicenda synodo fuisset abstinendum: tamen in quantùm Dominus iuuare dignatur, meum studium commodaui, vt clementiæ vestræ statutis aliquatenùs pareatur, ordinatis hinc fratribus meis, qui amputandis scandalis pro causæ æquitate sufficiant, quiq; præsentiæ meæ impleant vicem, quia non talis quæstio orta est, vnde aut posit, aut debeat dubitari. Data duodecimo Calendas Iulij, Asterio & Protogene viris clarissimis consulibus.

In Tom. Concil. est XVII.

Epistola decimaoctaua eiusdem, ad Pulcheriam Augustam.

Leo Episcopus Pulcheriæ Augustæ.

Hæc eadem ferè habentur, sed fusiùs, suprà Epist. 13.

QVantùm sibi fidutiæ de fide vestrę clemētię Ecclesia Dei debeat polliceri, multis probauimus sępè documentis, dum, sicut spiritu sancto docente didicistis, illi per omnia potestatē vestram subijcitis, cuius munere & protectione regnatis. Vnde quia contra integritatem fidei Christianæ, dissensionem quandam in Constantinopolitana Ecclesia, Eutyche authore generatam, fratris & coepiscopi mei Flauiani relatione cognoui, ita vt totius causæ speciem synodalium gestorum textus ostenderit, dignum gloriæ vestræ est, vt error qui de imperitia magis, quàm de versutia natus est, auferatur, priusquàm vllas vires de cōsensu imprudentium pertinacia prauitatis acquirat. Nam quantùm Nestorius à veritate excidit, dum Dominum Iesum CHRISTVM de matre virgine hominem solùm adserit natum: tātùm etiam hic à catholico tramite deuiauit, qui de eadem virgine editum, non nostræ credidit esse naturæ, vt quod formam serui gessit, quòd nostri similis fuit atque conformis, quædam nostræ carnis fuerit imago, non veritas: Nihil autē prodest Dominum nostrum, beatæ Mariæ virginis filium, hominem dicere, si non illius generis atque seminis homo creditur, cuius in ipso Euangelij exordio prædicatur. Vnde multùm doleo, multùmque contristor, quòd hic, qui anteà de humilitatis proposito laudabilis videbatur, contra vnicam spem uestram, patrumque nostrorum, vana & nimis peruersa audet adstruere. Qui quum videret insipientiæ suæ sensum catholicis auribus displicere, reuocare se à sua opinione debuerat, ne ita Ecclesiæ præsules commoueret, vt sententiam damnationis exciperet. Quam vtique si in suo sensu voluerit permanere, nullus poterit relaxare. Sedis enim Apostolicæ moderatio hanc temperantiam seruat, vt & seueriùs agat cum obduratis, & veniam cupiat pręstare correctis. Quia ergo mihi multa fidutia est de pietatis vestræ syncerissima fide, obsecro gloriosissimam clementiam vestram, vt sicuti sancto studio tuo catholica prædicatio semper adiuta est, ita nunc quoque eiusdem faueas libertati. Non enim portiuncula aliqua fidei nostræ, quæ minùs lucidè sit clara, pulsatur, sed hoc imperita resultatio audet incessere, quod Dominus in Ecclesia sua neminem voluit ignorare. Et ideò pro vestræ pietatis consuetudine elaborare dignemini, vt contra singulare sacramentum salutis humanæ, quod blasphema insipientia protulit, ab omnium animis repellatur. Ac si ipse, qui in hanc tentationem incidit, resipiscat, ita vt, quod malè senserat, propria voce & subscriptione condemnet, communio illi sui ordinis reformetur. Quod etiam fratri & coepiscopo meo Flauiano me clementia vestra scripsisse cognoscat, & his, quos misimus, delegasse, vt venia concedatur, si error aboletur. Ne autem pijssimi principis dispositioni, qua Episcopale

Concilium

Concilium voluit congregari, nostra videretur præsentia defuisse, fratres meos Iulianum Episcopum, Renatum presbyterum, & filium meum Hilarium diaconum misi, qui vicẽ præsentiæ meæ implere sufficerent. Sed ei, qui in errore est, meliùs consuletur, si vbi desipuit, ibidem resipiscat, & vbi damnationem meruit, illic indulgentiam consequatur. Data Idibus Iunij, Asterio & Protogene viris clarissimis consulibus.

Epistola decimanona eiusdem ad Iulianum Episcopum.

In Tom. Concil. est xviij.

Leo Episcopus Iuliano Episcopo, charissimo fratri.

LIteræ dilectionis tuæ, quæ mihi nuper sunt redditæ, quàm spirituali catholicæ fidei vigeas amore, demonstrãt, & multùm gaudere me faciunt, quòd in eadem sententia pia corda concurrunt, vt secundùm doctrinam spiritus sancti impleatur in nobis, quod Apostolus ait: Obsecro autem vos fratres per nomen Domini nostri Iesu Christi, vt id ipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata. Sitis autem perfecti in eodem sensu, & in eodem sensu, & in eadem sententia: cuius vnitatis nimiùm se Eutyches facit extraneum, qui in sua peruersitate veterascit, nec adhuc, quibus vinculis à Domino sit obligatus, intelligit. Et quanquàm sacerdotem Domini reperiendum putat, qui eius imperitiæ amentiæq; consentiat, diù apud nos incertum fuit, quid in ipso catholicis displiceret: & cum fratris nostri Flauiani nulla literas sumeremus, ipse autẽ scriptis suis Nestorianam hæresim repullulare quereretur, non plenè potuimus discere, vnde procederet, vel quò tenderet tam dolosa causatio. Sed posteaquàm gestorum ad nos episcopalium documenta perlata sunt, omnia illa, quæ fallacium querelarum velamine tegebantur, quàm essent detestãda, patuerunt. Et quia clemẽtissimus Imperator, pro beneuolentia ac pietate animi sui, de statu huius, qui antè honorabilis videbatur, diligentiùs voluit iudicari, atque ob hoc indicendum credidit Episcopale Concilium: per fratres nostros Iulianum Episcopum, & Renatum presbyterum, sed & filium meum diaconum Hilariũ, & quos ex latere meo vice mea misi, ad fratrem nostrum Flauianum sufficientia pro qualitate causæ scripta direxi, quibus & vestra dilectio, & Ecclesia vniuersa cognoscat, de antiqua & singulari fide, quam indoctus impugnator incesit, quid diuinitùs traditum teneamus, & quid incommutabiliter prædicemus. Quia tamen non debemus partes miserationis omittere, congrua moderatione credidimus sanciendum, vt si condemnatus presbyter plena satisfactione corrigitur, sententia, qua obstrictus est, relaxetur. Si verò in eodem insipientiæ suæ luto iacere delegerit, statuta permaneãt, & cum eis habeat sortem, quorum est secutus errorem. Data Idibus Iunij, Asterio & Protogene viris clarissimis consulibus.

1. Cor. 1.

Eutychetis versutia.

Epistola vigesima eiusdem ad Flauianum Episcopum.

In Tom. Concil. est xix.

Flauiano dilectissimo fratri, Leo Episcopus.

PRofectis iam nostris, quos ad vos in fidei causa direximus, per filium nostrũ Basilium diaconũ scripta tuæ dilectionis accepimus, quibus meritò parùm de negocio cõmunis solicitudinis indidisti, quoniã & gesta antè delata, de omnibus nos sufficienter instruxerant, & ad familiarem interrogationem idoneus erat sermo prædicti, per quem nũc alloquia reddẽtes, dilectionem tuam per Dei gratiã, in qua fidimus, cohortamur, vtentes verbis Apostolicis, atque dicentes:

Philip.1. In nullo terreamini ab aduersarijs, quæ est illis causa perditionis, vobis autem salutis. Quid enim tam exitiabile, quam negata veritate incarnationis Christi, omnem spem salutis humanæ velle dissoluere, & Apostolo contraire dicenti manifestè: Magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne? *1.Tim.3.* Quid tam gloriosum, quàm contra inimicos natiuitatis & crucis Christi pro fide euangelica dimicare? De cuius purissimo lumine, inuictaq; virtute, datis iam ad tuam dilectionem literis, quid in nostro esset corde, patefecimus, ne de illis, quæ secundùm doctrinam catholicam didicimus & docemus, aliquid inter nos videri posit ambiguum. Quia verò tam valida, & tam clara sunt testimonia veritatis, vt nimis cæcus, nimisq; obduratus habendus sit, qui ad coruscationem lucis atq; rationis non confestim se à tenebris falsitatis excusserit, ad curandam imperitorum insaniam, etiam patientiæ volumus adhibere medicinam, vt paternas increpationes hi, qui in senectute carnis suę mente sunt paruuli, discant obedire maioribus. Ac si deposita imperitiæ suæ vanitate resipiscunt, omniq; errore damnato fidem veram singularemq; suscipiunt, misericordia eisdem episcopalis beneuolentiæ non negetur, mãsuro iudicio, quod præcesit, si impietas meritò condemnata, in sua prauitate perstiterit. Data decimo Calendas Augusti, Asterio & Protogene viris clarissimis consulibus.

In Tom. Concil. est xx.

Epistola vigesimaprima eiusdem ad eundem Flauianum Constantinopolitanum Episcopum.

Leo Episcopus Flauiano Episcopo.

AVget solicitudinem nostrã taciturnitas tua, qui iamdiù nulla dilectionis tuæ scripta suscepimus, cùm nos curarum tuarum participes, pro fidei defensione soliciti, frequenter per occasiones idoneas ad dilectionem tuam literas miserimus, vt adhortationum nostrarum consolationibus te iuuaremus, vt aduersariorum stimulis pro fidei defensione non cederes, cum laboris tui participes nos probares. Olim ad fraternitatem tuam nostros credimus peruenisse, per quos pleniùs scriptis, mandatisq; nostris instructum te esse retines, & Basilium ad te (vt volueras) ipsi remisimus. Nunc, ne aliqua prætermissum occasione te crederes, per filium nostrum honorabilem & amabilem nobis virum Esitium, hanc paginam dedimus, vt tota celeritate ad scripta nostra respondeas, nosq; subinde de tuis actibus, nostrorumq;, & de totius causæ absolutione facias certiores, vt solicitudiné, quam nunc pro fidei defensione gerimus, prosperioribus nuncijs molliamus. Data tertio Idus Augusti, Asterio & Protogene viris clarissimis consulibus.

Epistola vigesimasecunda eiusdem ad Constantinopolitanos.

In Tom. Concil. est xxj.

Leo Episcopus, & sancta synodus, quæ in vrbe conuenit, clero, honoratis, & plebi consistenti apud Constantinopolim, dilectissimis filijs in Domino salutem.

IN notitiam nostram, quæ Ephesi contra opinionem omniũ sunt acta, perlatis, magno animum nostrum fatemur mœrore confusum, nec tantum licuisse iniquitati facilè potuissemus credere, nisi filius noster Hilarius diaconus, qui à nobis vice nostra cum alijs, vt interesset synodo, missus fuerat, fugiens reuertisset, declinans, ne iniustę particeps esset sententiæ. Quippe quum vox illic à nostris contradictionis emissa sit, quam Alexandrinus antistes (qui totum solus ibi potentiæ suæ vendicauit) audire contempsit, in cõsortium suæ voluntatis inuitos protrahens sacerdotes, vt per vim coacti subscriberent, qui nullam damnationis causam idoneam reperissent. Sed hos ausus pio & Christianissimo principi confidimus minimè placituros. At nunc quia ecclesiam vestram hac ratione cognouimus dissipatam, consolandos adhortandosq; vos esse credidimus nostris epistolis, vt pro catholicæ fidei defensione perfidorum nequitiæ resistatis. Nolumus enim dilectionẽ vestram hoc mœrore percelli, cùm maior gloria vestram sit subsequutura cõstantiam, si à probabili sacerdote vestro nullæ vos minæ, nulla formido diuulserit. Quisquis enim incolumi atq; superstite Flauiano Episcopo vestro sacerdotium eius fuerit ausus inuadere, nunquam in communione nostra habebitur, nec inter episcopos poterit numerari. Nos enim sicut Nestorium in sua peruersitate anathematizauimus, ita eos, qui veritatem carnis nostræ in Domino Iesu Christo denegant, pari execratione damnamus. State igitur in spiritu catholicæ veritatis, & Apostolicam cohortationem ministerio nostri oris accipite, quia vobis donatum est pro Christo, non solùm, vt in eum credatis, sed etiam vt pro illo patiamini. Nolite arbitrari, dilectissimi, quòd sanctæ ecclesiæ suæ desit, aut defutura sit diuina protectio. Splẽdescit enim fidei puritas, cùm ab ea sordes separantur errorum. Vnde iterum iterumq; vos ante conspectum Domini obtestamur pariter & monemus, vt à fide, in qua fundati estis, & in qua Christianissimum principem nouimus permanere, non insidijs, non cuiusquam persuasionibus moueamini, sed in persona episcopi vestri illum in cordis oculis habeatis, pro quo idem omnia pati, quæ fuerunt illata, non metuit, cuius per omnia imitatores vos esse cupimus, vt commune cum ipso præmium fidei habere possitis. Data Idib. Oct. Asterio & Protogene viris clarissimis consulibus.

Vt prophana, iudicãtur in hac epistola Concilij Ephesini secundi acta, & impenditur consolatio Constantinopolitanis pro destitutione pontificis sui Flauiani.

Philip. 1.

Epistola vigesimatertia eiusdem ad clerum & plebem Constantinopolitanæ vrbis.

In Tom. Concil. est xxij.

Leo Episcopus, & sancta synodus, quæ in vrbæ Roma conuenit, clero, honoratis, & plebi consistenti Constantinopoli.

LIcet de his, quæ in Concilio sacerdotum apud Ephesum gesta memorantur, multus nos mœror afficiat, eò quòd sicut consonans fama dispersit, & ipso rerum monstratur effectu, nec iustitię illic moderatio, nec fidei est seruata religio: de vestræ tamen deuotionis pietate gaudemus, & in sanctæ plebis acclamationibus, quarũ ad nos exempla delata sunt, omniũ vestrorũ probamus affectum, quia & viuit ac permanet apud bonos filios, optimi patris iusta dilectio, & catholicæ doctrinæ eruditionẽ in nulla patimini parte corrumpi. Nõ dubiè enim, sicut vobis spiritus sanctus reserauit, Manichæorũ cõfœderãtur errori, qui ab vnigenito Dei filio verũ & nostræ naturę hominẽ negant esse susceptũ, omnesq; eius corporeas actiones simulatorij volunt fuisse phantasmatis. Cui impietati ne in aliquo præberetis assensum, iam per filium meum Epiphanium, & Dionysium Romanæ Ecclesiæ notarios, cohortatoria ad dilectionem vestram scripta direximus, quibus confirmationem,

quàm

quam expetiſtis, vltrò præbuimus, vt nos paternam vobis curam non dubitetis impendere, ac modis omnibus laborare, vt auxiliante miſericordia Dei, omnia quæ ab imperitis, & ab inſipientibus excitata ſunt ſcandala deſtruantur. Nec quiſquam ſibi audeat de ſacerdotali honore blandiri, qui potuerit in execrandi ſenſus impietate conuinci. Nam ſi vix in laicis tolerabilis videtur inſcitia, quanto magis in eis, qui præſunt, nec excuſatione eſt digna, nec venia, maximè cum etiam defendere peruerſarum opinionum commenta præſumunt, & in conſenſum ſuum aut terrore aut gratia inſanabiles quoſque traducunt? Spernantur huiuſmodi à ſanctis mēbris corporis Chriſti, neque ſibi catholica libertas infidelium iugum patiatur imponi. Extra enim donum diuinæ gratiæ, & extra ſacramentum habendi ſunt ſalutis humanæ, qui negantes naturam noſtræ carnis in Chriſto, & euangelio contradicunt, & ſymbolo reluctantur. Nec ſentiunt ſe in hoc præruptum ſua obcæcatione deduci, vt nec in paſsionis dominicæ, nec in reſurrectionis veritate conſiſtāt: quia vtrunque in ſaluatore vacuatur, ſi in eo noſtri generis caro non creditur. In quibus iſti ignorantiæ tenebris, in quo hactenùs deſidiæ torpore iacuêre, vt nec auditu diſcerent, vel lectione cognoſcerent, quod in Eccleſia Dei in omnium ore tam conſonum eſt, vt nec ab infantium linguis veritas corporis & ſanguinis Chriſti inter communis ſacramenta fidei taceatur? Quia in illa myſtica diſtributione ſpiritualis alimoniæ hoc impartitur, hoc ſumitur, vt accipientes virtutem cæleſtis cibi, in carnem ipſius, qui caro noſtra factus eſt, tranſeamus. Vnde & ad confirmationem charitatis veſtræ, quæ laudabili fide inimicis veritatis obnititur, aptè atque opportunè, ſermone affectuque Apoſtolico vtar, & dicam: Propterea & ego audiens fidem veſtram, quæ eſt in Chriſto IESV, & dilectionem in omnes ſanctos, non ceſſo gratias agens pro vobis, memoriam veſtri ſaciens in orationibus meis, vt Deus Domini noſtri Ieſu CHRISTI, pater gloriæ, det vobis ſpiritum ſapientiæ & reuelationis, in agnitione eius illuminatos oculos cordis veſtri, vt ſciatis, quæ ſit ſpes vocationis eius, & quæ diuitiæ gloriæ hæreditatis eius in ſanctis, & quæ ſit ſupereminens magnitudo virtutis eius in nobis, qui credidimus ſecundùm operationem potentiæ virtutis eius, quam operatus eſt in CHRISTO, ſuſcitans illum à mortuis, & conſtituens ad dexteram ſuam in cæleſtibus ſupra omnem principatum, & poteſtatem, & virtutem, & dominationem, & omne nomen, quod nominatur, non ſolùm in hoc ſeculo, ſed etiam in futuro, & omnia ſubiecit ſub pedibus eius, & ipſum dedit caput ſupra omnem Eccleſiam, quæ eſt corpus ipſius, plenitudo eius, qui omnia in omnibus adimpletur. Dicant hi aduerſarij veritatis, quando omnipotēs pater, vel ſecundum quam naturam, filium ſuum ſuper vniuerſa prouexerit, vel cui ſubſtantiæ cuncta ſubiecerit. Deitas enim verbi, par in omnib. & conſubſtantialis eſt patri, & ſempiternè atq; intēporaliter vna eademq; potentia eſt genitoris & geniti. Creator quippe omnium naturarū, quoniā per ipſum omnia facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil, ſuperior eſt omnibus, quæ creauit, nec vnquam creatori ſuo nō fuerūt ſubiecta, quę cōdidit, cui propriū & ſempiternū eſt, nec aliunde quā de patre, nec aliud eſſe quā pater eſt. Huic ſi addita eſt poteſtas, ſi illuſtrata dignitas, ſi exaltata ſublimitas, minor erat prouehente, qui creuit, nec habebat diuitias eius naturæ, cuius indiguit largitate. Sed talia ſentientē in ſocietatem ſuam Arius rapit, cuius peruerſitati multum hæc ſuffragatur impietas, negans verbo Dei humanā ineſſe naturam, vt dū humilitatem in Dei maieſtate faſtidit, aut falſatā in Chriſto adſerat imaginē corporis, aut omnes actiones paſsioneſq; corporeas, deitatis potiùs fuiſſe dicat quā carnis. Quodlibet autē defendere audeat, prorſus inſanū eſt: quia nec pietas fidei, nec ratio recipit ſacramenti, vt aut aliquid paſſa ſit deitas, aut in vllo mentita ſit veritas. Impaſsibilis igitur Dei filius Deus, cui cum patre & ſpiritu ſancto vna incōmutabilis Trinitas eſsētia, hoc quod eſt eſſe, perpetuū eſt, in ea plenitudine tēporis, quę ſempiterno cōſilio fuerat pręſtituta, & prophetica dictorū atq; geſtorū ſignificatiōe promiſſa, factus filius hominis nō ſuę cōuerſione ſubſtantiæ,

Diſt. 38. Si in laicis videtur.
De conſe. diſtin. 2. in quibus iſti.
Ephe. 1.
Ioan. 1.
Lucæ 19.

ſtantiæ, ſed noſtræ adſumptione naturæ, venit quærere & ſaluare, quod perierat. Venit autem non locali acceſſu, nec motione corporea, tanquam præſens futurus, vnde abfuiſſet, aut illinc receſſurus, vnde veniſſet: ſed venit per hoc, quod erat viſibile, & commune cernentibus declarandus, humanam ſcilicet carnem atq; animã in viſceribus virginis matris accipiens, vt manens in forma Dei, formam ſerui ſibimet, & ſimilitudinem peccati carnis vniret, per quam non minueret diuina humanis, ſed augeret humana diuinis. Talis enim erat omnium à primis ducta genitoribus cauſa mortalium, vt originali peccato tranſeunte per poſteros, nullus pœnam damnationis euaderet, niſi verbum caro fieret, & habitaret in nobis, in ea ſcilicet natura, quæ noſtri & ſanguinis eſſet & generis. Propter quod dicit Apoſtolus: Sicut per vnius delictum in omnes homines condemnationem, ſic & per vnius iuſtitiam in omnes homines ad iuſtificationem vitæ: Sicut enim per inobedientiam vnius hominis peccatores conſtituti ſunt multi, ita & per vnius obedientiam iuſti conſtituentur multi. Et iterum: Quia enim per hominem mors, & per hominem reſurrectio mortuorum. Et ſicut in Adã omnes moriuntur, ita & in Chriſto omnes viuificabũtur. Hi vtiq; omnes, qui licet in Adã ſint nati, In Chriſto tamẽ inueniũtur renati, habentes fidei teſtimonium, & de iuſtificatione gratiæ, & de cõmunione naturæ, quã qui ſuſceptam ab vnigenito Dei filio in vtero Dauidicæ virginis diffitetur, ab omni ſacramento Chriſtianæ religionis alienus eſt, & nec ſponſum agnoſcens nec ſponſam intelligens, nuptiali non poteſt intereſſe conuiuio. Caro enim Chriſti velamen eſt verbi, quo omnis qui ipſum integrè confitetur, induitur. Erubeſcens autem illud, & quaſi indignum reſutans, nullum ex eo habebit ornatum, ac licet ſe regio inferat feſto, ſacriſq; ſe epulis importunus immiſceat, diſcretionem tamen regis fallere improbus conuiua non poterit: ſed ſicut ipſe Dominus proteſtatus eſt, tolletur ligatis manibus & pedibus, & mittetur in tenebras exteriores, vbi erit fletus & ſtridor dentium. Vnde, quicunque in Chriſto non confitetur corpus humanũ, nouerit ſe myſterio incarnationis indignum, nec eius ſacramẽti habere conſortiũ, quod Apoſtolus prædicat, dicens: Quia membra ſumus corporis eius, de carne eius, & de oſsibus eius, propter hoc relinquet homo patrem & matrẽ, & adhærebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna. Et exponens, quid per hoc ſignificaretur, adiecit: Sacramentum hoc magnum eſt. Ego autem dico in Chriſto & in Eccleſia. Ab ipſo ergo principio generis humani omnibus hominibus Chriſtus eſt dennnciatus in carne venturus. In qua (ſicut dictum eſt, & erunt duo in carne vna) vtiq; duo ſunt, Deus & homo, Chriſtus & Eccleſia, quæ de ſponſi carne prodijt, quando ex latere crucifixi manante ſanguine & aqua, ſacramentũ redemptionis & regenerationis accepit. Ipſa eſt enim noua conditio creaturæ, quæ in baptiſmate non indumento veræ carnis, ſed contagio damnatæ vetuſtatis exuitur, & efficiatur homo corpus Chriſti, quia & * Chriſtus corpus eſt hominis. Vnde non Deũ tantũ dicimus Chriſtũ, ſicut hæretici Manichæi: nec hominẽ tantũ, ſicut hæretici Photiniani: nec ita hominẽ, vt aliquid ei deſit, quod ad humanã certũ eſt pertinere naturã, ſiue animam ſiue mentem rationalem, ſiue carnem quæ non de fœmina ſumpta ſit, ſed facta de verbo in carnem conuerſo atq; mutato, quæ tria falſa & vana, Apollinistarum hæreticorum tres partes variæ protulerunt. Nec dicimus, quod beata virgo Maria hominem ſine deitate conceperit, qui creatus à ſpiritu ſancto, poſtea ſit ſuſceptus à verbo, quod Neſtorium prædicantem meritò iuſteq; damnauimus: ſed dicimus Chriſtum Dei filium, Deum verum, natum de Deo patre ſine vllo initio temporis, eundemq; hominem verum, natum de matre homine, certa plenitudine temporis, nec eius humanitatẽ, qua maior eſt pater, minuere aliquid ei naturæ, qua æqualis eſt patri. Hoc autem vtrunq; vnus eſt Chriſtus, qui veriſsimè dixit, & ſecundũ Deũ, Ego & pater vnum ſumus: & ſecundum hominem. Pater maior me eſt. Hanc fidem (dilectiſsimi) veram & indiſſolubllem, quæ ſola veros efficit Chriſtianos, quamque, vt intelligimus & probamus, pio ſtudio & laudabili amore defenditis, perſeuerãter tenete, & conſtanter adſerite. Et quoniam oportet vos poſt diuinũ auxiliũ, etiã catholicorũ principum

Ioan. 1. *Roma. 5.* *1. Cor. 15.* *Matt. 22.* *Epheſ. 5.* *Ioan. 19.* * *Chriſti.* *Ioan. 10.* *Ioan. 14.*

principum gratiam promereri, humiliter ac sapienter exposcite, vt petitioni nostræ, qua plenariam indici synodum postulamus, clementissimus Imperator dignetur annuere, quo citius adiuuante misericordia Dei, & sanis fortitudo augeatur, & morbidis, si curari acquiescant, medicina præstetur. Data Idibus Octobris, Asterio & Protogone viris clarissimis consulibus.

Epistola vigesima quarta eiusdem ad Theodosium Augustum, qua rogat illum, speciale Concilium in Italia fieri, & in nullo alio loco, eò quod contraria canonibus facta sit synodus Ephesina, & in ea acta iudicantur illegitima nec ritè facta.

Gloriosissimo & clementissimo Theodosio Augusto Leo Episcopus.

Hæc epistola potius fragmentum quoddam esse videtur proximè sequentis epistolæ, nec satis cohæret.

OLim & ab initio in Concilijs celebratis tantam nos percepimus à beatissimo Petro apostolorum principe fiduciam, vt authoritatem habeamus, ad veritatem pro nostra pace defendendam, quatenus nulli liceat sic eam munitam in aliquo commouere, dum repentè læsio remouetur. Igitur quia Concilium Episcoporum; quod propter Flauianum in Ephesina ciuitate fieri præcepistis, & ipsi fidei probatur obesse, & omnes Ecclesias vulnerare, & hæc à nobis comperta sunt non incerto nuncio, sed ab ipsis reuerendissimis Episcopis, qui à nobis missi sunt, & fidelissimo rerum, quæ gesta sunt, narratore Hilario diacono nostro. Hæc autem ideo culpa processit, eò quod non pura conscientia, & recto iudicio secundum consuetudinem hi, qui collecti sunt, de fide & erratibus protulerunt. In ipso autem iudicio non omnes, qui conuenerant, interfuisse cognouimus. Nam alios reiectos, alios didicimus intromissos, qui pro supra dicti * sacerdotis arbitrio impijs subscriptionibus captiuas manus dederunt, quod nociturum statui suo scirent, nisi imperata fecissent, talemque ab ipso prolatam esse sententiam, vt in omnes per eam sæuiretur Ecclesias. Quod nostri ab Apostolica sede directi, adeo impium & catholicæ fidei contrarium videntes, nobis significare noscuntur. Vnde tranquillissimi principum remouete (quæsumus) à vestræ pietatis conscientia periculum religionis & fidei, vt CHRISTI euangelio vim non inferat humana præsumptio. Ecce ego Christianissime & venerabilis Imperator, cum consacerdotibus meis implens erga reuerentiam clementiæ vestræ synceri amoris officium, cupiensque vos per omnia placere Deo, cui pro vobis ab Ecclesia supplicatur, ne ante tribunal Domini rei de silentio iudicemur, obsecramus coram vnius deitatis inseparabili Trinitate, quæ tali facto læditur (quum ipsa vestri sit custos & author Imperij) & coram sanctis angelis Christi, vt omnia in eo statu esse iubeatis, in quo fuerunt ante omne iudicium, donec maior ex toto orbe sacerdotum numerus congregetur. Nec alieno peccato patiamini vos grauari, quia (quod necesse est nos dicere) veremur, ne cuius religio dissipatur, indignatio prouocetur. Præ oculis habere, & tota mentis acie reuerenter aspicite beati Petri gloriam, & communes cum ipso omnium Apostolorum coronas, cunctorumque martyrum palmas, quibus alia non fuit causa patiendi, nisi confessio veræ diuinitatis, & veræ humanitatis in CHRISTO. Cui sacramento quia impiè nunc à paucis imprudentibus obuiatur, omnes partium nostrarum Ecclesiæ, omnes mansuetudini vestræ cum gemitibus & lachrymis supplicant sacerdotes, vt quia & nostri fideliter reclamarunt, & eisdem libellum appellationis Flauianus Episcopus dedit, generalem synodum iubeatis intra Italiam celebrari, quæ omnes offensiones ita aut repellat, aut mitiget, ne vltrà aliquid sit vel in fide dubium, vel in charitate diuisum, conuenientibus vtique Orientalium prouinciarum Episcopis, quorũ si qui superati minis atq; iniurijs, à veritatis tramite deuiarũt, salutari-

** Id est, Discori, qui tamen non est supra dictus.*

ſalutaribus remedijs in integrum reuocentur: ipſiq; quorum eſt cauſa durior, ſi cõſilijs melioribus acquieſcant, vt ab Eccleſiæ vnitate non excidãt. Quàm autem poſt appellationem interpoſitam hoc neceſſariò poſtuletur, canonum Niceæ habitorũ decreta teſtantur, quæ à totius mundi ſunt ſacerdotibus conſtituta. Fauete catholicis veſtro more parentumq; veſtrorum, date defendendæ fidei libertatem. Quum enim Eccleſiæ cauſa ſtatum regni veſtri agamus & ſalutis, vt prouinciarum veſtrarũ quieto iure potiamini, defendite contra hæreticos inconcuſſum Eccleſiæ ſtatum, vt veſtrum CHRISTI dextera defendatur Imperium. Datum tertio Idus Octobris, Aſterio & Protogene viris clariſsimis conſulibus.

Epiſtola vigeſimaquinta eiuſdem ad Theodoſium Auguſtum de ſecunda & prophana ſynodo Epheſina, in qua Eutychetis hæreſis quorundam Epiſcoporum prauo intellectu adiuta eſt: vnde hortatur eundem Auguſtum, vt priſcæ fidei conſtitutio ab eis non violetur, ſed Dei ſacerdotes totius orbis adunentur.

In Tom. Concil. eſt xxiij.

Leo Epiſcopus, & ſancta ſynodus, quæ in vrbe Roma conuenit, Theodoſio ſemper Auguſto.

LIteris clementiæ veſtræ, quas dudum ad beati Petri Apoſtoli ſedem pro catholicæ fidei amore miſiſtis, tantam fidutiam ſumpſimus defendendæ per vos veritatis & pacis, vt in cauſa tam ſimplici, tamq; munita nihil putaremus poſſe exiſtere, quod noceret, preſertim cùm ad Epiſcopale Conciliũ, quod haberi apud Epheſum præcepiſtis, tam inſtructi ſint miſsi, vt ſi ſcripta, quæ vel ad ſanctam ſynodum, vel ad Flauianum Epiſcopum detulerunt, Epiſcoporũ publicari auribus Alexandrinus permiſiſſet antiſtes, ita manifeſtatione puriſsimæ fidei, quã diuinitus inſpiratam & accepimus & tenemus, omnium concertationum ſtrepitus quieuiſſet, vt nec imperitia vltrà deſiperet, nec occaſionem nocendi æmulatio reperiret. Sed dũ priuatæ cauſæ religionis exercentur obtentu, commiſſum eſt impietate paucorum, quod vniuerſam Eccleſiam vulneraret. Comperimus enim non incerto nuncio, ſed fideliſsimo rerũ, quæ geſta ſunt, narratore Hilario diacono noſtro (qui vix, ne ſubſcribere per vim cogeretur, effugit) conueniſſe ad ſynodum plurimos ſacerdotes, quorum vtiq; frequentia cõſultationi & iudicio profuiſſet, ſi is qui ſibi locum principem vendicabat, ſacerdotalem moderationem cuſtodire voluiſſet, vt (ſicut moris eſt) omnium ſententijs ex libertate prolatis, id tranquillo & æquo cõſtitueretur examine, quod & fidei congrueret, & errãtibus ſubueniret, In ipſo autẽ iudicio non omnes, qui conuenerant, interfuiſſe cognouimus. Nam alios reiectos, alios didicimus intromiſſos, qui pro ſuprà dicti ſacerdotis arbitrio, impijs ſubſcriptionibus captiuas manus dederunt, quòd nociturum ſtatui ſuo ſcirent, niſi imperata feciſſent, talemq; ab ipſo prolatam eſſe ſententiam, vt dum homo vnus impetitur, in omnem Eccleſiam ſæuiretur. Quod noſtri ab Apoſtolica ſede directi, adeò impium, & catholicæ fidei contrarium eſſe viderunt, vt ad conſentiendum nulla potuerint oppreſsione compelli, conſtanterq; in eadem ſynodo (vt decuit) fuerunt proteſtati, nequaquam id, quod conſtituebatur, ſedem Apoſtolicam recepturam, quoniam reuerà omne Chriſtianæ fidei ſacramentum (quod abſit) à temporibus veſtræ pietatis excluditur, niſi hoc ſceleſtiſsimum facinus, quòd cuncta ſacrilegia excedit, aboleatur. Quia verò diabolica nequitia ſubtiliter fallit incautos, & ita quorundam imprudentiam per ſimilitudinem pietatis illudit, vt pro ſalubribus perſuadeat nocitu-

ra: remouete quæ sumus à vestræ pietatis conscientia periculum religionis & fidei, quodq; in secularibus negocijs legum vestrarum æquitate conceditur, in rerum diuinarum pertractatione præstate, vt Christi euangelio vim nõ inferat humana præsumptio. Ecce ego Christianissime & venerabilis Imperator, cum consacerdotibus meis implens erga reuerentiam clementię vestræ synceri amoris officium, cupiensq; vos placere per omnia Deo, cui pro vobis ab Ecclesia supplicatur, ne ante tribunal CHRISTI Domini rei de silentio iudicemur, obsecramus coram vnius deitatis inseparali Trinitate, quæ tali facto læditur, cùm ipsa vestri sit custos & author Imperij, & coram sanctis angelis CHRISTI, vt omnia in eo statu esse iubeatis, in quo fuerunt ante omne iudicium, donec maior ex toto orbe sacerdotum numerus congregetur. Nec alieno peccato patiamini vos grauari, quia (quod necesse est nos dicere) veremur, ne cuius religio dissipatur, indignatio prouocetur. Præ oculis habete, & tota mentis acie reuerenter adspicite beati Petri gloriam, & communes cum ipso omniũ apostolorum coronas, cunctorumq; martyrum palmas, quibus alia non fuit causa patiendi, nisi confessio veræ diuinitatis, & veræ humanitatis in CHRISTO. Cui sacramento quia impiè nunc à paucis imprudentibus obuiatur, omnes partium nostrarum Ecclęsiæ, omnes mansuetudini vestræ cum gemitibus & lachrymis supplicant sacerdotes, vt quia & nostri fideliter reclamarunt, & eisdem libellum appellationis Flauianus Episcopus dedit, generalem synodum iubeatis intra Italiam celebrari, quæ omnes offensiones ita aut repellat, aut mitiget, ne aliquid vltrà sit vel in fide dubium, vel in charitate diuisum, conuenientibus vtiq; Orientalium prouinciarum Episcopis, quorũ si qui superati minis atq; iniurijs à veritatis tramite deuiarunt, salutaribus remedijs in integrum reuocentur: ipsiq; quorum est causa durior, si consilijs melioribus acquiescant, ab Ecclesiæ vnitate non excidant. Quàm autem post appellationem interpositam hoc necessariè postuletur, canonum Nicææ habitorum decreta testantur, quæ à totius mundi sunt sacerdotibus constituta, quæque subter adnexa sunt. Fauete catholicis vestro more, parentumq; vestrorum. Date defendendæ fidei libertatẽ, quàm salua clementiæ vestræ reuerentia, nulla vis, nullus poterit mundanus terror auferre. Cùm enim Ecclesiæ causas, tum regni vestri agamus & salutis, vt prouinciarum vestrarum quieto iure potiamini, defendite contra hæreticos inconcussum Ecclesiæ statum, vt & vestrum Christi dextera defendatur Imperium. Datum iij. Idus Octobris, Asterio & Protogene viris clarissimis consulibus.

In Tom. Concil. est xxiiij.

Epistola vigesimasexta eiusdem Leonis Papæ ad Pulcheriam Augustam, contra eandem secundam prophanam synodum Ephesinam, vt eius errores in alia synodo retractentur.

Leo Episcopus, & sancta synodus, quæ in vrbe Roma conuenit, Pulcheriæ Augustæ.

SI epistolæ, quæ pro fidei causa per nostros clericos directæ sunt ad vestram pietatem peruenissent, certum est, remediũ vos his rebus, quæ contra fidem factæ sunt, adspirante vobis Domino, præstare potuisse. Quando enim sacerdotibus, quando Christianæ religioni aut fidei defuistis? Sed cùm ad mansuetudinem vestram adeò nõ potuerint peruenire, qui missi sunt, vt ad nos vix vnus illorum Hilarius diaconus nõster fugiens sit reuersus, iteranda scripta credidimus. Et vt validiores preces nostræ esse mereantur, ipsorum scriptorum, quæ ad clementiam vestram non peruenerunt, exempla subiecimus, amplioribus vos obtestationibus obsecrantes, vt quanto acerbiora facta sunt, quibus pro sede regia vos conuenit con-

traire, tãto maiore gloria, curam eius, in qua excellitis, religionis habeatis, ne catholicæ fidei integritas vlla humanarum concertationũ occasione violetur. Quæ enim, congregata apud Ephesum synodo, sopienda & sananda, pacis remedio credebantur, hæc non solùm in maiora pacis dispendia, sed (quod nimis dolendum est) etiam in ipsius fidei, qua Christiani sumus, excidia processerunt. Et ij quidem, qui missi sunt, quorumq; vnus vim Alexandrini Episcopi, sibi omnia vendicantis, effugiẽs, rerum gestarum nobis ordinem fideliter nunciauit, reclamarunt in synodo (sicut oportuit) vnius hominis non tam iudicio, quàm furori, protestantes ea, quæ per vim metumq; gererentur, sacramentis Ecclesiæ, & ipsi symbolo ab apostolis instituto, præiudicare non posse, nec se ab ea fide vlla iniuria separandos, quam plenissimè expositam atq; digestam, à sede beati apostoli Petri ad sanctam synodum detulissent. Cuius cùm recitatio poscentibus Episcopis non sit admissa, vt scilicet remota ea fide, quæ patriarchas, prophetas, apostolos & martyres coronauit, generatio Iesu Christi Domini nostri secundùm carnem, & veræ mortis ac resurrectionis eius confessio (quod horremus dicere) solueretur, scripsimus de hac re (vt potuimus) ad gloriosissimum principem, & (quod est maximum) Christianum, cuius epistolæ pariter exempla subiecimus, vt fidem, in qua renatus per Dei gratiam regnat, nulla sineret nouitate corrumpi, quoniam Flauianus Episcopus in nostra omnium communione persistit: atq; hoc, quod factum est sine consideratione iustitiæ, & contra omniũ canonum disciplinam, ratum haberi ratio nulla permittit: & quia dissensionis scandalum non abstulisset Ephesina synodus, sed auxisset, habendo intra Italiam Concilio, & locus constitueretur & tempus, omnibus querelis & præiudicijs partis vtriusque suspensis, quò diligentiùs vniuersa, quæ offensionem generauerant, retractẽtur, & absq; vulnere fidei, absq; religionis iniuria, in pacem Christi redeant, qui per impotentiam subscribere coacti sunt sacerdotes, & soli auferantur errores. Quod vt obtinere mereamur, probatissimæ nobis fidei pietas tua, quæ labores Ecclesiæ semper adiuuat, supplicationem nostram apud clementissimum principem sibi specialiter à beatissimo Petro apostolo legatione commissa dignetur adserere, vt priusquàm ciuile hoc & exitiale bellum intra Ecclesiam conualescat, redintegrandæ vnitatis copiam, Deo auxiliante, concedat, sciens Imperij sui viribus profuturum, quicquid catholicæ libertati benigna ipsius fuerit dispositione collatum. Data tertio Idus Octobris, Asterio & Protogene viris clarissimis consulibus.

Epistola vigesimaseptima eiusdem ad Flauianum Constantinopolitanum Episcopum.

In Tom. Concil. est xxv.

Flauiano charissimo fratri Leo Episcopus.

Quæ & quanta dilectio tua pro catholicæ fidei defensione patiatur, per diaconũ, qui ab Epheso furtim est lapsus, cognouimus. Et licet magnificemus Deum, qui te gratiæ suæ virtute confortat, necesse est tamen nos dolere eorum ruinas, per quos veritas impugnatur, & ipsa totius Ecclesiæ fundamenta quatiuntur. Quia verò prouidentia Dei semper suis necessarium præstat auxilium, scire debet fraternitas tua, nos pro communi causa nihil eorum, quæ agenda sunt, præterire, vt primitùs ad ea, quæ vniuersitati fidelium prosint, peruenire mereamur. Sin, est, vt fortiter interim dilectio tua toleret, quæ sibi ad æternam gloriam non dubitat profutura. Perlator sanè breuis huius epistolæ fidei sermone poterit enarrare, quicquid illud est, ad quod, adiuuante Domino, studio fidei & charitatis intendimus. Data tertio Calendas Octobris, Asterio & Protogene viris clarissimis consulibus.

In Tom. Concil. est xxvj.

Epistola vigesimaoctaua eiusdem ad Faustum, & ad cæteros archimandritas Constantinopolitanos, qua adhortatur eos ad constantiam in omni bono, maximè fidei & charitatis, & detestatur acta secundi Concilij Ephesini.

Leo Episcopus & sancta synodus, quæ in vrbe Roma conuenit, Fausto, Martino, Petro, & Magno, & Heliæ presbyteris & archimandritis Constantinopolitanis, dilectissimis filijs in Domino salutem.

QVanuis ea, quæ ad Constantinopolitanam Ecclesiam scripsimus, solicitudinem deuotionis vestræ latêre non possunt, tamen etiam specialibus dilectionem vestram literis cohortandam esse credidimus, vt memores sanctæ professionis vestræ, quę propriè in fide & charitate consistit, omnia scandala, quæ contra pacem Ecclesiæ orta sunt, à vestris cordibus repellatis, beati Apostoli sententiam pia mente retinentes: Galat. 1. Si quis vobis Euangelizauerit præter id, quod accepistis anathema sit: & custodientes vnitatem cum fratre nostro Flauiano Episcopo, quem ad tempus Dominus permisit impiorum factione tentari, vt probatum sibi sacerdotem suum perseuerãtiæ merito faceret clariorem. Hæ autem perturbationes, necesse est, Ephes. 5. vt auxiliante Dei gratia, celeriter destruantur, & omne quod reprobum est, ab Ecclesiæ puritate, quæ nec maculam, nec rugam recipit, respuatur, maximè cùm ab insana imperitia in hoc vsque proruptum sit, vt contra sacramentum salutis humanæ, incarnationis Domini nostri Iesu Christi veritas denegetur: atq; antiquæ fidei prædicatur atq; defensor, quia non acquieuit blasphemijs, quas olim sancti patres nostri in multis hæreticis damnauêre, subijciatur iniurijs: in quo vtique omnium Domini sacerdotum reuerentia cæditur, & vniuersa corporis Christi membra pulsantur. Sed quia gloriosum nobis est, quicquid nos pati Deus voluerit, & pro veritate tolerare: in consortium vos patientiæ paternis exhortationibus aduocamus, vt per dilectionem vestram omnibus Deo seruientibus, quæ scripsimus, innotescãt, & inimicis Euangelij resistentes, nec pastoris vestri dilectionem, nec vnitatem catholicæ fidei deseratis: quoniam ea, quæ in Ephesso nuper contra iustitiam, vel canonum disciplinam per vnius hominis* impudentiam gesta sunt, nulla catholicæ fidei ratio, rata esse permittit. Data octauo Idus Octobris, Asterio & Protogene viris clarissimis consulibus.

*potentiã,

In Tom. Concil. est xxvij.

Epistola vigesimanona eiusdem ad Anastasium Episcopum Thessalonicensem.

Leo Episcopus vrbis Romæ, dilectissimo fratri Anastasio Episcopo.

QVantùm relatione Hilarij diaconi nostri cognouimus, magnum facinus Alexandrino Episcopo authore vel executore, commissum est, vt dum in fratrem nostrum Flauianum veteres æmulationes & odia priuata desæuiunt, nec innocentię probatissimi sacerdotis, nec Christianæ fidei parceretur. Vnde multùm dilectioni tuæ congratulamur, quòd te, ad illã synodum ire cupientẽ, opportunis obstaculis manus diuina detinuit, ne abstenturus proculdubiò à tanto scelere, indignis iniurijs

iniurijs ſubiaceres,& furori impio,militibus,quantùm didicimus,armisq́; ſuffulto, contraire non poſſes.Quia ergo prorupit in apertum perfidia,quæ latebat, & in nefandiſsimam hæreſim vnius imperitiſsimi ſenis aſſeclæ tranſierunt, tempus probationis noſtræ debemus agnoſcere,& contra impetus aduerſantiũ, munitionibus cæleſtibus freti, incommutabilis animi conſtantiam præparare. Scimus, frater chariſſime,quia ſacramento magnæ pietatis ſuæ aderit diuina protectio.Si quid igitur fraternitati tuę de impijs conſtitutionibus fuerit ingeſtum,proteſtamur pariter ac monemus, ne vel in damnationem fratris inſontis, vel in receptione nefarij dogmatis conſenſum tui cordis immiſceas.Maior eſt enim,qui in nobis eſt, quàm qui aduerſùs nos. Annitere potiùs, quantùm te ipſe naturæ noſtræ ſuſceptor & glorificator adiuuerit,vt omnium fratrum noſtrorum corda confirmes. Nobis enim ab Euangelio generationis,& mortis,ac reſurrectionis Domini noſtri Ieſu Chriſti nullatenùs recedentibus, diffinitiſsimum eſt, in noſtræ communionis numero non futuros eos,qui conantur antiqua catholicæ fidei fundamenta conuellere. Data tertio Idus Octobris,Aſterio & Protogene viris clariſsimis conſulibus.

Epiſtola trigeſima eiuſdem ad Iulianum Epiſcopum.

In Tom. Concil. eſt xxviij.

Leo Romanæ Eccleſiæ Epiſcopus,Iuliano fratri & coëpiſcopo ſalutem.

COgnitis,quæ apud Epheſum vnius hominis præſumptione ſunt geſta,magno quidem dolore affecti ſumus de his,quę impiè furioſeq́; commiſſa ſunt: ſed ad Dominum noſtrum animũ dirigentes, multam fidutiam ab ipſa, quam ſequimur, veritate concipimus, non omittentes omnia agere,quæ auxiliante Dei gratia credimus profutura.Tenendum ergo nobis eſt,quod tenemus: & ſæuiente vnius turbinis procella,ſereniſsima fidei eſt amplectenda trãquillitas, donec radios ſuos veritas per vniuerſa diffundat, & caliginem infidelitatis conſumat. Quæ autem diſpoſita ſunt,per latoris ſermonem agnoſces.Datum tertio Idus Octobris, Aſterio & Protogene viris clariſsimis conſulibus.

Epiſtola trigeſimaprima eiuſdem ad Pulcheriam Auguſtam de his,quæ ſuperiùs poſtulauit.

In Tom. Concil. eſt xxix.

Leo Epiſcopus Pulcheriæ Auguſtæ.

GAudere me plurimùm,& exultare in Domino, pietatis tuæ ſcripta fecêre,quibus euidenter oſtenditur, quãtùm catholicam diligas fidem,& quantùm hæreticum deteſteris errorem.Hæreſis quippe eſt nimis impia,& * euangelio veritatis inimica, quæ non portionem aliquam lædere, ſed ipſa religionis Chriſtianæ conatur fundamenta conuellere,negans ſempiterni patris filium ſempiternum,de vtero beatæ virginis matris, veram carnem noſtræ ſumpſiſſe naturæ, & eos damnatione percellens,qui ab euangelica & apoſtolica fide nullo deduci errore potuerunt,illudq́; fruſtrà prætendens,quòd Nicenæ ſynodi fidem teneat, cuius eum conſtat eſſe alienum,glorioſiſsima Auguſta.Vnde quia non deſerit Eccleſiam ſuam diuina protectio,dicente Domino: Ecce ego vobiſcum omnibus diebus vſque ad conſummationem ſeculi,eodemq́; opere & tempore ſpiritus Dei & clementiæ veſtræ ſolicitudinem,& curam noſtri cordis,accendit,vt de remedijs procurandis ea-

Anno Chriſti 450. põtificatus S.Leonis 2. fuit ſcripta hæc epiſtola,& 5. ſequentes.

** Euangelicæ veritati.*

Matth. 28.

dem vtriq; cuperemus, quæ priùs poposci, nunc quoq; instantiùs peto, maiore vtens fidutia deprecandi, posteaquam præsidium venerandæ exhortationis accepi, sperãs ad futuram misericordiam Dei, vt cooperante vestra clementia, pestiferi erroris possit morbus auferri, vt quicquid, ipso inspirante atque auxiliante, potuerit salubriter fieri, cum vestræ fidei laude peragatur: quoniam res humanæ aliter tutæ esse non possunt, nisi quæ ad diuinam confessionem pertinent, & regia, & sacerdotalis defendat authoritas. Data decimosexto Calendas Aprilis, Valentiniano Augusto septimò, & Auieno, viris clarissimis consulibus, Aera 488.

23. quæ. 5. Res autem omnes.

In Tom. Concil. est xxx.

Epistola trigesimasecunda Leonis Papæ ad Martianum & Faustum presbyteros exhortatoria, de damnatione secundi Ephesini Concilij.

Leo Episcopus Martiano Faustoq; presbyteris.

Bonorum operũ, & spiritualium studiorum Deũ authorem esse, non dubium est, qui quorum incitat mentes, adiuuat actiones. Quod nobis præsenti experimento euidenter apparuit. Siquidem inter discretarum spatia longinqua regionum, vnum sumpserunt corda nostra consilium, vt quod à nobis desiderabatis, eo vobis tempore, quo epistolæ nostræ mittebantur, occurrerit: si tamen dilectioni vestræ tradi scripta nostra potuere, quæ non solùm Apostolicæ sedis authoritate, sed etiam sanctæ synodi, quę ad nos frequens cõuenerat, vnanimitate directa sunt, vt in his quantam curam totius Ecclesię habeamus, appareat, hortando scilicet omnium fidelium mentes, & clementissimorum principum præsidia ad defensionem fidei postulando, quorum pios & catholicos animos, non diffidimus opem atque authoritatem suam iustis petitionibus præstituros, quo citiùs, auxiliante Domino, perniciosa hæresis, & dudum sanctorum patrum authoritate damnata, quæ & nuper Ephesi malè adiuta est, auferatur. Interim verò det operam (quantùm fieri potest) vestra dilectio, vt omnibus Ecclesiæ filijs innotescat, quod contra impium sensum, secundùm doctrinam euangelicam & apostolicam prædicamus. Quia licet plenè, quæ semper fuisset atque esset catholicorũ sententia, scripserimus, tamen nũc quoq;, ad confirmandas omnium mentes, non parum exhortationis addidimus. Memor enim sum, me sub illius nomine Ecclesiæ præsidere, cuius à Domino Iesu Christo est glorificata confessio, & cuius fides omnes quidem hæreses destruit, sed maximè impietatem præsentis erroris expugnat: & intelligo mihi aliud non licere, quàm vt omnes conatus meos ei causæ, in qua vniuersalis Ecclesiæ salus infestatur, impendam. Ne autem aliqua negligentiæ occasione, scripta nostra ad vos non potuerint peruenire, exemplaria eorundem nunc mittenda credimus, vt nullo modo fidei, quam defendimus, prædicatio vestræ notitiæ subtrahatur. Data decimosexto Calendas Aprilis, Valentiniano Augusto septimò, & Auieno, viris clarissimis consulibus.

Synodus frequens Romæ.

Ro. Pontifex præsidet Ecclesiæ.

In Tom. Concil. est xxxj.

Epistola trigesimatertia eiusdem ad Theodosium Augustum, vbi scripsit, vt id, quod de incarnatione filij Dei ab Anatolio Constantinopolitano episcopo prædicatur, agnoscat, & vniuersale Concilium in Italia fiat.

Leo Episcopus Theosio semper Augusto.

Omnibus

OMnibus quidem vestræ pietatis epistolis, inter eas solicitudines, quas pro fide patimur, spem nobis securitatis maximam præstitistis, Nicenum commendando Concilium, adeò vt ab illo, sicut sæpè iam scribitis, non patiamini sacerdotes Domini deuiare. Sed ne aliquid in præiudiciũ catholicæ defensionis viderer egisse, de ordinatione eius, qui Constantinopolitanæ cœpit Ecclesiæ præsidere, nihil interim in alterutram partem temerè rescribendum putaui, non dilectionẽ negãs, sed manifestationem catholicæ veritatis expectãs. Quod æquanimiter ferat obsecro vestra clementia, vt quum talem se erga fidem catholicam, qualem cupimus, approbarit, de synceritate ipsius copiosiùs & securiùs gaudeamus. Ne verò aliqua illum de nostro animo mordeat sinistra suspicio, occasionem totius difficultatis amoueo: nec aliquid exigo, quod aut arduum videatur, aut dubium: sed ad id, quod nullus catholicorum refutet, inuito. Noti enim sunt per vniuersum mundum atque manifesti, qui ante nos siue Græca siue Latina lingua in catholicæ veritatis prædicatione fulserunt: ad quorum scientiam atque doctrinam quidam etiam nostræ ætatis accedunt, de quorum scriptis par, & multiplex profertur instructio. Quę sicut Nestorianam hæresim destruxit, ita etiam hunc, qui nunc malè repullulat, abscidit errorem. Relegat itaque solicitè, quæ à sanctis patribus incarnationis dominicæ fides fuerit custodita, semperque similiter prædicata: & cùm sanctæ memoriæ Cyrilli Alexandrini Episcopi epistolam (qua Nestorium corrigere & sanare voluit, prauas prædicationes ipsius arguens, & euidentiùs fidem Nicenę definitionis exponens, quamq; ab eo missam Apostolicæ sedis scrinia susceperunt) præcedentium sensui perspexerit consonantem, Ephesinæ etiam synodi gesta recenseat, quibus contra Nestorij impietatem, à sanctæ memoriæ Cyrillo inserta & allegata sunt, de incarnatione Domini catholicorum testimonia sacerdotum. Non aspernetur etiam meam epistolam recensere, quam pietati patrũ per omnia cõcordare reperiet. Cumq; à se hoc, quod eidem profuturum sit, expeti desiderariq; cognouerit catholicorum sententijs toto corde consentiat, ita vt synceram communionis fidei professionem, absolutissima subscriptione, coram omni clero, & vniuersa plebe declaret, Apostolicę sedi, & vniuersis Domini sacerdotibus atque Ecclesijs publicandam, vt pacificato per vnam fidem mundo, possimus omnes dicere, quod angeli, nato de Maria virgine saluatore, *Luc. 2.* cecinerunt: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominib. bonæ voluntatis. Quia verò & nos, & beati patres nostri, quorum doctrinam & veneramur & sequimur, in vnius fidei concordia sumus, sicut prouinciarum omnium protestantur antistites: agat clementiæ vestræ deuotissima fides, vt quam primũ ad nos Cõstantinopolitani Episcopi, qualia debent, probati & catholici sacerdotis scripta perueniãt, apertè scilicet atq; dilucidè protestãtia, quòd si quis de incarnatione verbi Dei aliud aliquid credat aut adserat, quàm catholicorum omnium & mea professio protestatur, hunc à sua communione secernat, vt ei fraternam in Christo charitatem meritò possimus impendere. Vt autẽ salubribus curis velocior pleniorq;, auxiliante Domino, per vestræ clementiæ fidem præstetur effectus, ad pietatem vestram fratres & coepiscopos meos Abundium & Asterium, sed & Basilium & Senatorem presbyteros, quorum mihi deuotio est probata, direxi: per quos, quę nostrę forma sit fidei, manifestatis instructionibus, quas misimus, possitis dignanter agnoscere, vt si Constantinopolitanus antistes in eandem confessionem toto corde consentit, securi (vt dignum est) de Ecclesiastica pace lætemur, neq; aliquid residere videatur ambiguũ, vt de superfluis forsitan suspicionibus laboremus. Sin verò aliqui à puritate nostræ fidei, atque patrum authoritate dissentiunt, Concilium vniuersale intra Italiã, sicut Synodus, quę ob hanc causam Romæ conuenerat, mecum petit, clementia vestra concedat, vt in vnum conuenientib. omnibus, his qui aut ignorantia, aut timore prolapsi sunt, correctionis remedijs consulatur: nec cuiquã vltrà sit liberum, ita Nicenę synodi sacere

 mentio-

mentionem, vt eius fidei inueniatur esse contrarius: quoniã & vniuersæ Ecclesiæ, & vestro hoc imperio profuturum est, si vnus Deus, vna fides, & vnum sacramentum salutis humanæ, vna totius mundi confessione teneatur. Data decimoseptimo Calendas Augusti, Valentiniano septimo, & Auieno viris clarissimis consulibus.

In Tom. Concil. est xxxij.

Epistola tricesimaquarta eiusdem ad Faustum, Martianum cæterosq́; presbyteros & archimandritas.

** Caroso*

Leo Episcopus Fausto, Martiano, Petro, Manueli, Iob, Antiocho, Viuantiaco, Abrahamo, Theodoro, Pietio, Eusebio, Helpidio, Paulo, Asterio & * Charaso presbyteris & archimandritis, & Iacobo diacono & archimandritæ.

Causa fidei, in qua salus Christiana consistit, multa me solicitudine laborare compellit, metuentem, ne prauitas, quæ in suis fuerat amputanda principijs, processu temporis & pertinacior fiat & latior. Nam quum clementissimus Imperator talia ad nos scripta direxerit, quibus solicitudinem suam pro pace vniuersalis Ecclesiæ demonstraret, ipse Constantinopolitanus Episcopus, & hi, qui eundem consecrarant, præter id quod ad ordinationem noui antistitis pertinebat, nihil nobis de compressis vel abdicatis erroribus indicarunt: quasi in illa Ecclesia nullum scandalum, nulla extitisset offensio, aut non hinc præcipuè fuerit ordinati meritum demonstrãdum, si aliena à se, quæ catholicorũ sensibus sunt aduersa, docuisset. Ne ergo (quod inter longinquas regiones accidere solet) in nimias dilationes tenderent veritatis examina, fratres & coepiscopos nostros Abundium & Asterium, sed & Basilium & Senatorem presbyteros probatissimos viros, ad * probatissimum principem cum sufficiẽti paternarum authoritatum instructione dereximus. Quos in omnibus, fratres charissimi, diligẽtia ac solicitudine vestra cupimus adiuuari, vt impietas, quæ cæcis ausibus in exitialia abrupta processit, simplices quosque decipiendi vlteriùs non habeat potestatem, cùm aptiore medicina etiam illis cupiamus per correctionis remedia subueniri, qui aut imperitia sunt lapsi, aut errore traducti. Et ideò vos, qui iustificamini per fidem, qui catholicam diligitis veritatem, & de singulari sacramento salutis humanæ per spiritum sanctum estis edocti, collaborate nobiscum, & quanta potestis deuotione, id agite, vt falsitate destructa, & fidei soliditate desensa, secura per totum mundum Dei pace potiamur. Data decimosexto Calend: Augusti, Valentiniano Augusto septimo, & Auieno viris clarissimis consulibus.

** pijssimũ*

In Tom. Cõcil. est xxxiij.

Epistola tricesimaquinta Leonis Papæ ad Pulcheriam Augustam pro his, quæ superiùs Theodosium Augustum postulauit.

Leo Episcopus Pulcheriæ Augustæ.

Gaudeo fidei clementiæ vestræ, quòd religiosum studium dignanter impenditis, vt pax Ecclesiastica renouetur, quæ quorundam dissensionibus videbatur esse turbata. Debetur enim hoc vestrę specialiter gloriæ, vt ablatis omnibus scandalis, quæ contra catholicam fidem inimicus excitauerat, vna eademq́; sit per totum mundum confessio veritatis: quæ faciliùs certiusque reparabitur, si prauorum sensuum nulla semina, nulla vestigia relinquantur. Quod tamẽ mearum partium est, præterire non debeo, vt scilicet, quid de incarnatione filij Dei à Cõstantinopolitano Episcopo

ſcopo teneatur, agnoſcam, præſertim cùm inordinatione ipſius plura præceſſerint, taliaque ad nos debuerit ſcripta dirigere, quæ illum à contagione huius, qui nuper emerſit, erroris alienum euidenter oſtenderent. Optans itaq; ſecuram cum eo habere concordiam, gratiamque illi fraternæ charitatis impendere, ſcribere ei interim diſtuli, non dilectionem negans, ſed manifeſtationem catholicæ veritatis expectãs. Simplex eſt atque abſolutum, quod poſco, vt remoto longarum diſputationum labore, ſanctæ memoriæ Cyrilli Alexandrini Epiſcopi epiſtolæ, quam ipſe ad Neſtorium miſerat, acquieſcat, in qua & errorem Neſtorij arguit, & fidem Nicenæ definitionis expoſuit, & epiſtolæ meæ, quæ ad ſanctæ recordationis Flauianum Epiſcopum eſt directa, conſentiat. Quibus vigilanter inſpectis, Conſtantinopolitanus antiſtes repudiandum ſibi, quod auſa eſt contra puram & ſingularem fidem imperita inſipientia definire, incunctanter agnoſcat: quia & mea, & ſanctorum patrum de incarnatione Domini concors per omnia, & vna confeſsio eſt. Quam ſi quis exiſtimauerit non ſequendam, ipſe ſe à compage catholicę vnitatis abſcindet, cùm tamen nos, vt in integrum omnia reuocentur, optemus. Ad effectum verò ſalubrium diſpoſitionum velociùs obtinendum, fratres & coëpiſcopos meos Abundiũ & Aſterium, ſed & Baſilium & Senatorem presbyteros probatiſsimos viros miſi, qui clementiæ veſtræ formam fidei, quam ſecundùm doctrinã venerabilium patrum prædicamus, offerrent, & remotis circunloquutionibus, quibus obſcurari veritas ſolet, quid de incarnatione filij Dei à totius orbis probatis ſacerdotibus defenſum fuiſſet, oſtenderent. Quos poſt diuinam gratiam, ſancto veſtræ pietatis auxilio dignum eſt adiuuari, ne in totius Eccleſiæ perturbationem imprudens procedat cõtentio, cùm correctione adhibita, omnes oporteat in vnius confeſsionis redire concordiam. A qua ſi forſitan ab aliquibus diſcrepatur, vniuerſale Concilium ſacerdotum haberi intra Italiam, clementia veſtra annuente, iubeatur, quò, remota arte fallendi, tandem pateat, quid altiori tractatu aut coërceri debeat aut ſanari. Data tertiodecimo Calendas Auguſti, Valentiniano Auguſto ſeptimo, & Auieno, viris clariſsimis conſulib.

Epiſtola trigeſimaſexta eiuſdem ad Martinum presbyterum.

In Tom. Concil. eſt xxxiiij.

Leo Epiſcopus Martino presbytero.

GRatias agimus Deo, & multam fiduciam piæ exultationis accepimus, quum dilectionem tuam & catholicam fraternitatem ita ſpiritu fidei vigere cognoſcimus, vt cordibus veſtris nihil infirmitatis hæretica poſsit inferre tentatio, ad quam diuinitùs deſtruẽdam, nec defuit (vt ſcitis) ſolicitudo noſtra, nec deerit, donec omnipotentis dextera omnia diaboli arma confringat. Cui ob hoc aliquid audere permittitur, vt à fidelibus CHRISTI gloria maiore vincatur. Si quid autem difficultatum interuenit aut morarum, cum æquanimitate tolerandum eſt: quoniam vbi veritas eſt magiſtra, nunquam deſunt diuina ſolatia, fratres chariſsimi. Quanuis ergo magna locorum interualla nos diuidant, vnitate tamen fidei vobiſcum ſumus, & toto corde Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum verum Deum, & verum hominem confitentes, nulla in vobis detrimenta perpetimur, cùm de veſtræ profeſsionis concordia gloriamur, tantùm vt ſit auxiliante Domino, conſtantia perſeuerans, dicente Apoſtolo: Vobis enim datum eſt pro Chriſto, non ſolùm vt in eum credatis, ſed etiam vt pro illo patiamini. *Phil. 1.* Ad quam fortitudinem ſanctarum mentium roborandam, fratres noſtros atque legatos, quos pro Apoſtolicæ fidei libertate direximus, & quos dudum apud vos eſſe confidimus, plurimùm credimus profuturos, cùm totius actionis noſtræ didiceritis affectum, &

curam vestram atque consilium operi iunxeritis. De qua re non necesse est nunc latiùs scribere, quum iam per supradictos sufficientes epistolas miserimus, quib. abundantissimè omnis catholica fraternitas instruatur. *1. Tim. 3.* Diuinæ erit virtutis & gratiæ, vt Dei filius, qui naturam humani generis suam fecit, ampliùs quàm videmus aut sapimus, magnum pietatis suæ asserat sacramentum, quod impia temeritas sibi quidem fraudauit, sed rectis cordibus non potuit. Data Idib. Septem. Valentiniano & Auieno viris clarissimis consulibus.

In Tom. Cõcil. est xxxv.

Epistola trigesimaseptima eiusdem ad Leonem Rauennatem Episcopum de his, qui de captiuitate redeuntes, incertum habent, vtrùm ante captiuitatem baptisma consequuti sint.

Tituli Capitulorum sequentis Epistolæ.

De paruulis, qui in captiuitatem deuenerunt, & baptismum non reminiscuntur se consequutos. I.

Vt ab hæreticis baptizatus, per impositionem manus spiritum sanctum accipiat. II.

Leo Episcopus, Leoni Episcopo Rauennati salutem.

An. Christi 451. pontificatus S. Leonis 12. scripta fuit hæc epistola, & 14. sequentes.

FRequenter quidem in diuersarum ambiguo quæstionum titubantia fratrum corda, spiritu Dei instituente, solidauimus, responsionis formam vel ex sanctarum scripturarũ disciplinis, vel ex patrum regulis colligẽtes: sed nuper in synodo nouum & inauditum anteà genus consultationis exortum est.

Caput I.

NAm quorundam fratrum suggestione comperimus, aliquos captiuorum ad sedes suas, libertatemque redeuntes, qui scilicet in captiuitatem illa ætate peruenerint, quæ nullius rei firmam poterat habere notitiam, remedium quidem implorare baptismi, sed vtrùm eiusdem mysterij antè sacramenta perceperint, infantiæ inscientia non posse reminisci: & ideó sub hoc latentis recordationis incerto, animas suas in discrimen adduci, dum sub specie cautionis negatur his gratia, quæ ideò non impenditur, quia putatur impensa. Quum itaque tribuere talibus dominici sacramenta mysterij, non immeritò quorundam fratrum formido dubitaret, in synodali (vt diximus) cœtu formam huiuscemodi consultationis accepimus, quàm diligentius discuti, & pro vniuscuiusque sensu solicita voluimus ratione tractari, quò ad veritatem, adhibita cognitione multorum certiùs peruenire possemus. Eadem ergo, quæ in sensum nostrũ diuina inspiratione venêre, frequens etiam fratrum firmauit assensio. In primis itaque prouidere debemus, ne dum speciem quandam cautionis tenemus, damnum regenerandarum incidamus animarum. *De conse. dist. 4. Cũ itaque baptismi.* Quis enim ita sit suspicationibus suis deditus, vt verum esse definiat, quod omni manifestatione cessante, ex opinione ambigua suspicatur? Cùm itaque baptizatum se nec ille recordetur, qui regenerationis est cupidus, nec alter attestari de eo possit,* quòd nesciat consecratum, nihil est, in quo peccatum possit obrepere, cum in hac parte conscientiæ suæ nec ille reus sit, qui consecratur, nec ille qui consecrat. **qui*

Scimus

Scimus quidem inexpiabile esse facinus, quoties iuxta hæreticorum damnata à sanctis patribus instituta, cogitur aliquis lauacrum, quod regenerãdis semel tributum est, bis subire, apostolica reclamante doctrina, quæ nobis vnicam prædicat in Trinitate Deitatem, vnam in fide confessionem, vnum in baptismate sacramentum. Sed in hoc nihil simile formidatur, quoniam non potest in iterationis crimen deuenire, quod factum esse omnino nescitur. Atque ideo, quoties persona talis inciderit, solicita primùm examinatione discutite, & longo tempore, nisi fortè supremus finis immineat, indagate, vtrùm nemo sit penitus, qui testimonio suo iuuare posit ignorantiam nescientis. Et cùm constiterit hunc, qui baptismatis indiget sacramento, sola inaniter suspicione prohiberi, accedat intrepidus ad consequendam gratiam, cuius in se nullum scit esse vestigiũ. Nec vereamur huic salutis ianuam aperire, quam nunquam antè docetur ingressus.

Caput II.

Baptizati ab hæreticis, non rebaptizãdi.

QVòd si ab hæreticis baptizatum quempiam fuisse constiterit, erga hunc nullatenus sacramentum regenerationis iteretur: sed hoc tantum, quod ibi defuit, conferatur, vt per episcopalem manus impositionem virtutem sancti spiritus consequatur. Quam rem frater charissime, ideo generaliter ad omniũ vestrum volumus peruenire notitiam, ne dum plus iusto metuitur, misericordia Dei saluari cupientibus denegetur. Data nono Calend. Nouenbris consulatu Martiani Augusti.

Epistola trigesimaoctaua eiusdem ad Martianum Augustum.

In Tom. Cõcil. est 36.

Leo Episcopus Martiano semper Augusto.

LIteras pietatis vestræ accepisse me gaudeo, & ad significationem totius prosperitatis pertinere cognosco, cùm sermones vestri vos faciant integritate securos. Quãtas itaque clementiæ vestræ gratias referamus, non ex verbis nostris, sed ex beneficijs vestris, quę Ecclesiæ contulistis, agnoscite, non ambigentes, qualem illum retributorẽ in omnibus habeatis, pro cuius estis tam pia religione soliciti, & qui vos (vt res ipsa demonstrat) ad hoc, vt fides catholica ab insidijs inimicorum suorum defenderetur, elegit. Hæc à me nunc breuiter per fratris mei Anatolij clericos pietas vestra dignanter accipiat. Pleniora autem de omnibus, quæ ad curã meam pro statu Ecclesiarum, & concordia pertinent Domini sacerdotum, per legatos nostros scripta direxerimus. Data Idib. April. Adelphio viro clarissimo consule.

Epistola trigesimanona eiusuem ad Pulcheriam Augustam, in qua gratias agit, quòd Nestorianam & Eutychianam hæresim fidei defensione destruxerit.

In Tom. Cõcil. est 37.

Leo Episcopus vrbis Romæ pulcherrimæ Augustæ.

QVod semper de sancta pietatis vestræ mente præsumpsimus id plenissimè experiendo cognouimus, Christianam fidem (quanuìs diuersis prauorum appeteretur insidijs) vobis tamen præsentibus, & in defensionem eius à Domino præparatis, non posse turbari. Non enim Deus aut suæ misericordiæ sacramentum, aut vestri laboris deserit meritum, quo dudum subdolum sanctæ religionis hostẽ ab ipsis viscerib.

Ecclesiæ

Ecclesiæ depulistis, cùm hæresim suam tueri impietas Nestoriana non potuit: quia non fefellit famulam & disciplinam veritatis, quantum simplicibus infunderetur veneni per illa loquacis hominis colorata mendacia. De quo virtutum agone processit, vt per solicitudinem vestram ea, quæ per Eutychen diabolus molitus est, non laterent: & qui sibi singulas partes geminę impietatis elegerant, vna catholicæ fidei virtute procumberent. Secunda ergo hæc vobis de perempto Eutychetis errore victoria est, quem si quid sani cordis habuisset, dudum in authoribus suis perculsum, olimq; prostratum, facilè potuerat declinare, ne de sepultis cineribus rediuiua tentaret incendia commouere, vt in eorum transiret consortium, quorum secutus esset exemplum, gloriosissima Augusta. Libet igitur exultare cum gaudio, & pro vestræ clementię prosperitate, digna Deo vota persoluere, qui tibi per omnes mũdi partes, in quibus Domini Euangelium prædicatur, duplicem iam & palmam contulit & coronam. Clemẽtia igitur vestra agnoscat, omnem Romanam Ecclesiam vniuersis fidei vestræ operibus plurimùm cõgratulari, siue quòd legationem nostram pio per omnia adiuuistis affectu, & quòd sacerdotes catholicos, qui de ecclesijs suis iniusta fuerunt eiecti sententia, reduxistis, siue quòd reliquias sanctę memoriæ Flauiani innocentis & catholici sacerdotis ad ecclesiam (cui benè præfuit) fecistis cum honore debito reuocari. In quibus vtique omnibus gloriæ vestræ multiplicatur augmentum, dum & sanctos pro suis meritis veneramini, & ab agro Domini spinas & tribulos vultis auferri. Quosdam sanè Episcopos de his, qui reb. impijs videntur prębuisse cõsensum, reconciliationem reposcere, & catholicorum communionem desiderare, tam nostrorum, quàm fratris & coepiscopi mei Anatolij, cui testimoniũ ferre dignamini, relatione cognouimus: quorum desiderijs sic præbemus effectũ, vt correctis, & quæ malè sunt facta, propria subscriptione damnantibus, participata nostrorum (quos misimus) cura cum supradicto Episcopo, pacis gratia tribuatur, quia deuotionis vtrunque est Christianæ, vt & pertinaces veritas iusta coërceat, & cõuersos charitas non repellat. Quia verò nouimus, quantum pię solicitudinis catholicis sacerdotibus mãsuetudo vestra dignetur impendere, indicandũ esse curauimus, fratrem & coepiscopum nostrum Eusebium nobiscum degere, & nostræ communionis esse cõsortem, cuius commendamus Ecclesiam, quam dicitur vastare, qui illi iniustè adseritur subrogatus: illud etiam à vestra pietate poscentes, quod vos spontaneo facere non dubitamus arbitrio, vt tam fratrem & coepiscopũ meum Iulianum, quàm Constantinopolitanos clericos, qui sanctæ memoriæ Flauiano fidelibus officijs adhæsere, ea, qua debetis, gratia faueatis. De omnibus verò pietatem vestram per nostros, quid fieri aut declarari deberet, instruximus. Data Idib. April. Adelphio viro clarissimo consule.

In Tom. Cõcil. est 38.

Epistola quadragesima eiusdem ad Anatolium Constantinopolitanum Episcopum.

Capita sequentis epistolæ.

De fide eius, scriptis mißis probata. I.

De his, qui metu in hæresim lapsi sunt, vt si conuersi fuerint, recipiantur. II.

De nominibus hæreticorum ad altare non recitandis. III.

De commendatione Iuliani Episcopi vel eorum clericorum, qui Flauiano Episcopo fide adhæserunt. IIII.

Caput I.

Leo Episcopus Anatolio Episcopo.

Gaudemus

GAudemus in Domino, & in dono gratiæ ipsius gloriamur, quia sicut dilectionis tuæ literis, & fratrum nostrorum, quos Cōstantinopolim miseramus, relatione cognouimus, sequacem te euāgelicæ eruditionis ostendis, vt per sacerdotis probabilem fidem meritò præsumamus, quòd tota ecclesia eidē credita, nec rugam cuiusquam sit erroris habitura nec maculam, dicente Apostolo: Despōdi enim vos vni viro, virginem castam exhibere Christo. *2. Cor. 12.* Illa est enim virgo Ecclesia, sponsa vnius viri Christi, quæ nullo se patitur errore vitiari, vt per totum mundum vna nobis sit vnius castæ communionis integritas, in qua societatem tuæ dilectionis amplectimur, & gestorum, quæ sumpsimus, seriem necessarijs (sicut oportuit) munitā subscriptionibus approbamus. Vt ergo inuicem dilectionis tuæ animus nostris confirmaretur alloquijs, filios nostros * Casterium presbyterum, Patricium & Asclepiadem diaconos, qui ad nos tua scripta detulēre, cum epistolis nostris, post venerabilem diem festi paschalis emisimus, indicantes nos (vt suprà diximus) de Constantinopolitanæ ecclesiæ pace gaudere, cui hanc curam semper impendimus, vt eam nulla velimus hæreticorum fraude violari. **Charterium.*

Caput II.

DE fratribus verò, quos & epistolis tuis, & legatorum nostrorum relatione communionis nostræ cupidos esse cognouimus, eò quòd doleant se contra potentiam, contraque terrores non tenuisse constantiam, sed alieno sceleri præbuisse consensum, cùm ita eos formido turbasset, vt in damnationem catholici atque innocentis antistitis, & in receptionem detestabilis prauitatis trepido famularentur obsequio: illud quidem, quod præsentibus & agentibus nostris, cōstitutum est, approbamus, vt suarum interim ecclesiarum essent communione contenti: sed cum legatis nostris, quos misimus, participata tecum solicitudine, volumus disponatur, quatenus hi, qui plenis satisfactionibus malè gesta condemnant, & accusare magis se eligunt, quàm tueri, pacis & communionis nostræ vnitate lætentur, ita vt digno priùs anathemate, quæ contra fidem catholicam sunt recepta, damnentur. Aliter enim in Ecclesia Dei, quæ corpus est Christi, nec rata sunt sacerdotia, nec vera sacrificia, nisi in nostræ proprietate naturæ verus nos pontifex reconciliet, verus immaculati agni sanguis emundet. Qui licet in patris sit dextera constitutus, in eadem tamen carne, quàm sumpsit ex virgine, sacramentum propitiationis exequitur, dicēte Apostolo: Christus Iesus, qui mortuus est, imò qui & resurrexit, qui est in dextera Dei, qui etiam interpellat pro nobis. Neq; enim potest in aliquo benignitas nostra repræhendi, cùm satisfacientes recepimus, quos doluimus esse deceptos. Nec asperè igitur communionis nostræ gratia deneganda est, nec temerè largienda: quia sicut plenum pietatis est, oppressis charitatē dominicam redhiberi, ita iustum est, omnia perturbationis authoribus imputari. *1. quæ. 1. In Ecclesia Dei quæ corpus. Rom. 8.*

Caput III.

DE nominibus autem Dioscori, Iuuenalis, & Eustathij sacrum altare non recitandis, dilectionē tuam hoc decet custodire, quod nostri ibidem constituti faciendum esse direxerint, quodque honorandæ sancti Flauiani memoriæ non repugnet, & à gratia tua Christianæ plebis animos non auertat. Nam iniquum nimis est atque incongruum, eos qui innocentes & catholicos sua persequutione vexarunt, sanctorum nominibus sine discretione misceri,

cùm damnatam impietatem non deserentes, ipsi se sua prauitate condemnent, quos conuenit aut percelli pro perfidia, aut laborare pro venia.

Caput IIII.

Fratrem verò, & coepiscopum nostrum Iulianum, vel clericos, qui sanctæ memoriæ Flauiano fidelibus officijs adhæserunt, dilectioni quoque tuę volumus adhęrere, vt quem fidei suæ meritis viuere apud Deum nostrum nouimus, in te sibi eum præsentẽ agnoscant. Illudque dilectionẽ tuam nosse volumus, fratrem & coepiscopum nostrum Eusebium, qui causa fidei multa discrimina laboresq; tolerauit, nobiscum interim demorari, & in nostra nunc communione persistere, cuius ecclesiam tua solitudine volumus esse defensam, vt nihil eodẽ absente depereat, & nullus ei in aliquo pręiudicare pręsumat, donec cùm literarum nostrarum ad vos prosecutione perueniat. Et vt maior circa te vel nostra, vel totius Christianæ plebis affectio prouocetur, hoc quod ad dilectionem tuam scripsimus, in omnium volumus notitiam peruenire, vt qui Deo nostro deseruiunt, de confirmata apud te pace sedis Apostolicæ gratulentur. De cęteris verò causis atque personis dilectio tua literis, quas per nostros accipiet, pleniùs instruetur. Data Idib. April. Adelphio viro clarissimo consule.

In Tom. Cõcil. est xxxix.

Epistola quadragesimaprima eiusdem ad Iulianum Episcopum.

Leo Episcopus Iuliano Episcopo.

Literas fraternitatis tuæ per filios nostros Constantinopolitanos clericos, nuncias tuæ salutis accepi: quibus te magnis tribulationib. grauatum fuisse significas, cùm vtiq; non defuerit materia solicitudini & laboribus, quæ inter procaces catholicæ fidei aduersarios, inhærẽtem veritati animum fatigaret, idq; (vt scribis) fuerit animo, vt per occasionem necessitatis, & nobis te, & patriæ præsentares. Quod verum futurum speraueram, vt apertiùs omnium hæreticorum ambages tuo ore cognoscerem. Sed gratias Deo, quòd ita incolumitas tua & Ecclesiæ causa profecit, vt liberum tibi fuerit apud eos interim degere, quorum nobis probabilis consensus innotuit, sicut & fratris Anatolij scripta profitentur, & gesta, quæ apud ipsum coram nostris sunt confecta, demonstrant fratribus remeantibus. Ergo prędictis salutationibus vicissitudinem reddo, & vt contra falsitatis astutias perseuerãtem diligentiam teneas, fidenter exhortor, cùm tibi ad hoc & tuus animus, & nostra authoritas suffragetur: quoniam licet de multis meliora indicata sint, quòd scilicet doleant se deceptos, & damnata perfidia tum authoribus suis, gratiam nostrę communionis exposcant, quod nos adeò libenter accepimus, redditturi his hanc, quam desiderant, communionem, quum promissa compleuerint, tamen quosdam persistere in sua obduratione cognouimus, quos oportet districtiùs comprimi: si nequeũt benignitate sanari. Ad quam rem nostros post diem venerabilẽ dirigemus, qui tecum participato consilio, ea quæ à nobis constituta fuerint, exequantur. Data Idib. Apr. Adelphio viro clarissimo consule.

In Tom. Cõcil. est xl.

Epistola quadragesimasecunda eiusdem ad Martianum. Augustum, in qua pro conseruatione catholicæ fidei illi congratulatur.

Leo

Leo Episcopus Romanæ Ecclesiæ, Martiano semper Augusto.

QVanuis per Constantinopolitanos clericos ad pietatem vestram ante rescripserim, sumptis tamen clementiæ vestræ literis, per virum illustrem præfectum vrbis filium meum Tatianum, magnam materiã gratulationis accepi, quia studiosissimos vos Ecclesiasticæ pacis agnoui. Cui sancto desiderio digna æquitate cõfertur, vt quem statum esse cupitis religionis, eundẽ habeatis & regni. Nam inter principes Christianos, spiritu Dei confirmante cõcordiam, gemina per totum mundum fiducia roboratur: quia profectus charitatis & fidei, vtrorumque armorum potentiam insuperabilem facit, vt propitiatio per vnam confessionem Deo, simul & hæretica falsitas, & barbara destruatur hostilitas, gloriosissime Imperator. Aucta igitur per Imperialem amicitiam spe cęlestis auxilij, confidentiùs pietatem vestram pro sacramento salutis humanæ incitare præsumo, ne cuiusquam procaci impudentiq; versutia quasi de incerto, quid sequendum sit, sinatis inquiri: vt quum ab euangelica apostolicaq; doctrina nec vno quidem verbo liceat dissidere, aut aliter de scripturis diuinis sapere, quàm beati apostoli & patres nostri didicere atque docuerunt, nunc demum in disciplinatæ moueantur & impiæ quæstiones, quas olim mox, vt eas per apta sibi corda diabolus excitauit, per discipulos veritatis spiritus sanctus extinxit. Nimis autem iniquum est, vt per paucorum insipientiam ad coniecturas opinionum & ad carnalium disputationum bella reuocemur, tanquàm reparata disceptatione tractandum sit, vtrùm Eutyches impiè senserit, & vtrùm impiè Dioscorus iudicarit, qui in sanctæ memoriæ Flauiani condemnatione se perculit, & simpliciores quosque, vt in eandem ruinam prouoluerentur, impegit, quorum multis iam (vt cognouimus) ad satisfactionis remedia conuersis, & veniam de inconstanti trepidatione poscentibus, non cuiusmodi sit fides, tractandum est, sed eorum precibus qualiter annuendum. Vnde pijssimæ solicitudini vestræ, quam de indicenda synodo habere dignamini, per legationem, quæ confestim ad clementiam vestram, Deo annuente, perueniet, quicquid ad causæ vtilitatem arbitror pertinere, pleniùs atque opportuniùs suggeretur. Data nono Calend. Maij, Adelphio viro clarissimo consule.

Epistola quadragesimatertia eiusdem ad Martianum Augustum, de directa vicis suæ legatione Constantinopolim, pro Chalcedonensi Concilio faciendo. *In Tom. Cõcil. est xli.*

Leo Episcopus Martiano Augusto.

POposcerã quidem à gloriosissima clementia vestra, vt synodum, quam pro reparanda orientalis Ecclesiæ pace, à nobis etiam petitam, necessariam iudicastis, aliquantisper differri ad tempus opportunius iuberetis, vt liberioribus ab omni perturbatione animis, hi quoque Episcopi, quos hostilitatis metus detinet, cõuenirent. Sed quia pio studio humanis negocijs diuina præponitis, & rationabiliter ac religiosè regni vestri viribus creditis profuturum, si nulla sit in sacerdotum sensibus dissonantia, nulla sit in euangelij prædicatione discordia: ego etiam vestris dispositionibus non renitor, optans vt omnium cordibus catholica fides, quæ non potest nisi vna esse, firmetur. A cuius integritate & Nestorius anteà, & nunc Eutyches, diuersis quidẽ callibus, sed impietate non impari deuiarũt, abominãdi prorsus

 in persua-

in persuasionibus suis, quas contra syncerum veri luminis fontem, de cœnosis lacubus diabolicæ falsitatis hauserunt. Prior itaque Synodus Ephesina Nestorium cum dogmate suo meritò iustæq; damnauit, & quisquis in illo errore persistit, ad nullius potest spem remedij peruenire. Sequens verò in prædicta ciuitate non potest vocari Concilium, quod in euersionem fidei fuisse cõstat agitatum, quodq́; vestra clementia amore veritatis, catholicis adfutura, aliud statuendo cassabit, gloriosissime Imperator. Vnde per ipsum Dominum nostrum Iesum Christum, qui regni vestri est author & rector, obtestor & obsecro clemẽtiam vestram, vt in præsenti synodo fidem, quam beati patres nostri ab apostolis sibi traditam prædicarũt, non patiamini quasi dubiam retractari, & quæ olim maiorum sunt authoritate damnata, rediuiuis non permittatis conatibus excitari. Illudque potiùs iubeatis, vt antiquæ Nicenæ synodi constituta, remota hæreticorum interpretatione, permaneant. Nec me quoque (vt voluit vestra clementia) ab illo credatis abesse Concilio, cùm in his fratribus, quos direxi, id est, Paschasino, & Lucentio Episcopis, Bonifacio & Basilio presbyteris, sed & in fratre meo Iuliano, quem eorum volui esse participem, etiam mea sit æstimanda præsentia. Quos auxiliante Christo, ita acturos esse confido, vt ea, quæ Domino nostro placeant, decernentes, accende pietatis vestræ studio consulant, quod & paci prosit religionis & custodiæ veritatis. Data quinto Calendas Iunij, Adelphio viro clarissimo consule.

Semel in Concilio definita nõ in dubium reuocanda.

In Tom. Cõcil. est xlij.

Epistola quadragesimaquarta eiusdem ad Martianum Augustum, vbi inter cætera pro defensione fidei Imperatori gratulatur.

Leo Episcopus Martiano Augusto.

Multam mihi fiduciam scribendi ad clementiam vestram, & literæ vestræ, quas veneranter accepi, & coepiscopi mei reuertentes à Constantinopoli præbuerunt, non sola adsertione verborum, sed ipsis iam operum effectibus demonstrantes, ad defensioñe catholicæ fidei diuinum in vobis vigere præsidium. Quo vtique non solùm Ecclesiæ status, sed etiam vestri robur munitur Imperij, vt meritò eius expectetis protectionem, cuius colitis veritatem, gloriosissime Imperator. Nam vt & fratris mei Anatolij citiùs manifestaretur integritas, & olim damnati erroris rediuiuus adsertor locum in Christi Ecclesia non haberet, vt catholici Episcopi, quos nuper hæreticorum persequutio deprauare non potuit, ab iniustis reuocarentur exilijs, vtq; reliquis beatæ memoriæ Flauiani digno honore susceptis, impietatem suam condemnator eius agnosceret, vestræ virtutis titulus, vestræ pietatis est fructus. Cui confido etiam aliarum insignia accumulanda palmarum, vt sicut Constãtinopolitana ecclesia, recepta Apostolicæ fidei libertate, lætatur, ita omnes regni vestri prouinciæ emundatas se esse à diabolici dogmatis contagione glorientur. Vt ergò præcedentibus literis indicaui, fratres meos Lucentium Episcopum, & Basiliũ presbyterum, qui solicitudinis meæ partes possint implere, direxi, fauore eos pietatis vestræ in omnibus, quæ sunt agenda, commendans. Nam cùm & fratris mei Anatolij scriptis, & nostrorum sermone cognouerim, multos de his, qui apud Ephesum Dioscori factione compulsi, detestabilibus statutis præbuere consensum, pœnitẽdo inconstantiæ suæ veniam postulare, & communioñe catholicam per satisfactionem correctionis expetere, non fuit talium negligenda conuersio, qui non proprio sensu, sed * impij præsumptoris impulsu in hæc incidisse noscuntur, in quibus liberum non habuere iudicium. Ne itaq; vel resipiscẽtium desideria mora longior fatigaret,

** improbi.*

vel

vel incuriosa facilitas temerè aliquos & sine discretione susciperet, iniunctum est ab Apostolica sede directis, vt in consortium suæ deliberationis accito Constantinopolitanæ vobis antistite, & pestilentiæ contagia non admittantur, & sanitatis remedia non negentur. Quæ industria in omnibus, quæ nequiter gesta sunt, emẽdandis, celerem (iuuante Domino) consequetur effectum, si reparationi pacis Ecclesiasticę opem suam vestra pietas dignetur adiũgere, vt vobis in terra regnantibus, & Dei regnum intra vos habere mereamini, & catholicam fidem nulla falsitas violet, nulla hæresis inquietet, nec cuiquam liceat doctrinam euãgelicam deserere, & sacerdotali honore gaudere. Synodum verò fieri, vt meminit vestra clementia, etiam ipsi poposcimus. Sed sacerdotes prouinciarum omnium cõgregari præsentis temporis necessitas nulla ratione permittit, quoniã illæ prouinciæ, de quibus maximè sunt euocandi, inquietante bello, ab ecclesijs suis eos non patiuntur abscedere. Vnde opportuniori tempori, propiciato Domino, cùm firmior fuerit restituta securitas, iubeat vestra clementia reseruari. De qua re pleniùs inter cætera apud pietatem vestram poterunt allegare, quos misi. Data * 5 Idus Iunij, Adelphio viro clarissimo consule.

Causa designatur, prohibens celebrare Cõcilium.

** 7. Idus*

Epistola quadragesimaquinta eiusdem ad Pulcheriam Augustam.

In Tom. Cõcil. est xliij.

Leo Episcopus Pulcheriæ Augustæ.

Religiosam pietatis vestræ solicitudinem, qua vniuerso mũdo, Deo inspirante, consulitis, crebrioribus alloquijs incitare præsumo, vt operum vestrorum profectum necessaria perfectio subsequatur, ac sicut de statu Constantinopolitanæ ecclesiæ gratulamur, cuius & sacerdos & populus catholicæ puritatis fidem iam tenere cognoscitur, ita etiam aliorũ concors nobiscũ sit de verbi incarnatione cõfessio. Vnde quod facturum me alijs literis indicaueram, Lucentium Episcopum, & Basilium presbyterum fratres meos dirigere præparaui, qui dispositiones meas, fratris mei Anatolij deuotione sociata, secumdùm eas, quas acceperunt regulas, exequantur. Sicut enim prædicti Episcopi scriptis, & clericorum eius suggestione patefactũ est, multa sunt, quæ indulgentiùs sunt curanda, multa quæ iustiùs coërcenda, vt in causa tãtæ perturbationis, nec districtio nimis sit aspera, nec remissio parùm cauta, quum aliud satisfacientibus, aliud pertinacibus debeatur. Offertur ergo pietati vestrę digna materia, quæ placitam Domino curam sancti cordis exerceat, & præcedentium meritorum coronas etiam de præsentis erroris abolitione multiplicet. Sicut enim Nestoriana impietas, ita & Eutychiana blasphemia ab omnium est cathlicorum eliminanda consortio. Quia tam impium est, consubstantialem & consempiternam patri filij deitatem, etiam ex vtero virginis matris partu editam negare corporeo, quàm vnam in Dei filio post incarnationis sacramentum affirmare naturam, vt scilicet aut humanitas eius refutetur, aut deitas: cùm vnione vtriusque essentiæ, nec altera fit in alterutram versa, nec adsumpta in assumente finita: sed & verbi incommutabilitas, & carnis atq; animæ veritas maneant inseparabiliter in vnitate personę: quod qui testificante lege, credentibus patriarchis, annuẽtibus prophetis, prædicante euangelio, docentibus Apostolis, & toto mundo confitente non credunt, extra sacramentum corporis Christi, extra vnitatem sunt nominis Christiani. Quorum sicut ruinam dolemus, ita perfidiam detestamur. Vt autem circa talium personas syncerum seruetur vbiq; iudicium, & aliud correctis, & aliud pertincaib. repẽdatur, vestra pietas nostros, qui ab Apostolica sede sunt missi, fouere dignetur, eorumq; omnes, quas iniunximus, adiuuet actiones, quò citiùs ac faciliùs, auxiliãte Domino, quæ ad vestrã gloriam, & ad totius Ecclesiæ pacem proficiant, exequãtur.

De Eutyche autem totius scandali & prauitatis authore hoc clementia vestra præcipiat, vt ab eo loco, qui Constantinopolitanæ vrbi nimis vicinus est, longius transferatur, ne frequentioribus solatijs eorum, quos ad impietatem suam traxit, vtatur. Monasterio quoque ipsius, cui perniciosè indigneque præsedit, catholicum abbatem iubete præponi, qui illam seruorum Dei congregationem & à prauo dogmate liberare, & institutis veritatis posit imbuere. Data Idibus Iunij, Adelphio viro clarisimo consule.

In Tom. Cõci. est xliij.

Epistola quadragesimasexta eiusdem ad Anatolium Constantinopolitanum Episcopum, de his, quæ hæreticorum erroribus metu, non voluntate implicantur, vt per satisfactionem in Ecclesia suscipiantur.

Leo Episcopus, Anatolio Episcopo in Domino salutem.

LIcet sperem dilectionẽ tuam ad omne opus bonum esse deuotam, vt tamen efficacior tua fieri posit industria, necessarium & cõgruum fuit fratres meos Lucentium Episcopum, & Basilium presbyterum (vt promisimus) destinare, quibus tua dilectio societur, vt nihil in his, quę ad vniuersalis Ecclesiæ statum pertinent, aut dubiè agatur, aut segniter, cum residentibus vobis, quibus executionem nostræ dispositionis iniunximus, ea posint agi cuncta moderatione, vt nec beneuolentiæ partes, nec iustitiæ negligantur, sed absque personarum acceptione diuinum in omnibus iudicium cogitetur. Quod vt recta obseruantia valeat custodiri, catholicæ primitùs fidei seruetur integritas, vt quia per omnia, angusta & ardua via est, quæ ducit ad vitam, neq; in sinistram, neq; ad dexterã ab eius tramite deuietur. Et quia euangelica & apostolica fides omnes expugnat errores, & ab vno latere Nestorium deiecit, ab alio Eutychen & participes eius elidit: hanc regulam memẽtote seruãdam, vt quicunq; in illa synodo, qui nomen synodi nec habere potuit, nec meretur, & in qua maleuolentiam suam Dioscorus, imperitiam autem Iuuenalis ostẽdit, dolent, vt dilectionis tuæ relatione comperimus, se metu victos, & terrore superatos, ad consensum scelestisimi iudicij potuisse compelli, & communionem catholicam obtinere desiderant, satisfactioni eorum pax fraterna præstetur, ita vt non dubijs profesionibus Eutychen cum suo dogmate, cumq; consortibus suis anathematis execratione condamnẽt. De his autem, qui in hac causa grauiùs peccauêre, & ob hoc superiorem sibi locum in eadem infelici synodo vendicarunt, vt humilium fratrum simplicitatem arrogantiæ suæ præiudicijs aggrauarent, si forte resipiscunt, & à facti sui defensione cessantes, in condemnationem proprij conuertuntur erroris: horum si satisfactio talis accedit, quæ non refutanda videatur, maturioribus Apostolicæ sedis consilijs reseruetur, vt examinatis omnibus atq; perpensis, de ipsis eorũ * agnitionibus, qui constitui debeat, æstimetur. Neq; priùs in ecclesia, cui te Dominus voluit præsidere, cuiusquã talium (vt antè iam scripsimus) nomen ad altare recitetur, quàm quid de eis cõstitui debeat, rerum processus ostendat. De cõmonitorio verò, à clericis dilectionis tuæ nobis oblato, necessariũ non fuit epistolis quid videretur, inserere, cùm sufficeret legatis cuncta cõmitti, quorum sermone ex omnib. diligẽtiùs instruêris. Annitere igitur, frater charisime, vt quæ Ecclesię Dei congruũt, fideliter & efficaciter cum his fratrib. quos tãtæ rei idoneos authores elegimus, exequaris, præsertim cùm & ipsa vos causæ ratio, spesq; diuini auxilij cohortentur, & clemen-

Matt. 7.

Ephesinã secundam intelligit, quæ prædictoria dicitur.

** actionib.*

clementiſsimorũ principum tam ſancta ſit fides, tam religioſa deuotio, vt in eis nõ ſolùm Chriſtianũ, ſed etiã ſacerdotalem experiamur affectũ. Qui vtiq; pro ea pietate, qua ſe Dei famulos eſſe gloriantur, oẽs ſuggeſtiones veſtras fidei catholicæ profuturas, dignanter accipiẽt, vt ipſorum quoq; ope & pax Chriſtiana reparari, & error impius poſsit aboleri. Ac ſi de aliquibus ampliùs fuerit deliberandũ, celeriter ad nos relatio dirigatur, vt pertractata qualitate cauſarũ, noſtra, quid obſeruari debeat, ſolicitudo conſtituat. Data * quinto Idus Iunij, Adelphio viro clariſsimo conſule. *ſexto

Epiſtola quadrageſima ſeptima eiuſdem ad ſynodum Chalcedonenſem, vbi hortatur per legatos Dei ſacerdotes, vt ſecundùm ſcripturas cuncta diſponerent. In Tom. Concil. eſt xlv.

Leo Epiſcopus, ſanctæ Synodo apud Chalcedonam conſtitutæ, dilectiſsimis fratribus in Domino ſalutem.

Optaueram quidem dilectiſsimi pro noſtri charitate collegij, omnes Domini ſacerdotes in vna catholicæ fidei deuotione perſiſtere, nec quenquam gratia aut formidine poteſtatum ſecularium deprauari, vt à via veritatis abſcederet. Sed quia multa ſæpè, quæ pœnitudinem poſsint generare, proueniũt, & ſuperat culpas delinquentium miſericordia Dei, atq; ideò ſuſpenditur vltio, vt poſsit locum habere correctio, amplectendum eſt clementiſsimi principis plenum religione conſilium, quo ſanctam fraternitatem veſtram ad deſtruendas inſidias diaboli, & ad reformandam Eccleſiaſticam pacẽ voluit conuenire, beatiſsimi Petri iure atq; honore ſeruato, adeò vt nos quoq; ſuis literis inuitaret, vt venerabili ſynodo noſtrã præſentiam præberemus: quod quidem nec neceſsitas temporis, nec vlla cõſuetudo poterat permittere. Tamen in his fratribus Paſchaſino & Lucentio epiſcopis, Bonifacio & Baſilio presbyteris, qui ab Apoſtolica ſede directi ſunt, me ſynodo veſtra fraternitas exiſtimet præſidere non abiuncta à vobis præſentia mea, qui nunc in vicarijs meis adſum, & iamdudum in fidei catholicæ prædicatione non deſum, vt qui nõ poteſtis ignorare, quid ex antiqua traditione credamus, non poſsitis dubitare, quid cupiamus. Vnde, fratres chariſsimi, reiecta penitùs audacia diſputandi contra fidem diuinitùs inſpiratã, vana errantium infidelitas conquieſcat, nec liceat defendi, quod non licet credi, cùm ſecundùm euangelicas authoritates, ſecundùm propheticas voces, apoſtolicãq; doctrinam pleniſsimè & lucidiſsimè per literas, quas ad beatæ memoriæ Flauianum Epiſcopum miſimus, fuerit declaratum, quæ ſit de ſacramẽto incarnationis Domini noſtri Ieſu Chriſti pia & ſyncera cõfeſsio. Quia verò non ignoramus, per prauas æmulationes, multarũ eccleſiarum ſtatum fuiſſe turbatum, pluri moſq; Epiſcopos, quia hæreſim non receperint, ſedibus ſuis pulſos, & in exilia deportatos, atq; in locum ſuperſtitum alios ſubſtitutos, vulneribus his primitùs adhibeatur medicina iuſtitiæ: nec quiſquã ita careat proprijs, vt alter vtatur alienis, cùm ſi (vt cupimus) errorem omnes relinquũt, nemini quidem perire honor debeat, ſed illis, qui pro fide laborauerunt, cum omni priuilegio oporteat ius proprium reformari. Prioris autem Epheſinæ ſynodi, cui ſanctæ memoriæ Cyrillus epiſcopus tunc præſedit, in Neſtorium ſpecialiter ſtatuta permaneant, ne tunc damnata impietas, ideò ſibi in aliquo blandiatur, quia Eutyches iuſta execratione percellitur. Puritas enim fidei atq; doctrina, quam eodem, quo ſancti patres noſtri, ſpiritu prædicamus, & Neſtorianam, & Eutychianam, cum ſuis authoribus, condemnat pariter & perſequitur prauitatem, Data quinto Cal. Iulij, Adelphio viro clariſsimo conſule.

Romanus pontifex præſidet œcumenicis Concilijs.

In Tom. Concil. est xlvj.

Epistola quadragesimaoctaua eiusdem ad Anatolium Episcopum.

Leo Episcopus Anatolio confratri.

AD declinandam erroris maculam, qua nõnullos aut Nestoriana impietas, aut Eutychiana labefactauit insania, laudabilem curam filij nostri Basilius & Ioannes presbyteri suæ æstimationis habuerunt, vt inter pugnantia dogmata falsitatis, vera catholicæ fidei pace gauderent. Siquidem longinquo peregrinationis labore suscepto, sensum cordis sui in Apostolica sede patefecêre, damnantes vtramq; hæresim, quarum suprà fecimus mentionem, & de incarnatione Domini nostri Iesu Christi nõ aliud recipientes, quàm quod instruente sancto spiritu, & didicimus, & docemus. Per hos ergo, frater charissime, cum testimonio nostro ad propria reuertentes, dilectioni tuæ nostra scripta direximus, fidenter orantes, vt qui gratia Apostolicæ communionis ornantur, etiam tuo fauore per omnia se gaudeat adiuuari. Data xiij. Calend. Iulij, Adelphio viro clarissimo consule.

In Tom. Concil. est xlvij.

Epistola quadragesimanona eiusdem ad Martianum Augustum.

Leo Episcopus Martiano semper Augusto.

CRedebamus clementiam vestram id desiderio nostro posse præstare, vt præsenti necessitate respecta, differri ad opportunius tempus sacerdotalem synodum iuberetis, vt vocatis de cunctis prouincijs sacerdotibus, verè posset esse vniuersale Concilium. Sed quia vos amore catholicæ fidei cõgregationem nunc fieri voluistis, ne deuoto obuiare viderer arbitrio, fratrem & coepiscopum meum Paschasinum de ea prouincia, quæ videtur esse securior, euocatum, qui vicem præsentiæ meæ possit implere, direxi, Bonifacio fratre nostro & compresbytero sociato, & his, quos anteà miseramus, adiunctis, consortem illis fratrem quoque meum Iulianum addentes episcopum. Quos ea moderatione vniuersa, Domino auxiliante, credimus esse gesturos, vt quæcunque in querelam perturbationemque venerunt, ad vnitatem pacis & fidei, compressa omni dissensione, reuocentur, nec vllum in aliquorum cordibus sacerdotum, vel Nestorianæ, vel Eutychianæ impietatis vestigium relinquatur: quoniam catholica fides, quam instruente nos spiritu Dei, per sanctos patres à beatis apostolis didicimus, & docemus, neutrum subrepere permittet errorem. Si quid ergo morborum, si quid est vulnerum, quod syncera possit correctione curari, vt ad veram sanitatem reuocetur, optamus. Quæ nunc vtiq; non erant dubia, nec cuiusquam simplicitati deinceps nocitura, si nullis se excusationibus voluerit obumbrare, cùm absolutionem peccati non obtineat nisi vera confessio. Quia verò quidam de fratribus (quod sine dolore non dicimus) contra turbines falsitatis non valuere catholicam tenere constantiam, prædictum fratrem & coepiscopum meum vice mea synodo conuenit præsidere. Certus sum enim, quòd absq; odio & gratia ibidem ab his, quibus hoc commisimus, laboretur, vt cum solius hæreticæ impietatis excidio, in omnibus ecclesijs Dei veritas regnet & charitas. Data 6. Calend. Iulij, Adelphio viro clarissimo consule.

Ro. Pontifex Synodo præsidet.

In Tom. Concil. est xlviij.

Epistola quinquagesima eiusdem ad eundem Martianum Augustum.

Leo Episcopus Martiano Augusto.

Sanctum

SAnctum clementiæ vestræ studium, quo ad reparationem pacis Ecclesiasticæ synodum habere voluistis, adeò libenter accepi, vt quanuis eam fieri intra Italiam popoſciſſem, & aptius expectari tempus optaſſem, quò ſcilicet plurimi poſſent epiſcopi etiam de longuinquis prouincijs euocari, mox tamen, vt mihi pietatis vestræ ſcripta ſunt tradita, & Bonifacium de compresbyteris meis ab vrbe direxerim, de epiſcopis fratrem meum Paſchaſinum de Sicilia fecerim nauigare, qui vicem meam ſufficienter implerent, datis per eoſdem epiſtolis ad eos, qui legationem antè ſuſceperant, vt ipſi quoque prædictis ad implendas partes meæ præſentiæ iungerentur. Vnde quanuis nimis arctus dies ſynodo fuerit conſtitutus, ſpero tamen adfuturum omnipotentis auxilium, quò omnes valeant ad præfinitum tempus occurrere, & vnanimiter cum ſanctæ fraternitatis aſſenſu, quæ vniuerſali Eccleſiæ congruant, definire. Compreſſa enim vel remota inquietudine ac prauitate paucorum, facilè firmabitur probanda concordia, ſi in eam fidem, quam euangelicis & apoſtolicis prædicationibus declaratam, per antiquos patres noſtros accepimus & tenemus, omnium corda concurrant, nulla penitùs diſputatione cuiuſquam retractationis admiſſa, ne per vanam fallacemq; verſutiam aut infirma videātur, aut dubia, quæ in ipſo lapide angulari CHRISTO fundata ſunt, & ſine fine manſura: hoc nobis indeſinenter orantibus, vt à ſacramento ſingularis fidei nemo inueniatur alienus, ſed damnata impietate hæreſeos, nullum de perditione cuiuſquam catholica Eccleſia ſentiat detrimentum. Quod autem pietatem veſtram de his, per quos meas miſi epiſtolas obſecraui, nunc quoq; ſimili fidutia precor, vt vice mea acturos, commendatos per omnia habere dignemini, quò faciliùs ac diligentiùs, quæ optimo fidei veſtræ ordinata ſunt ſtudio, ſalubri impleantur effectu. Data decimoquarto Calendas Auguſti, Adelphio viro clariſsimo conſule.

Semel definita non ſunt in dubiū vocanda.

Epiſtola quinquageſimaprima eiuſdem ad Pulcheriam Auguſtam per Theoſticum Magiſtrianum.

In Tom. Concil. eſt xlix.

Leo Epiſcopus Pulcheriæ Auguſtæ.

REligioſam clementiæ veſtræ ſolicitudinem, quam catholicæ fidei indeſinenter impēditis, per omnia recognoſco, & DEO gratias ago, quòd tantam vniuerſalis Eccleſię curam habere vos video, vt quod iuſtitię & beneuolentiæ congruere arbitror, confidenter inſinuē, quò celeriùs, quæ, propitio Chriſto, pietatis veſtræ ſtudio irrepræhenſibiliter hactenùs geſta ſunt, ad gratulandum perducantur effectum. Quòd ergo ſynodum Chalcedonenſem haberi clementia veſtra præcepit, cùm à me, vt in Italià haberetur, manſuetudo veſtra retineat poſtulatum, vt oēs noſtrarum partium conuòcati antiſtites, ſi ſecuritas temporis ſuppeteret, conuenirent: adeò tamen non aſpernanter accepi, vt binos de coepiſcopis meis & compreſbyteris ordinarem, qui vicem meam implere ſufficerent, etiam datis ad venerabilem ſynodū congruentibus ſcriptis, quibus fraternitas aduocata cognoſceret, quam formam ſeruare in hac dijudicatione deberet, ne vlla temeritas aut fidei regulis, aut canonū ſtatutis, aut benignitatis remedijs obuiaret. Sicut enim à principio huius cauſæ frequentiſsimè ſcripſi, hanc inter diſcordes ſenſus & carnales æmulationes moderationem volui cuſtodiri, vt integritati quidē fidei nihil euelli liceret apponi: ad vnitatē verò, pacemq; redeuntibus, remediū veniæ præſtaretur: quia tunc operum diaboli

Ro. Pontifex præſcribit formā Synodo.

diaboli potentiæ destruuntur, quum ad Dei & proximi dilectionem hominum corda reuocantur. Sed quàm contraria tunc his monitis atque obsecrationibus meis acta sint, multum est explicare: nec opus est epistolari pagina compræhendi, quod in illo Ephesino non iudicio, sed latrocinio potuit perpetrari. Ibi primates synodi, nec resistentibus sibi fratribus, nec consentientibus pepercerunt, cùm ad infringẽdam catholicam fidem & ad execrabilem hæresim roborandam, alios priuilegio honoris exuerint, alios consortio impietatis infecerint; sæuiores profectò in eos, quos persuadendo ab innocentia separabant, quàm in illos, quos beatos confessores persequendo faciebant. Veruntamen quia sibi maximè sua iniquitate nocuerunt, & maioribus vulneribus diligentior est adhibenda medicina, nullis vnquam epistolis definiui etiam talibus, si resipiscerent, veniam denegandam. Et quanuìs incomparabiliter inimicissimam Christianæ religioni hæresim detestemur, ipsos tamen, si corrigantur, & digna se satisfactione purificent, ab ineffabili misericordia Dei non iudicamus alienos, sed potiùs cum gementibus gemimus, & cum flentibus flemus, & sic vtimur iustitia commotionis, vt non amittamus remedia charitatis. Quod, sicut pietas vestra cognoscit, non verbis solis promittitur, sed etiam factis docetur. Siquidem penè omnes, qui in consensum presidentium aut traducti fuerant, aut coacti, rescindendo quod statutum fuerat ab illis, & condemnando quod scripserant, perpetuam culpæ abolitionem, & Apostolicæ pacis gratiam sunt adepti. Si ergo clementia vestra propositum nostrum considerare dignetur, probabit me eo consilio cuncta gessisse, vt sine cuiusquam animæ detrimento, hæreseos tantùm obtineretur extinctio, & ob hoc circa authores sæuissimorum turbinum, quiddam consuetudinis minuisse, vt ad indulgentiam postulandam compunctione aliqua possit eorum tarditas excitari. Qui etsi post illud iudicium suum tam impium, quàm iniustum, non sunt catholicæ fraternitati ita honorabiles, vt fuerunt, suas tamen adhuc obtinent sedes, & episcopatus sui honore potiuntur, aut per veram & necessariam satisfactionem pacem Ecclesiæ recepturi, aut si hæresim (quod absit) tuebuntur, professionis suæ merito iudicandi. Data 13. Calend. Augusti, Adelphio viro clarissimo consule.

Epistola Cerety, Salony & Verani Episcoporum Gallorum ad Leonem Papam.

Domino sancto, beatissimo patri, & Apostolicæ sedis dignissimo Papæ Leoni, Ceretius, Salonius & Veranus.

Recensita epistola beatitudinis vestræ, quam de fidei instructione conscriptam, ad Constantinopolitanum episcopum destinastis, dignum esse censuimus, vt tantæ doctrinæ vbertate deitati, debitas gratias saltem oblato literarum officio redderemus. Paternæ siquidem erga nos pietatis vestræ solicitudinem cõprobantes, anticipationi curationis vestræ hoc nos magis obnoxios cõfitemur, quòd remediorũ beneficia ante malorum experimenta cognouimus. Scientes nanque penè sera esse remedia, quæ adactis iam vulneribus apponuntur, vt Apostolicis illis munitionibus induamur, prouidæ pietatis vocibus præmonetis. Agnoscimus planè beatissime Papa, qua ad nos interiora pectoris vestri peculiari affectione transmiseritis, quorum incolumitati aliorum curatione succurritis: & dum ex aliorum præcordijs infusa antiqui serpentis venena producitis, quasi in quadam charitatis specula constituti, Apostolica illa cura ac solicitudine conclamatis, ne inopinantibus improuisus hostis adueniat, ne vulneri locum præbeat incauta securitas, Domine sancte, beatissime pater, & Apostolica sede dignissime Papa. Magna præte-

prætereà & ineffabili quadam nos peculiares tui gratulatione ſuccreſcimus, quòd illa ſpecialis doctrinæ veſtræ pagina ita per omnium eccleſiarum conuenticula celebratur, vt verè conſona omnium ſententia declaretur, meritò illic principatũ ſedis Apoſtolicæ conſtitutum, vnde adhuc Apoſtolici ſpiritus oracula referentur. Idcircò ſi dignanter admittitis, deprecamur vt opus & præſentibus & futuris temporibus profuturum, quod nos aſſeruandi ſtudio folijs mandare curauimus, ſanctitas veſtra percurrere, & ſi quid librarij errore defuerit, emendare dignetur: vel ſi ſalutarem lecturis omnibus paginam aliquo ſtudij veſtri accumulaſtis augmẽto, idipſum addi libello huic ſolicita pietate in beatis, vt non ſolùm plures ſancti epiſcopi fratres noſtri per Gallias, verumetiam multi ex laicis filij veſtri, qui epiſtolam iſtam magnoperè pro veritatis manifeſtatione deſiderant, remiſſam ad nos, & ſancta manu veſtra emendatam tranſſcribere, legere & tenere mereantur. In rem miſſas, ſi dignum ducitis, redire mox cupimus: vt quia incolumitas veſtra, exultatio & ſalus noſtra eſt, citiùs ad nos relatu deſiderabili ſalutis veſtræ gaudia recurrant. Et alia manu: Memorem coronam veſtram humilitatis noſtræ Chriſtus Dominus longæua ætate conſeruet, domine ſancte, beatiſsime pater, & Apoſtolica ſede digniſsime Papa. Ceretius ſuſceptus veſter, apoſtolatum veſtrum ſaluto, commendans me orationibus veſtris. Salonius venerator veſter, Apoſtolatum veſtrum in Domino ſaluto, orationum veſtrarum ſubſidia depoſcens. Veranus cultor veſtri Apoſtolatus beatitudinem veſtram ſaluto, & vt pro me oretis peto.

Principatus ſedis Apoſtolicæ.

Epiſtola Rauennij, aliorumq́; Epiſcoporum Gallorum, ad Leonem Papam, fidei eius, quam ad Orientem direxit, laudes dicentium.

Domino verè ſancto, meritò in Chriſto beatiſsimo, & Apoſtolico honore venerando Papæ Leoni, Rauennius, Ruſticus, Venerius, Conſtantinus, Maximus, Armentarius, Florus, Sauinus, Valerianus, Conſtantius, Nectarius, Maximus, Aſclepius, item Maximus, Vrſus, Ingenulus, Iuſtus, Valerianus Superuentus, Criſaphius, Fonteius, Petronius, Hydatius, Etherius, Eulalius, Eutychius, Fraternus, Venturus, Eugenius, Hilarius, Verus, Amandus, Gerontius, Proculeianus, Iulianus, Helladius, Armentarius, Honoratus, Hepartius, Amenius, Dynamius, Maximinus, Ynantius & Palladius.

PErlata ad nos epiſtola beatitudinis veſtræ, quam ad Orientem pro catholicæ fidei adſertione miſiſtis, optaſſemus & ſtatim apoſtolatui veſtro pro tam immenſo munere gratiarum actionem referre, niſi nobis difficultatẽ, qua in vnum celeriter non potuimus conuenire, vel ſpatia, quibus à nobis diſpalati ſumus, longa terrarum, vel aurarum, quæ in regionibus noſtris præter conſuetudinem fuit, intemperies, attuliſſet. Det ergo apoſtolatus veſter noſtræ veniam tarditati, quæ non de ocio aut diſsimulatione, ſed de certa neceſsitate deſcendit, quæq́; à nobis, etſi celeritatis gratiam abſtulit, exultandi tamen materiam auferre nõ potuit. Exultauimus itaque Chriſto propitio, lectis beatitudinis veſtræ literis, & omni inſtructione patefacta, omnes intra Gallias conſtitutos, exultare mox fecimus, dolentes pariter pro his vobiſcum, qui catholicæ fidei lumine derelicto, errorum tene-

Epiſtola Epiſcoporũ Gallicorũ egregia.

tenebras inciderunt. Quæ apostolatus vestri scripta, vt symbolum fidei, quisquis redemptionis sacramenta non negligit, tabulis cordis adscripsit, & tenaci, quò ad cõfundendos hæreticorum errores paratior sit, memoriæ commendauit. Multi itaq; in ea gaudentes pariter & exultantes, recognouerunt fidei suæ sensum, & ita se semper ex traditione paterna tenuisse, vt vester apostolatus exposuit, iure lætantur. Nõnulli solicitiores facti, beatitudinis vestræ admonitione præcepta, modis omnibus se gratulantur instructos, datamq; sibi occasionem gaudent, qua liberè ac fidutialiter, suffragante etiam Apostolicæ sedis authoritate, eloquantur, & adserat vnusquisque quod credit. Quis autem apostolatui vestro pro hoc tanto munere, quo non solùm Gallias, sed totum mundum, velut quibusdam preciosissimis gemmis ornauit, dignas æstimet gratias posse persolui? Doctrinæ post Deum vestræ debet fidelis, vt constanter teneat, quod credebat: debet etiam infidelis, vt à perfidia sua, agnita veritate discedat, & Apostolicæ institutionis luce perfusus, erroris sui tenebras derelinquat, magisq; sequatur & credat, quod per os vestrum Dominus noster Iesus Christus de sacramento incarnationis suæ docet, quàm id teneat, quod diabolus humanæ salutis & veritatis inimicus instillat. Optassemus etiam ad filiũ vestrum, gloriosissimum ac fidelissimum principem super eadem causa literas dare, quibus congratulantes fidei ipsius, humilitatis quoq; nostræ solicitudinem, qua vos in Christo sequimur, proderemus, nisi ad nos de Orientalibus partibus nũcio perlato, fieri hoc, minimè necessarium putassemus. Meritis autẽ apostolatus vestri pius Dominus præstitit, vt hæresim, iam diu occultè nutritam, vestris temporibus proderet. Ad laudẽ enim solicitudinis vestræ pertinet, quòd malorum error latêre non potuit: ad gloriosæ fidei ædificationem redundat, quòd praua persuasio participes aut non inuenit, aut inuentos amisit. Respiciat itaq; conseruando apostolatum vestrum misericors Dominus Ecclesiam suam, toto orbe diffusam. Vobis enim ita inuigilantibus, & hi qui curam animæ suæ gerunt, solicitiores in fide redduntur: & hi, qui paulò desides sunt, tanto ad solicitudinem accenduntur exemplo. Quod nos ante oculos semper habentes, non desinemus Deo ac Domino nostro gratias agere, & pariter supplicare, gratulantes quòd tantæ sanctitatis, tantæ fidei, tantæq; doctrinę Apostolicæ sedi, vnde religionis nostræ, propicio Christo, fons & origo manauit, antistitẽ dederit, petentes etiam, vt datum concessumq; munus pontificij vestri, longissima ad ædificationem Ecclesiarum suarum ætate custodiat. Nos autem etsi impares meritis, pari tamen fide, si quid (quod absit) contra Ecclesiam catholicam prophana infestatione tentetur, parati sumus, confortante Domino, cum beatitudine vestra pro veritate fidei animas nostras ponere, & vitam hanc authori salutis nostrę, & largitori æternitatis impendere. Et alia manu: Ora pro me, Domine meritò beatissime, & Apostolico honore veneranda Papa. Rusticus Episcopus Apostolatum vestrum in Domino venerans saluto, & vt digneris pro me orare, supplex rogo. Venereus, te Dominum in Christo meum, reuerendissimè saluto, & vt digneris pro me orare, supplex rogo. Constantinus episcopus beatitudinem vestram saluto. Similiter & omnes episcopi suprascripti admodùm reuerenter & honorificè salutauerũt.

Imperatorem vocãt Papæ filiũ.

In Tom. Cõc. est 50.

Epistola quinquagesimasecunda Leonis Papæ ad omnes Episcopos Galliarum, de damnatione hæreticorum.

Leo Romanæ vrbis Episcopus Rauennio, Rustico, Venereo, Constantino, Maximo, Armentario, Floro, Sauino, Valeriano, Constantio, Asclepio, Nectario, Maximo, Vrso, Ingenulo, Iusto, Valeriano, Superuento, Crisaphio, Fonteio, Petronio, Hydatio, Etherio, Eulalio, Eutychio, Fraterno, Venturo, Eugenio, Hilario, Vero, Amãdo, Gerontio,

rontio, Proculeiano, Iuliano, Helladio, Armentario, Honorato, Hepartio, Amenio, Dynamio, Maximino, Ynantio & Palladio Episcopis per Gallias constitutis.

Anno Christi 452. pōtificatus S. Leonis 13. fuit scripta hæc epistola & 3. sequentes.

Optassemus quidē fraternitatis vestræ literas eo tempore, quo promiseratis, accipere, vt profecturis ad Orientem fratribus nostris, quos ad sanctam synodum vice nostra pro catholicæ fidei defensione direximus, etiam vestræ sententiæ professio iungeretur. Sed cùm multa obstacula inopinatam nobis intulerint tarditatem, quamlibet seras, & diù expectatas epistolas per fratrem & coepiscopum nostrum Ingenulum gratanter accepimus: easq; cum gaudio recensentes, probauimus, sicut confidebamus, eruditione spiritus sancti cælestem in vobis vigere doctrinam: quam in Orientalibus ecclesijs versutia hostis antiqui, per eos, quos sequaces suos reperit, falsitasq; fatigare conata est, cùm catholica fides, quæ nulla sui est parte mutabilis, per ipsas aduersantium exercitationes & validior efficiatur semper & clarior: operante hæc gratia Dei, vt si qui fortè ad hæc subtilia inimici iacula declinanda, minùs erant instructi, minusq; soliciti, perceptis veritatis armis, fierent contra impiorum mendacia fortiores. Quòd ergo, sicut causa poscebat, fidutiam nostram, quam de vobis habemus in Domino, fideliter atq; obedienter auxistis, multa exultatione gaudemus. Et meritò nos cognoscimus fratribus & coepiscopis nostris Orientalibus intimasse, quòd secundùm euangelicam & apostolicam traditionem de incarnatione Domini nostri Iesu Christi, vna esset omnium nostrûm & indiscreta confessio, neque vllis eorum disputationibus detineri, vt alteri aliquid de summi & salutiferi sacramenti veritate sapiamus, quàm & ex prædicatione sanctorum patrum, & ex authoritate incommutabilis symboli didicimus & docemus, damnatis ab vniuersali Ecclesia, & nunc Eutyche, & anteà Nestorio. Quorum si quis non ferendis impietatibus inhærere delegerit, ipse se à corpore Christianæ vnitatis abscidit. Non enim vltrà iam cuiquam excusationis refugium de ignorantia & inscientia, vel de intelligentiæ difficultate conceditur, cum hæc ipsa sexcentorum ferè fratrum, coepiscoporumque nostrorum synodus congregata, nullam artem ratiocinandi, nullum eloquium disserendi contra fundamentum fidei inspirare permiserit: quoniam adnitentibus per auxilium gratiæ Dei fratribus, vicarijs nostris, quorum plenissima extitit in omni actione deuotio, non solùm sacerdotibus Christi, sed etiam principibus & potestatibus Christianis, cunctisq; clericis, plebibus, ordinibus, plenè atq; euidenter apparuit, hanc esse verè apostolicam fidē, ex diuinæ pietatis fonte manantem, quam synceram, & ab omni fæce totius erroris alienam, sicut accepimus, prædicamus, & vniuerso iam mundo consentiente defendimus, extinctis toto orbe dogmatibus, quæ vel precedens hæreticus ausus est inferre vel subsequens, dissimili quidem commento, sed impietate compari. Nam sicut Nestorius non est toleratus, affirmans beatam Mariam hominis tantummodò fuisse genetricem, qui postmodùm sit à verbo deitatis susceptus, duabus scilicet naturis & personis distinctis, vt neq; ipse esset filius hominis, qui filius Dei, neq; vnus Christus in vtraq; natura, sed alter sempiternus ex patre, alter temporalis ex matre, cùm euangelica authoritas ita verbū prædicet carnem factum, vt non duos Christos, nec duos filios, sed in vno Domino Iesu Christo, & Dei & hominis nobis insinuet veritatem, vt vtriusq; substantiæ, id est, saluantis atq; saluatæ, nec proprietas possit cōfundi, nec persona geminari. Sicut ergo Nestorius in suo dogmate execrabilis, sic & Eutyches, damnatū olim sectatus errorem, alia prophanitate blasphemans, à catholicæ soliditatis cōpage resecatus est: quia indoctis quibusdam nimiumq; simplicibus persuadere tentauit, quòd verbum Dei ita caro sit factum, vt veram carnem de ventre virginis non sumpserit, nec nostri illum generis corpus habuisse, sed diuinitatis

Ioan. 1.

eius & carnis vnam esse naturam, vt vnum Dominum nostrum Iesum, & falsum hominem, & Deum diceret esse passibilem: Quod nec pietas fidei, nec ratio recipit sacramenti, vt aut in sua natura passibilis fuerit deitas, aut in susceptione humana mẽtita sit veritas. Quæ diabolicorum sensuum prodigiosa cõmenta, sancta nunc synodus (humilitatis nostræ scriptis, authoritate Domini mei beatissimi Petri Apostoli & merito roboratis, religiosa vnanimitate consentiens) abominando, ab Ecclesia Dei amputauit Dioscorum quoq; Alexandrinum, in sua impietate manentẽ, ne illa ecclesia, quæ inter ipsa euangelij principia beatum Marcum beatissimi Petri Apostoli discipulum, in omnibus vtiq; doctrinis, sui doctoris magisterio cõsonantem habuit fundatorem, quæq; posteà recentioribus à nostra ætate tẽporibus Athanasium, Theophilum, & proximè Cyrillum probatissimos presules habuit, indignã captiuitatem sub hæretici dominatione pateretur. Vnde secundùm magnam misericordiam Dei, vniuersos diaboli conatus, quibus Ecclesiam Domini conturbare molitus est, noueritis esse destructos. Reddite igitur Deo gratias, fratres charissimi, & dignam gratiarum actionem: & oret nobiscum vestra dilectio, vt fratres nostros, quos expectatio nostra desiderat, incolumes quàm primùm redijsse lætemur, & de omnibus, quæ Domino adiuuante sunt gesta, pleniùs vos possimus instruere. Nam fratrem Ingenulum nolumus hac expectatione tardari, cùm ob hoc ipsum properantiùs remeare debuerit, ne diutiùs vobis esset incognita omnium materia gaudiorum, quæ volumus per curam dilectionis vestræ etiam ad fratres nostros Hispaniæ episcopos peruenire, vt quod Deus operatus est, nulli esse possit incognitum. Data Calendis Februarij, Herculano viro clarissimo consule.

Eusebij Mediolanensis Episcopi epistola, ad Leonem Papam, per quam fidei eius, quam ad Orientem direxerat, assertioni cum alijs episcopis consensit atque subscripsit.

Domino sancto & beatissimo patri Leoni, Eusebius Mediolanensis Episcopus.

REuersis, Domino annuente, fratribus nostris, quos ad Orientem fidei causa solicitè prouida beatitudo vestra direxerat, decursisque literis, quas per eos tua sanctitas destinauit, omni exultatione in Christo releuatus sum, quòd effectum cõmissæ sibi legationis eosdem reportasse vestra pagina designauit. Nec mirum, quòd Dominus noster Iesus Christus catholicæ fidei, quam tenemus, maiestatis suæ gratiam, custodiamq; præstiterit, quando vos idoneos cultus sui assertores, in apostoli sui sede præsules collocauit, qui & recta sentire de incarnationis dominicæ sacramento, & eadem potestis rectè custodire. Admonitis ergo fratribus & coepiscopis meis, habitoq; cõuentu, vestrarum formam tenuimus literarum. Nã recensens epistolam beatitudinis vestræ, in sacerdotum Domini concilio, quam sanctus frater & coepiscopus noster Abundantius, & compresbyter meus Senator detulerant, agnitoq; eorum narratione, sicut scripta vestra signauerant, rerum gestarum ordine, continuò requisita est, recitataq; epistola, quam fidei assertione plenè digestam, ad Orientem dudum sanctitas vestra transmiserat, quæ ad nos, ex vestra admonitione, sancto fratre & coepiscopo nostro Ceretio mutuante peruenit: claruit eam plenam fidei simplicitate fulgere, prophetarum etiam adsertionibus, euangelicis authoritatibus, & apostolicæ doctrinæ testimonijs, nitore quodam lucis & veritatis splendore radiare, omnibusq; sensibus conuenire, quos beatus Ambrosius,

us,de incarnationis dominicæ mysterio, suis libris sancto spiritu excitatus inseruit. Et quia omnia maiorum fidei,nobis antiquitùs traditæ, tota puritate conueniunt, domine sancte & beatißime pater,placuit omnibus,quorum subscriptio subter annexa nomina poterit declarare, vt eos, qui impiè de incarnationis dominicæ sacramento sentiunt,quanuis intellectus sui prauitate, à catholicæ fidei veritate recedētes,seipsos dignos abiectione fecerint, suo etiam consensu, authoritatis vestræ præcedente sententia,damnatione congrua persequendos. Literarum ergo vestrarum formam secuti,modum præscriptæ ordinationis nos seruasse, his per fratrem & coepiscopum nostrum Cyriacum mißis ostendimus. Superest,vt annuente Domino perfectis rebus,palmam fidei & consummati certaminis coronam quiete perpetua retinentes,hoc futuris memorabile seculis relinquatis,vt ab hoc tempore præsenti, extincta impiæ sectæ contumacia videatur, vt vobis propugnatoribus in æternum prostrata succumberet.Et alia manu: Incolumem beatitudinem tuam summa diuinitas tueatur atq; custodiat,domine sancte & beatißime pater.

Ego Eusebius Episcopus ecclesiæ Mediolanensis in omnia supradicta consensi & subscripsi,anathema dicens his,qui de incarnationis dominicę sacramento impia senserunt.

Ego Fauentius Episcopus Rhegiensis ecclesiæ,in omnia suprascripta consensi & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicæ sacramento impia senserunt.

Ego Maioranus Episcopus ecclesiæ Placentinæ in omnia suprascripta consensi & subscripsi,anathema dicens his, qui de incarnationis dominicæ sacramento impia senserunt.

Ego Cyprianus Episcopus ecclesiæ Brixillensis in omnia suprascripta consensi & subscripsi,anathema dicens his, qui de incarnationis dominicæ sacramento impia senserunt.

Ego Quintinus Episcopus ecclesiæ *Dertonensis in omnia suprascripta consensi & subscripsi,anathema dicens his,qui de incarnationis dominicæ sacramento impia senserunt. *Terdonēsis

Ego Crispinus Episcopus ecclesiæ Ticinensis in omnia suprascripta consensi & subscripsi,anathema dicens his, qui de incarnationis dominicæ sacramento impia senserunt.

Ego Maximus Episcopus ecclesiæ Taurinatis in omnia suprascripta consensi & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicæ sacramento impia senserunt.

Ego Floreius presbyter,iussus à præsente sancto Eulogio Episcopo meo ecclesiæ Iporiensis,quia ipse per infirmitatem subscribere non potest subscripsi, ad omnia suprascripta consentiente,& anathema dicente his,qui de incarnationis dominicæ sacramento impia senserunt.

Ego * Gradus presbyter directus ab Episcopo mea Eustasio ecclesię Augustanę, vice ipsius in omnia suprascripta consensi & subscripsi,anathema dicens his, qui de incarnationis dominicæ sacramento impia senserunt. *Gerardus

Ego Cyriacus Episcopus ecclesiæ Laudensis, in omnia suprascripta consensi & subscripsi,anathema dicens his, qui de incarnationis dominicæ sacramento impia senserunt.

Ego Abundantius Episcopus ecclesiæ Comensis,in omnia suprascripta pro me ac pro absente sancto fratre meo Asimone Episcopo ecclesiæ Curiensis,primę Rhetiæ subscripsi,anathema dicens his,qui de incarnationis dominicæ sacramento impia senserunt.

Ego Paschasius Episcopus ecclesiæ Genuensis,in omnia suprascripta consensi & subscripsi,anathema dicens his, qui de incarnationis dominicæ sacramento impia senserunt.

Ego Pastor Episcopus ecclesiæ Astensis, in omnia suprascripta consensi & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicæ sacramento impia senserunt.

Ego Simplicius Episcopus ecclesiæ Nouariensis, in omnia suprascripta consensi & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicæ sacramento impia senserunt.

Ego Ioannes Episcopus ecclesiæ Cremonensis, in omnia suprascripta consensi & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicæ sacramento impia senserunt.

Ego Octauianus Episcopus ecclesiæ Brixianæ, in omnia suprascripta consensi & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicæ sacramento impia senserunt.

Ego Iustianus Episcopus ecclesiæ Vercellensis, in omnia suprascripta consensi & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicæ sacramento impia senserunt.

Ego Quintius Episcopus ecclesiæ Albingaunensis in omnia suprascripta consensi & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicæ sacramento impia senserunt.

Ego Præstantius Episcopus ecclesiæ Bergomatis, in omnia suprascripta consensi & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicæ sacramento impia senserunt.

In Tom. Concil. est 4.

Epistola quinquagesimatertia Leonis Papæ ad Anatolium Constantinopolitanum Episcopum, vbi in primis eum de fide in Chalcedonensi Concilio laudat: deinde arguit, quòd contra Nicenam synodum, Alexandrinam atque Antiochenam Ecclesias sibi subdere voluisset.

Leo Episcopus Anatolio Episcopo.

Manifestato, sicut optauimus, per gratiam Dei lumine euangelicæ veritatis, & ab vniuersali Ecclesia perniciosissimi erroris nocte depulsa, ineffabiliter gaudemus in Domino, quòd creditæ nobis dispensationis labor ad desideratum peruenit effectum, sicut etiam epistolæ tuæ textus eloquitur, vt secundùm Apostolicam doctrinam, idipsum dicamus omnes, & non sint in nobis schismata: simus autem perfecti in eodem sensu & in eadem sententia. (*1.Cor. 1.*) In cuius operis deuotione gratulamur dilectionem tuam esse cõsortem, vt & corrigendis tua prodesset industria, & ab omni te deuiantium participatione & factione purgares. Decessore enim tuo beatæ memoriæ Flauiano, propter defensionem catholicæ veritatis eiecto, non immeritò credebatur, quòd ordinatores tui, contra sanctorum canonum constituta, viderentur sui similem consecrasse. Sed adfuit misericordia Dei, in hoc te dirigens atque confirmans, vt malis principijs benè vtereris, & non te iudicio hominum, sed Dei prouectum benignitate monstrares. Quod verè ita accipiendum est, si hanc diuini muneris gratiam alia offensione non perdas. Virum enim catholicum, & præcipuè Domini sacerdotem, sicut nullo errore implicari, ita nulla oportet cupiditate violari. Dicente quippe scriptura sancta, Post concupiscentias tuas non eas, & à voluntate tua auertere: (*Eccle. 18.*) multis mundi huius illecebris, multis vanitatibus resistendum est, vt veræ continentiæ obtineatur integritas, cuius prima est labes superbia, initium

initium transgreſsionis,& origo peccati. Quoniam mens potentiæ auida, nec ab-
ſtinere nouit à vetitis, nec gaudere conceſsis, dum inordinato prauoque progreſ-
ſu, impunitarum tranſgreſsionum augentur exceſſus,& crebreſcunt culpæ, quæ to-
leratæ ſunt ſtudio fidei reparandæ & amore concordiæ. Poſt illa itaque ordinatio-
nis tuæ non inculpata principia, poſt conſecrationem Antiocheni epiſcopi, quam
tibimet contra canonicam regulam vendicaſti, doleo etiam in hoc dilectionem tu-
am eſſe prolapſam, vt ſacratiſsimas Nicenorum canonum conſtitutiones conare- *Niceni Cō-*
ris infringere, tanquam opportunè ſe tibi hoc tempus obtulerit, quo ſecundi ho- *cilij 6. et 7.*
noris priuilegium ſedes Alexandrina perdiderit, & Antiochena eccleſia proprieta- *cap.*
tem tertiæ dignitatis amiſerit, vt his locis iuri tuo ſubditis, omnes Metropolitani
epiſcopi proprio honore priuentur. Quibus inauditis, & nunquam antè tentatis,
ita præueniris exceſsibus, vt ſanctam ſynodum, ad extinguendam ſolùm hæreſim,
& confirmationem fidei catholicæ ſtudio Chriſtianiſsimi principis congregatam,
in occaſionem ambitus trahas, & vt conniuentiam ſuam tibi dedat, impellas: tan-
quam refutari nequeat, quod illicitè voluerit multitudo, & illa Nicenorum cano-
num per ſanctum verè ſpiritum ordinata conditio in aliqua vnquam ſit parte ſolu-
bilis. Nulla ſibimet de multiplicatione congregationis ſynodalia Concilia blan-
diantur, neque trecentis illis decem atque octo quantumlibet copioſior numerus
ſacerdotum vel cōparare ſe audeat vel præferre, cùm tanto diuinitùs priuilegio Ni-
cena ſit ſynodus conſecrata, vt ſiue per pauciores, ſiue per plures Eccleſiaſtica iudi-
cia celebrentur, omni penitùs authoritate ſit vacuum, quicquid ab illorum fuerit
conſtitutione diuerſum. Nimis ergo hæc improba, nimis ſunt praua, quæ ſacratiſ-
ſimis canonibus inueniuntur eſſe contraria. In totius Eccleſiæ perturbationem ſu-
perba hæc tendit elatio, quæ ita abuti voluit Concilio ſynodali, vt fratres in fidei
tantummodò negocium conuocatos,& definitione eius cauſæ, quæ erat curanda,
perfunctos, ad conſentiendum ſibi, aut deprauando traduceret, aut terrendo com-
pelleret. Inde enim fratres noſtri, ab Apoſtolica ſede directi, qui vice mea ſynodo
præſidebant, probabiliter atque conſtanter illicitis auſibus obſtiterunt, apertè re-
clamantes, ne contra ſtatuta Nicenæ ſynodi præſumptio reprobæ nouitatis adſur-
geret. Nec poteſt de eorum contradictione dubitari, de quibus in epiſtola tua eti-
am ipſe conquereris, quòd conatibus tuis voluerint obuiare. In quo eos quidem
multùm mihi, hæc ſcribendo, commendas: ſed temetipſum, quòd eis parêre nolu-
eris, dum illicita moliris, accuſas, ſuperfluè non concedenda appetens, & inſalu-
briter contraria concupiſcens, quæ nullum vnquàm potuerunt noſtrum obtinere
conſenſum. Abſit enim à conſcientia mea, vt tam praua cupiditas meis ſtudijs ad-
iuuetur, ac non potiùs & meo, & omnium, qui non alta ſapiunt, ſed humilibus cō- *Rom. 12.*
ſenſiunt,* opere ſubruatur. Sancti illi & venerabiles patres, qui in vrbe Nicena, ſa- ** ope*
crilego Ario cum ſua impietate damnato, manſuras vſque in finem mundi leges EC-
cleſiaſticorum canonum condiderunt, & apud nos in toto orbe terrarum in ſuis
conſtitutionibus viuunt, & ſi quid vſquàm aliter, quàm illi ſtatuerunt, præſumitur,
ſine cunctatione caſſatur, vt quę ad perpetuam vtilitatem generaliter inſtituta ſunt,
nulla commutatione varientur, nec ad priuatum trahantur commodum, quæ ad *15. quæst. 1.*
bonum ſunt commune præfixa. Et manentibus terminis, quos conſtituerunt pa- *Quæ ad per*
tres, nemo in ius tendat alienum. Sed intra fines proprios atque legitimos, prout *petuam.*
quis valuerit, in latitudine ſe charitatis exerceat, cuius ſatis vberes fructus Conſtan-
tinopolitanus poteſt antiſtes acquirere, ſi magis humilitatis virtute nitatur, quàm ſi
ſpiritu ambitionis infletur. Noli, frater, altum ſapere, ſed time, & Chriſtianiſsimo- *Rom. 11.*
rum principū pijſsimas aures improbis petitionibus inquietare deſiſte, quibus cer-
tum habeo modeſtia te magis, quàm elatione placiturum. Perſuaſioni enim tuæ in
nullo penitùs ſuffragatur quorundam epiſcoporum ante ſexaginta (vt iactas) an-
nos facta ſubſcriptio, nunquamque à prædeceſſoribus tuis ad Apoſtolicæ ſedis trāſ-
miſſa notitiam, cui ab initio ſui caducæ, dudumque collapſæ ſera nunc & inutilia

subijcere fomenta voluisti, eliciendo à fratribus speciem consensionis, quam tibi in suam iniuriam verecundia fatigata præberet. Memento, quid Dominus ei, qui vnũ de pusillis scandalizauerit, comminetur: & sapienter intellige, quale sit iudicium Dei subiturus, qui tot ecclesijs, tot sacerdotibus scandalum inferre non metuit. Fateor enim, ita me dilectione vniuersæ fraternitatis obstringi, vt nemini prorsus in his, quæ contra se poscit, assentiam, posisque euidenter agnoscere me dilectioni tuæ beneuolo animo contraire, vt saniore consilio ab vniuersalis te Ecclesiæ perturbatione contineas. Non conuellantur prouincialium iura primatuum, nec priuilegijs antiquitùs institutis metropolitani antistites fraudentur. Nihil Alexandrinæ sedi eius, quam per sanctum Marcum euangelistam beati Petri discipulum meruit, pereat dignitatis, nec Dioscoro impietatis suæ pertinacia corruente, splendor tantæ ecclesiæ tenebris obscuretur alienis. Antiochena quoque ecclesia, in qua primùm prædicante beato Apostolo Petro, Christianum nomẽ exortum est, in paternæ constitutionis ordine perseueret, & in gradu tertio collocata, nunquam se fiat inferior. Aliud enim sunt sedes, aliud præsidentes. Et magnus vnicuique honor est integritas sua. Quę quum in quibuslibet locis propria ornamenta non perdat, quanto magis in Constantinopolitanæ vrbis magnificentia potest esse gloriosa, si per obseruantiam tuam & defensionem paterni canonis, exemplum probitatis multi habeant sacerdotes? Hæc tibi scribens, frater in Domino, hortor ac moneo, vt deposito ambitionis desiderio, spiritu potiùs ferueas charitatis, eiusque virtutibus, secundùm doctrinam Apostolicam, proficienter orneris. Est enim patiens & benigna, & non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non quærit quæ sua sunt. Vnde si charitas non quærit propria, quantùm peccat, qui concupiscit aliena? A quibus volo, vt te prorsus abstineas, memorque sis eius sententiæ, quæ dicit: Tene, quod habes, ne alius accipiat coronam tuam. Nam si inconcessa quæsieris, ipse te tuo opere atque iudicio, vniuersalis Ecclesiæ pace priuabis. Frater autem & coepiscopus noster Lucianus, & filius noster Basilius diaconus, quantùm in ipsis fuit, studiosè his, quæ eis iniunxeras, adfuêre, sed actioni eorum iustitia negauit effectum. Data vndecimo Calendas Iunij, Herculano viro clarisimo consule.

Matt. 18. Marc. 9. Act. 11. Rom. 12. 1. Cor. 13. Apoc. 3.

In Tom. Concil. est lij.

Epistola quinquagesimaquarta eiusdem ad Martianum Augustum, vbi de eius gratulatur fide, quæ in Chalcedonensi Concilio gesta est: & de Anatolio Constantinopolitano Episcopo, qui in eodem Concilio Alexandrinam & Antiochenam Ecclesias contra statuta per ambitum sibi voluit subiugare.

Leo Episcopus Romanæ & vniuersalis Ecclesiæ, Martiano Augusto.

MAgno munere misericordiæ Dei, totius Ecclesiæ catholicæ multiplicata sunt gaudia, cùm sancto & glorioso clementiæ vestrę studio perniciosissimus error extinctus est, vt labor noster citiùs ad desideratum perueniret effectum, quem Deo seruiens principatus vester, & fide & potestate iuuisset. Quia etsi in virtute spiritus sancti, inter quaslibet dissensiones per sedis Apostolicæ famulatum euangelij erat defendẽda libertas, manifestior tamẽ apparuit gratia Dei, quæ præstitit mundo, vt

do,vt in victoria veritatis,authores tantùm violatę fidei deperirent,&sua integritas Ecclesię redderetur.Bellum igitur,quod pacis nostræ inimicus excitauerat,adeò feliciter,dextera Domini pugnante, confractum est, vt triumphāte Christo,omnium sacerdotum esset vna victoria, & coruscante lumine veritatis, erroris tenebræ cum suis adsertoribus pellerentur. Nam sicut in ipsa Domini resurrectione credenda,ad coroboranda initia fidei multum securitatis accesit, quòd quidam apostoli de corporea Domini Iesu Christi veritate dubitarunt, & visu atque contactu fixuras clauorum & vulnus lanceæ perscrutando, ambiguitatem cunctis, dum ambigunt,abstulerunt:ita nunc quoque,dum aliquorum infidelitas confutatur, omnium hæsitantium corda firma sunt,& profecit vniuersis ad illuminationē, quod quibusdam intulit cæcitatem.In quo opere dignè & iustè exultat vestra clementia,quæ fideliter proprieque prospexit, vt Orientalibus ecclesijs diabolicæ insidiæ non nocerent,sed ad propiciandum Deum efficaciora vbique offerrētur holocausta, quando per mediatorem Dei &hominum,hominem Christum Iesum eadem confessio plebium eadem sacerdotum,eadem esset & regum,gloriosissime fili, & clementissime Auguste.His autem,propter quæ tanta facta est congregatio sacerdotum, bono & optabili fine compositis,miror & doleo,quòd pacem vniuersalis Ecclesiæ,diuinitùs reformatam, ambitionis rursus spiritus inquietat. Quanuis enim necessariè sibi frater meus Anatolius consuluisse videatur,vt ordinatorum suorum errorem deserens,in assensum catholicæ fidei salubri correctione transiret, custodire tamen debuit, vt quod vestro beneficio noscitur consecutus, nullius cupiditatis prauitate turbaret. Nos enim vestræ fidei & interuentionis habentes intuitum, cùm secundùm suæ consecrationis authores eius initia titubarent, benigniores circa ipsum quàm iustiores esse voluimus,quò perturbationes omnes,quę operante diabolo fuerant excitatæ,adhibitis remedijs,leniremus: quæ illum modestum magis,quàm immoderatum facere debuere. Qui etiam si præcipuis meritis, optimoq; iudicio legitimè fuisset ac solenniter ordinatus,contra reuerentiam tamen canonum paternorum,contra sancti spiritus instituta,contra antiquitatis exempla,nullis posset suffragijs adiuuari. Apud Christianum & verè religiosum,vereque orthodoxum principē loquor: multùm Anatolius Episcopus proprio detrahit merito, si illicito crescere optat augmento.Habeat, sicut optamus, Cōstantinopolitana ciuitas gloriam suam,ac protegente dextera Dei, diuturno clementiæ vestræ fruatur imperio. Alia tamen ratio est rerum secularium, alia diuinarum, nec præter illam petram, quam Dominus in fundamento posuit,stabilis erit vlla constructio. Propria perdit, qui in debita concupiscit.Satis sit prædicto,quòd vestræ pietatis auxilio,& mei fauoris assensu,Episcopatum tantę vrbis obtinuit.Non dedignetur regiam ciuitatem,quam Apostolicam non potest facere sedem,nec vllo speret modo, quòd per aliorum possit offensiones augeri. Priuilegia enim Ecclesiarum,sanctorum patrum canonibus instituta, & venerabilis Nicenę synodi fixa decretis,nulla possunt improbitate conuelli,nulla nouitate mutari.In quo opere,auxiliante Christo, fideliter exequendo,necesse est me perseuerantem exhibere famulatum,quoniam dispēsatio mihi credita est, & ad meum tendit reatum,si paternarum regulæ sanctionum,quæ in synodo Nicena,ad totius Ecclesiæ regimen, spiritu Dei instruente,sunt conditæ,me (quod absit) conniuente,violentur,& maior sit apud me vnius fratris voluntas,quàm vniuersæ domus Domini communis vtilitas. Et ideò sciens gloriosam clementiam vestram Ecclesiasticæ studere concordiæ, & his, quæ pacificæ congruunt vnitati, pijssimum præstare consensum, precor & sedula suggestione vos obsecro, vt ausus improbos, vnitati Christianæ pacique contrarios, ab omni pietatis vestræ abdicetis assensu,& fratris mei Anatolij, nocituram ipsi (si prestiterit) cupiditatem, salubriter comprimatis, ne ea, quæ vestræ gloriæ atque temporibus inimica sunt, cupiens, maior suis velit esse prioribus, liberumque illi sit quantis potuerit splendere virtutibus, quarum non aliter particeps erit, nisi charitate magis voluerit ornari, quàm

Ioann.20.

Matt.16.

25.q.2. Priuilegia ecclesiarum, & ibidē ca. Priuilegia Ecclesiarū.

ambitione distendi. Hanc autem improbi desiderij conceptionem nunquã quidem debuit intra cordis sui recipere secretum: sed cùm illi fratres & coepiscopi mei, qui vice mea aderant, obuiarent, ab illicito appetitu, eorum saltem salubri cõtradictione, cessasset. Nam & vestrę pietatis apices, & ipsius scripta declarãt, legatos sedis Apostolicæ (sicut oportuit) contradictione iustissima ei restitisset, vt inexcusabilior esset præsumptio, quæ se nec increpata cohiberet. Vnde quia cõuenit fidei vestrę vel gloriæ vt sicut hæresis, Deo per vos agente, destructa est, ita etiam omnis ambitus retundatur: agite, quod & Christianæ est probitatis & regiæ, vt prædictus Episcopus pareat patribus, cõsulat paci, neq; sibi æstimet licuisse, quòd Antiochenæ ecclesiæ sine vllo exemplo, contra statutum canonum, episcopum ordinare præsumit, quod nos amore reparandæ fidei & pacis studio retractare cessauimus. Abstineat ergo ab Ecclesiasticarum iniuria regularum, & illicitos declinet excessus, ne se ab vniuersali Ecclesia, dum inimica paci tentat, abscindat. Quẽ opto magis irrepræhensibiliter agentem dirigere, quàm in hac præsumptione, quę illum ab omnib. separare poterit, perdurare. Frater autem & coepiscopus meus Lucianus, qui cum filio meo Basilio diacono clementiæ vestræ ad mea scripta putauit, omni deuotione partes susceptæ legationis impleuit, qui non est æstimandus negocio defuisse, quem potiùs causa deseruit. Data vndecimo Cal. Iunij, Herculiano viro clarissimo consule.

In Tom. Cõcil. est liij.

Epistola quinquagesimaquinta eiusdem ad Pulcheriam Augustam de ambitu Anatolij.

Leo Episcopus Pulcheriæ Augustæ.

SAnctis & Deo placitis clemẽtiæ vestræ studijs defensam contra hęreticos catholicam fidem, & vniuersę Ecclesię redditã pacẽ, ineffabiliter cum vestra pietate gaudemus gratias agentes misericordiæ omnipotentis Dei, quòd exceptis his, qui magis dilexerũt tenebras, quàm lucem, neminem passus est euangelica veritate fraudari, vt absterta erroris caligine, in omnium cordibus purissimum lumen oriretur, nec de infirmis quorundam animis tenebrosus ille exultaret inimicus, quem non solùm hi, qui illæsi steterant, sed etiam, quos fecerat nutare, superauerũt, vt errore abolito, per totum mundum fides vera regnaret, & omnis lingua confitea-

Philip. 2. tur, quoniam Dominus Iesus Christus in gloria est Dei patris. Confirmato autẽ in vnitate Euangelij vniuerso mundo, & in eodem spiritu sensus directis cordibus omnium sacerdotum, optimũ fuerat, supra illa, propter quæ sancta est synodus congregata, & quæ, secundùm pietatis vestræ studium, probabili sunt fine conclusa, nihil quod tanto bono contrarium esset, inferri, nec per occasionem episcopalis Cõcilij, in cõmune appeti, quod non licuit cõcupisci. Frater enim & coepiscopus meus Anatolius parùm considerauit, quanto pietatis vestræ beneficio, & mei fauoris assensu Constantinopolitanæ ecclesiæ sacerdotiũ fuerit cõsequutus: & non tam de adeptis gauisus, quàm de immodicis appetendis supra mensuram sui honoris accensus est, credens huic tam intemperanti cupiditati posse prodesse, quòd ei quorundam consensum præbuisse dicitur extorta subscriptio, quũ tam destruendis mox conatibus contradictio fratrum & coepiscoporũ meorum vicem meam agentium, fideliter & laudabiliter obuiaret. Quoniam contra statuta paternorum canonũ, quæ ante longissimæ ætatis annos in vrbe Nicena spiritualibus sunt fundata decretis, nihil cuiq; audere conceditur, ita vt si quis diuersum aliquid decernere velit, se potiùs minuat, quàm illa corrumpat: quæ si (vt oportet) à cunctis pontificibus intemerata seruẽtur, per vniuersas eccesias tranquilla erit pax & firma concordia, nullæ de mensuris harum dissensiones, nullæ de ordinationibus lites, nullæ de priuilegijs ambiguitas,

nulla

nulla erunt de alieni vsurpatione certamina: sed ea, quæ iure charitatis rationabilis est, & morum & officiorum seruabitur vnanimitas. Et ille verè erit magnus, qui fuerit totius ambitionis alienus, dicente Domino: Quicunque voluerit inter vos maior fieri, sit vester minister. Et quicunque voluerit inter vos primus esse, erit vester seruus. Sicut filius hominis non venit ministrari, sed ministrare. Et tamen hæc illis tunc insinuabantur, qui de pusillo volebant crescere, & de infimis ad summa transire. Constantinopolitanæ verò præsuli ecclesiæ (quia ampliùs, quàm assecutus est, concupiscit) quid illi satisfaciet, si tantæ vrbis magnificentia & claritudo non sufficit? Superbum nimis est & immoderatum, vltra fines proprios tendere, & antiquitate calcata, alienum ius velle præripere, atque in vnius crescat dignitas, tot metropolitanorum impugnare primatus, quietisque prouincijs, & olim sanctę synodi Nicenæ moderatione dispositis, bellum nouæ perturbationis inferre, atque vt venerabilium patrum decreta soluantur, quorundam episcoporum proferre consensum, cui tot annorum series negauit effectum. Nam sexagesimus ferè annus huius iactantiæ esse iactatur, qua se prædictus episcopus ęstimat adiuuari, frustrà cupiens id sibi prodesse, quod etiam si quisquam ausus est velle, nullus tamen potuit obtinere. Agnoscat, cui successit viro: & repulsu omni spiritu elationis, Flauiani modestiã, Flauiani humilitatem, quæ illum vsq; ad confessoris gloriam prouexit, imitetur. Cuius si velit splendere virtutibus, laudabilis erit, & in omni loco plurimum dilectionis acquiret, non ambiendo humana, sed promerendo diuina. Hæc autem obseruantia vniuscuiusq; illi animũ spondet copulandum, & eam Apostolicæ sedis dilectionẽ, quam Constantinopolitanę ecclesię semper impendimus, nulla mobilitate violandã: quia si interdum immoderati præsules aliquas incidunt culpas, Ecclesiarum tamen Christi integra gratia perseuerat. Consensiones verò episcoporũ, sanctorum canonum apud Niceam conditorũ regulis repugnantes, vnita nobiscũ vestræ fidei pietate, in irritum mittimus, & per authoritatem beati Petri Apostoli, generali prorsus definitione cassamus, in omnib. Ecclesiasticis his legib. obsequentes, quas ad pacificationẽ omniũ sacerdotũ, per trecentos decem & octo antistites spiritus sanctus instituit, ita vt etiam si multo plures aliud, quàm illi statuêre, decernerent, in nulla reuerẽtia sit habendum, quicquid fuerit à prædictorũ constitutione diuersum. Prolixitatẽ itaq; epistolæ meæ, qua necesse habui explicare, quid sentiã, rogo vt per fratrem & coepiscopum meum Lucianum, qui (quãtum in ipso est) solicitudinem susceptæ legationis est fideliter exequutus, & per filium meum Basilium diaconem, pietas vestra dignanter accipiat. Et quia moris vestri est pro pace & vnitate Ecclesiæ laborare, fratrem meum Anatoliũ Episcopum ex vestra insinuatione dilectum, salubriter in his, quæ ipsi profutura sunt, continete, vt gloria clementiæ vestræ, sicut magnificatur de fide reparata, ita prædicetur de ambitione compressa. Data vndecimo Calen. Iunij, Herculano viro clarissimo consule.

Matt. 20. *Marc. 10.*

Obseruã authoritatẽ Romani Pontificis.

Epistola quinquagesimasexta eiusdem ad Iulianum Episcopum Coënsem de Etio & Andrea.

In Tom. Cõcil. est liiij.

Leo Episcopus Romanæ Iuliano Episcopo Coẽnsi.

AGnoui in dilectionis tuæ literis fraternæ charitatis affectum, quòd de multis malis, quæ multa & sæua pertulimus, pio nobiscum dolore compateris. Sed vtinam hæc, quæ perpeti nos Dominus aut permisit, aut voluit, ad correctionem proficiant multorum, & vt desinant aduersitates, finiantur offensæ. Quod vtrunque de magna erit misericordia Dei, si & flagella remoueat, & ad se suorum corda conuertat. Sicut autem fraternitatem tuam, ea quæ apud nos fuit, contristauit hostilitatis, ita me anxium facit, quòd in Constantinopolitana ecclesia (quantum tuæ

An. Christi 453. pontificatus S. Leonis 14. scripta fuit hæc epistola, & similiter II. sequentes.

tuæ indicant literæ) hæreticorum insidiæ non quiescunt, & quæsitis occasionibus, hi qui catholicæ fidei defensores fuêre, vexantur. Nam dum Etius ab officio archidiaconus per speciem prouectionis amouetur, & in locum eius Andreas, qui ob hæreticorum societatem fuerat abiectus, adsumitur: dum beatæ memoriæ Flauiani accusatoribus honor redditur, & pijssimi confessoris participes aut discipuli cõteruntur: nimis apertè, quid episcopo ecclesiæ ipsius placeat, demonstratur. In quem pro causæ merito differo commoueri, & quid ipse mecum cum suis epistolis agat, quas missurum eum filius noster Etius indicauit, expecto, dans locum voluntariæ emendationi, qua dolorem meum cupio mitigari. Clementissimo tamen principi, & pijssimæ Augustæ de his, quæ ad custodiam pacis Ecclesiasticæ pertinent, scripsi: quos deuotione suæ fidei prouisuros esse non dubito, ne contra gloriam operis ipsorum, damnata hæresis queat pullulare. Studio ergo dilectio tua, frater pijssime, piam & necessariam curam solicitudini Apostolicæ sedis impendere, quæ tibi, apud se nutrito, catholicam contra Nestorianos & Eutychianos hæreticos actionem, materno iure commendat, vt diuino vultus auxilio, speculari de Constantinopolitanæ vrbis opportunitate non desinas, vt prædictorum dogmata impius nunquam turbo consurgat. Et quia tanta est gloriosorum principum clementia, vt confidenter eis possis, quæ sunt insinuanda, suggerere, pietate ipsorum, vt vtilitatem Ecclesiæ vniuersalis, vtaris. Consulente autem dilectione tua de his, in quibus putaueris ambigendum, non deerit relationis tuis meæ responsionis instructio, vt sequestrata earum actione causarum, quæ in quibusque Ecclesijs præsulum suorum debent cognitione firmari, hac speciali cura, vice mea functus, vtaris, ne hæresis Nestoriana vel Eutychiana in aliqua parte reuiresceat: quia in Episcopo Constantinopolitano catholicis vigor non est, nec multùm aut pro sacramento salutis humanæ, aut pro sua est æstimatione solicitus, cùm si quid illi inesset spiritualis industriæ, ita & à quibus ordinatus sit, & cui viro successerit, cogitare deberet, vt magis beatum Flauianum, quàm sui honoris sequeretur authores. Et ideò cùm pijssimi principes secundùm obsecrationes meas dignati fuerant Anatolium de his, quæ meritò in querelam veniunt, increpare: video charitas tua diligentia sua, vt vniuersa scandala, adhibita plenissima correctione, resecentur, & à filij nostri Etij cesset iniuria. Nam apud catholicum Episcopum, etiam si erat vtcunque decus sacerdotale, sacerdoti archidiaconus propter fidei reuerentiam debuit præmitti, potiùs quàm locum catholici nequissimus hæreticus obtineret. Cùm itaque quæ sequantur, agnouero, tunc manifestiùs quid agi oporteat æstimabo. Nam interim, dolore cohibito, malui indulgere patientiæ, vt locus esset veniæ. De Palestinis verò monachis, qui iampridem in tumultu dissensionis esse dicuntur, quo adhuc animo moueantur, ignoro. Neque cuiusquam sermone mihi patefactum est, quas causas videantur antè factæ præferræ discordiæ, vtrúm scilicet Eutychianæ peruersitati tali furore famulentur, an implacabiliter doleant Episcopum suum in hanc impietatem posse traduci, quæ contra ipsorum locorum sanctorum testimonia, quibus totus mundus instruitur, ab incarnationis dominicæ veritate desciuerit, & quod in alijs per indulgentiam curare placuit, in illo putent non esse veniale. Vndè cupio me super his pleniùs edoceri, vt etiam talium correctioni congruè studeatur: quia aliud est contra fidem impiè armari, aliud in errore quempiam detineri. Chartas etiam, quas Aetius presbyter antè indicauit esse directas, & Breuiarium fidei, quod te misisse significas, necdum ad me noueris peruenisse. Vnde si expeditior occasio se præbuerit per latores, libenter habeo, vt si qua est, quæ vtilis videatur, quàm primùm ad me mittatur instructio. De Aegyptijs monachis quàm quieti, aut cuius sint fidei, scire desidero, & de Alexandrinæ ecclesiæ pace quid ad vos veris nuncijs perferatur, ad cuius Episcopum vel ordinatores ipsius, seu clericos. quod *aliâ scripta direxerim, missis exemplarijs scire te volui. Ad clemẽtissimum quoq; principem, & ad religiosissimam Augustam quis nũc meus sermo sit, missa exẽplaria docebunt. Vtrùm aũt epistola mea,

*alias

quam

quam de incarnationis dominicæ fide, incolumi adhuc sanctæ memoriæ Flauiano, ad dilectionem tuam per Basilium diaconum miseram, fraternitati tuæ tradita sit, scire desidero: quoniam suspectum habeo, quòd de eius textu nullum vnquàm indicium reddidisti. Gestorum synodalium, quæ omnibus diebus Concilij in Chalcedonensi ciuitate confecta sunt, parùm clara, propter linguæ diuersitatem, apud nos habetur instructio. Et ideò fraternitati tuæ specialiter iniungo, vt in vnum codicem vniuersa facias congregari, in Latinum sermonem absolutissima interpretatione translata, vt in nulla parte actionum dubitare possimus, neque vllo modo esse possit ambiguum, quod ad plenam intelligentiam, te fuerit studente perductum. Data quinto Idus Martij, Opilione viro clarissimo consule.

Epistola quinquagesimaseptima eiusdem ad Martianum Augustum, de Etio & Andrea. *In Tom. Cōcil. est lv.*

Leo Episcopus Martiano Augusto.

QVàm excellenti pietate, & quàm glorioso clementiæ vestræ studio in integrū nuper fides Christiana reuocata sit, totus mundus agnoscit, & saluti suæ singulare præsidium per vos à Domino esse reparatum. At si quid aduersùm tanti operis consummationem de contrario spiritu sentitur oboriri, necesse est, vt ad vestræ reuocetur pietatis auxiliū, quod ad custodiam catholicæ veritatis diuina prouidentia præparauit, vt quum potestatis vestrę sit, scandala etiam in longinquum nata resecare, multo magis ea, quæ sub vestris audet oculis surgere, non sinatis accrescere. Anatolij Episcopi ordinationem (sicut sciētia Dei testis est) suspectam (quod fatendum est) mihi fecerant consecrationis eius authores, nec dissimilem ab eligentibus arbitrar electum: sequutumq; est, vt dum à communione Apostolicæ sedis exi steret alienus, diù dandis ad eum epistolis pacis meæ abstinerem. Sed cùm illi pietatis vestrę testimonium suffragetur, quū de fide atq; vnanimitate eius optanda queq; & placitura promitteret, professionem eius ita credidi esse sinceram, vt tamen, qua obseruantia se agere deberet, non desinerem commonere, sedulò ipsi ac diligenter inculcans, vt de persequutoribus beatæ memorię Flauiani neminem auderet in suo habere consortio, & Eutychianæ hæreseos defensorem à se indicaret esse deiectum. Sequutumq; est, vt de his, quæ pro catholica fide in synodali Concilio fuerant definita, talia ad me scripserit, qualia catholicum sacerdotem scribere cōgruebat. Cùm ergo ad cōmendanda ipsius primordia ista præcesserint, miror quid causæ aut occasionis emerserit, vt virum catholicæ fidei, & Nestorianis atq; Eutychianis hæreticis cōstanter etiam aduersum archidiaconum sub honoris specie degradaret, & dispensationem totius causæ & curæ ecclesiasticæ, in Andream Eutychianistam repentè transferret, adeò nimia commotione turbatur, vt consecrationem, quam pro iniuria dabat, sexta sabbati, traditionis apostolicæ aut nescius aut oblitus, inferret: quasi non ad Episcopū magis, quàm ad presbyterum ordinationis illius vitium pertineret: qui non inueniens, quod argueret in fide, quod improbaret in moribus, deiectionē innocentis per speciē prouectionis impleuit; addens sententiæ illud iniuriæ, vt cum cœmiterio deputando, condemnaret exilio. Quem tamen pietati vestræ commendare præsumo, ne vllis vlteriùs noxijs ingrauari possit insidijs, quem Dominus (vt comperi) sub vestra defensione constituit. Adijcio autē etiam hanc obsecrationem, vt prædictum Episcopum à professione sua dissonum, & nimiùm testimonij vestri ac fauoris oblitum, necessariè increpare dignemini. Cesset catholicos insectari, cesset eos, qui sanctæ memoriæ Flauiano placuere, conterere, & eorum societatē, quos improbauit, eligere. Fraternā enim illi charitatem non aliter poterimus impendere, quàm

quàm vt se inimicos catholicæ fidei approbet execrari, eiusque à se cõsortium quem meritò abiecit, abscindat, qui etiam si magna fuisset satisfactione purgatus, post dubium tamen reuersus errorem, catholicis diaconibus postponi debuit, non præponi. Illud quoque clementiæ vestræ beneuolentiam peto, vt veneratorem vestrum, fratrem meum Iulianum Episcopum, in vestro, sicut facere dignamini, habeatis affectu, cuius obsequijs præsentiæ meæ vobis imago reddatur. Nam & de fidei eius synceritate confidens, vicem ipsi meam, contra temporis nostri hæreticos, delegaui: atque propter ecclesiarum pacisque custodiam vt à comitatu vestro non abesset, exegi: cuius suggestiones, pro concordia catholicæ vnitatis, tanquam meas audire dignemini, placẽtes Deo, qui vobis, præter regiam coronam, etiam sacerdotalem conferat palmam. Data 6. Idus Mart. Opilione viro clarissimo consule.

In Tom. Cõcil. est lvi.

Epistola quinquagesimaoctaua eiusdem ad Pulcheriam Augustam de Etio & Andrea.

Leo Episcopus Pulcheriæ Augustæ.

MVltis extantibus documentis, quibus in dilectionem Ecclesiæ Dei pietatis vestræ manifestatur affectio, meritò quoties aliquid nascitur scãdalorum, vestrum desideratur auxilium, vt fides, quæ annitentibus vobis, contra hæreticorum commenta defensa est, securę pacis perpetẽ obtineat firmitatem. Nam quid prodest, foris aduersarios veritatis oppressos, si eosdem habeamus intra dominica septa rediuiuos? Quod itaque circa personam filij mei Etij gestum esse cognoui, nimiùm me anxium facit, & metuere certa ratione compellit, ne pœnitẽdum mihi sit, quod de Episcopo Constantinopolitano, qui ab impugnatoribus fuerat ordinatus fidei, vobis adhortantibus acquieui meliora sentire, cùm tanto pietatis vestræ testimonio iuuaretur, ne illum grauaret suæ ordinationis infirmitas, vbi vestra interuentio præstaretur. Vnde gratulari cœperã, quòd beati Flauiani honoraret memoriam, & hæreticorũ conatibus obsistere diceretur. Sed doleo, illum (sicut prædicti lachrymabilis querela demonstrat) in deteriora mutatum, & eum nunc constituisse archidiaconem, quem ipse professus est à se esse reiectum, qui Eutychianæ hæresis se apud nos prodiderat defensorem. Quem quia nunc ecclesiasticis negocijs pręposuit, propter hæreticam peruersitatem, eidem fauorem suum præstare conuincitur. Qui etiam si magna satisfactione potuisset indulgentiam promereri, nequaquã debuit his, qui in fide permanserant, anteferri. Vnde quia non latet clementiam vestram, quantum periculi, aut per pudendam socordiam, aut per dolosam nequitiam nutriatur, dignamini Episcopum ad professionem suæ fidei, authoritate vestræ clementiæ reuocare. Et ne sibi has maculas superducat, ne æstimationem suam, quam vestro acquisiuit fauore, contemnat, societatem hæretici, quem dudum à se remouit, abscindat. Cuius innocentiæ ita adfuisse vos gaudeo, vt mœrori eius digna consolatione vestra pietas subueniret. Circa fratrem meum, veneratorem vestrum Iulianum Episcopum, quantùm debeat crescere vestra dignatio, Apostolicæ sedis existimate iudicio, cùm in causa fidei, cui gloria vestra famulatur, vicem ipsi meam eatenùs delegarim, vt ab ea, quæ vobis debetur obseruãtia, non recedens, pietati me vestræ præsentare non desinat, exequens in custodia fidei, & in Ecclesiasticis disciplinis per omnia solicitudinem, & opportunis suggestionibus, quod vniuersali Ecclesiæ prosit insinuans, vt in ipso, nec catholicis vestrum præsidium, quibus volumus subuenire, nec vobis meum desit obsequium. Data sexto Idus Martij, Opilione viro clarissimo consule.

Epistola

Epiſtola quinquageſimanona eiuſdem ad Martianum Auguſtum, vbi gratias agit, quòd per Chalcedonenſe Concilium pax Eccleſiæ catholicæ ſit reddita. *In Tom. Cõcil. est lvij.*

Leo Epiſcopus Martiano Auguſto.

MVlta mihi in omnibus clementiæ veſtræ literis cauſa gaudij eſt, dum ex magna prouidentiæ diuinæ miſericordia præſtitum humanis rebus experior, quòd Eccleſiaſticã pacẽ (quæ non niſi vnitate prædicationis euangelicę cuſtoditur) pijſsimo ſtudio iuuare dignamini, vt fidei veſtræ gloria non ſolùm vtilitate Reipublicæ, ſed etiam religionis profectib. augeatur, glorioſiſsime Imperator. Vnde ineffabiliter Deo gratias ago, qui eo tempore, quo oboritura hæreticorum ſcandala præſciebat, vos in Imperij faſtigio collocauit, in quibus ad totius mundi ſalutẽ, & regia potentia, & ſacerdotalis vigeret induſtria. Nam cùm veſtro præcipuè opere ſit effectum, vt per ſynodale Concilium, damnatis impij dogmatis defenſoribus, omnes vires ſacrilegus error amitteret: ad eiuſdem deuotionis pertinet palmam, ſi malum, quod in ſuis ducibus eſt oppreſſum, etiam in quibuſcunque reliquijs deleatur. Quod faciliùs clementia veſtra arbitretur implendum, ſi per vniuerſas eccleſias, definitiones ſanctæ ſynodi Chalcedonenſis, Apoſtolicæ ſedi placuiſſe doceantur. De quo quidem ratio non fuit ambigendi, cùm ei fidei omnium ſubſcribendo conſenſus acceſſerit, quæ à me, ſecundùm formam apoſtolicæ doctrinæ, ac paternæ traditionis emiſſa eſt, & per fratrem meum Lucianum Epiſcopum talia & ad gloriã veſtram, & ad Conſtantinopolitanum antiſtitem ſcripta direxerim, quæ euidenter oſtenderent, me ea quæ de fide catholica in prædicta ſynodo definita fuerãt, approbare. Sed quia in eiſdem literis ea, quæ per occaſionem ſynodi malè ſunt attentata, repræhenderam: maluit prędictus antiſtes meam gratulationem tacere, quàm ſuum ambitum publicare. Mihi autem multum fiduciæ, Deo per vos operante, collatum eſt, quòd probaſſe vos obſeruãtiam meam de cuſtodia canonum paternorum, pietatis veſtræ affatibus indicaſtis. Et meritò geminatur gaudium meum, cùm vobis religioſiſsimè placere cognoſcó, vt & fides Nicena ſuam teneat firmitatem, & priuilegia eccleſiarum illibata permaneant. Quanuis autem de pręclaro fidei veſtræ opere nihil veſtra pietas indicarit, mihi tamen per veneratorem vnà mecum ſpecialiter veſtrum, fratrem meum Iulianum Epiſcopum, innotuiſſe ſignifico, quã pio dignati fueritis reſponſo, imperitorum monachorũ animos cohibere, pariter & docere, vt ſi illos non penitùs deſeruerit diuina miſeratio, ſentiant ſe & didiciſſe quod credant, & agnouiſſe quod timeant. Quia verò omnibus modis obediendum eſt pietati veſtræ, religioſiſsimæque voluntati, conſtitutionibus ſynodalibus, quæ mihi de confirmatione fidei catholicæ, & hæreticorum damnatione placuerunt, libens adieci ſẽtẽtiam meam. Quæ ſi vt in notitiam omnium ſacerdotum, eccleſiarumque perueniat, veſtræ clementiæ præceptio ordinare dignabitur, ad futuram credo & ſpero gratiam Dei, quæ tam ſanctam tanti principis curam pleniſsimum deſiderij ſui fructum faciat obtinere, vt omnibus diſſentiendi occaſionibus amputatis, apoſtolicæ vbique doctrinæ & pax regnet & veritas. Fratri autem meo Iuliano Epiſcopo, nouerit veſtra clementia, hoc me propriè delegaſſe, vt quicquid illic ad cuſtodiam fidei pertinere probauerit, meo nomine veſtræ fiducialiter ſuggerat pietati, quoniam certus ſum, vos ad hæc omnia emendanda vel defendenda, Deo auxiliante, ſufficere. Data duodecimo Calendas Aprilis, Opilione viro clariſsimo conſule.

Pax eccleſiaſtica vt ſeruetur.

Ro. Pontif. approbat Concilia.

In Tom. Cõcil. est lviij.

Epistola sexagesima eiusdem ad Pulcheriam Augustam.

Leo Episcopus Pulcheriæ Augustæ.

QVanuis nullas nunc literas tuæ pietatis acceperim, scribente tamen gloriosissimo principe, non aliter dignatione ipsius sum gauisus, quàm si mihi etiam tuæ serenitatis redderentur alloquia. Vnde consuetudinem debitam mei officij oportuit me custodire, per quam significarem clementiæ vestræ, absolutè me gaudere, & incessabilibus à Deo precibus postulare, vt vos, & Romanæ Reipublicæ, & catholicæ Ecclesiæ in omni prosperitate conseruet. De vigore autem fidei vestræ, quo indesinenter Domino sacrificium laudis offertis, quantas Deo gratias agam, enarrare non valeo: quoniã principibus temporis nostri non solùm potentiam regiam, sed etiam sacerdotalem cognoscimus inesse doctrinam. Indicante enim fratre meo Iuliano Episcopo, peruenerunt ad nos in exemplaribus præceptionum vestrarum saluberrimæ sanctiones, quibus insanam imperitiam monachorũ dignati estis parcendo plectere, & docendo punire, vt si eos ad pœnitentiam miseratio diuina conuerterit, multis lachrymis & à nefandis cædibus, & ab hæreticorum blasphemijs diluantur. Quòd verò pijssimus Imperator ad omnes episcopos, qui Chalcedonensi synodo interfuere, voluit me scripta dirigere, quibus, quæ illic de fidei sunt regula definita firmarem, libenter impleui, ne fallax cuiusquam simulatio sententiã meam haberi vellet incertam, cùm per Constantinopolitanum Episcopum, cui lætitiam meam largiter indicaui, in omnium potuerit notitiam peruenire, quod scripseram, nisi maluisset meum gaudium tacere, quàm repulsam sui ambitus publicare. Fratri & coepiscopo meo Iuliano, cui solicitudinem meam in causa fidei delegaui, rogo vt eam fiduciam præbere dignemini, qua pietati vestræ possit, quæ vniuersali Ecclesiæ sint profutura, suggerere. Data duodecimo Calendas Aprilis, Opilione viro clarissimo consule.

Ro. Pontif. est approbare Cõcilia.

In Tom. Cõcil. est lix.

Epistola sexagesimaprima eiusdem ad Episcopos, qui in sancta synodo Chalcedonensi congregati fuerunt, directa.

Leo Episcopus sanctæ synodo apud Chalcedonem habitæ.

OMnem quidem fraternitatẽ vestram nosse non ambigo, definitiones sanctæ synodi, quæ ob confirmationem fidei in Chalcedonensi ciuitate celebrata est, toto corde me fuisse complexum: quia nulla sinebat ratio, vt qui vnitatem catholicæ fidei dolebam ab hereticis fuisse turbatam, non exultanter in integrum redijsse gauderem. Hoc autem nõ solùm ex ipso beatissimæ cõsensionis affectu, sed etiã ex epistolis meis, quas post reditum meorum ad Constantinopolitanæ vrbis antistitem dedi, potuissetis agnoscere, si vobis responsionem sedis Apostolicę manifestare voluisset. Ne ergo per malignos interpretes dubitabile videatur, vtrùm quæ in synodo Chalcedonẽsi per vnanimitatem vestram de fide statuta sunt, approbem: hæc ad omnes fratres & coepiscopos nostros, qui prædicto Concilio interfuerunt, scripta direxi, quæ gloriosissimus & clementissimus princeps (sicut poposci) in notitiam vestram mittere pro catholicæ fidei amore dignabitur, vt & fraterna vniuersitas, & omnium fidelium corda cognoscãt, me non solùm per fratres, qui vicẽ meam executi sunt, sed etiam per approbationẽ gestorum synodaliũ, propriam vobiscum iunxisse sententiam, in sola videlicet fidei causa (quod sępè dicendum est) propter quã generale Concilium, & ex præcepto Christianorum principum, & ex cõsensu Apostolicæ

ſtolicæ ſedis placuit congregari, damnatis hæreticis, qui ſi corrigi voluiſſent, nulla penitùs reſideret de vera Domini noſtri Ieſu Chriſti incarnatione dubitatio. Vnde ſi quis vnquàm auſus fuerit, vel Neſtorij perfidiam tueri, vel Eutychetis ac Dioſcori impium dogma defendere, à catholicorum communione reſecetur, nec habeat eius corporis participationem, cuius abnegat veritatem, fratres chariſsimi. De cuſtodiendis quoque ſanctorum patrum ſtatutis, quæ in ſynodo Nicena inuiolabilibus ſunt fixa decretis, obſeruantiam veſtræ ſanctitatis admoneo, vt iura Eccleſiarum, ſicut ab illis CCCXVIII. patribus diuinitùs inſpiratis ſunt ordinata, permaneāt. Nihil alienum improbus ambitus concupiſcat, nec per alterius imminutionem ſuum aliquis quærat augmentum. Quantum libet enim extortis aſſentationibus ſeſe inſtruat vanitatis elatio, & appetitus ſuos Conciliorū æſtimet nomine roborandos, infirmum atque irritum erit, quicquid à prædictorū patrum canonibus diſcreparit. Quorum regulis Apoſtolica ſedes quàm reuerenter vtatur, ſcriptorum meorum, quibus Conſtātinopolitani antiſtitis conatus repuli, poterit ſanctitas veſtra lectione cognoſcere, & me, auxiliante Domino noſtro, & catholicæ fidei, & paternarum traditionum eſſe cuſtodem. Data 12. Calendas Aprilis, Opilione viro clariſsimo conſule.

Conſenſus ſed. Apoſt. in cōuocandis Synodis.

Irritū reddit, quod de Epiſc. Cōſtantin. Synodus ſtatuerat.

Epiſtola ſexageſima ſecunda eiuſdem ad Maximum Antiochenum Epiſcopum.

In Tom. Cōcil. eſt lx.

Leo catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus Maximo chariſsimo fratri Epiſcopo Antiocheno.

QVantùm dilectioni tuæ placeat communis fidei ſacratiſsima vnitas, & pacis Eccleſiaſticæ tranquilla concordia, literarum tuarum textus oſtendit, quas ad nos filij noſtri Marinianus presbyter & Olympius diaconus detulēre, eo nobis gratiores, quòd per ipſas alloquia alterna miſcemus, & magis magiſq; innoteſcit gratia Dei, qua fit, vt per totum mundum de manifeſto catholicæ veritatis lumine gaudeatur. Quanuìs (quod multùm dolemus) quidā adhuc (ſicut ſermo indicat nunciorum) tenebras ſuas diligant, & quum vbique diei ſplendor exortus ſit, etiam nunc cæcitatis ſuæ delectentur obſcuro: & perdita fide, ſolo & vacuo remanſerint nomine Chriſtiani, non habentes intelligentiam, qua errorem ab errore diſcernāt, & blaſphemiam Neſtorij ab Eutychis impietate diſtinguant. Nec enim ideò excuſabilis videri aliqua eorum falſitas poteſt, quia ipſi ſunt in ſua peruerſitate contrarij. Nam quum Neſtorium Eutychetis diſcipuli deteſtentur, & Eutychen anathematizent Neſtòrij ſectatores, catholicorum iudicio pars vtraq; damnatur, & ambæ ſimul hæreſes à corpore Eccleſiæ reſecantur: quia neutra falſitas nobiſcum poteſt habere cōcordiam. Nec intereſt, quo ſacrilegio ab incarnationis dominicæ veritate diſcordent, dum id quod prauiſsimè ſentiunt, nec authoritas euangelij, nec ratio recipiat ſacramenti. Et ideò, frater chariſsime, oportet dilectionem tuam toto corde perſpicere, cuius eccleſiæ gubernaculis te Dominus voluerit præſidere, & eius meminiſſe doctrinæ, quam præcipuus apoſtolorum omnium beatiſsimus Petrus, per totū mundum quidem vniformi prædicatione, ſed ſpeciali magiſterio in Antiochena & Romana vrbe fundauit, vt illum in ſuæ glorificationis domicilio præeminentem ea intelligas repoſcere inſtituta, quæ tradidit, ſicut ab ipſa, quam confeſſus eſt, veritate ſuſcepit. Neq; vllo modo ſinas in Orientalibus Eccleſijs, maximeq; in his, quas Antiochenæ ſedi ſacratiſsimorum patrum Niceni canones deputauēre, ab improbis hęreticis euangelio reſultari, & vel Neſtorij, vel Eutychetis à quoquam dogma defendi. Quoniam (ſicut dixi) catholici fidei petra (cuius cognomē beatus Apoſtolus Petrus ſumpſit à Domino) nullum recipit ab vtraque impietate veſtigium, ſed euidenter

Matt. 16. Ioann. 1.

atque perspicuè & Nestorium anathematizat, qui verbi carnisq; naturam in beatæ virginis coniunctione seiungens, vnumque CHRISTVM in duos diuidens, aliam deitatis, & aliam humanitatis voluit esse personam, quum omninò vnus idemq; sit, qui & secundùm sempiternam deitatem de patre est natus sine tempore, &de matre natus in tempore. Et Eutychen similiter execratur, qui in Domino Iesu Christo veritatem humanæ carnis euacuans, ipsum verbum in carnem adserit transformatum, vt nasci, nutriri, proficere, pati, mori, atque sepeliri, & die tertio suscitari, solius fuerit deitatis, quæ seruilis formæ non veritatem susceperit, sed figuram. Summa itaque vigilantia cautum te esse conuenit, ne quid sibi hæretica prauitas audeat vendicare, quum te deceat his sacerdotali authoritate resistere, nosque sæpiùs de profectu ecclesiarum tuis relationibus, quid agatur, instruere. Dignum est enim, te Apostolicæ sedis in hac solicitudine cōsortem, & ad augendam fiduciam priuilegia tertiæ sedis agnoscere, vt in nullo cuiusquam ambitione minuantur: quia tanta apud me est Nicenorum canonum reuerentia, vt ea, quę sunt à sanctis patribus constituta, nec permiserim, nec patiar aliqua nouitate violari. Etsi enim diuersa nōnunquam sunt merita præsulum, tamen iura permanent sedium: quibus etsi possunt æmuli perturbationem aliquam fortassis inferre, non tamen possunt minuere dignitatem. Vnde quum aliquid pro Antiochenæ ecclesiæ priuilegijs dilectio tua agendum esse crediderit, proprijs literis studeat explicare, vt & nos consultationi tuæ absolutè & congruè respondere possimus. Nunc autem ad omnia generaliter pronūciare sufficiat, quòd si quid à quoquam contra Nicenorum canonum statuta in quacunque synodo vel tentatum est, vel ad tempus videtur exortum, nihil præiudicij potest inuiolabilibus inferre decretis. Et faciliùs erit quarumlibet confessionum pactum dissolui, quàm prædictorum canonum regulas ex vlla parte corrumpi. Subrependi enim occasiones non prætermittit ambitio: & quoties ob incurrentes causas generalis congregatio facta fuerit sacerdotum, difficile est, vt cupiditas improborum non aliquid supra mensuram suam moliatur appetere. Sicut etiam in Ephesina synodo, quæ impium Nestorium cum dogmate suo perculit, Iuuenalis Episcopus ad obtinendum Palæstinæ prouinciæ principatum credidit se posse sufficere, & insolentes ausus per commentitia scripta firmare. Quod sanctæ memoriæ Cyrillus Alexandrinus Episcopus meritò perhorrescens, scriptis suis mihi, quid prædicta cupiditas ausa sit, indicauit, &solicita pace multum poposcit, vt nulla illicitis conatibus præberetur assensio. Nam cuius epistolæ ad nos exemplaria direxisti sanctæ memoriæ Cyrilli, eam in nostro scrinio requisitam, nos authenticam noueris reperisse. Hoc tamen proprium diffinitionis meæ est, vt quantumlibet numerus sacerdotū amplior aliquid per quorundam surreptionem decernat, quod illis trecentorum decem & octo patrum constitutionibus inueniatur aduersum, id iustitiæ consideratione cassetur: quoniam vniuersæ pacis tranquillitas non aliter poterit custodiri: nisi sua canonibus reuerentia intemerata seruetur. Si quid sanè ab his fratribus, quos ad sanctam synodum vice mea misi, præter id, quod causam fidei pertinebat, gestum esse perhibetur, nullius erit penitùs firmitatis: quia ad hoc tantùm ab Apostolica sede sunt directi, vt excusis hæresibus, catholicæ essent fidei defensores. Quicquid enim præter speciales causas synodalium Conciliorum ad examen Episcopale defertur, potest aliquam dijudicandi habere rationem, si nihil de eo est à sanctis patribus apud Niceam definitum, Nam quod ab illorum regulis constitutioneque discordat, Apostolicæ sedis nunquam obtinebit cōsensum. Quanta verò hoc diligentia custodiatur à nobis, exemplaribus eius epistolę, quam ad Constantinopolitanum Episcopum, refrenātes ipsius cupiditatem, direximus, instruêris: quam in omnium fratrum & sacerdotū nostrorum facias notitiam peruenire, vt nouerit pacē Ecclesiasticam, per concordiam Deo placitam, debere seruari. Illud quoque dilectionem tuam conuenit præcauere, vt præter eos, qui sunt Domini sacerdotes, nullus sibi ius docendi & prædicandi audeat vendicare, siue sit ille monachus, siue sit laicus, qui alicuius scientiæ

D. Cyrillus & Leo contēporanei.

Concionandi munus quibus permittēdum.

ſcientiæ nomine glorietur. Quia etſi optandum eſt, vt omnes Eccleſiæ filij, quæ recta & ſana ſunt, ſapiant: non tamen permittendum eſt, vt quiſquam, extra ſacerdotalem ordinem conſtitutus, gradum ſibi prædicatoris adſumat, quũ in Eccleſia Dei omnia ordinata eſſe conueniat, vt in vno Chriſti corpore & excellentiora membra ſuum officium impleant, & inferiora ſuperioribus non reſultent. Data tertio Idus Iunij, Opilione viro clariſsimo conſule.

Epiſtola ſexageſimatertia eiuſdem ad Theodoretum Epiſcopum Cyri, poſt Chalcedonenſe Concilium, de fidei perſeuerantia.

In Tom. Cõcil. eſt lxi.

Dilectiſsimo fratri Theodoreto Epiſcopo, Leo Epiſcopus.

REmeantibus ad nos fratribus & conſacerdotib. noſtris, quos ad ſanctum Concilium ſedes beati Petri direxit, agnouimus dilectionem tuam, ſuperno adiutorio, nobiſcum tam Neſtorianæ impietatis, quàm Eutychianæ veſaniæ, extitiſſe victricem. Vnde gloriamur in Domino, cum Propheta canentes: Adiutorium noſtrum in nomine Domini, qui fecit cælum & terram, qui nullum nos in noſtris fratribus detrimentum ſuſtinere permiſit: ſed quæ noſtro priùs miniſterio definierat, vniuerſæ fraternitatis irretractabili firmauit aſſenſu, vt verè à ſe prodiſſe oſtenderet, quod priùs à prima omnium ſede formatum, totius Chriſtiani orbis iudicium recepiſſe: vt in hoc quoq; capiti membra concordent: in quo ampliùs nobis accreſcit gaudendi materia, dum & tanto magis ſe perculit inimicus, quanto contra Chriſti miniſtros ſæuiùs inſurrexit. Nam ne aliarum ſedium ad eam, quam cæteris omnium Dominus ſtatuit præſidere, conſenſus aſſentatio videretur, aut alia quælibet ſubrepere poſſet aduerſa ſuſpicio, inuenti priùs ſunt, qui de iudicijs noſtris ambigerent. Et dum nonnulli, * ad diſſenſiones incitati ab authore contradictionis, ad inſana bella proſiliunt, ad maius bonum, malo eius, authore totius bonitatis diſpenſante, peruentum eſt. Dulciùs ſiquidem munera gratiæ diuinæ proueniunt, quoties non ſine magnis ſudoribus acquiruntur. Et minus bonum videri ſolet, pax continuata per ocium, quàm reddita poſt laborem. Ipſa quoque veritas & clariùs renitеſcit, & fortiùs retinetur, dum quæ fides priùs docuerit, hæc poſteà examinatio confirmarit. Multùm deniq; ſacerdotalis officij meritum ſplendeſcit vbi ſic ſummorũ ſeruatur authoritas, vt in nullo inferiorum putetur imminuta libertas. Et ad maiorem Dei gloriam proficit finis examinis, quando ad hoc ſe accipit exercendi fiducia, vt vincatur aduerſitas, ne quod per ſe probatur reprobum, ſilentij præiudicio videatur oppreſſum. Exulta igitur chariſsime frater, & in vnico Dei filio victor exulta. Vicit per nos ille pro ſe cuius carnis veritas negabatur: vicit per nos & pro nobis ille, cui vicimus. Secunda eſt poſt aduentum Domini hæc orbi feſtiuitas. Redditum ſeculo eſt, prædone proſtrato, incarnationis diuinæ myſterium, quod humani generis inimicus, quia rebus ipſis auferre nõ poterat, calumnijs obſcurabat. Quinimò ab incredulorum corde perierat immortale myſterium: quia nihil prodeſt tanta ſalus incredulis, ipſa veritate ſuis dicente diſcipulis: Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit: qui autẽ non crediderit, condemnabitur. Solis iuſtitiæ iubar, denſis per Orientem Neſtorij & Eutychetis nebulis impeditum, purè ab Occidente reſplenduit, vbi culmen ſanctum in apoſtolis & doctoribus principaliter collocauit, quanuis nec illic vnquã defuiſſe credendus ſit, quo confeſſores ſibi egregios reſeruauit, ita vt dum denuò conaretur hoſtis antiquus, per ſecundi Pharaonis impœnitens cor, fidei

Pſalm. 123.

** à diſſẽſionum coacti auctore ad cõtradictionum bella.*

Marc. vlt.

Abrahæ semen & filios repromissionis extinguere, Deo miserante languescens, nisi sibi nocere, nihil posset. De quo & illud omnipotens mirabiliùs egit, quia & quos sibi socios ad Israelitici populi cædes asciuerat, non cum tyrannidis authore submerserit, sed cum suo populo congregauit. Et sicut reuerà se dignum, & soli sibi possibile fons misericordiæ nouerat, victos à nobis, nobiscum fecit esse victores. Nam cùm solus verè sit humani generis hostis spiritus falsitatis, omnes de illo triumphare non dubium est, quos sibi veritas vendicauit. Nunc prorsus illa redemptoris nostri dicta, quàm sint diuinæ authoritatis, apparet, dum contra hostes fidei sic aptantur, vt

Ioan. 8. de ipsis dubitare dicta non liceat: Vos (inquit) ex patre diabolo estis, & desideria patris vestri vultis implere. Ille homicida fuit ab initio, & in veritate non stetit, quia veritas in eo non est. Quando loquitur mendacium, ex proprijs loquitur: quia mendax est, & pater eius. Nihil ergo mirandum est, quòd hi, qui in veritate Dei nostræ naturæ mendacium crediderunt, patri suo & circa ista concordant, quicquid visum, quicquid auditum, quicquid denique (teste Euangelio) tactum est atque palpatum, in vnico Dei filio, non eius, cuius probatum est, adserentes, sed coæternæ & coessentialis patri fuisse substantiæ, quasi aut diuinitatis natura, crucis ligno transfixa sit, aut inconuertibilis crescere per ætates, & in sapientia proficere sapientia sempiterna, vel spiritu Deus, qui spiritus est, subinde repleri potuerit. In hoc quoque se acerba vesania, ex quo authore processerit, prodit, quòd quantùm in se est, vniuersis nocere molita est. Nam qui vos persequendo afflixit, cæteros ad consensum sceleris impellendo deprauauit. Sed nec nos, licet in singulis fratribus (quia membra nostra sunt) vulnerasset, à speciali dolore fæcit exceptos, quibus noua & inaudita priùs atque incredibili audacia inferre contra suum caput est molitus iniuriam. Sed vtinam vel post tot pessima resipiscens, non nos etiam de suo æternę damnationis interitu cōtristasset. Quam mensuram sceleris prætermisiit, cui nec hoc sufficere potuit, quòd nec viuis parcendo, nec mortuis, etiam in sanguine innocentis & catholici sacerdotis pollutas iampridem abdicata veritate, atque approbata falsitate, manus in-

1. Ioan. 3. tinxit? Et cùm scriptum sit, Qui odit fratrem suum, homicida est, ille quod odio iam fecisse dictus est, impleuit operibus, quasi nec hæc audisset nec illud, quod Dominus

Matt 11. ait: Discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiē animabus vestris. Iugum enim meum suaue est, & onus meū leue est: dignus diabolici prædicator erroris Aegyptius vastator inuentus est, qui tanquam sæuissimus tyrannus Ecclesiæ, nefandas blasphemias per violentam seditiosorum turbam, & per cruentas ma-

Ioann. 8. nus militum venerandis fratribus imponebat. Et cùm voce nostri temporis firmatum sit, vnum eundemq; homicidij esse & falsitatis authorem, ille pariter vtrumq; compleuit, quasi non caueantur, sed vt perpetrentur, scripta sint, ad perditionis suæ cumulū trahens, quæ Dei filius monuit ad salutē. Illud quoq; surda nimis aure præ-

Ibidem. teriens, quod ab eodem Domino dictum est: Ego, quod vidi apud patrem meum, loquor: & vos ergo, quod vidistis apud patrem vestrum, facitis. Igitur dum sanctæ memoriæ Flauiano vitā præsentis seculi moliretur auferre, sed veræ vitæ luce priuauit. Dum vos ab Ecclesijs vestris conaretur expellere, se à Christianorum collegio segregauit. Dum trahit plurimos, & impellit ad erroris assensum, multiplici animam suam vulnere sauciauit, solus vltra omnes & per omnes, ac pro omnibus reus, qui causa reatus omnib. fuit. Sed licet his tua fraternitas, solido cibo firmata, indigere minimè

2. Cor. 11. videatur, tamen vt quod nostri loci est, impleamus circa vocē dicentis Apostoli, Prętter ea, quæ extrinsecùs sunt, instantia mea quotidiana, solicitudo omnium ecclesiarum: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror? hoc præcipue præsenti occasione credidimus admonendum, frater charissime vt quotiescunq; diuina gratia administrante, illos, qui foris sunt, fonte doctrinæ aut submergimus, aut purgamus, in nullo ab illis, quas spiritus sancti diuinitas in Chalcedonensi Concilio protulit, fidei regulis recedentes, inter vtrunq; hostem nouellæ perfidię sermonē nostrum cum omni cautela libremus, nō iam (quod absit) tanquā

de dubijs

de dubijs disceptantes, sed authoritate sua, quæ benè definita sunt, adstruentes, quũ & in Apostolicæ sedis epistola, vniuersali sanctæ synodi assensu firmata, tanta diuinæ authoritatis testimonia nouerimus esse congesta, vt nullus queat vlteriùs dubitare, nisi qui sibimetipsi errorum tenebras inferre maluerit, quum synodalia gesta, vel quibus primùm definitio fidei legitur esse formata, vel quibus præfatę literæ Apostolicæ sedis, etiã tuæ fraternitatis studio defensæ sunt, & maximè ad pijssimos principes totius Concilij alloquutio, tot sit præcedentium patrum testimonijs roborata, vt quanuis imprudenti ac pertinaci animo, si tamen nõ iam cum diabolo pro sua impietate damnatus est, valeant suadere. Vnde hoc quoque nos cõtra hostes Ecclesiæ prouidere condignum est, vt eis nullam calumniandi occasionem (quod ad nos attinet) penitùs relinquamus, nec vnquam contra Nestorianos aut Eutycianos agentes alteri eorum videamur terga vertisse, sed vtrosque CHRISTI hostes æqua lance vitemus atque damnemus, ita vt eos, quoties audientium quantalibet poscit vtilitas, cum dogmatibus eorum digno anathemate promptissimè atque euidentissimè feriamus, ne si à nobis hoc aut obscuriùs fieri videatur aut tardiùs, putetur inuitum. Quod quanuis prudentiam tuam res ipsa admonere sufficiat, nunc tamen & experimenta docuerunt. Sed benedictus Deus noster, cuius inuincibilis veritas ab omni hæreseos macula mundum te, secundùm sedis Apostolicæ iudicia demonstrauit. Cui dignam retribues pro tot laboribus gratiam, si talem te, qualem probauimus ac probamus, pro vniuersalis Ecclesiæ defensione seruaueris. Nam quòd Deus omnium calumniosorum fallacias soluit, maximam beatissimi Petri curam pro nobis cunctis agnoscimus, qui postquam suæ sedis iudicium in fidei definitione firmauit, nec circa cuiusquam vestrum, qui nobiscum pro catholica fide laborastis, personam quicquam reprobum videri permisit: quia nec poterat, spiritu sancto iudicante, quisquam ex eis non victor exire, quorum iam vicerat fides. Quod superest, exhortamur, vt quia illic nonnullas Eutychiani ac Nestoriani erroris reliquias cognouimus remansisse, nunc etiam sedi Apostolicæ collabores. Victoria enim, quam Christus dominus Deus noster suæ donauit Ecclesiæ, quamdiù in hoc mundo versamur, licet fidutiam maiorem tribuat, non tamen in solicitudinem perimit: nec vt dormiamus donata est, sed vt suauiùs laboremus. Vnde in hoc quoque tuæ vigilantiæ solicitudine volumus adiuuari, vt tua relatione currẽte, quid apud illos religionis doctrina dominica proficiat, Apostolicam sedem festines instruere, quatenùs illius religionis sacerdotes, in quocunque vsus exegerit, adiuuemus. De his verò, quæ in sæpe dicto Concilio illicita contra venerabiles Nicenos canones præsumptione tentata sunt, ad fratrem & coepiscopum nostrum Antiochenæ sedis præsulem scripsimus, adijcientes & illud, quod nobis propter improbitatem monachorum quorundam, religionis vestræ verbo mandastis per vicarios nostros, & hoc specialiter statuentes, vt præter Domini sacerdotes nullus audeat prædicare, seu monachus, siue ille sit laicus, qui cuiuslibet scientiæ nomine glorietur. Quas tamen literas, pro vtilitate vniuersalis Ecclesiæ, per prædictum fratrem & coepiscopum nostrum Maximum, ad omnium volumus peruenire notitiam: & ob hoc hîc noluimus earum exemplar adijcere: quia quæ prædicto fratri iniunximus, non dubitamus implenda. Et alia manu: Deus te incolumem custodiat, frater charissime. Data 4. Idus Iunij, Opilione viro clarissimo consule.

16. quæst. 1. Adijcimus illud.

Paschasini Episcopi Lilybetani epistola ad Leonem Papam, qui iusserat illi, vt rescriberet de supputatione Paschalis festi.

Domino verè beatiſsimo ac apoſtolico, mihiq; poſt Dominum plurimùm colendo Papæ Leoni, Paſchaſinus Epiſcopus.

APoſtolatus veſtri ſcripta diacono Panormitanæ eccleſiæ Silano deferente percepi, quæ nuditati meæ atq; ærumnis, quas amariſsima captiuitate faciente incurri, ſolatium in omnibus atque remedium attulerunt, cœleſti rore animum recreantes, atque omne, quod triſte fuerat, abſtergentes. Domine venerabilis Papa, iubere dignata eſt corona veſtra, vt quod paſchalis ſupputatione veritas anni poſt hunc futuri haberet, ſacroſanctis auribus veſtris exiguitas mea intimaret. Cui præcepto inobediens exiſtere non potui omnino, nec debui. Diutino itaque tractatu vel ratiocinatione id verum inuenimus, quod ab Alexandrinæ eccleſiæ antiſtite beatitudini veſtræ reſcriptum eſt: Nam quum Romana ſupputatio, quæ cyclo concluditur, cuius ipſe, de quo agitur, erit ſexageſimuſquartus annus, qui cyclus cœpit à conſulatu Antonini & Syagrij, nobis dubietatem adferret, eò quòd ſeptimo Calendarum Aprilium die, dies dominica, & luna vigeſimaprima incurreret, & iterum nono Calendarum Maiarum die (vt rei veritas habet) dominica dies, & luna decimanona obueniret, in hoc ambiguo fluctuantes, ad Hebręorum, hoc eſt, legalem ſupputationem nos conuertimus, quæ quum à Romanis ignoratur, facilè errorem incurrunt. Cœpit ergo Ogdoas à conſulatu virorum clariſsimorum Etij iterum & Sigiſmildi, quæ clauditur anno, de quo quæſtio videtur exorta. Talis ratio hæc eſt: Priores verò anni communes, tertius emboliſmalis, quartus & quintus communes, ſextus emboliſmalis, ſeptimus cōmunis, octauus emboliſmalis. Peruidet ergo apoſtolatus veſtri prudentia, octauum annum Ogdoadis fieri aliter non poſſe, niſi emboliſmum teneamus. Quòd ſi voluerimus illud, quod ſuperiùs diximus, id eſt, quod primum incurrit, Paſcha ſeptimo Calendarum Aprilium die celebrare, communem annum faciemus, & incipiet omnis deinceps ſubſequentium annorum ſupputatio vacillare. Et ne hoc, quod expoſui, beatitudini veſtræ obſcuritatem aliquam adferat, ſuggeſsimus communes annos, apud Hebræos duodecim tantùm menſes, hoc eſt, dies cccliiij. habere. Neceſsitate ergo emboliſmi cogimur id tenere, quod longius eſt, ne à vero deuiare videamur. Neque nobis aut nouum, aut erraticum videatur, quum dies paſsionis vndecimo Calendas Maij occurrat, à qua (ſicut videtur) Paſcha nomen accepit, licet Hebrææ linguæ interpretes tradant paſcha tranſitum dici, quod tamen idem & Ioannis Euangeliſtæ dicto firmatur, quo ait, quum de paſsione loqueretur: Cùm veniſſet hora, tranſiret Ieſus de hoc mundo ad patrem. *Ioan. 13.* Non ergo nos dies vna longiùs poſita terreat, ne quum hoc vitamus, incurramus errorem, ſicut tempore beatæ recordationis domini mei, prædeceſſoris veſtri Zozimi conſulatu Honorij Auguſti vndecimo, & Conſtantij ſecundo. Tunc enim, quum declinaretur, ne decimo Calendas Maij dies Paſchæ teneretur, celebratum octauo die Calendas Aprilis, id eſt, pro emboliſmo communis eſt annus tentus, & error grauiſsimus eſt ortus, in tantùm, vt miniſterio certo, quod dono ſancti ſpiritus miniſtratur, hæc veritas probaretur. Quod propterea credidi exponendū, quia locus ipſe etiā ſancto, atq; à me venerando fratri meo Libanio diacono notiſsimus eſt. Cuius myſterij miraculum tale eſt: *Miraculū de baptiſmo.* Quædā viliſsima poſſeſsio Meltinas appellatur, in montibus arduis, ac ſyluis denſiſsimè cōſtituta, illicq; perparua, atq; vili opere cōſtructa eſt eccleſia. In cuius baptiſterio nocte ſacroſancta paſchali baptizādi hora, quū nullus canalis, nulla ſit fiſtula, nec aqua omninò vicina, fons ex ſe repletur, paucisq; qui fuerint, cōſecratis, cùm deductoriū nullū habeat, vt aqua venerat, ex ſeſe deſcendit. Tūc ergo (ſicut ſuprà diximus) cùm ſanctæ

memoriæ

memoriæ domino quondam meo, ac beatißimo Papa Zozimo, cùm apud Occidẽtales error ortus fuisset, consuetis lectionibus nocte sacra discußis, cùm presbyter secundùm morem baptizandi horam requireret, vsq; ad lucem aqua non veniente, non consecrati, qui baptizandi fuerant, recesserunt. Vt ergo breuiter narrem, illa nocte, quæ lucescebat in diem dominicam, decimo die Calendas Maij fons sacer hora competenti repletus est. Euidenti ergo miraculo claruit, Occidentalium partium fuisse errorem. Hæc prout potui, vel epistolaris breuitas passa est, iubente apostolatu vestro rescripsi.

Epistola sexagesimaquarta eiusdem Leonis Papæ ad Martianum Augustum de Pascha.

In Tom. Concil. est lxij.

Leo Episcopus Martiano Augusto.

TAm multis documentis per omnes Christi ecclesias fides vestræ pietatis innotuit, vt si quid solicitudinum prò communi religione generatur, meritò vestrum quæratur auxilium. Et quia memor dispensationis mihi creditæ, nec esse habeo curas meas etiam in ea, quę sunt futura, præmittere, non improbè cupio clementiæ vestræ studijs adiuuari, vt in ea obseruantia, quæ certa semper ratione variatur, nihil poßit erroris incurri. Paschale etenim festum, quo sacramentum salutis humanæ maximè continetur, quanuìs in primo semper mense celebrãdum sit, ita tamen est lunaris cursus conditione mutabile, vt plerunq; sacratißimi diei ambigua currat electio, & ex hoc fiat plerunq;, quod non licet, vt non simul omnis Ecclesia, quod non nisi vnum esse oportet, obseruet. Studuereq; sancti patres, occasionem huius erroris auferre, omnem hanc curam Alexandrino Episcopo delegantes: quoniam apud Aegyptios huius supputationis antiquitùs tradita esse videbatur peritia, per quam, qui annis singulis dies prædictæ solennitatis eueniret, sedi Apostolicæ indicaretur, vt huius scripti ad longinquiores ecclesias iudicium generaliter percurreret. Sed sanctæ memoriæ Theophilus, Alexandrinæ ecclesiæ vrbis Episcopus, cùm huius obseruationis annos centum numero collegisset, septuagesimo sexto paschale festum longè aliter, quàm alij decreuerant, tenendum esse constituit, à primo Augustæ memoriæ Theodosij senioris consulatu succedentes sibi sacræ obseruantiæ ordines ponẽs, vt longioris temporis ratio eius literis teneretur abscripta, cuius complexionis septuagesimus & quartus est annus, in qua pridiè Idus Aprilis sanctum Pascha celebrauimus: sequenti verò anno pridiè Nonas Aprilis eadẽ, propitio Deo, erit habenda festiuitas, sicut regulariter centenarię annorum rationis ordo declarat. Sed in anno, qui erit septuagesimus sextus, Paschę dies inuenietur adscriptus, quem à paßione Domini nullius exempli, nullius constitutionis admittit authoritas. Nam diem octauum Calendarum Maiarum ab eo cognoscimus præfinitum, qui anni limitem antiquitùs constitutum excedit, cùm alij quintodecimo Calendarum Maiarum huic festiuitati deputauerint diem. Siquidem ab vndecimo Calendarum Aprilium, vsque in decimum Calendarum Maiarum, legitimum spatium sit præfinitũ. Intra quod omnium varietatum neceßitas concludatur, vt Pascha dominicum, nec priùs poßimus habere, nec tardiùs. Quod enim in decimum, & in nonum Calendarum Maiarum videtur nonnunquam peruenisse festiuitas, quadam ratione defenditur: quia etsi dies resurrectionis vltra terminum videtur exisse, dies tamen paßionis limitem positum non inuenietur egressus. Ad octauum autem Calendarum Maiarum paschalem obseruantiam perducere, nimis insolens & aperta trãsgreßio est. Quia ergo in illa, vt dixi, centenaria supputatione Theopholi, septuagesimus-

gesimussextus annus diem Paschæ contra morem Ecclesiasticum statuisse monstratur, & non leuiter delinquitur, si in principio sacramenti veritas & vnitas ab vniuersali Ecclesia non tenetur: obsecro clementiam vestram, vt studium vestrum præstare dignemini, quatenùs Aegytij, vel si qui sunt alij, qui certam huius supputationis videntur habere notitiam, scrupulum huius solicitudinis absoluant, vt eum diem generalis obseruantia dirigat, qui nec paternarum constitutionū normam relinquat, nec vltra præfixos terminos euagetur. Quicquid autem pietas vestra de hac consultatione cognouerit, ad meam iubeat mox notitiam peruenire, vt in diuinis mysterijs nulla dissonantiæ culpa nascatur. Data decimo sexto Calendas Iulij, Opilione viro clarissimo consule.

In Tom. Concil. est lxiij.

Epistola sexagesima quinta eiusdem ad Eudoxiam Augustam de Pascha.

Leo Romanæ & vniuersalis Ecclesiæ Episcopus, Eudoxiæ Augustæ salutem.

Hæc Eudoxia filia fuit Eudociæ vxoris. Theodosij iunioris, ad quam scripta est sequens epistola 66.

SAnctæ memoriæ Theophilus ad Augustum Theodosium seniorem scribens, per centum annos, à primo prædicti principis consulatu, digessit ordinem diei festi, cuius instructionis septuagesimusquartus nunc annus euoluitur, Opilione consule. Pridiè Idus Aprilis celebrata est sacra solennitas: vnde sequenti anno, pridiè Nonas Aprilis, eadem festiuitas rationabiliter consequitur. Sed annus, qui erit septuagesimussextus, memorati Episcopi annotationem habere cognoscitur, quæ à totius antiquitatis exemplo, & ab omni authoritate patrum discordat. Siquidem in octauum Calendarum Maiarum dominicum pascha transtulerit, præfinitos antiquitatis limites nimis audenter excedens, cùm die quintodecimo Calendarum Maiarum paschalem solennitatem (sicut constituêre alij) potuerit annotare. Vnde quia non mediocris mihi solicitudo generatur, ne apud Aegyptios hæc persuasio probaretur, ad Christianissimum & clementissimum principem scripta direximus, quibus causam scrupuli diligenter exposui, & suppliciter postulaui, vt operam suam, quemadmodùm consueuit, religionis cultui dignanter impendat, vt eos, qui huius supputationis perfectam videntur habere notitiam, in vnum iubeat conuenire, & diligenter inquirere, ne fortè hæc definitio teneatur, & hic excessus, qui prioribus videtur repugnare temporibus, nostræ conniuentiæ vel negligentiæ deputetur, & fiat in nostris diebus, quod nunquam antè præsumptum est. Quia verò oportet serenitatem tuam curæ istius mecum esse participem, & ne quid tale accidat, præcauere: crebriùs religiosissimo principi dignare suggerere, vt indissimulanter iubeat Aegyptios admonere, ne in summæ festiuitatis die, aut dissensione aliqua transgresione precetur. Quicquid autem de hac re diligentiùs inuestigare solicitudo tua potuerit, citò ad notitiam meam gloriosissimus Imperator iubeat peruenire: quia & ad ipsius, & ad omnium salutem pertinet, vt Dei cultus nullo errore lædatur. Data sextodecimo Calendas Iulij, Opilione viro clarissimo consule.

In Tom. Concil. est lxiiij.

Epistola sexagesima sexta eiusdem ad Eudociam Augustam, de monachis Palæstinis.

Leo Episcopus Eudociæ Augustæ.

Quanta

QVanta mihi catholicæ cura sit fidei, & qua solicitudine, inquantùm Dominus adiuuat, debeat præcaueri, ne vnquàm ab imperitis & impijs veritatis euãgelio resistatur, pietatem vestram scire non dubito. Fit ideò cum salutationis officio, quo semper mihi est vestra oranda clementia, obsecrò Dominum, vt me tuam incolumitatẽ in causa fidei, in qua quorundam intra prouinciam Palestinam monachorum fuerãt corda turbata, magis magisq; faciat adiuuare, vt tantùm, quod pietatis tuæ studio fieri potest, hæreticæ peruersitati omnis fidutia subtrahatur. Quos enim nec ratio sacramentorum, nec authoritas scriptorum locorum testimonia commouebant, quid eis nisi abruptum periculum timeretur? Prosit ergo Ecclesijs, sicut (fauente Deo) & prodest, & prosit generi humano, in verbis Dei vestram ibi esse voluntatem, vbi Dominum nostrum IESVM CHRISTVM vobis sicut Deum verum, & verum quoque hominem, in vnitate personæ, & mirabilium indicia, & pasionum documenta loquuntur. Si ergo prædicti nomen catholicum venerantur & diligunt, & inter Domini corpus se volunt membra nominari, prauos errores, quos temerè admiserant, detestentur, & agant pœnitentiam impiarũ blasphemiarum, cruentorumq; factorum. Succumbant pro salute animarum suarum synodalibus, quæ in ciuitate Chalcedonensi sunt confirmata diceretis. Et quia ad intelligendum sacramentum salutis humanæ, nisi fides vera, & humilitas quieta non peruenit, credant in Euangelio, quod confitentur in symbolo, nec impijs dogmatibus misceantur. Fides enim catholica sicut damnat Nestorium, qui in vno Domino nostro Iesu Christo duas ausus est prædicare personas: ita damnat etiam Eutychen cum Discoro, quòd ab vnigenito Dei verbo negant in vtero virginis matris veritatem carnis humanæ susceptam. Si quid autem erga prædictorum conuersionem exhortatio vestra profecerit, quod gloriam vobis præstabit æternã, peto hoc mihi clementiæ vestræ literis indicetis, vt & in vobis boni operis fructum, & in illis gaudeam misericordiam Domini non perijsse. Data septimo Calendas Iulij, Opilione viro clarissimo consule.

Epistola sexagesimaseptima eiusdem ad Iulianum Coënsem Episcopum. *In Tom. Concil. est lxv.*

Leo Episcopus Iuliano Coënsi Episcopo.

FRequentissimè dilectionem tuam ad hanc curam & diligẽtiam meis sum literis cohortatus, vt de his, quæ circa fidem aguntur, solicitudinem meam indesinenter instrueres. Et cùm omnibus occasionibus scribere non quiescam, quibusdam tamen scriptis meis, id est, per filium nostrum Rodanũ, domesticum filij nostri, viri illustrissimi Asparasij datis, nullum responsum tuæ fraternitatis accepi, tanquàm ratio temporis non habuerit, vt quid post mea scripta sit gestum, potueris indicare. Et ideò per filium meum Rodanum his literis te saluto, & vt opportunitatem scribendi non negligas, in quo quæstus solicitudinis meæ releuatur, admoneo. Cùm enim in te quandam mei Constantinopolitani habeant portionẽ, dignum pro cõmuni amicitia est, & pro totius Ecclesię dilectione, incessabili te vigore prospicere, ne quid posit de statu fidei me latere. Quæ ergo per prędictos, vel ad gloriosissimũ principem, vel ad tuam dilectionẽ scripsi, vt celerrimè tradantur effectui, opportunis suggestionibus elabora. Et quicquid fuerit (Deo auxiliante) dispositũ, scire me facito, vt perductis in effectũ his, quę rationabiliter ordinata sunt, pax fidei, cano-

canonumq; custodia & securior vbique habeatur & fortior. Data 7. Calend. Iulij, Opilione viro clarissimo consule.

In Tom. Concil. est lxvj.

Epistola sexagesimaoctaua eiusdem ad Iulianum Episcopum.

Leo vrbis Romæ Episcopus Iuliano Episcopo.

An. Christi 454. pontificatus S. Leonis 15. est scripta hæc epistola, & 4. sequentes.

CHristianissimi principis fidem sæpè euidentissimis probauimus documentis, ac Deo nostro gratias ago, qui talem dignatus est rebus humanis concedere pro sua pietate rectorem, qui fidei causas & Reipublicæ, summæ vigilantiæ studio tueretur, hæreticorum ausibus semper obsistens, & nihil eorum insaniæ aduersùm catholicam fidem licere permittēs: cuius post Deum beneficijs hoc debetur, quòd Hierosolymitanus Episcopus est receptus, & monachos, quos perfidia hæreticæ falsitatis inuaserat, ad sanitatem Augusta authoritas reuocauit. Mox itaque, vt accepi epistolas tuas, talia continentes, nō solùm eadem die, sed propè eadem hora responsum reddere maturaui, vt certior de omnibus, quæ scripseras, redderetis. Fratrem Proterium Alexandrinæ vrbis Episcopum gratulor satisfactionis plenas de fide sua ad nos literas direxisse, & manifestè, quidnam teneat, indicasse: cui me dignam gratiam, pro fidei ipsius synceritate, necesse est præstare, vt honorem in nullo suæ perdat ecclesiæ, sed sedis suæ priuilegia, paternæ antiquitatis exemplo, iuxta canonum illibata iura possideat. De præsentis anni Pascha nulla dubitatio esse nobis potuit: sed de futuro, quod Theophilus Alexādrinæ vrbis Episcopus, octauo Calendarum Maiarum die, quod nunquam ita à tempore dominicæ resurrectionis celebratum est, credidit asscribendum. Vnde solicitiùs congruit hoc requiri, vt omnis occasio tollatur erroris. Nam in nostris annalibus Calendarum Maiarum die aptissimè à patribus nostris & constitutus legitur, & celebratus. Ac ne vel apud nos, vel apud Orientales, nascatur ex hac parte diuersitas, hoc instātiùs nostro nomine cum Christianissimo principe agere tua dignetur dilectio, quanuis & ipse clementissimus princeps se inquisitione solicitissima, curam hanc Aegyptijs delegasse, suis epistolis dignatus sit indicare. Epistolam sanè meam ad Chalcedonensem synodum datam, presentibus Episcopis & clericis lectam fuisse, tuis epistolis retulisti, *sed vsq; ad illud capitulum, quo ea, quæ de fide acta sunt, meus videtur firmasse consensus. Vnde miratus sum, quòd reliqua, quæ secuta sunt, non pariter in notitiam eorum, quibus sunt lecta, prolata sint, cùm maximè omnibus innotescere debuisset, improbum à nobis ambitum notatum fuisse, vt à nouis vsurpationibus constituta inuiolata (vt semper scripsimus) seruarentur. Etium presbyterum, quem adseris fuisse discussum, gratulamur, cognitione habita, in omnibus fuisse purgatū. Epistolam quoq; ad Christianissimum principem noueris me misisse, in qua illi gratias egi, quia curam mihi suam, tam pro fidei causa, quàm pro securitate Reipublicæ dignatus est indicare. Aliam quoq; ad nos epistolam dedit, interueniens pro Anatolio Episcopo, vt nostri illi animi gratia præbeatur, quoniam correctionem eius promittit, & in omnibus se satisfacturum esse, quę ad fidei obseruantiam pertinent, pollicetur. Data quintò Idus Ianuarij, Aetio & Studio viris clarissimis consulibus.

Hic Proterius vir sanctissimus Dioscoro substitutus, crudelissimè ab Alexādrinis quibusdam suasu Timothei Aeluri trucidatus est. Vide Nicephori lib. 15. cap. 16.

**duntaxat*

In Tom. Concil. est lxvij.

Epistola sexagesimanona eiusdem ad Martianum Augustum.

Leo Episcopus Martiano Augusto.

Purita-

PVritatem fidei Christianæ, qua clementia vestra præfulget, etiam his literis, quas frater & coepiscopus meus * Nestorianus detulit, demonstrastis, iustissimum fratri meo Proterio Alexandrinæ vrbis antistiti impendentes fauorem, quò mihi per omnia esset acceptior. Nam cui vestra pietas testimonium perhibere dignatur, indubitanter esset probãdus, etiam si taceret. Sed accedit ad gratiã, quòd proprio quoque sermone cognoscitur, & quàm syncerus sit catholici dogmatis prædicator, ipsius professione clarescit. Vnde plenissimo affectu dilectionem orthodoxi fratris amplector, & Deo gratias ago, quòd amoto eo, qui Euangelio Christi voluit contraire, & à sanctorum patrum intelligentia dissentire, talem prospexit Alexandrinæ Ecclesiæ sacerdotem, qui præcedentibus rectoribus & fide concordaret & vita. Nam quum amplecti se epistolam meam, quam ad beatæ memoriæ Flauianum contra Eutychen impium misi, toto corde profitetur, quid aliud, quàm Apostolorum se discipulum ostendit? quoniam doctrina veritatis in lumine suo permanet, & non potest esse diuersum, quod vnum est atque diuinum. Rescripsi itaque prædicto fratri, quod debui, atque in sancto studio, vt perseueraret, admonui. Qui sine dubio constantior erit, si etiam clementiæ vestræ cohortationibus adiuuetur. Nec in aliquo eum terreat quorundam imperita dissensio, quos paucorum hæreticorum instigationibus ignorantia fecit obnoxios. Quod sua ergò negligentia assequi nequeunt, opportunè eorum insinuetur auditui. Et ne memoratis noua inferre, & propria videatur adstruere, venerabilium patrum, qui eidem ecclesiæ præfuerunt, scripta relegantur, & quid B. Athanasius, quid Theophilus, quid Cyrillus, quid etiam Orientales magistri de incarnatione Domini senserint, recognoscant. Nec repullulantibus decipiantur erroribus, qui olim Euangelici sermonis sunt virtute prostrati: quoniam omnes ferè hæreses, quæ diuersis temporibus extiterunt, dum sacramentum corporeæ natiuitatis, & passionis, ac resurrectionis Christi non intelligunt, ab Euangelio deuiarunt. Et possemus minus laborare in hęreticis repellendis, si rudes animos ipsa non turbarent mendacia quę peremit antiquitas. Sed nũc (vt dixi) hic docendi optimus modus est, vt paternorum sensuum linea Alexandrinæ plebis & cleri auribus innotescat ac si qui sunt, qui nostra scripta despiciant, illis saltem, qui nobiscum apostolicis sensibus congruunt acquiescant. In quo opere multùm consacerdotis nostri deuotione gaudebo, & semper ipsius vnanimitate lætabor, quia fraterna pax non nisi vna fidei confessione seruatur. Quia verò quorũdam hæreticorum versuta nequitia, ad conturbandã aliorum simplcitatem, epistolam meam, quam ad beatæ memoriæ Flauianum dedi falsasse, perhibetur, vt comutatis quibusdam verbis vel syllabis, receptorem me Nestoriani erroris adserat: obsecro venerabilem clementiam vestram, vt eandem epistolam per fratrem meum Iulianum Episcopum, vel eos, quos idoneos ad hoc opus pietas vestra delegerit, in Græcum sermonem iubeatis integrè, diligenterq́; translatam per idoneum latorem sub vestri signaculi impressione deferri, tradendam iudicibus Alexandrinis, qui eam clero & plebi ipsius ciuitatis, cum prædictorum Episcoporum prædicationibus, * qui & meo scripto consentiunt, faciant recitari, vt agnoscant se fallacium hominũ fraudè vlterius decipi non debere, & probentur Apostolicæ sedi synceri esse discipuli, apud quam nec Eutyches, nec Nestorius vllum obtinet locum: quia sicut alios hæreticos, ita & istos Ecclesia damnauit. Data sexto Idus Martij, Aetio & Sudio viris clarissimis consululibus.

Marginal notes: * *Nestorius* — *Optimus docẽdi modus contrà hæreticos.* — * *quibus mea scripta.*

In Tom. Concil. est lxviij.

Epistola septuagesima eiusdem ad Martianum Augustum, in qua scribit de exilio Eutychetis, vt ad secretiora loca eum transferret, quia vbi positus erat, adhuc praua docebat.

Leo Episcopus Martiano Augusto.

QVod sæpissimè multa iam experimenta docuerunt, sanctum pietatis vestræ studium circa religionem Christianam gloriosis perseuerat & crescit augmentis, & hæc fides vestrę clementiæ non solùm me, sed & omnes Domini sacerdotes cõsolatur & roborat, dum in Christianissimo principe sacerdotalem experimur affectũ. Quem si Orientalium sacerdotes studeant imitari, nihil scandalorum, neque pax, neq; fides Christiana patietur. Vnde cùm Constantinopolitanus Episcopus ad omnem pietatis profectum præsenti clementiæ vestrę doceatur exemplo, si fideliter vestris acquiescat hortatibus, habebit in me syncerę gratiæ animum: tantùm vt quod verbis spondet, corde perficiat. Si verò, quæ Deo & pietati vestræ displicent, pertinaci intentione delegerit, salua mansuetudinis vestræ reuerentia, vtar cum omnibus, & pro omnibus, vobis quoque annitentibus, aduersùm superbientem liberiore constantia, *quem (quod sæpè dicendum est) mallem pro sanctis actibus fraterna charitate complecti, gloriosissime Imperator. Quia verò suggestiones meas pro tranquillitate catholicæ fidei libenter accepistis, significatum mihi fratris & coepiscopi mei Iuliani (quem excepistis pijssimè) sermone cognoscite, Eutychen impium pro suis quidẽ meritis exulare, sed in ipso suæ damnationis loco, multa aduersùs integritatem catholicam blasphemiarum desperatiùs venena profundere, & quod in illo totus mundus horruit atque damnauit, impudentia maiore, vt innocentes decipere possit, euomere. Plenum itaque rationis æstimo, vt vestra clementia ad longinquiora eum iubeat & secretiora transferri. Monasterio verò eius Constantinopoli constituto, in quo habitatores ipsius monachi euangelica apostolicaque doctrina crebriùs sunt & pleniùs roborandi, salubriter (vt arbitror) fiet, si is, qui ipsi monasterio præpositus esse dicitur, à societate veneratoris vestri Iuliani Episcopi, quem in speculis propter fidem illic esse constitui, non recedat, cuius assidua visitatione profectus seruorum Dei illic habitantium possit augeri. Petitionem autem de festiuitate Paschali gaudeo ita à vestra pietate susceptam, vt cõfestim Nectarium agentem in rebus, Alexandriam mitteret de errore remouendo, quem sanctæ memoriæ Theophili constitutio videtur inferre. De qua re (sicut scribere dignamini) quicquid ad pietatis vestræ notitiam perlatum fuerit, iubete me nosse, vt de obseruantia, quam non licet esse diuersam, quid potissimùm sit tenendum, Ecclesia vniuersalis agnoscat. Precor autem, quod vestræ noui clementiæ conuenire, vt eos maximè tueamini contra omnes insidias, quos mihi vestræ mansuetudini propter amorem fidei placere cognoscitis, vt eos Constantinopolitanus Episcopus lædendi non habeat facultatem. Data decimoseptimo Calendas Maij, Aetio & Studio viris clarissis consulibus.

**quia (quod sæpe dicendum est) mala pullulãtia fraterna charitate oportet resecari, glo.*

In Tom. Concil. est lxix.

Epistola septuagesimaprima eiusdem ad Anatolium Episcopum per Nectarium agentem in rebus directa.

Leo Episcopus Anatolio Episcopo.

Si

SI firmo incommutabiliq; propoſito, dilectio tua curam gratię communis habuiſſet, nihil profectò, quod vllam anxietatem tibi ingereret, extitiſſet. Non enim ſinebat ratio, vt eius charitatem ſpernerem, quem amore pacis, & ſtudio reparandæ catholicæ fidei inter ipſa Epiſcopatus rudimenta iuuiſſem, optans in Eccleſiaſticis curis talem habere conſortem, vt mihi de ſanctis prædeceſſoribus tuis, nec Ioannis ſpiritualem copiamq; doctrinam, nec authoritatem Attici, nec induſtriam Procli, nec fidem Flauiani deeſſe ſentirem, & ita ſtudijs tuis vterer, vt nullus auderet, vel fidei catholicæ reſultare, vel Nicenis venerabilium patrum regulis contraire. Sed quum in iniuriam canonum (vt agnoſcis) illa tentata ſint, quæ omnibus eccleſijs ſcandalum maximum generarent, quid aptiùs ac modeſtius facerem, quàm vt te primùm, vt ab hac intentione diſcederes, fraterno animo, miſsis literis, admonerem? Ad quas quum non reſcriberes, ipſe te à colloquij mei conſortio ſeparaſti. Deniq; inde iam tacui, ſed clementiſsimo principi, cuſtodi fidei, frequenti literarum petitione ſuggeſsi, vt pro pace eccleſiarũ, quam tibi maximè prodeſſe cognoſcis, hæc quæ nunc à tua dilectione facta ſunt, implerentur. Cui ineffabiles gratias ago, quòd ſecũdùm eruditionem ſpiritus ſancti, cuius eſt virtute pleniſsimus, ſacerdotali dignatur ſtudere concordiæ, ſciens ſibi orationes ſupplicantium copioſiùs profuturas, ſi famuli vnius DOMINI in nullo ſint à veræ pacis vnitate diuiſi. Quòd ergo in Conſtantinopolitana Eccleſia quædam in officijs clericorum correcta ſignificas, vt & Etium presbyterum in gratiam tuam, affectionemq; reuocaueris, & Andream archidiaconi actione ſubmoneris, nobis placuiſſe reſcribo, quia exiſtimationem tuam (vt optabam) plurimùm erigit atq; commendat. Et meritò poſt correctionem in obliuionem deducitur, quod repræhenſioni obnoxium videbatur, quum hæreticorum prouectione, & ſanctæ memoriæ Flauiani iniuria grauaris, quæ nunc ſimul ab omni offenſione, cum tui (vt volui) laude ceſſarunt, quia in ordinem ſuũ, quæ fuerant turbata, redierunt. Andream ſanè, qui rationabiliter archidiaconi eſt *Facienda* priuatus officio, & Euphratam, qui ſanctæ memoriæ Flauiani (vt comperi) impro- *præſcribit* bus extitit accuſator, ſi profeſsionibus pleniſsimè ſcriptis, non minùs Eutichyanam *Conſtanti-* hæreſim; quàm Neſtorianum execrabilẽ dogma condemnant, quoniam venia eſt *nopolitano* præſtanda correctis, presbyteros conſecrabis, vt ſibi remedium catholicæ fidei ſen- *epiſcopo.* tiant profuiſſe, electo primitùs & probato, qui archidiaconi officium poſsit implere, id eſt, quem nulla vnquam prædictarum impietatum fama reſperſerit. Cæteri verò, quos par reatus inuoluerat, ſi veniam ſimili profeſsione cum ſatisfactione depoſcunt, ſuis ordinibus reformentur, his tantùm ad officiorum primarũ admiſsis, quos ab omni errore liberos fuiſſe conſtiterit. Illam autem culpam, quam de augenda poteſtate, aliena (vt aſſeris) adhortatione contraxeras, efficaciùs atq; ſynceriùs tua charitas diluiſſet, ſi quod tentari ſine tua voluntate non potuit, non ad ſola clericorum conſilia tranſtuliſſes: quia ſicut in mala ſuaſione delinquitur, ita & in mala conſenſione peccatur. Sed gratum mihi, frater chariſsime eſt, quòd dilectio tua profitetur ſibi diſplicere, quod tunc etiam placere non debuit. Sufficit in gratiæ communis regreſſum, profeſsio dilectionis tuę, & atteſtatio principis Chriſtiani. Nec videtur tarda correctio, cui tam venerabilis aſſertor acceſsit. Abijciatur penitùs inconceſsi iuris, qui diſſenſionem fecerat, appetitus. Sufficiant limites, quos ſanctorum patrum prouidentiſsima decreta poſuerunt. Vt quieta ſit ſuis meritis, & antiquis priuilegijs dignitas omnium ſacerdotum, renouetur & maneat in te dominicæ charitatis affectio, ad quam dilectionem tuam ſæpiùs cohortatus ſum cum fratre & coepiſcopo noſtro Iuliano, qui communem gratiam ſemper optauit, cuius induſtria & ſollicitudines tuæ releuabuntur, & fides catholica munietur. Super omnia autem fraterna *Seruanda* charitate hortor & moneo, vt ea, quæ ad gloriam vel ad munimen pertinent ſacer- *Patrum de-* dotalis officij, Nicenorum canonum, vniuerſalis Eccleſiæ pacem ſeruantia, decreta *creta.*

custodias. Sic enim inter Domini sacerdotes inuiolata charitas permanebit, si paribus studijs, quæ sunt à sanctis patribus constituta, seruentur. Data quarto Calendas Iunij, Aetio & Studio viris clarissimis consulibus.

In Tom. Concil. est lxx.

Epistola septuagesimasecunda beati Leonis Papæ ad Iuuenalem Hierosolymitanum Episcopum.

Leo Episcopus Iuuenali Episcopo Hierosolymitano.

ACceptis dilectionis tuæ literis, quas ad me filij nostri Andreas presbyter & Petrus diaconus detulerunt, gauisus quidem sum, quòd tibi ad Episcopatus tui sedem redire licuisset: sed confluentibus in recordationem omnibus, quæ te per quosdam excessus laborare fecerũt, dolui aduersitatũ tuarum temetipsum tibi fuisse materiã, & resistendi hæreticis constantiã perdidisse, qui æstimant non esse tibi liberũ, vt eos audeas redarguere, quos tibi professus sis in suo errore placuisse. Beatæ enim memoriæ Flauiani condemnatio, & impijssimi Eutychetis receptio, quid nisi Domini nostri Iesu Christi secũdum carnem negatio fuit? quam ipse grãdi misericordia sua fecit resolui, cùm detestandũ illud Ephesynę synodi iudciũ ita sancta Chalcedonesis Concilij authoritate destruxit, vt nullũ deprauatorũ à remedio correctionis arceret. Vnde quia in tempore indulgentiæ resipiscentiã magis, quàm pertinaciã delegisti, ita gaudeo te cælestem expetisse medicinã, vt fidei, ab heræticis
1. Cor. 14. impugnatę, tãdem possis esse defensor. Quanuis enim nulli sacerdotũ liceat nescire, quod prædicat, quoniã qui ignorat, ignorabitur, inexcusabilior tamẽ est omnibus imperitis quilibet Hierosolymis habitãs Christianus, qui ad cognoscendam virtutẽ Euangelij non solum paginarum eloquijs, sed ipsorum locorum testimonijs eruditur. Et quod alibi non licet non credi, ibi non potest non videri. Quid laborat intellectus, vbi est magister aspectus? Et cur lecta vel audita sunt dubia, vbi se & visui, & tactui tot humanæ salutis ingerunt sacramenta? Quasi ad singulos quosq; cun-
Luc. 24. ctantes Dominus adhuc voce corporea vtatur, & dicat: Quid turbati estis & quare cogitationes ascendunt in corda vestra? Videte manus meas & pedes meos, quia ipse ego sum Palpate & videte quia spiritus ossa & carnẽ nõ habet, sicut me videtis habere. Vtere ergo frater charissime, inuictissimis catholicæ fidei documẽtis, & euange-
Luc, 2. listarũ prædicationẽ sanctorũ locorũ, in quibus degis, testificatione defende. Apud te est Bethleem, in qua salutifer Dauidicæ virginis partus illuxit, quem obuolutum pannis inter angustias diuersorij, præsepe suscepit, Apud te est declarata ab angelis,
Matth. 2. adorata à Magis, & per multorũ infantium mortes ab Herode quęsita saluatoris in-
Luc, 2. 3. fantia. Apud te est, vbi pueritia eius adoleuit, vbi adolescẽtia maturuit, & per omnia
Matth. 4. incrementa corporea, in virum perfectũ veri hominis natura profecit, non sine cibo
Marc. 4. esuritionis, nõ sine somno quietis, non sine fletu miserationis, nec sine pauore for-
Ioan. 11. midinis. Vnus enim atq; idem est qui & in Dei forma operatus est miracula magna virtutis, & in forma serui subijt sæuitiã passionis. Hoc tibi ipsa crux indesinenter lo-
Matth. 26. quitur, hoc lapis clamat sepulchri, in quo Dominus humana conditione iacuit, &
Ioan. 19. Matth. 28. de quo diuina potentia resurrexit. Et cùm ad montem Oliueti, locũ ascensionis veneraturus, accedis, nónne illa vox angelica in tuo resultat auditu, qua eleuationem
Actor. 1. Domini stupentibus dicitur: Viri Galilæi, quid statis aspicientes in cælum? hic Iesus qui adsumptus est à vobis in cælum, sic veniet, quemadmodùm vidistis eum euntem in cælum. Veram igitur Christi generationem crux vera confirmat, quoniam ipse in nostra carne nascitur, qui in nostra carne crucifigitur: quæ, nullo interueniente

pecca-

peccato,niſi fuiſſet noſtri generis, non potuiſſet eſſe mortalis. Vt autem repararet *Coloſ.1.*
omnium vitam,recepit omnium cauſam,& vim veteris chirographi, quod ſolus inter omnes non debuit, pro omnibus ſoluendo, vacuauit: vt ſicut per vnius reatum omnes facti fuerant peccatores,ita per vnius innocentiam omnes fierent innocen- *Rom. 5.*
tes,inde in homines manante iuſtitia,vbi eſt humana ſuſcepta natura. Nulla enim ratione extra noſtri eſt corporis veritatem, de quo Euangeliſta prædicationem inchoans,dicit: Liber generationis Ieſu Chriſti filij Dauid,filij Abraham. Et qui Sa- *Matth. 1.*
maritanæ mulieri proteſtatur,quoniam ſalus ex Iudæis eſt,beati Pauli apoſtoli con- *Ioan.4.*
ſonante doctrina,cùm dicit: Quorum patres,& ex quibus Chriſtus ſecundùm car- *Rom.9.*
nem, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula. Itemq; ad Timotheum: Me- *2.Tim.2.*
mento,inquit,Ieſum Chriſtum reſurrexiſſe à mortuis, ex ſemine Dauid ſecundùm carnem.Hæc autem veritas quantis & noui & veteris teſtamenti authoritatibus declaretur,pro antiquitate ſacerdotij tui euidenter agnoſcis,cùm fides patrum & ſcripta mea ad ſanctæ memoriæ Flauianum data,quorum mentionem ipſe feciſti, adiecta vniuerſalis ſynodi confirmatione,ſufficiant. Vnde proſpicere oportet dilectionem tuam,ne contra redemptionis,ac ſpei noſtræ ineffabile ſacramentum,vllus obmurmuret.Sed ſi qui ſunt,quia adhuc aut ignorantia caligant, aut peruerſitate diſcordant,eorum,quorum in Eccleſia Dei apoſtolica fuit & clara doctrina, authoritatibus inſtruantur, & de incarnatione verbi Dei hoc nos credere, quod illi credidere,cognoſcant,neque ſe extra corpus Chriſti,in quo commortui, & conreſuſcitati ſumus, ſua obduratione conſtituant: quia nec pietas fidei, nec ratio recipit ſacramenti,vt aut in ſua eſſentia paſsibilis fuerit deitas,aut in noſtrę naturę ſuſceptione mentita ſit veritas. Particulam dominicæ crucis cum eulogijs dilectionis veſtræ veneranter accepi. Data pridie Nonas Septemb. Aetio & Studio viris clariſsimis couſulibus.

Epiſtola ſeptuageſimatertia eiuſdem ad Leonem Auguſtum.

In Tom. Concil. eſt lxxj.

Leo Romæ Epiſcopus,Leoni ſemper Auguſto.

OFficijs,quæ ad gratulationem Imperij veſtri pertinent, per- *An. Chriſti*
ſolutis,etiam hanc paginam neceſſariæ ſupplicationis adie- *457 ponti-*
ci, qua catholicæ fidei diuinitùs præparatum fauoris veſtri *ficatus S.*
poſco præſidium. Nam talia in Alexandrina eccleſia perpe- *Leonis 18.*
trata,fratris & coepiſcopi mei Anatolij relatione cognoui, *ſcripta eſt*
vt omnis Chriſtiana religio ſentiat ſe impeti atq; violari,niſi *hæc epiſto-*
vniuerſali fidei veſtra deuotione proſpiciatur, & memoratæ *la & tres*
eccleſię,quę anteà catholicis fuit clara doctoribus,reddatur *ſequentes.*
Chriſtiana libertas,vt ceſſantibus hæreticorum impugnationibus, Euangelica doctrina,quæ illic ante Dioſcorum viguit, vnita cum totius Eccleſiæ pace reparetur. Quod opus virtutibus veſtris gloriæq; conueniens,celerem & Deo placitum habebit effectum,ſi apud ſanctam Chalcedonenſem ſynodum de Domini Chriſti incarnatione firmata,nulla permiſeritis retractatione pulſari: quia in illo Concilio, per ſpiritum ſanctum congregato,tam plenis atque perfectis definitionibus cuncta firmata ſunt,vt nihil ei regulæ,quæ ex diuina inſpiratione prolata eſt, aut addi poſsit, aut minui.Hoc autem etiam apud clementiæ veſtræ ſcientiam non ambigimus eſſe perſpicuum,ſiquidem (vt multorum antè relatione comperimus) molitiones hæreticorum,quæ contra prædictæ ſynodi authoritatem conabantur adſurgere, nihil ex hoc permiſeritis audere. Vnde quod negandum illis ſpontè vidiſtis,glorioſum vobis eſt vniuerſali Eccleſiæ, me ſupplicante, concedere, & incommutabiliter perpe-

 tueq;

tueq; præstare, vt quæ secundùm Euangelium Christi, & prædicationis Euangelicę veritatem omnibus retrò seculis, vna fide vnaq; intelligentia roborata sunt, nulla vlteriùs possint actione conuelli. Prout ergo misericordia Dei, consilio spiritus sui, mentem vestræ pietatis instruxerit, sanctæ primitùs Alexandrinæ ecclesiæ pacis reparationi consulite, & per catholicos sacerdotes talem prouideri iubete pōtificem, in quo & in actuum probitate, & in fidei perfectione nihil possit repræhensibile reperiri, vt omnibus ritè compositis, eadē vbiq; seruetur prædicatio veritatis. Data 5. Idus Iunij. Constantino & Ruso viris clarissimis consulibus.

In Tom. Concil. est lxxij.

Epistola septuagesimaquarta eiusdem ad Leonem Augustum.

Leo Episcopus Romæ, Leoni semper Augusto.

LIcet proximè ad clemētiam vestram gemina scripta direxerim, quorum vnum debitum salutationis impleret, aliud pro statu Ecclesiæ supplicaret, tamen occasione, quæ Deo prouidente se præbuit, iterari vtrunque conuenit. Secundùm ergo fidutiā, illam quam ex Dei inspiratione vniuersali Ecclesiæ præstitistis, ante cuiusquam preces constituendo, quod maximè ab omnibus fuerat expetendum, non desinimus gratias agere, & prouidentiam Dei in fidei vestræ feruore benedicere, qui sancto & catholico spiritu, sicut fratris & coepiscopi mei Anatolij sermone cognoui, ita hæreticorum impudentiæ restitistis, vt profiteremini, ad totius mundi pacem, Chalcedonensis synodi vos esse custodem. Quod cùm ex vestræ fidei sententia saluberrimè diffinitum sit, quantò studiosiùs vniuersali Ecclesiæ est conferendum, vt tranquillitas fidei Christianæ etiam vestro prosit Imperio, nec improbitas hæretica in aliquo suo molimine glorietur? Cuius pertinax insidiosa contentio ilicò conquiescet, si Imperiali potestate frenetur. Data Calendis Septembris, Cōstantino & Ruso viris clarissimis consulibus.

In Tom. Concil. est lxxiij.

Epistola septuagesimaquinta eiusdem, ad eundem Leonem Augustum.

Leo Episcopus Leoni Augusto.

LIteras clementiæ tuæ, plenas virtute fidei & lumine veritatis, veneranter accepi: quibus cuperem etiam in eo, quòd præsentiam meam pietas vestra necessariam existimat, obedire, vt maiorem fructum conspectu vestri splendoris assequerer: sed magis id vobis arbitror placiturum, quod eligēdum ratio demonstrauit. Nam quum sancto & spiritali studio vniuersam pacem Ecclesiæ muniatis, nihilq; sit conuenientius fidei defendendę, quàm his, quę per omnia, instruente spiritu sancto, irrepræhensibiliter definita sunt, inhærere, ipsi videbimur bene statuta conuellere, & authoritates, quas Ecclesia vniuersalis amplexa est, ad arbitrium hæreticæ petitionis infringere, atque ita nullum colligendis ecclesijs modum ponere, sed data licentia rebellandi, dilatare magis, quàm sopire certamina? Vnde, quia post illas Ephesinæ synodi impietates, quibus Dioscori sceleᴇe fides catholica refutata, peruersitas Eutychiana suscepta est, nihil ad confirmationem fidei

De 2. prophana Ephesina Synodo dicit.

Christia-

Christianæ vtilius potuit ordinari, quàm vt prædicti facinus sancta synodus Chalcedonẽsis aboleret: & tanta illic haberetur cælestis cura doctrinæ, vt nihil in cuiusquā opinione resideret, quod à prædicatorib. vel propheticis, vel apostolicis dissonaret, ea scilicet moderatione seruata, vt rebellibus tantùm ac pertinacibus ab Ecclesiæ vnitate reiectis, nulli correcto venia negaretur. Quid probabilius, quid religiosius poterit pietas vestra decernere, quàm vt quæ non tam humanis, quàm diuinis sunt statuta decretis, nullus vltrà sinatur impetere, ne verè digni sint tantum Dei munus amittere, qui de veritate ipsius ausi fuerint dubitare? Cùm ergo vniuersalis Ecclesia per illius principalis petræ ædificationẽ facta sit petra, & primus apostolorū beatissimus Petrus voce Domini dicentis audierit: Tu es Petrus, & super hanc petrā ædificabo Ecclesiā meam: quis est, nisi aut Antichristus, aut diabolus qui pulsare audeat inexpugnabilẽ veritatẽ, qui in malitia sua inconuertibilis perseuerans, per vasa iræ, & suæ apta falaciæ, falso diligentiæ nomine, dum veritatẽ se mentitur inquirere, mendacia desiderat seminare? Atq; cõtemnenda & vitanda meritò sibi incõtinens furor, & impietas cæca præscripsit, vt dum diabolico instinctu in sanctam Alexandrinā fæuit Ecclesiam quales essent qui Chalcedonẽsem synodū retractari cupiunt, disceretur in qua nullo modo accidere potuit, vt à nobis contra sanctam Nicenā synodum sentiretur, quod hæretici mentiuntur, qui se fidem Niceni Concilij tenere confingunt, in quo sancti & venerabiles patres nostri contra Arium congregati, non carnẽ Domini, sed deitatem filij homousion patri esse firmauere: in Chalcedonensi autem Concilio aduersùm Eutychianam impietatem definitum est, de substantia virginis matris Dominum Iesum Christum sumpsisse nostri corporis veritatem. Apud Christianissimū igitur principẽ, & inter Christi prędicatores digno honore numerandū, vtor catholicæ fidei libertate, & ad consortium te apostolorum ac prophetarum securus exhortor, vt constanter despicias ac repellas eos: qui se Christiano nomine priuauere: nec patiaris parricidas sacrilega simulatione fide agere, quos cõstat fidẽ velle vacuare. Cùm enim clementiā tuam Dominus tanta sacramenti sui illuminatione ditauerit, debes incunctanter aduertere, regiam potestatem tibi non solùm ad mundi regimen, sed maximè ad Ecclesiæ præsidium esse collatam, vt ausus nefarios comprimendo, & quæ benè sunt statuta, defendas, & veram pacem his, quæ sunt turbata, restituas, depellendo scilicet peruasores iuris alieni, & antiquæ fidei sedem Alexandrinæ ecclesiæ reformando, vt correctionibus tuis Dei iracundia mitigata, regiæ ciuitati non retribuat, quæ antea admissa sunt, sed remittat. Constitue ante oculos cordis tui, venerabilis Imperator, omnes, qui per totum orbem sunt, Domini sacerdotes, pro ea tibi fide, in qua totius mundi est redemptio, supplicare: in qua re specialiùs ambiunt, qui apostolicæ fidei sectatores Alexandrinæ ecclesiæ præsidere, agentes apud pietatem tuam, ne hæreticos homines, & meritò pro sua peruersitate damnatos, vti sua persuasione patiamini: cùm siue impietatem errorum aspicias, siue opus perpetrati furoris attendas, non solùm ad sacerdotij honorem admitti nequeant, sed ab ipso Christiano nomine mereantur abscindi. Nam (quod exorata pietatis vestræ venia dixerim) quodam contagio splendorem vestræ serenitatis obfuscat, cùm sacrilegi parricidæ id audeat petere, quod nec innocentes liceat obtinere. Oblatæ sunt gloriosissimæ pietati vestræ preces, quarum exempla vestris literis subdidistis: sed in his, quæ catholicorum sunt deplorantium, subscriptio continetur, & quia causa probabilis est, fiducialiter nomina singulorum, vel dignitas sui honoris aperitur. In illis autem, quas orthodoxo principi hæretica porrigere non formidauit obreptio, sub incerto confusæ vniuersitatis vocabulo, ideò certum nomen retrahitur, ne non solùm paucitas personarum, sed etiā meritū detegatur. Latere enim sibi vtile estimat eorū quantitas, quorū est & qualitas iudicata: nec incõgruè cuius loci homines sunt, profiteri metuūt, qui meruere damnari. In vna ergo, catholicorū supplicatio cõtinetur: in alia, hæreticorum commẽta panduntur. Hic sacerdotū Domini, & totius Christiani populi, ac monasteriorū defletur vniuersio: ibi immaniū scelerū continua-

Matt. 16.

Hæretici, veritatis studiū mentiuntur.

Hæretici de fide agere non debēt.

Matt.21. Marc.11. Lucæ 19. 1.quæst.1. Manifestū est p crud. Vide de his Euagrium lib.2.c.8.et Nicephorū lib.15.c.16.

continuatio demonſtratur,vt quod non licuit audiri,liceat dilatari. Nónne perſpicuum eſt,quibus pietas veſtra ſuccurrere,&quibus debeat obuiare, ne Alexandrina Eccleſia,quæ ſemper fuit domus orationis,ſpelunca nunc ſit latronū? Manifeſtum quippe eſt,per crudeliſsimam immaniſsimamq; ſæuitiam,omne illic cæleſtium ſacramentorum lumen extinctum.Intercepta eſt ſacrificij oblatio, defecit chriſmatis ſanctificatio, & parricidalib. manibus impiorum omnia ſe ſubtraxere myniſteria . Nec vllo modo ambigi poteſt,quid de his decernendum ſit,quid poſt nefanda ſacrilegia, poſt ſanguinē probatiſsimi ſacerdotis effuſum,& cōcremati corporis cinerē,in contumeliam aëris cæliq; diſperſum, audent ſibi ius peruaſæ dignitatis expetere,& apoſtolicæ doctrinę inuiolabilem fidem ad Concilia prouocare.Nagnū ergo vobis eſt, vt diademati veſtro de manū Domini etiam fidei addatur corona,&de hoſtib. Eccleſiæ triūphetis: quia ſi laudabile vobis eſt aduerſum gentium arma conterere, quāta erit gloria,ab inſaniſsimo tyranno Alexandrinam eccleſiam,in cuius cōtritione omnium Chriſtianorū eſt iniuria,liberare? Vt autem literæ meæ pietati tuæ colloquiū quaſi præſentis exhibeant, quicquid de communi fide fueram ſuggeſturus, ſcriptis proſequentib.inſinuandum eſſe perſpexi.Ac ne huius epiſtolę pagina in nimiā longitudinem tenderetur,alijs literis,quæ aſſertioni catholicæ fidei congruunt,cōprehendi,vt licet ea,quæ à ſede Apoſtolica ſunt prædicata,ſufficerent, inſidias tamē hæreticorum etiam hęc,quę ſunt adiecta,reſerarent.Sacetdotalem namq;,& apoſtolicum tuæ pietatis animum, etiam hoc malum ad iuſtitiam vltionis debet accendere, quod Conſtantinopolitanæ eccleſiæ puritatem *peſtilenter obſcurat, in qua inueniuntur clerici quidam,hæreticorū ſenſui conſonantes, & intra ipſa catholicorum viſcera aſſertionibus ſuis hæreticorum partem adiuuantes.In quibus deturbandis ſi frater meus Anatolius,cùm nimis benignè parcit,ſegnior inuenitur,dignamini pro fide veſtra,atiam iſtam Eccleſiam præſtare medicinam, vt tales non ſolùm ab ordine clericatus,ſed etiam ab vrbis habitatione pellantur, ne vlteriùs ſanctus Dei populus peruerſorum hominum contagio polluatur. Cultores autem pietatis tuæ Iulianum Epiſcopum, & Etium ptesbyterum mea petitione commendo, vt ſuggeſtiones eorum pro catholicę defenſione fidei placidè digneris audire,quia verè ſunt eiuſmodi, vt fidei veſtræ poſsint per omnia vtiles inueniri. Data Calen. Decemb. Conſtantino & Rufo viris clariſsimis conſulibus.

*peſtilētes obſcurant.

In Tom.Cōcil. eſt lxxiiij.

Epiſtola ſeptuageſimaſexta eiuſdem, ad Anatolium Epiſcopum Conſtantinopolitanum.

Leo Epiſcopus Anatolio Epiſcopo.

DIligentiam neceſſariæ ſolicitudinis, quā fraternitas tua in dirigendis ad nos literis exequitur,approbamus,&ecceptis per filium noſtrū Olympium paginis tuis, ſacerdotalem in te curam vigere ſentimus,cui nos quoq;(quantùm Dominus dat poſſe)non deſumus,exorātes dilectionem tuam,vt quia tempus laboris incidimus, in ſancta vigilantia perſeueres, donec dextera Domini faciat virtutem,& ſub pedibus Eccleſię ſuæ conterat tētatorem. Conſolatur etenim nos per omnia præparata diuinitùs clementiſsimi principis fides,quem meo rurſus, ſicut oportuit,ſum cohortatus alloquio,vt impijſsimorū latronū auſibus, diſtrictiore conſtantia faciat obuiari: quos nefas eſt tantum de ſuo fauore præſumere,vt etiam apud Cōſtantinopolim audeant inſanire.Sed hoc eis ideò diuinæ prouidentiæ ratione permittitur,vt magis ac magis quo ſpiritu agitētur,appareat:ne dubitari poſsit, in quantā eſſent audaciam prorupturi, ſi poſt damnationē impijſsimæ hæreſis, diſceptandi cōtra fidem acciperent poteſtatē, vt quantum in ipſis eſt,latiùs hoc furore ſæuirēt, quem fratres & coepi-

Pſalm.117. Rom.16.

& coepiscopi nostri, qui ad vos nuper ex Aegypti partibus confugêre, se pertulisse deplorant: quibus & à Christianissimo principe, & à tuæ fraternitatis Deo placita charitate, solacia pietatis impendi non ambigerem, etiam si ipse non scriberes. Opportunum autem credidi, vt ad ipsos quoque scripta dirigerem, quæ illos possint in cõmunis fidei proposito roborare, & vt quid pro patientia sua superna remuneratione mereantur, agnoscerent, sicut B. Apostolus docet, dicens: Excipite itaq; illos *Philip. 2.* cum omni gaudio, in Domino, & huiusmodi cum honore habete, quoniã propter fidem Christi vsq; ad mortẽ accesserunt. Illud sanè plurimùm mihi displicere signifi *24. q. 3. Illud sanè.* co, quòd inter dilectionis tuę clericos quidam esse dicuntur, qui aduersariorũ conniueant prauitati, & vasa iræ vasis misericordiæ misceantur. Quibus inuestigandis, & seueritate congrua coërcendis debet diligentia tua vigilanter insistere, ita vt his, quibus prodesse non potuerit correctio, non parcat abscisio. Oportet etenim nos *Matt. 18.* Euãgelici meminisse mandati, quod ab ipsa veritate percipitur, vt si nos oculus, aut *Marc. 9.* pes, aut dextera scandalizauerit manus, à compage corporis auferatur: quia melius sit, his in Ecclesijs carere membris, quàm cum ipsis in æterna ira supplicia. Nam superfluò extra Ecclesiam positis resistimus, si ab his, qui intus sunt, in eis, quos decipiunt, vulneramur. Abijcienda prorsus pestifera hæc à sacerdotali vigore patientia est, quæ sibimet peccatis aliorum parcendo non parcit. Sicut Heli quondam sacerdos *1. Reg. 2.* filiorum suorum delicta tolerando, cum ipsis diuinæ iustitiæ sententiam meruit experiri, quia segni indulgentia dissimulauit plectere peccatores. Quantùm itaque opportunitas inuitat officij, religiosissimum principem dilectio tua studeat frequentare, & non solùm regiam, sed & sacerdotalem ipsius mentẽ, precibus meis obsecrare persiste, vt memor cõmunis fidei, quam spiritu sancto docente suscepimus, omnia hæreticorum machinamenta confringat: neq; quicquam illis in Ecclesijs Christi licere patiatur, ne in eorum potestate sint diuina mysteria, quibus in domo Dei, pro scelerum suorum magnitudine, nec habitandi ius residet, nec orandi. Data quinto Idus Octobris, Constantino & Rufo viris clarissimis consulibus.

Epistola septuagesimaseptima eiusdem ad Anatolium Episcopum per Patritium diaconum missa. *In Tom. Cõci. est lxxv.*

Leo Episcopus Anatolio Episcopo.

LEctis dilectionis tuæ literis, quas per filium nostrum Patritium diaconum direxisti, intellexi tibi studium meæ solicitudinis displicere, qua secundùm dominicã charitatem, quam tibi à nobis impendi, experimentis plurimis approbasti, de cauendis his, qui communi fidei aduersari dicerẽtur, admonui, ne ad negligentiam rectoris referretur, si quisquam in Ecclesia catholica ea prædicare præsumeret, quæ hæreticorum sensibus cõuenirent. Quod vtrùm veraciter fama iactaret, dilectionis tuæ inquirendum iudicio delegaui. Neq; in aliquo honorem tuum *An. Christi 458 pontificatus S. Leonis 19. scripta est hæc epistola, & duæ sequentes.* læsi, cui discutienda ea, quæ ad me erant perlata, commisi: vt scilicet Atticus presbyter, quem talia audere cognoueram, nisi perfecta se satisfactione purgasset, & non solùm voce hæreticos, sed etiã propriæ manus subscriptione damnasset, à cõmunionis gratia esset alienus. Qui scripta mittendo dubiæ fidei & professionis incertæ, confirmauit magis, quàm diluit, quicquid ad nos de eo fama pertulerat, cùm si conscientiã suam voluisset probare synceram, non Eutychen sibi odiosum fuisse, sed quod perfidiam ipsius reprobaret atque damnaret, debuerat confiteri: quia aliud sunt humanæ, etiam inter catholicos, simultates: aliud diabolici, quos fides catholica damnat, errores. Et ideò, frater charissime, in nullo debes de nostra dilectione dubitare, si pro-

ſi prophetæ exemplum ſequaris,& dicas: Nónne, qui te oderant Domine, oderam illos,& ſuper inimicos tuos tabeſcebam? Per omnia enim volo te eſſe certiſsimum, quòd ſicut meam exiſtimationem illæſam cupio permanere,ita opto te quoq; in omnibus irreprehenſibilem reperiri. Prædictus autem Atticus, vt ab omni ſuſpicione contraria liber appareat,quid in Eutychete anathematizet ac damnet, euidenter oſtendat, & in damnationem erroris expreſsi, remota omni dubitatione, ſubſcribat, ita vt Chalcedonẽſis ſynodi definitionem de fide,cui etiam dilectio tua ſubſcribendo cõſenſit, & quam Apoſtolicæ ſedis firmauit authoritas, profiteatur ſe per omnia ſeruaturum,adiecta ſubſcriptione propria manus, quæ in Eccleſia Chriſtiano populo præſente recitetur,vt pro Catholica fide,neque nos negligẽtes,neq; ipſe vltrà ſuſpectus habeatur. Qui ſi in eadem prauitate perdurans, præceptis ſalubribus parere noluerit,ſententiam ſynodi Chalcedonenſis, cuius definitionib.reſultat, excipiat. Data decimoquinto Calendas Aprilis,Leone & Maioriano Auguſtis conſulib.

In Tom. Concil. eſt lxxvi.

Epiſtola ſeptuageſimaoctaua eiuſdem, ad Leonem Auguſtum per Philonem in rebus agentem directa.

Leo Epiſcopus Leoni Epiſcopo.

MVlto gaudio mẽs mea exultat in Domino, & magna mihi eſt ratio gloriandi, cùm clementiæ veſtræ excellentiſsimam fidem augeri per omnia donis gratiæ cæleſtis agnoſco, & per incrementa diligentiæ, deuotionem in vobis animi ſacerdotalis experior. Nam in veſtrę pietatis alloquijs non dubiè patet, quid per vos in totius Eccleſiæ ſalutem ſpiritus ſanctus operetur, & quantùm vniuerſorum fidelium precibus ſit optandum, vt in omnem gloriam veſtrum extendatur imperium, qui ſupra curam rerum temporalium, religioſæ prouidentiæ famulatum diuinis & æternis diſpoſitionibus perſeueranter impenditis, vt ſcilicet catholica fides, quæ humanum genus ſola viuificat,ſola ſanctificat, in vna confeſsione permaneat: & diſſenſiones, quæ de terrenarum opinionum varietate naſcuntur, à ſoliditate illius petræ,ſupra quam ciuitas Dei ædificatur,abigantur. Hæc autem Dei munera ita diuinitùs demum nobis conferentur, ſi de his, quæ præſtita ſunt, non inueniamur ingrati,& tanquam nulla ſint,quæ adepti ſumus,contraria potiùs expetamus. Nam quæ patefacta ſunt, quærere, quæ perfecta ſunt, retractare, & quæ ſunt diffinita, conuellere, quid aliud eſt, quàm de adeptis gratiam non referre, & ad interdictæ arboris cibum, improbos appetitus mortiferæ cupiditatis extẽdere? Vnde, quia ad pacem vniuerſalis Eccleſiæ, & ad cuſtodiam catholicæ fidei, cura dignamini ſolicitiore reſpicere: euidenter agnoſcitis, quòd magnis hæreticorũ audetur inſidijs, vt inter Eutychis Dioſcoriq; diſcipulos, & eum, quem Apoſtolica ſedes direxerit, diligentior, tanquam nihil fuerit antè diffinitum, tractatus habeatur, & quod totius mundi catholici ſacerdotes * in ſancta Chalcedonenſi ſynodo probant gaudentque firmatum, in iniuriam etiam ſacratiſsimi Cõcilij Niceni efficiatur infirmum. Quod enim noſtris temporibus apud Chalcedonam de Domini noſtri Ieſu Chriſti incarnatione firmatum eſt, hoc etiam apud Niceam myſticus ille patrum numerus definiuit, ne catholicorum confeſsio, aut vnigenitum Dei filium in aliquo crederet patri imparem, aut eundem, cùm factus eſt filius hominis, non veram carnis noſtræ atq; animæ habuiſſe naturã. Deteſtandum ergo nobis eſt, perſeueranterq; vitandum, quod fraus heretica nititur obtinere: nec in aliquã diſceptationẽ, piè & plenè definita, reuocanda ſunt, ne ad arbitrium damnatorum, ipſi de his videamur ambigere, quę manifeſtum eſt, per omnia propheticis, & euangelicis, & apoſtolicis authoritatib. conſonare

Ita hæretici faciunt.

** à ſancta*

Quo aut quoto capitulo nondũ certum eſt.

ſonare. Vnde, ſi qui ſunt, qui ab his, quæ cælitùs ſunt conſtituta, diſſentiunt, ſuis opinionibus relinquentur, & ab vnitate Eccleſiæ, cum ea, quam elegêre, peruerſitate diſcedant. Nam nullo modo fieri poteſt, vt qui diuinis audent contradicere ſacramentis, aliqua nobis communione ſocientur. Iactent ſe in ſui eloquij vanitate, & de argumentationũ ſuarum verſutia, quæ inimica eſt fidei, glorietur: nobis placet Apoſtolicis obedire præceptis, dicentibus: Videte: ne quis vos decipiat per philoſophiam & inanem ſeductionem hominum. Nam ſecundum eundem Apoſtolum, ſi quæ deſtruxi, hæc ædifico, præuaricatorem me conſtituo, & eis me vltionum conditionibus ſubdo, quas non ſolùm authoritas beatæ memoriæ principis Martiani, ſed etiam ego mea conſenſione firmaui. Quia ſicut ſanctè, veraciterque dixiſtis, perfectio incrementum, & adiectionem plenitudo non recipit. Vnde cùm ſciam te, venerabilis princeps, ſynceriſsimo veritatis lumine imbutum, in nulla fidei parte nutare, ſed ſancto perfectoque iudicio à prauis recta diſcernere, & à refutandis amplectenda diuidere: obſecro, ne humilitatem meam de diffidentia putes eſſe culpandam, quum hæc mea cautio non ſolùm vniuerſali Eccleſiæ conſulat, ſed etiam tuæ gloriæ famuletur, ne ſub Imperij tui tempore, & hæreticorum aucta videatur improbitas, & catholicorum perturbata ſecuritas. Quanuìs ergo multùm per omnia de pietatis veſtræ corde confidam, & per inhabitantem in vobis ſpiritum Dei, ſatis vos inſtructos eſſe perſpiciam, ne fidei veſtræ vllus poſsit error illudere, præceptioni tamen veſtræ in eo adnitar obedire, vt aliquos de fratribus meis dirigam, qui apud vos præſentiæ meæ inſtar exhibeant, & quæ ſit apoſtolicæ fidei regula, licet (vt dixi) vobis benè ſit nota, demonſtrant, patefacientes in omnibus & probantes, non eſſe omnino inter catholicos computandos, qui definitiones venerabilis ſynodi Nicenæ, vel ſancti Chalcedonenſis Concilij regulas non ſequuntur, cùm vtrorumque ſancta decreta ex Euangelico & apoſtolico ſit manifeſtum fonte prodire, & quicquid non eſt de irrigatione Chriſti, poculi eſſe viperei. Prænoſcat igitur pietas veſtra, venerabilis Imperator hos, quos ſpondeo dirigendos, non ad confligendum cum hoſtibus fidei, nec ad certandum contra illos, à ſede Apoſtolica profecturos, quia de rebus & apud Niceam & apud Chalcedonam (ſicut Deo placuit) definitis, nullum audemus inire tractatum, tanquam dubia vel infirma ſint, quæ tanta per ſpiritum ſanctum fixit authoritas. Inſtructioni autem paruulorum noſtrorum, qui poſt lactis alimoniam cibo deſiderant ſolidiore ſatiari, miniſterij noſtri præſidium non negamus. Et ſicut ſimpliciores non ſpernimus, ita à rebellibus hæreticis abſtinemus, memores præcepti dominici, dicentis: Nolite dare ſanctum canibus, neque miſeritis margaritas veſtras ante porcos. Nimis quippe indignum, nimiſque iniuſtum eſt, eos ad libertatem diſceptationis admitti, quos ſignificat ſpiritus ſanctus per Prophetam, dicens: Filij alieni mentiti ſunt mihi. Qui etiam ſi Euangelio non reſiſterent, de illis tamẽ ſe eſſe monſtrarent, de quibus ſcriptum eſt: Deum ſe profitentur ſcire, factis autem negãt: clamante adhuc iuſti Abel ſanguine aduerſùm impium Cain, qui increpatus à Domino, non requieuit ad pœnitudinem, ſed exarſit ad cædem. Cuius vindictam ſic Domini iudicio volumus reſeruari, vt improbus prædo & parricida crudelis in ſeipſum recidat, & noſtra non teneat. Neque ſanctæ eccleſiæ Alexandrinæ lamentabilem captiuitatem patiamini vlteriùs prolongari, cui oportet fidei veſtræ iuſtitiæque præſidio, ſuam reſtitui libertatem, vt per omnes Aegypti vrbes dignitas patrum & ius ſacerdotale reparetur. Data vndecimo Calendas Aprilis, Leone & Maioriano Auguſto conſulibus.

Coloſſ. 2. *Galat. 2.* *Obſerua q̃ cauerit ſanctus Põtifex, ne ſemel definita in dubium vocaventur.* *Matt. 7.* *Pſalm. 17.* *Tit. 1* *Gen. 4.*

Epiſtola

In Tom. Cōcil. est lxxvij.

Epistola septuagesimanona eiusdem ad Nicetam Episcopum Aquileiensem.

Tituli capitulorum epistolæ sequentis.

Quòd debeant fœminæ, quæ captis viris, nupserant alijs, regreßis de captiuitate viris prioribus copulari, vt quod suum est, vnusquisque recipiat. I.

Quòd non probetur esse culpabilis, qui vxorem captiui in matrimonium videtur esse sortitus. II.

Vt si viri de captiuitate regreßi, intemperantia vxoris offensi non fuerint, & voluerint eas in coniugium recipere, liberam habeant facultatem. III.

Vt si mulieres ad priores maritos redire noluerint, velut impiæ Ecclesiæ communione priuandæ sint. IIII.

Captiuis, aut terrore, aut fame, non veneratione, cibos immolatitios edere compulsis, pœnitentia concedenda est. V.

Quòd hi, qui ad iterationem baptismi, vel vi, vel terrore coacti, animos inclinarunt, sint subleuandi remedio, ita vt senilis ætatis, periculorū quoque et ægritudinū, cæterarumq; neceßitatum habeant solicita consideratione respectum. VI.

Vt hi, qui ab hæreticis baptizati sunt, sola sancti spiritus inuocatione firmentur. VII.

Leo Episcopus Nicetæ Aquileiensi Episcopo. salutem.

REgressus ad nos filius meus Adeodatus, diaconus sedis nostræ, dilectionem tuam poposcisse memorauit, vt de his à nobis authoritatē Apostolicę sedis acciperes, quę quidem magnam difficultatem diiudicationis videntur adferre. Sed pro inspectione temporalium necessitatum adhibenda curatio est, vt vulnera, quę hostilitatis aduersitate illata sunt, religionis maximè ratione sanentur.

Caput I.

34. q. 1. & 2 *Cum per bellicam. Et in Dec. Iuo. lib. 6.* CVm ergo per bellicam cladem, & per grauissimos hostilitatis incursus, ita quædam dicatis diuersa esse coniugia, vt abductis in captiuitatem viris, fœminæ eorum remanserint destitutæ, quæ viros proprios, aut interemptos putarint, aut nunquam à dominatione crediderint liberandos, & ad aliorum coniugium, solitudine cogente, transierint: cumque nunc statu rerum, auxiliante Domino, in meliora conuerso, nonnulli eorum, qui putabantur perijsse, remeauerint: meritò charitas tua videtur ambigere, quid de mulieribus, quæ alijs iunctæ sunt viris, à nobis debeat ordinari. Sed quia nouimus scriptum, quòd à Deo iungitur mulier viro, (*Prouer. 19.*) & iterum præceptum agnouimus, vt quod Deus iunxit, homo non separet: necesse (*Matt. 19.*) est, vt legitimarum fœdera nuptiarum redintegranda credamus, & remotis malis, quæ hostilitas intulit, vnicuique hoc, quod legitimè habuit, reformetur: omnique studio procurandum est, vt recipiat vnusquisq; quod proprium est.

Caput

Caput II.

NEc tamen culpabilis iudicetur, & tãquam alieni iuris peruasor, qui personam eius mariti, qui iam non esse æstimabatur, assumpsit. Sic enim multa, quæ ad eos, qui in captiuitatem ducti sunt, pertinebãt, in ius alienum trnsire potuerunt: & tamen plenum iustitiæ est, vt ijsdem reuersis propria reformentur. Quod si in mancipijs, vel in agris, aut etiam in domibus ac possessionibus ritè seruatur, quanto magis in coniugiorum redintegratione faciendum est, vt quod bellica necessitate turbatum est, pacis remedio reformetur?

Caput III.

ET ideò, si viri post longam captiuitatem reuersi, ita in dilectione suarum coniugum perseuerant, vt eas cupiant in suum redire consortium, omittendum est, & inculpabile iudicandum, quod necessitas intulit, & restituendum, quod fides posit.

Caput IIII.

SI autem aliquæ mulieres ita posteriorum virorũ amore sunt captæ, vt malint his cohærere, quàm in legitimum redire consortium: meritò sunt notandæ, ita vt etiam Ecclesiastica communione priuentur: quæ de re excusabili contaminationem criminis elegerunt, ostendentes sibimet pro sua incontinentia placuisse, quod iusta remissio potuit expiare. Redeant ergo in suum statum voluntaria redintegratione coniugia, neque vllo modo ad opprobrium malæ voluntatis trahatur, quod conditio necessitatis extorsit: quia sicut hæ mulieres, quæ reuerti ad viros suos nolunt, impiæ habendæ sunt: ita illæ, quæ in affectum initum ex Deo redeunt, meritò sunt laudabiles iudicandæ.

Caput V.

DE his autem Christianis, qui inter eos, à quibus fuerant captiuati, immolatitijs cibis asserũtur esse polluti, cõsultationi charitatis tuæ hoc etiam respondendum esse credidimus, vt pœnitentiæ satisfactione purgẽtur, quæ non tam temporis longitudine, quàm cordis compunctione pensanda est. Et siue hoc terror extorserit, siue fames suaserit, non dubitetur abolendum, cùm huiusmodi cibus pro metu aut indigentia, non pro religionis veneratione sit sumptus.

Caput VI.

HIs verò de quibus dilectio tua similiter nos credidit cõsulendos, qui ad iterandum baptismum vel metu coacti sunt, vel errore traducti, & nunc se contra catholicæ fidei sacramentum egisse cognoscunt, ea custodienda est moderatio, qua in societatem nostram, non nisi per pœnitentiæ remedium, & per impositionem episcopalis manus, communionis recipiant vnitatem, tempora pœnitudinis habita moderatione, tuo cõstituente iudicio, prout conuersorum animos perspexeris esse deuotos, pariter etiam habens senilis ætatis initium, & periculorum quorumque aut ægritudinum respiciens necessitates: in quibus si quis ita grauiter vrgeatur, vt dum adhuc pœnitet, de salute ipsius desperetur, oportet ei per sacerdotalem solicitudinẽ communionis gratia subueniri.

26. quæst. 7 Tempora pœnitudinis.

Y Caput

Caput VII.

1.q.1. Hi q. baptisma. *1.q.1. Hanc regulam.* *Ephes.4.*

NAm hi, qui baptiſmum ab hęreticis acceperunt, cùm baptizati anteà non fuiſſent, ſola inuocatione ſpiritus ſancti per impoſitionem manuum confirmandi ſunt, quia formam tantùm baptiſmi ſine ſanctificationis virtute ſumpſere. Et hanc regulam (vt ſcitis) ſeruandam in omnibus eccleſijs predicamus, vt lauacrum ſemel initum nulla iteratione violetur, dicēte Apoſtolo: Vnus Dominus, vna fides, vnum baptiſma. Cuius ablutio nulla iteratione temeranda eſt, ſed (vt diximus) ſola ſanctificatio ſancti ſpiritus inuocanda eſt, vt quod ab hæreticis nemo accipit, à catholicis ſacerdotibus conſequatur. Hanc autem epiſtolam noſtram, quam ad conſultationem tuæ fraternitatis emiſimus, ad omnes fratres & comprouinciales tuos Epiſcopos facies peruenire, vt omnium obſeruantiæ data proſit authoritas. Data duodecimo Calend. April. Maioriano Auguſto primùm conſule.

In Tom. Cōcil. eſt lxxviij.

Epiſtola octuageſima eiuſdem ad vniuerſos Epiſcopos per Campaniam, Samnium, & Picenum conſtitutos.

Tituli capitulorum ſequentis epiſtolæ.

Vt non omni tempore baptiſmi regeneratio detur, ſed tantùm in Paſcha & Pentecoſte, niſi periculoſa infirmitas obrepſerit. I.

De pœnitentia fideliū, & confeſſio eorum non publicetur. II.

Leo vniuerſis Epiſcopis per Campaniam, Samnium, & Picenum conſtitutis.

Caput I.

An. Chriſti 459. pontificatus S. Leonis 20. ſcripta eſt hæc epiſtol.

MAgna indignatione commoueor, & multo dolore contriſtor, quòd quoſdam ex vobis ita comperi eſſe Apoſtolicę traditionis oblitos, & ſtudio ſui erroris intentos, vt præter Paſchæ feſtum, cui ſola Pentecoſtes ſolennitas comparatur, audeant ſibimet, non aliqua humanæ infirmitatis neceſsitate cogēte, ſed ſola indiſciplinati arbitrij libertate, ius baptiſmatis vendicare, & in natalibus martyrum, quorum finis alter honorandus eſt, quàm dies dominicæ paſsionis regenerationis celebrare myſteria, ac ſine vllis ſpiritualium eruditionibus præparationum, ita rudibus & imperitis tradere ſacramentum, vt circa renouandos nihil doctrina Eccleſiaſtica, nihil in exorciſmis impoſitio manuum, nihil ipſa ieiunia, quibus vetus homo deſtruitur, operentur: neque in * tanto myſterio ſalutis humanæ vlla eius diei habeatur exceptio, quo ipſum donum eſt conditum * renaſcentibus. Admonemus igitur, & non ſine periculo ſtatus eorum, qui hæc faciunt, proteſtamur, vt ab hac præſumptione ceſſetur, & ſummam hanc potentiſsimamque Dei gratiam, non niſi in Paſchali & Pentecoſtes die deſiderantibus & credentibus conferatis, manente quolibet tempore grauium neceſsitatum ac periculorum cōſideratione, ſecundùm quam oporteat ſubuenire, ne conditione mortali coarctata infirmitas, neceſſaria liberatione fraudetur, cùm ſeruata (ſicut prælocuti ſumus) duarum tantummodò feſtiuitatum reuerentia, propter multa pericula ſit cauendum, ne cuiquā aut in deſperāta ægritudine, aut in hoſtilitatis incurſu, aut in timore naufragij, per ſacerdotem Domini regeneratio denegetur. Si quis verò poſt hoc interdictum, in eadem

**tot myſterijs. * renaſcendi.*

fuerit

fuerit vsurpatione detectus, dignam pertinaciæ suæ incidet vltionem: quoniam ostendit se turpe potiùs lucrum, quàm religionis cultum esse sectatum.

Caput II.

ILlam etiam, contra Apostolicam regulam, præsumptionem, quam nuper agnoui à quibusdam illicita vsurpatione committi, modis omnibus constituo submoueri (de pœnitentia videlicet, quæ ita à fidelibus postulatur) ne de singulorum peccatorũ genere, libellis scripta professio publicè recitetur, cùm reatus conscientiarum sufficiat solis sacerdotib. indicari cõfessio secreta. Quamuis enim plenitudo fidei videatur esse laudabilis, quæ propter Dei timorem apud homines erubescere non veretur, tamen quia non omnium huiusmodi sunt peccata, vt ea, qui pœnitentiam poscũt, non timeant publicare, remoueatur tam improbabilis consuetudo, ne multi à pœnitentiæ remedijs arceantur, dum aut erubescunt, aut metuunt, inimicis suis sua facta reserare, quibus possunt legum constitutione percelli. Sufficit enim illa confessio, quæ primùm Deo offertur, tunc etiam sacerdoti, qui pro delictis pœnitentium precator accidit. Tunc enim demùm plures ad pœnitentiam poterunt prouocari, si populi auribus non publicetur cõscientia confidentis. Datũ pridie Nonas tij Recimero consule.

Cõfeßio sacramẽtalis
De pœnitẽtia dist. 1 Quamuis plenitudo.
De pœnitẽtia distin. 1 Sufficit pœnitenti.

Epistola octuagesimaprima eiusdem ad Dioscorum Alexandrinum Episcopum.

In Tom. Cõcil. est lxxix.

Tituli capitulorum epistolæ sequentis.

De ordinatione presbyteri aut diaconi, vt sabbato sancto celebretur, id est, die dominico. I.

De festiuitatibus, vt si vna Agenda, id est, Missæ celebratio, populis non suffecerit, nulla sit dubitatio iterari sacrificium. II.

Leo Episcopus Dioscoro Episcopo Alexandrino salutem.

QVantum dilectioni tuæ dominicæ charitatis impendamus affectum, ex hoc poteris approbare, quòd tua firmiùs desideramus fundare initia, ne quid charitati tuæ ad perfectionem deesse videatur, quum tibi * specialis gratiæ merita (vt probauimus) suffragentur. Paterna igitur & fraterna collatio debet sanctitati tuæ esse gratissima, & à te aliter suscipi, quéadmodùm à nobis eam intelligis proficisci. Vnũ enim nos sentire oportet & agere, vt (sicut legimus) in nobis quoq; vnum esse cor & anima comprobetur. Quum enim beatissimus Petrus apostolicum à Domino acceperit principatum, & Romana Ecclesia in eius permaneat institutis, nefas est credere, quòd sanctus discipulus eius Marcus, qui Alexandrinam primus ecclesiam gubernauit, alijs regulis traditionum suarum decreta formauerit, quum sine dubio de eodem fonte gratiæ vnus spiritus fuerit & discipuli & magistri, nec aliud ordinatus tradere potuerit, quàm quod ab ordinatore suscepit. Non ergo patimur, vt quum vnius nos esse corporis & fidei fateamur, in aliquo discrepemus, & alia doctoris, alia discipuli instituta videantur.

** spiritualis.*
Actor. 4. 24. q. 1. Cũ beatißimus.

Caput I.

QVod ergo à patribus nostris propensiore cura nouimus esse seruatum, à vobis quoque volumus custodiri, vt non passim diebus omnib. sacerdotalis vel Leuitica ordinatio celebretur, sed post diē sabbati eius noctis, quæ in prima sabbati lucescit, exordia deligantur, hoc est sub lege diuini officij substituātur, in quibus his qui consecrandi sunt, ieiunis, & à ieiunantibus sacra benedictio conferatur. Quod eiusdē obseruātię erit, si manè ipso dominico die, cōtinuato sabbati ieiunio, celebretnr à quo tempore præcedentis noctis initia non recedūt, quam ad diem resurrectionis, sicut etiam in Pascha Domini declaratur, pertinere non dubium est. *In decret. Iuonis lib. 3* *Actor. 13.* Nam præter authoritatem consuetudinis, quam ex apostolica nouimus venire doctrina, etiā sacra scriptura manifestat, quod cum Apostoli Paulum & Barnabam ex præcepto spiritus sancti ad Euangelium gentibus mitterent prædicandum, ieiunantes & orantes imposuerunt eis manus: vt intelligamus, quanta & dantium & accipientium deuotione curandum sit, ne tantę benedictionis sacramentum negligenter videatur impletum. Et ideò piè & laudabiliter apostolicis morem gesseris institutis, si hāc ordinandorum sacerdotum formam per ecclesias, quibus Dominus pręesse te voluit, etiā ipse seruaueris, vt his, qui consecrandi sunt, nunquam benedictiones nisi in die resurrectionis dominicę tribuantur, cui à vespera sabbati initiū constat adscribi, & tantis diuinarum dispositionum misterjis est cōsecrata, vt quicquid *Dominica diei insignia* est à Domino insignius constitutū, in huius diei dignitate sit gestū. In hac mundus sumpsit exordium: in hac per resurrestionem Christi, & mors interitū, & vita accepit initium. In hac apostoli à Domino prædicandi omnibus gentibus Euangelij tubam sumunt, & inferendum vniuerso mūdo sacramentū regenerationis accipiūt. In hac *Ioan. 20* (sicut beatus Ioannes Euangelista testatur) congregatis in vnum discipulis, ianuis clausis, quum ad eos Dominus introijsset insufflauit, & dixit: Accipite spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorū detinueritis, detenta *Ioa. 14. & 16.* erunt In hac denique promissus à Domino apostolis spiritus sanctus aduenit, vt cælesti quadam regula insinuatum & traditum nouerimus, in illa die celebranda nobis esse mysteria sacerdotalium benedictionum, in qua collata sunt omnia dona gratiarum.

Caput II.

VT autem in omnibus obseruantia nostra concordet, illud quoque volumus custodiri, vt quum solennior festiuitas conuentum populi numerosioris indixerit, & ad eam tanta multitudo conuenerit, quā recipere basilica simul vna nō possit, sacrificij oblatio indubitanter iteretur, ne his tantùm admissis ad hanc deuotionem, qui primi aduenerint, videantur hi, qui postmodùm confluxerint, non recepti: quum plenum pietatis atque rationis sit, vt quoties basilicam, in qua agitur, præsentia nouæ plebis impleuerit, toties sacrificium subsequens offeratur. Necesse est autem, vt quædam pars populi sua deuotione priuetur, si vnius tantùm Missę more seruato sacrificiū offerre nō possint, nisi qui prima diei parte conuenerint. Studiosè ergo dilectionē tuā & familiariter admonemus, vt quod nostræ consuetudini ex forma paternę traditionis insedit, tua quoque cura non negligat, vt per omnia nobis & fide & actibus congruamus. Propter quod remeanti filio nostro Posidonio presbytero, hanc ad fraternitatem tuam epistolam dedimus perferendam, qui nostris processionibus atque ordinationibus frequenter interfuit, & toties admissus, quid in omnibus Apostolicæ authoritatis teneremus, agnouit.

Data Calend. Iunijs.

Epistola

Epistola octuagesimasecunda eiusdem ad Iulianum Coënsem Episcopum. *In Tom. Cōcil. est lxxx.*

Leo Episcopus Iuliano Coënsi Episcopo.

Literas dilectionis tuæ, quas per filium meū virum illustrem Isichium direxisti, eo tempore accepi, quo recētioribus epistolis tuis iterata iam occasione responderam. Vnde quia etiam in his alloquijs tuis eadem de impijssimis hæreticis iusto dolore cōquestus es, congruum fuit, quod ad scribendi opportunitas extitit, non tacere. In causa itaque fidei, quicquid pro nostro officio oportuit, ac potest iuuāte Domino, & solicitè, & libenter exequimur, vt Euangelio Christi irreprehensibiliter seruiamus, ne per desidiam nostram vlla pars Ecclesiæ catholicę neglecta videatur. Propter quod sicut omnibus notum est, non destiti laborare, vt manifestata atq; defensa incarnationis dominicę veritate, omnis fraternitas, quid vbique, secundùm doctrinam apostolicam, & tenendum & docendum esset, agnosceret, accedente gloriosissimorum principum studio diuinitùs inspirato, vt in ciuitate Chalcedonensi synodo cōgregata, hæretica damnaretur impietas, ne vel quisquam sectator Nestorij, vel vllus discipulus Eutychis liberum possit cùm catholicis habere consortium, cùm (quod ad sancti Concilij authoritatem pertinet) nulla vsquam remāserit discordia. Si qui autem sua obduratione cæcati, ita in reprobi sensus amentiam transierunt, vt mallet furere, quàm sanari: ad Imperialem pertinet potestatem, vt perturbatores Ecclesiæ pacis, & Reipubl. quæ Christianis principib. meritò gloriatur, inimici solicitùs comprimantur. Vt autem Imperialis est (vt diximus) potestatis, tumultus publicos ac seditiones sacrilegas seueriùs coërcere, ita authoritatis est sacerdotalis, monachis prædicandi aliquam contra fidem licentiam non prębere, & omni virtute resistere, ne ea, quę ad sacerdotes pertinent, sibi audeant vendicare. Vnde miramur, fratrem Thalasiū episcopum, quòd Georgio nescio cui, qui præsumendo illicita, & propositum monachi, & nomen amisit, scribendi vel prædicandi aliquam permiserit facultatem. Ad quem episcopum (si dilectioni tuæ visum fuerit) ex hac parte competentia scripta mittamus. Agat itaq; fraternitas tua opportunis suggestionibus, vt clementissimus princeps, quæ Domino sint placitura, præcipiat, & incentores cruentarum seditionum iubeat competentiùs coërceri, vt nec illi impuniti sint, quorū manus scelera perpetrarūt, nec illi qui talium vtuntur insania. Si aūt inquisitio iudiciaria, & confessio reorum ad eas personas peruenit, quarum vel consilio vel impulsu mala tāta commissa sunt, nullius fauoris eis præstanda sunt solatia. Quantùm enim meliora de ipsis sunt credita, tantùm sunt ampliùs detestandi, quorum nunc impietas, quæ per hypocrisim fuerat velata, detegitur. Et ideò agat Christianissimus, & pijssimus Imperator, quod paci Ecclesiasticæ intelligit profuturum. Quem superna inspiratione ita instruendum esse confido, vt & disciplina inquietos reuocare, & à sanguine eorum iubeat abstineri, quanuis nil vltionum non mereantur subire, qui ausi sunt & diuinis & humanis constitutionibus repugnare.

Epistola octuagesimatertia eiusdem ad Palestinos monachos. *In Tom. Cōcil est lxxxj.*

Leo Episcopus Palestinis monachis.

Solicitudini meæ, quam vniuersali Ecclesiæ, omnibusque eius filijs debeo, multorum relatione patefactū est; dilectionis vestræ animis quiddam offensionis illatū, dum aut imperiti (vt apparet) interpretes, aut maligni quędam vos aliter intelligere, quàm à me sunt prędicata, fecerunt, non valentes in Græcum eloquium aptè & propriè *Cum hac epistola cōueniunt pleraq; in epist. 97.*

Latina transferre, cùm in rebus subtilibus, & difficilibus explicandis, vix sibi etiam in sua lingua disputator quisq; sufficiat. Quod tamẽ apud me eò proficit, vt dum ea, quæ catholica fides respuit, improbatis, intelligamus vos veris amiciores esse, quàm falsis, & id meritò refutare, quod ex antiquę institutione doctrinę etiã ipse detestor. Quanuis enim epistola mea, ad sanctæ memoriæ Flauianum episcopũ data, satis sibi ad manifestationẽ sui ipsa sufficiat, neq; in aliquo aut purgationis, aut expositionis indigeat, & alia tamen cum eadem mea scripta concordant, in quib. similiter prædicationis meæ sensus in aperto est. Necessitatem enim habens contra hæreticos, qui multos Christi populos conturbauerant, disserendi, & clementissimis principib. & sancto Concilio synodali, & Constantinopolitanæ ecclesiæ, quid de incarnatione verbi, secundùm euangelicam apostolicamq; doctrinam deberemus sapere ac sentire, patefeci, & in nullo à sanctorum patrum cõfessione discessi: quia vna est, vera, singularis, perfecta, inuiolabilis catholica fides, cui nihil addi, nihil minui potest. Quã Nestorius priùs, & nunc Eutyches, diuersa quidem assertione, sed simili impietate impugnare conati sunt, & Ecclesiæ Dei duas hæreses sibimet contrarias inferre tentarunt, vt vterq; à discipulis veritatis meritò damnaretur: quia insanum nimis & sacrilegum fuit, quod varia falsitate ambo sensere. Anathematizetur ergo Nestorius, qui beatam virginem Mariam hominis tantum modò credidit genitricem, vt aliam personam carnis, aliam faceret deitatis: nec vnũ Christum in verbo Dei & in carne sentiret, sed seperatim atq; seiunctim, alium filium Dei, alium hominis prædicaret, quum tamen manente illa incõmutabilis verbi essentia, quæ ei cum patre & spiritu sancto intemporalis atq; coëterna est, ita intra virginea viscera verbum caro sit factũ, vti vno conceptu, vnoq; partu eadem virgo, secundùm vnionem vtriusq; substantię
Lucæ 1. & ancilla Domini esset & mater. Quòd etiam Elizabeth (sicut Lucas Euãgelista declarat) intellexit & dixit: Vnde hoc mihi, vt veniat mater Domini mei ad me? Eutyches quoq; eodem percellatur anathemate, qui per impios veterum hæreticorũ volutatus errores, tertium Apollinaris dogma delegit, vt negata humanæ carnis atque animæ veritate, totum Dominũ nostrum Iesum Christum vnius asserat esse naturæ, tanquã verbi deitas ipsa se in carnem animamq; conuerterit, & concipi & nasci, nutriri ac crescere, crucifigi ac mori, sepeliri ac resurgere, & ascẽdere in cælum, & in patris dextera, vnde ad iudicãdos viuos & mortuos veniet, cõsidere, eius tantùm essentiæ fuerit, quæ nihil horum in se sine carnis veritate recipit: quoniam natura vnigeniti, natura est patris, natuta est spiritus sancti, simulq; impassibilis, simul est incommutabilis, sempiternæ Trinitatis indiuisa vnitas, & cõsubstantialis æqualitas. Vnde si ab Apollinaris peruersitate hæreticus iste descíscit, ne cõuincatur deitatẽ passibilẽ sentire atq; mortalem, & tamen verbi incarnati, id est, verbi & carnis vnã audet pronunciare naturam, non dubiè in Manichæi & Marcionis transit insaniam: & mediatorem Dei & hominũ, hominem Iesum Christum simulatoriè omnia credit egisse, nec humanum in ipso corpus, sed phantasticam corporis speciem oculis apparuisse cernentiũ. Quæ impietatis mendacia quoniam olim fides catholica detestatur, & talium sacrilegia concordib. per totum mũdum beatorum patrum sunt damnata sententijs: quicunq; illi sunt ita obcęcati, & à lumine veritatis alieni, vt verbo Dei à tempore incarnationis, humanam, id est, nostram negent inesse naturam, ostendant, in quo sibi Christianũ nomen vsurpent, & cum euãgelio veritatis qua ratione concor
Ioann. 1. dent, si beatæ virginis partu, aut caro sine deitate, aut deitas est orta sine carne. Sicut
2. Cor. 1. enim negari non potest, quòd verbum caro factũ est, & habitauit in nobis: ita negari non potest, quòd Deus erat in Christo, mũdum reconcilians sibi. Quæ aũt reconciliatio esse potest, qua humano generi propitiaretur Deus, nisi omniũ causam mediator Dei hominumque susciperet? Qua verò ratione veritatem mediatoris impleret, nisi qui in forma Dei æqualis est patri, in forma serui particeps esset & nostri: vt per vnum nouum hominem fieret renouatio vetustatis, & mortis vinculum vnius præuaricatione contractum, vnius morte, qui solus mori nihil debuit, solueretur?

Effusio

Effusio enim pro iniustis, sanguinis iusti tam potens fuit ad priuilegium, tam diues
ad precium, vt si vniuersitas captiuorum in redemptorem suum crederet, nullum ty
rannica vincula retinerent: quoniam (sicut Apostolus ait) vbi abundauit peccatũ, *Rom. 5.*
superabundauit & gratia. Et quum sub peccati præiudicio nati, potestatem accepe-
rint ad iustitiam renascendi, validius factum est donum libertatis, quàm debitum ser
uitutis. Quam itaq; sibi in huius sacramenti præsidio spem relinquunt, qui in salua-
toris nostri corpore negant humanæ substantiæ veritatem? Dicãt, quo sacrificio re- *Ephes. 5.*
conciliati, dicant quo sanguine sint redempti. Quis est, qui tradidit semetipsum pro
nobis oblationem & hostiam Deo, in odorem suauitatis? Aut quod vnquam sacri-
ficium sacratius fuit, quàm quod verus pontifex altari crucis per immolationem
suæ carnis imposuit? Quanuis enim multorum sanctorum in conspectu Domini
preciosa mors fuerit, nullius tamen insontis occisio, propitiatio fuit mundi. Acce- *Psal. 115.*
pere iusti, non dederunt coronas, & de fortitudine fidelium exempla nata sunt pa-
tientiæ, non dona iustitiæ. Singulares quippe in singulis mortes fuere, nec alterius
quisquam debitum suo fine persoluit, quum inter filios hominum vnus solus Do-
minus noster Iesus Christus extiterit, in quo omnes crucifixi, omnes mortui, omnes
sepulti, omnes sunt etiam suscitati, de quibus ipse dicebat: Quũ exaltatus fuero à ter-
ra, omnia traham ad me. Fides etenim vera iustificans impios, & creans iustos, ad hu- *Ioan. 12.*
manitatis suę tracta participẽ, in illo acquirit salutẽ, in quo solo homo se inuenit in-
nocentem, liberum habens per gratiam Dei de eius potentia gloriari, qui contra ho
stem superbum in carnis nostræ humilitate cõgressus, his victoriam suam tribuit, in
quorum corpore triumphauit. Quanuis ergo in vno Domino nostro Iesu Christo,
vero Dei atque hominis filio, verbi & carnis vna persona sit, & vtraque essentia com
munes habeat actiones, intelligendæ tamen sunt ipsorum operũ qualitates, & syn-
ceræ fidei contemplatione cernendum est, ad quæ prouehatur humilitas infirmita-
tis, & ad quæ inclinetur altitudo virtutis: quid sit, quod caro sine verbo non agit, &
quid sit, quod verbum sine carne non efficit. Sine verbi enim potentia, nec concipe- *Luc. 1.*
ret virgo nec pareret: & sine veritate carnis, obuoluta pannis infantia non iaceret. *Luc. 2.*
Sine verbi potentia, non adorarent Magi puerum nouo sydere declaratum: & sine *Matth. 2.*
veritate carnis, non iuberetur transferri in Aegyptum puer, & ab Herodis persecu- *Matth. 3.*
tione subduci. Sine verbi potentia non diceret vox patris, missa de cęlo: Hic est filius *Marc. 1.*
meus dilectus, in quo mihi cõplacui: & sine veritate carnis non protestaretur Ioan- *Ioan. 1.*
nes: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mũdi. Sine verbi potẽtia nõ fieret redin- *Matt. 4.*
tegratio debilium, & viuificatio mortuorũ: & sine veritate carnis, nec cibus ieiu- *Ioan. 11.*
no, nec somnus esset necessarius fatigato. Postremò, sine verbi potentia non se Do- *Matt. 4.*
minus patri profiteretur æqualem: & sine veritate carnis non idem diceret patrẽ se *Marc. 4.*
esse maiorẽ, cum catholica fides vtrumq; suscipiat, vtrunq; defendat, quæ secũdùm *Ioan. 10. 16.*
proprietatem diuinæ humanæq; substantiæ, vnum Dei filium, & hominem credit, & *Ioan. 14.*
verbum. Quanuis ergo ab illo initio, quo in vtero virginis verbum caro factum est,
nihil vnquàm inter diuinam humanamque substantiam diuisionis extiterit, & per
omnia incrementa corporea, vnius personæ fuerint totius temporis actiones, ea ipsa
tamen, quæ inseparabiliter facta sunt, nulla permixtione confundimus, sed quid cu-
ius formæ sit, ex operum qualitate sentimus. Nec diuina enim humanis præiudicãt,
nec humana diuinis, quum ita in idipsum vtraque concurrant, vt in eis nec proprie-
tas absumatur, nec persona geminetur. Dicant igitur isti phantasmatici Christiani, *Ioan. 19.*
quæ substantia saluatoris adfixa sit ligno, quæ iacuerit in sepulchro: & reuoluto *Ibidem.*
monumenti lapide, quæ tertia die caro surrexerit, vel quale corpus Iesus discipulo- *Matth. 28.*
rum visui, clausis ad eos ostijs ingressus, intulerit, quum ad abigendam cernentium *Luc. 23.*
diffidentiã, inspici oculis, digitisq; tractari patentes adhuc fixuras clauorũ, & recens *Ioan. 20.*
compuncti lateris vulnus exigeret. At si in tanta luce veritatis tenebras suas hære- *Ibidem.*
tica obduratio non relinquit, ostendant, vnde sibi spem vitæ polliceantur æternæ,
ad quam nisi per mediatorem Dei & hominum, hominem Iesum Christum non

Actor.4. poteſt perueniri. Nõ enim eſt aliud nomen datũ hominibus ſub cælo, in quo oporteat nos ſaluos fieri: nec eſt redemptio captiuitatis humanæ, niſi in ſanguine eius, qui dedit ſemetipſum redemptionẽ pro omnibus. Qui (ſicut prædicat beatus Apo-
1.Tim.2. ſtolus) cùm in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt, eſſe ſe æqualem Deo, ſed
Philip.2. ſemetipſum exinaniuit, formam ſerui accipiens, in ſimilitudine hominum factus, & habitu inuentus vt homo. Humiliauit ſemetipſum, factus obediens vſque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod & Deus illum exaltauit, & donauit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen, vt in nomine Ieſu omne genu flectatur, cæleſtiũ, terreſtrium, & infernorum: & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Ieſus Chriſtus in gloria eſt Dei patris. Quamuis ergo vnus ſit Dominus Ieſus Chriſtus, & veræ deitatis, veræq; humanitatis in ipſo vna prorſus eademq; perſona ſit, neque huius vnitionis ſoliditas vlla poſsit diuiſione ſeiungi: exaltationem tamen, qua illum exaltauit Deus, & donauit illi nomen, quod ſuper omne nomen excellit, ad eam intelligimus pertinere formam, quæ ditanda erat tantæ glorificationis augmento. In forma quippe Dei, æqualis erat filius patri, & inter genitorem atque vnigenitum nulla erat in eſſentia diſcretio, nulla in maieſtate diuerſitas, nec per incarnationis myſterium, aliquid deceſſerat verbo, quod ei patris munere redderetur. Forma autem ſerui, per quam impaſsibilis deitas ſacramentum magnæ pietatis impleuit, humana humilitas eſt, & in gloriam diuinæ poteſtatis euecta eſt, in tantam vnitatem ab ipſo conceptu virginis deitate & humanitate connexa, vt nec ſine homine diuina, nec ſine Deo agerentur humana. Propter quod ſicut Dominus maieſtatis dicitur crucifixus, ita qui ex ſempiternitate æqualis eſt Deo, dicitur exaltatus. Nec intereſt, ex qua Chriſtus ſubſtantia nominetur, cùm inſeparabiliter manente vnitate perſonæ, idem ſit & totus hominis filius propter carnem, & totus Dei filius propter vnam cum patre deitatem. Quicquid ergo in tempore accepit Chriſtus, ſecundùm hominem accepit, cui quæ non habuit, conferuntur. Nam ſecundùm potentiam verbi, indifferenter omnia, quæ habet pater, etiam filius habet: & quæ in forma ſerui à patre accepit,
2.Cor.8. eadem in forma patris etiã ipſe donauit, & idem ipſe & diues & pauper. Diues, quia
Ioan.1. in principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbũ: Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil.
Ibidem. Pauper verò, quia verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis. Quę autem eſt eius exinanitio, quæue paupertas, niſi formæ ſeruilis acceptio, per quam, verbi maieſtate velata, diſpenſatio humanæ redemptionis impleta eſt? Nam quia captiuitatis noſtræ reſolui originalia vincula non poterant, & ab hoſtis imperio relaxari, niſi exiſteret homo noſtri generis, noſtræq; naturæ, quem veteris debiti præiudicia non teneret, & qui immaculato ſanguine ſuo chirographum lœtale dilueret: ſicut ab initio erat diuinitùs præordinatum, & prophetarum oraculis prænũciatum, ita eſt in plenitudine præfiniti temporis factum, vt multis modis ſignificata promiſsio, in diù expectatum veniret effectum: nec poſſet eſſe ambiguum, quod continuis ſignificationibus ſemper fuerat nunciatum. Deſtructis itaq; tot hæreſibus, quæ per ſanctam deuotionem præſidentium patrum, à corpore ſunt catholicæ vnitatis abſciſſę, quæq; ideò extorres à Chriſto eſſe meruerunt, quia verbi incarnationem, quæ ſingularis eſt rectè credentium ſalus, fecerunt ſibi lapidem offenſionis & petram ſcandali, miror dilectionem veſtram in diſcernendo veritatis lumine laborare. Et cùm multis manifeſtationibus declaratum ſit, quàm rectè & Neſtoriũ & Eutychen cum Dioſcoro fides Chriſtiana damnauerit, nec Chriſtianus poſsit vocari, qui vel illius, vel horũ impietati præbet aſſenſum: doleo vos euangelicæ & apoſtolicæ doctrinæ (vt audio) reſultare, exagitando ſeditionibus ciuitates, conturbando eccleſias, nec ſolùm iniurias, ſed etiam cædes presbyteris atq; epiſcopis inferẽdo, vt præ furore & ſæuitia, propoſiti veſtri & profeſsionis ſitis immemores. Vbi eſt regula manſuetudinis & quietis? Vbi longanimitas patientiæ? vbi tranquillitas pacis? vbi firmamentum dilectionis, & tolerantiæ fortitudo? Quæ vos ab euangelio Chriſti aut perſuaſio abduxit,

aut persequutio separauit? Vel quæ tanta extitit decipientis astutia, vt obliti prophetarum & apostolorum, obliti symboli salutaris & confessionis, quam pronunciantes coram multis testibus, sacramentum baptismi suscepistis, diabolicis vos illusionibus subderetis? Quid apud vos acturæ fuerant vngulæ, quid sæua tormenta, si ad expugnandam fidei vestræ integritatem tantùm vana hæreticorum commenta valuere? Pro fide vos agere creditis, & fidei contraitis. Ecclesiæ nomine armamini, & contra Ecclesiam dimicatis. Hoccine à prophetis, hoc ab euangelistis, hoc ab apostolis didicistis, vt negantes veram Christi carnem, & ipsam verbi essentiam paßioni mortiq;, subdentes, alienam faciatis nostram à suo reparatore naturam, totumq; quod crux intulit, quod lancea vulnerauit, quod sepulchri lapis suscepit & reddidit, solum fuisse opus diuinæ potentiæ, non etiam humilitatis humanæ? Propter quã Apostolus dicit: Non enim erubesco euangelium: quoniam nouerat, quale Christianis obijceretur opprobrium ab inimicis. Et ideò etiam Dominus protestabatur, dicens: Qui me confessus fuerit coram hominibus, & ego confitebor illum coram patre meo. Hi enim non erunt digni confeßione filij & patris, quibus nunc caro Christi verecundiam facit: probabuntque se nullam de signo crucis sumpsisse virtutem, qui quod proferendum frontibus acceperunt, promere labijs erubescunt. Declinate filij ab his diabolicis persuasionibus, declinate. Veritatem Dei nulla res violat: sed veritas nos, nisi in nostra carne, non saluat. Veritas quippe (sicut Propheta ait) de terra orta est: & sic verbum Maria virgo concepit, vt vniendam ipsi carnem de sua substantia ministrâret, nec cum adiectione personæ, nec cum euacuatione naturę: quoniam qui erat in forma Dei, ita accepit formam serui, vt vnus atque idem in forma vtraque sit Christus, inclinante se Deo vsque ad infima hominis, & proficiente homine vsque ad summa deitatis, dicente Apostolo: Quorum patres, ex quibus Christus secundùm carnem, qui est super omnia Deus benedictus in secula, Amen.

Rom. 1. *Marc. 8.* *Luc. 12.* *Psalm. 48.* *Rom. 9.*

Epistola octuagesimaquarta eiusdem ad Anastasium Thessalonicensem Episcopum.

In Tom. Concil. est lxxxij.

Tituli capitulorum epistolæ sequentis.

pis, à Thessalonicensi pontifice moderatio conseruetur, ne sub hoc colore sacerdotalis honor contumelijs addicatur. Nec ampliùs quàm bini de prouincijs episcopi, quos metropolitani probauerint. dirigantur. Et non ampliùs à statuto Concilij tempore, quàm dies quindecim remorentur episcopi. X.

Vt si inter eos de negocio fuerit oborta contentio, cuncta Romano pōtifici sub gestorum insinuatione pandātur, vt ab eo, quod Deo placuerit, ordinetur. XI.

Leo Episcopus vrbis Romæ, Anastasio Episcopo Thessalonicensi.

QVanta fraternitati tuæ à beatissimi Petri apostoli sede commissa, & qualia etiam nostro tibi fauore sint credita, si vera ratione perspiceres, & iusto examine ponderares, multùm possemus de iniunctæ tibi solicitudinis deuotione gaudere.

Caput I.

Ro. Pontifex totius Ecclesiæ curā gerit.

QVoniam sicut præcessores mei præcessoribus tuis, ita etiam ego dilectioni tuæ, priorum secutus exemplum, vices mei moderaminis delegaui, vt curam, quam vniuersis ecclesijs principaliter ex diuina institutione debemus, imitator nostræ mansuetudinis effectus adiuuares, & longinquis ab Apostolica sede prouincijs præsentiam quodammodò nostræ visitationis impenderes: * quia de continenti opportunoq; prospectu promptum tibi esset agnoscere, quid in quibusque rebus, vel tuo studio componeres, vel nostro iudicio reseruares. Nam quum maiora negocia & difficiliores causarum exitus liberum tibi esset, sub nostræ sententiæ expectatione suspendere, nec ratio tibi, nec necessitas fuit, in id, quod mensuram tuam excederet, deuiandi. Abundant enim apud te monitorum scripta nostrorum, quibus te de omnium actionum temperantia frequenter instruximus, vt commendatas tibi Christi ecclesias, per exhortationem charitatis, ad salubritatem obedientiæ prouocares. Quia etsi plerunq; existant inter negligentes vel desides fratres, quæ oporteat maiore authoritate curari: sic tamē est adhibenda correptio, vt semper sit salua dilectio. Vnde & beatus apostolus Paulus, ad ecclesiasticū regimē Timotheum imbuens, dicit: Seniorem ne increpaueris, sed obsecra vt patrē, iuuenes vt fratres, anus vt matres, iuuenculas vt sorores, in omni castitate. Quæ moderatio si quibuscunq; inferioribus membris ex Apostolica institutione debetur, quanto magis fratribus & coepiscopis nostris sine offensione reddenda est? vt licet nōnunquam accidant, quæ in sacerdotalibus sint reprehendenda personis, plus tamen erga corrigendos agat beneuolentia, quàm seueritas: plus cohortatio, quàm commotio: plus charitas, quàm potestas. Sed ab his, qui quæ sua sunt, quærunt, non quæ Iesu Christi, facilè ab hac lege disceditur, & dum dominari magis quàm consulere subditis, quærūt, placet honor, inflat superbia: & quod prouisum est ad concordiā, tendit ad noxā. Quod vt necesse habeamus ita dicere, non de paruo animi dolore procedit. Meipsum enim quodammodò in culpā trahi sentio, quū te à traditis tibi regulis immodicè deuiasse cognosco. Qui si tuæ existimationis parùm diligens eras, meæ saltem famæ parcere debuisti, ne quæ tuo tantùm facta sunt animo, nostro viderentur gesta iudicio. Relegat fraternitas tua paginas nostras, omniaq; ad tuos missa maiores Apostolicæ sedis præsulū scripta percurrat: & vel à me, vel à præcessoribus meis inueniet ordinatum, quod à te cognoui esse præsumptum. Venit namq; ad nos cum

Margin notes: * *siquidem* — *1. Tim. 5.* — *Philip. 2.*

cum Episcopis prouinciæ suæ frater noster Atticus, veteris Epiri *Nicopolitanus *metropo-
antistes,& de indignissima astrictione,quam pertulit,lachrymabili actione cõque- litanus.
stus est coram adstantibus diaconibus tuis,qui querelis flebilibus nihil contrà refe-
rendo,ea quæ nobis ingerebantur,fide non carere monstrabant. Legebatur quoq;
in literis tuis,quas ijdem diaconi detulere, quòd frater Atticus Thessalonicam ve-
nisset,quodq; consensum suum etiam scripturæ professione signasset,vt de illo non
aliud à nobis posset intelligi,quàm proprij arbitrij & spontaneæ deuotionis fuisse,
quòd venerat,quodq; chartulam de obedientiæ sponsione conscripserat, in cuius
tamen chartulæ mentione signum prodebatur iniuriæ.Non enim necessarium fue-
rat,vt obligaretur scripto,qui obedientiam suam ipso iam voluntarij aduentus pro-
babat officio.Vnde deplorationibus supradictis hæc verba epistolæ tuæ testimoniũ
præbuere,& per hoc quod non est tacitum, nudatum est illud, quod silentio fuerat
adopertum,aditam scilicet Illyrici præfecturam, & sublimissimam inter mundanos
apices potestatem, in exhibitionem insontis antistitis incitatam, vt missa exequu-
tione terribili,quæ omnia sibi officia publica ad effectum præceptionis adiungeret,
à sacris ecclesiæ adytis nullo vel falso insimulatus crimine , extraheretur sacer-
dos,cui non ob molestiam ægritudinis, non ob sæuitiam hyemis darentur induciæ,
sed iter asperum & periculis plenum per inuias niues agere cogeretur. Quod tanti
laboris,tantiq; discriminis fuit,vt ex his,qui episcopum comitati sunt,quidam defe- 3. quæst. 6.
cisse dicantur. Multùm stupeo, frater charissime, sed & plurimùm doleo, quòd in Multũ stu-
eum,de quo nihil ampliùs indicaueras, quàm quòd euocatus adesse differret, & ex- peo.
cusationem infirmitatis obtenderet,tam atrociter,& tam vehementer potueris cõ-
moueri,præsertim cùm etsi tale aliquid mereretur,expectandum tibi fuerit,quid ad
tua consulta rescriberem. Sed vt video,benè de moribus meis existimasti, & quàm
ciuilia pro conseruanda sacerdotali concordia responsurus essem , verissimè præ-
uidisti: & ideò motus tuos exequi sine dilatione properasti, ne cùm moderationis
nostræ aliud disponentia scripta sumpsisses, faciendi id, quod factum est, licentiam
non haberes. An fortè aliquod tibi facinus fratris innotuerat, & * metropolita- * Nicopoli
num episcopum noui apud te criminis pondus vrgebat? At hoc quidem alienum ab tanum
illo esse,etiam tu nihil ei obijciendo confirmas. Sed etiam si quid graue intoleran- 3. quæst. 6.
dumq; gessisset,nostra erat expectanda censura,vt nihil priùs ipse decerneres, quàm Multum.
quid nobis placeret,agnosceres.Vices enim nostras ita tuæ credidimus charitati, vt
in partem sis vocatus solicitudinis,non in plenitudinem potestatis.Vnde sicut mul-
tùm nos ea,quæ à te piè sunt curata,lætificant: ita nimiùm ea, quæ perperàm sunt ge
sta,contristant.Et necesse est,post multarum experimenta causarum soliciti ùs pro-
spici,& diligentiùs precaueri,quatenùs per spiritum charitatis & pacis omnis mate-
ria scandalorum de Ecclesijs Domini, quas tibi commendauimus, auferatur, præ-
eminente quidem in illis prouincijs Episcopatus tui fastigio, sed amputato totius
vsurpationis excessu.

Caput II.

IGitur secundùm sanctorum patrum canones,spiritu Dei conditos, 25. quæst. 2.
& totius mundi reuerentia consecratos, metropolitanos singula- Igitur
rum prouinciarm episcopos, qui ex delegatione nostra fraternita-
tis tuæ cura prætenditur,ius traditæ sibi antiquitùs dignitatis inte-
meratum habere decernimus, ita vt à regulis præstituti, nulla aut
negligentia,aut præsumptione discedant.

Caput III.

IN

Lege caput sequens. Dist. 32. Omniū sacerdotum.

IN ciuitatibus, quarum rectores obierint, de substituendis episcopis hæc forma seruetur, vt is, qui ordinandus est, etiam si bonæ vitæ testimonio fulciatur, non laicus, non neophytus, nec secundę coniugis sit maritus, aut qui vnam quidem habeat, vel habuerit, sed quam sibi viduam copularit. Sacerdotum enim tam excellēs est electio, vt hæc, quæ in alijs Ecclesiæ membris nō vocantur ad culpam, in illis tamen habeantur illicita.

Caput IIII.

1. Cor. 7.

NAm quum extra clericorum ordinem constitutis, nuptiarum societati, & procreationi filiorum studere sit liberum, ad exhibendam tamen perfectæ continentiæ puritatem, nec subdiaconis quidē carnale connubium conceditur, vt & qui habent, sint tanquam non habentes, & qui non habent, permaneant singulares. Quod si in hoc ordine, qui quartus à capite est, dignum est custodiri: quanto magis in primo, aut secundo, vel tertioq; seruandum est, ne aut Leuitico ministerio, aut presbyterali honori, aut episcopali excellentiæ quisquam idoneus existimetur, qui se à voluptate vxoria necdum frenasse detegitur?

Caput V.

In decret. Iuon. lib. 3. Distin. 63. Si forte

CVm ergo de summi sacerdotis electione tractabitur, ille omnibus præponatur, quem cleri plebisq; consensus concorditer postularit: ita vt si in aliam fortè personam partium se vota diuiserint, metropolitani iudicio is alteri præferatur, qui maioribus & studijs iuuatur & meritis: tantùm vt nullus inuitis & non petentibus ordinetur, ne ciuitas episcopum non optatum, aut contemnat, aut oderit, & fiat minùs religiosa, quàm conuenit, cui non licuerit habere, quem voluit.

Caput VI.

Dinst. 65. De persona autem.

DE persona autem consecrandi episcopi, & de cleri plebisq; consensu, metropolitanus episcopus ad fraternitatem tuam referat, quodque in prouincia benè placuit, scire te faciat, vt ordinationem ritè celebrandam tua quoque firmet authoritas. Quæ rectis dispositionibus nihil moræ aut difficultatis debet adferre, ne gregibus Domini diù desit cura pastorum. Metropolitano verò defuncto, cùm in locum eius alius fuerit subrogandus, prouinciales episcopi ad ciuitatem metropolitanam conuenire debebunt, vt omnium clericorum atque omnium ciuium voluntate discussa, ex presbyteris eiusdem ecclesiæ, vel ex diaconibus optimus eligatur, de cuius nomine ad tuam notitiam prouinciales referant sacerdotes, impleturi vota poscentium, cùm quod ipsis placuit, tibi quoque placuisse cognouerint. Sicut enim iustas electiones nullis dilationibus volumus fatigari, ita nihil permittimus, te ignorante, præsumi.

Distin. 63. Metropolitano. Et dist. 77. in prin. dist.

Caput VII.

Distin. 18. De Concilijs. Et in decret. Iuonis lib. 4.

DE Concilijs autem episcopalibus nō aliud indicimus, quàm sancti patres salubriter ordinarunt, vt scilicet bini conuentus per annos singulos habeantur, in quibus de omnibus querelis, quæ inter diuersos Ecclesiæ ordines nasci adsolent, iudicetur. At si fortè inter ipsos, qui præsunt, de maioribus (quod absit) peccatis causa nascatur, quæ prouinciali nequeat examine definiri, fraternitatem tuam de totius negotij qualitate metropolitanus curabit instruere,

ſtruere,& ſi coràm poſitis partibus,nec tuo fuerit res ſopita iudicio, ad noſtram cognitionem,quicquid illud eſt,transferatur.

Caput VIII.

SI quis Epiſcopus,ciuitatis ſuę mediocritate deſpecta,adminiſtrationem loci celebrioris ambierit,& ad maiorem ſe plebem quacunque occaſione tranſtulerit,non ſolùm à cathedra quidem pelletur aliena,ſed carebit & propria, vt nec illis præſideat, quos per auaritiam concupiuit,nec illis,quos per ſuperbiam ſpreuit. Suis igitur terminis quiſq; contentus ſit,nec ſupra menſurã iuris ſui affectet augeri. *7.quæ.1. Si quis epiſcopus.*

Caput IX.

ALienum clericum,inuito epiſcopo ipſius, nemo ſuſcipiat, nemo ſolicitet,niſi fortè ex placito charitatis id inter dantem accipientemq; conueniat.Nã grauis iniuriæ reus eſt,qui de fratris eccleſia id, quod eſt vtilius aut præcioſius,audet vel allicere,vel tenere.Itaque ſi intra prouinciam res agatur,transfugam clericum ad ſuam eccleſiam metropolitanus redire compellet:Si autem longiùs proceſsit, tui præcepti authoritate reuocabitur,vt nec cupiditati,nec ambitioni occaſio relinquatur. *19.quæſt.2. Alienũ clericum.*

Caput X.

IN reuocandis autem ad te epiſcopis moderatiſsimum te eſſe volumus, ne per maioris diligentiæ ſpeciem fraternis videaris gloriari iniurijs. Vnde ſi cauſa aliqua maior extiterit, ob quam rationabile ac neceſſarium ſit,fraternum aduocare conuentum,binos de ſingulis prouincijs epiſcopos, quos metropolitani crediderint eſſe mittendos,ad fraternitatem tuã venire ſufficiat,ita vt à præſtituto tempore non vltra quindecim dies, qui conuenerint,retardentur.

Caput XI.

SI autem in eo,quod cum fratribus tractandum definiendumúe credideris,diuerſa eorum fuerit à tua voluntate ſententia, ad nos omnia ſub geſtorum teſtificatione referantur, vt remotis ambiguitatibus,quod Deo placeat,decernatur. Ad hunc enim finem, omnem affectum noſtrum curamq; dirigimus,vt quod ad vnitatem concordiæ,& quod ad cuſtodiã pertinet diſciplinæ, nulla diſſenſione violetur, nulla deſidia negligatur. Et te igitur, frater chariſsime, & eos fratres noſtros, qui de tuis offenduntur exceſsibus, quum tamen non ſimilis ſit omnibus materia querelarum, hortor & moneo, vt quæ piè ſunt ordinata, ſalubriterq; diſpoſita,nulla concertatione turbentur. Nemo quod ſuum eſt quærat, ſed quod alterius, ſicut Apoſtolus ait: Vnuſquiſque veſtrum proximo ſuo placeat in bono ad ædificationem. *Philip.2.* *Rom.15.* Nec enim poterit vnitatis noſtræ firma eſſe compago,niſi nos ad inſeparabilem ſoliditatem vinculum charitatis aſtrinxerit: quia ſicut in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent,ita multi vnum corpus ſumus in Chriſto, ſinguli autem alter alterius membra. *Rom.12.* Hæc connexio totius quidem corporis vnanimitatem requirit, ſed præcipuè exigit concordiam ſacerdotum. *1.Cor.12.* Quibus cùm ſit dignitas communis, non eſt tamen ordo generalis: quoniam & inter beatiſsimos apoſtolos in ſimilitudine honoris fuit quædam

dam

dam diſcretio poteſtatis: & quùm omnium par eſſet electio, vni tamen datũ eſt, vt cæteris præemineret. De qua forma, epiſcoporum quoque eſt orta diſtinctio: & magna diſpoſitione prouiſum eſt, ne omnes ſibi omnia vendicarent, ſed eſſent in ſingulis prouincijs, quorum inter fratres haberetur prima ſententia: & rurſus quidam, in maioribus vrbibus conſtituti, ſolicitudinem ſuſciperent ampliorem, per quos ad vnam

2. quæſt. 6. Qui ſcit ſe. Petri ſedem vniuerſalis Eccleſiæ cura conflueret, & nihil vſquam à ſuo capite diſſideret. Qui ergo quibuſdam ſcit ſe eſſe præpoſitum, non moleſtè ferat, aliquem ſibi

Matth. 23. eſſe prælatum: ſed obedientiam quam exigit, etiam ipſe dependat: ſicut non vult graui oneris ſarcinam ferre, ita non audeat alij importabile pondus imponere. Diſci-

Matth. 11. puli enim ſumus humilis & mitis magiſtri, dicentis: Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus veſtris. Iugum enim meum ſuaue

Matth. 20. Marc. 10. Luc. 22. eſt, & onus meum leue. Quod quomodò experiemur, niſi & illud in obſeruantiam veniat, quod idem Dominus ait: Qui maior eſt veſtrum, erit miniſter veſter. Qui autem ſe exaltat, humiliabitur: & qui ſe humiliat, exaltabitur?

In Tom. Concil. eſt lxxxiij.

Epiſtola octuageſimaquinta eiuſdem ad Septimium Altinum Epiſcopum.

Leo Epiſcopus Septimio Epiſcopo.

LEctis tuæ fraternitatis literis, vigorem fidei tuæ, quem olim noueramus, agnouimus, congratulantes tibi, quòd ad cuſtodiam gregum Chriſti, paſtoralem curam vigilanter exe-

Matth. 7. queris, ne lupi, qui ſub ſpecie ouium ſubintrarunt, beſtiali ſæuitia ſimplices quoſque dilacerent, & non ſolùm ipſi nulla correctione proficiant, ſed etiam ea, quæ ſunt ſana corrumpant. Quod ne qua vipera poſsit obtinere fallacia, ad metropolitanum epiſcopum prouinciæ Venetiæ ſcripta direximus, quibus ad ſtatus ſui periculum cognoſceret pertinere, ſi quiſquam de Pelagianorum & Cæleſtianorum conſortio veniens, in cõmunione catholica ſine pro-

1. q. 7. Saluberrimum enim. Et 1. q. 1. Omnis cuiuslibet. Et: Si quis hæretico. Et in decr. Iuo. lib. 3. cum literæ uariatione feſsione legitimæ ſatisfactionis habeatur. Saluberrimum eſt enim, & ſpiritualis medicinæ vtilitate pleniſsimum, vt ſiue presbyteri, ſiue diaconi, ſiue alij cuiuſlibet ordinis clerici, qui ſe correctos videri volunt, errorem ſuum, & ipſos erroris authores damnari à ſe ſine ambiguitate fateantur, vt ſenſibus prauis & dudum peremptis, nulla ſperandi ſuperſit occaſio, ne vllum membrũ Eccleſiæ talium poſsit ſocietate violari, cùm per omnia illis profeſsio propria cœperit obuiare. Circa quos etiam illam canonum conſtitutionem præcipimus cuſtodiri, ne ab his eccleſijs, ad quas propriè pertinent, ſinantur abſcedere, & pro ſuo arbitrio ad loca ſibi non deputata tranſire: cùm quod rectè non permittitur inculpatis, multo minùs debeat licere ſuſpectis. Proinde dilectio tua, cuius deuotione gaudemus, iungat curam ſuam diſpoſitionibus noſtris, & cum ſupradicto metropolitano det operam, vt circunſpectè ac velociter impleantur ea, quæ ad totius Eccleſiæ incolumitatem, & laudabiliter ſunt ſuggeſta, & ſalubriter ordinata.

In Tom. Concil. eſt lxxxiiij.

Epiſtola octuageſimaſexta eiuſdem ad Nicetam Aquileienſem Epiſcopum.

Leo Epiſcopus Romæ Nicetæ Aquileienſi epiſcopo.

RElatione sancti fratris & coepiscopi nostri Septimij, quæ in subditis habetur, agnouimus quosdam presbyteros, diaconos, ac diuersi ordinis clericos, quos Pelagiana vel Cælestiana hæresis habuerit implicatos, ita in vestra prouincia ad cõmunionem catholicam peruenisse, vt nulla ab eis damnatio proprij exigeretur erroris, & pastoralibus excubijs nimium dormitantibus, lupos, ouium pellibus tectos, in ouile dominicum, non depositis bestialibus animis, introisse: & quod per authoritatem canonum decretorumq; nostrorum ne insontibus quidem conceditur, vsurpasse, vt relictis ecclesijs, in quibus clericatum aut acceperant, aut receperant, instabilitate sua per diuersa circunferantur, amantes semper errare, & nunquam in fundamenta apostolico permanere. Quoniam qui nullo discussi examine, nullo sunt præiudicio suæ professionis obstricti, hunc maximè expetunt fructum, vt sub velamento communionis plures domos adeant, & per falsi nominis scientiam multorum corda corrumpant. Quod vtique efficere nõ possent, si ecclesiarum præsules necessariam diligentiam in talium receptione seruarent, nec cuiquam eorum euagari in diuersa licuisset. Ne ergo hoc vlteriùs audiatur, néue per quorundam negligentiam introducta pernicies, ad euersionem multarum tendat animarum, hoc nostri authoritate præcepti, industriæ tuæ fraternitatis indicimus, vt congregata apud vos synodo prouincialium sacerdotum, omnes siue presbyteri, siue diaconi, siue cuiuscunque ordinis clerici, qui de Pelagianorum, Celæstianorumq; consortio in communionem catholicam ea imprudentia sunt recepti, vt non priùs ad damnationem sui coarctarentur erroris, nunc saltem, posteaquam hypocrisis eorum ex quadam parte detegitur, ad veram correctionem, quæ & ipsis prodesse, & nullis possit nocere, cogantur. Damnent apertis professionibus suis superbi erroris authores, & quicquid in doctrina eorum vniuersalis Ecclesia exhorruit, detestentur, omniaq; decreta synodolia, quæ ad excisionem huius hæreseos Apostolicę sedis confirmauit authoritas, amplecti se, & in omnibus approbare, plenis & apertis, ac propria manu scriptis protestationibus eloquantur. Nihil in verbis eorum obscurum, nihil inueniatur ambiguum: quoniam nouimus hanc istorum esse versutiam, vt in quacunq; particula dogmatis execrandi, quam à damnandorum societate discreuerint, nihil sibi sensuum suorum existiment esse non saluum. Quumq; omnes diffinitiones suas ad subrependi facilitatem improbare se simulent atque deponere, hoc sibi tota arte fallendi, nisi intelligantur excipiunt, vt gratia Dei secundùm merita dari accipiẽtium sentiatur. Quæ vtique nisi gratis detur, non est gratia, sed merces, retributioq; meritorum, dicente beato Apostolo: Gratia salui facti estis per fidem, & hoc non ex vobis: Dei donum est, non ex operibus, ne fortè quis extollatur. Ipsius enim sumus figmentum, creati in Christo Iesu, in operibus bonis, quæ præparauit Deus, vt in illis ambulemus. Omnis itaque bonorum operum donatio, diuina præparatio est: quia non priùs quisquam iustificatur virtute quàm gratia, quæ vnicuique principiũ iustitiæ, & bonorum fons, atque origo meritorum est. Sed ab istis ideò per naturalem industriam dicitur præueniri, vt quæ ante gratiam proprio clara sit studio, nullo videatur peccati originalis vulnere sauciata. Ideò etiam paruulos dicunt, si sine baptismo hinc de seculo exierint, non posse damnari, neque reos in peccato Adæ teneri, sed ad regnum Dei, vel ad vitam æternã, sine vlla cunctatione venire, cùm Apostolus dicat: Per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransijt, propter quod & ipsi paruuli baptizãtur. Quanuis in illo vno possint intelligi plura peccata, si vnũ ipsum in sua quasi membra singula diuidatur. Nam & superbia est illic, quia in sua homo potiùs esse, quàm in Dei potestate dilexit: & sacrilegium, quia Deo nõ credidit: & homicidium, quia se præcipitauit in mortẽ: & fornicatio spiritualis, quia integritas mẽtis humanæ serpentina suasione corrupta est: & furtũ, quia prohibitus vsurpatus est cibus: & auaria,

Matth.7. *Ephes.2.* *Rom.5.*

ritia, quia plus quàm sufficere illi debuit, appetiuit, & si quid aliud in hoc vno admisso diligenti consideratione poterit inueniri. Parentũ quoq; peccatis paruulos obligari, non solùm primorum hominum, sed etiam suorũ, de quibus ipsi nati sunt, non improbabiliter dicitur. Illa quippe sententia, Reddam peccata patrum in filios, tenet eos vtique, antequàm per regenerationem ad testamentum nouum incipiant pertinere: quod testamentum prophetabatur, cùm diceretur per Ezechielem, non accepturos filios peccata patrum suorum, nec vlteriùs futuram in Israel parabolam illam, Patres manducauerunt vuam acerbam, & dentes filiorum obstupescunt. Ideò enim quisque renascitur, vt soluatur in eo, quicquid peccati est, cum quo nascitur. Nam peccata, quæ malè agendo posteà committuntur, possunt & pœnitendo sanari, sicut etiam post baptismum fieri videmus. Ac per hoc non est instituta regeneratio, nisi quia vitiosa est generatio, vsque adeò vt etiam de legitimo matrimonio procreatus dicat: In iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis mater mea in vtero me aluit. Neque hic dixit, In iniquitate, vel in peccato, quum hoc rectè dici posset: sed iniquitates & peccata dicere maluit: quia & in illo vno, quod in omnes homines pertransiuit, quodque tam magnum est, vt eo mutaretur & conuerteretur in necessitatem mortis humana natura (sicut suprà disserui) reperiuntur plura peccata alia parentum, quæ licet non possunt mutare naturam, reatu tamen obligant filios, nisi gratuita gratia, & misericordia diuina subueniat. A paruulo enim recèns nato, vsque ad decrepitum senem, quamlibet corporis ætatem gerant, sicut nullus prohibendus est à baptismo, ita nullus est, qui non peccato moriatur in baptismo. Sed paruuli originali, maiores autem etiam his omnibus moriuntur peccatis, quæcunque malè viuendo addidêre ad illud, quod nascendo traxêre. Cauendũ ergo dilectioni tuæ est, magnaq; diligentia prouidendum, ne per huiusmodi homines extincta dudum scãdala suscitentur: & de exciso olim dogmate aliquod in prouincia tua eiusdem mali germen oriatur, quod non solùm in radicibus suis crescat, sed etiam sanctæ Ecclesiæ sobolem veneno sui odoris inficiat. Qui correctos se videri volunt, ab omni suspitione se purgent, & obediendo nobis, probent se esse nostros. Quorum si quisquam salubribus præceptis satisfacere detrectarit, siue ille clericus, siue sit laicus, ab Ecclesiæ societate pellatur, ne perditor animæ suæ, saluti insidietur alienæ. Illam quoque partem Ecclesiasticæ disciplinæ, qua olim à sanctis patribus, & à nobis sæpè decretum est, vt nec in presbyteratus gradu, nec in diaconatus ordine, nec in subsequenti officio clericorum ab ecclesia ad ecclesiam cuiquam transire sit liberum, vt in integrum reuoces, admonemus. Et vnusquisque non ambitione illectus, non cupiditate seductus, non persuasione hominum deprauatus, ibi, vbi ordinatus est, perseueret: ita vt si quis sua quærens, non quæ Iesu Christi, ad plebem & ecclesiam suam redire neglexerit, & ab honoris priuilegio, & à communionis vinculo habeatur extraneus. Non autem dubitet dilectio tua, nos, si (quod non arbitramur) neglecta fuerint, quæ pro custodia canonum, & pro fidei integritate decernimus, vehementiùs cõmouendos: quia inferiorum ordinum culpæ ad nullos magis referendæ sunt, quàm ad desides negligentesque rectores, qui multam sæpè nutriunt pestilentiam, dum austeriorem dissimulant adhibere medicinam.

Exod. 20. *Ezech. 18.* *Hierem. 31.* *Psal. 50.* *Rom. 5.* *De conse. dist. 4. A paruulo.* *In Conci. Hispal. 2. cap. 3.* *Di. 86. Inferiorum culpæ.*

In Tom. Concil. est lxxxv.

Epistola octuagesimaseptima eiusdem ad episcopos Aphricanos, per Mauritaniam Cæsareensem constitutos.

Tituli capitulorum epistolæ sequentis.

Leo Episcopus vniuersis episcopis per Cæsaream Mauritaniam constitutis in Domino salutem.

Caput I.

CVm inordinationibus sacerdotum quædam apud vos illicitè vsurpata crebrior ad nos commeatium sermo perferret, ratio pietatis exegit, vt pro solicitudine, quam vniuersæ Ecclesiæ ex diuina institutione dependimus, rerum fidem studeremus agnoscere, vicem curæ nostræ, proficiscenti à nobis fratri & consacerdoti nostro Potentio, delegantes, qui secundùm scripta, quæ per ipsum ad vos direximus, de episcopis, quorum culpabilis ferebatur electio, quid veritas haberet, inquireret, nobisq; omnia fideliter indicaret. Vnde quia idem plenissimè notitiæ nostræ cuncta reserauit, & sub quibus qualibusq; rectoribus quædam Christi plebes in partibus prouinciæ Cæsareensis habeantur, syncera nobis relatione patefecit: necessarium fuit, vt dolorem cordis nostri, quo pro dominicorum gregum periculis æstuamus, datis nunc ad vos literis promeremus, mirantes tantum apud vos, per occasionem temporis impacati, aut ambientium præsumptionem, aut tumultũ valuisse popularem, vt indignis quibusq;, & longè extra sacerdotale meritum constitutis, pastorale fastigium & gubernatio ecclesiæ crederetur. Non est hoc consulere populis, sed nocere: nec præstare regimen, sed augere discrimen. Integritas enim præsidentium, salus est subditorum: & vbi est incolumitas obedientiæ, ibi sana est forma doctrinæ. Principatus autem, quem aut seditio extorsit, aut ambitus occupauit, etiam si moribus atque actibus non offendat, ipsius tamen initij sui est perniciosus exemplo. Et difficile est, vt bono peragantur exitu, quæ malo sunt inchoata principio. Quod si in quibuslibet Ecclesiæ gradibus prouidenter scienterq; curandum est, vt in Dei domo nihil sit inordinatum, nihilq; præposterum: quanto magis elaborandum est, vt in electione eius, qui supra omnes gradus constituitur, non erretur? Nam totius familiæ Domini status & ordo nutabit, si quod requiritur in corpore, non inueniatur in capite. Vbi est illa beati Pauli apostoli per spiritũ Dei emissa præceptio, qua in persona Timothei omnium sacerdotum Christi numerus eruditur, & proinde vnicuique nostrum dicitur: Manus citò nemini imposueris, neque communicaueris peccatis alienis? Quid est citò manus imponere, nisi ante ætatem maturitatis, ante tempus examinis, ante meritum laboris, ante experientiam disciplinæ, sacerdotalem honorem tribuere nõ probatis? Et quid est communicare peccatis alienis, nisi talem effici ordinantem, qualis ille est, qui non meruit ordinari? Sicut enim boni operis sibi comparat fructum, qui rectum seruat in eligendo sacerdote iudicium: ita graui semetipsum afficit damno, qui ad suæ dignitatis collegium sublimat indignum. Non enim in cuiusquam persona prætermittendum est, quod institutis generalibus continetur: nec putandus est honor ille legitimus, qui fuerit de præuaricatione collatus. Dicente enim Apostolo, vt inter alias electionis regulas, is episcopus ordinetur, quem vnius vxoris virum fuisse aut esse constiterit, tam sacra semper habita est ista præceptio, vt etiam de muliere sacerdotis eligendi, eadem intelligeretur

Dist. 61. Miramur tantum

1. q. 1. Principatus, quem.

1. Tim. 5. Dist. 78. Quid est manus.

1. Tim. 3.

tur seruanda conditio, ne fortè illa, priusquàm in matrimonium eius veniret, qui aliam nō habuisset vxorem, alterius viri esset experta coniugiū. Quis ergo dissimulare audeat, quod in tanti sacramēti perpetratur iniuria, cùm huic magno venerandoq; mysterio, ne legis quidem statuta defuerint, quibus euidenter est definitū, vt virginem sacerdos accipiat vxorem, & alterius torum nesciat coniugis, quæ vxor est futura pontificis? Iam tunc enim in sacerdotibus figurabatur Christi & Ecclesię spirituale coniugium, vt quoniam vir caput est mulieris, discat sponsa Verbi non alium virū nosse quàm Christū, qui eam vnam elegit, vnā diligit, & aliam præter ipsam suo consortio non adiungit. Si ergo etiam in veteri testamento hæc sacerdotalium coniugiorum forma seruata est, quanto magis sub reuelata iam gratia constituti, Apostolicis debemus seruire præceptis, vt quamuis quis bonis moribus pręditus, & sanctis operibus inueniatur ornatus, nequaquam tamen vel ad diaconij gradū, vel ad presbyterij honorē, vel ad episcopatus culmen ascendat, si aut ipsum non vnius vxoris virum, aut vxorem eius non vnius viri fuisse constiterit. Monente verò Apostolo, atq; dicente: Et hi autem probentur primùm, & sic ministrent: quid aliud intelligendum in hoc putamus, nisi vt in his prouectionibus non solùm matrimoniorum castimoniam, sed etiam laborum merita cogitemus, ne aut à baptismo rudibus, aut à seculari actu repentè cōuersis, officium pastorale credamus, cùm omnis gradus militiæ Christianæ de incrementis profectuum debeat æstimari, an possint cuiquā maiora committi? Meritò beatorū patrum venerabiles sanctiones, cùm de sacerdotum electione loquerentur, eos demū idoneos sacris administrationibus censuêre, quorum omnis ætas, à puerilibus exordijs vsq; ad prouectiores annos, per disciplinæ Ecclesiasticæ stipendia cucurrisset, vt vnicuiq; testimoniū prior vita præberet: nec posset de eius prouectione dubitari, cui pro laboribus multis, pro moribus castis, pro actibus strenuis celsioris loci præmiū deberetur. Si enim ad honores mundi sine suffragio temporis, sine merito laboris, indignum est peruenire, & notari ambitus solent, quos probitatis documenta non adiuuant: quàm diligens & quàm prudens habenda est dispensatio diuinorum munerum & cælestium dignitatum, ne in aliquo apostolica & canonica decreta violentur, & his Ecclesia Domini regenda credatur, qui legitimarum institutionum nescij, & totius humilitatis ignari, non ab infimis sumere incrementum, sed à summis volunt habere principium, cùm valdè iniquū sit & absurdū, vt imperiti magistris, noui antiquis, & rudes præferantur emeritis? In domo quidem magna necesse est (sicut Apostolus disserit) vasa diuersa sint, quædam aurea & argentea, quædam verò lignea & fictilia: sed horum ministerium pro materiæ qualitate discernitur: nec qui est preciosorū, idem vsus est & viliū. Nam inordinata erūt omnia, si fictilia aureis, & lignea præferantur argenteis. Sicut aūt in ligneis & fictilibus eorū hominū species figurantur, qui nullis adhuc virtutibus nitent: ita in aureis & argenteis hi sine dubio declarantur, qui per longæ eruditionis ignem, & per fornacem diuturni laboris excocti, aurū probatum & argentum purum esse meruere. Quibus si merces pro deuotione nō redditur, omnis Ecclesiastica disciplina resoluitur, omnis ordo turbatur, dum in Ecclesia, qui nullum subire ministeriū, peruerso eligentiū iudicio indebitū obtinent principatū. Cùm ergo inter vos tantùm valuerint aut studia populariū, aut ambitus superborū, vt non solùm laicos, sed etiam secundarū vxorum viros, aut viduarū maritos ad officiū cognoscamus pastorale prouectos: nónne apertissimæ exigunt causæ, vt ecclesiæ, in quibus ista cōmissa sunt, iudicio seueriore purgētur, & nō solùm in tales præsules, sed etiā in ordinatores eorum vltio competens proferatur. Sed circunstant nos hinc mansuetudo clementiæ, hinc censura iustitiæ. Et quia vniuersæ viæ Domini misericordia & veritas, cogimur secundùm sedis Apostolicæ pietatem, ita nostram temperare sententiam, vt trutinato pondere delictorum, quæ constat non vnius esse mensuræ, quædam definiamus vtcunque toleranda, quædam verò penitùs amputanda. Eos enim, qui vel secundas nuptias inierunt, vel viduarum se coniugio sociarunt,

Leuit. 21. Ezech. 44. Ephes. 5. 1. Cor. 11.

Leuit. 21. Ezech. 44.

1. Tim. 3.

Distin. 61. Miramur tantùm.

2. Tim. 2.

1. q. 7. Exigūt causæ. Psal. 24.

1. q. 7. Exigūt causæ.

in sacerdotio manere non patimur: & multo magis illum, si fuerit vestro iudicio confutatus, qui (sicut ad nos relatum est) duarum simul est maritus vxorum, vel illum, qui à prima vxore dimissus, alteram duxisse perhibetur, priuandum honore decernimus. Cæteros verò, quorum prouectio hoc tantùm repræhensionis incurrit, quòd ex laicis ad officium episcopale delecti sunt, neq; ex hoc quòd vxores habeant, possunt esse culpabiles, susceptum sacerdotium tenere permittimus, non præiudicantes Apostolicæ sedis statutis, nec præcessorum nostrorum, nostrisque decretis, quibus salubriter constitutum est, ne primum, vel secundum, aut tertium in Ecclesia gradum quisquam laicorum, quibuslibet suffragijs fultus, ascendat, priusquàm ad hoc meritum per legitima augmenta perueniat. Quod enim nunc vtcunque patimur esse veniale, inultum postmodùm esse non poterit, si quisquam id, quod omnino interdicimus, vsurpare præsumpserit: quia remissio peccati, non dat licentiam delinquendi: nec quod potuit aliqua ratione concedi, fas erit ampliùs impunè committi.

1.q.7. Exigunt causæ

1.q.7. Exigunt causæ

Caput II.

CVm itaque de omnibus ferè, quæ fratris nostri Potentij relatio continebat, plenissimè dilectionem vestram, per Dauid fratrem & coepiscopum nostrum, qui & sacerdotij merito nobis est probatus & moribus, videatis instructam: superest fratres, vt concordi obedientia salubres suscipiatis hortatus, & nihil per contentionem agentes, sed ad omne studium deuotionis vnanimes, diuinis & Apostolicis constitutionibus pareatis, & in nullo patiamini pia canonum decreta violari. Quæ enim nunc certarum remisimus consideratione causarum, antiquis deinceps custodienda sunt regulis, ne quod ad tempus pia lenitate cōcessimus, iusta post hæc vltione plectamus, in eos specialiùs & propensiùs commouendi, qui in episcopis ordinandis sanctorum patrum statuta neglexerint, & quos refutare debuerant, consecrarint. Vnde si qui episcopi talem consecrauerint sacerdotem, qualem non liceat, etiam si aliquo modo damnum proprij honoris euaserint, ordinationes tamen ius alteriùs non habebunt, nec ei sacramento intererunt, quod neglecto diuino iudicio immeritò præstitère. Illud sanè quod ad sacerdotalem pertinet dignitatem, inter omnia volumus canonum statuta seruari, vt non in quibuslibet locis, neque quibuslibet castellis, & vbi antè non fuerunt, episcopi consecrentur, cùm vbi minores sunt plebes, minoresque conuentus, presbyterorum cura sufficiat. Episcopalia autem gubernacula non nisi maioribus populis, & frequentioribus ciuitatibus oporteat præsidere, ne quod sanctorum patrum diuinitùs inspirata decreta vetuere, viculis & possessionibus, vel obscuris & solitarijs municipijs tribuatur sacerdotale fastigium, & honor, cui debent excellentiora committi, ipse sui numerositate vilescat. Quod nunc in sua diœcesi Restitutus episcopus factum esse causatus est, & rationabiliter postulauit, vt si episcopi eorum locorum, in quibus non debuerant ordinari, humana conditione decesserint, loca ipsa ad ius eius antistitis redigantur, cuius fuerant antè priora. Et inutile est, vt sacerdotalis dignitas inconsiderata ordinantis facilitate superflua multiplicatione minuatur. De his autem quæ in sacro virginitatis proposito constitutæ barbaricam pertulère violentiam, & integritatem pudoris non animo, sed corpore perdidere, ea nobis seruanda videtur moderatio, vt neque in viduarum deijciantur gradum, nec in sacrarum & perseuerantium virginum numero censeantur. Quibus, si in omnibus virginalibus obseruationibus perseuerant, & castimoniæ soliditatem mente custodiunt, sacramentorum non est neganda communio: quia iniustum est eas in eo vel argui, vel notari, quod non voluntas amisit, sed vis hostilis eripuit. Causam quoq; Lupicini episcopi illic iubemus audiri. Cui multū & sępiùs postulanti communionē hac ratione

1.q.7. Donatum aūt

1.q.1. & 25 q.2. Si qui episcopi talem.

Distin.80. Illud sanè, quod ad

Ca. 6. Sardicē. Concilij.

Sententialiter ponitur iste canon.32.q.5 Illæ aūt famulæ Dei.

reddidimus, quoniam cùm ad nostrum iudicium prouocasset, immeritò eum, pendente negocio, à communione videbamus fuisse suspensum. Adiectum etiam illud est, quòd huic temerè superordinatus esse cognoscitur, qui non debuit ordinari, antequàm Lupicinus in præsenti positus, aut confutatus, aut certè confessus, iuste possset subiacere sententiæ, vt vacantem locum, quemadmodùm disciplina Ecclesiastica exigit, is, qui consecrabatur, exciperet.

Caput III.

1.q.7. Donatum aũt

1.q.7. Maximũ quo-

DOnatum autem Salicinensem ex Nouatiano cum sua (vt comperimus) plebe conuersum, ita dominico volumus gregi præsidere, vt libellum fidei suæ ad nos meminerit derigendum, quo & Nouatiani dogmatis damnet errorem, & plenissimè confiteatur catholicam veritatem. Maximum quoque ex laico licet repræhensibiliter ordinatum, tamen sit Donatista iam non est, & à spiritu schismaticæ prauitatis alienus est, ab episcopali, quam quoquo modo adeptus est, non repellimus dignitate, ita vt ipse libello ad nos edito, catholicum se esse manifestet.

Caput IIII.

DE Aggaro verò & Tyberiano, quorum à cæteris, qui ex laicis ordinati sunt, in hoc causa diuersa est, quòd eorum ordinationi atroces tumultus, & sæuæ seditiones memorantur esse famulatæ, vestro iudicio cuncta commisimus, vt relata habiti apud vos examinis fide, quid de supradictis statuendum sit, scire possimus.

Caput V.

32.q.5. Illæ autem famulæ Dei.

ILlæ autem famulæ Dei, quæ integritatem pudoris oppressione barbarica perdidere, laudabiliores erunt in humilitate ac verecundia sua, si se incõtaminatis non audeant comparere virginibus. Quanuis enim omne peccatum ex voluntate nascatur, & potuerit corruptione carnis mens inuita non pollui: minùs tamen hoc eis oberit, si quod potuerunt animo non amittere, doleat se vel corpore perdidisse. Si verò aliæ emerserint causæ, quæ ad statum ecclesiarum, & ad concordiam pertineant sacerdotum, illic sub timore Domini volumus ventilentur, & de componendis atque compositis omnibus ad nos relato plena mittatur, vt ea, quæ iuxta Ecclesiasticum morem iustè & rationabiliter fuerint definita, mea quoque sententia roborentur. Data quarto Idus Augusti.

In Tom. Cõcil. est lxxxvi.

Epistola eiusdem octuagesimaoctaua de priuilegio Chorepiscoporum siue presbyterorum, ad vniuersos Germaniæ atque Galliæ Ecclesiarum Episcopos.

Leo Romanæ Ecclesiæ & Apostolicæ sedis Episcopus, vniuersis Germaniæ atque Galliæ ecclesiarum Episcopis salutem.

Cum

CVm in Dei nomine in Romana Ecclesia synodum episcoporum, siue cæterorum consacerdotum, Christique fidelium coadunatam habuissemus, & de ordinationibus illicitis, super quibus crebrior ad nos illarum partium commeantium sermo peruenerat, atq; de alijs necessarijs Ecclesiasticis negocijs tractantes, sacrosque canones relegentes, solerter egissemus: à multis lachrymabili vultu relatū est nobis, quòd quidam Germaniarum ac Galliarum vrbium episcopi frequenter Chorepiscopos (qui iuxta canones Neocæsarienses, siue secūdum aliorum decreta patrum ijdem sunt, qui & presbyteri) vel presbyteros destinarent, qui absente pontifice altaria erigerent, basilicasque consecrarent. Quod quidem non est mirum, id præcepisse viros Ecclesiasticæ disciplinæ ignaros, quod est canonicæ regulæ contrarium, & statim à seculari militia in sacerdotale ministerium delegatos atque promotos. Ergo ne vltrà talis à vobis licentia vsurpetur, communi sententia statuendum oportuit, scientes, quia sicut Chorepiscopo vel presbytero illicita consecratio est altaris, ita & constitutio. In diuinis enim literis, præcipiente Domino, solus Moses in tabernaculo Dei erexit altare, solus ipse vnxit, qui vtiq; summus sacerdos Dei erat, sicut scriptum est de eo: Moses & Aaron in sacerdotibus eius. Ideoque id, quod tantùm facere principibus sacerdotum iussum est, quorum typum Moses & Aaron tenuerunt, omninò decretum est, vt Chorepiscopi vel presbyteri, qui filiorum Aaron gestant figuram, arripere non præsumant. Nam quanuis cum episcopis plurima illis ministeriorum communis sit dispensatio, quædam tamen authoritate veteris legis, quædam nouellis & ecclesiasticis regulis sibi prohibita nouerint, sicut presbyterorum & diaconorum, aut virginum consecratio, sicut constitutio altaris, ac benedictio, vel vnctio. Siquidem nec erigere eis altaria, nec ecclesias vel altaria consecrare licet, nec per impositiones manuum fidelibus baptizandis, vel conuersis ex hæresi paracletum spiritum sanctum tradere, nec chrisma conficere, nec chrismate baptizatorum frontes signare, nec publicè quidem in Missa quenquam pœnitentem reconciliare, nec formatas cuilibet epistolas mittere. Hæc enim omnia illicita sunt Chorepiscopis, qui ad exemplum & formam septuaginta discipulorum esse noscuntur, vel presbyteris, qui eandem gestant figuram: quoniam quanquam consecrationem habeant, pontificatus tamen apicem non habent. Quæ omnia solis deberi summis pontificibus authoritate canonum præcipitur, vt per hoc & discretio graduum, & dignitatis fastigium summi pontificis demonstretur. Sed neque coram Episcopo licet presbyteris in baptisterium introire, nec præsente antistite infantem tingere aut signare, nec pœnitentem sine præceptione episcopi sui reconciliare, nec eo præsente, nisi illo iubente, sacramentum corporis & sanguinis Christi conficere, nec eo coràm posito populum docere, vel benedicere aut salutare, nec plebem vtique exhortari.

Cap. 13. Damasi papa in epist. ad Numidiæ episcopos.

Num. 7.

Psal. 98.

Ex fine huius epistolæ argumentum sumitur, quòd non sit plena sed fragmentum duntaxat.

In Tom. Cōcil. est lxxxvij.

Epistola octuagesimanona eiusdem ad episcopos per Viennensem prouinciam constitutos.

Dilectissimis fratribus vniuersis episcopis per Viennensem prouinciam constitutis, Leo Romæ Episcopus.

Diuinæ

reddidimus, quoniam cùm ad nostrum iudicium prouocasset, immeritò eum, pendente negocio, à communione videbamus fuisse suspensum. Adiectum etiam illud est, quòd huic temerè superordinatus esse cognoscitur, qui non debuit ordinari, antequàm Lupicinus in pręsenti positus, aut confutatus, aut certè confessus, iustę posset subiacere sententiæ, vt vacantem locum, quemadmodùm disciplina Ecclesiastica exigit, is, qui consecrabatur, exciperet.

Caput III.

1.q.7.Donatum aūt DOnatum autem Salicinensem ex Nouatiano cum sua (vt comperimus) plebe conuersum, ita dominico volumus gregi præsidere, vt libellum fidei suæ ad nos meminerit derigendum, quo & Nouatiani dogmatis damnet errorem, & plenissimè confiteatur catholicam veritatem. 1.q.7. Maximū quo- Maximum quoque ex laico licet repræhensibiliter ordinatum, tamen sit Donatista iam non est, & à spiritu schismaticæ prauitatis alienus est, ab episcopali, quam quoquo modo adeptus est, non repellimus dignitate, ita vt ipse libello ad nos edito, catholicum se esse manifestet.

Caput IIII.

DE Aggaro verò & Tyberiano, quorum à cæteris, qui ex laicis ordinati sunt, in hoc causa diuersa est, quòd eorum ordinationi atroces tumultus, & sæuæ seditiones memorantur esse famulatæ, vestro iudicio cuncta commisimus, vt relata habiti apud vos examinis fide, quid de supradictis statuendum sit, scire possimus.

Caput V.

32.q.5. Illæ autem famulæ Dei. ILlæ autem famulæ Dei, quæ integritatem pudoris oppressione barbarica perdidere, laudabiliores erunt in humilitate ac verecundia sua, si se incōtaminatis non audeant comparere virginibus. Quanuis enim omne peccatum ex voluntate nascatur, & potuerit corruptione carnis mens inuita non pollui: minùs tamen hoc eis oberit, si quod potuerunt animo non amittere, doleât se vel corpore perdidisse. Si verò aliæ emerserint causæ, quæ ad statum ecclesiarum, & ad concordiam pertineant sacerdotum, illic sub timore Domini volumus ventilentur, & de componendis atque compositis omnibus ad nos relato plena mittatur, vt ea, quæ iuxta Ecclesiasticum morem iustè & rationabiliter fuerint definita, mea quoque sententia roborentur. Data quarto Idus Augusti.

In Tom. Cōcil. est lxxxvi.

Epistola eiusdem octuagesimaoctaua de priuilegio Chorepiscoporum siue presbyterorum, ad vniuersos Germaniæ atque Galliæ Ecclesiarum Episcopos.

Leo Romanæ Ecclesiæ & Apostolicæ sedis Episcopus, vniuersis Germaniæ atque Galliæ ecclesiarum Episcopis salutem.

Cum

CVm in Dei nomine in Romana Ecclesia synodum episcoporum, siue cæterorum consacerdotum, Christique fidelium coadunatam habuissemus, & de ordinationibus illicitis, super quibus crebrior ad nos illarum partium commeantium sermo peruenerat, atq; de alijs necessarijs Ecclesiasticis negocijs tractantes, sacrosque canones relegentes, solerter egissemus: à multis lachrymabili vultu relatũ est nobis, quòd quidam Germaniarum ac Galliarum vrbium episcopi frequenter Chorepiscopos (qui iuxta canones Neocæsarienses, siue secũdum aliorum decreta patrum ijdem sunt, qui & presbyteri) vel presbyteros destinarent, qui absente pontifice altaria erigerent, basilicasque consecrarent. Quod quidem non est mirum, id præcepisse viros Ecclesiasticæ disciplinæ ignaros, quod est canonicæ regulæ contrarium, & statim à seculari militia in sacerdotale ministerium delegatos atque promotos. Ergo ne vltrà talis à vobis licentia vsurpetur, communi sententia statuendum oportuit, scientes, quia sicut Chorepiscopo vel presbytero illicita consecratio est altaris, ita & constitutio. In diuinis enim literis, præcipiente Domino, solus Moses in tabernaculo Dei erexit altare, solus ipse vnxit, qui vtiq; summus sacerdos Dei erat, sicut scriptum est de eo: Moses & Aaron in sacerdotibus eius. Ideoque id, quod tantùm facere principibus sacerdotum iussum est, quorum typum Moses & Aaron tenuerunt, omninò decretum est, vt Chorepiscopi vel presbyteri, qui filiorum Aaron gestant figuram, arripere non præsumant. Nam quanuis cum episcopis plurima illis ministeriorum communis sit dispensatio, quædam tamen authoritate veteris legis, quædam nouellis & ecclesiasticis regulis sibi prohibita nouerint, sicut presbyterorum & diaconorum, aut virginum consecratio, sicut constitutio altaris, ac benedictio, vel vnctio. Siquidem nec erigere eis altaria, nec ecclesias vel altaria consecrare licet, nec per impositiones manuum fidelibus baptizandis, vel conuersis ex hæresi paracletum spiritum sanctum tradere, nec chrisma conficere, nec chrismate baptizatorum frontes signare, nec publicè quidem in Missa quenquam pœnitentem reconciliare, nec formatas cuilibet epistolas mittere. Hæc enim omnia illicita sunt Chorepiscopis, qui ad exemplum & formam septuaginta discipulorum esse noscuntur, vel presbyteris, qui eandem gestant figuram: quoniam quanquam consecrationem habeant, pontificatus tamen apicem non habent. Quæ omnia solis deberi summis pontificibus authoritate canonum præcipitur, vt per hoc & discretio graduum, & dignitatis fastigium summi pontificis demonstretur. Sed neque coram Episcopo licet presbyteris in baptisterium introire, nec præsente antistite infantem tingere aut signare, nec pœnitentem sine præceptione episcopi sui reconciliare, nec eo præsente, nisi illo iubente, sacramentum corporis & sanguinis Christi conficere, nec eo coràm posito populum docere, vel benedicere aut salutare, nec plebem vtique exhortari.

Cap. 13. Damasi papa in epist. ad Numidiæ episcopos.

Num. 7.

Psal. 98.

Ex fine huius epistolæ argumentum sumitur, quòd non sit plena sed fragmentum duntaxat.

In Tom. Concil. est lxxxvij.

Epistola octuagesimanona eiusdem ad episcopos per Viennensem prouinciam constitutos.

Dilectisimis fratribus vniuersis episcopis per Viennensem prouinciam constitutis, Leo Romæ Episcopus.

Diuinæ

Di.19. Ita dominus noſter Ieſus. DIuinæ cultum religionis, quem in omnes gentes, omneſque nationes, Dei voluit gratia coruſcare, ita Dominus noſter Ieſus Chriſtus humani generis ſaluator inſtituit, vt veritas, quę anteà legis & prophetarum præconio continebatur, per apoſtolicam tubam in ſalutē vniuerſitatis exiret, ſicut ſcriptum
Pſalm.18. eſt: In omnem terram exiuit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Sed huius muneris ſacramentum ita Dominus ad omnium apoſtolorum officium pertinere voluit, vt in beatiſsimo Petro, apoſtolorum omnium ſummo, principaliter collocaret, vt ab ipſo quaſi quodam capite, dona ſua velut in corpus omnē diffunderet, vt exortē ſe myſterij intelligeret eſſe diuini, qui auſus fuiſſet à Petri ſoliditate recedere. Hunc enim in conſortium indiuiduæ vnitatis aſſumptum, id quod ipſe erat, voluit nomi-
Matt.16. nari, dicendo: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam, vt æterni ædificatio templi, mirabili munere gratiæ Dei in Petri ſoliditate conſiſteret, hac Eccleſiam ſuam firmitate corroborans, vt illam nec humana temeritas poſſet appetere, nec portæ contra illam inferi præualerent. Verùm hanc petræ iſtius ſacratiſsimam firmitatem, Deo (vt diximus) ędificante conſtructam, nimis impia vult pręſumptione violare, quiſquis eius poteſtatem tentat infringere, fauendo cupiditatibus ſuis, & id, quod accepit à veteribus, non ſequendo, cùm nulli ſe ſubditum legi, nullis inſtitutionis dominicæ credit regulis contineri, à veſtro noſtroque per nouæ vſurpationis ambitū more deſciſcens, præſumendo illicita, & quæ cuſtodire debuit, negligendo. Verùm hæc nos, Deo (vt credimus) adſpirante, ſeruata circa vos noſtræ charitatis gratia, quam ſanctitati veſtræ Apoſtolica ſemper ſedes (vt meminiſtis) impendit, nitimur conſilio maturiore corrigere, vt veſtrarum eccleſiarum ſtatum, communicato vobiſcum labore, componere, non noua inſtituentes, ſed vetera renouantes, vt in ſtatus conſuetudine, quæ nobis à noſtris patribus eſt tradita, perduremus, & Deo noſtro per boni operis miniſterium, remotis perturbationum ſcandalis,
Apoſtolica ſedes conſulenda. placeamus. Nobiſcum itaque veſtra fraternitas recognoſcat, Apoſtolicam ſedem, pro ſui reuerentia, à veſtræ etiam prouinciæ ſacerdotibus innumeris relationibus eſſet conſultam, & pro diuerſarum (quemadmodùm vetus conſuetudo poſcebat) appellatione cauſarum, aut retractata, aut confirmata fuiſſe iudicia, adeò vt ſeruata vnitate ſpiritus in vinculo pacis, commeantibus hinc inde literis, quod ſanctè agebatur, perpetuæ proficeret charitati. Quam ſolicitudo noſtra, non ſua quærēs, ſed quæ ſunt Chriſti, dignitatem diuinitùs datam, nec eccleſijs, nec eccleſiarum ſacerdotib. abrogabat. Sed hunc tramitem ſemper inter maiores noſtros, & bene tentum, & ſalubriter conſtitutum, Hilarius eccleſiarum ſtatum & cōcordiam ſacerdotum nouis præſumptionibus turbaturus exceſsit, ita ſuæ vos cupiēs ſubdere poteſtati, vt ſe beato apoſtolo Petro non patiatur eſſe ſubiectum, ordinationes ſibi omnium per Gallias eccleſiarum vendicans, & debità metropolitanis ſacerdotibus in ſuum ius transferens dignitatem, ipſius quoque beatiſsimi Petri reuerentiam verbis arrogantioribus minuendo, cui cùm præ cæteris ſoluendi & ligandi tradita ſit poteſtas, paſcen-
Matt.16. darum tamen ouium cura ſpecialiùs mandata eſt. Cui quiſquis principatum ęſtimat
Ioann.21. denegandum, illius quidem nullo modo poteſt minuere dignitatem, ſed inflatus
Primatus Romanæ Eccleſiæ. ſpiritu ſuperbiæ ſuæ, ſemetipſum in inferna demergit. Quæ igitur apud nos in cauſa Celidonij epiſcopi geſta cōfecta ſint, & quæ Hilarius dixerit, dum cum eodem præſente ſupradicto epiſcopo, audiretur, inditus chartis rerum ordo demonſtrat. Vbi poſtquam Hilarius rationabile, quod in ſanctorum Concilio ſacerdotum poſſet reſpondere, non habuit, ad ea ſe occulta cordis ipſius tranſtulerunt, quæ nullus laicorum dicere, nullus ſacerdotum poſſet audire. Doluimus (fateor) fratres, & hunc eius mentis tumorem medelis patientiæ noſtræ curare tentauimus. Nolebamus etenim ea illi exacerbare vulnera, quæ ſuæ animæ inſolentibus ſubinde ſermonibus infligebat, & quem ſuſceperamus vt fratrem, delinire magis ipſum (quanuis ipſe ſe

ſuis

suis responsionibus iritaret) quàm contristare interlocutionibus nitebamur. Absolutus est Celidonius episcopus, quoniam se iniustè sacerdotio fuisse deiectum, manifesta testium responsione, ipso etiam pręsente, monstrauerat, ita vt, quod Hilarius nobiscum residens posset opponere, non haberet. Remotũ est ergo iudicium, quod prolatum in hac sententia legebatur, quòd tanquam viduę maritus sacerdotium tenere non posset. Quod nos quidem, seruantes legalia constituta, solicitùs voluimus custodiri, non solùm circa sacerdotes, sed circa clericos quoq; minoris officij, ne ad sacram militiam hi permittantur accedere, quibus sit tale coniugium vt contra Apostolicam disciplinam non vniùs tantúm vxoris viri fuisse monstrentur. Sed sicut eos, quos factum suum non potest excusare, aut non admittendos, aut si fuerint, decernimus remouendos: ita quibus hoc falsum obijcitur, ab ea necesse est, examinatione purgemus, & suum officium perdere non sinamus. Mansisset nanq; in illum prolatā sententia, si obiectorũ veritas extitisset. Redditus itaq; est ecclesiæ suę, & huic, quam amittere non debuit, dignitati coëpiscopus noster Celidonius, sicut gestorũ series, & post decursam cognitionē sententia, quæ à nobis est prolata, testatur. Huic negocio sic finito, fratris & coepiscopi nostri Proiecti querela successit: cuius ad nos literæ lachrymabiles & dolendę, de superordinato sibi episcopo sunt directę. Epistola quoque ingesta est ciuium ipsius, & numerosa subscriptione singulorum firmata, inuidiosissimis contra Hilarium plena querimonijs, quòd Proiecto episcopo suo ægrotare liberum non fuisset, eiusq; sacerdotium in alium præter suam notitiam esset translatum, & tāquam in vacuam possessionem, ab Hilario peruersore hæredem viuentis inductum. Quid hic fraternitas vestra sentiat, cuperemus audire, quāquam de vestris animis nostra non debeat sententia dubitare, cùm fratrem in lectulo constitutum, non tam infirmitate corporis aggrauari, quàm alio videatis dolore torqueri. Quæ spes illi de vita relinquitur, cui de sacerdotio suo, dum illi alter substituitur, irrogatur desperatio? Apparet ergo, quàm mitis sit corde Hilarius, qui obesse præsumptioni suę, fraternę mortis credidit tarditatem. Quātum enim in se fuit, illi subtraxit lucem: abstulit vitam, qui hunc dolorem, in locum eius alterum subrogando, ne ad salutem illi recursus esset, iniecit. Esto, vt breuis fratri euenerit humanæ conditionis consueta migratio: quid sibi Hilarius quærit in aliena prouincia, & id quod nullus decessorum ipsius, aut Patroclus habuerit, cur vsurpat, cum & ipsum, quod Patroclo à sede Apostolica temporaliter videatur esse cōcessum, postmodùm sit sententia meliore sublatum? Expectarentur certà vota ciuium, testimonia populorum, quæreretur honoratorum arbitrium, electio clericorum, quæ in sacerdotum solent ordinationibus ab his, qui norunt patrum regulas custodiri, vt Apostolicę authoritatis norma in omnibus seruaretur, qua præcipitur, vt sacerdos ecclesiæ præfuturus, non solùm attestatione fidelium, sed etiam eorum, qui foris sunt, testimonio muniatur, neque vllius scandali relinquatur occasio, quum per pacem & Deo placitā concordiam consonis omniũ studijs, qui doctor pacis futurus est, ordinatur. Sed insperatus nescientib. superuenit, & improuisus abscessit, cursu (vt didicimus) celeri itinera multa conficiens, & per longinquas prouincias tanta immaturitate discurrens, vt videatur gloriam de scurrili velocitate potiùs, quàm de sacerdotali moderatione captasse. Hæc enim directuram ad nos ciuium verba sunt literarum: Antè abscessit, quàm cum venisse nossemus. Non est hoc redire, sed fugere: nec salubritatē impendere diligentiæ pastoralis, sed vim inferre latronis & furis, dicēte Domino: Qui non intrat per ianuam in cortem ouium, sed ascendit aliunde, hic fur & latro, est. Non ergo Hilarius tam studuit episcopum consecrare, quàm eum potiùs, qui ægrotabat, occidere, & ipsum quem superposuit malè ordinando decipere. Nos tamen quod vobis credimus Deo iudice placiturum, in commune cunctis fratribus consulentes, & malè ordinatũ submoueri episcopum, & Proiectum in suo sacerdotio permanere debere decreuimus: id statuentes, vt si quisquam fratrum nostrorum in quacunque prouincia decesserit, is sibi ordinationem vendicet sacerdotis, quem illius prouin-

Ad sacros ordines nō admittēdi.

1. Tim. 3.

Ioann. 10.

prouinciæ metropolitanum esse constiterit: quia (vt videmus) causæ transactæ sunt, in quibus etiam multa sunt, quę pręter rationem Ecclesiasticam videantur esse commissa, & iusti iudicij debeant expectare censuram. Sed nos diutius hic non possumus immorari, quum ad alia, quæ nobis cum vestra sanctitate conferenda sunt, prouocemur. Militaris manus (vt didicimus) per prouincias sequitur sacerdotē, & armatis præsumptione suffulto, ad inuadendas per tumultum famulatur ecclesias, quæ proprios amiserint. Traduntur ordinandi ad hoc officium, his quibus præficiendi sunt, ciuitatibus ignoti. Vt enim notus, qui fuerit probatus, per pacē petitur: ita per vim, necesse est, qui ignotus adducitur, imponatur. Obtestor & obsecro, & sub Dei vos inuocatione cōuenio, prohibete fratres talia, & omnem dissensionis materiam de vestris prouincijs remouete. Certè nos ante Deum absoluimus, qui vos ne permittatis vltrà hæc fieri, conuenimus. Per pacem & quietem sacerdotes, qui præfuturi sunt, postulentur. Teneatur subscriptio clericorum, honoratorum testimonium, ordinis consensus & plebis. Qui præfuturus est omnibus, ab omnibus eligatur. Ordinationem sibi (vt antè iam diximus) singuli metropolitani suarum prouinciarum cum his, qui cæteros sacerdotij antiquitate præueniūt, restituto sibi per nos iure defendant. Alienum ius alter sibi non audeat vendicare. Suis limitibus, suis terminis sit vnusquisque cōtentus. Et priuilegium sibi debitum, in alium transferre se posse, nouerit non licere. Quòd si quis negligens Apostolicas sanctiones, plus gratiæ tribuens personali, sui honoris desertor esse voluerit, priuilegium suum in alium trāsferre posse se credens: non is, cui cesserit, sed is, qui intra prouinciam antiquitate episcopali cæteros præuenit, sacerdotes ordinandi sibi vendicare potestatem, non quæ passim, sed die legitimo celebretur. Nec sibi constare status sui nouerit firmitatem, qui non die sabbati vespere, quod lucescit in primam sabbati, vel ipso dominico die fuerit ordinatus. Solum enim maiores nostri resurrectionis dominicæ diem honore dignum iudicauere, vt sacerdotes, qui sumuntur, hoc die potissimùm tribuantur. Suis vnaquæq; prouincia sit contenta concilijs, nec vltrà Hilarius audeat cōuentus indicere synodales, & sacerdotum Domini iudicia, se interserēdo, turbare, qui non tantùm nouerit se ab alieno iure depulsum, sed etiam Viennensis prouinciæ (quam malè vsurpauerat) potestate priuatum. Dignum est enim fratres, antiquitatis statuta reparari, cùm is, qui sibi ordinationem prouinciæ indebitæ vendicabat, talis in præsenti etiam probatus fuerit, vt cùm ipse frequentiùs temerarijs & insolentibus verbis sententiam damnationis expeteret, suæ tantùm ciuitatis illi sacerdotium, pro sedis Apostolicæ pietate, præceptio nostra seruauerit. Non ergo sit illi ordinatio, qui meriti sui conscius, quum quæreretur ad accusandum, turpi fuga se credidit subtrahendum, exors Apostolicæ communionis, cuius particeps esse non meruit, Deo (vt credimus) hoc agente, qui illum, inopinātibus nobis, & ad iudicia nostra pertraxit, & inter examinationes habitas, ne communionis nostræ consors fieret, vt abscederet latenter, effecit. Nulli Christianorum facilè communio denegetur, nec ad indignantis fiat hoc arbitrium sacerdotis, quod in magni reatus vltionē, inuitus & dolens quodammodò, debet inferre animus vindicantis. Cognouimus enim, pro commissis, & leuibus verbis quosdam à gratia communionis exclusos, & animam, pro qua Christi sanguis effusus est, irrogatione tam sęui supplicij sauciatam, & inermem quodammodò, exutamque omni munimine, diabolicis incursibus, vt facilè caperetur, obiectam. Certè si quando causa talis emerserit, vt pro commissi criminis qualitate aliquem iustè faciat cōmunione priuari: is tantùm pœnæ subdendus est, quem reatus inuoluit, nec particeps debes esse supplicij, qui consors non docetur cōmissi. Sed quid mirum cum in laicos talem existere, qui soleat sacerdotū damnatione gaudere? Vnde quia nostra longè alia videtur intentio (nam omnium ecclesiarum statum, & concordiam custodiri cupimus sacerdotum) ad vnitatem vos vinculo charitatis hortantes, & obtestamur, & affectione congrua commonemus, vt ea, quæ à nobis Deo inspirante, & beatissimo Petro apostolo, discussis probatisq; nunc omnibus

Episcopi vt constituēdi

Sententia excommunicationis nō temerè ferenda.

causis

causis, decreta sunt, pro vestra pace & dignitate seruetis, certi, non tam nostro honori proficere, quòd talia statuisse cognoscimur. Non enim nobis ordinationes vestrarum prouinciarum defendimus, quod potest forsitan ad deprauandos vestræ sanctitatis animos Hilarius pro suo more mentiri: sed vobis per vestram solicitudinem vindicamus, ne quid vlteriùs liceat nouitati, nec præsumptori locus vltrà iam pateat priuilegia vestra cassandi. Nostræ enim gratulationi hoc solùm crescere profitemur, si Apostolicæ sedis diligentia apud vos illibata seruetur, & per sacerdotalis disciplinæ custodiam honori vestro perire, quod suum est, pro nouis vsurpationibus non sinamus. Et quoniam honoranda est semper antiquitas, fratrem & coepiscopum nostrum Leontium probabilem sacerdotem, hac (si vobis placet) dignitate volumus decorari, vt præter eius consensum alterius prouinciæ non indicatur à vestra sanctitate Concilium, & à vobis omnibus, quemadmodùm vetustas eius & probitas exigit, honoretur metropolitanis priuilegij sui dignitate seruata. Aequum est enim, nec vlli de fratribus fieri videtur iniuria, si his, qui sacerdotij vetustate præcedunt, pro ætatis suæ merito in suis prouincijs à sacerdotibus cæteris deferatur. Deus vos incolumes custodiat, fratres mei.

Epistola nonagesima eiusdem ad Rauennium Arelatensem Archiepiscopum. In Tom. Cõcil. est lxxxviij.

Domino fratri Rauennio, Leo.

PRouectionem dilectionis tuæ, quæ summi sacerdotij adepta est dignitatem, ita nobis placere cognosce, vt nõ solùm tibi de honoris augmento, sed etiã Arelatẽsi ecclesiæ, cui te Dominus præposuit, gaudeamus. Ad omnium enim fidelium decus atque vtilitatem redundat, cùm talis habetur antistes, cuius plurimi & adiuuentur præsidio, & incitentur exemplo. Vnde quia non ignoras, quid de synceritate animi tui secũdùm præsentem notitiam senserimus, iustissimè nos agnoscitis exigere, vt quod præsumimus, hoc probemus, frater charissime. Modestiæ igitur tuæ non authoritas constantiam, sed mansuetudo commendet, iustitiam lenitas temperet, patientia cõtineat libertatem, & declinata superbia, cui proximum est vt decidat, ametur humilitas, cui semper debetur vt crescat. (1. Tim. 1.) Ecclesiasticarũ legum non ignara est dilectio tua, vt intra earum regulas atque mensuras omnis potestatis tuæ iura contineas. Iusto tamen dicitur lex non esse posita, quia normam præceptionis implet iudicio voluntatis, cùm verus recti amor in semetipso habeat & Apostolicas authoritates, & canonicas sanctiones. Quarum deuotus sectator, & diligens executor, in eorum proculdubiò consortio gloriaberis, qui de creditorum sibi profectibus talentorum audire meruerunt: Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium domini tui. (Matt. 25. Luc. 19.) Vt autem fidutiam dilectionis erga te nostræ habere non dubites, sæpiùs nos de processu actuum tuorum facias certiores, quoniam iudicij nostri memores cupimus semper de tuis profectibus in Domino gloriari. Deus te incolumem custodiat, frater charissime.

Epistola nonagesimaprima eiusdem ad Theodorum Foroiuliensem Episcopum, vt his, qui in exitu sunt, pœnitentia & communio non negentur. In Tom. Cõcil. est lxxxix.

Dilectiſsimo fratri Theodoro Epiſcopo, Leo Epiſcopus.

SOlicitudinis quidem tuę is ordo eſſe debuerat, vt cum metro politano tuo primitùs de eo, quod quærẽdum videbatur eſſe, conferres: ac ſi id, quod ignorabat dilectio tua, etiam ipſe neſciret, inſtrui vos pariter poſceretis: quia in cauſis, quæ ad generalem obſeruantiam pertinent omnium Domini ſacerdotum, ſine primatibus nihil oportet inquiri. Sed vt quoquo modo inſtruatur ambiguitas conſulentis, quid de pœnitentium ſtatu Eccleſiaſtica habeat regula, nõ tacebo. Multiplex miſericordia Dei ita lapſibus ſubuenit humanis, vt non ſolùm per baptiſmi gratiam, ſed etiam per pœnitentiæ medicinam ſpes vitæ reparetur æternæ: & qui regenerationis donum violaſſent proprio ſe iudicio condemnantes, ad remiſsionem criminum peruenirent: ſic diuinæ bonitatis præſidijs ordinatis, vt indulgentia Dei niſi ſupplicationibus ſacerdotum nequeat obtineri. Mediator enim Dei & hominum, homo Chriſtus Ieſus, hanc præpoſitis Eccleſiæ tradidit poteſtatem, vt & confidentib. actionem pœnitentiæ darent, & eoſdem ſalubri ſatisfactione purgatos, ad cõmunionem ſacramentorum per ianuam reconciliationis admitterent. Cui vtiq; operi ipſe ſaluator interuenit, nec vnquàm ab his abeſt, quæ miniſtris ſuis exequenda commiſit, dicens: Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſq; ad conſummationẽ ſeculi: vt ſi quid per ſeruitutem noſtram bono ordine & gratulando impletur affectu, non ambigamus per ſpiritum ſanctum nobis fuiſſe donatum. Si autem aliquis eorum, pro quibus Domino ſupplicamus, quocunq; interceptus obſtaculo, à munere indulgentiæ præſentis exciderit & priuſquàm ad cõſtitúta remedia perueniat, temporalem vitam humana conditione finierit: quod manens in corpore non receperit, conſequi, exutus carne, non poterit. Nec neceſſe eſt nobis, eorũ, qui ſic obierint, merita actúſque diſcutere, cùm Dominus Deus noſter, cuius iudicia nequeunt compræhendi, quod ſacerdotale miniſterium implere non potuit, ſuæ iuſtitiæ reſeruauerit: ita poteſtatem ſuam timeri volens, vt hic terror omnibus proſit, & quod quibuſdam tepidis aut negligentibus accidit, nemo non metuat. Multùm enim vtile ac neceſſarium eſt, vt peccatorum reatus ante vltimum diem ſacerdotali ſupplicatione ſoluatur. His autem, qui in tempore neceſsitatis, & in periculi vrgentis inſtàntia, præſidium pœnitentiæ & mox reconciliationis implorant, nec ſatisfactio interdicẽda eſt, nec reconciliatio deneganda: quia miſericordiæ Dei, nec menſuras poſſumus ponere: nec tempora definire, apud quem nullas patitur veniæ moras vera conuerſio, dicentẽ ſpiritu Dei per Prophetam: Cùm cõuerſus ingemueris, tunc ſaluus eris. Et alibi: Dic tu iniquitates tuas prior, vt iuſtificeris. Et iterùm: Quia apud Dominũ miſericordia eſt, & copioſa apud eũ redemptio. In diſpenſandis itaq; Dei donis non debemus eſſe difficiles, nec accuſantiũ ſe lachrymas gemituſq; negligere, cùm ipſam* pœnitentiam ex Dei credamus inſpiratione conceptam, dicẽte Apoſtolo: Ne fortè det illis Deus pœnitentiam, vt reſipiſcant à diaboli laqueis, à quo capti tenentur ad ipſius voluntatẽ. Vnde oportet vnumquenq; Chriſtianum conſcientiæ ſuæ habere iudicium, ne conuerti ad Deum de die in diem differat: ne cùm ſatisfactionis ſibi tempus in fine vitæ ſuæ conſtituit, quia periculoſè hac ſe conditione fragilitas & ignorãtia humana concludit, ad paucarum horarum ſe reſeruet incertum: & cùm poſsit pleniore ſatisfactione indulgentiam promereri, illius tẽporis anguſtias eligat, quo vix inueniat ſpatium aut confeſsio pœnitentis, vel reconciliatio ſacerdotis. Verùm (vt dixi) etiam talium neceſsitati ita auxiliandum eſt, vt nec actio illis pœnitentiæ, nec communionis gratia denegetur, ſi eam, etiã amiſſo vocis officio, per * indicium integri ſenſus quærere cõprobentur. Quòd ſi aliqua vi ægritudinis ita fuerint aggrauati, vt quòd paulo antè poſcebant, ſub præſentia ſacerdotis ſignificare non valeant: teſtimonia eis fidelium circunſtantium prodeſſe debebunt, vt ſimul & pœnitentiæ & reconciliationis beneficium conſequantur, ſeruata tamen regula canonum paternorum circa

eorum

Marginal notes: De pœnit. diſtinct. 1. Multiplex. — Matt. 28. — De pœnit. diſtinct. 1. Multiplex. — De pœnit. diſtinct. 1. Multiplex. Et 26. q. 6. His qui tẽpore. — Ezec. 33. — Eſai. 43. — Pſal. 129. — * pœnitẽdi affectionẽ. — 2. Tim. 2. — De pœ. D. 1. Multiplex. — * indicia. 26. q. 6. His qui tempore nec.

eorum personas, qui in Deum, à fide discedendo, peccarunt. Hæc autem, frater charissime, quæ ad interrogationem dilectionis tuæ ideò respondi, ne aliquid contrarium sub ignorātiæ excusatione gereretur, in metropolitani tui notitiam facies peruenire, vt si qui fortè sunt fratrum, qui de his anteà putauerint ambigendum, per ipsum de omnibus, quæ ad te scripta sunt, instruantur. Data 4. Idus Iunij, Herculano viro clarissimo consule. (Is fuit annus 13. Pontificatus S. Leonis.)

Epistola nonagesimasecunda eiusdem ad Rusticum Narbonensem episcopum. In Tom. Cōcil. est xc.

Capitulorum epistolæ sequentis tituli.

Quòd non habeantur episcopi, quos nec clerus elegit, nec populus exquisiuit, nec prouinciales episcopi consecrarunt. Si qui tamen clerici ab his pseudoëpiscopis ordinantur, rata potest ordinatio talis existere. I.

Quòd presbyteri, aut diaconi, si in aliquo crimine detecti fuerint, non poßint per manus impositionē pœnitentiæ remedium consequi. II.

Quòd diaconi, sicut episcopus & presbyter, cessare debeant ab opere cō iugali, non tamen repudiare coniugium. III.

Quòd aliud sit vxor, aliud concubina: nec erret, quisquis filiam suam in matrimonium tradiderit ei, qui habuit concubinam. IIII.

Quòd non sit coniugij duplicatio, quando ancilla relicta, vxor assumitur. V.

De his, qui in ægritudine pœnitentiam accipiunt, & cùm reualuerint, agere eam nolunt. VI.

De his, qui communione priuantur, & ita moriuntur. VII.

De his qui pœnitentiam agere differunt. VIII.

Quòd oporteat eum, qui pro illicitis veniam poscit, etiam à licitis abstinere. IX.

Quòd pœnitenti nulla negociationis lucra exercere conueniat. X.

Quòd ad militiam secularem post pœnitentiam redire non debeant. XI.

Quòd adolescens, si vrgente quocunque periculo, pœnitentiam gessit, & nō se continet, vxoris potest remedio sustineri. XII.

Quòd si quis propositum monachi deseruerit, publicæ sit pœnitentiæ satisfactione purgandus. XIII.

Quòd puellæ, quæ non coactæ, sed voluntate propria, virginitatis propositum susceperunt, peccant, si nupserint, licèt nondum fuerint consecratæ. XIIII.

De his, quæ iam consecratæ sunt, si nupserint. XV.

De his, de quibus dubium est, vtrùm baptisma perceperint, necesse est vt renascantur. XVI.

Quòd ij, qui se baptizatos agnoscunt, sed in qua fidei professione nesciūt, per manus impositionem suscipiantur. XVII.

De his, qui conuiuio gentilium & escis immolaticijs vsi sunt. XVIII.

Leo Episcopus Rustico Narbonensi Episcopo.

EPistolas fraternitatis tuæ, quas Hermes archidiaconus tuus detulit, libenter accepi, diuersarum quidem causarum connexione multiplices, sed non ita patientiæ legẽtis onerosas, vt aliquid earum inter cõcurrentes vndiq; solicitudines fuerit prætermissum. Vnde totius sermonis tui allegatione* cõperta, & gestis, quæ in episcoporum, honoratorumque examine confecta sunt, recensitis, Sauiniano & Leoni presbyteris actionis suę intelleximus fiduciam defuisse: nec eis iustam superesse querimoniam, qui se ab inchoatis disceptationibus spontè subduxerint. Circa quos quam formam, quamúe mensuram debeat tenere iustitiæ, tuo relinquo moderamini: suadens tamen charitatis hortatu, vt sanandis ægris spiritualem adhibere debeas medicinam, & dicente scriptura, Noli esse nimiùm iustus, mitiùs agas cum eis, qui pudicitię zelo videntur modum excessisse vindictę, ne diabolus, qui decepit adulteros, de adulterij exultet vltoribus. Miror autem dilectionẽ tuam in tantùm scandalorum, quacunque occasione nascẽtium, aduersitate turbari, vt vacationem ab episcopatus laboribus optare te dicas, & malle in silentio atque ocio vitam degere, quàm in his, quæ tibi commissa sunt, permanere. Dicente verò Domino, Beatus qui perseuerauerit vsque in finem, vnde beata erit perseuerantia, nisi de virtute patientiæ? Nam secundùm Apostolicam prædicationem, omnes qui voluerint piè viuere in Christo Iesu, persecutionem patientur. Quæ non in eo tantùm computanda est, quòd cõtra Christianam pietatẽ aut ferro, aut ignibus agitur, aut quibuscunque supplicijs: cùm persequutionum sæuitiam suppleat & dissimilitudines morum, & contumaciæ inobedientium, & malignarum tela linguarum, quibus cõflictationibus, cùm omnia semper Ecclesiæ membra pulsentur, & nulla piorum portio hic à tentatione sit libera, ita vt periculis nec ocia careant, nec labores: qui inter fluctus maris nauem diriget, si gubernator abscedat? quis ab insidijs luporum oues custodiet, si pastoris cura non vigilet? quis denique latronibus obsistet & furibus, si speculatorem in prospectu explorationis locatum, ab intentione solicitudinis amor quietis abducat? Permanendum ergo in opere est credito, & in labore suscepto. Cõstanter tenenda est iustitia, & benignè præstanda clementia. Odio habeantur peccata, non homines. Corripiantur tumidi, tolerentur infirmi: & quod in peccatis seueriùs castigari necesse est, non sęuientis plectatur animo, sed medentis. At si vehementior tribulatio incubuerit, nõ ita expauescamus, quasi illi aduersitati proprijs sit viribus resistendum, cùm & cõsilium nostrum, & fortitudo nostra sit Christus, vt sine quo nihil possumus, per ipsum cuncta possimus: qui confirmans prædicatores euangelij, & sacramentorum ministros: Ecce ego, inquit, vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi. Et iterum: Hæc, inquit, loquutus sum vobis, vt in me pacem habeatis, in mundo autem tribulationem habebitis. Sed bono animo estote, quia ego vici mundum. Quæ pollicitationes quia sine dubitatione manifestæ sunt, nullis debemus scandalis infirmari, ne electioni Dei videamur ingrati, cuius tam potentia sunt adiutoria, quàm vera promissa. De consultationibus autem dilectionis tuæ, quas separatim cõscriptas archidiaconus tuus detulit, quid sentiendum sit, inter præsentes opportuniùs quæreretur, si nobis tui conspectus copia proueniret. Nam cùm quædam interrogationes modum diligentiæ videantur excedere, intelligo eas colloquijs aptiores esse, quàm scriptis. Quia sicut quædam sunt, quæ nulla possint ratione conuelli: ità multa sunt, quæ aut pro consideratione ætatum, aut pro necessitate rerum oporteat temperari, illa semper conditione seruata, vt in his, quæ vel dubia fuerint vel obscura, id nouerimus sequendum, quod nec præceptis euangelicis contrarium, nec decretis sanctorum patrum inueniatur aduersum.

Marginal notes: ** concepta* — *Eccl. 7.* — *Matt. 10. & 24.* — *2. Tim. 3.* — *Ioann. 10.* — *Distin. 86.* — *Odio habeantur pec-* — *Ioan. 15.* — *Matt. 28.* — *Ioann. 16.* — *Distin. 14.* — *Sicut quædam.*

Incipiunt

Incipiunt ad inquisitiones eiusdem episcopi subiecta responsa.

Caput I.

NVlla ratio sinit, vt inter episcopos habeantur, qui nec à clericis sunt electi, nec à plebibus expetiti, nec à prouincialibus episcopis cum metropolitani iudicio consecrati. Vnde cùm sæpè quæstio de malè accepto honore nascatur, quis ambigat, nequaquam istis esse tribuendum, quod non docetur fuisse collatum? Si qui autem clerici àb istis pseudoepiscopis in eis ecclesijs ordinati sunt, quæ ad proprios episcopos pertinebant, & ordinatio eorum cum consensu & iudicio præsidentium facta est, potest rata haberi, ita vt in ipsis ecclesijs perseuerent. Aliter autẽ vana est habenda ordinatio, quæ nec loco fundata est, nec authoritate munita.

Dist. 62. Nulla ratio. *1. q. 1. Si qui à pseudoepiscopis.*

Caput II.

ALienum est à consuetudine Ecclesiastica, vt qui in presbyterali honore, aut in diaconij gradu fuerint consecrati, ij pro crimine aliquo suo per manus impositionem remedium accipiant pœnitendi, quod sine dubio ex apostolica traditione descendit, secundùm quod scriptum est: Sacerdos si peccauerit, quis orabit pro eo? Vnde huiusmodi lapsis, ad promerendam misericordiam Dei, priuata est expetenda secessio, vbi illis satisfactio, si fuerit digna, sit etiam fructuosa.

Dist. 50. Alienum est à consuet. *1. Reg. 2.*

Caput III.

LEx continentiæ eadem est ministris altaris, quæ episcopis atque presbyteris. Qui cùm essent laici siue lectores, licitè & vxores ducere, & filios procreare potuerunt. Sed cùm ad prædictos peruenerint gradus, cœpit eis non licere, quod licuit. Vnde, vt de carnali fiat spirituale coniugium, oportet eos nec dimittere vxores, & quasi non habeant, sic habere, quo & salua sit charitas * coniugiorum, & cessent opera nuptiarum.

Distin. 31. Lex continentiæ. ** connubiorum.*

Caput IIII.

NOn omnis mulier iūcta viro, vxor est viri: quia nec omnis filius, hæres est patris. Nuptiarum autem fœdera inter ingenuos sunt legitima, & inter æquales, multo priùs hoc ipsum Domino constituẽte, quàm initium Romani iuris existeret. Itaq; aliud est vxor, aliud cõcubina, sicut aliud ancilla, aliud libera. Propter quod etiam Apostolus ad manifestandam harum personarum discretionẽ, testimonium ponit ex Genesi, vbi dicitur Abrahæ: Eijce ancillam & filium eius. Non enim hæres erit filius ancillæ cum filio meo Isaac. Vnde quum societas nuptiarum ita ab initio constituta sit, vt præter sexuum coniunctionem haberet in se Christi & Ecclesiæ sacramentum: dubium non est, eam mulierem non pertinere ad matrimonium, in qua docetur nuptiale non fuisse ministerium. Igitur cuiuslibet loci clericus, si filiam suam viro habenti concubinam in matrimonium dederit, non ita accipiẽdum est, quasi coniugato eam dederit, nisi fortè illa mulier & ingenua facta, & dotata legitimè, & publicis nuptijs honesta videatur. Paterno arbitrio viris iunctæ carent culpa, si mulieres, quæ à viris habebantur, in matrimonio non fuerunt: quia aliud est nupta aliud concubina.

32. q. 2. Nõ omnis mulier. *Genc. 2. 21.* *Galat. 4.* *Genes. 21.* *27. q. 2. Cum societas.* *Ephes. 5.*

Caput V.

32 q. 2. Ancillam à toro.

ANcillam à toro abijcere, & vxorem certę ingenuitatis accipere, non duplicatio coniugij, sed profectus est honestatis.

Caput VI.

De pœ. dist. 7. Nemo desp.

CVlpanda est sanè talium negligentia, sed non penitùs desperanda, vt crebris cohortationibus incitati, quod necessariè expetierunt, fideliter & exequantur. Nemo enim desperãdus est, dum in hoc corpore constitutus est: quia nonnunquam, quod diffidentia ætatis differtur, concilio maturiore proficitur.

Caput VII.

24 q. 2. de cõmunione

HOrum causa Dei iudicio reseruãda est, in cuius manu fuit, vt talium obitus vsque ad communionis remedium differretur. Nos autem, quibus viuentibus non communicauimus, mortuis communicare non possumus.

Caput VIII.

De pœ. dist. 1. Pœnitentia quæ.

DIssimulatio hæc potest non de contemptu esse remedij, sed de metu grauiùs delinquendi. Vnde pœnitentia, quæ dilata est, cùm studiosiùs petita fuerit, non negetur, vt quoquo modo ad indulgentiæ medicinam anima vulnerata perueniat.

Caput IX.

De pœ. dist. 1 aliud quidem & 12. q. 1. Aliud. 1. Cor. 6.

ALiud quidem est, debita iusta reposcere: aliud, propria perfectionis amore contemnere. Sed illicitorum veniam postulantem, oportet multis etiam licitis abstinere, dicente Apostolo: Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt. Vnde si pœnitens habeat causam, quam negligere fortè non debeat, meliùs expetit Ecclesiasticum, quàm forense iudicium.

Caput X.

De pœ. dist. 5. Qualitas lucri.

QValitas lucri negociantem aut excusat, aut arguit: quia est & honestus quæstus & turpis. Veruntamen pœnitenti vtilius est etiam dispendia pati, quàm periculis negociationis obstringi: quia difficile est, inter ementis vendentisque commercium non interuenire peccatum.

Caput XI.

De pœ. dist. 1. Contrarium. 2. Tim. 2.

COntrarium est omnino Ecclesiasticis regulis, post pœnitentiæ actionem redire ad militiam secularem, cùm Apostolus dicat: Nemo militans Deo, implicat se negocijs secularibus. Vnde non est liber à laqueis diaboli, qui se militia mundana voluerit implicare.

Caput XII.

IN adolescentia constitutus, si vrgente aut metu mortis, aut captiuitatis periculo, pœnitentiam gessit, & posteà, timens lapsum incontinentiæ iuuenilis, copulam vxoris elegit, ne crimen fornicationis incurreret: rem videtur fecisse venialem, si præter coniugem nullam omnino cognouerit. In quo tamen nō regulam constituimus, sed quid sit tolerabilius, æstimamus. Nam secundùm veram cognitionem nihil magis ei congruit, qui pœnitentiam gessit, quàm castitas perseuerans & mentis & corporis.

Caput XIII.

PRopositum monachi proprio arbitrio aut voluntate susceptum, de- 20. quæst. 3.
seri non potest absque peccato. Quod enim quis vouit Deo, debet Propositū
& reddere. Vnde qui relicta singularitatis professione, ad militi- Deut. 23.
am, vel ad nuptias deuolutus est, publicæ pœnitentiæ satisfactione Psal. 49.
purgandus est: quia etsi innocens militia & honestum potest esse & 115.
coniugium, electionem tamē meliorum deseruisse, transgressio est. Eccl. 5.
Ionæ 2.

Caput XIIII.

PVellæ, quæ non coactæ parentum imperio, sed spontaneo iudicio, virgi- 20. q. 1.
nitatis propositum atque habitum susceperunt, si posteà nuptias eligunt, Puellæ.
præuaricantur, etiamsi consecratio non accessit, cuius vtique non fraudarentur munere, si in proposito permanerent.

Caput XV.

AMbigi verò non potest crimen magnum admitti, vbi & propositum de- Ibidem.
seritur, & consecratio violatur. Nam si humana pacta non possunt impunè calcari, quid de *eis manebit, qui corruperint fœdera diuini sacra- *eos
menti?

Caput XVI.

SI nulla existant indicia inter propinquos aut familiares, nulla inter
clericos aut vicinos, quibus hi, de quibus quæritur baptizati fuisse De con. di.
doceantur: agendum est, vt renascantur, ne manifestè pereant, in 4. Si nulla
quibus, quod non ostenditur gestum, ratio non sinit, vt videatur exist.
iteratum. Qui autem possunt meminisse, quòd ad ecclesiam veniebant cum parentibus suis, possunt recordari, an quod eorum parentibus dabatur, acceperint. Sed si hoc etiam ab eorum memoria alienum est, conferendum eis videtur, quod collatum esse nescitur: quia non temeritas interuenit præsumptionis, vbi est diligentia pietatis.

Caput XVII.

HI autem, de quibus scripsisti, qui se baptizatos sciunt, sed cuius fidei fue-
rint, qui eos baptizauere, se nescire profitentur, quolibet modo formam De con. di.
baptismatis acceperint, baptizandi non sunt: sed per manus impositio- 4. Hi de
nem, inuocata virtute spiritus sancti, quam ab hæreticis accipere non po- quibus.
tuerunt, catholicis copulandi sunt.

Caput XVIII.

QVi conuiuio solo gentilium, & escis immolatitijs vsi sunt, possunt ieiunijs & manus impositione purgari, vt deinceps ab idolothytis abstinentes, sacramentorum Christi posint esse participes. Si autem aut idola adorauere, aut homicidijs vel fornicationibus contaminati sunt, ad communionẽ eos, nisi per pœnitentiam publicam, non oportet admitti.

In Tom. Concil. est xcj.

Epistola nonagesimatertia eiusdem ad Turibium Asturiensem episcopum.

Capitulorum epistolæ sequentis tituli.

** Dictinij*

Leo Episcopus Turibio Episcopo salutem.

QVàm laudabiliter pro catholicæ fidei veritate mouearis, & quàm solicitè dominico gregi deuotionem officij pastoralis impendas, tradita nobis per diaconum tuum fraternitatis tuæ scripta demonstrant, quibus notitiæ nostræ insinuare curasti, qualis in regionibus vestris de antiquæ pestilentiæ reliquijs errorum morbus exarserit. Nam & epistolæ sermo, & commonitorij series, & libelli tui textus * demonstrat Priscillianistarũ fœtidissimam apud vos recaluisse sentinam. Nihil est enim sordium in quorunque sensibus impiorum, quod in hoc dogma non confluxerit: quoniam de omnium terrenarum opinionum luto, multiplicem sibi * fæcem commiscuerunt, vt soli totum biberent, quicquid alij ex parte gustassent. Denique vniuersæ hæreses, quæ ante Priscilliani tempus exortæ sunt, diligentius retractentur, nullus penè inuenietur error, de quo non traxerit impietas ista con-

** eloquitur*

** fæculentiam*

tagium:

tagium: quæ non contenta eorum recipere falsitates, qui ab Euangelio Christi sub Christi nomine deuiarunt, tenebris se etiam paganitatis immersit, vt per magicarũ artium prophana secreta, & mathematicorum vana mendacia religionis fidem, morumq; rationem in potestate dæmonum & effectu syderum collocaret. Quod si & credi liceat & doceri, nec virtutibus præmium, nec vitijs pœna debebitur, omniaq; non solùm humanarum legum, sed etiam diuinarum constitutionum decreta soluentur: quia neq; de bonis, neq; de malis actibus vllum poterit esse iudicium, si in vtranq; partem fatalis necessitas motum mẽtis impellit: & quicquid ab hominibus agitur, non est hominum, sed astrorum. Ad hanc insaniam pertinet prodigiosa illa totius humani corporis per duodecim cæli signa distinctio, vt diuersis partibus diuersæ præsideat potestates: & creatura, quam Deus ad imaginem suam fecit, in tanta sit obligatione syderum, in quanta est connexione membrorũ. Meritò patres nostri, sub quorũ temporibus hæresis nefanda prorupit, per totum mundum instanter egere, vt impius furor ab vniuersa Ecclesia pelleretur, quando etiam principes mũdi ita hanc sacrilegam amentiam detestati sunt, vt authorem eius ac plerosq; discipulos legum publicarum ense prosternerent. Videbãt enim omnem curam honestatis auferri, omnem coniugiorum copulam solui, simulq; diuinũ ius humanumq; subuerti, si huiusmodi hominibus vsquàm viuere cum tali professione licuisset. Et profuit diù ista districtio Ecclesiasticæ lenitati, quæ etsi sacerdotali contenta iudicio, cruentas refugit vltiones, seueris tamen Christianorum principum cõstitutionibus adiuuatur, dum ad spiritale nonnunquam recurrunt remedium, qui timent corporale supplicium. Ex quo autẽ multas prouincias hostilis occupauit irruptio, & executionem legum tempestates * interdixere bellorũ, ex quo inter sacerdotes Dei difficiles commeatus, & rari cœperunt esse conuentus, inuenit ob publicam perturbationem secreta perfidia libertatem, & ad multorum mentium subuersionem his malis est incitata, quibus debuit esse correcta. Quæ verò illic aut quanta pars plebium pestis huius aliena est, vbi (sicut charitas tua indicat) letali morbo etiam quorundam sacerdotum corrupta sunt, & per quos opprimenda falsitas & defendenda veritas credebatur, per ipsos doctrinæ Priscilliani, Euangelium subditur Christi, vt ad prophanos sensus pietate sanctorum voluminum deprauata, sub nominibus prophetarũ & apostolorũ non hoc prædicetur, quod spirirus sanctus docuit, sed quod diaboli minister inseruit? Quia ergo dilectio tua fideli, quantùm potuit, diligentia damnatas olim opiniones sedecim capitulis cõpræhendit: nos quoq; strictim omnia retractemus, ne aliquid harum blasphemiarũ aut tolerabile videatur, aut dubium.

Supplicia in hæreticos constituta.

* *intercludere*

Caput I.

PRimo itaq; capitulo demonstratur, quàm impiè sentiant de Trinitate diuina, qui & patris & filij & spiritus sancti, vnam atq; eãdem adserunt esse personam, tanquam idem Deus nunc pater, nunc filius, nunc spiritus sanctus nominetur· nec alius sit qui genuit, alius qui genitus est, alius qui de vtroq; procesśit: sed singularis vnitas in tribus quidem vocabulis, & nõ in tribus sit accipienda personis. Quod blasphemiæ genus de Sabellij opinione sumpserunt, cuius discipuli etiam Patripassiani meritò nuncupantur: quia si ipse est filius, qui & pater, crux filij patris est passio· & quicquid in forma serui filius patri obediendo sustinuit, totum in se pater ipse suscepit. Quod catholicæ fidei sine ambiguitate cõtrarium est, quæ Trinitatem vnitatis sic homousion confitetur, vt patrem & filium & spiritum sanctum sine confusione indiuisos, sine tempore sempiternos, sine differentia credat æquales: quia vnitatem in Trinitate non eadem persona, sed eadem implet essentia.

Error de Trinitate.

Caput II.

IN secundo capitulo ostenditur ineptum vanumq; commentum, de processionibus quarundam virtutum ex Deo, quas habere cœperit, & quas essentia sua ipse præcesserit: in quo Arianorum quoq; suffragatur errori, dicentium quòd pater filio prior sit, quia fuerit aliquando sine filio, & tunc pater esse cœperit, quando filium genuerit. Sed sicut illos catholica Ecclesia detestatur, ita & istos, qui putant vnquam Deo id quod eiusdem est essentiæ, defuisse. Quem sicut mutabilem, ita & proficientem dicere nefas est. Quàm enim mutatur, quod minuitur: tam mutatur etiam, quod augetur.

Caput III.

TErtij verò capituli sermo designat, quòd ijdem impij adserant, ideò vnigenitum dici filium Dei, quia solus sit natus ex virgine. Quod vtique non auderent dicere, nisi Pauli Samosateni & Photini virus hausissent, qui dixere, Dominum nostrum Iesum Christum, antequàm nasceretur ex virgine Maria, non fuisse. Si autem isti aliud de suo sensu intelligi volunt, neq; principium de matre dant Christo, asserant necesse est, non vnum esse filium Dei, sed alios quoq; ex summo patre progenitos, quorũ hic vnus sit natus ex fœmina, & ob hoc appelletur vnigenitus, quia hanc nascendi conditionem alius filiorum Dei nemo susceperit. Quaquauersùm igitur se contulerint, in magnæ tendunt impietatis abruptum, si Christum Dominum, vel ex matre volunt habere principium, vel patris Dei vnigenitum diffitentur, cùm & de matre is natus sit, qui erat Deus verbum, & de patre nemo sit genitus præter verbum.

Caput IIII.

QVarto autem capitulo continetur, quòd natalem Christi, quem secundùm susceptionem veri hominis catholicà Ecclesia veneratur, quia verbum caro factum est, & habitauit in nobis, non verè isti honorent, sed honorare se simulent, ieiunantes eodem die sicut & die dominico, qui est dies resurrectionis Christi. Quod vtique ideò faciunt, quia Christum Dominum in vera hominis natura natum esse non credunt, sed per quandam illusionem ostentata videri volunt, quæ vera non fuerint, sequentes dogma Cerdonis atque Marcionis, & cognatis suis Manichæis per omnia * concordantes. Qui sicut in nostro examine detecti atque cõuicti sunt, dominicum diem, quem nobis saluatoris nostri resurrectio consecrauit, exigunt in mœrore ieiunij, solis (vt proditum est) reuerentiæ hanc continentiam deuouentes, vt per omnia sint à nostræ fidei vnitate discordes, & dies qui à nobis in lætitia habetur, ab illis in afflictione ducatur. Vnde dignum est, vt inimici crucis Christi & resurrectionis, talem excipiant sententiam, qualem elegere doctrinam.

Ioan. 1.

**cõsonantes*

Caput V.

QVintò capitulo refertur, quòd animam hominis diuinæ asserant esse substantiæ, nec à natura creatoris sui, conditionis nostræ distare naturam. Quam impietatem ex philosophorũ quorundam & Manichæorum opinione manentẽ, catholica fides damnat, sciens nullam tam sublimem, tamq; præcipuam esse facturã, cui Deus ipse natura sit. Quod enim de ipso est, * id est quod ipse. Nec id aliud est, quàm filius, & spiritus sanctus. Præter hanc autem summæ Trinitatis vnam consubstantialem & sempiternã atq; incommutabilem deitatem, nihil omniũ creaturarum

** hoc*

est,

eſt, quod non in exordio ſui ex nihilo creatũ ſit. Non aũt, quicquid inter creaturas Pſal. 71.
eminet, Deus eſt: nec ſi quid magnum eſt atq; mirabile, hoc eſt quod ille, qui facit & 135.
mirabilia magna ſolus. Nemo hominum veritas, nemo ſapientia, nemo iuſtitia eſt: ſed multi participes ſunt veritatis & ſapientiæ atque iuſtitiæ. Solus autem Deus nullius participationis eſt indigens. De quo quicquid dignè vtcunq; ſentitur, non qualitas eſt, ſed eſſentia. Incommutabili enim nihil accedit, nihil deperit: quia eſſe illi quod eſt, ſemper æternum, ſemper eſt proprium. Vnde in ſe manẽs, innouat omnia: & nihil accipit, quod ipſe non dederit. Nimiùm igitur ſuperbi, nimiumq; ſunt cæci, qui cùm dicant humanam animam diuinæ eſſe ſubſtantiæ, non intelligunt, nihil ſe aliud dicere, quàm Deum eſſe mutabilem, & ipſum perpeti, quicquid poteſt naturæ eius inferri.

Caput VI.

SExta annotatio indicat eos dicere, quòd diabolus nunquam fuerit bonus, nec natura eius opificium Dei ſit, ſed eum ex chao & tenebris emerſiſſe: quia ſcilicet nullum ſui habeat authorem, ſed omnis mali ipſe ſit principium atq; ſubſtantia, cùm fides vera, quæ eſt catholica, omnium creaturarum ſiue ſpiritualium, ſiue corporalium bonam confiteatur ſubſtantiam, & mali nullam eſſe naturã: quia Deus, qui vniuerſitatis eſt conditor, nihil non bonum fecit. Vnde & diabolus bonus
eſſet, ſi in eo, quod factus eſt, permaneret. Sed quia naturali excellẽtia malè vſus eſt, Ioan. 8.
& in veritate non ſtetit: non in contrariam tranſijt ſubſtantiam, ſed à ſummo bono, cui debuit adhærere, deſciuit: ſicut ipſi, qui talia aſſerunt, à veris in falſa proruunt, & naturam in eo arguunt, in quo ſpontè delinquunt, ac pro ſua voluntaria peruerſitate damnãtur. Quod vtique in ipſis malum erit, & ipſum malum non erit ſubſtantia, ſed pœna ſubſtantiæ.

Caput VII.

SEptimo loco ſequitur, quòd nuptias damnant, & procreationem naſcentium perhorreſcunt: in quo (ſicut penè in omnibus) cùm Manichæorum prophanitate concordant, ideò (ſicut ipſorum mores probant) coniugalẽ copulam deteſtantes, quia nõ eſt illic libertas turpitudinis, vbi & pudor matrimonij ſeruatur, & ſpes ſobolis.

Caput VIII.

OCtauum ipſorum eſt, plaſmationem humanorum corporum diaboli dicere eſſe figmentum, & ſemina conceptionum, opera dæmonum in mulierum vteris figurari: Propterea reſurrectionem carnis nõ eſſe credendam, quia concretio corporis non ſit congruens animæ dignitati. Quæ falſitas ſine dubio opus diaboli eſt, & talia prodigia opinionum, figmenta ſunt dæmonum, qui non in fœminarũ ventribus formant homines, ſed in hæreticorum cordibus tales fabricantur errores. Quod immundiſsimum virus, de Manichęę impietatis ſpecialiter fonte procedens, olim fides catholica deprehendit atque damnauit.

Caput IX.

NOna autem annotatio manifeſtat, quòd filios promiſsionis, ex mulieribus quidem natos, ſed ex ſpiritu ſancto dicant eſſe conceptos, ne illa ſoboles, quæ de carnis ſemine naſcitur, ad Dei conditionẽ pertinere videatur. Quod catholicæ fidei repugnans atque contrarium eſt, quæ omnem hominem

*substātia minem in corporis animæq́; *substantiam à conditore vniuersitatis formari, atque animari intra materna viscera confitetur, manente quidem illo peccati mortalitatisq́; contagio, quod in prolem à primo parente transcurrit: sed regenerationis sacramento subueniente, quo per spiritum sanctum promissionis filij renascuntur,
Psal.118. non in vtero carnis, sed in virtute baptismatis. Vnde & Dauid, qui vtique erat pro-
Iob 10. missionis filius, dicit ad Deum: Manus tuæ fecerunt me, & plasmauerunt me. Et ad
Hierem. 1. Hieremiam Dominus ait: Priusquàm te formarem in vtero, noui te, & in vulua matris tuæ sanctificaui te.

Caput X.

Decimo autem capitulo referuntur asserere, animas, quæ humanis corporibus inseruntur, fuisse sine corpore, & in cælesti habitatione peccasse, atque ob hoc à sublimibus ad inferiora delapsas, in diuersæ qualitatis principes incidisse, & per aëreas ac sydereas potestates alias duriores, alias mitiores, corporibus esse inclusas sorte diuersa & conditione dissimili, vt quicquid in hac vita variè & inæqualiter prouenit, ex præcedētibus causis videatur accidere. Quā impietatis fabulam ex multorum sibi erroribus texuerunt, sed omnes eos catholica fides à corpore suæ vnitatis abscidit, constanter prædicans atque veraciter, quòd animæ hominum, priusquàm suis inspirarentur corporibus, non fuere, nec ab alio incorporentur nisi ab opifice Deo, qui & ipsarum est creator & corporum. Et quia per primi hominis præuaricationem tota humani generis propago vitiata sit, neminem posse à cōditione veteris hominis liberari, nisi per sacramentum baptismatis Christi, in quo nulla est discretio renatorum, dicente Apostolo: Quicunque enim in Christo baptizati
Galat. 3. estis, Christum induistis. Non est Iudæus, neque Græcus: non est seruus, neque liber: non est masculus, neque fœmina: omnes enim vnum estis in Christo Iesu. Quid ergo hîc agunt cursus syderum, quid figmenta fatorum, quid mundanarum rerum mobilis status & inquieta diuersitas? Ecce tot impares gratia Dei facit æquales, qui
Rom. 8. inter quoslibet vitæ huius labores, si fideles permanent, miseri esse nō possunt, Apostolicum illud in omni tentatione dicentes: Quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio? an angustia? an persecutio? an fames? an nuditas? an periculum? an gladius? Sicut scriptum est, quia propter te morte afficimur tota die, æstimati sumus vt oues occisionis. Sed in his omnibus superamus per eum, qui nos dilexit. Et ideò Ecclesia, quæ corpus est Christi, nihil de mundi inæqualitatibus metuit, quia nihil de bonis corporalibus concupiscit. Nec timet inani strepitu fatorum grauari, quæ patientia tribulationum nouit augeri.

Caput XI.

*obstringi
*omnibus
Vndecima ipsorum blasphemia est, qua fatalibus stellis & animis hominum, & corpora opinantur *astringi: per quam amentiam, necesse est, vt *homines paganorum erroribus implicati, & fauentia sibi (vt putant) sydera colere, & aduersantia studeat mitigare. Verùm ista sectantibus nullus in Ecclesia catholica locus est: quoniam qui se talibus persuasionibus dedit, à Christi corpore totus abscescit.

Caput XII.

Duodecimum inter hæc illud est, quòd sub alijs potestatibus partes animæ, sub alijs corporis membra describunt: & qualitates interiorum præsulum in patriarcharum nominibus statuunt, quibus è diuerso signa syderea, quorum virtuti corpora subijciantur, opponunt. Et in his omnibus inextri-

inextricabili se errore præpediunt, non audientes dicentem Apostolum: Videte, ne quis vos decipiat per philosophiam & inanem fallaciam, secundùm traditionem hominum, secundùm elementa mundi, & non secundùm Christum, quia in ipso inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter, & estis in illo repleti, qui est caput omnis principatus & potestatis. Et iterum: Nemo vos seducat volens in humilitate & religione angelorum, quæ non vidit ambulans, frustrà inflatus sensu carnis suæ, non tenens caput, ex quo totum corpus per nexus & coniunctiones subministratũ & constructum, crescit in augmentum Dei. Quid ergo opus est in cor admittere, quod lex non docuit, quod prophetia non cecinit, quod Euangelij veritas non prædicauit, quod apostolica doctrina non tradidit? Sed hæc* operta sunt eorum mentibus, de quibus Apostolus dicit: Erit enim tempus, cùm sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coaceruabunt sibi magistros prurientes auribus: & à veritate quidem auditum auertent, ad fabulas autem conuertentur. Nihil itaq; nobiscum commune habeant, qui talia audent vel docere vel credere, & quibuslibet modis nituntur adstruere, quòd substantia carnis ab spe resurrectionis aliena sit, atque ita omne sacramentum incarnationis Christi resoluunt: quia indignũ fuit integrum hominem suscipi, si indignum erat integrum liberari.

Colos. 2. *Ibidem.* **apta* *1.Tim.4.*

Caput XIII.

TErtiodecimo loco positum est eosdẽ dicere, quòd omne corpus scripturarum canonicarum sub patriarcharum nominibus accipiendũ sit, quia illæ duodecim virtutes, quæ reformationem hominis interioris operantur, in horum vocabulis indicentur, sine qua scientia nullam animam posse assequi, vt in eam substãtiam, de qua prodijt, reformetur. Sed hanc impiam vanitatem despectui habet Christiana sapientia, quæ nouit veræ deitatis inuiolabilem & inconuertibilem esse naturã: animam autem, siue in corpore viuentẽ, siue à corpore saparatam, multis passionibus subiacere. Quæ vtique si* diuinæ esset essentiæ, nihil aduersi posset incidere. Et ideò ineffabiliter aliud creator est, aliud creatura. Ille enim semper idem est, & nulla varietate mutatur: hæc autem mutabilis est etiam non mutata: quia vt non mutetur, donatum poterit habere, non proprium.

**de diuina esset essentia.*

Caput XIIII.

SVb quartodecimo verò capitulo, de statu corporis sentire dicuntur, quòd sub potestate syderum atque signorum pro terrena qualitate teneatur: & ideò multa in sanctis libris, quæ ad exteriorẽ hominem pertineant, reperiri, vt in ipsis scripturis inter diuinam, terrenamque naturam quædã sibi repugnet aduersitas: & aliud sit, quod sibi vendicent animæ præsules: aliud, quod corporis conditores. Quæ fabulæ ideò disseruntur, vt & anima diuinæ affirmetur esse substantiæ, & caro credatur malæ esse naturæ: quoniam & ipsum mundum cum elementis suis nõ opus Dei boni, sed conditionem mali profitentur authoris: atque vt hæc mendaciorum suorum sacrilegia bonis titulis colorarent, omnia penè diuina eloquia sensuũ nefandorum *immissione violarunt.

** immixtione*

Caput XV.

DE qua re quintidecimi capituli sermo conqueritur, & præsumptionem diabolicam meritò detestatur: quia & nos istud veracium testium relatione comperimus, & multos corruptissimos eorum codices, qui canonici titularentur, inuenimus. Quomodò enim decipere simplices possent, nisi

Hæretici corrũpunt scripturas.

venenata pocula quodam melle prælinirent, ne vsquequaque sentirentur insuauia, quæ essent futura mortifera? Curandum ergo est, & sacerdotali diligentia maximè prouidendum, vt falsati codices, & à syncera veritate discordes, in nullo vsu lectionis habeantur. Apocryphæ autem scripturæ, quę sub nominibus apostolorum multarum habent seminarium falsitatum, non solùm interdicendæ, sed etiam penitùs auferendæ sunt, atq; ignibus concremandæ. Quanuis enim sint in illis quędam, quę videantur speciem habere pietatis, nunquam tamen vacua sunt venenis: & per fabularum illecebras hoc latenter operantur, vt mirabilium narratione seductos, laqueis cuiuscunq; erroris inuoluāt. Vnde si quis episcoporum vel apocrypha haberi per domos non prohibuerit, vel sub canonicorū nomine eos codices in ecclesia permiserit legi, qui Priscilliani adulterina sunt emendatione corrupti, hæreticū se nouerit iudicandum: quoniā qui alium ab errore non reuocat, seipsum errare demonstrat.

Caput XVI.

*Dictinij PØstremo autem capitulò hoc prodidit iusta querimonia, quòd * Dicticinij tractatus, quos secundùm Priscilliani dogma conscripsit, à
*Dicticinij multis cum veneratione legerentur: cùm si aliquid memoriæ * Dicticinij tribuendū putant, reparationem eius magis debeant amare,
*Dictiniū quàm lapsum. Non ergo * Dicticinium, sed Priscillianum legunt: & illud probant, quod errans docuit, non quòd correctus elegit. Sed
*scriptis nemo hoc impunè præsumat, nec inter catholicos censeatur, quisquis vtitur * scripturis, non solùm ab Ecclesia catholica, sed etiam à suo authore damnatis. Non sit peruersis liberum simulare, quod fingūt, nec sub velamine nominis Christiani, decretorum Imperialium statuta declinent. Ideò enim ad Ecclesiam catholicam cum tanta cordis diuersitate conueniunt, vt & quos possunt, suos faciant: & legum seueritatem, dum se nostros mentiuntur, effugiant. Faciunt hoc Priscillianistæ, faciūt Manichæi, quorum cum istis tam fœderata sunt corda, vt solis nominibus discreti, sacrilegijs autem suis inueniantur vniti: quia etsi vetus testamentum, quod isti se suscipere simulant, Manichæi refutant, ad vnum tamen finem vtrorumque tendit intentio, cùm quod isti recipiendo corrumpunt, illi abdicando impugnant. In execrabilibus autem mysterijs eorum, quę quanto immundiora sunt, tanto diligentiùs occultantur, vnū prorsus nefas, vna est obscœnitas, & similis turpitudo. Quam etsi eloqui erubescimus, solicitissimis tamen inquisitionibus indagatam, & Manichæorum, qui compræhensi sunt, confessionibus detectam, ad publicam fecimus peruenire notitiam, ne vllo modo posit dubium videri, quod in iudicio nostro, cui non solùm frequentissima præsentia sacerdotum, sed etiam illustrium virorum dignitas, & pars quædam senatus ac plebis interfuit, ipsorum qui omne facinus perpetrarant, ore reseratum est, sicut ea, quæ ad dilectionem tuam nunc direximus, gesta demonstrant. Quod autem de Manichæorum fœdissimo scelere, hoc etiam de Priscillianistarum incestissima consuetudine olim compertum, multumq́; vulgatum est. Qui enim per omnia sunt impietate sensuum pares, non possunt in sacris suis esse dissimiles. Decursis itaque omnibus, quæ libelli series compræhendit, & à quibus commonitorij forma non discrepat, sufficienter (vt opinor) ostendimus, quid de his, quæ ad nos fraternitas tua retulit, censeamus: & quàm non sit ferendum, si tam prophanis erroribus etiam quorundam sacerdotum corda consentiunt, vel (vt initiùs dixerim) non resistunt. Qua conscientia honorem sibi sacerdotij præstitum vendicant, qui pro animabus sibi creditis non laborant? Bestiæ irruunt, & ouium septa non claudunt. Fures insidiantur, & excubias non prætendunt. Morbi crebrescunt, & remedia nulla prospiciunt. Cùm autem etiam illud addunt, vt his, qui solicitiùs agunt, consentire detrectent, & impietates, olim toto orbe damnatas, subscriptionibus suis se anathematizare dissimulēt, quid de se intelligi volūt, nisi quod non de numero fratrum, sed de parte sint hostium?

Caput

Caput XVII.

IN eo verò, quod in extrema familiaris epistolæ tuæ parte posuisti, miror cuiusquam catholici intelligentiam laborare, tanquam incertum sit, an descendente ad inferna Christo, caro eius requierit in sepulchro, quæ sicut verè & mortua est & sepulta, ita verè est die tertia suscitata. Hoc enim & ipse Dominus denunciauerat, dicens ad Iudæos: Soluite templum hoc, & in triduo suscitabo illud. Vbi *Ioan. 2.* Euangelista subiungit: Hoc autem dicebat de templo corporis sui. Cuius rei veritatem etiam Dauid propheta prædixerat, loquens sub persona Domini saluatoris, & *Psal. 15.* dicens: Insuper & caro mea requiescet in spe. Quoniam non derelinques animam meam in inferno, nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. Quibus vtiq; verbis manifestũ est, quòd caro Domini & verè sepulta requieuit, & corruptionem non subijt, quia celeriter viuificata redito animæ resurrexit. Quod non credere, satis impium est, & ad Manichæi Priscillianiq; doctrinam pertinere non dubium est, qui sacrilego sensu ita se Christum simulant confiteri, vt & incarnationis & mortis & resurrectionis auferant veritatem. Habeatur ergo inter vos episcopale Concilium, & ad eum locum, qui omnibus opportunus sit, vicinarum prouinciarum conueniant sacerdotes, vt secundùm ea, quæ ad tua consulta respondimus, plenissimo disquiratur examine, an sint aliqui inter episcopos, qui huius hæreseos cõtagio polluantur, à communione sine dubio separãdi, si nefandissimam sectam per omnium sensuum prauitates damnare noluerint. Nulla enim ratione tolerandum est, vt qui prædicãdæ fidei suscepit officium, is cõtra euangelium Christi, contra Apostolicam doctrinam, contra vniuersalis Ecclesiæ symbolum audeat disputare. Quales illic erunt discipuli, vbi tales docebunt magistri? Quæ illic religio populi, quæ salus plebis, vbi contra humanam societatem pudoris sanctitas tollitur, coniugiorum fœdera auferuntur, propagatio generationis inhibetur, carnis natura damnatur, contra verum autem Dei veri cultum Trinitas deitatis, negata personarum proprietate, confunditur, anima hominis diuina essentia prædicatur, & eadem ad diaboli arbitrium carne concluditur: Dei filius per id, quòd ex virgine ortus, non per id, quòd ex patre natus est, vnigenitus prædicatur: idemq; nec vera Dei proles, nec verus virginis partus asseritur, vt per falsam passionem, mortemq; non veram mendax etiam resurrectio resumptæ de sepulcho carnis habeatur? Frustrà autem vtuntur catholico nomine, qui istis impietatibus non resistunt. Possunt hæc credere, qui possunt talia patienter audire. Dedimus itaque literas ad fratres & coepiscopos nostros, Tarraconenses, Carthaginenses, Lusitanos, atque * Gallicos, eisq; Concilium synodi generalis indiximus. **Gallicianos* Ad tuæ dilectionis solicitudinem pertinebit, vt nostræ ordinationis authoritas, ad prædictarum prouinciarũ episcopos deferatur. Si autem aliquid (quod absit) obstiterit, quò minùs possit celebrari generale Concilium, Galliciæ saltem in vnum conueniant sacerdotes, quibus cõgregatis fratres nostri Hydatius & Ceponius imminebunt, coniuncta cum eis instantia tua, quò citiùs vel prouinciali conuentu remedium tantis vulneribus adferatur. Data 12. Calend. Augusti * Callepio & Ardabure viris clarissimis consulibus. ** Alypio* Is fuit annus 8. pontificatus S. Leonis.

Epistola nonagesimaquarta eiusdem ad Rusticum, Rauennium, Venerium, & cæteros episcopos Galliarum.

In Tom. Concil. est xcij.

Leo Episcopus Romæ, Rustico, Rauennio, Venerio, cæterisq; Galliarum episcopis.

IMpletis per misericordiam Dei communibus votis, dignum est fraternitatem vestram sanctorum gaudiorum habere cõsortium. Nã fratres mei, qui vice mea Orientali synodo præsederunt, quæ vota retulere, significo, confirmata catholica fide, & glorificata apostolicę prædicationis triumpho, quòd etiam hi, qui ad deuiandum vel seducti fuerant, vel impulsi, recepta veritatis luce, lætantur. Siquidem omnes Domini sacerdotes in vna sententia, sancto spiritu docente, consensere. Et de sacramento dominicæ incarnationis, in qua multorum intelligentia caligabat, ita tenebræ erroris ablatæ sunt, vt in vno Domino nostro, vero Dei & hominis filio, nec de humanitatis ambigatur natura, nec de deitatis essentia. In impios autem nefandi erroris authores, qui indignos se Dei gratia iudicantes, correctionis vti remedijs noluere, qualis sit lata sententia, exemplaria quæ misimus, edocebunt: vt agnoscat vestra dilectio fratres charissimi, in sancto examine diuinum non defuisse iudicium, quo & vindicta retributa est obduratis, & pax impensa correctis. Dominus vos incolumes custodiat, fratres charissimi.

In Tom. Concil. est xciij.

Epistola nonagesimaquinta eiusdem ad episcopos Galliarum & Hispaniarum, de Pascha.

Dilectissimis fratribus, vniuersis episcopis catholicis per Galliam & Hispaniam constitutis, Leo Romæ Episcopus.

CVm in omnibus diuinorum præceptorum regulis exequẽdis sacerdotalem obseruantiam oporteat esse concordem, maximè nobis principaliter prouidendum est, ne in paschalis festi die vel ignorantia, vel præsumptio peccatum diuersitatis incurrat. Vnde quia tempus sacratissimæ solennitatis ita dispositos habet limites suos, vt salutare sacramentũ nunc citiùs, nunc tardiùs oporteat celebrari, non desinit Apostolicæ sedis solicitudo prospicere, ne deuotio Ecclesiastica aliquo turbetur incerto. Quum igitur in quibusdam asscriptionibus patrum, futurum proximè Pascha Domini ab alijs in diem quintumdecimum Calend. Maij, ab alijs in diem octauum Calendarum earundem inueniretur adscriptum, tantùm me diuersitas ista permouit, vt clementissimo principi Martiano curam de hac re animi mei panderem, vt præcipiente ipso ab his, qui habent huius supputationis peritiam, diligentiùs illic discussa ratione quæreretur, quo die posset veneranda solennitas rectiùs celebrari. Quo rescribente, octauo Calend. Maij definitus est dies. Quia ergo studio vnitatis & pacis malui Orientalium definitioni acquiescere, quàm in tantæ festiuitatis obseruantia dissidere, nouerit fraternitas vestra, die octauo Calendarum Maiarum, ab omnibus resurrectionem dominicam celebrandam, & hoc ipsum per vos alijs esse fratribus intimandum, vt diuinæ pacis consortio, sicut vna fide iungimur, ita vna solennitate feriemur.

In Tom. Concil. est xciiij.

Epistola nonagesimasexta eiusdem ad episcopos & presbyteros, intra Thraciam prouinciam constitutos.

Dominis fratribus meritò beatissimis, in Christo venerabilibus, Samartioni, Carathoni, Desiderio episcopis

& presbyteris omnium ecclesiarum, quæ sunt intra prouinciam Thraciam constitutæ, Leo, Victorius, Eustathius episcopi.

TAnta seculi potestates circa sacerdotalem ordinem reuerētia præualuere, etiam hi, quos sub Imperiali nomine terris diuina potentia præesse præcepit, vt ius distringendorum negociorum episcopis sanctis iuxta diualia constituta permiserint. Quod quum & iuris antiqui formulis, & illibatis frequentiùs sit legibus confirmatum, præsenti tamen tempore à plerisq; inuenimus fuisse calcatum. Nam prætermisso sacerdotali iudicio, passim ad examen seculare transiere. Quocircà nobis visum est, vt hanc & sacræ legis, & nostri ordinis contumeliam, & ad præsens vlcisceretur plena districtio, & obseruandam formulam constitueret in futurum. Censemus itaque, vt quicunq; prætermisso sacerdote ecclesiæ suæ, ad disceptionem venerit secularium, sacris liminibus expulsus, à cælesti arceatur altario: neque vllus post hanc definitionem, quæ communi sedit arbitrio, quicquam sibi vltra præscriptum vendicare nitatur & ita fiet, vt hi, qui antè errauere, congrua emendatione se corrigant, & qui sub obseruatione clericali cælesti probatur seruire officio, ex clero abijciendum,* si prætermisso sacerdotum iudicio, secularem adierit potestatem. Quod ideò singulos vniuersosq; volumus agnoscere, vt quod pleno iustitiæ & iuris ordine constitutum est, effectū totius firmitatis in omnibus clericorum negocijs sortiatur. Sanè si clericus laicum pullet, priùs se audiri ab episcopis poscat: tum si petitioni suæ laicum viderit obuiare, ex permissu episcopi sui, in seculi moderatores disceptatione confligat. Leo episcopus scribit, Victorius episcopus scribit, Eustathius episcopus scribit.

** deest, [illegible] non [illegible] qui [illegible] eiusmodi.*

Epistola nonagesima septima eiusdem ad Leonem Augustum. *In Tom. Concil. est xcv.*

Capitulorum sequentis epistolæ tituli.

De blasphemijs Nestorij & Eutychetis, eorumq; digno anathemate. I.
Quòd in vna Domini Iesu persona, gemina sit deitatis & humanitatis asserenda natura. II.
De capitulis fidei, ex sanctorū patrum libris collectis. III.

Leo Episcopus Leoni Augusto.

PRomisisse me memini, venerabilis Imperator, in causa fidei, de qua clementiam tuam noui piè esse solicitam, pleniorem humilitatis meæ dirigendum esse sermonem: quem nunc (auxiliante Domino) fideli occasione persoluo, vt sancto pietatis tuæ studio, vtilis (quantùm arbitror) deesse nō possit instructio. Quanuis enim sciam clemētiam tuam humanis institutionibus non egere, & syncerissimam de abundātia spiritus sancti hausisse doctrinam, officij tamen mei est, & patefacere quod intelligis, & prædicare quod credis, vt ignis ille, quem Dominus veniens misit in terram, motu crebræ meditationis agitatus, sic concalescat, vt ferueat: & sic inflammetur, vt luceat. *Luc. 12.*

 Caput

Caput I.

Ioan. 1.

MAgnas enim caligines Eutychiana hæresis Orientis partibus inferre molita est, & ab illa luce, quæ (sicut Euangelium loquitur) lucet in tenebris, & tenebræ eam non comprænhenderunt, imperitorum oculos tentauit auertere. Cumq; ipsa in suam recideret cæcitatem, nunc in discipulis recrudescit, quod in authore defecit. Non longo nanque temporis interuallo catholica fides, quæ est singularis & vera, cuiq; nihil addi, nihilue minui potest, à duobus est hostibus appetita, quorum prior Nestorius, Eutyches secundus emersit, qui Ecclesiæ Dei duas hæreses sibimet contrarias inferre voluerunt, vt vterque à prædicatoribus veritatis meritò damnaretur; quia insanum nimis & sacrilegum fuit, quod varia falsitate ambo senserunt. Anathematizetur ergo Nestorius, qui beatam virginem Mariam, non Dei, sed hominis tantummodo credidit genitricem, vt aliam personã carnis, aliam faceret deitatis: nec vnum Christum in verbo Dei & carne sentiret, sed separatim atq; seiunctim alterum filium Dei, alterum filium hominis prædicaret, cùm manente illa incommutabili verbi essentia, quæ ei cum patre & spiritu sancto intemporalis atq; coæterna est, ita intra virginea viscera verbum caro sit factum, vt per id, quod ineffabile est, sacramentum vno conceptu, vnoq; partu, secundùm veritatem vtriusque naturæ ea *Luca. 1.* virgo & ancilla Domini esset & mater. Quod etiam Elisabeth (sicut Lucas euangelista declarat) intellexit & dixit: Vnde hoc mihi, vt veniat mater Domini mei ad me? Eutyches quoque eodem percellatur anathemate, qui per impios veterum hæreticorum volutatus errores, tertium Apollinaris dogma delegit, vt negata humanæ carnis atque animæ veritate, totum Dominum nostrum Iesum Christum vnius assereret esse naturæ, tanquam verbi deitas ipsa se in carnem animamq; conuerterit, & cõcipi ac nasci, nutriri & crescere, crucifigi ac mori, sepeliri ac resurgere, & ascendere in cælum, & in patris dextera, vnde ad iudicandos viuos & mortuos veniet, considere, diuinæ tantùm essentiæ fuerit, quæ nihil horum in se sine carnis recipit veritate: quoniã natura vnigeniti, natura est patris, natura est spiritus sancti: simulq; impassibilis, simul est incommutabilis sempiternæ Trinitatis indiuisa vnitas, & consubstantialis æqualitas. Vnde si ab Apollinaris peruersitate Eutychianus quisque desciscit, ne conuincatur deitatem passibilem sentire atque mortalem, & tamen verbi incarnati, id est, verbi & carnis vnam audet pronunciare naturam, manifestè in Valentini & Manichæi transit insaniam, & mediatorem Dei & hominum, hominem Iesum Christum simulatoriè credit omnia egisse, nec humanum in ipso corpus, sed phantasticam corporis speciem oculis apparuisse cernentium. Quæ impietatis mendacia quoniam olim fides catholica detestatur, & talium assertionum sacrilegia concordibus per totum mundum beatorum patrum dudum sunt damnata sententijs, non dubium est, eam nos fidem prædicare atque defendere, quam sancta synodus Nicena confirmauit, dicens: Credimus in vnum Deum, patrem omnipotentem omnium visibilium & inuisibilium factorem, & in vnum Dominũ nostrum Iesum Christum filium Dei, natum de patre vnigenitum, hoc est, de substantia patris, Deũ de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, natum nõ factum, vnius substantiæ cum patre (quod Græci dicunt homousion) per quem omnia facta sunt, siue quæ in cælo, siue quæ in terra. Qui propter nos & propter nostram salutem descendit de cælo, & incarnatus est, & homo factus, passus est, & resurrexit tertia die. Ascendit ad cælos, inde venturus iudicare viuos & mortuos. Et in spiritum sanctũ. In qua professione hoc euidentissimè continetur, quod etiam nos de Domini incarnatione confitemur & credimus, qui ad salutem humani generis reformandam, veram carnem nostræ fragilitatis non de cælo secum detulit, sed in vtero virginis matris assumpsit.

Caput

Caput II.

QVicunque ergo illi sunt ita obcæcati, & à lumine veritatis alieni, vt verbo Dei à tempore incarnationis, humanæ carnis denegent veritatem: ostendant, in quo sibi Christianum nomen vsurpent, & cum Euangelio veritatis qua ratione concordent, si beatæ virginis partu aut caro sine deitate, aut deitas est orta sine carne. Sicut enim negari non potest, Euangelista dicente, quòd verbum caro factum est & habitauit nobis: ita negari non potest, beato Paulo apostolo prædicãte, quòd Deus erat in Christo, mundum recõcilians sibi. Quæ autem reconciliatio esse posset, qua humano generi propitiaretur Deus, nisi omniũ causam mediator Dei, hominumq; susciperet? Qua verò ratione veritatem mediatoris impleret, nisi qui in forma Dei æqualis est patri, in forma serui particeps esset & nostri? vt mortis vinculum, vnius præuaricatione contractum, vnius morte (qui solus morti nihil debuit) solueretur? Effusio enim pro iniustis sanguinis iusti Christi, tam potẽs fuit ad priuilegium, tam diues ad precium, vt si vniuersitas captiuorum in redemptorem suum crederet, nullum diaboli vincula retinerent: quoniam sicut Apostolus ait, Vbi abundauit peccatum, superabundauit & gratia. Et cùm sub peccati præiudicio nati, potestatem acceperint ad iusticiam renascendi, validius factum est donum libertatis, quàm debitum seruitutis. Quam itaque sibi in huius sacramenti præsidio spem relinquunt, qui in saluatore nostro negant humani corporis veritatem? Dicant quo sacrificio reconciliati: dicant, quo sanguine sint redempti. Quis est (vt ait Apostolus) qui tradidit semetipsum pro nobis oblationem & hostiam Deo in odorem suauitatis? Aut quod vnquam sacrificium sacratius fuit, quàm quod verus & æternus pontifex altari crucis, per immolationem suæ carnis imposuit? Quamuis enim multorum sanctorum In conspectu Domini preciosa mors fuerit, nullius tamen insontis occasio, redemptio fuit mundi. Acceperunt iusti, non dederunt coronas: & de fortitudine fidelium exempla nata sunt patientiæ, non dona iustitiæ. Singulares quippe in singulis mortes fuerunt, nec alterius quisquam debitum suo fine persoluit, cùm inter filios hominũ vnus solus Dominus noster Iesus Christus, qui verè erat agnus immaculatus, extiterit, in quo omnes crucifixi, omnes mortui, omnes sepulti, omnes sunt etiam suscitati: de quibus ipse dicebat: Cùm exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum. Fides enim vera, iustificans impios, & creans iustos, ad humanitatis suę tracta participem, in illo acquirit salutem, in quo solo homo se inuenit innocentem, liberum habens per gratiam Dei de eius potentia gloriari, qui contra hostem humani generis in carnis nostræ humilitate congressus, his victoriam suam tribuit, in quorũ corpore triumphauit. Licet ergo in vno Domino Iesu Christo, vero Dei atque hominis filio, verbi & carnis vna persona sit, quæ inseparabiliter atque indiuisè communes habeat actiones: intelligendæ tamen sunt ipsorum operum qualitates, & synceræ fidei contemplatione cernendum est, ad quæ prouehatur humilitas carnis, & ad quæ inclinetur altitudo diuinitatis: quid sit, quod caro sine verbo non agit: & quid sit, quod verbum sine carne non efficit. Sine verbi enim potentia, nec conciperet virgo, nec pareret: & sine veritate carnis obuoluta pannis infantia non iaceret. Sine verbi potentia non adorarent Magi puerum, stella indice declaratum: & sine veritate carnis non iuberetur in Aegyptum transferri puer, & ab Herodis persecutione subduci. Sine verbi potentia non diceret vox patris missa de cælo: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui, ipsum audite: & sine veritate carnis non protestaretur Ioannes: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Sine verbi potentia non fieret redintegratio debilium & viuificatio mortuorum: & sine veritate carnis, nec cibus ieiuno, nec somnus esset necessarius fatigato. Postremò, sine verbi potentia non se Dominus patri profiteretur æqualem, & sine veritate carnis non idem diceret patrem se esse maiorem, cùm catholica fides vtrunque suscipiat, vtrumque defendat, quæ secundùm confessionem beati apostoli Petri,

Ioann. 1. *2. Cor. 5.* *Roma. 5.* *Ephes. 5* *Psal. 115.* *Ioan. 12.* *Lucæ 1.* *Lucæ 2.* *Matt. 2.* *Matt. 3.* *Marc. 1.* *Ioann. 1.* *Ioann. 11.* *Matt. 4.* *Marc. 4.* *Ioan. 14.*

Matt.16. vnum Christum Dei viui filium, & hominem credit, & verbum. Quamuis itaque ab illo initio, quo in vtero virginis verbum caro factum, nihil vnquam inter vtranque formam, diuisionis extiterit, & per omnia incrementa corporea vnius personæ fuerint totius temporis actiones, ea ipsa tamē, quæ inseparabiliter facta sunt, nulla permixtione confundimus: sed quid cuius formæ sit, ex operum qualitate sentimus. Dicant ergo isti hypocritæ, qui cæcis mentibus lumen nolunt recipere veritatis, in qua forma crucis ligno Dominus Maiestatis Christus affixus sit? quid iacuerit in sepulchro? & reuoluto monumenti lapide, quæ tertio die caro resurrexit? & in qua post resurrectionem suam non credentes quosdam discipulos arguebat, & hæsitationem
Matt.28. cunctantium confutabat, quum diceret: Palpate & videte, quia spiritus carnem &
Lucæ 24. ossa non habet, sicut me videtis habere. Et apostolo Thomæ: Infer manum tuam
Luc.vlti. in latus meum, & vide manus meas, & pedes, & noli esse incredulus, sed fidelis.
Ioan. 20. Qua vtique manifestatione corporis sui iam hæreticorum mendacia destruebat, vt vniuersa Ecclesia, CHRISTI imbuenda doctrinis, hoc sibi non dubitaret credendum, quod apostoli susceperant prædicandum. At si in tanta luce veritatis tenebras suas hæretica obduratio non relinquit, ostendāt, vnde sibi spem vitæ polliceantur æternæ, ad quam nisi per mediatorem Dei & hominum, hominem Iesum Chri-
Actor.4. stum, non potest perueniri. Sicut enim ait B. Petrus apostolus, non est aliud nomen
1.Tim.2. datum hominibus sub cælo, in quo oporteat nos saluos fieri: nec est redemptio captiuitatis humanæ nisi in sanguine eius, qui dedit semetipsum redemptionem pro
Philip.2. omnibus: & qui (sicut prædicat beatus apostolus Paulus) cùm in forma Dei esset, nō rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo Humiliauit semetipsum, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen, vt in nomine Iesu omne genu flectatur, cælestium, terrestrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei patris. Cùm ergo vnus sit Dominus Iesus Christus, & verę deitatis, veræque humanitatis, in ipso vna prorsus eademque persona sit, exaltationem tamen, qua illum (si-
Ibidem. cut doctor gentium dicit) exaltauit Deus, & donauit illi nomen, quod super omne nomen excellit, ad eam intelligimus pertinere formam, quæ ditanda erat tantæ glorificationis augmento.

In forma quippe Dei, æqualis erat filius patri, & inter genitorem atque vnigenitum nulla in essentia erat discretio, nulla in maiestate diuersitas, nec per incarnationis mysterium aliquid decesserat verbo, quod ei patris munere redderetur. Forma autem serui, per quam impassibilis deitas sacramentum magnæ pietatis impleuit, humana humilitas est, quæ in gloriam diuinæ potestatis euecta, est in tātam vnitatem, ab ipso conceptu virginis, deitatis & humanitatis conserta, vt nec sine homine diuina, nec sine Deo agerentur humana. Propter quod sicut Dominus maiestatis dicitur crucifixus, ita qui ex sempiternitate æqualis est Deo, dicitur exaltatus: quia inseparabiliter manente vnitate personæ, vnus atq; idem est, & totus hominis filius propter carnē, & totus Dei filius propter vnā cum patre deitatē. Quicquid ergo in tempore accepit Christus, secundùm hominē accepit, cui, quę non habuit cōferrentur. Nam secundùm potentiā deitatis indifferenter omnia, quæ habet pater, etiam filius habet: & quæ in forma serui à patre accepit, eadem in forma Dei etiam ipse donauit.
Ioann.10. Secundùm formam enim Dei, ipse & pater vnum sunt: secundùm formam autem
Ioann. 6. serui, non venit facere voluntatem suam, sed voluntatem eius, qui misit eum.
Ioann.5. Secundùm formam Dei, sicut pater habet vitam in semetipso, sic dedit & filio, vi-
Matt.26. tam habere in semetipso.
2.Cor.8. Secundùm formam serui, tristis est anima eius vsque ad mortem. Et idem ipse est
Ioann.1. (sicut ait Apostolus) & diues, & pauper.

Diues, quia Euangelista dicente, In principio erat verbum, & verbum erat apud

Deum,

Deum, & Deus erat verbum. hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil.

Pauper verò, quia propter nos verbũ caro factum est, & habitauit in nobis. Quæ autem est eius exinanitio quæúe paupertas, nisi formæ seruilis acceptio? per quam, verbi maiestate velata, dispensatio humanæ redemptionis impleta est. Nam quia captiuitatis nostræ resolui originalia vincula non poterant, nisi existeret homo nostri generis, nostræque naturæ, quem peccati præiudicia non tenerent, & qui immaculato sanguine suo chirographum letale dilueret, sicut ab initio erat diuinitùs præordinatum, ita est in plenitudine præfiniti temporis factum, vt multis modis significata promisio, in diù expectatum veniret effectum, nec posset esse ambiguum, quod continuis testificationibus semper fuerat nunciatum. In magno autem sacrilego se versari, hæreticorum manifestat impietas, cùm sub specie deitatis honorandę, humanæ carnis in Christo denegant veritatem, & religiosè existimant credi, si dicatur in saluatore nostro, verum non esse, quod saluat, cùm ita secundùm promisionem omnia secula* præcurrẽtem mundus sit Deo reconciliatus in Christo, vt nisi verbum dignaretur caro fieri, nulla posit caro saluari. Omne enim sacramentum fidei Christianæ, magno (vt hæretici volunt) decoloratur obscuro, si lux veritatis sub mendacio putatur latuisse phantasmatis. Non ergo quisquam sibi erubescendum existimet Christianus de nostri in Christo corporis veritate, quia oẽs apostoli apostolorumq; discipuli, & præclari ecclesiarum quiq; doctores, qui ad martirij coronã, vel ad confesionis meruêre gloriam peruenire, in huius fidei lumine splenduerunt consonis vbiq; sententijs intonantes, quòd in Domino Iesu Christo deitatis & carnis vna sit confitenda persona. Qua autem rationis similitudine, qua diuinorum voluminum portione, hæretica impietas se existimat adiuuari, quæ veritatẽ negat corporis Christi, cùm hanc non lex testificari, non prophetia pręcinere, nõ euangelia docere, non ipse destiterit Christus ostendere. Quærant per omnem seriem scripturarũ, quò tenebras suas fugiant, non quo verum lumen obscurent: & per omnia secula ita veritatem inuenient coruscantem vt magnum hoc & mirabile sacramentum, ab initio videant creditum, quod est in fine completum. De quo cùm sanctarum literarũ nulla pars sileat, sufficit quædam consona veritatis signa posuisse, quibus diligẽtia fidei in splendisimam latitudinẽ dirigatur, & syncera intelligentiæ luce perspiciat, quòd in filio Dei, qui se incessabiliter filium hominis & hominẽ profitetur, non sit CHRISTIANIS erubescendum, sed constantisimè gloriandum. Vt autem pietas tua cum venerabilium patrum prædicationibus nos concordare cognoscat, aliquantas eorum sententias huic credidi subijciendas esse sermoni. Quibus si digneris attendere recensitis, non aliud nos prædicare reperies, quàm quod sancti patres nostri toto orbe docuêre: nec quenquam ab illis, nisi solos impios hęreticos discrepare. His igitur, gloriosisime & venerabilis Imperator, quanta potui breuitate perstrictis, cum inspirata tibi diuinitùs fide etiam nostram prædicationem vnitam esse cognosce, nec in aliquo nos ab Euangelica Apostolicaque doctrina, vel à catholicæ professionis symbolo discrepare: quoniam sicut docet beatus apostolus Paulus, magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne, iustificatum est spiritu, apparuit angelis, prædicatum est gentibus, creditum est in mundo, assumptũ est in gloria. Quid igitur tuæ vtilius est saluti, quid tuæ congruentius potestati, quàm vt paci ecclesiarum Domini tua constitutione prospicias, & in omnibus tibi subditis Dei dona defendas, neq; vlla ratione patiaris per inuidiam diaboli ministros ipsius in cuiusquã sæuire perniciem, vt qui in hoc seculo temporali eminens regno, in ęternum merearis regnare cum Christo. Data 13. Calendas Septemb. Leone & Maioriano Augg. Conss. (Is fuit annus Christi 458. ponticatus verò S. Leonis 19.)

Ibidem. *Colos. 2.* *percurrẽtem. *Tit. 1.* *1. Tim. 3.*

Caput III.

Sancti

Hilarij Pictaui Episcopi lib. 2. de fide vel de Trinitate. Mett. 16. SAncti Hilarij Pictauiensis Episcopi & confessoris, in libro secundo inter cætera: Vnum igitur hoc est immobile fundamētum, vna hæc felix fidei petra, Petri ore confessa: Tu es (inquit) Christus filius Dei viui, tanta in se argumenta sustinens veritatis, quanta peruersitatum quæstiones, & infidelitatis calumniæ mouebuntur. Iam in cæteris dispensatio voluntatis paternæ est. Virgo, partus, & corpus, post quæ crux, mors, inferi, salus nostra est. Humani enim generis causa, Dei filius natus ex virgine & spiritu sancto, ipso sibi in hac operatione consorte, & sua, Dei videlicet, inumbrante virtute, corporis sibi initia consueuit, & exordia carnis instituit, vt homo factus ex virgine, naturam in se carnis exciperet, perque huius admixtionis societatem, sanctificatum in eo vniuersi generis humani corpus existeret, vt quemadmodùm omnes in se, per id, quod corporeum se esse voluit, conderentur: ita rursùm in omnes ipse, per id, quod eius est inuisibile, referretur. Dei igitur imago inuisibilis pudorem humani exordij non recusauit, & per conceptionem, partum, vagitum, & cunas, omnes naturæ nostræ contumelias transcurrit. Quid tandem dignum à nobis tantæ dignationis affectui rependetur? Inenarrabilis à Deo originis vnus vnigenitus Deus, in corpusculi humani formam sanctæ virginis vtero insertus, accrescit. Qui omnia continet, & intra quem, & per quem cuncta sunt, humani partus lege profertur: & ad cuius vocem archangeli atque angeli tremunt, cælum & terra & omnia huius mundi resoluentur elementa, vagitu infantiæ auditur. Qui inuisibilis & incompræhensibilis est, non visu, sensu, tactu, moderandus, cunis est obuolutus. *Ioan. 1.* Hæc si quis indigna Deo recolit, tanto se maioris beneficij obnoxium confitebitur, quanto minùs hæc Dei conueniunt maiestati. Non ille eguit homo effici, per quem homo factus est: sed nos eguimus, vt Deus caro fieret, & habitaret in nobis, id est, assumptione carnis vnius, membra vniuersæ carnis incoleret. Humilitas eius, nostra nobilitas est: contumelia eius, noster honor est. Quod ille est Deus in carne cōsistens, hoc nos vicissim in Deum carne renouati: Item in libro nono inter cætera: *Idem Hila. lib. 9. vbi suprà. Matt. 10.* Nescit planè vitam suam, nescit, qui Christum Iesum, vt verum Deum, ita & verum hominem ignorat. Et eiusdem periculi res est, Christū Iesum, vel spiritum Deum, vel carnem nostri corporis denegare. Omnis ergo qui cōfitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram patre meo, qui est in cælis. Qui autem negauerit me coram hominibus, negabo & ego eum coram patre meo, qui est in cælis. Hæc verbum caro factum loquebatur, & homo Iesus Christus Dominus maiestatis docebat, mediator ipse in se ad salutem Ecclesię constitutus, & ipso illo inter Deum & homines mediatoris sacramento vtrunq; vnus existens, dum ipse ex vnitis in idipsum naturis, naturæ vtriusq; res eadem est, ita tamen, vt neutro careret in vtroque, ne fortè Deus esse, homo nascendo, desineret, & homo rursus, Deus manendo, non esset. Hæc itaq; humanæ beatitudinis fides vera est, Deum & hominē prædicare, verbum & carnem confiteri: neq; Deum nescire, quòd & homo sit: neq; carnē ignorare, quòd verbū sit. *Idem vbi suprà.* Itē eiusdē in eodē libro inter cætera: Natus igitur vnigenitus Deus ex virgine homo, & secūdùm plenitudinē temporū in semetipso prouecturus in Deum hominem, hunc per omnia euangelici sermonis modum tenuit, vt se filium Dei credi doceret, & hominis filium prædicari admoneret, loquens & gerens homo vniuersa quæ Dei sunt: loquens deinde & gerens Deus vniuersa, quæ hominis sunt: ita tamen, vt in ipso illo vtriusq; generis sermone, nunquā nisi cum significatione & hominis loquutus & Dei sit. *Idem vbi suprà.* Item alio loco in eodē libro inter cætera: Hinc itaq; fallendi simplices atq; ignorantes hæreticis occasio est, vt quæ ab eo secundùm hominem dicta sunt, dicta esse secundùm naturę diuinæ infirmitatē mentiantur: & quia vnus atq; idem est, loquens omnia quę loquitur de semetipso omnia eum locutū esse contendant. Nec sanè negamus, totū illū, qui eius manet, naturę suę esse sermonē. Sed si Iesus Christus & homo & Deus est, & neq; cùm homo tū primùm Deus: neq; cùm homo, tū non etiam & Deus, neq; post hominē in Deo, nō totus homo totus Deus:

vnum

vnum atq; idem neceſſe eſt dictorum ſacramẽtum eius eſſe, quod generum. Et cùm in eo ſecundùm tempus diſcernis hominem à Deo, Dei tum atq; hominis diſcerne ſermonem. Et quum Deum atq; hominẽ in tempore confiteberis, Dei atq; hominis in tempore dicta dijudica. Cùm verò ex homine & Deo rurſum totius hominis, totius etiam Dei tẽpus intelligis, ſi quid aliud ad demõſtrationẽ eius tẽporis dictũ eſt, tempori coaptato, quę dicta ſunt: vt cùm aliud ſit antè hominẽ Deus, aliud ſit homo & Deus, aliud ſit poſt hominẽ & Deum totus homo, & totus Deus, non confundas temporib. & generibus diſpenſationis ſacramentũ, cum pro qualitate generũ ac naturarum, alium ei in ſacramento hominis neceſſe eſt ſermonẽ fuiſſe non nato, alium adhuc morituro, aliũ iam æterno. Noſtri igitur cauſa hæc omnia Ieſus Chriſtus manens, & corporis noſtri homo natus, ſecundum conſuetudinem naturæ noſtrę loquutus eſt, non tamẽ omittẽs naturæ ſuæ eſſe, quod Deus eſt. Nam tametſi in partu, & paſsione, & morte naturæ noſtræ res peregerit, res tamen ipſas omnes virtute naturæ ſuæ geſsit. Et reliqua. Item alio loco in eodẽ libro inter cætera: Videsne ita Deũ *Idem vbi* & hominem prædicari, vt mors homini, Deo verò carnis excitatio deputetur? Non *ſuprà.* tamen vt alius ſit, qui mortuus eſt, & alius ſit, per quem mortuus reſurgit. Spoliata enim caro, Chriſtus eſt mortuus: & rurſus Chriſtum à mortuis excitans, idem Chriſtus eſt, carne ſe expolians. Naturã Dei, in virtute reſurrectionis intellige: diſpẽſationem hominis, in morte cognoſce. Et cùm ſint vtraq; ſuis geſta naturis, vnum tamen Chriſtum Ieſum eum memento eſſe, qui vtrunq; eſt. Item poſt pauca: Hæc igitur demonſtranda à me paucis fuerunt, vt vtriuſq; naturæ perſonam tractari in domino Ie *Idem vbi* ſu Chriſto meminiſſemus: quia qui erat in forma Dei, formã ſerui accepit. Item ſan- *ſuprà.* cti Athanaſij Alexandrinæ eccleſiæ epiſcopi & confeſſoris ad Epictetũ Corinthio- *Athan. Alexandrini.* rum Epiſcoporũ: Quomodò aũt vel dubitare auſi ſunt, qui dicuntur Chriſtiani, ſi is Dominus, qui ex Maria virgine proceſsit, filius quidem ſubſtantia & natura Dei eſt, quod autem ſecuudùm carnem, ex ſemine Dauid eſt & carne ſanctæ Mariæ? Item ſancti Ambroſij Epiſcopi & confeſſoris Mediolanenſis Eccleſiæ, ad Imperatorem Gratiarum in libro ſecundo de fide inter cætera: Vnde illud, quod lectum eſt Domi *Ambr. li. 2.* num maieſtatis crucifixum eſſe, non quaſi in maieſtate ſua crucifixum putemus: ſed *de fide c. 4.* quia idem Deus, idem homo: per diuinitatem Deus, per ſuſceptionem carnis homo Chriſtus Ieſus, Dominus maieſtatis dicitur crucifixus, quia conſors vtriuſque naturæ, id eſt, humanæ atque diuinæ, in natura hominis ſubijt paſsionem, vt indiſcretè, & Dominus maieſtatis dicatur eſſe, qui paſſus eſt, & filius hominis, ſicut ſcriptum *Ioann. 3.* eſt, qui deſcendit de cœlo. Item alio loco in eodem libro inter cætera: Sileant igitur *Epheſ. 4.* inanes de ſermonibus quæſtiones, quia regnum Dei (ſicut ſcriptum eſt) non in per- *1. Cor. 4.* ſuaſione verbi eſt, ſed in oſtenſione virtutis. Seruemus diſtinctionem diuinitatis & carnis. Vnus in vtroque loquitur Dei filius, quia in eodem vtraque natura eſt: etſi idem loquitur, non vno ſemper loquitur modo. Intende in eo nunc gloriam Dei, nunc hominis paſsiones. Quaſi Deus loquitur, quæ ſunt diuina, quia verbum eſt: quaſi homo dicit, quæ ſunt humana, quia in mea ſubſtãtia loquebatur. Item eiuſdẽ *Ex cap. 6.* in libro de incarnatione Domini contra Apollinariſtas: Sed dum hoc redarguimus, emergũt alij, qui carnẽ Domini dicant & diuinitatẽ vnius naturæ. Quæ tantũ ſacrilegium inferna vomuêre? Iam tolerabiliores ſunt Ariani, quorum per iſtos perfidiæ robur adoleſcit, vt maiore cõtentione aſſerant patrẽ & filiũ, & ſpiritũ ſanctũ vnius non eſſe ſubſtãtiæ, quia iſti diuinitatẽ Domini & carnem ſubſtãtiæ vnius dicere tentauere. Item infrà: Et hi mihi frequẽter Nicæni Concilij tractatũ ſe tenere cõmemo *Ibidem.* rant. Sed in illo tractatu patres noſtri nõ carnem, ſed Dei verbum vnius ſubſtantiæ cum patre eſſe dixere. Et verbum quidẽ ex paterna proceſsiſſe ſubſtantia, carnem autem ex virgine eſſe confeſsi ſunt. Quomodò igitur Nicęni Concilij nomen obtenditur, & noua indicuntur, quæ nunquam noſtri ſenſere maiores? Et reliqua. Item *li. 7. epiſt.* eiuſdem ad Sabinum epiſcopum inter cætera: Vnde pulchrè Apoſtolus eiuſdem *47.* verbi repetitione vſus eſt, dicens de Domino Ieſu: Cùm in forma Dei eſſet, non ra-

non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit, for-
Philip.2. mam serui accipiens. Quid est, in forma Dei, nisi in plenitudine deitatis, in illa perfe ctionis diuinæ expresione? Ergo cùm esset in plenitudine diuinitatis, exinaniuit se, & accepit plenitudinem naturæ & perfectionis humanæ. Sicut Deo nihil deerat, ita
Psal.44. nec hominis consummationi, vt esset perfectus in vtraque forma. Vnde & Dauid di cit: Speciosus forma præ filijs hominum. Concluditur Apollinarista, nec quò se ver tat, habet: suis clauditur retibus. Ipse enim dixit, formam serui accepit, non seruus lo cutus est. Iterum ergo interrogo: Quid est in forma Dei? Respondet, In natura Dei.
Galat.4. Sunt enim (ait Apostolus) qui non sunt natura dij. Quæro, quid sit, formā serui acci piens? Sine dubio perfectionem naturæ & cōditionis, vt dixi, humanæ, vt esset in ho minum similitudine. Et pulchrè, non carnis, sed hominū dixit similitudinem, quia in carne eadem. Sed quia sine peccato erat solus, omnis autē homo in peccato, in spe
Hier.17. cie hominis videbatur. Vnde & Propheta ait: Et homo est, & quis cognoscet eū? Ho
Matt.8. mo secundū carnē, sed vltra hominē diuina operatione. Deniq; cùm leprosum tan-
Ioan.11. geret, homo videbatur: sed vltra hominem, cùm mundaret. Et cùm Lazarum fleret
Ioan.19 mortuum, quasi homo flebat: sed supra hominem erat, cùm mortuum vinctis iube-
Mat.27. ret pedibus exire. Homo videbatur, cùm pēderet in cruce: sed supra hominem, cùm reseratis tumulis mortuos suscitaret. S. Augustini episcopi Hipponensis ecclesiæ ad Dardanum inter cætera: Noli itaq; dubitare, ibi nūc esse hominem Christum, vnde venturus est: memoriterq; recole, & fideliter tene Christianam confesionem, quo- niam resurrexit à mortuis, ascendit in cęlum, sedet ad dexterā patris: nec aliunde quā
Actor.1. inde venturus est ad viuos & mortuos iudicādos. Et sic vēturus est illa angelica voce testante, quēadmodùm est ire visus in cælum, id est, in eadem forma carnis atq; sub- stantia, cui profectò immortalitatem dedit, naturam non abstulit. Item eiusdem in epistola ad Volusianum inter cætera: Nunc verò ita inter Deum & homines media-
Tract.78. post mediū tor apparuit, vt in vnitate personæ copulās vtranq; naturā, & solita sublimaret inso- litis & insolita solitis tēperaret. Itē eiusdē in expositione Euangelij secundū Ioannē inter cętera: Quid igitur hęretice, cū Christus sit Deus & homo, loquitur vt homo, & calumniaris Deo? Ille in se naturam cōmendat humanā, tu in illo audes deforma- re diuinam? Et iterum infrà: Agnoscamus geminam substantiam Christi, diuinā sci- licet, qua æqualis est patri: humanam, qua maior est pater. Vtrunq; autē simul, non duo, sed vnus Christus, ne sit quaternitas, nō Trinitas Deus. Sicut enim vnus est ho- mo, anima rationalis & caro: sic vnus est Deus, Christus & homo: ac per hoc Chri- stus est Deus, anima rationalis, & caro. Christum in his omnibus, Christum in singu lis confitemur. Quis est ergo, per quem factus est mundus? Christus Iesus, sed in for-
Ibidem. ma Dei. Quis est sub Pōtio Pilato crucifixus? Christus Iesus, sed in forma serui. Item eiusdem cuius suprà: Quis non est derelictus in inferno? Christus Iesus, sed in anima sola. Quis resurrecturus, triduo iacuit in sepulchro? Christus Iesus, sed in carne sola.
Ioan.14. Dicitur ergo in his singulis Christus. Verùm hęc omnia nō duo, vel tres, sed vnus est Christus. Ideò ergo dixit: Si diligeretis me, gauderetis vtiq; quia vado ad patrē: quo- niam naturæ humanæ gratulandum est, eò quod sic assumpta est à verbo vnigeni- to, vt immortalis constitueretur in cœlo: atq; ita fieret terra sublimis, vt in corrupti-
Ioan. Chrysostomi. bilis puluis sederet ad dexteram patris. S. Ioannis Constantinopolitani episcopi & confessoris in homilia de cruce & latrone inter cætera: Sed cur cum cruce veniat, vi- deamus, scilicet vt hi, qui eum crucifixere, suæ sentiant dementiæ cæcitatem. Et ideò impudentiæ eorum signum portatur. Ideo propheta ait: Tunc lamentabuntur oēs
Zach.12. tribus terræ, videntes accusatorem, & agnoscentes peccatum. Et quid mirum est, si crucem portans adueniet, quando & vulnera corporis ipsa demonstrat? Tunc enim
Ibidem. (inquit) videbunt, quem confixere. Et sicut post resurrectionem, Thomæ voluit dif fidentiam confutare, & illi clauorum loca monstrauit, & lateris vulnera declarauit,
Ioan.20. & dixit, Mitte manum tuam, & vide, quoniam spiritus carnem & ossa non habet, si-
Luc.24. cut me videtis habere: sic & tūc ostendet vulnera, crucemq; demōstrabit, vt ostendat

illum

illum se esse, qui fuerat crucifixus. Item eiusdem in homilia de ascentione Domini: Nam sicut duobus iurgio separatis, vnus in medio positus, altercantium litem discordiamque dissoluit, ita & Christus fecit. Deus nobis iustè irascebatur, & nos contemnebamus iratum, & clementem Dominum declinabamus: & se medium Christus ingessit, & sociauit vtranque naturam, & nobis quod imminebat supplicium, ipse sustinuit. Item eiusdem in eadem homilia inter cætera: Christus igitur nostræ naturæ primitias obtulit patri, & oblatum donum miratus est pater. Quod tanta dignitas offerebat, & quod offerebatur, nulla macula fœdabatur. Nam & suis manibus suscepit oblatum, & suæ sedis fecit esse participem, & quod plus est, ad patrem suæ dexteræ collocauit. Cognoscamus, quis ille est, qui audiuit, Sede ad dexteram meam: quæ natura est, cui dixit, Esto meæ particeps sedis. Illa natura, quæ audiuit: *Psal 109.* Terra es, & in terram ibis. Item eiusdem in eadem homilia inter cætera: Quo sermo- *Genes.3.* ne vtar, quo verbo dicam, reperire non possum. Natura fragilis, natura contempta, & omnibus monstrata deterior, omnia vicit, omnia superauit, & omnibus hodierna die meruit excelsior reperiri. Hodie angeli, vota diù desiderata ceperunt: hodiè archangeli, quod multo tempore cupiebant, inspicere valuerunt. Naturam nostram in sede dominica, immortali fulgentem gloria peruiderunt. S. Theophili episcopi *Theop. Alexandrin.* Alexandrini de epistola paschali, quam per Aegyptum destinauit: Cuius rei testis est ille, qui loquitur: Oēs declinauêre, simul facti inutiles sunt. Et prophetæ Christi au- *Psal.13.* xiliū deprecantes: Domine, inclina cælos tuos & descende. Non vt mutaret loca, in *Psal.143.* quo omnia sunt: sed vt propter salutem nostram, carnem humanæ fragilitatis assu- *2.Cor.8.* meret, Paulo Apostolo eadē concinente: Cùm esset diues, pro nobis pauper factus est, vt nos illius paupertate diuites essemus: venitque in terras, & de virginali vtero, quem sanctificauit, egressus homo, interpretationē nominis sui Emmanuel, id est, *Matt.1.* nobiscum Deus, dispensatione confirmans, mirum in modum cœpit esse, quod nos sumus: & nō desijt esse, quod erat: sic assumens naturam nostram, vt quod erat ipse, non perderet. Quanquam enim Ioānes scribat, Verbum caro factum est, id est, alijs *Ioan.1.* verbis, Deus homo factus est, verbum tamen non est versum in carnem, quia nun- *Psal.101.* quam Deus esse cessauit, ad quem & spiritus sanctus loquitur: Tu autem idem ipse *Hebr.1.* es. Et pater de cęlo contestatur & dicit: Tu es filius meus dilectus, in quo mihi bene *Matt.3.* cōplacui. Vt & homo factus, nostra cōfessione permanere dicatur, quod fuit prius- *Marc.1.* quam homo fieret, Paulo nobiscum eadem prædicāte: Iesus Christus heri & hodie, *Lucæ 3.* idem ipse & in æternum. In eo enim quod ait, ipse, ostendit eum pristinam non mu- *Hebr.13.* tasse naturam, nec diuinitatis suæ imminuisse diuitias, quia propter nos pauper effectus, plenam similitudinem nostræ conditionis assumpserat. Item eiusdem in alia epistola paschali contra Originem, inter cætera: Vnus filius patris, nostrique mediator, nec æqualitatem eius amisit, nec à nostro consortio separatus est. Inuisibilis Deus, & visibilis homo: forma serui absconditus, & Dominus gloriæ confessione credentium comprobatus. Neque enim priuauit eum pater naturæ suæ nomine, post- *Matt 3.* quam pro nobis homo, & pauper effectus est: nec in Iordane fluuio baptizatum *Marc.2.* altero appellauit vocabulo, sed filium vnigenitū, Tu es filius meus dilectus, in quo *Lucæ 3.* mihi benè complacui. Nec similitudo nostra in diuinitatis est mutata naturam, nec diuinitas in nostræ naturæ versa est similitudinem. S. Gregorij Episcopi Nazianzeni in homilia de Epiphania inter cætera: Cùm ergo processisset ex virgine Deus, in ea, *Grego. Nazian.* quā assumpserat, humana natura, vnum è duobus sibi inuicē cōtrarijs existēs, carne & spiritu, aliud in Deum assumitur, aliud deitatis gratia præstat. Item infrà: Missus est quidem, sed vt homo. Duplex enim erat in eo natura. Inde denique & laborauit ex itinere, inde & esurijt, & sitiuit, & contristatus est, & fleuit humani corporis lege. S. Basilij Episcopi Cappadocis: Cùm ergo quædam in Christo ita videamus huma- *Basilij* na, vt nihil à communi mortalium fragilitate distare videantur: quædam in diuina, *Magni.* quæ nulli alij, nisi illi ineffabili naturæ conueniant deitatis: hæret humani intellectus angustia, & tātæ admirationis stupore perculsa, quò declinet, quid teneat, quò

ſe vertat, ignorat. Si hominem putet, deuicto mortis regno, cum ſpolijs redeuntem à mortuis cernit. Propter quod cum omni metu & reuerentia contemplandum eſt, vt in vno eodemque ita vtriuſque naturæ veritas demonſtretur, vt neque aliquid indignum & indecens de diuina illa & ineffabili ſubſtantia ſentiatur: neque rurſum, quæ humanitùs geſta ſunt, falſis illuſa imaginibus æſtimentur.

Cyrilli epi. Alexādrini S. Cyrilli epiſcopi Alexandrini: Homo nominatus eſt, cùm ſit natura Deus, Dei patris verbum: quoniam ſimiliter vt nos, ſanguini communicauit & carni. Sic enim in terris apparuit, non amittens id quod erat, ſed aſſumens humanitatis naturam in ſua ratione perfectam. Item eiuſdem in libro, qui dicitur Scholia: Vnus igitur eſt, & ante incarnationem Deus verus, & qui inhumanitate manſit id, quod erat, & eſt, & erit. Non diſcernendũ igitur vnum dominũ Ieſum Chriſtum in hominem ſeorſùm & ſeorſùm in Deum, ſed vnum eundemq; Ieſum Chriſtũ eſſe dicimus, non ignorantes differentias naturarum, ſed eas inconfuſas inter ſe ſeruantes. Item cuius ſuprà: Dicitur nanque tanquàm aliud in alio inhabitare, id eſt, diuina natura in humanitate, non perpeſſa commixtionem, vt eſſet, quod non erat. Quicquid enim in alia habitare dicitur, non ipſum fit tale, quale eſt id, in quo habitat, ſed aliud in alio magis intelligitur. At verò in verbi perſona & humanitatis, nobis ſolam differentiam deſignat diuerſitas naturarum. Vnus enim ex vtraq; intelligitur Chriſtus. Ergo inconfuſione (vt antè dixi) ſeruata, inhabitaſſe ait verbum in nobis. Sicut enim vnum eſſe filium vnigenitũ, carnem factum & hominem. Item cuius ſuprà ad Neſtorium: Ait

Idem Cyrillus in epi. ad Neſtorium. igitur ſancta & magna ſynodus, ipſum, qui eſt ex Deo patre natus naturaliter, filium vnigenitum, Deum verum de Deo vero, lumen de lumine, per quem, & cum quo omnia fecerit pater, hunc deſcendiſſe, incarnatum eſſe & hominem factum, paſſum eſſe, reſurrexiſſe tertia die, & aſcendiſſe rurſum in cælos. Hæc nos ſequi verba debemus, his nos conuenit obtemperare dogmatibus, conſiderãtes quid ſit incarnatum eſſe, & hominem factum Dei verbum. Non enim dicimus, quòd Dei natura conuerſa vel immutata, facta ſit caro: nec quòd in totũm hominem, qui eſt ex anima & corpore transformata ſit: ſed illud magis, quòd carnem animatam anima rationali, ſibi copulauerit verbũ, & ſic ſubſtantialiter, ineffabiliter, & indepræhenſibiliter factus ſit homo, & nuncupatus ſit etiam filius hominis, non nuda tantummodò voluntate, ſed nec aſſumptione ſola perſonæ, ſed quòd diuerſæ quidem naturę in vnum conuenerint, vnus tamen ex ambabus Chriſtus & filius, non euacuata aut ſublata diuerſitate naturarum per coniunctionem, ſed quia ſimul nobis effecerunt vnum Dominum & Chriſtum & filium, id eſt, diuinitas & humanitas, per arcanam illam, ineffabilemque copulationis adunationem. Itaque is, qui ante ſecula omnia eſt natus ex patre, etiam ex muliere carnaliter dicitur procreatus in tempore. Non quia diuina ipſius natura de ſacra virgine ſumpſit exordium, nec quòd propter ſeipſam opus habuit ſecundò naſci poſt illam natiuitatẽ, quam habebat ex patre: (eſt enim ineptum & ſtultum hoc dicere, quòd is, qui ante omnia ſecula eſt cõſempiternus patri, ſecundæ generationis eguerit, vt eſſe inciperet) ſed quia propter nos & propter noſtram ſalutem naturam ſibi copulauit humanam, & proceſſit ex muliere, idcircò dicitur natus eſſe carnaliter. Neq; enim priùs natus eſt homo communis de ſancta virgine, & tunc demum habitauit in eo verbum: ſed in vulua vteroque virginali, ſe cum carne coniunxit, & ſuſtinuit generationem carnalem, carnis ſuæ natiuitatem, ſuam faciens. Sic illum dicimus & paſſum eſſe & reſurrexiſſe: non quia Deus verbum in ſua natura paſſus ſit aut plagas, aut clauorum transfixiones, aut alia vulnera (Deus nanque incorporalis, extra paſsionem eſt) ſed quia corpus illud, quod ipſius proprium factum eſt, paſſum eſt, ideò hæc omnia pro nobis ipſe dicitur paſſus. Inerat enim in eo corpore, quod patiebatur, Deus, qui pati non poterat. Simili modo & mortem ipſius intelligimus. Immortale enim & incorruptibile eſt naturaliter, & vita, & viui-

Heb. 2. ficans Dei verbum. Sed quia corpus ipſius proprium, gratia Dei, iuxta Pauli vocem, pro omnibus mortem guſtauit, idcircò ipſe dicitur mortem paſſus eſſe pro nobis.

Non

Non quòd ipse mortem esset expertus, quantum ad ipsius naturam pertinet (insania est enim, hoc vel sentire, vel dicere) sed quòd (vt suprà diximus) vera caro ipsius mortem gustauit. Ita & resurgente carne, ipsius rursus resurrectioně dicimus: non quia in corruptionem ceciderit (quod absit) sed quia eius resurrexit corpus. Ita Christum vnum & Dominum confitemur, non tanquam hominem cum verbo coadorantes, ne diuisiones quædam species inducatur, sed vnum iam & eundem adorantes, quia non est alienum à verbo corpus suum, cum quo ipsi etiam asidet patri. Nec hoc ita dicimus, quasi duobus filijs asidentibus, sed vno cum carne per vnitatem: quia si talem copulationem factam per substãtiam, aut quasi imposibilem, aut quasi parùm decoram, noluerimus accipere, in id incidimus, vt duos filios esse dicamus. Necesse est enim discernere, & dicere, hominem separatim fuisse sola filij appellatione honoratum: & rursùm verbum, quod est ex Deo, & nomine, & veritate, filium Dei: sed discernere in duos filios non debemus vnum Dominum Iesum Christum. Neq; enim id adiuuat rectam fidei rationem, licet nonnulli, nescio quam, perhibeant copulationem personarum. Non dixit enim scriptura, verbum Dei personam hominis sibi assumpsisse, sed carnem factum esse. Id autem est ostendere Dei verbum, similiter ac nos, participatum habuisse carnis & sanguinis, & corpus nostrum propriè suum fecisse, & hominem ex muliere processisse, non abiecta, nec deposita deitate, aut generatione illa, quã habebat ex patre, sed mansisse etiam in assumptione carnis Deum, quod erat. Hoc vbique rectæ fidei ratio protestatur. In tali sensu sanctos patres fuisse comperimus. Ideò illi non dubitarunt sanctam virginem dicere theotocon, non quòd verbi natura, deitasque in sancta virgine sumpsit exordium, sed quòd ex ea natum sit sacrum illud corpus, animatum anima rationali, cui substantialiter adunatum Dei verbum, carnaliter natum esse dicitur. *Ioann. 1.*

Epistola nonagesimaoctaua eiusdem ad Faustum presbyterum.

Dilectisimo Fausto presbytero Leo Episcopus salutem.

GRATVM semper est mihi tuam alloqui charitatem, & affectum salutationis exoluere, quoniam scio te & probabilem, & syncerisimæ fidei esse custodem, & qui non circunducitur omni vento doctrinę, sed in fundamento prophetarũ & apostolorum (qui Christus est) firmè consistere, vt quum venerit filius hominis in diuinitate sua ad purgationem totius mundi, in electione reperiaris frumentum ęternitatis, qui dignus thesaurizari posis in horreis. Susceptis itaq; literis per filium meum Parthenium reciprocam salutationem exoluens, exhortor tuam beatitudinem, fili charisime, vt non confundaris de Euangelio generationis Domini Iesu Christi, filij Dauid, filij Abraham secundùm carnem, quoniam hæc fides vincit mundum, quando quis credit, quia Christus est filius Dei. Si quæ verò fidei quæstiones inueniuntur, admonemus vt de his, quæ ad communem vtilitatem pertinent, latiùs nobis scribas, libenter suscipientibus, qui ista detulerint. *Matt. 1.* *Ioann. 5.*

Epistola nonagesimanona eiusdem ad Leonem Augustum.

Leo Epiſcopus, Leoni Augſto.

SI glorioſum pietatis veſtræ in fidei defenſione propoſitum tanta proſequi laude cupiamus, quanta rerum ipſarum magnitudo depoſcit, inueniemur impares in actione gratiarū, ſi noſtri tantùm oris anguſtijs vniuerſalis Eccleſiæ gaudia celebremus. Sed digniùs illius remuneratio veſtris actibus meritisq; ſeruabatur, in cuius cauſa & ſpeciali excellitis animo, & optato triumphatis euentu gloriæ. Sciat igitur clementia veſtra omnes eccleſias Dei cum laude veſtra exultare pariter & lætari, quòd ab Alexandrinæ eccleſiæ iugo improbus parricida depulſus eſt, & populus Dei, cui prædo nefarius incubabat, in antiquam fidei libertatem reductus, poteſt iam in ſalutis viam fidelium ſacerdotum prædicatione reuocari, cùm videat omne ſeminarium venenorum in ipſo auctore proiectum. Nūc ergo quia hoc conſtanti propoſito & magna mente peregiſtis, conſummato operi fidei illud adiungite, vt de catholico ciuitatis illius præſule quod Deo placeat decernatis, qui nulla damnatæ toties impietatis ſit infectus adſpergine, ne fortaſsè tectum vulnus ſub ſpecie obductæ cicatricis increſcat, & plebs Chriſtiana, quæ vobis agentibus apertè ab hæreticorū peruerſitate liberata eſt, lœtalibus iterùm obnoxia ſit venenis. Vides autem, venerabilis Imperator, & euidenter agnoſcis, quòd in perſona, de cuius abſciſsione agitur, nō ſola eſt fidei integritas intuenda: quæ etiamſi vllis correctionibus profeſſionibusq; purgari, & in integrū valeret qualibet cōditione reſtitui, nequaquā tamē quę ſceleſtè cruenteq; cōmiſſa ſunt, poſſunt probabilium verborū proteſtationibus aboleri: quia in pontifice de hac (maximè tantæ eccleſiæ ſacerdote) non ſufficit ſonus linguæ & ſermo labiorum: & nihil prodeſt ſi Deus voce prædicatur, & mens in impietate conuincitur: De talibus enim per Apoſtolum ſanctus ſpiritus loquitur: Habentes ſpeciem pietatis, virtutem autem eius abnegantes. Et iterùm alibi: Deum profitentur ſe ſcire, factis autem negāt. Vnde cùm in omni Eccleſiæ membro, & integræ fidei veritas, & bonorū operum plenitudo quęratur: quantò magis in ſummo pontifice debent vtraque præcellere, quia alterū ſine altero non poteſt cum Chriſti corpore cōpagem? Nec neceſſe eſt nunc omnia, quæ Timotheū execrabilem faciūt, enarrare, cùm copioſè atque manifeſtè in totius mundi notitiam, quæ per ipſum ac propter ipſum ſunt geſta, proceſſerint: & ſi quid ab incompoſito vulgo contra iuſtitiam perpetratum eſt, in huius omnia verticem confluant, cuius deſiderijs manus furentium ſeruierunt. Vnde ſi etiam in profeſsione fidei nihil hic negligat, nihil fallar, aptiſsimum gloriæ veſtræ eſt ab hoc appetitu illum prorſus excludere: quia in tantæ vrbis antiſtite vniuerſa Eccleſiæ videtur deeſſe, membra decet ſancta exultatione gaudere, vt vera pax Domini non ſolùm prædicatione fidei, ſed etiam morum clarificetur exemplo. Data 15. Calendarum Iuliarum, Magno & Apollonio conſulibus, per Philoxenum agentem in rebus.

Timotheū [illegible] [illegible].

Locus mēdoſus.

2. Tit. 3.

Tit. 1.

[illegible] annus ſalutis a [illegible] pontificatus S. Leonis 21.

Epiſtola centeſima eiuſdem ad Gennadium Epiſcopum Conſtantinopolitanum.

Leo Epiſcopus Gennadio Epiſcopo Conſtantinopolitano.

Dilectionis

DIlectionis tuæ literis, & fratrum coepiscoporumque nostrorum Domitiani & Geminiani sermone agnoui, Timotheũ postquam ecclesiæ Alexandrinæ ciuitatis expulsus est, Constantinopolim (nonnullis hoc fidei aduersarijs agẽtibus) venire permissum: vt quantùm datur intelligi, quia vniuersorum Domini sacerdotum sententijs coarctatus, inuitus saltem ad catholicum se dogma conuertat, vt tanquam propter hanc tantummodò culpam videatur eiectus, hæreticæ peruersitatis errore damnato, doctrinæ apostolicæ, vt ad Alexandrinam redeat, acquiescat, cùm illi, etiam si catholicus probaretur, hoc vehementer obsistat, quòd viuente episcopo, tantæ sedis inuasor est, & author apparuit inauditæ crudelitatis admissæ. Et ideò dilectio tua solicitudine, qua claret, eniti & elaborare debebit, ne cum tam nefario homine sermo aliquis priuatim, vel publicè misceatur, neúe sub specie correctionis eius quorundam conuentui præbeatur occasio, ne redeundi integram capiat libertatem, de quo iam edictis suis princeps Christianissimus iudicauit. Omni igitur labore & circunspectione peruigili vnitati ecclesiasticæ profuturus, enitere frater charissime, vt spes suffragatoribus ipsius adimatur, & Alexandrinis ex clero suo catholicus episcopus secundùm morem veterem per orthodoxos episcopos consecretur: quia parricida ille non alias à suis defensoribus deseritur, nisi Alexandrina ecclesia, quæ patrum honori & suæ restituenda est libertati, rectorem sanandis omnibus, quæ malè gesta sunt, probatissimum fuerit consecuta. Datum decimoquinto Calend. Iulias Magno & Apollonio Consulibns, per Philopenum agentem in rebus.

De cæde Proterij episcopi dicit.

Epistola centesimaprima eiusdem ad Timotheum Episcopum Alexandrinum.

Leo Episcopus Timotheo Episcopo catholico Alexandrinæ Ecclesiæ.

EVidenter apparet sub Apostolicæ splendore sentẽtiæ, quoniam diligentibus Deum omnia cooperãtur in bonum, & diuinæ dispensatione pietatis vbi excipiuntur aduersa, ibi donantur & prospera, quod Alexandrinæ ecclesiæ experimenta demonstrant, in qua multos sibi patientiæ thesauros humilitas, modestia & tolerantia congregauit: quia iuxta est Dominus his qui tribulato sunt corde, & humiles spiritu saluabit: glorificata in omnibus inclyti principis fide, per quem dextera Domini fecit virtutem, ne in thronum beatorum Patrum Antichristi diutiùs sederet opprobrium, cuius impietas nemini magis quàm sibi nocuit: quia etsi aliquos ad societatem facinoris impulit, se tantùm denique inexpiabiliter cruentauit. Vnde de eo, quod instinctu fidei in fraternitatem tuam cleri & plebis, atque omnium fidelium egit electio, vniuersam mecum Ecclesiam Domini gaudere rescribo, vtque hoc benignitas diuinæ pietatis multiplicata gratia confirmet exopto: ita ipsi per omnia tua deuotione famulante, vt etiam eos, qui veritati aliquatenùs restiterunt, reconciliandos Deo per Ecclesiæ preces instanter acquiras, & sacramento catholicæ fidei, cuius soliditas nullam diuisionem recipit, solicitus rector adiungas: illum imitatus rerum piumque pastorem, qui animam suam posuit pro ouibus suis, *Ioan. 10.* & errantem vnam ouem non flagellis coërcuit, sed ad ouile proprium suis humeris *Lucæ 15.* reportauit. Agat ergo dilectio tua, frater charissime, ne vel Nestoriani dogmatis, vel

Is est Timotheus Salophaciolus, qui in Timotheo Æluri locum subrogatus est.

Roma. 8.

Psal. 33.

1.Cor.3. Eutychiani erroris vllum in Dei populo posit vestigium reperiri: quia nemo potest fundamentum ponere, præter id quod positum est, qui est Christus Iesus: qui vniuersum mundum non recôciliaret Deo patri, nisi per fidei regenerationem omnes in nostræ carnis veritate susciperet. Cùm ergo scribendi opportunitates, quibus fraternitas tua vtatur, extiterint, sicut necessariè & ex more fecisti, vt per filios nostros Danielem presbyterum & Timotheum diaconum ordinationis tuæ ad nos scripta dirigeres: ita omni tempore in hoc officio perseueres, vt de prouectibus pacis sæpè, quantùm fieri potest, solicitudini nostræ mittantur indicia, vt per alterna collo-
Roma.5. quia sentiamus, quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Datum decimoquinto Calendas Septembris, Magno & Apollonio Consulibus.

Epistola centesimasecunda eiusdem ad presbyteros & diaconos Ecclesiæ Alexandrinæ.

Leo Episcopus presbyteris & diaconibus ecclesiæ Alexandrinæ, dilectissimis filijs in Domino salutem.

GAudeo exultanter in Domino de pijssimo, quem inter vos habetis, affectu, dum sicut scripta vestra manifestant, & pastor gregem, & grex ostenditur amare pastorem. Soliciti er-
Ephes.4. go in inuicem, sicut Apostolus ait, seruare vnitatem spiritus
vt positis in vinculo pacis, properate ad fructum vestræ peruenire patientiæ. Quid enim dignius aut velle potestis aut agere, quàm vt auxiliante Dei gratia, gloriosissimi principis, fide ad profectum solidissimæ pacis vtamini? remota procul ea
Psal.79. bestia, quæ vineam plantationis dominicæ, sicut Psalmus Propheticus canit, singulari feritate vastabat. Quia ergo in ouili dominico nec furum iam insidiæ, nec latronum timentur incursus, redeat vniuersitas vestra in concordiam, & magisterio spi-
1.Cor.10. ritus sancti illa in omnibus vnitas expetatur, propter quam dicit Apostolus: Non quærens quod mihi vtile est, sed quod multis, vt salui fiant. Idipsum dicant & sentiant omnes: nulla sint sensuum disputationumque certamina. Quod vsque ad catholicos præsules in Alexandrina ecclesia discipuli veritatis didicerunt atque docuerunt, eadem à cunctis fidelibus confessione promatur: quia varietatem veritas
Veritas simplex et vna (quæ est simplex atque vna) non recipit. Si quos autem cuiuslibet ordinis Christianos impia hæreticorum conturbauere mendacia, ad satisfactionis remedia* probi-
* legēdum videtur, prouocate. tate, & in spiritu mansuetudinis cum benignitate corripite: quia, sicut ait beatus apostolus Petrus, non tardat Dominus promissum, sed patienter agit propter vos, nolens aliquot perire, sed omnes ad pœnitentiam conuerti. Agendum ergo est, ne
2.Petr.3. difficultas veniæ curationem faciat tardiorem. Data decimoquinto Calen. Septem. Magno & Apollonio Censulibus.

Epistola centesimatertia eiusdem ad quosdam Aegypti episcopos.

Leo Episcopus Theophilo, Ioanni, Athanasio, Abrahæ, Danieli, Ioahe, Paphnutio, Musæo, Panuluio & Petro, episcopis Aegyptijs.

Literis

Literis fraternitatis vestrę, quas ad me filij nostri Daniel presbyter & Timotheus Diaconus detulerint, cognouisse me gaudeo, quòd gloriosi & venerandi principis fides, propheticis & euangelicis vnita doctrinis, ad sanctos & Deo placitos dispositionum suarum deuenit effectus, vt cruentissimo Alexandrinæ ecclesiæ peruasore deiecto, & in longinquiora translato, dignum sua gubernatione, rectorem totius ciuitatis mereretur electio: ad cuius vos consecrationem nullus ambitus traheret, nulla seditio impelleret, nulla iniquitas incitaret: sed in medio constituta meritorum sanctitate, eum cunctis non dubitaret præponere, quem sibi vniuersitas cuperet præsidere. Vnde reddita populis Christianis Dei pace gaudẽtes, commendamus vobis inuicem vestri operis dignitatem: vt religiose per omnia ordinatus antistes, fraterno se viuere experiatur assensu, & ad abolenda scandala, quæ error hæreticus excitauerat, cooperatione vestra gaudeat adiuuari. Excluso enim qui imitator diaboli fuit, & in veritate non stetit, malè vtens specie persuasi honoris & nominis, cõgruit, vt Alexandrina ecclesia eum veneretur & diligat, quem & probitate morum, & integritate catholicæ fidei, dignum tanto sacerdotio comprobauit: cui mutuæ charitatis plenũ animi nostri præbemus affectũ, cohortantes fratres charissimi, & fidutialiter exigentes, vt in prædicatione verbi, in eruditione præcepti illam formam custodiatis charitatis, sine qua nullæ possunt prodesse virtutes. Quod autem fratri & coepiscopo nostro Timotheo de reuocãdis his, qui à veritatis itinere deuiantes, inconsultiùs se ferociusq; gesserunt, scriptum esse cognoscitis, dilectio quoque vestra ad curam suam intelligat pertinere: vt quia latè sese pestilens illa ægritudo diffudit, vbique omnibus eadem adhibeatur medicina vulneribus, vt per diligentiam pastoralem in cunctis ecclesijs Domini ouile reparetur, & per solicitudinem charitatis atque doctrinæ, omnes Christi oues vnum sentiant habere pastorem.

Data 15. Calend. Septembris, Magno & Apollonio consulibus.

D. Leonis Primi Ro. Pontificis operum finis.

D. LEO IX. PAPA

LEONIS EIVS NOMINIS IX. ROMANI PONTIFICIS, CVMPRIMIS SANCTI AC ERVDITI LIBELLVS INSIGNIS ADVERSVS INAVDITAS PRAESVMPTIONES MIchaelis Constantinopolitani & Leonis Acridani Episcoporum.

Leo Episcopus, seruus seruorum Dei, Michaeli Constantinopolitano & Leoni Acridano Episcopis.

In terra pax hominibus bonæ voluntatis.

Caput I.

HVIVSMODI exordium docuit nos illud dominicum: In
quamcunque domum aut ciuitatem intraueritis, primùm
Matth. 10. dicite: Pax huic domui,& si ibi fuerit filius pacis,requiescet
Lucæ 10. super illum pax vestra: Sin autem, ad vos reuertetur. In pa-
1.Cor.7. ce etenim vocauit nos Deus, qui est pax nostra: qui fecit
Ephes.2. vtraque vnum,& veniens euangelizauit pacem his qui lõ-
gè, & his qui propè erant: & inter nonnulla dixit: Beati pa
Matth.5. cifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Quorum pedes dei-
Rom.10. loquus Esaias admiratus,proclamat: Quàm speciosi pedes euangelizantium pacem.
Esaiæ 52. Ad quam magnus Paulus contestando sic discipulos adhortatur: Pacem sequimini
Hebr.12. cum omnibus & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum. Et: Si fieri potest,
Rom.12. quod ex vobis est,cum omnibus hominibus pacem habentes. Et rursum: Pacem ha
2.Cor.13. bete,& Deus pacis & dilectionis erit vobiscum. Nec immeritò, dicente discipulis
Ioan.14. suis,imò omnibus Christianis ipso Domino: Pacem relinquo vobis, pacem meam
do vobis. Quæ vtique quam germano & vnanimi affectu & insolubilis fœderis nexu retinenda sit,hinc potest colligi,quòd eam vltimã cohæredibus & comparticipibus suis, velut hæreditario & perpetuo iure commendatam sub testamento, mox suo sanguine subscripto,& pia morte confirmato reliquit, quasi diceret: Fratres & cohæredes mei, relinquo vobis ex patrimonio nostro sortem, temporalem videlicet pacem,quam si integram & incontaminatam in fine mihi repræsentaueritis meam sortem,pacem scilicet sempiternã adiungo vobis.Nec his contentus,patri æqualis,patreq; minor,pro hac ipsa patrem sic deprecatur,ad patrem suum & patrem no-
Ioan.17. strum,à quo nunquam discesserat, rediturus: Pater, quos dedisti mihi, volo vt sint
vnum,sicut & nos vnum sumus,& sint consummati in vnum.

Caput II.

Matth. 18. SEd væ mundo ab scandalis: quia cum penè omnes paginæ diuinæ
nos pariter inuitent ad bonum vnitatis & pacis, quatenus cor
Psal. 67. vnum & anima vna sit nobis in eo, qui vnanimes in domo sua, quæ
est catholica Ecclesia,habitare facit,extitere tamen hactenus,& exstunt miseri homines, sua, non quæ sint Iesu Christi quærentes, de dilacerationibus atque scisionibus Ecclesiæ sibi trophæa aucupantes, per omnia militibus Dominum gloriæ crucifigentibus nequiores. Illi

siquidem

ſiquidem corruptibili tunicæ ipſius, quia inconſutilis & deſuper contexta erat per totum, pepercerunt, dicentes: Non ſcindamus eam, quadam vtique reuerentia admirati & textricis diligentiam, & operis elegantiam. Iſti verò irruptibili charitati eius, qua vniuit Eccleſiam, vt exhiberent ſibi veſtem glorioſam, non habentem maculam aut rugam, impias & ſacrilegas manus ad diſcindendum crudeliter iniiciunt, linguas magniloquas & doloſas ad confodiendum illam exacuunt: nihili pendentes ineffabili & ſpeciali artificio coæternæ Deo patri ſapientiæ compactam & contextam, nec humano ingenio, ſeu philoſophorum ſyllogiſmis aut argumentationibus conſutam. Stulta enim mundi elegit Deus, vt confundat ſapientes. Neq; enim per rhetores & ſophiſtas collegit piſcatores, ſed per piſcatores & ſimplices, piſcatus eſt ſophiſtas & oratores. quia, ſicut egregius Paulus dicit, Non eſt in ſermone regnum Dei, ſed in virtute. *Ioan. 19.* *Epheſ. 5.* *1. Cor. 1.* *1. Cor. 4.*

Caput III.

V Erùm erubeſcat & cōfundatur impia hæreſis, impudenter inhians ſectioni atque diuiſioni inſeparabilis & indiuiſibilis vnitatis, reclamante & repugnante non ſolùm ipſius vnitatis natura, ſed etiam humanæ ſapientiæ coniectura. Diſcedant ergo perfidi corui, milui, vultures, & quæcunqne laniatu vel morte aliena paſcuntur aues. Sola columba ad arcam redeat, & ſuper caput Domini Ieſu manēs, totum corpus eius, quod eſt Eccleſia, vniat, infundat & repleat, vnicamque columbam de diuerſæ profeſsionis & nationis hominibus atque linguis omnibus, quaſi de diuerſis membris efficiat, cui voce capitis, quod eſt ipſe Chriſtus, dicat: Vna eſt columba mea, perfecta mea, immaculata mea. Quæ enim ſemper vna vocatur & eſt, nunquam diuiditur aut ſecatur. Quæ ſemper perfecta, hoc eſt plena, nunquam minuitur, aut euacuatur. Quæ ſemper immaculata, nunquam corrumpitur, aut maculatur: quoniam etſi nonnunquam ab ea plerique ita exeunt vt nō reuertantur, non tamen eius vnitas inde diſcinditur, aut perfectio minoratur, ſeu virginitas violatur. Quandoquidem membra coruina ad hoc reuertuntur, vt ſuo corpori, à quo ad tempus videbantur eſſe diſiuncta, reincorporentur, & integerrima permaneat columba illa vnica, cui ſe incorporatos & vnitos falſò gloriabantur: & quæ gemebat ſub periculis in falſis fratribus, releuata illorum exitu, per os beati Iohannis apoſtoli liberè proteſtatur: Ex nobis exierunt, ſed non erant ex nobis. Nam ſi fuiſſent ex nobis, permanſiſſent vtique nobiſcum. Qui enim pectus columbæ velut humores mali ſolebant premere, & ad nauſeam iugiter prouocare, alicuius acceſsionis vel occaſionis impulſu egreſsi, vel eiecti, aut potius egeſti, comprobantur eam releuare: atque bonæ valetudinis ſtatum ſua diſceſsione eidem reuocare. Quotquot autem exeunt redituri, omnino ab ea nequeunt auelli aut præcidi, & ſi videntur aliquandiù auulſi aut præciſi: quia nouit Deus qui ſunt eius, per cuius prædeſtinationem ſunt intus ſine errore, etiam qui putantur foris eſſe & errare, nec rapit quiſquam de manu ipſius, quos iam prorſus raptos ſuſpicabamur. *Gene. 8.* *Matth. 4.* *Cant. 5.* *1. Ioan. 2.* *2. Tim. 2.*

Caput IIII.

S Ed væ hominum ſuperbiæ & ignorantiæ, qui membra Antichriſti & præcurſores eius effecti, qui eſt rex ſuper vniuerſos filios ſuperbiæ, non ceſſant zizaniorum peſtes in medium tritici ſpargere, & meſſem, cui cœleſte præparatur horreum, quantum in eis eſt atterere. De quorum perículoſo tempore dilectus Domini virgo Ioannes voluit nos inſtruere: Filioli inquies, nouiſsima hora, & ſicut audiſtis, quia Antichriſtus venit: nunc autem Antichriſti multi facti ſunt. Hæc nouiſsima hora à primo aduentu ſaluatoris incepta, vſque ad ſecundum *Iob 41.* *Matth. 13.* *1 Ioan. 2.*

eius

eius aduentum est protendenda. Quæ quot Antichristos iam habuerit aut detexerit, dicere quis poterit? De quibus & doctor gentium mirabilis Paulus Ephesijs in
Actor. 20. Actibus apostolorum ait: Ego scio quoniam intrabunt post discessionem meam lupi graues in vos, non parcentes gregi: & ex vobis ipsi: exurgent viri loquentes per-
Apoc. 5. uersa, vt abducant discipulos post se. Sed ô Domine Iesu peruigil pastor, & leo de
Psal. 90. tribu Iuda, qui secundum Psalmistam, super aspidem & basiliscum ambulas, & conculcas leonem & draconem, iam in fine seculorum oues pascuæ tuæ varijs insidijs &
Psal. 67. rabie innumerabilium luporum hactenus fessas, miseranter attende, & increpa feras arundinis, quæ sæuiunt & dentibus frendunt super humilitatem Ecclesiæ tuæ, fulti & protecti arundineto, id est, mundana potestate, exterius quidem nitida, sed
Iob 40. interius vacua: Vbi, sicut ad beatum Iob diuina voce dicitur, non solùm omnes bestiæ agri ludunt, cuncta scilicet turba malignorum spirituum, secundum libitum suum debacchatur: verùm etiam Behemot, eorum vtique princeps, ibidem sub vmbra dormit in secreto calami & locis humentibus, cum sine aliqua inquietudine vel contradictione in superborum & lubricorum cordibus requiescit securus. Catholica verò Ecclesia promissiones tuas retinens Domine, quotidie gaudet compleri in
Sapient. 5. doctoribus suis illud libri Sapientiæ. Fulgebunt iusti, & tanquam scintillæ in arun-
Psal. 67. dineto discurrent, atq; vento agitatas arundines comburent. Tunc feræ arundinis pariter interibũt, in quibus est congregatio taurorum, cœtus videlicet hęresiarcharum, ceruicoso ducatu post se trahentium vaccas, id est, lasciuas animas populorum, vt qui probati sunt argento excludantur, scilicet perfecti in eloquijs diuinis & stabiles in fide appareant, emineant vel manifestentur, Argento quippe eloquia diui-
Psal. 11. na significantur, vt idem Psalmista testatur: Eloquia Domini eloquia casta argentum igne examinatum: Per exclusionem autem, argentum vel aurum quodam artificio subrigitur, eleuatur & exprimitur, vt repentè videatur respersum & insignitum decenti figuratione florum aut imaginum, quod prius humile iacebat & pla-
1. Cor. 11. num. Quod totum breuius & clarius sic eloquitur magnus Paulus: Oportet hæreses esse, vt probati manifesti fiant in vobis. Sed ô maligna hæresis, non inde tibi blandiaris, quod ab Apostolo, oportet hæreses esse audieris. Etenim in sancto Euange-
Matth. 18. lio Dominus noster dicit: Necesse est vt veniant scandala: veruntamen væ homini, per quem scandalum venit. Nempe non est frustrà in fornace aurificis palea: quia aurum non purgatur, si palea non vratur.

Caput V.

HAec & alia similia his cum penè omnes sacri eloquij paginæ contra impudentem vesaniam hæreticorum concrepent, vehementer obstupescimus, & lachrymis charitatis plangimus sic edormijsse Ecclesiæ sacerdotes, quatenus qui Dei debuerant esse adiutores, non exhorreant eorum fieri sequaces, quorum memoriam cum sonitu
Psal. 9. perijsse, & ciuitates destructas vident. Inde est totum illud, quod tandem cum indicibili contritione & gemitu cordis ac corporis effundimus, in quo omnia viscera catholicæ matris concutiuntur, in quo omnes sensus Christianorum obtunduntur, in quo disciplina ecclesiastica & sanctorum vigor canonum confunditur ac calcatur, quia tu charissime nobis & adhuc dicende in Christo frater & antistes Constantinopolitane, tuq; Leo Acridane dicimini Apostolicam & Latinam Ecclesiam noua præsumptione, atque incredibili audacia nec auditam, nec conuictam palàm damnasse, pro eo maximè, quòd de azymis audeat commemorationem dominicæ passionis celebrare. Ecce incauta repræhensio vestra, quando ponitis in cælum os vestrum, cum lingua vestra transiens in terra, humanis argu-
Psal. 72. mentationibus & coniecturis, antiquam fidem confodere ac subuertere moliatur. Ecce nisi quantotiùs resipiscatis, incorporati & annumerati, quod absit,

eritis

eritis in illa cauda draconis,qua tertiam partem ſtellarum traxit, & in terram miſit. *Apoc.12.*
Ecce iam poſt mille ac fermè xx. à paſsione ſaluatoris noſtri annos,incipit per vos di- *Actas au-*
ſcere Romana Eccleſia,qualiter memoria paſsionis eiuſdem ſit recolenda, quaſi nil *thoris.*
ei contulerit præſentia conuerſatio & diuturna inſtitutio,ſeu qua clarificauit Deũ, *Ioan.21.*
mors precioſa illius venerabilis ſenis, cui ſpecialiter Chriſtus filius Dei viui dicit:
Beatus es Simon Bar Iona,quia caro & ſanguis non reuelauit tibi, ſed pater meus, *Matth. 16.*
qui eſt in cælis.

Caput VI.

NOn ergo perpenditis quãta impudentia dicatur pater,qui eſt in cælis,abſcondiſſe à principe apoſtolorum Petro cultum ſiue ritum viſibilis ſacrificij,per diſpenſationẽ vnigeniti ſui, cui per ſemetipſum pleniſsimè reuelare dignatus eſt illud ineffabile arcanum inuiſibilis diuinitatis eiuſdem filij ſui?Et cui nõ per angelum, nec per prophetam, ſed proprio ore ipſe Dominus angelorum & prophetarum in ſequentibus ſic repromittit: Et ego dico tibi: quia tu es Petrus,& ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam,illius capiti vos ſatagitis ſubtrahere Chriſtũ Ieſum, præter quem nemo poteſt vniuerſali Eccleſiæ aliud ponere fundamentum?
Quod vtiq; deuotiſsimus ille Petrus non ſolùm viuens, ſed etiam moriens demon- *Petrus cum*
ſtrauit,quando nimia humilitate & congrua ſignificatione ſe crucifigi deorſum ver *voluerit ca*
ſo capite petiuit: profectò diuina inſpiratione præfigurans,ſeſe eſſe primum & qua- *pite deor-*
drum lapidem fundamento, quod Chriſtus Ieſus compaginatum, cohærentem at- *ſum verſo*
que connexum,qui,vtpote ſuperpoſitus angulari lapidi,totum pondus eccleſiaſti- *crucifigi.*
cæ fabricæ incorruptibili ſoliditate ſufferret, ac proprij capitis ſuppoſitione omnia *1.Cor. 3.*
membra corporis Chriſti per aptas & naturales * vſque ad conſummationem ſecu- **Hic deeſt*
li,quaſi vſque ad pedes creſcentia,inflexibili collo ad cælos ſuſtolleret. *iuncturas, aut aliquid eiuſmodi.*

Caput VII.

TAliter ſancta Eccleſia ſuper petram,id eſt,Chriſtum,& ſuper Petrũ vel Cepham filium Iohannis,qui prius Simon dicebatur ædificata, quia inferi portis,diſputationibus ſcilicet hæreticorum,quæ vanos & ad interitum introducũt,nullatenus foret ſuperanda,ſic pollicetur ipſa veritas,per quam ſunt vera,quæcunq; ſunt vera:Portæ inferi non præualebunt aduerſus eam.Cuius promiſsionis effectum ſe
precibus impetraſſe à patre,idem filius proteſtatur dicendo ad Petrum: Simon, ecce *Matth. 16.*
Satanas expetiuit vos,vt cribraret ſicut triticum:ego autem rogaui pro te,vt non de- *Lucæ 22.*
ficiat fides tua,& tu aliquãdo conuerſus,confirma fratres tuos. Erit ergo quiſquam tantæ dementiæ, qui orationem illius,cuius velle eſt poſſe, audeat in aliquo vacuam putare?
Nónne à ſe principis apoſtolorum, Romana videlicet Eccleſia, tam per *Romana*
eundem Petrum,quàm per ſucceſſores ſuos reprobata & conuicta atque expugna- *Eccleſia hæ*
ta ſunt omnium hæreticorum commenta,& fratrum corda in fide Petri,quæ hacte- *reſes om-*
nus nec defecit,nec vſque in finem deficiet,ſunt confirmata? *nes profligauit.*

Caput VIII.

PRæterimus nominatim replicare nonaginta & eo amplius hæreſes, ab Orientis partibus,vel ab ipſis Græcis, diuerſo tempore ex diuerſo errore ad corrumpendam virginitatem catholicæ Eccleſiæ matris emergentes: dicendum videtur ex parte,quantas Conſtantinopolitana eccleſia per præſules ſuos ſuſcitauerit peſtes, quas viriliter expugnauit, protriuit & ſuffocauit Romana & Apoſtolica ſedes.

Ecce

Vide Nicephorũ lib. 9 cap. 4.

Socrates Hist. Eccle. li. 2. ca. 27.

Vide Nicephori Ecclesiast. Historiam li. 9. cap. 46.

Theodoretus Ecclesiast. Hist. li. 5. cap. 9.

Ecce Eusebius Nicomediensis episcopus, sedis Constantinopolitanæ inuasor, & signifer maledicti Arij extitit. Quartus Macedonius hæresiarcha, suffocator antecessoris sui beati Pauli, blasphemator spiritus sancti, tortor Christianorum, & vsque ad mortem persecutor, & alter Iulianus charactere in frontibus notando catholicos. Hæc & alia multa tam ipse, quàm sui sequaces per omnes Orientis vrbes, & maximè Constantinopoli agebat, cùm Hesperiæ partes ab hac tempestate immotæ manerent, teste vestro historiographo Socrate. Quintus Eudoxius Arianus inuasor sedis, & ordinator Eunomij hæretici, dicens patrem ἀσεβὴς quòd nullum colat: filium εὐσεβὴς quòd patrem colat. Sextus Demophilus, & ipse Arianus. Nonus Maximus, Cynicus & Apollinarista. Decimus Nectarius vir sanctus, ordinatus à sancta Constantinopolitana synodo prima: de quo cum sancti patres Damaso papæ & suis coepiscopis scripsissent, dixerunt: Constantinopolitanæ vrbis nouellam, vt ita dicamus, ecclesiam velut ex ore leonis, hæreticis suffossam blasphemijs, abstraximus, teste Theodoreto vestro historiographo. Si non inde omnino suffocatus est ille veternosus basiliscus & venenosus: quia successor huius Iohannes Chrysostomus ab ingrata ecclesia bis est depositus, & in exilio defunctus. Cuius depositionem non ferentes occidentales episcopi, id est, Latini, ab orientalium communione sunt segregati. Huius successor Arsacius manu militari in Ioannitas desæuijt, in sequaces videlicet beati Ioannis. Iam quintùs decimus in catalogo Nestorius hæresiarcha extitit, qui spiritu diaboli plenus inter alias suæ peruersitatis blasphemias, tale virus euomuit: Dei genitricem Mariam nullus appellet. Maria enim homo fuit, & Deum ab homine generari nimis impossibile est. Qui etiam duas personas in Christo mentitus est. Hinc septimusdecimus Flauianus beatus præsul, martyrio coronatus posteà, quia damnauit Eutychen abbatem, vnam substantiam vel naturam in Christo asserenté. Propter quod à beatissimæ memoriæ domino papa Leone, & Martiano Christianissimo Imperatore factum est Chalcedonense Concilium sexcentorũ xxx. põtificum. Quid dicemus de Acacio accusatore, & restitutore Petri Alexandrini episcopi, per quos plurima homicidia extiterunt, nisi quòd à sanctissimo Gelasio papa in perpetuum fuere ambo damnati cum Iohanne successore & defensore Acacij? Post quos Antimus Eutychianus hęreticus per pręsentem papam Agapetum in ipsa Constantinopoli est depositus. Eutychius autem quia dogmatizabat humanum corpus in resurrectione impalpabile futurum, & vento aëreq; subtilius, à beato Gregorio tunc diacono ita est conuictus, vt in præsentia piæ memoriæ Tiberij Imperatoris, codices dogmatis eius iustis flammis traderentur.

Caput IX.

SVccessit quoq; huic Iohannes, cuius superbiam quanuis vniuersus mundus capere nequiuerit, angustus tamen cespes post non multum temporis compressit. Hic nimiæ vanitatis nouum nomen primus sibi vsurpauit, vbi se à cũctis œcumenicum patriarcham, id est, vniuersalem & dici & scribi debere decreuit. Pro qua vtique præsumptione à beatis pontificibus Pelagio & Gregorio digna percussus est excommunicatione. Cuius contagij macula adhuc vobis cum ipsa maledictione sic adhæsit, vt nunc quoq; vosipsos œcumenicos patriarchas & appellare, & scribere non timeatis. Et certè nomen istud à sanctis patribus in Chalcedonensi synodo, ob reuerentiam sanctæ Romanæ & Apostolicæ sedis, sanctissimo decessori nostro Leoni papæ & præclarissimo doctori, successoribusq; eius fuit oblatum: sed nec ab illo, nec ab vllo successorum ipsius constat hactenus receptum. Et cui post Christum Iesum hoc nomen magis poteras aptari, quàm successoribus Petri? Sed imitanda humilitas reuerendorum pontificum attendens quòd ipse princeps apostolorũ non inueniatur dictus vniuersalis apostolus, superbum refutauit vocabulum penitus,

tus, quo videbatur par dignitas subtrahi cunctis per orbem præsulibus, dum vni ex toto arrogaretur: tanquam singuli dicerent verbis & factis, quod magister eorum & primus crucifigendus inquit: Non sum dignus caput sursum ponere: sed declinate vultum in terram. Vestra ergo fraternitas videat, quanta apud se proteruia tumeat, quæ nec oblatum sibi à quoquam nec concessum, sed potius denegatum & sub anathematis interpositione ab Apostolica & prima sede, & à sanctis atq; orthodoxis patribus interdictum superstitiosum vocabulum, tantæ obstinationis contumacia per quadringentos iam à beatissimo papa Gregorio & amplius annos vsurpare non cessat. Et qualiter exemplo Domini nostri Iesu Christi & suorum parati estis pro fratribus animas ponere, qui per tot tempora noluistis saltem inane nomen, & totius Ecclesiæ vnitatem sua insolentia scandalizans deponere? & quid effecit in vestris mentibus toties declamata in auribus illa gloriosi Apostoli Pauli professio, quæ *1.Cor. [illegible]* dicit: Quis scandalizatur, & ego non vror? Qui non solùm pro scandalo aliorum non vri mini, sed etiam scandalo vestro quotidiè vritis Ecclesiam Dei?

Caput X.

SEd vt ad reliquos decessores vestros reuertamur, quid de Pyrrho Episcopo, immò hæresiarchæ Macarij Antiocheni sequace dicetur, qui veniens Romam, scripto anathematizauit omnia, quæ ipse & decessores sui contra fidem Catholicam, & Apostolicæ sedis senserant? Sed quantotius ad vomitum reuersus, à Papa Theodoro est damnatus, & successor eius Paulus, quòd ab eodem Romano pontifice monitus & increpatus non resipuit: quando velut simulachrum aut phantasma aliquod insensibile Dominum nostrum Iesum Christum arbitratus, nec vnam, nec duas voluntates vel operationes in eodem fuisse diffiniuit, & altare Latinorum & legatorum Romanæ Ecclesiæ, quod nemo hæreticorum ante eum præsumpserat, subuertit. Ad cuius rabiem, qua sæuiebat in catholicos, destruendam, sanctissimus papa Martinus, collectis 105. episcopis, damnauit Cyrum, Alexandrinum, Sergium, Pyrrhum, & Paulum Constantinopolitanos episcopos. In qua vtique vesania nec vos istis modò temporibus inferiores illo vestro Paulo, summam & Apostolicam sedem, cunctosq; institutionis eius fidissimos obseruatores anathemate damnatis: incauta impudenti arrogantia adeò cæcati, vt non animaduertatis, quid, & quî faciatis, & cui. Illi nempe facitis præiudicium, de qua nec vobis, nec cuilibet mortalium licet facere iudicium: beatissimo & apostolico pontifice Syluestro diuinitus decernente, spiritualiq; eius filio Constantino religiosissimo Augusto cum vniuersa Synodo Nicena approbante ac scribente, vt summa sedes à nemine iudicetur, inuiolabiliter & inconcusse sibi conseruato illo priuilegio, quod isdem princeps quarto baptismatis sui die deuotus contulit pontifici Romano: scilicet vt in toto orbe sacerdotes ita hunc caput habeant, sicut omnes iudices regem. Quorum semper omni mundo reuerendam sententiam, sicut veraciter diuina inspiratione promulgatam, amplexæ reliquæ vniuersalis synodi: id est, Constantinopolitana prima, consensu pij Augusti & religiosi maioris Theodosij: Ephesina prior, sub iuniore Theodosio filio Arcadij: Chalcedonensis, sub imperio diuæ memoriæ Martiani: tertia Constantinopolitana, rogatu & consensu iunioris Constantini, vnanimi voluntate, concordiq; verbo & scripto confirmauere sanctam Romanam & Apostolicam sedem, post Dominum Iesum caput esse omnium Ecclesiarum Dei, & hoc debere credi, confiteri & scribi ab omnibus veneratoribus Nicæni Concilij cuius statutorum vsque ad vnum iota contemptoribus districtum anathema cautum est à quinq; præfatis, & cunctis sanctorum patrum synodis subsequentibus.

De Romana sede [illegible] iudicare [illegible] licet.

[illegible] Constan[illegible] eius nominis 4. fuit [illegible]. Fortassis [illegible] de 2. synodo Constantinopolitano, olim [illegible] accipienda sunt, quæ sub Iustiniano celebrata est.

Caput XI.

Prouer.26. SIc iuxta Sapientem, lapis missus non pergit ad cælum, & maledictũ frustrà prolatum, reuertitur in authorem suum. Sic iuxta vulgi prouerbium, qui supra caput suum spuere conatur, quantotiùs in faciem illius sputum relabitur. Sic nobis maledictum pro maledicto nõ *Psal.38.* reddentibus, sed cum Psalmista aduersum nos peccatore consistente, custodiam ori nostro iam diù ponentibus, per tumorem vestrum incurristis quod dolemus: quia præiudicium faciendo summæ sedi, de qua nec iudicium licet facere cuiquam hominum, anathema accepistis ab vniuersis patribus omnium Conciliorum. Quo indissolubiliter astringeremini, si cor impœnitens retinendo super tantam præsumptionem, ab illo per vicarios ipsius non soluamini, cui specialiter dixit Christus filius Dei viui: Quæcunque solueris super terram, erunt soluta & in cœlis. Si cõferamus vetera nouis Balaam ille Ariolus in hac parte cautior fuit *Num.25.* vobis: qui reuerens Deum, nec promissis, nec minis Moab ad maledicendum filijs Israel flecti potuit: Quomodo, inquiens, maledicam, cui non maledixit Deus? aut quomodo detestabor, quem Dominus non detestatur? Vos verò nec amor Dei & proximi, nec reuerentia diuinorum canonum, aut, sicut dicitur, orthodoxorũ prin- *1.Pet.2.* cipum nostrorum prohibitio reuocat, quin publicè maledicatis & detestemini genus electum, regale sacerdotium, gentemq; sanctam.

Caput XII.

QVod quamuis omnibus Ecclesijs Christi, quæ vnam catholicam in toto mundo efficiunt, à principe Apostolorum Petro sit verè dictum, nulli tamẽ verius aptatur, quàm illi cui propriè præsidet ipse, qui cælestis regni meruit gubernacula obtinere, Domino Iesu Christo sibi dicente: Tibi dabo claues regni cælorum, & in speciali potestate ligandi & soluendi summi sacerdotij priuilegium. At quo- *Prouer.21.* niam attestante Salomone, cor regis in manu Domini, quocunque voluerit vertet illud, tantum apicem dignitatis in beato Petro, & in eius vicarijs prudẽtissimus terrenæ monarchiæ princeps Constantinus intima consideratione reueritus, cunctos vsque in finem seculi successuros eidem Apostolo in Romana sede pontifices, per beatum Syluestrum non solùm Imperiali potestate & dignitate, verùm etiam infulis & ministris adornauit Imperialibus: valdè indignum fore arbitratus terreno imperio subdi, quos diuina maiestas præfecit cælesti: Cui equidem comparatũ istud terrenum, nihil est nisi vanitas vanitatum, qua homines obliti Domini creatoris sui, intumescentes mox detumescũt. Et tamen imperialis celsitudo hoc totum quod potuit effecit, quando tota deuotione quicquid à Domino acceperat, eidem in mini- *Rom.13.* stris suis reddidit. Vt enim venerabilis Paulus docet: Nõ est potestas nisi à Deo: quæ cunq; autem sunt, à Deo ordinata sunt. Quibus in terreni regni opportuna admini- *1.Pet.2.* stratione non resistendum, sic instruimur per ipsum principem Apostolorum: Subiecti estote omni humanæ creaturæ propter Deum. Siue regi, quasi præcellenti. Siue ducibus, tanquam ab eo missis, ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorũ: *Rom.13.* quia sic est voluntas Dei. Et post pauca: Deum timete, regem honorificate. Atque per coapostolum eius Paulum: Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Nam qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi *Prouer.8.* damnationem acquirunt. Vnde Sapientia in Prouerbijs intonat, dicens: Per me reges regnant, & principes iusta decernunt. Quod etiam sæpe dictus Augustus perspicacis animi viuacitate deprehendit, & matri suæ religiosæ Helenæ inter nonnulla sic rescripsit: Qui moderatur secula, & disponit mundi totius suffragia, quibus alimur & sustentamur per se quidem spirantia viuificat, sed per pectora principum sua iura seculis dictat.

Caput XIII.

His & alijs quam pluribus testimonijs iam vobis satisfactum esse debuit de terreno & cælesti imperio, immò de regali sacerdotio sanctæ Romanæ & Apostolicæ sedis, præcipuè super speciali eius dispositione in cælis, si quoquo modo Christiani esse vel dici optatis, & si ipsam Euangelij veritatem apertè, quod absit, non impugnatis. Ad cuius tonitruum quisquis non expergiscitur, non dormit, sed omninò est mortuus, cui iam frustrà ab hominibus clamabitur. Sed ne fortè adhuc de terrena ipsius dominatione aliquis vobis dubietatis supersit scrupulus, néue leuiter suspicemini ineptis & anilibus fabulis sanctam Romanam sedem velle sibi inconcussum honorem vendicare & defensare aliquatenus, pauca ex priuilegio eiusdem Constantini manu, cum cruce aurea super cælestis clauigeri venerabile corpus posito ad medium proferemus, quibus fundetur veritas & confundatur vanitas: vt omnia membra catholicæ matris cognoscant nos illius Petri disciplinæ esse, qui sic in epistola sua ait de se: Non enim doctas fabulas secuti, notam vobis fecimus Domini nostri Iesu Christi virtutem: sed speculatores facti illius magnitudinis. Et nos vobis inculcare non tam relatu quolibet, quàm ipso visu & tactu comperta vel admoniti recognoscite: quia idem gloriosus princeps in iam dicto priuilegio post Christianæ fidei claram perfectamq; confessionem, atque baptismatis sui enucleatam commendationem, specialem sanctæ Romanæ Ecclesiæ dignitatem sic promulgauit dicens: Vtile iudicauimus vnà cum omnibus nostris satrapis, & vniuerso senatu, optimatibus etiam & cuncto populo Romanæ gloriæ imperio subiacente, vt sicut beatus Petrus in terris vicarius filij Dei esse videtur constitutus, ita etiam & pontifices ipsius principis Apostolorum vice, principatus potestatem, amplius quàm terrenæ imperialis nostræ serenitatis mansuetudo habere videtur, concessam à nobis nostroq; imperio obtineant, eligentes nobis ipsum principem Apostolorum vel eius vicarios firmos apud Deum esse patronos. Et sicut nostra est terrena imperialis potentia, ita eius sacrosanctam Romanam ecclesiam decreuimus veneranter honorare, & amplius quàm nostrum imperium terrenumq; thronum sedem sacratissimam beati Petri gloriosè exaltare, tribuentes ei potestatem & gloriæ dignitatem, atque vigorem & honorificentiam imperialem: atque decernentes sancimus, vt principatum teneat tam super quatuor sedes, Alexandrinam, Antiochenam, Hierosolymitanam ac Constantinopolitanam, quamq; etiam super omnes vniuerso orbe terrarum Dei ecclesias, & pontifex, qui pro tempore ipsius sacrosanctæ Romanæ Ecclesię extiterit, celsior & princeps cunctis sacerdotibus totius mundi existat: & eius iudicio quæque ad cultum Dei vel fidei Christianorum stabilitatem procuranda fuerint disponantur. Iustum quippe est, vt ibi lex sancta caput teneat principatus, vbi sanctarum legum institutor, saluator noster, beatum Petrum Apostolum obtinere præcepit cathedram, vbi & crucis patibulum sustinens, beatæ mortis sumpsit poculum, suiq; magistri & Domini imitator apparuit. Et ibi gentes pro Christi nominis confessione colla flectant, vbi eorum doctor beatus Paulus Apostolus, pro Christo extenso collo martyrio est coronatus: & illic vsque in finem quærant doctorem, vbi sanctorum doctorum quiescunt corpora: & ibi proni ac humo prostrati, cælestis regis Dei & saluatoris nostri Iesu Christi famulentur officio, vbi superbi terreni regis seruiebant imperio. Et succinctè commemorato suo studio & deuotione in construendis aliquot sanctorum basilicis, & imperialium donationum magnificentia abundanter ditatis, ait: Concedimus ipsis sanctis Apostolis, dominis meis beatissimis Petro & Paulo, & per hos etiam beato Syluestro patri nostro, summo pontifici, & vniuersali vrbis Romæ papæ, & omnibus eius successoribus pontificibus, qui vsque in finem mundi in sede beati Petri erunt sessuri, atque de præsenti contradimus palatium imperij nostri Lateranense, quod omnibus in toto orbe terrarum præfertur atque præcellit pallatijs.

2. Pet. 1.

Dist. 96. Constant. Imper. quarta die

Dist. 96. Constant. Imper. quarta die

Deinde diadema, videlicet coronam capitis noſtri, ſimulq; phrygiũ, id eſt, mitram, nec non & ſuper humerale, videlicet lorum, quod imperiale circundare aſſolet collum: verùm etiam & chlamydem purpuream, atque tunicam coccineam, & omnia imperialia indumenta, ſed & dignitatem imperialium præſidentium equitum, conferentes ei etiam imperialia ſceptra ſimulq; cuncta ſigna atque banda, etiam & diuerſa ornamenta imperialia, & omnem proceſsionem imperialis culminis, & gloriam poteſtatis noſtræ. Viros etiam reuerendiſsimos clericos diuerſi ordinis, eidem ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſeruientes, illud culmen ſingularis potentiæ & præcellentiæ habere ſancimus, cuius ampliſsimus noſter ſenatus videtur gloria adornari, id eſt, patricios atque conſules effici, necnon & cæteris dignitatibus imperialibus eos promulgamus decorari. Et ſicut imperialis extat decorata militia, ita & Clerum ſanctæ Romanæ eccleſiæ ornari decernimus. Et quemadmodum imperialis potentia diuerſis officijs, cubiculariorum nempe & oſtiariorum, atque omnium excubitorum ornatur, ita & ſanctam Romanam Eccleſiam decorari volumus. Et vt ampliſsimè pontificale decus præfulgeat, decernimus & hoc, vt clerici eiuſdem Romanæ Eccleſiæ mappulis & linteaminibus, id eſt, candidiſsimo colore decoratos equos equitent: & ſicut noſter ſenatus calciamentis vtitur cum vdonibus, id eſt, candido linteamine illuſtratis, ſic vtantur & clerici, & ita cæleſtia ſicut terrena ad laudem Dei decorentur. Præ omnibus autem licentiam tribuentes, concedimus ipſi ſanctiſsimo patri noſtro Sylueſtro, vrbis Romæ epiſcopo & papæ, & omnibus qui poſt eum in ſucceſſu, & perpetuis temporibus aduenerint beatiſsimis pontificibus, pro honore & gloria Chriſti Dei noſtri in eadem magna Dei catholica & Apoſtolica Eccleſia ex noſtro indicto, quem placatus proprio conſilio clericare voluerit, & in numero religioſorum clericorum connumerare, nullum ex omnibus præſumentem ſuperbè agere.

Caput XIIII.

Decreuimus itaque & hoc, vt idem venerabilis Pater noſter Sylueſter ſummus pontifex, vel omnes ſuccedentes ei pontifices, diademate (videlicet corona, quam ex capite noſtro illi conceſsimus) ex auro puriſsimo & gemmis pretioſis vti debeant, & in capite ad laudem Dei pro honore beati Petri geſtare. Ipſe verò beatiſsimus papa ſuper coronam clericatus, quam gerit ad gloriam beati Petri, omnino ipſa ex auro non eſt paſſus vti corona: Phrygium autem candido nitore, ſplendidam reſurrectionem dominicam deſignans, eius ſacratiſsimo vertici manibus noſtris impoſuimus, & tenentes frenum equi ipſius, pro reuerentia beati Petri, ſtratoris illi officium exhibuimus, ſtatuẽtes eodem phrygio omnes ſucceſſores eius ſingulariter vti in proceſsionibus, ad imitationem imperij noſtri. Vnde vt pontificalis apex non vileſcat, ſed magis quàm terreni imperij dignitas & gloriæ potentia decoretur, ecce tam palatium noſtrum, vt prælatum eſt, quàm Romanam vrbem, & omnes Italiæ ſeu occidentalium regionum prouintias, loca & ciuitates, ſæpe ſato beatiſsimo pontifici & patri noſtro Syluestro, vniuerſali papæ contradentes atque relinquentes, ei vel ſucceſſoribus ipſius põtificibus poteſtatem & ditionem firmam imperiali cenſura per hanc noſtram diualem iuſsionem, & pragmaticum conſtitutum decernimus diſponenda, atque iuri ſanctæ Romanæ Eccleſiæ concedimus permanſura. Vnde congruum proſpeximus, noſtrum imperium & regni poteſtatem orientalibus transferri ac tranſmutari regionibus, & Byzantiæ prouinciæ optimo loco nomini noſtro ciuitatem ædificari, & noſtrum illic conſtitui imperium: quoniam vbi principatus ſacerdotum & Chriſtianæ religionis caput ab Imperatore cæleſti conſtitutum eſt, iuſtum non eſt, vt illic terrenus Imperator habeat poteſtatem. Hæc verò omnia, quæ per hanc imperialem ſacram, & per alia diualia decreta ſtatuimus

mus atque confirmauimus, vſque in finem mundi illibata & inconcuſſa permanſura decernimus. Deinde facta obteſtatione coram Deo viuo, & terribili eius iudicio, & imprecatione æternæ condemnationis temeratori & contemptori iſtius ſui priuilegij, ſecutus idem venerabilis Conſtantinus ait: Huius verò imperialis noſtri decreti paginam proprijs manibus roborantes, ſuper venerandum corpus beati Petri poſuimus, ibiq; eidem Dei Apoſtolo ſpondentes nos cuncta inuiolabiliter conſeruare, & noſtris ſucceſſoribus Imperatoribus conſeruanda in mandatis relinquere patri noſtro Syluestro ſummo pontifici & vniuerſali papæ, & per eum cunctis ſucceſſoribus pontificibus Domino Deo & ſaluatore noſtro Ieſu Chriſto annuente, tradimus feliciter atque perenniter poſsidenda.

Caput XV.

TOt ergo & talibus, alijsq; quàm plurimis teſtimonijs ſubnixa non erubeſcit veritas, ſed confutatur impudens vanitas. At nos hinc habentes teſtimonium maius Conſtantino, qui, vt ait beatus Baptiſta *Ioan. 3.* Ioannes, de terra eſt, & de terra loquitur, vix ab homine teſtimoniũ accipimus, contenti teſtimonio illius, qui de cælo venit, & ſuper *Math.* omnes eſt, & dicit: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam: & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam. Et tibi dabo claues regni cælorum. Et quodcunque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cælis: & quodcunque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cælis. Qui etiam in catalogo apoſtolorum inſtar cardinis ab ipſo Domino Ieſu Chriſto primus poſitus, Petrus, id eſt, Cephas extat cognominatus. Cui ſpecialiter & nominatim non tantum ante paſsionem ſuam, verùm & in ipſius articulo paſsionis, mox vt ſui corporis & ſanguinis mirabile myſterium agendum generaliter diſcipulis tradidit, *Matth.* tam oues ſe paſtorum paſtore percuſſo diſpergendas, quàm & vſque in finem ſeculi ad vnum ouile, & ad ſe vnum paſtorem colligendas commendando, ait: Simon, Simon, ecce ſatanas expetiuit vos, vt cribraret ſicut triticum, ego autẽ rogaui pro te, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuerſus cõfirma fratres tuos. Ipſum quoq; angelus per mulieres ad videndam reſurgentis magiſtri gloriam nomine inuitauit, cum dixit: Dicite diſcipulis eius & Petro, quia ſurrexit: & ecce præcedit vos in Galilæam, ibi eum videbitis. Nec non eidem ipſa die reſurrectionis ſuæ, pius & verax magiſter apparuit, quemadmodum venerabilis Euangeliſta Lucas nos inſtruit, dicens: Quia ſurrexit Dominus verè, & apparuit Simoni. Quam manifeſtationẽ ſoli Petro prius, deinde illi ſoli cum reliquis condiſcipulis factam, glorioſus coapoſtolus eius Paulus declarat, vbi ad Corinthios ſic ſcribit: Quia ſurrexit Chriſtus tertia die ſecũdum ſcripturas: & quia viſus eſt Cephæ: & poſt hæc vndecim.

Zacha. *Luca 22.* *Marc. 16.* *Luca 24.* *1. Cor. 15.*

Caput XVI.

INſtante quoq; iam ſuæ aſſumptionis gloria, vbi prandebat cum 7. diſcipulis ſuis, Dominus amorem Petri erga ſe tertiò inquiſiuit, & *Ioan. 21.* tertiò cõfitenti agnos & oues ſuas tertio, paſcere præcepit: pro quibus qua morte clarificaturus eſſet Deum, in extenſione manuum illius & præcinctione futura eidẽ ſignificauit. Qui nec more, aſſumpto Domino, in medio 120. fratrum exurgens, & profundos ſanctiſsimi Pſalmiſtæ ſenſus ediſſerens, authoritate ſua apoſtolicũ numerum, ſorte annumerato Mathia, ſuppleuit, quem vndenarium remanere nefas credidit. Quibus etiam pariter miſſo ſpiritu ſancto in varijs linguis, cùm quidam ſtuperent admiratione, quidam deridentes inueterata cæcitate, dicerent muſto plenos eſſe, Petrus vno ſancti Ioelis teſtimonio, & ignaros inſtruxit, & incredulos deſtruxit. Deinde conſtanter improperata illis ſcelerata ſua conſpiratione aduerſus Dominum & Chriſtũ

Act. 1. *Act. 2.* *Ioel. 2.*

eius, qua ipsum authorem vitę morte turpissima tunc condemnantes interfecerant:
Psal. 15. Psal. 109. clarissimis beati Dauid oraculis astruxit illius sanctam resurrectionem, & gloriosam ascensionem, & ab eo in præsentiarum factam spiritus sancti effusionem. Ita compunctis Iudæis, primus apostolorum reis sanguinis Christi pœnitentiam indixit, & eorum protinus tria millia baptizauit.

Caput XVII.

Act. 10. & 11. HIc solus, sicut doctiloquus Euāgelista Lucas testatur, dū qui dispersi fuerant pro persecutione facta sub Stephano, circuirent ciuitates, nemini loquentes verbum vitæ, nisi solis Iudæis, orans in cænaculo, factus est in excessu mentis: & linteum omnibus terræ quadrupedibus, & reptilibus, volucribusq; cęli refertū, quatuor initijs submitti de cælo vidit, sibiq; cælitùs dictum tertiò: Surge Petre, occide & manduca: & tertiò ab eò responsum: Quia commune & immundum nunquàm introiuit os meum: tertiò superna voce repetitum, Quod Deus mundauit, tu ne cōmune dixeris: sufficienter instructus, à quatuor mundi partibus gentes quondam immundás in vnitatem fidei congregandas, sicq; fide mundatis eorum conscientijs ab operibus mortuis, & occisa in eis pristina immunditia, cui seruire membra sua exhibuerant, Christo delectabiliter inuiscerandas:
Rom. 6. Act. 10. tribus nuntijs in mysterio Trinitatis se inuitantibus, immanem aprum illum de sylua gentium, Cornelium Centurionem aggressus, non reluctantem occîdit & comedit, quando aqua & spiritu mundatum, Ecclesiæ indidit. Cui coadunatis ipsius domesticis & amicis, dum adhuc loqueretur, spiritus sanctus cecidit super omnes, qui audiebant verbum: & erant loquentes linguis, & magnificantes Deum. Quod nulli Iudæorum, nec ipsis Apostolis vspiam legitur concessum, vt paracleti tantam plenitudinem acciperent priùs, quàm baptismum. Nónne hinc iam luce clarius constat, Petrum primitus ad ædificationem
Matth. 9. Act. 13. Ecclesiæ Christi Iudæos & gentiles attraxisse, & quasi duos parietes ex diuerso venientes, per angularem lapidem Christum indissolubili charitatis glutine coniunxisse? Qui posteà videns messem multā & operarios paucos, Paulum & Barnabam ab Antiochia prædicatores omnibus nationibus destinauit: quibus strenuè officio insudantibus dexteram societatis dedit, vt illi quidem in gentibus, ipse verò
Galat. 2. in circuncisione esset, sicut in Epistola ad Galatas ostenditur euidēter. Neq; tamen partito in eos onere, subtraxit se ceptæ vocationi gentium & curæ quam post Asiam ab Illyrico sentit tota Europa & Aphrica, præcipueq; mundi caput, & domina gentium Roma. Nam cum quidam pseudoapostoli turbassent corda fratrum, dicentes eos debere circuncidi secundum legem Moysi, Paulusq; & Barnabas Ierosolymam
Act. 15. ijssent, super hac quæstione consulturi, solus Petrus sua authoritate circuncisionis onus atque veteris legis iugum à ceruicibus discipulorum remouit, & gratiam Euāgelij ad plenam salutem credentium sufficere censuit, dicens: Quare vultis imponere graue iugum super ceruices discipulorum, quod neque patres nostri, neque nos portare potuimus? Sed per gratiam Iesu Christi credimus saluari, quemadmodum & illi. Visum est enim spiritui sancto & nobis nihil oneris vltrà eis imponere. Qua vtique responsione confirmatus doctor gentium Paulus, Galatis protestatur: Si cir-
Galat. 5. cuncidamini, Christus vobis nihil proderit.

Caput XVIII.

Act. 5. SEd & illud in ipso Petro nihilo minus est animaduertendum, quòd sui corporis vmbra infirmis conferebat optatę sospitatis remedium: Quod nulli sanctorum constat hactenus concessum: nec ille, per quem Petrus potuit, quicquid boni potuit, ex suo sanctissimo corpore aliquando cuiquam tale donum attribuit sanctus sanctorum, sed suo Petro specialiter in magna significatione præsentis & futuræ

futuræ Ecclesiæ hoc reseruauit priuilegium: scilicet quia ipse vtriusq; principalis rector existeret, vtriusq; statũ in se ipso portenderet, quatenus hæc visibiliũ & transiturorũ sacramentorũ secreta virtute, quasi vmbra sua, morbis animarũ in terra curatis, illam nobis adhuc inuisibilẽ veritatis & beatitudinis solidam speciẽ, velut solidum corpus, exhibeat in cœlis. Quarum differentiam breuiter Apostolus demonstrat. Videmus, inquiẽs, per speculum in ænigmate: tunc autem facie ad faciẽ. Nunc cognòsco ex parte: tunc autem cognoscam, sicut & cognitus sum. Cui concordans Ioannes coapostolus suus, ait: Charissimi filij Dei sumus, & nondum apparuit quid erimus. Scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus. quoniã videbimus eum sicuti est. Quòd verò præsens Ecclesia fide & spe saluatur, Paulus sic loquitur: Sine fide impossibile est placere Deo. Fides autem est sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium. Idem in alio loco: Spẽ salui facti sumus. Spes autem, quæ videtur, non est spes. Quod enim videt quis, quid sperat? Sic modò credendo & sperando, atq; per patientiam expectando quod non vidimus, fide ac spe à peccatis liberati viuimus: quia iustus ex fide viuit. In futuro plenam beatitudinem in re videbimus & possidebimus, qua per charitatem solam sine fastidio satiabimur, cùm apparuerit gloria eius.

1. Cor. 13
1. Ioan. 5.
Hebr. 11.
Roma. 8
Habac. 2.
Psal. 16.

Caput XIX.

VErùm vestra insolentia nihilipendens talia, specialibus Petri omnibus claudere & interdicere non timet, in quibus temporaliter ad laudem Dei recubabant, ouilia, quas ipse non cessat inuitare & introducere ad sempiternę vitę pascua. Quasi tãtùm ex omnibus sibi compatientes in crucis vltima pœna iam positus attendens, pro eisdem animam ponendo, cum gratiarum actione & pijssima prece in ipsa emissione sui beati spiritus Domino commendauit, dicens: Gratias tibi ago pastor bone, quia oues, quas tradidisti mihi, compatiuntur mihi. Peto ergo vt participent mecum de gratia tua in sempiternum. Ergo præualebit illis portas vitæ obserare vel obstruere errorum clauiculis, seu sophismatum tendiculis quilibet inimicus, quas potestate, meritis & prece reserat & pandit tantus amicus, cui portæ inferi non præualebunt aliquatenus, & cælis terrisq; præpotẽs rex vltimo desiderio animę suæ & voluntate labiorum suorum à Domino, ad quem mox ibat, erit fraudatus? Absit.

Oratio S. Petri pro omnibus sibi compatientibus

Caput XX.

QVapropter à tanta amentia iam resipiscite, & Latinos verè catholicos, atq; maximi Petri familiariores discipulos, institutionisq; eius deuotiores sectatores cessate subsannando Azymitas vocare, aut ecclesias illis denegare, seu tormenta, sicut cæpistis, inferre, si vultis nunc & semper pacem & portionem cum Petro habere. Cuius doctrinam & traditionem in Epistola ad Romanos, sapientibus & insipientibus debitor ille gentium doctor, ad tertium cælum & in paradisum raptus, sic per omnia cõmendat, dicens: Primùm quidem gratias ago Deo meo per Iesum Christum pro omnibus vobis, quia fides vestra annũciatur in vniuerso mundo. Ex cuius capituli occasione, beatus & Catholicus doctor Augustinus, in latinaq; lingua clarissimus, atque noster Chrysostomus ait: Fides ista, quam Romani habent, ipsa eademq; est & non alia quæ in vniuerso mundo annuntiatur & creditur: quæ non solùm in terra, sed & in cælis prædicatur: quia Iesus pacificauit per sangui[…] suum non solùm terrestria & inferna, sed & cælestia: & hoc est in vniuerso mundo fidem prędicari, per quã omnis mũdus sit subditus Deo. Sed Paulum audite subsequentẽ:

Roma. 1.
Col. 1.

Roma. 1. Desiderio videre vos, vt aliquid impertiar vobis gratiæ spiritualis ad confirmandos
Roma. 1. vos. Qui ne putaretur velle aliquid institutioni Petri addere vel demere, exposuit quid dixerit ad confirmandos vos, id est, simul consolari in vobis per eam, quæ inuicem est, fidem vestram atque meam. Et in fine epistolæ monens eos deuitare falsos fratres, & præter doctrinam, quam ipsi acceperant, euntes, ait: Rogo vos fratres, vt obseruetis eos, qui dissensiones & offendicula præter doctrinam, quam vos didicistis, faciunt, & declinate ab illis. Huiusmodi enim Christo Domino nostro non seruiunt, sed suo ventri: & perdulces sermones & benedictiones seducunt corda innocentium. Vestra enim obedientia, in omni loco diuulgata est. Gaudeo ergo in vobis.

Hæretici et scismatici vitandi.

Caput XXI.

ECce in totius epistolæ serie non inuenitur magnus Paulus fidem Latinorum correxisse, nec vicia redarguisse: sed congratulatus fidei & conuersationi eorum, de perseuerantia commonuisse: cùm non solùm propter reprobam actionem, sed & ob ipsius fidei citissimū naufragium in Græcos fuerit inuectus acerrimè, ab initio vsque in finem primæ ad Corinthios epistolæ. Quod certè liquet in paucis verbis, vbi ait: Fidelis Deus, per quem vocati estis in societatem filij eius Iesu Christi Domini nostri. Obsecro autem vos fratres per nomen Domini nostri Iesu Christi, vt idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata. Sitis autem perfecti in eodem sensu, & in eadem scientia. Significatum est enim mihi de vobis fratres mei, ab his qui sunt Chloës, quòd cōtentiones sint inter vos. Hoc autē dico, quòd vnusquisque vestrum dicit: Ego quidē sum Pauli, ego autē Apollo, ego verò Cephæ, ego autē Christi. Diuisus est Christus? Et vbi notauit eos ex arrogantia falsæ & mundanæ sapientiæ, subiunxit: Iam saturati estis, iam diuites facti estis: sine nobis regnatis: & vtinam regnaretis, vt & nos vobiscum regnaremus: Et inflationi eorum minatus virgam, ait: Omnino auditur inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter gentes, ita vt vxorem patris habeat quidam. Et vos inflati estis, & non magis luctum habuistis, vt tollatur de medio vestrum, qui hoc opus fecit. Quibus expletis, admonuit eos secum epulari, non in fermento veteri, quod totam massam corrumpit: sed in azymis synceritatis & veritatis.

1. Cor. 1. *1. Cor. 4.* *1. Cor. 5.* *Ibidem.*

Caput XXII.

IGitur istis & huiusmdi apostolicis sanctorumq; patrum dictis cum euidenter approbetur Latinorum syncera obedientia, & plurimorum Græcorum improbetur corrupta insolentia, sunt adhuc plura his super hoc, parti nostræ fauentia: quæ si liceret ad medium deducere, non solùm excederent modum epistolæ, verumetiam possent armaria onerare. Quapropter his omissis, charitatiuè monemus, ne absentes sitis vobis ipsis: sed vos ante vos constituatis, vias prędecessorum vestrorum & vestras solicitè consideretis, nec vos priuato amore palpetis, & in fratrum oculis festucam explorantes, in vestris trabem non videatis. Recordamini illius nefandæ synodi, quam voluerunt vocari septimam vestri hæresiarchæ: quorum conspirationem ipsius Domini nostri Iesu Christi & sanctorum reuerendæ imagines, aut flammis traditæ, aut aquis sunt immersæ: picturæ verò ex parietibus basilicarum deletæ. Quibus quamuis restiterit Romanorum authoritas, præ cunctis tamen sanctissimi papæ Nicolai vbiuis laudanda libertas: qui per legatos suos tam pro sacris imaginibus, quàm pro depositione beati antistitis Ignatij, & substitutione Photij neohpyti ecclesiam agiæ Sophiæ clausit, donec sedis Apostolicæ acquiesceret decretis.

Hæc est Ephesina tertia synodus non Concilium sed cō ciliabulum dicenda.

Caput

Caput XXIII.

ABsit autem, vt velimus credere, quod publica fama non dubitat asserere, Constantinopolitanæ ecclesiæ contigisse, vt eunuchos contra primũ sancti Niceni Cõcilij capitulũ passim promouendo, fœminã in sede pontificũ suorũ sublimasset aliquando. Hoc tam abominabile scelus detestabileq; facinus & si enormitas ipsius vel horror, frater naq; beneuolentia non permittit nos credere: considerata tamẽ incuria vestra erga sanctorum censuram canonum, quia eunuchos & aliqua parte corporis imminutos, non solùm ad clericatum, sed ad pontificatum etiam indifferenter ac solenniter adhuc promouetis, fieri potuisse pensamus: Sed quid plura? Tot & tantis schismaticis & hæreticis, catholicam atque Apostolicam Ecclesiam apertè impugnantibus & discindere laborantibus hactenus redundastis, vt Latina vel occidentalis Ecclesia de vobis meritò conqueri posit, voce sponsæ dicens in Canticis Canticorum: Filij matris meæ pugnauerunt contra me. Et verè. Nunquid enim Romana & Apostolica sedes, quæ per Euangelium genuit Latinam Ecclesiam in Occidente, mater non est Constantinopolitanæ ecclesiæ in Oriente, quam per gloriosum filium suum Constantinum, & nobiles sapientesque Romanos nõ tãtum moribus, sed & muris studuit reparare? Quòd si contradicitis, ad quid vestro Imperatori Latinæ laudes, & in ecclesia Grȩcis recitantur Latinæ lectiones? Vtique ob reuerentiam illius matris, quæ iam cunctis paganorum crudelitatibus, & diuersorum tormentorum quæstionibus vexata & impugnata, ac velut aurum nimijs persecutorum flammis decocta, deliciosam filiam, videlicet Ecclesiam Constantinopolitanam edidit. *Cant. 1.*

Caput XXIIII.

ET certè iam decima à Nerone in Christianos persecutio penitus refrixerat, iam omne mundanæ insaniæ incendium sopitum erat, iam Romana adulta & longæua, in diuino cultu victrix & coronata, alta pace triumphabat. Iam innumerabilis vtriusque sexus & diuersæ ætatis martyrum exercitus, nostris azymis saginatus, vniuersos idolatriæ fregerat impetus: iam mundum & ipsum mundi principem sub pedibus habebat: iam non solùm ipsi nostræ institutionis antistites, sed & ministri eorum, in quibus Laurentius ac Vincentius, omni mundo stupẽte, ipsis tormentis & tortoribus insultabant. Modò delicata filia, in conclaui residens secura, delicijs lasciua, & longo ocio dissoluta, nec ad campum ritè agonizantium aliquandò progressa, pia matre satagente & decertante pro ea, non erubescit aut veretur primatum arrogre, maternæ senectuti iam emeritæ derogare, nec effectum eius corpus laboribus & diebus, rugososque & minùs validos artus, quondam torosos & ad prælia diuina exertos, saltem aliquo humanitatis respectu considerare, nullam reuerentiam reuerendis canis ipsius habere: sed ipsam puellari leuitate post innumerabiles triumphos ad recidiua bella aduersum semet prouocare, & eam solido perfectorum cibo priuatam, ad carnalium lac retrahere, quod contra vsum naturæ, ex ipsis pubertatis suæ mammis, in Aegypto, sicut supradictum est, toties confractis, conatur impudenter ori eius instillare.

Hæreticorum erga Romanam Ecclesiam ingratitudo & impudentia.

Caput XXV.

ET vtinam saltem verum lac. Sed proh dolor non est lac, quo tenerá fidelium paulatim nutriatur infantia, vt ad solidam escã pertingat: sed quod Salomon cauendum denuntiat, dicens: Fili mi, si te lactauerint peccatores, ne acquiescas eis. Et: Væ ei, qui lactat amicum suum, & ducit eum via nõ bona. Nec est aqua, de qua qui biberit, non *Proue. 1.* *Prou. 16.*

sitiat

ſitiat vltrà, quia ſiet in eo fons aquæ ſalientis in vitam æternam, & flumina de ventre
Ioann. 4. eius fluent aquæ viuæ: ſed potius aquæ furtiuæ de puteis, quos Paleſtini lutum non
aquam amantes, repleuerunt terra: vel de ciſternis diſsipatis, ſeu fluminibus Aegy-
Proue. 9. pti & Babylonis, quibus diſtenditur venter, & grauatùs non repletur, ſed exinani-
Gen. 26. tur & intumeſcit, vt more hydropici tanto plùs ſitiat ad perniciem, quanto plùs bi-
berit. De quibus profectò Dominus per Ieremiam contra quoſdam conqueritur, di
Ierem. 2. cens: Me dereliquerũt fontem aquæ viuæ, & foderunt ſibi ciſternas: ciſternas diſsi-
patas, quæ continere non valent aquas, & poſt aliqua. Nũc quid tibi vis in via Aegy-
pti vt bibas aquã turbidam? Aut quid tibi in vijs Aſsyriorum, vt bibas aquas flumi-
Ibidem. nis? Quas vtique ne ſitiamus, idem vetat dicens: Prohibe guttur tuũ à ſiti. Hinc Sa-
lomon, quas aquas appetere, quasq; debeamus vitare demonſtrans, ait: Bibe aquam
Proue. 5. de ciſterna tua & fluenta putei tui. Deriuentur fontes tui foras, & in plateis aquas
tuas diuide. Habeto eas ſolus, ne ſint alieni participes tui. Sit vena tua benedicta. Et
in ſubſequentibus hæreticam vanitatem ſub ſpecie ſtultæ mulieris, viſibili quodam-
Proue. 9. modò forma coloratam atque depictam, introducit, dicens. Mulier ſtulta & clamo-
ſa, plenaque illecebris, & nihil omnino ſciens, ſedet in foribus domus ſuæ ſuper ſel-
lam in excelſo vrbis loco, vt vocet trãſeuntes per viam & pergẽtes itinere ſuo. Quis
eſt paruulus? declinet ad me. Et vecordi locuta eſt: Aquæ furtiuæ dulciores ſunt, &
panis abſconditus ſuauior. Et ignorauit quòd gigantes ibi ſint, & in profundis in-
ferni conuiuæ eius.

Caput XXVI.

QVorum ne ſit particeps in tartari flammis, quas viciſsim ſine fine pa
ſcat medullis ſuis, iam nunc filia recordetur gemitus pię genitricis,
& quot vel quanta pericula propter eam, ſeu propter ſorores ipſius
in vtero ſuo hactenus vidit: & gratia Dei diſcat talis fieri ſaltem ad-
monita, qualis bene de ſe meritam matrem, etiam ſenio ac aſsiduo
in curuam labore & tremulam, data manu atque ſuppoſito hume-
ro ſtudeat ſubleuare & ſuſtentare, non ad ruinam impellere, deprimere, perturbare
vel affligere. Pio affectu & humili corde iugiter perpendat, quid idem Salomon di-
Prou. 15. cat: Stultus homo deſpicit matrem ſuam. Et item: Ne deſpicias, cum ſenuerit mater
Prou. 23. tua. Alioquin ſi, quod abſit, pertinax eſſe voluerit, & piæ matri ſupercilium eius &
arrogantiam adhuc diſsimulanti, atque ad ſatisfactionem patienter expectanti par-
cere & parere contempſerit, experietur in anicula matre virides annos, exertos ad
paternarum traditionum defenſionem lacertos, adoleſcentulæ competentem ala-
Proue. 1. critatem, iuuenculæ conſtantiam efficacem: & iuxta Salomonem, contumax come-
Eccleſ. 3. det fructus viæ ſuæ, ſuisque conſilijs ſaturabitur: quia, ſicut idem teſtatur, Benedi-
ctio patris firmat domos filiorum: maledictio autem matris, eradicat fundamenta.
Ibidem. Et iterum: Quàm malæ famæ eſt, qui fugit patrem: & eſt maledictus à Deo, qui exa-
ſperat matrem. Et: Qui affligit patrem, & fugit matrem, ignominioſus eſt & infelix.
Prou. 19. Qui vtiq; offendere cauet, quiſquis placere patri ſtudet, velut etiam quidam ſapien-
tum ſeculi ait. Ne matrem offendas, dum vis bonus eſſe parenti.

Caput XXVII.

HIs igitur alijs quamplurimis liquet aſſertionibus, quid mereatur eti-
am carnalis matris contemptus: & quid de ſpiritualis genitricis con
Pſal. 50. tumelia & exprobratione dicetur? Illa ſiquidem in iniquitatibus
nos conceptos, generauit ad mortem: iſta vero culpis remiſsis, re-
generauit ad vitam. Quarum ceu diſpar eſt meritũ, ita & diſpar pro
earum

earum honore vt dedecore præmium: quia carnalem matrem honoranti, longæuitas super morientium terram, & firmamētum casæ casurę repromittitur, exasperanti autem eam, terrenorum eradicatio fundamentorum. Porrò spiritualem venerantes, longitudinem dierum in dextera Dei videbunt, & in terra viuentium sine fine habitabunt, spernentes verò illam, duplici contritione conterentur, & sicut diploide confusione sua induentur, & radix eorum de terra viuentium euelletur. Etenim affectio carnalis matris si nos prohibet à reuerētia spirituali, penitus relinquenda & abscindenda est nobis, vt in Deuteronomio Moyses de tribu Leui dicit: Qui dixerit patri suo & matri, Nescio vos: & fratribus suis, Ignoro illos: & nesciunt filios suos. Hi custodierunt testamentum tuum, Iudicia tua ô Iacob, & legem tuam ô Israel. Quod denique facturis, Dominus Iesus in Euangelio centuplum hîc, & in futuro vitam æternam repromisit. Deut. 33.

Caput XXVIII.

SEd ecce non debet ingrata filia apparere, quia præ cæteris eam honorare dignata est mater sua. Nā cùm nullo diuino vel humano priuilegio honorabilior seu clarior alijs ecclesijs, Constantinopolitana existat ecclesia, & Antiochena atque Alexandrina, ob reuerentiam principis apostolorum, inter alias retentent dignitatis iura: tamen pia mater, Romana scilicet Ecclesia, nolēs dilectam filiam dote honorificentiæ ex toto carere, per beatos prædecessores nostros in aliquot synodis curauit decernere, vt salua principaliū & apostolicarū sedium antiqua dignitate, Constantinopolitanus antistes honoraretur sicut regiæ ciuitatis episcopus: quanuis Iustinianus religiosus Augustus legibus humanis voluisset astruere, vt post papam Romanum sedeat Constantinopolitanæ præsul ecclesiæ. Et certè hoc nulla alia excellentia meritorum est assecuta, nisi quòd Romana ecclesia pro amore venerabilis Constantini, se ipsam, quantum in eo fuit, honorantis & exaltantis ciuitatem ipsius hoc priuilegio honoris sola humana beneuolentia insigniuit, iuxta prophetæ dictum ad Heli: Glorificantem me glorificabo: qui autem contemnunt me, erunt ignobiles. 1. Reg. 2.

Caput XXIX.

AVt si quod aliud retinet aut putat se habere dignitatis priuilegium, vos rebelles lumini ac veritati, & signiferi vmbræ & vanitatis, proferte in medium. Vos enim alloquuntur, qui, sicut Dominus ait pharisæis, tulistis clauem scientiæ, qui clauditis regnum cælorum ante homines: nec ipsi intrastis, nec alios intrare permittitis, sed potius prohibetis, dum matris venerandā faciem conspuere quæritis, dum eam insequimini cōuicijs & maledictis, dum agnos eius ab ea segregare etiam anathemate & flagellis, ne vocem maternam agnoscant & sequantur, contenditis. Vt enim fertur, omnes Latinorum basilicas penes vos clausistis, monachis monasteria & abbatibus tulistis, donec vestris viuerent institutis. Ecce in hac parte Romana ecclesia quāto discretior, moderatior & clementior vobis est. Siquidem cùm intra & extra Romam plurima Græcorum reperiātur monasteria siue ecclesiæ, nullus eorum adhuc perturbatur, vel prohibetur à paterna traditione, siue sua cōsuetudine: quin potiùs suadetur & admonetur eā obseruare. Nec enim animositatē impiæ hæreseos habet, quæ semper diuisione gaudet, dicens per paricidam meretricē: Nec mihi, nec tibi sit: sed diuidatur. sed pietate veræ matris sic Salomonem deprecatur: Obsecro domine, date huic infantem viuum, & nolite interficere eum. Scit nanq; , quia nil obsunt saluti credentium diuersæ pro loco & tempore consuetudines, quando vna fides per dilectionem operans bona quæ potest, vni Deo commendat omnes. Luca 11. 3. Reg. 3.

Caput

Caput XXX.

QVod vos cum ex debito gradus & loci vestri oportuisset scire & prę-
dicare, quatenus de collectis ouibus gratiam à bono pastore non
condemnationem pro dispersis mereremini percipere, incurristis
Hebr.5. illud Apostoli ad Hebræos: Quia cùm debueritis magistri esse ex tē
pore, iterum necesse habetis doceri, quæ sint elementa sermonum
Rom.10. Dei. Zelum enim Dei habetis, sed non secundum scientiam. Quam
vt appræhendissetis, non saltu, sed canonico interuallo, immò plano pede ad episco
1.Tim.3. patus culmen, à laica conuersatione peruenire debuistis, ne vobis refragarentur ver
ba ipsius Apostoli, de episcopo dicētis: Non neophytum: ne in superbiam elatus, in
Esai.56. iudicium incidat diaboli. Nam cum locum doctoris vsurpat indoctus, necesse est, vt
aut discat quod doceat: aut cæcus pastor, seu non valens latrare, canis mutus perni-
ciosè sibi & subiectis remaneat: aut discere & tacere erubescens, perniciosiùs docere
præsumat. Raro quoque euenit, vt in culmine positus valeat humilitatem discere,
Leuit.21. qui in imis non desijt superbire. Huc accedit & illud, quòd albuginē habens in ocu-
lo, à sacerdotio prohibetur. Albuginem quippe habet in oculo, quisquis arrogantia
iustitiæ vel sapientiæ cæcatur.

Caput XXXI.

SEd absit, vt religiosi principes & orthodoxi, atque Christianissima
& Deo deuota ciuitas vos in hoc vestro errore audiendos putent,
quos potius ad vnitatis bonum terrore potestatis cogere debent.
Recordentur Cōstantinopolitanos præsules in tantam priscis tem-
poribus familiarissimo sibi morbo superbiæ laborasse, vt edicto Au
gustorum Theodosij, Arcadij & Honorij, prohibitus sit quisquam
ex Constantinopolitana ecclesia pontificatum, defuncto episcopo Sisinio, deinceps
sperare, sed ex alia sibi iugiter pontificem expetere: quia erant vanæ gloriæ dediti, &
Vide Nicephorum li. 9. cap. 12. supra modū arrogātes, ceu commemorant historiographi. Qui etiam referūt, quòd
lxxvj, orientales episcopi Concilium Sardicense declinantes, in Philippopoli Thra-
ciæ anathematizandum conuenticulum habuerunt, sanctam & immaculatam Nice
nę synodi fidem adulterantes, communi subscriptione errorem suum confirmarūt.
Occidentales verò 300. amplexi sanam sanctorum patrum sententiam, vnanimita-
te sua corroborarunt. Quod totum ideò dicitur, ne post priorum cognitionem in-
cautè præsentibus credarur.

Caput XXXII.

NAm Romanę ecclesię fides, per Petrum supra petram ædificata, nec
hactenus defecit, nec deficiet in secula, eius Christo Domino ro-
Luca 22. gāte pro ea, ceu testatur sub ipsa passione sua: Ego rogaui pro te Pe-
tre, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus, confirma
fratres tuos. Quo dicto demonstrauit fidem fratrum vario defectu
periclitandam, sed inconcussa & indeficiente fide Petri, velut firmę
anchoræ subsidio figendam, & in fundamento vniuersalis Ecclesiæ cōfirmandam.
Quod nemo negat, nisi qui euidenter hæc ipsa verba veritatis impugnat: quia sicut
cardine totum regitur ostium, ita Petro & successoribus eius, totius Ecclesiæ depo-
nitur emolumentum. Et sicut cardo immobilis permanens, ducit & reducit ostium:
sic Petrus & sui successores liberum de omni Ecclesia habent iudicium, cùm nemo
debeat eorum dimouere statum: quia summa sedes à nemine iudicatur. Vnde cle-
rici eius cardinales dicuntur, cardini vtique illi, quo cætera mouentur, vicinius ad-
hærentes.

Caput XXXIII.

QVapropter nos certiſsimè retinentes omni venerabilem mundo inſtitutionem Petri, & fidem ipſius coapoſtoli ſui & doctoris gentiũ Galat. 1.
Pauli, clariſsimo calamo ſubſcriptam, ab Apoſtolica ſede liberè omnibus clamamus, quod Galatis idem Paulus: Licet nos, aut angelus de cęlo euangelizet vobis, pręterquam quod euangelizatum eſt vobis, anathema ſit: Sicut prædixit & nunc iterum dico: Si quis vobis euangelizauerit præter id quod accepiſtis, anathema ſit. Nec ideò ſilebimus, ſi dicimur non eſſe quales debemus, nec qualis eſt Petrus. Quod vtique agendum eſſet, ſi 2.Cor.4.
cuiquam commendaremus noſmetipſos. Quia verò, ſicut ait Apoſtolus, non prędi- 1.Cor. 4.
camus noſmetipſos, ſed Dominum Ieſum, nos autem ſeruos ſeruorum eius per Ieſum, nobis pro minimo eſt, vt à vobis iudicemur, aut ab humano die: quoniam qui iudicat nos, Dominus eſt. Neque enim, qui ſe ipſum commendat, ille probatus eſt, 2.Cor.10.
ſed quem Deus commendat. Et repellendo temerariũ iudicium, dicit alibi: Tu quis Rom. 14.
es, qui iudicas alienum ſeruum? Suo domino ſtat, aut cadit: Potens eſt enim Deus illum ſtatuere.

Caput XXXIIII.

NEmpe & vos licet quamplurimum tumeatis, quanuis de vobis vltrà modum alta ſentiatis, non credimus tamen, quod dicere audeatis, vos eſſe quales debetis, aut qualis Alexander, Ioannes Chryſoſtomus vel Flauianus fuit: Sicut nec Antiochenus ſe talem, qualis extitit ipſe Petrus: nec Alexandrinus parem ſe Marco vel Athanaſio profiteri eſt auſus: quia ſine retractione a ſuis punirentur. Idcirco & ſi ad hoc vos impellit tumor, tamen retardat timor. Quæ cùm ita ſint, nullius tamen vos detractio reprimit, quin diligenter lac & lanam ab ouibus exigatis: nec veremini, ne dicatur non eſſe vos pares illis anteceſſoribus veſtris magnis. Cur hoc, niſi quia quicunque ſacerdotes, & ſi diſpares ſunt merito, pares tamen ſunt officio? Nec poteſt denegari pro merito, quod debetur officio. Alioquin non ſtaret ſacerdotiũ, ſi maius aut minus fieret, ſeu variaretur ſecundum humanorum varietatem meritorum, eſſentq; penè tot ſacerdotia, quod homines.

Caput XXXV.

QVa de re fratres, vtinam non ad iudicium noſtrum dicamus, profectò ſumus qualis Petrus, & non ſumus qualis Petrus: quia & idem ſumus officio, & non idem merito. Et quotieſcunque lac & lanam, ſcilicet ſtipendium & honorificentiam ab ouibus Dei exigimus, nulla meriti ibi fit commemoratio, ſed officio noſtro quæritur debita recompenſatio. Ac ſic meritũ Petri non habentes, officium autem Petri exequentes, officio noſtro debitos repoſcimus honores, Apoſtolo dicente: Quamdiu miniſter ero, miniſterium meum honorifi- Romã.11.
cabo. Et præmonens oues Chriſti ad ſoluendùm ſingulis debita, ait: Reddite Rom. 13.
omnibus debita. Cui honorem, honorem. Non quia bonum ſit accipientibus, ſed quia malum ſit non reddentibus. Sic ergo & beatiſsimus prædeceſſor noſter Gregorius dicit: Nemo nos propter nos in loco Petri deſpiciat: quia ex cathedra eius, cui authore Deo qualeſcunque præſidemus, debita ſibi iura noſtrum officium reclamat. Frequenter enim ſolet euenire quod dicimus, vt perſona in hoc mundo potẽs, deſpectum ſeruum habeat. Cumque per eum ſuis, vel extraneis aliqua mandat, non deſpicitur perſona miſsi ſerui, quia in corde ſeruatur reuerentia mittentis domini. Ergóne ſaltem quod Dominus conceſsit Phariſæis & ſcribis ſedentibus in cathedra Moyſi, ſeruus denegabit qualibuſcunque conſeruis ſuis in cathedra Petri? Super

Matt.23. cathedram, inquit, Moysi sederunt scribæ & Pharisæi. Omnia ergo quæcunque dixerint vobis, seruate & facite. Ita quod malè viuimus, nostrum est: quod verò bona
Philip.1. dicimus, cathedræ: cuius occasione necesse habemus recta prædicare. Vnde dicit ille exercitatissimus Paulus: Dũ omnimodis siue occasione, siue inuidia Christus annũtietur: & in hoc gaudeo sed & gaudebo. Ecce Apostolus sic necessarios ducit huiusmodi, vt gaudeat super eis: & vos qui estis, qui negligentiã eorum ad iniuriã Aposto-
Exod.16. licæ cathedrę retorquetis? Nos enim quid sumus? Nec cõtra nos est murmur vestrũ,
Roma.13. sed contra Dominum: cuius ordinationi resistendo, damnationem vobis acquiritis:
Gregorius cùm nostra potestas, sicut & omnis, à nullo alio nisi ab ipso sit. Sciendum est, quia falsa iustitia dedignationem, vera autem compassionem habet. Qua vtique priuami hi, insultãdo, non compatiẽdo alienæ calamitati. Et fortè approbare nequitis, quod obijcere vel calumniari præsumitis: imò cõstat vos comprobare non posse. Sed esto.
Iob 11. Ecce in cœlo iudex noster, & conscius noster in excelsis.

Caput XXXVI.

Caeterùm de homine sentire ô homines quod vultis, vnum tamen conscientia respondet nobis, quia omnium ecclesiarum Dei salutem & exaltationem summoperè desideramus: sed vt quicunque quodlibet ex superbia arripiat, & sibi contra nostram Apostolicam sedem atque leges eius vsurpet, hoc nos tollerare non possumus, quia quisquis Romanæ ecclesiæ authoritatem, vel priuilegia euacuare seu imminuere nititur, non hic vnius ecclesiæ, sed totius Christianitatis subuersionem & interitum machinatur. Cuius enim compassione vel sustentatione vlterius respirabunt filiæ à quouis oppressæ, vnica illa suffocata matre? Cuius refugium appellabũt? Ad quam confugium habebunt? Ipsa enim Athanasium, ipsa omnes catholicos suscepit, fouit, defendit, & sedibus proprijs pulsos restituit.

Caput XXXVII.

IDeo cupiendo omnes in visceribus Iesu Christi, nobiscum vos admonemus, ne
Eccles.10. falsum nomen scientiæ, iustitiæ vel gloriæ quærẽdo,
Iob 15. vnus aduersus alterum infletur, ne cinis & terra periculosè superbiat, ne abominabilis & miser homo, bibens quasi aquas iniquita-
Eccl.10. tis, sequendo exteriora, in vita sua proijciat intima sua. Simus vnũ
Ephes.4. corpus, & vnus spiritus, sicut vocati sumus in vna spe vocationis nostræ. Ipsa corporum compositio membrorum nos doceat, qualiter & quanti habenda sit Ecclesiæ vnitas. Ipsa etenim corpus est Christi, vt Apostolus dicit: Vos estis
1.Cor.12. corpus Christi & membra de membro. Et sicut in vno corpore multa membra habentur, omnia autem membra non eundem actum habent: ita multi vnum corpus sumus in Christo. Singuli autem alter alterius mẽbra. Et si dicit auditus vel manus, non sum oculus, non sum de corpore: ideo non est de corpore? Si totum corpus oculus, vbi auditus & reliqui sensus? Non autem disposuit Deus sicut voluit membra, singula officio suo apta. Membrum verò suo officio non contentum, sed cupiens præripere alienum, conturbat corporis ordinem totum: velut si visus voces, auditus colores, gustus, odores, olfactus asperas res aut lenes, tactus, tentaret discernere sapores. Nonne frustra omnes paterentur? Sic singulorum ornamenta seu indumenta, non sunt omnibus membris accommodata, nec congrua: sed vnumquodque requirit sua, & abijcit aliena. Nempe refutat pes coronam, galeam & pileum, caputque scandalia vel pedules ad suum non applicat vsum. Sic manuum dignitas & maxima vtilitas, quanuìs componat insigne Imperij coronam, non tamen hanc sibi adaptat & imponit, sed capiti, contenta suis armillis, dextrocherio & annulis. Idem fit

& in

& in cæteris,& tam discors concordia est in eis,vt eorum quodlibet alij officium suum omnino deputare recuset,& tamen de bono vnius pariter exultent,sicut de malo communiter dolent:& officia sua non sibi tantùm, sed magis mutuæ vtilitati exhibent. Vnde secutus idem Apostolus,ait:Si glorificatur vnum membrum,congaudent omnia membra. *Ibidem.* Et quantæ insipientiæ est, nolle nos imitari quod sumus,& quod ad transitoriam vitam aliquandiu retinendam accepimus non considerare,vt in perpetuum subsistamus?

Caput XXXVIII.

QVia verò ante omnia pestilens mater superbia, eiusque crudelissimæ filię,inuidia scilicet ac inanis gloria,passim obstinata rabie corpus Christi moliuntur euiscerare & dilacerare, non efficiamur inanis gloriæ cupidi, inuicem prouocantes, inuicem inuidentes ne, quod auertat Deus,contingat nobis dictum Apostoli: Quòd si inuicem mordetis,vidéte ne ab inuicem consumamini. Et illud Iacobi. Quòd si zelum amarum habetis,& contentiones sunt in vobis,nolite gloriari,& mendaces esse aduersus veritatem. Non est ista sapientia desursum descendens,sed terrena,animalis,diabolica. Quæ autem desursum est sapientia, primò quidem pudica est:deinde pacifica, modesta, suadibilis, amans bonum, sine simulatione. Has itaque duas & valdè sibi contrarias sapientias vigili mente discernite, & si Petrus singulariter figura summi capitis nostri vicariusque eius ac sui successores iam in terris retinent specialem dignitatem terreni cœlestisque regni, nolite inuidere vel detrahere Romanæ Ecclesiæ apici, quem per charitatem totum valetis adipisci, & in nobis regnare & ipsi . Sin aliâs, audietis quod suprà:Iam saturati estis, iam diuites facti estis: sine nobis regnatis: atque vtinam regnaretis, vt & nos vobiscum regnaremus.

Mater schismatum superbia,eiusque proles inuidia & vana gloria.
Galat. 5.
Ibidem.
Iaco.3.
1.Cor. 4.

Caput XXXIX.

ECce nos vestram gloriã ducimus nostrã, cur vos annulare nitimini nobis diuinitus &humanitus concessam? Nónne decus vel dedecus sui capitis,manus seu pes suum non ducit? Nec dolet,sed potius gaudet vno sensu,id est, solo tactu donatum corpus, superpositum sibi caput omnibus pollere sensibus, quia eos militare facit & inuigilare corporis subiecti vtilitatibus.& caput iudicans de omnibus,à nullo sensu iudicatur, vtpote solius sui iudicio sufficientissimum: vtque Apostolus dicit, *1.Cor.2.* Spiritualis iudicat omnia: ipse autem à nemine iudicatur. Hæc & suprà dicta de corporis nostri harmonia, si non sentitis in vobis,in corpore non estis, nec in corpore viuitis. Et si in corpore Christi, quod est Ecclesia,non estis, nec de eo viuitis,iam videte vbi & quid sitis. Abscisci estis,putrescitis,& velut palmes præcisus de vite, foras missi estis,& arescitis,vt in ignem mittamini & ardeatis: *Ioann.15.* quod diuina pietas longè faciat à vobis.

Caput XL.

SEd quia iam nunc videmur digressi modum epistolæ, alio exordio congruum censuimus respondere vestræ calumniæ, quam confratribus & coepiscopis nostris Apulis, scriptam ad sugillationem nostri azymi & prædicationem vestri fermenti, non dubitastis dirigere. Inter hæc dirigimus vestris cauillationibus refragantia venerabilium patrum nostrorum aliqua super his scripta: deinde, vt Deus

 inspirabit

inspirabit, nostra rescripta, quatenus multipliciter vestra retūdantur & retroferantur iacula, & quem non vultis feriant. Nam si vos non erubescitis nec timetis de loquacitate, nos non tantùm erubescere, quantum timere debemus de taciturnitate: quia de nostra multorum pendent animæ, quæ falsis fratribus calumniantibus, & nobis tacentibus, habent perire.

Caput XLI.

Ista autem vobis paterna pietate ac germana dilectione interim rescribimus, in quibus satis declinasse nos credimus, ne in illud Salo-
Prou. 26. monis inciderimus: Noli respondere stulto iuxta stultitiam suam, ne efficiaris illi similis. Verùm si nō resipueritis, experiemini quod idem mox secutus ait: Respōde stulto iuxta stultitiam suam, ne sibi
Ibidem. sapiens esse videatur. Et illud Apostolicum: Hæreticum hominem
Tit. 3. post vnam & secundam correptionem deuita. Subuersus est enim qui eiusmodi est, & delinquit proprio iudicio condemnatus. Et cauendo interdictum veteris legis
Exod. 23. 34. typicum, deinceps non coquemus hœdum in lacte matris suæ: sed impetiginem eius
Deu. 14. & scabiem fricabimus instāter mordaci aceto, & multo sale: quia cum dolore abscindenda sunt, quæ leni manu palpari & sanari non possunt, vt Dominus admonet, di-
Matt. 18. cens: Si manus tua, vel pes tuus scandalizat te, abscinde eum & proijce abs te. Et si oculus tuus scandalizat te, erue eum. Sed miseratio Dei præcedens hæc nostra dicta, parcet & nobis & vobis, vt deinceps non sit necesse circa quæstiones & pugnas verborum occupari, sed ex diuinis paginis nostram in hoc mundo peregrinationem inuicem consolari, & pacificè adhortari, vt Psalmista: Pax multa diligentibus legem
Psal. 118. tuam Domine, & nōn est istis scandalum: Quòd verò charitas & vnitas fratrum ipsa sit lex Dei, ostendit illud Euangelij: Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem.
Ioan. 15. Quam nos synceram hic conseruare, & in futuro sine fine ipsam, quæ Deus est, perspicere, qui vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, digne-
1. Ioan. 4. 1. Tim. 2. tur concedere, Amen.

Item eiusdem Leonis ix. epistola ad Thomam Carthaginensem episcopum.

Leo episcopus, seruus seruorum Dei, Thomæ confratri charißimo & coepiscopo salutem.

Cum eo venerabilium canonū, authoritate recolimus ccv. episcopos concilio interfuisse Carthaginiēsi, & nunc à tua fraternitate audimus, quinq; vix episcopos superesse in tota Africa, vtiq; tertia huius corruptibilis mundi parte compatimur tātæ vestræ imminutioni totis visceribus animi. Cum autē ipsa Christianitatis reliquias edíscimus interna & mutua dissensione discindi & dispergi, & aduersus seinuicem zelo & contentione principatus inflari, nil aliud nobis pri-
Amos 7. mò dicēdum occurrit, quàm illud sancti Amos vatis: Parce Domine, parce obsecro: quis suscitabit Iacob, quia paruulus est? Sed quanuis in tali tantoq; defectu religionis plurimum doleamus, multum tamen gaudemus, quia sanctæ Romanæ Ecclesiæ matris vestræ sententiam requiritis & expectatis super quæstionibus vestris: & quasi riuulis ab vno fonte erumpentibus, & in suo se cursu per diuersa spargentibus, ad ipsius fontis primam scaturiginem reuerti debere optimum putatis, vt inde resumatis directionis vestigium, vnde sumpsistis totius Christianę religionis exordium. Noueris ergo proculdubiò, quia post Romanum pontificem primus archiepiscopus, & totius

totius Africæ maximus metropolitanus est Carthaginiensis episcopus: nec quicunque sit ille Gummitanus episcopus, aliquam licentiam consecrãdi episcopos vel deponendi, seu prouinciale concilium conuocandi habet sine cõsensu Carthaginiensis archiepiscopi, cuiuslibet dignitatis aut potestatis sit, exceptis his, quæ ad propriam parochiam pertinent: cætera autem, sicut & alij Africani episcopi, consilio Carthaginiensis archiepiscopi aget. Vnde charissimi confratres nostri & coepiscopi Petrus & Ioannes rectè sentiunt de Carthaginiensis ecclesiæ dignitate, nec consentiunt errori Gummitanæ Ecclesiæ. Hoc autem nolo vos lateat, non debere præter sententiam Romani pontificis, vniuersale concilium celebrari, aut episcopos damnari vel deponi, quia & si licet vobis aliquos examinare, diffinitiuam tamen sententiam, absq; consultu Romani pontificis, vt dictum est, non licet dare: quod in sanctis canonibus statutum, si quæritis, potestis inuenire. Quamuis enim omnibus generaliter apostolis dictum sit à Domino: Quæcunque ligaueritis in terra, ligata erunt & in cælo: & quæcunque solueritis in terra, soluta erunt & in cælo: tamen non sine causa specialiter & nominatim dictum est beato Petro apostolorum principi: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam: & tibi dabo claues regni cœlorum. Et in alio loco: Confirma fratres tuos. Scilicet quia omnium ecclesiarum maiores & difficiliores causæ, per sanctam & principalem beati Petri sedem, á successoribus eius sunt diffiniendæ. Iam quia ad interrogata etiam confratrum nostrorum Petri & Iohannis episcoporum decreuimus respondere, optamus vt sanctam tuam fraternitatem, iugiter inuigilantem vtilitatibus sanctæ Catholicæ Ecclesiæ, atque deuotè pro nobis orantem, sancta & indiuidua Trinitas semper conseruet charissime frater.

Matth. 18. *Matth. 16.* *Lucæ 22.*

Item Epistola eiusdem Leonis IX. ad duos Aphricæ episcopos.

Leo Episcopus, seruus seruorum Dei, dilectißimis in Christo fratribus, Petro & Ioanni episcopis salutem & Apostolicam benedictionem.

DEcus Ecclesiarum Africanarum ita conculcatum à gentibus nimium dolemus, vt modò vix quinque inueniantur episcopi, vbi olim ccv. solebant per concilia plenaria computari: & ibi pauculas oues, quotidianæ occisioni deputatas, remansisse, vbi quondam innumerabilis grex Domini sub numerosis arietibus exultabat alta pace. Sed hæc peccatis nostris imputantes, iustitiam creatoris collaudantes timeamus, & misericordiam eius instanter postulemus, vt seruos suos tãdem respicere dignetur. Quòd autem scripsistis nobis, pro sanctæ Romanæ Ecclesiæ statu nostraq; incolumitate vos Dominum gratias agendo exorasse, noueritis nos vestræ fraternitati gratias agere & pro consolatione vestra semper orare. Et re vera fratres hoc acceptabile est Domino nostro IESV Christo, vt caput omnibus membris prospiciat & inuigilet, membra verò sui capitis salutem sine intermissione quærant & optent. Bene equidem fecistis, quòd iussi à nobis, concilium de rebus ecclesiasticis habuistis: quod etiã omni anno vel semel agere debetis. Insuper rectè contra Gummitanum episcopũ, dignitaté Carthaginiensis Ecclesiæ defendistis: quia sine dubio post Romanũ pontificem primus archiepiscopus, & totius Africæ maximus Metropolitanus est Carthaginiensis Episcopus, nec pro aliquo Episcopo in tota Africa potest perdere priuilegiũ semel susceptũ à sancta Romana & Apostolica sede: sed obtinebit illud vsq; in finé seculi, & donec in ea inuocabitur nomen DOMINI nostri Iesu Christi, siue deserta iaceat Carthago, siue resurgat gloriosa aliquando. Hoc ex con-

cilio beati martyris Cypriani,hoc ex synodis Aurelij,hoc ex omnibus Africanis cõcilijs,hoc,quod maius est,ex venerabilium prędecessorum nostrorum Romanorum præsulum decretis apertè monstratur: nec quicunque ille sit Gummitanus Episcopus,aliquam licentiam consecrandi episcopos vel deponendi, seu prouinciale concilium conuocandi habet sine consensu Carthaginiensis archiepiscopi, cuiuslibet dignitatis aut potestatis sit: tantummodò procurabit ille Gummitanus episcopus, quæ ad propriam parochiam pertinent. Cætera autem,sicut & alij episcopi Africani,consilio Carthaginiensis archiepiscopi aget,qui solus in Africa pallium ab Apostolica sede habere solet. Vnde & episcopos consecrandi principale & antiquum ius retinet,sicut ex verbis Aurelij in concilio Carthaginiensi,capitulo xxxix. potest intelligi,cum dicit: In Ecclesia,ad quam dignata est vestra sanctitas conuenire,crebrò ac penè per diem dominicam episcopos ordinandos habemus, & cætera. Sed hoc vos non lateat, non debere præter* scientiam Romani pontificis vniuersale concilium celebrari,aut episcopos dãnari,vel deponi: quia etsi licet vobis aliquos episcopos examinare diffinitiuam tamen sententiã absq; consultu Romani pontificis,vt dictũ est: non licet dare: quod in sanctis canonibus statutum,si quæritis, potestis inuenire: scilicet quia omnium ecclesiarum maiores & difficiliores causæ, per sanctam & principalem beati Petri sedem, à successoribus eius diffiniendæ sunt, vtpote cui diuinitus dicitur: Confirma fratres tuos. &: Tibi dabo claues regni cælorum: & cætera. Nunc quia de archiepiscopis & metropolitanis sententiam nostram requiritis, venerabilium antecessorum nostrorum dicta apertè demonstrant, id est, Clementis, Anacleti, Aniceti, & aliorum, vbi ita legitur: Sacerdotum ordo bipartitus est,nec amplius quàm duo ordines,id est,episcoporum & presbyterorum nobis collati sunt,nec apostoli docuerunt Episcoporum autem ordo vnus est, quamuis alij præferantur alijs,siue pro eo,quòd primas ciuitates,& magis nominatas secundum potentiam,aut leges seculi retinent,siue quòd à sanctis patribus, pro aliqua reuerẽtia sanctitatis,aliquod priuilegium dignitatis possident. Nam sicut omnis mundana potestas his gradibus dignitatum à se inuicem distat,id est,vt primus sit Augustus vel Imperator,deinde Cęsares,deinde reges,duces & comites atq; tribuni: ita & ecclesiastica dignitas ordinata à sanctis patribus inuenitur, dicente beato Clemẽte: In illis ciuitatibus,in quibus olim apud ethnicos primi flamines eorum, atq; primi legis doctores erant,primates vel patriarchæ positi sunt,qui reliquorum iudicia & maiora negotia iustè diffinirent: qui etiam non vni prouinciæ, sed pluribus præessent. Deinde vbi archiflamines erant paganorum,archiepiscopi instituti sunt Christianorum,qui singulis prouincijs præessent. Vbi verò metropolis erat,quæ interpretatur mater ciuitas,metropolitani erant: quippe qui de tribus aut quatuor ciuitatibus intra aliquam prouinciam maiori & matri aliarum ciuitatum præsidebant. Isti aliquãdo metropolitani tantùm nominantur,aliquando verò archiepiscopi,si in ipsa prouincia maiores non fuerint aliqui. Vbi autem minores ciuitates habuerint solummodò flamines vel comites,episcopi sunt instituti. Porrò tribuni plebis, non absurdè intelliguntur presbyteri,siue reliqui inferioris ordinis clerici. His omnibus diuino & humano priuilegio prælatus est pontifex Romanus. Sed de Africæ,primatibus aliter intelligẽdum est,quia in singulis eius prouincijs antiquitus primates instituebantur,non secundum potentiam alicuius ciuitatis, sed secundum tempus suæ ordinationis: quibus tamen omnibus præerat vnus,scilicet Carthaginiensis archiepiscopus,qui etiam non incongruè dici potest metropolitanus,propter Carthaginem metropolim totius Africæ,quorum suprà meminimus. Ita legitur in Concilio Carthaginensi, capitulo xxvj. Primæ sedis episcopus non appelletur princeps sacerdotum,aut summus sacerdos,aut aliquid huiusmodi,sed tãtùm primæ sedis episcopus. Sanctam vestram fraternitatem iugiter inuigilantem vtilitatibus sanctæ Dei Ecclesiæ,atq; deuotè pro nobis orantem, sancta & indiuidua Trinitas semper conseruet charissimi fratres.

Leo

Carthaginensis episcopus solus in Africa pallium habet.

Carthaginen. 3. Concil.

**sententiã*

Lucæ 22.

Matth. 16.

Sacerdotũ ordo bipartitus.

Clemens Epistola 1. ad Iacobũ fratrẽ Domini.

Vide Distin. 80. In illis ciuitatibus.

Primates vel Patriarchæ.

Archiepiscopi.

Metropolitani.

Episcopi.

Presbyteri.

Romanus pontifex.

Carthaginen. 1. Concil.

Leo Episcopus, seruus seruorum Dei, dilecto fratri & coepiscopo Petro.

Congratulamur vehementer in Domino tuæ ſanctiſsimæ
fraternitati, atque multimodas gratias, vt dignum eſt, refe-
rims ei, qui eſt vera pax & charitas ſuorum, quòd tandem
per te, chariſsime frater, videtur refloruiſſe ſanctæ Antio-
chenæ eccleſiæ ſtudium, & ſentire quod eſt ſentiendum. In
hoc enim cognoſcent omnes, quia Chriſti ſumus diſcipuli, *Ioan. 13.*
qui primùm in ipſa magna Antiochia nominati fuerunt *Act. 11.*
Chriſtiani: ſi dilectionem habuerimus ad inuicem, & id- *1. Cor. 1.*
ipſum dixerimus omnes, & non fuerint in nobis ſchiſmata: ſi fuerimus perfecti in
eodem ſenſu, & in eadem ſcientia. Neque enim Deus, qui vnus eſt, in ſciſſuris men-
tium, ſed in ſola vnitate, & puro corde habitat, & habitare facit vnanimes in domo.
Alioquin domus exaſperans erit, nec iam digna vocari Eccleſia Dei, ſed ſynagoga *Pſal. 67.*
maligni. Porrò ſicut calamitoſum eſt, ſi vnitas deeſt bonis: ita pernicioſum, ſi adſit
malis. Quod ipſe ex ſpecula ſanctæ illius Eccleſiæ, cui videris deſignatus diuinitus
ſpeculator, prudenti oculo cóſiderans promotionem tuam ad epiſcopale faſtigium,
electione cleri & populi, ſicut aſſeris, factam, atque fidem tuam ſecundum antiquæ
conſuetudinis religioſum & valdè neceſſarium ſtudium, Apoſtolicæ & primæ ſedi,
cui Deo authore quamuis indigni præſidemus, annuntiare & exponere curaſti. In
quo facto nouerit tua dilectio nos plurimùm recreatos & gauiſos in Domino: quia
quod maximè oportebat, tibi & eccleſiæ, cui temporaliter præſides, non diſtuliſti ef-
ficere. Siquidem ab apoſtolica tua ſede noſtram Apoſtolicam ſedem conſulendo,
perpendimus tuam dilectionem nolle deuiare à dominico, & omnium ſanctorum
patrum concordi decreto, quo inuiolabiter cunctis in toto orbe terrarum eccle-
ſijs, ſancta Romana & Apoſtolica ſedes caput præponitur, ad quam maiores & dif- *Romana*
ficiliores cauſæ omnium eccleſiarum definiendæ referantur. Sic omnia veneranda *ſedes, ca-*
Concilia, ſic leges humanæ promulgant, ſic ipſe ſanctus ſanctorum, & Dominus do *put omniũ*
minantium confirmat, quatenus ibi principalis dignitatis, & totius eccleſiaſticæ di- *eccleſiarũ.*
ſciplinæ venerabilis apex præfulgeat & præcellat, vbi ipſe vertex atque cardo apoſto-
lorum Petrus carnis ſuæ beatam reſurrectionem in nouiſsimo die expectat. Nimirũ
ſolus eſt ille, pro quo, ne deficeret eius fides, Dominus & ſaluator aſſeruit ſe rogaſ-
ſe, dicens: Simon, Simon, ecce Satanas expetiuit vos, vt cribraret ſicut triticum, ego *Lucæ 22.*
autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua. Et tu aliquando conuerſus, confir-
ma fratres tuos. Quæ venerabilis & efficax oratio obtinuit, quòd hactenus fides *Fides Ro-*
Petri non defecit, nec defectura creditur in throno illius vſque in ſeculum ſecu- *manæ ſedis*
li: ſed confirmabit corda fratrum varijs concutienda fidei periclitationibus, ſi- *nõ deficiet.*
cut vſque nunc confirmare non ceſſauit. Pro cuius excellentia tertiam à Roma-
na Eccleſia dignitatem retinet Antiochena, quam te defendere ſummoperè mo-
nemus, non tuæ gloriæ cauſa, ſed pro ſedis, cui ad tempus præſides, antiqua ho-
norificentia. Nec reuoceris ab hac intentione cuiuſlibet pompa vel arrogantia,
quin conſtanter defendas honorem, quem Antiochenæ eccleſiæ reliquerunt om-
nia ſanctorum patrum Concilia. Ad quod vtique, ſi oportuerit, maxima mater,
Romana ſcilicet atque prima ſedes, tam dilectæ ſibi filiæ, imò conſociæ, nuſquam
& nunquam deerit. Quod totum ideo dicimus, quia quoſdam conari minuere
antiquam dignitatem Antiochenæ eccleſiæ audiuimus. Porrò quòd à nobis cau-
ſas diuiſionis vniuerſalis Eccleſiæ compatiendo requiris, fatemur tuæ religioſæ
ſolicitudini, nos adhuc à Domino miſerante firmiſsimè retinere vinculum ſan-
ctæ vnitatis: nec videmus nos alicubi incurriſſe damnum ſchiſmatis, quos inte-
gritas concordiæ, & plenitudo Eccleſiaſticæ diſciplinæ indeſinenter regit. Vnicui-
que noſtrum debetur honor, & ſua iura conſeruantur. Terminos, quos patres
noſtri

Hebr. 12. nostri fixerunt, nulli arroganter transgredi conceditur. Magis vestra fraternitas circunspiciat, ne qua radix amaritudinis atque dissensionis, quod absit, in vestris partibus succrescat, per quam inquinentur multi, & quàm necesse sit districta falce sanctorum canonum à Catholicæ Ecclesiæ agro extirpari. Mea verò humilitas in culmine Apostolici throni ideo exaltata, vt approbanda approbet, improbanda quoque improbet, tuæ sanctissimæ fraternitatis episcopalem promotionem libens approbat, collaudat & confirmat, & communem Dominum instanter exorat, vt quod humano ore iam diceris, ante eius oculos existas. Noueris tamen, nos ipsam tuam promotionem taliter approbare, si non hanc neophytus, aut curialis, seu digamus, vel precio, aut alio quolibet modo sacris canonibus contrario, quod absit, obtinuisti. Sanè fidem tuam, quam proprio scripto summæ & Apostolicæ sedi exposuisti, sanam & catholicam atque orthodoxam per omnia protestamur, & sicut verè vnicam & salutarem amplectimur, & tuæ dilectioni vehementer congratulantes in Domino, eandem nostram esse deuoto corde, & prompto ore profitemur. Firmiter enim credo sanctam Trinitatem, Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, vnum Deum omnipotentem esse, totamq; in Trinitate deitatem coessentialem & consubstantialem, coæternam & coomnipotentem, vniusque voluntatis, potestatis & maiestatis: creatorem omnium creaturarum: ad quem omnia, per quem omnia, in quo omnia, quæ sunt in cælo & in terra, visibilia & inuisibilia. Credo etiam singulas quasque in sancta Trinitate persona, vnum Deum verum, plenum & perfectum. Credo quoq; ipsum Dei patris filium, verbum Dei æternaliter natum ante omnia tempora de patre consubstantialem, coomnipotentem & coæqualẽ patri per omnia in diuinitate, temporaliter natum de spiritu sancto ex Maria semper virgine, cum anima rationali: duas habentem natiuitates, vnam ex patre æternam, alteram ex matre temporalem: duas voluntates & operationes habentem: Deum verum, & hominem verum: proprium in vtraque natura atque perfectum: non commixtionem atque diuisionem passum, non adoptiuum neque phantasticum: vnicum & vnum Deum, filium Dei in duabus naturis, sed in vnius personæ singularitate: impassibilem & immortalem diuinitate, sed in humanitate pro nobis & pro nostra salute passum vera carnis passione, & sepultum, ac resurrexisse à mortuis die tertia vera carnis resurrectione: propter quam confirmandam, cum discipulis nulla indigentia cibi, sed sola voluntate & potestate comedisse, die quadragesimo post resurrectionem cum carne, qua surrexit, & anima ascendisse in cælum, & sedere in dextera patris: inde decimo demisisse spiritum sanctum & inde sicut ascendit venturũ iudicare viuos & mortuos, & redditurum vnicuiq; secundum opera sua. Credo etiam spiritum sanctum plenum & perfectum verumq; Deum, à patre & filio procedentem, coæqualem & coessentialem, & coomnipotentem, & coæternum per omnia patri & filio, per prophetas locutum. Hanc sanctam & indiuiduam Trinitatem, non tres deos, sed in tribus personis, & in vna natura siue essentia, vnum Deum omnipotentem, æternum, inuisibilem & incommutabilem ita credo & confiteor, vt patrem ingenitum, filium vnigenitum, spiritum sanctum nec genitum, nec ingenitum, sed à patre & filio procedentẽ, veraciter prædicem. Credo sanctam Catholicam & apostolicam, vnam esse veram ecclesiam, in qua vnus datur baptismus, & vera omnium remissio peccatorum. Credo etiam veram resurrectionem eiusdem carnis, quam nũc gesto, & vitam æternam. Credo etiam noui & veteris testamenti legis, & prophetarum & apostolorum vnũ esse authorem Deum & Dominum omnipotentem: Deum prędestinasse solummodo bona: præsciuisse autem bona malaq;: gratiam Dei præuenire & subsequi hominem credo & profiteor, ita tamen, vt liberum arbitrium rationali creaturæ non denegem. Animam non esse partem Dei, sed ex nihilo creatam, & absque baptismate, originali peccato obnoxiam credo & prædico. Porrò anathematizo omnem hæresim extollentem se aduersus sanctam Ecclesiam Catholicam, pariterq; eum, quicunque aliquas scripturas, præter eas, quas Catholica Ecclesia recipit in authoritate ha-

Fidei Romanæ Ecclesiæ explicatio.

Prædestinatio. *Gratia* *Liberũ arbitrium.* *Anima.*

te habendas esse crediderit, vel veneratus fuerit. Quatuor concilia omnimodè recipio, & velut quatuor Euangelia veneror: quia per quatuor partes mundi, vniuersalis Ecclesia in his, tanquam in quadro lapide, fundata consistit. Primum, Nicenũ cccxviij. patrum, sub beato Syluestro papa Romano, & Constantino Augusto Magno: Cui præfuerunt Victor & Vincentius Romani presbyteri. Secundum Constantinopolitanum primum cl. patrum, sub Damaso papa, & Theodosio maiore. Tertium Ephesinum primum cc. patrum, sub Cælestino papa, & iuniore Theodosio. Quartum Chalcedonense Dcxxx. patrum, sub beato Leone papa, & Marciano Augusto. Pari modo recipio & veneror reliqua tria concilia, id est, secundum Constantinopolitanum, sub Vigilio papa & Iustiniano Augusto. Deinde tertium Constantinopolitanum contra Monothelistas, sub Agathone papa & Constantino nepote Heraclij. Vltimum secundum Nicenum sub Adriano papa & Constantino Irenæ filio, pro reuerendis Domini Iesu Christi & sanctorum imaginibus. Quicquid supradicta vij. sancta & vniuersalia concilia senserunt & collaudauerunt, sentio & collaudo: & quoscunque anathematizauerunt, anatbematizo. Hanc fidem sancta Romana & Apostolica sedes corde credit ad iustitiam: & ore confitetur ad salutem. Secundum hanc viuere, Domino donante, studet, & pro eius defensione, si oportuerit, mori parata est. Quam & in te frater charissime perfectam cognoscimus, & secundum eam te viuere nobiscum admonemus, profectò scientes, quia fides sine operibus mortua est. Salutamus cum omni fraternitate seu collegio sanctæ Romanæ & Apostolicæ sedis tuam fraternitatem sanctam, cunctumq; collegium in Domino tibi subiectum: & vt pro nostra gemina salute omnipotentem Dominum iugiter exores precamur plurimum reuerende & desiderabilis frater:

Ita D. Gregorius epistola 24. li. 1. & 49. lib. 2.
Concilium Nicenũ 1.
Constantinopolitanum 1.
Ephesinũ 1.
Chalcedonense.
Constantinopolitanum 2.
Constantinopolitanum 3.
Nicenũ 2.
Iacob. 2.

Item epistola eiusdem ad Michaelem Constantinopolitanum episcopum.

Leo Episcopus, seruus seruorum Dei, dilecto confratri Michaeli Constantinopolitano archiepiscopo

SCripta tuæ honorandæ fraternitatis tandem ad nos peruenerunt, in quibus ad maximè necessarium, omnibusq; Christi fidelibus, amplectendum bonum concordiæ & vnitatis exhortari studes: quatenus post nimium longas & perniciosas discordias, filia ex propriæ matris reconciliatione exultet. Ad quod vtique te prouocantem & præmonentem tanto promptius auscultare cupimus, quanto vigilantius animaduertimus hanc solam esse propriam & specialem virtutem piorum atque sanctorum: cum cæteræ virtutes bonis & malis esse possint communes, Domino sic præmonstrante: In hoc cognoscent omnes, quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis ad inuicem. Et Deiloquo Paulo protestante: Pacem sequimini cum omnibus & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum. Vnde plurimum tuæ fraternitati congratulamur in Domino, quoniam summum desiderium nostrum tua industria anticipasti: quod vtique si aliquo frigore charitatis pigritareris exequi, nostra debueras solertia præueniri. Nos enim iuxtà præfatum Apostolũ, si fieri potest, cum omnibus hominibus pacem habere peroptamus. Quanto magis ergo tecum, quem videmus Ecclesiæ Dei valdè vtilem & necessarium posse fore ministrum, si non transgredi laboraueris terminos, quos patres nostri posuerunt? Et quia Christianæ perfectionis est, pacificum esse etiam cum inimicis pacis, spe correctionis, non consensu malignitatis, tãto solicitiùs debemus omnes occasiones scandalorum

Charitas, virtus propria sanctorum.
Ioan 13.
Hebr. 12.
Rom. 12.

dalorum de medio tollere, quãto tenaciùs optamus pacis amicos retinere. Plurima autem ex tua fraternitate intolerabilia rumor iam diu pertulit ad aures nostras, quæ nos partim quia incredibilia videbantur, partim quia nulla facultas inquirendi talia concedebatur, indiscussa hucusque reliquimus. Denique diceris neophytus, & non gradatim prosiluisse ad episcopale fastigium: quod nullatenus esse faciendum, & Apostolus edocet, & venerabiles canones interdicũt. Hinc noua ambitione Alexandrinum & Antiochenum patriarchas, antiquis suæ dignitatis priuilegijs priuare contendens, contra omne fas & ius tuo dominio subiugare conaris. Quod quanto tuo periculo tentes, omnibus sanæ mentis patet: quandoquidẽ vana gloria & pompa seculari elatus consilium diuinitatis antiquum super stabilimento columnarum

**Hic deest, mutare, aut aliquid eiusmodi.* suæ Ecclesiæ * contendis, quasi ex fallacibus diuitijs præiudicium facturus illi, qui cùm verè & singulariter diues esset, pauper pro nobis factus, delegit suæ temporali natiuitati oppidulum, & speluncæ diuersorium, non quodlibet regum palatium.

2. Cor. 8. Cuius exempla quisquis horret, ad sortem illius pertinet, qui tunc per se, nunc au-

Esaia 14. tem per suos satellites dicere audet: Ascendam super altitudinem nubium, similis

Esaiæ 55. ero altissimo. Sed non cogitationes meæ, cogitationes vestræ: neque viæ meæ, viæ

Iob 40. vestræ, dicit Dominus, qui dispergit superbos in furore suo: & respiciens omnem

Psal. 9. arrogantem humiliat, & exurgit vt non præualeat homo, in cuius conspectu non est Deus. Ne enim superbia propter altitudinem suam se coniunctam putaret Deo,

Psal. 137. dicit Psalmista: Alta à longè cognoscit excelsus Dominus. Vnde per semetipsum te-

Lucæ 16. statur: Quod altum est hominibus, abominabile est apud Deũ. Qualis verò & quàm detestabilis atque lamentabilis est illa sacrilega vsurpatio, qua te vniuersalem patriarcham iactas vbique & scripto & verbo, cum omnis Dei amicus huiusmodi hactenus horruerit honorari vocabulo? Et quis post Christum conuenientiùs posset insigniri hoc vocabulo, quàm cui dicitur diuina voce: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam? & cætera. Veruntamen quia ille non inuenitur

Matth. 16. vniuersalis Apostolus dictus, quamuis princeps apostolorum sit constitutus, nullus successorum eius tam prodigioso prænomine consensit appellari penitus, licet magno Leoni prædecessori nostro & successoribus ipsius, hoc sancta decreuerit Chalcedonensis synodus. Nempe animaduertebant nõ esse amicum sponsi, qui pro spon

2. Thes. 2. so vellet amari: quin potius paranymphum & leonem Antichristi, qui aduersatur & extollitur supra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur. Ecce ille Ioannes ve-

Psal. 48. ster, cuius vesanæ adinuentionis adhuc hæredes permanetis, qui secundum Psalmistam per vos adhuc vocat nomina sua in terris suis, cum interijt non sumpsit omnia, neque descendit cum eo gloria eius ad infernum: quia cum in honore esset, non intellexit. Ipse à beatissimis pontificibus Pelagio & Gregorio, successoribusq; eorum pro hac insolentia anathematizatus, in sua pertinacia irreuocabilis perijt, iamq; per quadraginta & quadringentos annos suæ contumaciæ sequaces præcipitare nõ cessauit.

Sapient. 5. Quibus quid profuit superbia, & diuitiarum iactantia quid contulit? Transie-

Matth. 16. runt omnia velut vmbra. Quid denique prodest homini, si totum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur? Et quomodo animas pro fratribus habetis ponere, qui inane nomen & vniuersam Ecclesiam scandalizans dedignamini deponere? Resipisce ergo rogamus ab hac insania, ne illius consors tu quoque, quod

Iob 41. absit, fias de quo dicitur: Omne sublime videt, & ipse est rex super vniuersos filios superbiæ. Illud autem quis non stupeat, quod post sanctos & orthodoxos patres, per mille & viginti à passione saluatoris annos, nouus calumniator Ecclesiæ Latinorũ emersisti, anathematizans omnes, & publicam persecutionem excitans, quicunque participarentur sacramentorum ex azymis? Quam præsumptionem tuam & fama nobis obtulit, & literarum sub nomine tuo ad Apulos datarum textus manifestauit, quæ violenter astruere conantur fermentatũ panem fuisse, quo Dominus Apostolus suis corporis sui mysterium in cœna commendauit. Quod omnino falsum es-

Matth. 5. se ex vtroque testamento facilimè depræhenditur: quia qui non venerat soluere le-

gem

gem sed adimplere, iuxta ipsius legis præceptum, ex azymis & vino vetus pascha ad-
impleuit, & protinus ex azymis & vino nouum, sicut apertè Lucas narrat, discipulis *Lucæ 22.*
tradidit. Neque enim totis octo diebus illis fermentatum apparebat in omnibus fi- *Exod. 12.*
nibus Israel, & apud quemcunque inueniebatur, peribat anima eius de populo suo.
Quod si in cœna Domini Iesu apparuisset, aut ipse seu discipulis eius quoquo modo
gustassent, iustè sicut præuaricatores legis perirēt, nec ipse Dominus diceret suis in-
sidiatoribus: Quis ex vobis arguet me de peccato? Nec esset opus falsos testes ad per- *Ioan. 8.*
dendum eum quærere, cùm hoc solo perderetur iustè. Sed qui peccatum non fecit,
nec inuentus est dolus in ore eius, quod passurus discipulis mandauit, euidenter *1. Pet. 2.*
per Apostolum, in quo loquebatur commemorans inquit: Epulemur, non in fer- *2. Cor. 13.*
mento veteri, neque in fermento malitiæ & nequitiæ, sed in azymis synceritа-
tis & veritatis. Deniq; modicum fermentum totam massam corrumpit. Vbicunque *1. Cor. 5.*
autem corruptio, ibi proculdubiò naturæ deterioratio, & alicuius vitij susceptio.
Porrò nostrum pascha ideo nouum dicitur, quia illud vetus præceptum est Israelitis
in memoriam suæ egresionis ex Aegypto: istud verò Christianis in memoriam do-
minicæ pasionis, quà ad patrem transiuit ex hoc mundo. Sed quia tam de his, quàm
de alijs, quibus nos calumniaris, latiùs à nostris nuncijs per alia scripta nostra, quæ
deferunt, instruêris, hîc breuiter attigisse sit satis. Discat autem fraternitas tua saltem
admonita, cautè & humiliter loqui, ne aliquando Dominus dicat & tibi: Ex abun- *Matth. 12.*
dantia cordis os loquitur. Scripsisti siquidem nobis, quoniam si vna ecclesia Roma- *Lucæ 6.*
na per nos haberet nomen tuum, omnes ecclesiæ in toto orbe terrarum haberent
per te nomen nostrum. Quid hoc monstri est frater charissime? Romana ecclesia, ca-
put & mater ecclesiarum, membra & filias non habet? Et quomodò potest dici ca-
put aut mater? Credimus enim, propter quod & loquimur atq; constanter profite-
mur. Romana ecclesia adeò non est sola, vel sicut tu putas vna, vt in toto orbe terra-
rum quæcunq; natio dissentit superbè ab ea, non sit iam dicenda vel habenda eccle-
sia aliqua, sed omnino nulla: quin potius conciliabulum hæreticorum, aut conuen-
ticulum schismaticorum, & synagoga Satanæ. Videris dicere illud sancti Eliæ, tunc
præsumentis de se: Relictus sum ego solus. Sed audi quid ille audiuit à Domino: Re-
liqui mihi septem millia virorum. Quiesce, quiesce iam venerabilis frater ab his su- *3. Reg. 19.*
perstitionibus, ne illud Salomonis in te dicatur: Sunt qui se diuites affectant, nihil *Rom. 11.*
habentes. Simillimum nempe hoc est diabolicæ arrogantiæ, qui regna mundi à con- *Prouer. 13.*
ditore omnium facta putans sua esse, dixit illi: Hæc omnia tibi dabo. Igitur hinc iam
ad cor redeatur, & tam perniciosa scandala de medio tollantur, & tunc secundum *Matth. 4.*
Psalmistam loquetur Dominus pacem in plebem suam, & super sanctos suos, & in *Psal. 84.*
eos qui conuertuntur ad cor. Nam nos cum pertinacibus & in errore suo permanē-
tibus pacem aliquam habere non possumus, ne operibus malignis communicemus:
quia nec Dominum Christum alicubi talia fecisse inuenimus: cum etiam in natiui-
tate ipsius angeli pacem annunciauerunt solummodò bonę voluntatis hominibus.
Qui etiam oculum scandalizãtem eruendum, manum vel pedem scandalizantes ab- *Lucæ 2.*
scindendos insinuat. Cessent ergo hæreses & schismata, & diligentibus legem Dei *Matth. 18.*
tam non erit scandalum, sed pax multa. Quicunque gloriatur Christiano nomine, *Psal. 118.*
cesset Romanã, sanctam & Apostolicam ecclesiã maledicere & lascescere: quia fru-
strà patremfamiliâs honorat, quisquis eius vxorem exhonorat. Et frustrà matrisfa-
miliâs caput & faciem magnificat, qui minimos filiorum eius impugnans, tanquam
digitos pedum illius conculcat. Vnde in Ecclesiastico dicitur: Quàm malæ est famę, *Eccles. 3.*
qui fugit patrem: & est maledictus à Deo qui exasperat matrem. Et in Prouerbijs:
Oculum qui subsannat patrem, & despicit matrem, effodiant eum corui de torren-
tibus, & comedant eum filij aquilæ. Confidimus tamen ex diuina pietate, quòd ab
his innoxius aut correctus inuenieris, aut certè admonitus citò corrigêris. Quod
dum fuerit effectum, pax nostra iam ad nos non reuertetur: sed super te requiescet
ceu super pacis filium: & regnabit in[illegible] nos germana charitas, de corde puro, & cō-
 scien-

ſcientia bona,& fide non ficta:nec neceſſe habebis nobis ſupplicare,ſed iubere.Super hæc,ſicut cœpiſti,collabora,vt duo maxima regna connectantur pace optata. Orantem pro nobis tuam honorabilem fraternitatem ſancta Trinitas in perpetuum conſeruet. Data menſe Ianuario,indictione ſeptima.

Leo epiſcopus,ſeruus ſeruorum Dei,glorioſo & religioſo Imperatori nouæ Romæ Conſtantino Monomacho,dilecto filio ſalutem.

QVantas gratias referre iugiter debeamus creatrici & gubernatrici omniũ,ſanctæ & indiuiduæ Trinitati, ſuper inenarrabili dono eius,quo operatur omnia in omnibus, etiam ex
1.Cor.4. tua deuotione & religioſa induſtria,glorioſiſsime fili atque
Epheſ.1. ſereniſsime imperator, perpendere poſſumus: qui te talem noſtris exhibuit,& grata pietate prouidit diebus,cuius fida ope ſtatum ſanctæ & catholicæ Eccleſiæ releuari,& terreni Imperij rem publicam meliorari confidamus. Tu enim poſt nimium longas & pernicioſas diſcordias,primus pacis & concordiæ monitor, portitor & exoptatus exactor efficeris,& cum ipſo vaſe electionis humilimo Paulo dicere videris: Pro Chriſti legatione fungentes,tanquam Deo exhortante per nos,
2.Cor.5. obſecramus reconciliamini propter eum,qui eſt pax noſtra, qui facit vtraque vnũ,
Epheſ.2. etenim velut religioſa & egregiæ indolis proles,gemitus matris tuæ non obliuiſce-
Eccleſ.7. ris: nec contemnendam,quia ſenuit,ſed potius reuerendam arbitraris,atque plenis charitate viſceribus,ad eam redire meditaris,vt vni Deo & patri omnium tanto fias charior & propinquior,quanto eidem principali matri benignior atque humilior.
Eccleſ.3. Neque enim tuam prudentiam latet,quod in Eccleſiaſtico habetur.Benedictio patris,firmat domos filiorum: maledictio autem matris, eradicat fundamenta. Et il-
Prouer.1. lud: Ne dimittas legem matris tuæ,liga eam in corde tuo iugiter. Quæ vtique prouerbia magis curant nobis commendare matrem,quæ ad æternam vitam nos generat & erudit,quàm illam quæ ad mortem parit,& carnaliter diligit & inſtruit. Cui niſi illa ſucceſſerit, vt regeneret & refoueat, iſta proculdubiò ſecundæ morti filios ſuos deſtinat.Porrò hæc catholica mater & incorrupta virgo,quamuis omnem terram & fines orbis occupauerit membris ſuis & repleuerit, tamen vnum caput omnibus reuerendum & ſuſcipiendum exerit & prætendit. Quod quicunque exhonorat,fruſtrà ſe in ipſius membris computat.Illud autem quid ſit,tua Imperialis claritas omnino nouit.Illud nimirum,quod Chriſti vox prætulit,& præminere voluit vniuerſis,& ſubſequens Eccleſiæ pietas,& generalis ſanctorum patrum conſenſus iugiter hactenus celebrauit.Cuius venerabilem faciem tu quoque honorificare diſponis,non ingratus illi,quæ tuum verticem diademate terreni principatus decenter inſigniuit,& tremendum & amandum populis effecit,& vt in ſempiternum regnes,chriſmate adoptionis inũxit,Nempe ipſa antiqua & iam emerita Roma illum primum nobiliſsimum & religioſiſsimum Conſtantinum,cuius genealogia gloriaris,& potentia magnificaris,cuiuſq; de nomine dictam vrbem famoſam regis, temporaliter edidit,nutriuit,prouexit,& ſuper omnes mortales conſtituit, nec à beneficijs ceſſauit,donec eundem æterni regni gloria cumulauit.Vnde multimoda gratiarum actione tuam excellentiam glorioſiſsime fili magnificando,tanto maiori ſuper tua deuotione & recognitione replemur gaudio, quanto copioſior animarum numerus ex tuo regimine pẽdet,tuoq; innititur exemplo.Et ideo nõ ceſſamus orare
Prouer.8. cõmunem dominũ,per quẽ reges regnãt,& principes iuſta decernũt,vt in ſuo beneplacito te conſeruet longæuum,& compleat in bonis deſiderium tuum.Porrò ego qualiſcunq; Apoſtolicæ vicarius ſedis,pro modulo humilitatis meæ & poſsibilitatis ſupplere laborans vicem mihi cõmiſſæ diſpenſationis, ſecundũ Deiloquum Paulũ,

Væ mihi

Væ mihi est, si non euangelizauero: necessitas enim mihi incumbit maxima, posituro rationem æterno & districto iudicij, propter vnius regimen ecclesiæ, ex omnium ecclesiarum merito. Illa ergo solicitudine, qua omnibus ecclesijs debeo inuigilare, videns indisciplinatam & alienam gentem incredibili & inaudita rabie, & plusquam pagana impietate aduersus ecclesias Dei insurgere passim, Christianos trucidare, & nonnullos nouis horribilibusque tormentis vsque ad defectionem animæ affligere, nec infanti, aut seni, seu fœmineæ fragilitati aliquo humanitatis respectu parcere, nec inter sanctam & prophanam aliquam distantiam habere, sanctorum basilicas spoliare, incendere, & ad solum vsque diruere, sæpissimè peruersitatem eius redargui, commonui, obsecraui, prædicaui, opportunè importuneque institi, terrorem diuinæ & humanæ vindictæ denuntiaui. Sed quia Sapiens ait: Nemo potest corrigere, quem Deus despexerit, & stultus non corrigitur verbis: adeò obdurata & obstinata eius malitia permansit, vt de die in diem adderet peiora pessimis. Vnde non tantùm exteriora bona pro liberatione ouium Christi cupiens impendere, sed superimpendi ipse peroptans, visum est mihi ad testimonium nequitiæ eorum, vel si sic expediret, ad repressionem contumaciæ, humanam defensionem vndecunque attrahendam fore. audiens ab Apostolo principes non sine causa gladium portare: sed ministros Dei esse, vindices in iram omni operanti malum: & quia principes non sunt timori boni operis, sed mali: & reges atque duces missos à Deo ad vindictam malefactorum. Suffultus ergo comitatu, qualem temporis breuitas & imminens necessitas permisit, gloriosi ducis & magistri Argyroi fidelissimi tui colloquium & consilium expetendum censui, non vt cuiusquam Nortmannorum, seu aliquorum hominum interitum optarem, aut mortem tractarem. sed vt saltem humano terrore resipiscerent, qui diuina iudicia minimè formidant. Intereà nobis eorum pertinaciam salutari admonitione frangere tentantibus, & illis ex aduerso omnem subiectionem fictè pollicentibus, repentino impetu comitatum nostrum aggrediuntur: sed adhuc de victoria sua potius tristantur, quàm lætētur. Sicut enim tua pietas scribere curauit ad nostram consolationem, pro ista sua præsumptione maiorem in proximo expectant sibi superuenturam indignationem, post illam, quam experti sunt, suæ cateruæ diminutionem. Nos quoque diuinum adiutorium nobis affore, & humanum non defore credentes, ab hac nostra intentione liberandæ Christianitatis non deficiemus nec dabimus requiem temporibus nostris, nisi cum requie sanctæ Ecclesiæ periclitantis. Ad quam acquirendam & obtinendam, habemus maximum ex diuina pietate solatium & præsidium, charissimum atque clarissimum filium nostrum Imperatorem Henricū, cuius de die in diem expectamus promissum & proximum aduentum, vtpote cum procinctu & expeditione Imperiali properantis ad nostrum subsidium. Ad quod etiam superna gratia tuam serenitatem animauit, vt hinc inde vobis duobus, velut totidem brachijs, inimicam gentem ab Ecclesia Christi propellentibus & procul effugantibus, afflictæ nunc Christianitatis releuetur decus, & Reipubl. reformetur status. Et quia abundante iniquitate, & refrigescente charitate, sancta Romana ecclesia & Apostolica sedes nimiū diu obsessa fuit mercenarijs & non pastoribus, à quibus sua, non quæ sunt Iesu Christi quærentib: deuastata iacebat miserabiliter hactenus diuinum consilium voluit meam humilitatem suscipere tantæ cathedrę pondus. Quo licet plurimùm mei imbecilles prægrauentur & deprimantur humeri, non paruum mihi subest sanctæ spei, quandoquidē ex vtroq; latere tales astāt filij, religione & potentia præclarissimi. Quapropter deuotissime fili, & serenissime Imperator, collaborare nobis dignare ad reuelationem tuæ matris sanctę Ecclesiæ, & priuilegia dignitatis atq; reuerētiæ eius, nec non patrimonia recuperanda in tuæ ditionis partibus, sicut manifestè cognoscere poteris ex venerabilium prædecessorū nostrorū seu tuorum scriptis & gestis. Tu ergo magnus successor Magni Constantini sanguine, nomine & imperio factus, vt fias etiam imitator deuotionis eius erga Apostolicā sedē exhortamur, & quę ille mirabilis vir post

1. Cor. 9. Eccles. 7. Rom. 13. 1. Petr. 2.

Christum eidem sedi contulit & confirmauit & defendit, tu iuxta tui nominis etymologiã, constanter adiuua recuperare, retinere & defendere. Ita enim apud Deum singulariter pugnans, cognominaberis, quod iam dudum inter homines cognominaris. Hoc sane gloriosissimus filius noster Henricus perficere molitur in suis partibus. Quæ omnia nobis & vobis prouenient felicius & multiplicius, vbi quantotius Dei gratia præueniente & beatissimus apostolorum principibus interuenientibus, & me qualicunq; vicario eorum mediante & obtinente, firmissimum pacis & amicitiæ inter vos ambos componetur fœdus. Præterea confrater noster archiepiscopus Michael exhortatorias ad concordiam & vnitatem direxit nobis literas, quẽ ad tam optabile & necassarium bonum præmonentem tanto necesse est nos deuotius & alacrius suscipere, quanto perspicacius consideramus non posse computari inter discipulos Christi aliquem, qui fratetnæ paci dedignatur acquiescere, Domino, suis dicente: In hoc cognoscent omnes, quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis adinuicem: & magno Paulo sic protestante: Pacem sequimini cum omnib. & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum. Sed nouerit tua claritas super præsumptionibus eius iamdudum peruenisse ad aures nostras, qualiter etiam aperta persecutione in Latinam Ecclesiam exardescẽs, anathematizare non timuit omnes, qui sacramenta attrectant ex azymis: & quòd Alexandrinum & Antiochenum patriarchas antiqua dignitate sua priuare contendens, contra fas & ius sibi subdere noua ambitione appetit, & pleraque quæ vsurpare dicitur, sicut à nostris nuntijs diligenter cognoscere poteris. In quibus si, quod absit, pertinax fuerit, pacem nostram nullatenus retinere poterit: quia proculdubio ad nos reuertetur, sicut Dominus dicit, si illle noluerit esse filius pacis. Vnde & Apostolus: Si fieri, inquit, potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes. Siquidem in vano patremfamiliâs honorat, qui vxorem eius exhonorat. Et frustrà matris familiâs caput & faciẽ magnificat, qui vel minimos filiorũ eius impugnans, velut digitos pedum eius conculcat. Contra quem sapientia Dei in Ecclesiastico sic intonat: Quàm malæ famæ est, qui fugit patrem: & est maledictus à Deo, qui exasperat matrem. Confidimus tamen, quòd perueniente gratia Dei, inuenietur innoxius ab his, aut correctus, aut citò resipiscet admonitus: & efficietur non qualis dicitur, sed qualis à nobis piè desideratur & speratur. Hinc iam tuæ gloriæ præsentes filios nostros sanctæq; Romanæ & Apostolicæ sedis nuntios per omnia commendamus, quatenus vt decet liberaliter suscipiantur, reuerenter habeantur, benignè & honestè tractentur, rationabiliter patienterque audiantur, atque quantotius nobis laudabiliter remittantur, ne tantum laborem illos frustrà arripuisse pigeat, & nos mandasse pudeat. Porro ex Amalfitano episcopo nulla tibi suboriatur suspicio, quia Romanus est omnino, & ab Amalfitanis discedens, familiariter nobiscum viuit iam penè anno integro. Benedictus Deus & pater Domini nostri Iesu Christi, pater misericordiarum & Deus totius consolationis, dignetur tuam excellentiam benedicere omni benedictione spirituali, repleatque omni gaudio & pace, vt in præsenti seculo per longa tempora feliciter domineris, & in fuutro sine fine cum rege regum, & Domino dominantium regno cælorum beatè perfruaris, honorabilis & desiderabilis nobis in Christo fili & gloriose Auguste, Amen.

Alludit ad cognomen Monomachus.

Ioan. 13.

Hebr. 12.

Lucæ 10.

Roma. 12.

Eccles. 3.

2. Cor. 1.

FINIS.

COLONIAE AGRIPPINAE
APVD IOANNEM BIRCK-
MANNVM.

ANNO SALVTIS
M. D. LXIX.

48
30

D. Leonis opera

colorchecker CLASSIC
calibrite
mm